

ગુ-૧૧૦

ચારૂપના લવાદ.

શ્રીમાન શેઠ પુનમચંદળ કરમચંદળ કોટાવાળા,

પાટણ (ગુજરાત.)

લક્ષ્મી ચાટ્ટે, ભાચખળા, મુંબઈ.

Shree Sudharmaswami Gyanbhandar-Umara, Surat

www.umaragyanbhandar.com

શ્રી
આરપનું
અવલોકન.

પ્રયોજક:-

શા. મંગળચંદ લલુચંદ તથા શા. ચુનીલાલ મગનલાલ ઝવેરી
પ્રયોજક અને પ્રકાશક.

શા. મંગળચંદ લલુચંદ

તથા

શા. ચુનીલાલ મગનલાલ ઝવેરી

(પાટણ-ગુજરાત.)

સં. ૧૯૭૫.]

૫૦૦

[ઇ. સ. ૧૯૧૯.

શ્રીકૃષ્ણ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં રતીલાલ હરજીવન પટેલે
છાપ્યું, નં. ૯, અનંતવાડી મુખ્ય ૨.

(જ્ઞાનસુઓને વિના મુલ્યે ભેટ.)

શ્રી

ચારૂપનું અવલોકન.

હજારો વર્ષનાં ચક્રો જેના શિખર ઉપરથી વાયુની લહરી-યોની માફક ફરી ગયાં છે, જૈન પ્રજાની પુરી જાહેજલાલી જેણે વારંવાર વર્ષોનાં વર્ષો ભેદ છે, શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય જેવા સમર્થ આચાર્ય અને કુમારપાળ જેવા વિદ્વાન નરેશના પ્રતાપિ સમયમાં જૈન સંઘોનું સામર્થ્ય, ઉત્તમ વ્યવસ્થા, સલાહસંપન્ન અને આખાદીની ગર્જનાઓમાં જેણે પોતાનો સુર પુર્યો છે તે ચારૂપનું નામ જૈન સમાજથી આજે અજાણ્યું નથી: કલેશ-મય સામાજિક પરિવર્તનમાંથી હમણાંજ તે સ્વસ્થ થયું છે અને ભારતવર્ષના જૈન સમાજની દ્રષ્ટિ તેણે પોતાના તરફ આકર્ષી છે.

ગુજરાતના પ્રાચિન પાટનગર અણહીલપુર પાટણથી તે ચાર ગાઉ દૂરનું એક નાનું ગામડું છે. ફક્ત સો દોઢસો ઘરની ખેડુતોની વસ્તીવાળા એ ગામમાં કે જ્યાં જૈનોનું એક પણ ઘર નથી ત્યાં શ્રી શામળાળ પાર્શ્વનાથનું (શામળાળનું) જૈન દેવાલય છે કે જ્યાં ભુતકાળના જૈનોના નિવાસવાળા એક આખાદ સ્થાનનાં ખડીયેરા ભુગર્ભમાં લપાયાં છે તેવો ખ્યાલ આવે છે. જે પુણ્યપ્રતિમાળ ત્યાં વિરાજે છે તે ૫૮૬,૬૬૨ વર્ષ ઉપર ભરાવેલાં કહેવાય છે. “ શ્રીકાંત નગરીનો ધનેશ નામનો શ્રાવક દરિઆઈ સફરે જવા માટે વહાણમાં બેઠો અને વહાણ હંકારવાનો હુકમ કર્યો; પરંતુ તેના અધિષ્ઠાયક દેવતાએ તે વહાણને સ્થંભન કરી દીધું હતું એટલે ધનેષે તે વ્યંતર દેવતાની વિધિપૂર્વક પૂજા કરી, ત્યારે તે વ્યંતર દેવે પ્રસન્ન થઈ સમુદ્રભૂમિમાંથી શ્યામવર્ણની ૩ પ્રતિમાઓ લાવી શેઠને તેની પ્રતિષ્ઠા કરવા કહ્યું. આ ઉપરથી શેઠે તેમાંની એક પ્રતિમા ચારૂપ ગામે પ્રતિષ્ઠીત કરી. પહેલી પ્રતિમાળ શામળાળ પાર્શ્વનાથની હતી; (જે અત્યારે ધિરાજમાન છે, અને જેનો ચુ-

કાઢો લવાદો આવ્યો છે) અને ખીજી શ્રી અરિષ્ટનેમીની હતી. ત્રીજી પ્રતિમા પાર્શ્વનાથજીની હતી તેને શ્રી સ્થંભન (ખંભાત) ગામ પાસે શેઢીકા નદીના કાંઠા ઉપર તરૂનવ્યાંતર ભુમિમાં સ્થાપન કરી છે.

“શાલિવાહન રાજાના રાજ્યની પહેલાં અગર લગભગ રસસિદ્ધિવાળો અને બુદ્ધિમાન નાગાજીન થઈ ગયો તેણે બિંબના પ્રભાવથી રસને સ્થંભન કર્યો અને તેથી તે સ્થળે સ્થંભન ગામ વસાવ્યું તે પાર્શ્વનાથજીનું બિંબ હાલ ખંભાત બંદરમાં છે. બિંબાસનના પાછલા ભાગમાં નીચેની પંક્તિઓ લખેલી હોવાનું પ્રસિદ્ધ છે.

“નમસ્તર્થ કૃતસ્તીર્થે વષર્દોકે ચતુષ્ઠયે।

આષાઢ શ્રાવકો ગૌડો કાહયેત્પ્રતી મિત્રયમ્ ॥

“ભાવાર્થ:—ચોવીસીના નેમિનાથ તીર્થ કરના શાસન પછી ૨,૨૨૨ વર્ષ પછી અષાઢ નામનો શ્રાવક ગૌડ દેશનો વાસી હતો, તેણે ત્રણ પ્રતિમાઓ ભરાવી હતી. એ ત્રણમાંની આ પ્રતિમા પણ એક છે. આ ગણત્રીથી નિર્ણય થાય છે કે આ પ્રતિમાજી બનાવ્યાને ૫,૮૬,૬૬૨ વર્ષ લગભગ થઈ ગયાં છે. આ હકીકત મરહુમ મહારાજશ્રી શ્રીમદ્ વિજયનંદ સૂરિશ્વર (આત્મા-રામજી) ના બનાવેલ “શ્રી તત્વનિર્ણય પ્રસાદ” નામના ગ્રંથમાં પૃષ્ઠ ૫૩૩-૩૪ માં લખેલી છે અને વધારે ખાતરી માટે “પ્રભાવક ચરિત્ર” તથા પ્રવચન પરીક્ષા નામના ગ્રંથ જોવા ભલામણ કરે છે.

“વળી પવાસણ જીનું કઢાવતાં તેમાં પ્રથમના પરીકરનો (પટથડ) કેટલોક ભાગ મળી આવ્યો છે, તેના ઉપર લેખ છે જે બધો ખેસતો નથી પણ તેમાં “આરૂપ” ગામે મહાતીર્થ તથા પાર્શ્વનાથ પરીકારીત + + + પ્રતિષ્ઠીત + + +” ઇત્યાદિ સ્પષ્ટ વાંચી શકાય છે. મહારાજશ્રીએ તત્વનિર્ણયમાં હકીકત લખી ત્યારે તેઓને આરૂપ ગામની કે પ્રતિમાજીની કશી ખબર નહોતી તેમ હાલ જે લેખ નીકળ્યો છે તે તો કોઈને પણ માલમ ન-

હોતો એટલે આ હકીકત ઉપરથી આ પ્રતિમાજીની ઘણીજ પ્રાચિનતા સંબંધી જરાપણ શંકા રહેતી નથી. વળી “મહા-તીર્થ” આ શબ્દો લેખમાં આપ્યા છે. તે સ્પષ્ટ સુચવે છે કે પ્રાચિન કાલે આ ચારૂપના શ્રી શામળાજી મહારાજની પ્રતિમા મહાતીર્થ-માં ગણાતી હતી.

‘ મહારાજશ્રી કાંતિવિજયજી મહારાજે શ્રી આબુજી ઉપર વસ્તુપાળ તેજપાળના તમામ કામની નોંધનો લેખ હાલમાં મેળ-વ્યો છે તેમાં પણ ચારૂપ ગામમાં શ્રી આદેશ્વરજી મહારાજના દહેરાનો મંડપ સુધરાવ્યો એમ હકીકત છે; તે શ્રી આદેશ્વરજી ની પ્રતિમા હાલ તો શ્રી શામળાજી મહારાજની ખાબુએ છે. વળી હાલના દહેરાની આસપાસની જમીન ખોદાવતાં ૨૦-૨૫ હાથ ઉંડા જવા છતાં પરચાર ખુટતો નથી ને પાઇયા ચાલુજ દેખાય છે. ને લગભગ ૩૦-૩૦ શેર વજનની ઇંટો નીકળે છે. આ ઉપરથી પણ અહીંયાં પ્રથમ જખરદસ્ત દહેરૂં હશે ને તે ઘણા કાળ ઉપર હશે એમ પ્રતીતી થાય છે.’ આ દેવાલયનો વહીવટ પાટણનો જૈન સંઘ કાર્યવાહકો નીમીને કરે છે.

ચારૂપના શ્રી શામળાજીના દેવાલયમાં શ્રી શામળાજી પાર્શ્વ-નાથ તથા શ્રી આદિશ્વરજીની પ્રતિમાજી ઉપરાંત સ્માર્ત ભાઇઓના મહાદેવ, ગણુપતી, પાર્વતી વીગેરેની પણ મુર્તિઓ હતી કે જેના ઉત્થાપનથી થયેલો જૈનો અને સ્માર્તો વચ્ચેનો ધાર્મિક ઝઘડો કોરટે રહીને બન્ને પક્ષના હજારો રૂપીઆ ખર્ચ ચુક્યો હતો.

સં ૧૯૭૧ ના ભાદરવા સુદ ૧૫ ના દીવસે આ સ્માર્ત-ભાઇઓની મુર્તિઓનું ઉત્થાપન થયું અને તેથી સ્માર્તભાઇઓની લાગણી દુખાવાથી વડોદરાજન્યના નાં દીવાન સાહેબ વી. પી. માધવરાવ એ અરસામાં દુષ્કાળની સ્થિતિ જોવા પાટણ આવેલા તેમની પાસે ચારૂપના ગામલોકોએ રાડ કરતાં દીવાનસાહેબે જાતે ચારૂપ જઈ વસ્તુસ્થિતિ જાણી કોર્ટમાં કામ ચલાવવા પોલી-સને હુકમ કર્યો અર્થી પાટણની ફ્રાજદારી કોર્ટમાં કેસ ચાલ્યો અને ઠરાવ સ્માર્તભાઇઓના લાભમાં થઈ આરોપીઓ-જૈનભાઇ-ઓ-નં. ૧ ના આરોપી વાડીલાલ લલ્લુચંદને રૂ ૨૦૦) દંડ

અને તે ન આપે તો છ મહીનાની સખત કેદની સજા તથા આરોપી નં. ૨-૩-૪-૫ ના અનુક્રમે રા. રા. હીરાચંદ એમચંદ, રા. રા. ભીખાચંદ સાંકળચંદ, રા. રા. ડાહ્યાચંદ સાંકળચંદ તથા રા. રા. ચંદુલાલ રતનચંદને દરેકને રૂ ૧૫૦) નો દંડ અને તે ન આપે તો ચારમહીનાની સખત કેદની સજા ફરમાવવામાં આવી (જુઓ જજમેન્ટ પરિશિષ્ટ ૬૨) વળી આ દેવાલયમાં સ્માર્તભાઈઓએ હવન કર્યાથી જૈનભાઈઓએ લાગણી દુખાયાની ફરિયાદ કરેલી તેમાં આરોપીઓને-સ્માર્તભાઈઓને નિર્દોષ છોડવાનો ઠરાવ સ્માર્તભાઈઓના લાભમાં થયો હતો. આથી ડીસ્ટ્રીક્ટની કડીપ્રાંત શેસનકોર્ટમાં મહેસાણે જૈનભાઈઓએ અપીલ કરી હતી તેમાં જૈનભાઈઓના લાભમાં થઈ જે જૈનઆરોપીઓને પાટણની કોર્ટ સજા ફરમાવી હતી તે રદ કરવામાં આવી. પરંતુ આથી જૈનભાઈઓની સંપૂર્ણ જીત થઈ હતી એમ માનવા જેવું હતું નહિ કારણકે મહાદેવ વગેરે મુર્તિઓનું ઉત્થાપન કરવામાં કરનારાઓની શુદ્ધબુદ્ધિ હતી કે સ્માર્તભાઈઓની લાગણી દુખવવાની ધંધા હતી એજ પ્રશ્ન કોર્ટ જોયો હતો. પાટણની કોર્ટ શિક્ષા પણ એજ પ્રશ્નને લઈ કરી હતી. શેસનકોર્ટ શિક્ષા રદ કરી તે એમ માનીને કે સનાતનીભાઈઓની લાગણી દુખાવવાના હેતુથી નહિ પણ પળાસન દુરસ્ત કરાવી પુનઃ તેજ જગાએ ઉત્થાપન કરેલી મુર્તિઓને બેસાડવાની શુદ્ધબુદ્ધિ પુર્વક ઉત્થાપન થયેલું હોઈ આરોપીઓ સજાને પાત્ર નથી. જૈનઆરોપીઓએ પોતાની જુખાનીઓમાં પણ એજ વાત જણાવેલી હતી અને પાટણની કોર્ટ જ્યારે પુછ્યું ત્યારે તે મુર્તિઓને ફરી પણ ‘બેસાડીયે’ એ શબ્દો જણાવ્યા હતા. (જુઓ પરિં ૬૭) આથી આરોપીઓ નિર્દોષ થવા છતાં પણ તે દેવાલયમાં સનાતનીભાઈઓની એ મુર્તિઓ પુનઃ બેસાડવી કે નહિ એ પ્રશ્નનું કાંઈપણ નિરાકરણ કોર્ટ કર્યું હતું નહિ કે જે નિરાકરણ ઉપર જ બન્ને કોમોની ખરી હારજીત અવલંબીત હતી. (જુઓ મહેસાણા શેં ૦ કોર્ટનું જજમેન્ટ પરિં ૬૦)

આ કેસ ચાલતો હતો ત્યારે બન્નેકોમો વચ્ચે મુલેહ સાચ વવાને માટે તાલુકા ફેજદારે (પોલીસઓફિસરે) માગણી કરવાથી

પાટણના ફર્સ્ટ ક્લાસ મેજસ્ટ્રેટ મેં મોહીતે સાહેબે તે દેવાલય પર જપ્તી બેસાડી બંને કોમોને માટે દર્શન બંધ કર્યા હતાં અને પાછળથી તેજ હોદ્દાનો ચાર્જ જ્યારે શ્રીમંત સંપતરાવ ગાયકવાડ પાસે હતો ત્યારે તેઓએ તે જપ્તી ઉઠાવી લેવાનો હુકમ કરતાં બંને કોમોનાં દર્શન ખુલ્લાં કર્યાં હતાં ને દેવાલય સાર્વજનિક ઠરાવ્યું હતું. (જુઓ પરિશિષ્ટ ૬૩)

મહેસાણાની કોર્ટમાં જૈન આરોપીઓને નિર્દોષ ઠરાવ્યા પછી તેના ઉપર વડોદરા વરિષ્ઠકોર્ટ (હાઇકોર્ટ)માં સનાતનીભાઈઓએ અપીલ કરેલી હતી જેમાં સનાતનીભાઈઓની જીત થાય તો વળી જૈનભાઈઓને તેથી પણ આગળ અપીલ કૉંસીલ સુધી જઈ હબરોનો ખર્ચ ઉઠાવી પરિણામ માટે રાહબેવાની હતી. હવે નકેસમાં જૈનભાઈઓએ મહેસાણે સેસનકોર્ટમાં અપીલ કરી હતી પણ તેમાં ફતેહ મળી નહતી તથા જે જૈનભાઈએ નાકકાન કાપવાના આરોપસર કેટલાક સનાતનીભાઈઓ પર ફરીઆદ કરેલી હતી તેમાં પણ તે આરોપીઓને નિર્દોષ છોડી મેલવામાં આવ્યા હતા; આમ હોવાથી આ અરસ્પરના કેસોનું ઘરમેળે સમાધાન કર્યા વિના વૈમનસ્ય-કલેશની શાન્તિ થય તેમ ન હતું.

સમાધાન.

જે વખતે કોર્ટમાં અરસ્પરસ આ કેસો ચાલતા હતા તે અરસામાં પણ અગાઉ બંને કોમો વચ્ચે ઘરમેળે સમાધાન લાવવાને બંને પક્ષના સહમજી ગૃહસ્થો તરફથી પ્રયત્નો ચાલેલા હતા. એકવખતે પાટણમાં હાટકેશ્વરમહાદેવના મંદિરમાં જૈનભાઈઓ તથા સ્માર્તભાઈઓ વચ્ચે નિરાકરણના માર્ગે યોજવા પ્રયત્ન કરતાં જૈનભાઈઓના વકીલ મી. ચીમનલાલ પ્રોડરે “અમદાવાદના બે જૈનો અને બે સ્માર્તોને પંચ નીમવા અને શંકરાચાર્યને તેના સરપંચ રાખવા અને તેમનાથી જે નિર્ણય થાય તે બંને ચે સ્વીકારવો” એવી દરખાસ્ત મુકી હતી પણ સ્માર્તભાઈઓએ પાટણનાજ પંચો નીમવા આગ્રહ કર્યાથી એ વાત પરતી મુકવામાં આવી હતી.

બીજી વખત વળી પુનઃ પ્રયત્ન થતાં રાજમહેલમાં બન્ને પક્ષના ગૃહસ્થોએ મળી જૈનભાઈઓ તરફથી રા. રા. મણીલાલ કેસરીસીંગ તથા રા. રા. નાગરદાસ કરમચંદ અને સ્માર્તભાઈઓ તરફથી રા. રા. કડણાશંકર કુબેરજી તથા રા. રા. હરગોવિન્દદાસ ઘેલાભાઈ મોદી એ ચાર ગૃહસ્થોને પંચો નીમી લવાદનામું આપ્યું હતું; પરંતુ ચારેપંચો એકમન ન થઈ શકવાથી એ વાત પડી મુકવામાં આવી હતી.

ત્રીજી વખત બન્ને પક્ષના તરફથી સમાધાન માટે વડોદરાના નાં મહારાજસાહેબના લઘુમંદુ તે કડીપ્રાંતના સુબાસાહેબ શ્રીમંત સંપતરાવ ગાયકવાડને પંચ નીમવામાં આવ્યા પરંતુ તેમાં સ્માર્તભાઈઓએ ખાસ લખેલું હતું કે જૈનોએ રૂ. ૪૦૦૦ દેવા અને મહાદેવ વગેરેને ન્યાંથી મુર્તિઓ ઉત્થાપન થઈ હતી તેજ જગોએ અગર જૈન દહેરાસરજીની જોડે પધરાવવા સુધીનો નિર્ણય થાય તોજ સ્વીકારીશું. આ પ્રમાણે બાંધી માગણી થતાં તે વખતે પણ નિષ્ફળતા મળી હતી.

છેવટે પાટણના બાણીતા અને આગેવાન જૈન ગૃહસ્થ શ્રીમાન્ પુનમચંદ કરમચંદ કેટાવાળાને લવાદ નીમી બન્ને પક્ષે લવાદનામું લખી આપ્યું. જૈનભાઈઓ તરફથી લવાદનામા પર રાં રાં નગરશેઠ પોપટલાલ હેમચંદ, છ ન્યાતોના શેઠો, તથા ચારૂપના દહેરાસરના વહીવટ કર્તાઓ અને આગેવાનો વિગેરેની સહીઓ હતી તેમજ સ્માર્તભાઈઓ તરફથી વૈષ્ણવોના શેઠ રાં રાં ચુનીલાલ મગનલાલ તથા બીજા આગેવાનોની સહીઓ હતી. સ્માર્તોએ વિશેષમાં ઠરાવનો અમલ લવાદેજ કરી આપવાની માગણી કરેલી હતી. (જુઓ પરિશિષ્ટો ૬૯-૭૦) વળી મુંબઈમાં વસતા પાટણ નિવાસી જૈન બંધુઓના સંઘે પણ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કેટાવાળાને લવાદ નીમવા માટે સહાનુભૂતિ આપી હતી. અને તે વિષે મુંબાઈમાં શ્રી શાંતિનાથજીના ઉપાશ્રયે મળેલા સંઘના પ્રમુખ શેઠ મુળચંદ લલ્લુભાઈ તરફથી પાટણ ચારૂપ કમીટીના સેક્રેટરીપર પત્ર હતો જેમાં ત્યાંનો ઠરાવ લખી સોંકલવામાં આવ્યો હતો. (જુઓ પરિ.

૭૮) આ પ્રમાણે લવાદનામું સોંપાયા પછી પાટણના સંઘ તરફથી રાં ૨૦ રાં ઝવેરી ચુનીલાલ મગનચંદ તથા રાં ૨૦ રાં મંગળચંદ લલ્લુચંદે શ્રીમાન્ લવાદને એક કબુલત ચીઠ્ઠી લખી આપી હતી. જેમાં રૂપીઆ એકથી માંડીને બે હજાર સુધી આપવા અમો નીચે સહીઓ કરનાર સંઘ તરફથી તમારી સાથે બંધાઈએ છીએ, એમ લખી આપ્યું હતું (જુઓ ચીઠ્ઠી પરિ. ૭૧)

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ લવાદ નીમાઈને સં. ૧૯૭૩ ના પોષ વદી ૧૩ તા. ૨૧-૧-૧૯૧૭ ના રોજ ઠરાવ (એવોર્ડ) લખી આપ્યો; જેમાં જૈનભાઈઓ તરફથી રૂપીઆ બે હજારની રકમ સ્માર્તભાઈઓને ઉત્થાપન થયેલા દેવોની સ્થાપના પુજન વીગેરે સાડ તેમજ દહેરામરજીના કમ્પાઉંડ બહારની કુખાવાળી ખુલ્લી જમીન અને ધર્મશાળામાંથી બે ઓરડીઓ આપવી; ઓરડીનાં દ્વાર સ્માર્તભાઈઓ પોતાના કમ્પાઉંડમાં રાખે તેમજ મૂર્તીઓની સ્થાપના કમ્પાઉંડ બહારની જમીનમાં કરે અને જે નવિન મંદિર સ્માર્તભાઈઓ બંધાવે તેનું પણ દ્વાર પોતાની હદમાં પૂર્વ તથા ઉત્તર તરફજ મુકે એવું નિરાકરણ કર્યું. (જુઓ એવોર્ડ પરિ. ૧) ઠરાવ શેઠ કોટાવાળાની ધર્મશાળામાં બંને પક્ષની સમક્ષ જાહેરમાં વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યો હતો અને તે વખતે હર્ષનાદ થઈ રાં ૨૦ રાં વિદ્યાશંકર કડ્ડણશંકર વકીલ તથા રાં ૨૦ રાં ઉમીયાશંકર મણિશંકર લાખીયાએ લાખણો કરી ઠરાવ પ્રત્યે ખુશાલી દેખાડી લવાદ સાહેબને ધન્યવાદ આપ્યો હતો; તેમજ જૈનભાઈઓ તરફથી રાં ૨૦ રાં નગરશેઠ પોપટલાલ હેમચંદ અને સ્માર્તભાઈઓ તરફથી વૈષ્ણવોના શેઠ ચુનીલાલ મગનલાલે શ્રીમાન્ લવાદને હારતોરા અર્પણ કરી બંને પક્ષ તરફથી ઉપકાર પ્રદર્શિત કરી સંતોષ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. તત્પશ્ચાત્ તે ઠરાવ ‘જૈન’ પત્રમાં તાં ૪-૩-૧૯૧૭ ના અંકમાં પ્રકટ થયો હતો તેમજ તે પછી તાં ૧૧ મી માર્ચના ‘જૈન’ માં અધિપતિએ લવાદના ઠરાવની પ્રશંસાનો લેખ તથા લવાદનો પરિચય (ઇતીહાસ) પ્રકટ કર્યો હતો. (જુઓ પરિ. ૨) “જૈન શાસન” પત્રે પણ પોતાના તાં ૧૪-૩-૧૭ ના અંકમાં “ચારૂપ

જૈન કેસના ચુકાદાપર દ્રષ્ટિપાત ” કરી ઠરાવની પ્રશંસા કરી હતી(જુઓ પરિં ૭)

શેઠ કોટાવાળાએ ચુકાદો બંને પક્ષ સમક્ષ બહેરમાં વાંચી સંભળાવ્યો તેમજ “ જૈન ” પત્રમાં પ્રસિદ્ધ થયો તે પછી કેટલીક મુદતે મુ’બાઈમાં વસ્તા પાટણના શા. લહેરચંદ ચુનીલાલ કોટવાલ, શા. મણીલાલ ચુનીલાલ મોદી, શા. અમીચંદ ખેમચંદ, શા. હીરાલાલ લલ્લુભાઈ કાપડીયા અને શા. મણીલાલ રતનચંદ વૈદે મળી લવાદના ઠરાવપર જુદું મથાળું આપી-તે મથાળામાં મહેસાણામાં કેસ જીત્યા પછી ચાર્જને અપાયેલો એવોર્ડ એવા શબ્દો લખી તે ઠરાવ પોતાની તરફથી છપાવ્યો તેમજ તેની સાથે એક હેન્ડખીલ છપાવી તેમાં પણ “ મહેસાણે અપીલ કોર્ટમાં જૈનો જીત્યા પછી પાટણ સંઘના કેટલાક ગૃહસ્થોએ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને લવાદનામું આપેલું અને તે લવાદનામાના ચુકાદામાં કોટાવાળાએ જૈનધર્મના સંબંધમાં એવા કેટલાક વિચારો દર્શાવ્યા છે કે જેથી કરીને આપણા જૈન બંધુઓની લાગણી દુખાઈ. ” તથા “ લવિષ્યમાં આપણા તીર્થોને નુકશાન પહોંચે અને ધર્મને પણ હાની પહોંચે એવું ઘણાઓનું માનવું છે ” એવો સુચક લેખ દાખલ કરી તે અરજી કેટલાક મુનિમહારાજો અને સદગૃહસ્થો ઉપર મોકલીને ઠરાવ માટે અભિપ્રાયો મંગાવ્યા. જેઓની પાસેથી અભિપ્રાયો મંગાવવામાં આવ્યા હતા તેઓની ચુકાદો કેવા સંજોગોમાં અપાયો હતો તે, સમાધાન કરવાનું શું કારણ હતું અને સમાધાન ન કરવામાં આવે તો શું પરિસ્થિતિ હતી તે તેમજ ચુકાદામાંના કયા શબ્દો કઠરીતે હાની કરે તેવા છે તે હકીકત તે હેન્ડખીલમાં ન લખતાં હેન્ડખીલની ભાષા અને ઠરાવ ઉપરનું મથાળું જોતાંજ વાંચનાર ઉશ્કેરાઈ જાય તેવી રીતની તે અરજી હોવાથી કેટલાક મુનિ મહારાજોએ ચાર્જ કેસની સંપૂર્ણ વીગતમાં ઉતરવાની તક લીધા પહેલાંજ પોતાના અભિપ્રાયો મોકલી આપ્યા હતા (તે બાબત જુઓ સદગુણાનુરાગી મુનિ કપુરવિજયજીનો પત્ર પરિં ૭૨) પોતાના

અભિપ્રાયથી કેટલાખન્ધુઓ કેવા કલહમાર્ગે દોરાશે તેનો વિચાર કે ખ્યાલ પણ કરવામાં આવ્યો હોત તો સંભવીત હતું કે તેઓ એવોડના ઉંડાણમાં ઉતરવાની તક લેત અને મહેસાણાની અપીલ કોર્ટમાં જે કહેવાતી જીત જૈનભાઈઓની થઈ હતી તેના ઉપર સનાતની ભાઈઓએ અપીલ (વડોદરા) કરેલી હતી અને મહેસાણાનો ચુકાદો પણ તે મુર્તિઓને મુળસ્થાને બેસાડવાના મુદ્દા ઉપર હોવાથી ખરીરીતે તે જીતજ ન હતી; તથા કેસને લગતી સંપુર્ણ હકીકત અને હેન્ડબીલમાં કયા શબ્દો હાની કરે તેવા છે તે બતાવેલું નહિ હોવાથી શાંતિપુર્વક વિચાર કર્યા પછી અભિપ્રાય લખને તો જૈનભાઈઓમાં આપસ આપસમાં થયેલો કલહ ઉપસ્થિત થાત નહિ. જો કે ચુકાદાની તરફેણના કરતાં વિરૂદ્ધના અભિપ્રાયો જીજ્ઞ હતા અને મુનિશ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજ તથા શેઠ કુંવરજી આણંદજી જેવા પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થોના અભિપ્રાયો કે જે આ ખન્ધુઓની માન્યતાને અનુકુળ નહિ થયેલાં તેવા બહારમાં નહિ મુકતાં સ્વાનુકુળ અભિપ્રાયોની જ સહાય તેઓએ લીધેલી. પરંતુ સદ્ગૃહસ્થો અને મુનિમહારાજો કે જેઓ આ ચુકાદાની ઉપયોગિતા અને મર્મ સમજવા માટે ઉંડાણમાં ઉતરવાને પ્રયત્નશીલ થયા હતા તેઓના અભિપ્રાયો પણ ‘જૈન’ પત્રમાં બહાર પડવાથી જૈનભાઈઓમાં પ્રસરતી ગેરસમજ આગળ વધી શકી નહિ. ત્યાર પછી ઓગણીસ સહીઓથી એક હેન્ડબીલ બહાર પાડી તેમાં પણ “ ભવિષ્યમાં ધર્મ તથા તીર્થના ગૌરવને હાની પહોંચવા સંભવ છે” એવું આગળથી લખી મુખ્યમાં પાટણ નિવાસીઓનો સંઘ બોલાવવામાં આવ્યો, પરંતુ ખરીરીતે જે ગૃહસ્થોને સંઘ બોલાવવાને સત્તા અપાયેલી છે તેમાંના ફક્ત એકનીજ (રા. રા. શા. ભોગીલાલ હાલાભાઈની) સહી હતી બ્યારે ખીજી અઢાર સહીઓવાળાઓને સંઘ બોલાવવાની સત્તા સંઘે કોઈવખતે આપેલી ન હતી; આખરે પ્રેસિડેન્ટ ન મળવાથી તે મીટીંગ વીખરાઈ ગઈ હતી. (જુઓ હેન્ડબીલ પરિં ૪)

આ રીતે જૈનભાઈઓમાં ચુકાદા વિષેની ચર્ચાઓ વધતી જવાથી તેમજ વર્તમાનપત્રોમાં પણ ચર્ચાઓ આવવાથી તે વિષે વિચાર કરવાને તા. ૧૮-૨-૧૯૧૭ ના રોજ રા. રા. શા. મંગળ-

ચંદ લલ્લુચંદ, રા. રા. શા. છગનલાલ વહાલચંદ, રા. રા. શા. લલ્લુભાઈ નથુચંદ, રા. રા. શા. જેસીંગલાલ બાપુલાલ તથા રા. રા. શા. ભોગીલાલ હાલાભાઈ એ પાંચ ગૃહસ્થો કે જેઓને સંઘ બોલાવવાનો અધિકાર હતો તેઓએ પાટણનિવાસીઓના સંઘની મીટીંગ બોલાવી અને તે મીટીંગમાં જૈન ધારાશાસ્ત્રીનો એવોર્ડ વિષે અભિપ્રાય લેવાને સાતગૃહસ્થોની એક કમીટી નક્કી કરવામાં આવી જેમાં ઉપરોક્ત પાંચ ગૃહસ્થો તથા રા. રા. શા. મણિલાલ કેશરીસીંગ અને રા. રા. શા. ચુનીલાલ ખુબચંદ મળી સાત ગૃહસ્થો હતા. આ સંઘે નીમેલી સત્તાવાર કમીટીએ તા. ૨૧-૨-૧૯૧૭ ના રોજ મળી જૈન ધારાશાસ્ત્રી રા. રા. મકનજી જુઠાભાઈ બેરીસ્ટરનો અભિપ્રાય લેવા ઠરાવ કર્યો; અને તા. ૨૯-૩-૧૯૧૭ ના રોજ શેઠ મકનજી જુઠાભાઈ બેરીસ્ટરનો અભિપ્રાય “ચુકાદામાં રૂ. ૨૦૦૦ તથા જમીન આપવામાં લવાદ ગૃહસ્થે ઠરાવ્યું છે તે આપણને બંધનકર્તા છે તે સીવાય ચુકાદામાં જે વિવેચન કયું છે તે તેમનો અંગત અભિપ્રાય છે અને તે કાયદેસર ધર્મને બંધનકર્તા નથી” એ પ્રમાણેનો બહાર પડ્યો. (જુઓ પરિશિષ્ટ ૨૧)

સંઘે નીમેલી આ સત્તાવાર કમીટીનો અભિપ્રાય બહાર પડે ત્યાં સુધી શાંતિ રાખવાને બદલે ચુકાદાના સામે પુષ્કળ ચર્ચાપત્રો, ટીકાઓ અને અભિપ્રાયોથી છાપાંઓ ખીચોખીચ ભરવાનો ઉદ્દેશ કંઈ પણ પ્રમાદ વગર ચાલ્યો ! સમાજ અને કોમની ઉન્નતિના પ્રયત્નોમાં જો આવો સતત ઉદ્દેશ થતો હોત તો જૈનસમાજનો ઘણો ઉત્કર્ષ કરી શકાત.

પેલા સુચક લખાણવાળા હેન્ડખીલ તથા એવોર્ડ પરના જુદા મથાળાની અસરથી કેટલાક ચુકાદા સામે અભિપ્રાયો મળ્યા હતા પણ એ સુચકલખાણની અસર મહારાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી તથા શેઠ કુંવરજીભાઈ પર થઈ શકી નહતી: (જુઓ પરિં ૪૫ તથા પરિં ૩૯ બ.) તે વિષે આગળ લખીશું.

લવાદે આપેલા ચુકાદા અનુસાર તા. ૧૬-૨-૧૭ ના રોજ આરૂપમાં જમીન વીગેરેનો કબજો પણ સનાતની ભાઈઓને અપાઈ

ચુકયો હતો એટલુંજ નહિ પણ વડોદરારાજ્યના મે. સરસુખા ગુણાજીરાવ રાજાના નીંખાળકરના હસ્તે ત્યાં નવિન શિવાલયનો પાયો નંખાયો; જે બિના તા. ૨૩-૩-૧૭ ના ‘સયાજીવિજય’માં તેમજ ખીજાં વર્તમાનપત્રોમાં પ્રગટ થઈ ચુકી હતી. (જુઓ પરિં ૧૩) જે અત્રે જણાવવું ઉચિત છે.

અચાઓ

તા. ૧૧-૩-૧૭ ના ‘જૈન’માં ચુકાદાને સહાનુભુતિ આપનારા આણંદજી કલ્યાણની પેઢીના દ્રસ્ટી અને વકીલ રા. રા. હરિલાલ મંછારામ, રા. રા. વકીલ સાંકળચંદ રતનચંદ તથા સોલીસીટર્સ સુરજમલ એન્ડ કંનનીના અભિપ્રાયો પ્રકટ થયા હતા. તેટલામાં પેલાં સુચકહેન્ડખીલો અને અભિપ્રાયો માગવાની અરજના પરિણામે મુનિ હંસવિજયજી તથા મુનિ લખિધવિજયજીના ચુકાદાની સ્થામે અભિપ્રાયો તા. ૧૪-૩-૧૭ ના “સાંઝવર્તમાન”માં પ્રકટ થયા; જ્યારે તા. ૧૧-૩-૧૭ ના “જૈન”માં અને તા. ૧૪ ૩-૧૭ ના “જૈન શાસન”માં અધિપતિની નોંધોમાં ચુકાદાની પ્રશંસાઓ પ્રકટ થઈ. તા. ૧૫-૩-૧૭ ના ‘હીંદુસ્તાન’ પત્રમાં “જૈનધર્મશુ-ર્યો શું કળયો વધારવા માગેછે?” એ લેખ તેના અધિ-પતિએ પ્રકટ કરી જૈન સાધુઓ તરફથી જૈનોને થતી અઘટીત ઉશકેરણી વિષે જનસમાજનું ધ્યાન ખેંચી કળયો વધારવાની નીતિને વખોડી કહાડી. વળી ‘સાંઝવર્તમાન’ના તા. ૨૦-૩-૧૭ ના અંકમાં જે ‘તટસ્થ’ લેખકોએ પણ આવી અઘટીત ઉશકેરણીને વખોડી કહાડી તથા ચારૂપના કેસમાં મળેલો વિજય (મહેસાણામાં) ખરો વિજય નહતો પણ ચારૂપનું મંદીર સાર્વજનિક ઠરેલું હતું તથા સનાતનીભાઈઓએ અપીલ પણ હાઈકોર્ટમાં કરેલી હતી અને તેમાં ફેસલો જૈનભાઈઓના વિરૂદ્ધ પણ જવા સંભવ હતો વીગેરે જે પ્રતિકુળસંજોગો હતા તે દરશાવી ઘરમેળે સમાધાન કરવાની આવશ્યકતા તથા સંજોગો જોઈ એવોર્ડ આપવામાં આવ્યો તેની દક્ષતાની પ્રશંસા કરી હતી.

આ અંદરની ફાટાપુટ એટલેથી અટકી નહિ. અણુસમજ તથા ઇર્ષ્યાએ દીવસે દીવસે ગંભિરરૂપ લીધું અને ચર્ચાપત્રો ઉપર ચર્ચાપત્રો બહાર આવવા લાગ્યાં, જે બધાં આ પુસ્તકમાં દાખલ કરવામાં આવ્યાં છે. જેમ એવોર્ડના સામે પુષ્કળ ચર્ચાપત્રો લખાયાં છે તેમ એવોર્ડને પ્રસંદ કરનારાઓ તરફનાં તેના રદીયાનાં પણ પુષ્કળ ચર્ચાપત્રો વર્તમાનપત્રોમાં પ્રસિદ્ધ થયેલાં તેની પણ નકલો આ પુસ્તકમાં દાખલ કરવામાં આવી છે; જે ઉપરથી વાંચનારને ચુકાદાની સામે ઉઠાવવામાં આવેલા પોકારમાં શું સુદા હતા તથા તે કેટલી વશુદ્ધવાળા હતા તે બાણવાનું મળી શકશે.

વાંધા

ચારૂપના એવોર્ડના સંબંધમાં એવોર્ડ સામે શરૂઆતમાં તો કાંઈ વાંધા બતાવવામાં જ આવ્યા ન હતા પણ પછી કોઈ લખવા લાગ્યા કે રૂપીઆ બે હજાર અપાવ્યા તથા જમીન અપાવી તેથી જૈનભાઈઓ નારાજ નથી પણ એવોર્ડમાં જે ટીકા કરી છે તેથી ભવિષ્યમાં જઈન ધર્મના ગૌરવને હાની થવા સંભવ છે. વળી કોઈ કહેવા લાગ્યા કે રૂપીઆ અને જમીન બન્ને આપી તે સનાતનીભાઈઓ તરફ પક્ષપાત કયો છે. આ મતલબનાં ચર્ચાપત્રોના સામે જ્યારે જણાવવામાં આવ્યું કે સમાધાનની તજવીજ પ્રથમ થઈ હતી તેમાં રૂ. ૪૦૦૦) જેટલી રકમ સનાતની ભાઈઓને આપવાને જઈનભાઈઓ તૈયાર હતા છતાં તેઓ મુર્તિઓ ખસેડવાને તૈયાર થયા ન હતા અને મુર્તિઓ જે જગાએથી ઉત્થાપન થઈ તેજ જગાએ બેસાડવાનો તેમનો અત્યાગ્રહ હતો, કોરટ પણ સનાતનીભાઈઓની એ ઈચ્છાની વિરુદ્ધ ગઈ ન હતી, જઈન આરોપીબંધુઓએ પણ તે મુર્તિઓ તેજ જગાએ બેસાડવાની હતી એમ કોર્ટમાં જણાવ્યું હતું અને તેમ જણાવવાથી જ ઉત્થાપન કરવામાં શુદ્ધબુદ્ધિ હતી એમ જજ સાહેબે સ્વીકારી શિક્ષાનો હુકમ રદ કરીધો હતો; કોરટોમાં ચાલેલી તકરારો સનાતનીભાઈઓની લાગણી દુખાયા વિષેની હતી અને તેમાં મુર્તિઓને ખીજ જગાએ લઈ જવાનો પ્રશ્નજ ન હતો. ચારૂપના દેવાલયને

ફર્ટ ૩૦ મેજસ્ટ્રેટ (પાટણ વિં નાયબ મુખા) સાહેબે સાર્વ-
જનિક ઠરાવ્યું હતું અને તે રીતે દહેરાસરજીમાં સનાતનીભાઈઓ
પોતાની ધાર્મિક ક્રિયાઓ કરવાને ચુકત નહિ અને જૈનભાઈઓને
તે પાલવતું નહતું. સનાતનીભાઈઓએ કરેલા હવન વિરૂદ્ધ જૈન
ભાઈઓએ કરેલી ક્રિયાદમાં જૈનભાઈઓને નિષ્ફળતા મળી હતી
જ્યારે જૈનઆરોપીઓને પાટણની કોર્ટે ફરમાવેલી સજા કાયમ
રાખવાને વડોદરા હાઈકોર્ટમાં સનાતનીભાઈઓએ અપીલ કરેલી
હતી. આવા સંજોગોમાં બેને બદલે બાર હબર રૂપીઆ આપતાં
પણ સનાતનીભાઈઓ પોતાની મુર્તિઓ ખસેડવા તૈયાર થાય તેમ
નહતા અને જૈનભાઈઓ તે મુર્તિઓને કમ્પાઉન્ડની બહાર ખસે
ડવાની નેમમાં પ્રાવી શકે તેમ ન હતા. એટલા માટેજ સનાતની-
ભાઈઓ ઉપર છાપ પાડી શકે અને સનાતનીભાઈઓ જેની પ્રતિ-
ષ્ઠા તથા ન્યાયતુલનાત્મકશક્તિ માટે વિશ્વાસ ધરાવી શકે તેવા
લવાદ વડેજ આ તકરારોનું સમાધાન થાય તેમ હતું અને એમ
કહેવું જોઈએ કે શેઠ કોટાવાળા તરફની સનાતનીભાઈઓની સદ્
ભાવના, વિશ્વાસ તથા તેમની પ્રતિષ્ઠા માટે માનનિય વિચારો
ને લીધેજ તેમને લવાદ તરીકે પસંદ કર્યા હતા અને તેમનો
ઠરાવ તેઓએ અંગીકાર કરી લઈ મુર્તિઓ ઉઠાવી લીધી. જ્યારે
આ દલીલો આપવામાં આવી ત્યારે ચુકાદાના પ્રતિપક્ષીઓને તે
કબુલ કરવી પડી; પણ પછી તેઓએ એ વાંધો કહાડ્યો કે મહાદે
વજીની સ્થાપના શામળાજીના દહેરાસરજીથી ફક્ત ૫૦) ફીટ
જેટલે નજદીક છે તેથી દહેરાસરજીમાં ધાર્મિકક્રિયા કરતાં સના-
તભાઈઓના ઘંટનાદ વગેરેથી વારંવાર ધ્યાનભંગ થવા સંભવ
છે. આ વાંધા સામે 'જૈન' પત્રકારે ચારૂપનો માપ સાથે નકશો
પ્રકટ કરીને જણાવ્યું કે તે અંતર ૧૫૦) ફીટ કરતાં પણ વધારે
છે (જુઓ નકશો) ત્યારે તે બાબતમાં પણ કંઈ ઉત્તર રહ્યો
નહિ. વળી એવું તેા ફોઈપણ સ્થળે યની રૂંદવું અશક્ય છે કે
જૈનભાઈઓના કમ્પાઉન્ડની બહાર પણ અન્ય ધર્મીઓ પોતાની
ધર્મક્રિયા ન કરી શકે. ચારૂપમાં તેા સનાતનીભાઈઓ છે
અને એવોર્ડમાં તેઓને કંઈપણ તકરારી વલણ નહિ કરવાને
બાંધી લેવામાં આવ્યા છે પરંતુ કોઈપણ જૈન દેવાલયમાં કમ્પાઉન્ડની

બહારની જમીન પડતર કે વેચાઉ હોય તો તે કોઈપણ ધર્મ-વાળા ખરીદીને ત્યાં પોતાની ધાર્મિક ક્રિયા કરી શકે. વળી એક વાંધો એવો કહાડવામાં આવ્યો કે “તે દેવ પાસે શ્રી મહાદેવજી, ગણપતિ વીગેરે દેવોની પ્રતિમાઓ પણ બિરાજમાન છે” એ વાક્યમાં (એવોર્ડમાં) “બિરાજમાન છે” એ શબ્દો કેમ લવાદે લખ્યા? આ વાંધો તો તદ્દન હાસ્યાસ્પદજ છે. તકરાર પહેલાંની દેવાલયની સ્થિતિ કે જે સ્થિતિ કોર્ટમાં જૈન બંધુઓ-આરોપીઓ-સાક્ષીઓએ પોતાની જુખાનીઓમાં પણ જણાવી છે તેજ સ્થિતિ લવાદે લખી છે.

રા૦ રા૦ વાડીલાલ લલ્લુચંદે પોતાની જુખાનીમાં લખાવ્યું છે કે “ચંદુલાલ નહાલચંદ મને પુછ્યું કે દહેરામાં મહાદેવજી (એકાદશરૂદ્ર) છે.....” (જુઓ પરિ૦ ૬૪)

રા૦ રા૦ કેશવલાલ મંગળચંદ પણ પોતાની જુખાનીમાં લખાવે છે કે “ચારપના દહેરામાં ગણપતિ છે” (જુઓ પરિ૦ ૬૫)

રા૦ રા૦ પુનમચંદ રામચંદ પોતાની જુખાનીમાં જણાવે છે કે “જૈન દેવળમાં ઘણામાં ગણપતિ, દેવિઓ તથા એવા દેવો વીગેરે હોય છે” તથા “એવા ઉપરના બધા દેવને અમે માન આપીએ છીએ અને પુછીએ છીએ” જુઓ પરિ૦ ૬૬)

રા૦ રા૦ ચંદુલાલ નહાલચંદ પોતાની જુખાનીમાં લખાવે છે કે “અમારા દેવળમાં ગણપતિ, દેવિઓ વીગેરે હોય છે તથા ભૈરવ અને હનુમાનની મુર્તિ હોય છે” (જુઓ પરિ૦ ૬૭)

રા૦ કુંવરજીભાઈને પુછેલી પ્રશ્ન પત્રિકા.

આગળ જેમ જેમ વખત જતો ગયો તેમ તેમ એવોર્ડનાં ચુંથણાંનો પ્રયત્ન ચાલુજ રહ્યો: રા૦ રા૦ શેઠ કુંવરજી આણંદજીના તરફ પાંચ પ્રશ્નો લખી મોકલવામાં આવ્યા. રા૦ રા૦ શેઠ કુંવરજીભાઈને એવોર્ડ વિષે જાહેર ખુલાસો “જૈન ધર્મ પ્રકાશ” (પુસ્તક ૩૩ અંક ૧ લો ચૈત્ર ૧૯૭૩) માં કરેલો છે તે અત્રે ઉતારીએ છીએ:—

‘જે’સલાની અંદર જેવી કહેવામાં આવે છે તેવી જૈન
 “ સિદ્ધાંતને બાધકારી હકીકત અમારા સમજવામાં આવતી
 “ નથી, તો આવા સામાન્ય કારણસર જૈન વર્ગમાં કલેશ
 “ ઉપસ્થિત કરવો કોઈ રીતે યોગ્ય નથી. સામાપક્ષવાળા
 “ એક જૈન ગૃહસ્થ ઉપર વિશ્વાસ મુકે એજ આપણે
 “ મગફર થવા જેવું છે.....” વીગેરે (વધુ માટે જુઓ
 પરિશિષ્ટ ૨૬)

રા૦ શેઠ કુંવરજીભાઈને નીચે પ્રમાણે પાંચ વાંધાઓ
 દર્શાવી પાંચ પ્રશ્નો પુછ્યા હતા:—

“ લવાદનામાં લખાયલા શબ્દો

- “ ૧ ‘અરક્ષપરસ રહેવાસથી સનાતન ધર્મના સિદ્ધાંતોની રૂ-
 ઢીઓ જૈન ધર્મના લોકોમાં દાખલ થવા પામી છે જેવી
 કે લગ્નાદીક ક્રિયા.’
- “ ૨ ‘કેટલાક જૈનો અંબિકા વિગેરે દેવોને પુણું આસ્તાથી
 માને છે’
- “ ૩ ‘હરકોઈ જાતને હરકોઈ ધર્મ માનવાની છુટ છે’
- “ ૪ ‘જૈન ધર્મ મુજબ કોઈપણ જીવ ઉત્પન્ન કરનારી
 વસ્તુ દેવને સ્પર્શ કરવાથી તેમજ જૈન વિધિ
 ક્રિયા વિરૂધ્ધ દેવનું સ્થાપન પુજન કે ક્રિયા થાય તો
 શ્રી તિર્થંકર પ્રભુની આશાતના થઈ ગણાય છે’
- “ ૫ ‘પોતાની જગ્યામાં શાસ્ત્ર મુજબ શંખ, ભેર, નોખત વી-
 ગેરે વાજાંત્ર વાગે તેમ હવન હોમાદી ક્રિયા થાય તેથી
 જૈન મંદીરના પ્રભુની આશાતના થવા લાયક નથી.

* અમારી માન્યતા

૧ સ્માર્તો પણ તેમના સિદ્ધાન્તની રૂઢીએ લગ્ન કરતા નથી
 અને જો કરે તો મહાન ખળભળાટ થાય તો પછી જૈનો
 તો કરેજ કેમ ?

* ‘અમારી’ એટલે આ પ્રશ્નો પુછનારાની માન્યતા.

તેમના સિદ્ધાન્તમાં લગ્ન વખતે જે ક્રિયા કરવામાં આવે છે તેના દાખલાઓ.

(૧) પા. ૭૧ કૃષ્ણ યજુર્વેદ શાસ્ત્રમાં થાય છે
(વીવાચસ)

(૨) પા. ૮૬ આપ સ્તંભીય ગ્રહ્યસુત્ર ખંડ ત્રીજો.

૨ અંબીકાને પુર્ણ આસ્તાથી માનનારને જૈન કહેવાય કે કેમ? તેનો આપ વિચાર કરશો. તિર્થંકર સિવાય બીજો કોઈ જૈન બીજા દેવોને પુર્ણ આસ્તાથી માને નહિ.

૩ શું જૈનોને પણ બીજો ધર્મ માનવાની છુટ છે ખરી?

૪ લાઈન કરેલાં વાક્યો પ્રમાણે પ્રભુ ઉપર પણ લમાં ઘી દૂધ, પાણી અગર પુલ ચઢાવીએ છીએ તે ચીજો પોતે જીવ અને જીવ ઉત્પન્ન કરનારી છે તો પછી તેથી આશાતના થાય (લવાદના કહેવા પ્રમાણે) તો આપણે વાપરવી કે કેમ?

૫ આપણા અને તેના દહેરાનું અંતર ચાળીસથી પચાસ પુટ લગલગ છે ત્યારે તેમના મંદીરમાં શાખ ભેર, નોખત વાગતાં હોય અને તેજ વખતે આપણા ધર્મગુરુઓ ક્રિયા આપણી ધર્મશાળામાં કરતા હોય તો તે ક્રિયાઓમાં ખલેલ પડે કે નહિ?

આ પ્રમાણે લવાદના એવોર્ડના શબ્દો ટાંકીને તે શબ્દોથી પોતાની ‘માન્યતા’ પ્રમાણે જે વાંધાઓ તેઓને (કુંવરજીભાઈને) દરશાવેલા તે ઉપર પ્રમાણે છે. (જુઓ પરિં ૪૩)

ઉપરોક્ત વાંધાઓ કેવા છે તે હવે નીચે સમજાવીએ છીએ:-

વાંધાઓ કેવા છે ?

૧ લવાદે “અરસપરસના સહેવાસથી સનાતન ધર્મના સિદ્ધાન્તોની રૂઢીઓ જૈન ધર્મમાં દાખલ થવા પામી છે જેવી કે લગ્નાદિક ક્રિયા” એમ લખ્યું એ શબ્દોને તેઓ ધર્મના ગૌરવને હાનીકર્તા જણાવવાનો પ્રયત્ન કરતાં કોઈ મજબુત દલીલ ન મળવાથી કહે છે કે “સ્માર્તો પણ તેમના સિદ્ધાન્તની રૂઢીએ લગ્ન

કરતા નથી.” અને યજુર્વેદ તથા ગ્રહ્યસુત્રનાં નામો લખી એ પ્રતિપાદન કરવા કોશીષ કરે છે કે સ્માર્તો પણ તેમના સિદ્ધાંતની રૂઢીએ લગ્ન કરતા નથી. અમે સમજી શકતા નથી કે સ્માર્તો પોતાનાં સિદ્ધાંતની રૂઢીએ લગ્ન કરતા નથી કે કરે છે એ વિષયમાં તેઓને ઉત્તરવાની શું જરૂર પડી છે ? લવાદના જે શબ્દો તેઓ ટાંકે છે તે ખરા છે કે ખોટા છે એટલુંજ માત્ર જોવાનું હતું. લવાદ શું ખોટું કહે છે ? જૈન ધર્મના લોકોમાં શું જૈન-તર રૂઢી-લગ્નાદિમાં પ્રવેશવા પામી નથી ? અને જો પ્રવેશવા પામી છે તે વાત ખરીજ છે તો તેમ થવાનું કારણ લવાદે જણાવ્યું છે તે સિવાય બીજું કંઈ છે ? જો હોય તો તે જણાવવું જોઈતું હતું. સ્માર્તો તેમના સિદ્ધાંત પ્રમાણે લગ્ન નથી કરતા માટે જૈનો પણ પોતાના સિદ્ધાંત પ્રમાણે શું કરવા કરે ? એમ તેઓ કહેવા માગતા હોય તો તે નિરર્થક છે.

૨ ‘કેટલાક જૈનો અંબિકા વિગેરે દેવોને પૂર્ણ આસ્તાથી માને છે” એ લવાદના વાક્યના સામે પણ કંઈજ દલીલ મળી આવી નહિ ત્યારે સંબંધ વગરનોજ પ્રશ્ન ઉભો કરેલો લાગે છે, તે એ કે ‘અંબીકાને પૂર્ણ આસ્તાથી માનનારને જૈન કહેવાય કે કેમ ?’ લવાદ ક્યારે ફરજ પાડે છે કે અંબીકાને માનનારને જૈન કહો. જોવાનું માત્ર એટલુંજ હતું કે કેટલાક જૈનો અંબિકા વિગેરેને માને છે એમાં કંઈ ખોટું છે ? જૈન ધર્મનાં કોનફરન્સ હેરલ્ડે પણ પોતાના ૧૯૧૭ ના એપ્રિલના અંકમાં પાન ૧૦૪ પર ચોકખું જણાવી દીધું છે કે “જૈનો દેવદેવિને માને છે કે નહિ તથા માનવા માટે શાસ્ત્રનું પ્રમાણ છે કે નહિ તે માટે દાખલા દલીલવાળો લેખ જરૂર પડશે તો મુકવા અમે તૈયાર છીએ” (જુઓ પરિશિષ્ટ ૫૬) વળી “જૈન” પત્રમાં પણ ત ૦ ૩-૬-૧૯૧૭ ના અંકમાં (જુઓ પરિ ૦ ૫૧) ચોકખો પ્રત્યુત્તર આપી દીધો છે કે “જો ઇચ્છા હશે તો તેમના મેમ્બરોમાંથી જ નવરાત્રીમાં દેવિને નામે દ્રવ્ય ખર્ચનારા અને માથે રોટલામુકી દેવિ સામે નાચ કરનારાના અહવાલો જરૂર પડશે બહાર મુકવામાં આવશે.” વળી ‘જૈનરીવ્યુ’ પોતાના ૧૯૧૭ ના ૭-૮ અંકમાં લખે છે કે “મુખર્જીમાં દર શનિવારે સેકડો જૈનો મહાલક્ષ્મિના મંદિરે

બય છે! અંબાજીમાતાનાં દરશને સેકડો જૈનો બય છે દરેક ગોત્ર દેવિ અને કુલદેવીઓને પણ માને છે પાટણમાંથીજ ઘણા આગેવાનો અંબીકા, અંબાજી વિગેરે ઠેકાણે બય છે” તેમજ “જૈન હિતેચ્છુ” ના ૧૯૧૭ ના જીનના અંકમાં પાન ૨૭૯ પર (જીઓપરિં ૫૭) સાપ્ લખે છે કે “જૈનો પૈકીના કેટલાક અંબાજીની માનતા માને

“ છે, દર્શને બય છે ઇત્યાદિ બાળતની હકીકત

“ (fact) સ્થામે વિરોધ ઉઠાવવા તૈયાર થવું એ

“ પોતાની બાતને પોતેજ જુઠી પાડવા જેવી મુખ્-

“ તા છે. એક નહિ પણ અગીયારસો જૈનો તે

“ દેવીની માનતા માને છે. મોટા અગ્રેસરોને તેમ

“ કરતાં હું જાણુ છું.”

વળી આગળ જતાં તે લખે છે કે “જૈનોને પોતાનાં શાસ્ત્રોની

“ આજ્ઞા તોડીને દેવ-દેવીયોની માનતામાં ભટ-

“ કતાં-એ મિથ્યાત્વ તથા અધિકારમાં મુખ્ હુંદ-

“ તાં-શરમ કે અપમાન લાગતું નથી અને જ્યારે

“ તેમનાં કામોતું કોઈ ચિત્ર આપે છે ત્યારે

“ તેમને અપમાન લાગી બય છે. જખરી સ્વ-

“ માનની પુતળીઓ!” (જીઓ પરિં ૫૭)

૩ એવોર્ડમાં “ હરકોઈ બાતને હરકોઈ ધર્મ માનવાની છુટ છે” શબ્દો લખાયા છે તે સામે વાંધો ઉઠાવતાં તેઓ લખે છે કે “ શું જૈનોને પણ બીજો ધર્મ માનવાની છુટ છે ખરી?” પણ આ પ્રશ્ન તદ્દન અસ્થાને છે. દરેક મનુષ્યને કોઈપણ ધર્મ પાળવામાં જનસમાજ કે ખુદ સરકાર પણ વચ્ચે આવતી નથી. એક જૈન પોતાની ઇચ્છા થાય તો ગમે તે અન્ય ધર્મ પાળવા માગે તો શું જૈનસમાજ તેને અટકાવી શકશે? લવદ એમ કહેવા માગતા નથી કે જૈનોએ અન્ય ધર્મ પાળવો તે સાડું છે; પણ લવાદ એમ કહેવા માગે છે કે દરેક મનુષ્ય કોઈપણ ધર્મનો સ્વીકાર-અસ્વીકાર કરવાને સ્વતંત્ર છે. આત્મા જ્યાં જ્યાં સત્ય જીએ ત્યાં ત્યાં વિહરી શકે છે એટલુંજ નહિ પણ વખતે મિથ્યાત્વમાં પણ ભ્રમીત થઈ ભટકે તો પણ જનસમાજ કંઈ

સત્તાથી તેને રોકી શકતો નથી. “જૈન” પત્રમાં પણ તા. ૨૭-૫-૧૭ ના અંકમાં લખ્યું છે કે “ધર્મ એ કેદખાનું નથી કે કોઈને વાડામાં ઠાંસી દેવાય, ધર્મ એ આત્માની સ્વતંત્રતા છે અને જ્યાં સ્વતંત્રતા છે ત્યાં છુટજ સંભવી શકે.” જો દરેક માણસને કોઈપણ ધર્મ માનતાં અટકાવી શકાતું હોત તો જૈનાચાર્યોએ કેવી રીતે અન્ય ધર્મ પાળનારાને જૈન ધર્મમાં દાખલ કરી જૈન ધર્મ પાળવાની છુટ આપી? કેવી રીતે શ્રીમદ્ આત્મારામજી મહારાજે પંજાબમાં પરિણમણ કરીને, અથાગશ્રમ વેઠીને સ્થાનકવાસીઓ વીગેરેને શ્વેતાંબરીજૈન બનાવ્યા? જો છુટ ન હોત તો એમ શી રીતે બની શકત? વાંધો દરશાવનારાઓ શું વિદ્વાન મુનિઓએ કરેલા લઘ્ય પ્રયત્નો અને આપેલી છુટને ગેરવ્યાજબી ગણે છે? બેશક, જૈન ધર્મનું રહસ્ય બાણનારા ને તેને સર્વાંશે સત્ય માનનારા અન્ય ધર્મમાં બંધજ નહિ; તેવીજ રીતે કોઈ ઈતર ધર્મને સર્વાંશે સત્ય માનનારા ‘જૈન’ ધર્મમાં આવે નહિ પરંતુ તેથી કોઈપણ ધર્મ પાળવાની છુટ માણસ બત પાસેથી કોણ ખુંચાવી શકે તેમ છે?

૪ એવોર્ડમાં એક વાક્ય એવું છે કે જૈન ધર્મ મુજબ કોઈ પણ જીવ ઉત્પન્ન કરનારી વસ્તુ દેવને સ્પર્શ કરવાથી તીર્થંકર પ્રભુની આસાતના થઈ ગણે છે આ વાક્ય લખવાનો લવાદો આશય જૈનભાઈઓ માટે કેટલો બધો લાભ કર્તા હોવા છતાં વાંધા ઉઠાવનારા તે સમજી શક્યા નથી એ આશ્ચર્યની વાત છે. લવાદે આ શબ્દો લખી શ્રી તીર્થંકરની આસાતના ન થાય એટલા માટે સનાતનનીઓની મુર્તિઓ દહેરાસરમાંથી બહાર કઢાડવાની અગત્ય જણાવી છે છતાં તે સમજી ન શકવાથી વાંધો એવો કઢાડવામાં આવ્યો છે કે “પ્રભુ ઉપર પખાળમાં જે દૂધ, પાણી અગર પુલ ચઢાવીએ છીએ તે ચીજો પોતે જીવ અને જીવ ઉત્પન્ન કરનારી છે તો પછી તેથી આસાતના ના થાય?” વાંધો કઢાડનારાને જો વાક્યના વાચ્યાર્થ, લક્ષ્યાર્થ અને વ્યંગ્યાર્થ એવા ત્રણ શાસ્ત્રીય પ્રકારોની ખબર હોત તો ‘જીવ ઉત્પન્ન કરનારી’ શબ્દોનો અર્થ આવો કરી દૂધ, પાણી અને પુલને તે કદી

પણ લાગુ કરત નહિ. એમ તો મનુષ્યો પોતે પણ જીવ છે તેમજ જીવ ઉત્પન્ન કરનાર છે તેથી મનુષ્યોએ દહિરાસરમાં જઈ પ્રતિમા-જીને સ્પર્શ ન કરવો એવું લવાદ કહેવા માગે છે એમ સમજ લેવું? એવોર્ડમાં લવાદ કંઈ જીવ અજીવ, સચિત-અચિત વસ્તુઓના ભેદો સમજાવવાને અર્થાત કોઈ જૈન સિદ્ધાંતનું પુસ્તક લખવાને બેઠા નહોતા પરંતુ જે કારણને માટે તેઓએ એવોર્ડ લખ્યો અને જે ન્યાય (જજમેન્ટ) તેઓ આપવા માગતા હતા-સનાતનીભાઈ-ઓની મુર્તિઓ ત્યાંથી ખસેડવા માગતા હતા તેનું કારણ જે માત્ર દર્શાવવાને એ શબ્દો કીડીયાળું વીગેરે દેખી શકાય એવા મલિન જતુઓ ઉત્પન્ન કરતા-ભરાઈ રહેતા-સડવા પામતા પાણીના અને કરમાયલાં-ચૂડેલાં-પાણીમાં સડતાં પુલોને માટે વપરાયા હતા. તાબાં સુગન્ધમય પુષ્પો, વિશુદ્ધ પવિત્ર જળ અને દુધને લવાદે પખાળમાં વાપરવાની મના કરવાના અર્થમાં એ શબ્દો વાપર્યા હતા એમ કોઈપણ બુદ્ધિશાળી માણસ ધારી શકે નહિ.

૫ પાંચમો વાંધો જણાવતાં “આપણા અને તેના દહિરાનું અંતર ચાળીસથી પચાસ પુટ લગલગ છે ત્યારે તેમના મંદિરમાં શંખ, ભેર, નોખત વાગતાં હોય અને તેજ વખતે આપણા ધર્મ-ગુરુઓ ક્રિયા આપણી ધર્મ શાળામાં કરતા હોય તો તે ક્રિયાઓમાં ખલલ પડે કે નહિ?”. એવું લખે છે તે વાંધા વિષે તો અમો અગાઉ જણાવી ગયા છીએ કે તે અંતર પચાસ ફીટ નહિ પણ દોઢસો ફીટ કરતાંયે વધારે છે (નકશામાં જુઓ) અને એવી રીતે ધ્યાનમાં લંગ થવા પણ સંભવ નથી. કારણ કે કેટલાક ઠેકાણે એક કંમ્પાઉન્ડમાં જૈનોનાં, વૈષ્ણવોનાં અને ઇતરધર્મીઓનાં ધર્મ-સ્થાનો સાથે સાથે બહુ નજદીક રહેલાં હોય છે. જ્યારે ચારૂપમાં તો ૧૫૦ ફીટનું અંતર છે. (જુઓ નકશો)

સુસદો

પ્રિય વાચકો! આ રા. રા. શેઠ કુવરજીભાઈ પર મોકલેલી પ્રશ્નપત્રિકામાં બતાવેલા નિર્ણયક વાંધાઓની સમાલોચના કર્યા પછી એવોર્ડમાંના શબ્દો વાંધા વગરના એટલુંજ નહિ પણ ઘણુંજ

ઉપયોગી, મહત્વના અને જૈનભાઈઓ માટે લાભદાયક છે તે સમજાયું હશે. છતાં પણ આપની જ્ઞાસાની તૃપ્તિ અર્થે આપ આશ્ચર્ય પામશે તેવો એક મુસદ્દો આ આરૂપના દિગ્દર્શન રૂપી પ્રેક્ષણિય પ્રદર્શનમાં મુકયો છે (જુઓ પરિં ૬૮) તેના તરફ જરા આપનું લક્ષ ખેંચવું અસ્થાને નથી. એ મુસદ્દો “જૈન” ભાઈઓએ જ પોતાના વકીલ પાસે તૈયાર કરાવી લવાદને આપ્યો હતો કે જેની અંદર લવાદ પાસે જઈનભાઈઓ કેવો એવોર્ડ માગતા હતા તેનું દિગ્દર્શન છે. જે વાક્યોને માટે ઉપરની પ્રશ્નપત્રિકા ઉપસ્થિત થઈ છે તે લવાદનાં વાક્યોની સાથે આ નીચલાં વાક્યો સરખાવતાં વ્હાલાવાચક! ત્હમેજ ખન્નેની તુલના કરી શકશો કે એ મુસદ્દાનાં વાક્યો કે જેના નીચે અંડરલાઈન કરેલી છે તે બે એવોર્ડમાં લખાયાં હોત તો કેટલો અનર્થ થાત? એ મુસદ્દામાં આ પ્રમાણે છે:—

- ૧ „ કેટલાક જઈનો શ્રી અંખિકા વિગેરે દેવને પુર્ણ આસ્તાથી પોતાના દેવ તરીખે માને છે”
- ૨ „ આવી રીતે મિશ્રણ અસ્પરસ ધર્મનાં તત્વોમાં પણ થયું છે”
- ૩ „ સનાતન ધર્મવાળા જૈનવર્ગને ઉતરતા ગણે છે.”

જૈનભાઈઓએ લવાદને આપેલા મુસદ્દાનાં આ વાક્યો અને લવાદે એવોર્ડમાં વાપરેલાં વાક્યોની તુલના વાચકો! આપજ કરી લેશો: એવોર્ડમાં સનાતન ધર્મની રૂઢીઓ મિશ્ર થવાનુંજ લખવામાં આવ્યું કે જે સત્ય (Fact) છે ત્યારે આ મુસદ્દામાં તો મિશ્રણ અસ્પરસ ધર્મનાં તત્વોમાં પણ થયું છે એમ લખાયું છે. એવોર્ડમાં કેટલાક જૈનો અંખિકા વગેરે દેવોને પુર્ણ આસ્તાથી માને છે એવું લખાયું છે અને તેવા સેંકડો દાખલા આપણી દ્રષ્ટિગોચર છે જ્યારે જૈનભાઈઓના મુસદ્દામાં તો તે દેવોને પોતાના દેવો તરીખે માને છે એમ લખેલું છે. વળી મુસદ્દામાં એક વાક્ય “સનાતન ધર્મવાળા જૈન વર્ગને ઉતરતા ગણે

છે" લખાયું છે તે વાક્ય શા આશયથી લવાદની પાસે એવોર્ડમાં ઉતરાવવા ઇચ્છા કરી હશે અને તે વાક્ય લખાવવામાં શું હિત જૈનભાઈઓનું સધાય તેમ હશે તેનો વાચકોજ વિચાર કરશે. પરંતુ જૈન કોમનું એ સદ્ભાગ્ય હતું કે મુસદ્દામાંના એ શબ્દો કે જે જૈન કોમને નુકશાનકારક થાય તેવા હોઈ એવોર્ડમાં નહિ વાપરવામાં લવાદે જૈન કોમની એક મોટી સેવા બજાવી છે એમ વિચારશીલ વાચકોને લાગ્યા વગર રહેશે નહિ. અને મુસદ્દાના જેવા વિચારો લવાદની પોતાની ન્યાય બુદ્ધિને વ્યાજખી જણાયા તેજ એવોર્ડમાં લીધા છે કે જેની ઠરાવને પુષ્ટીકારક, સકારણ અને ઉપયોગી નીવડે તેવીજ રચના અને વ્યવસ્થા કરી છે.

આ મુસદ્દાપરથી બીજી પણ એક વાત તરફ વાચકોએ દુર્લક્ષ કરવું જોઈતું નથી, કે મુસદ્દામાં જમીન તથા રૂપીઆ સનાતનીભાઈઓને આપવાનું પણ લખેલું છે અને આગળ અમો-એ રાં ૨૦ શેઠ મંગળચંદ લલ્લુચંદ તથા રાં ૨૦ રાં ઝવેરી ચુનીલાલ મગનલાલ એ બન્નેએ જૈનભાઈઓ તરફથી લવાદને લખી આપેલી ચીઠ્ઠી પણ બતાવી ગયા છીએ કે જેમાં રૂપીઆ બે હજાર સુધી સનાતનીભાઈઓને આપવા વિષે કબુલત મળેલી છે તેમજ ધર્મશાળામાંથી જમીન આપવા વિષે પણ કબુલ કર્યું હતું એટલે એ વિષે કરેલો પોકાર તદ્દન અસ્થાને ને ઇર્ષ્યાભર્યોજ હોવાનું સંભવે છે કારણ કે આ મુસદ્દોજ એમ સ્પષ્ટ કહે છે કે જૈનભાઈઓ સનાતનીભાઈઓને તેમની મુર્તિઓ સ્થાપીત કરવા માટે મંદિર ખાંધવા ધર્મશાળામાંથી જમીન તથા રૂપીઆ આપવાને ખુશી હતા. જો તેમ ન હોત તો મુસદ્દામાં એ વિષે ઉલ્લેખજ ન હોત. (જુઓ મુસદ્દો પરિં ૬૮)

એક નિષ્કંઠ પ્રયત્ન.

ન્યારે સઘળેથી નિષ્કંઠતાજ મળવા લાગી ત્યારે એક નવી યુક્તિ-ચારપના તીર્થનો વિચ્છેદ કરી પ્રતિમાજી પાટણ લાવવાની તેઓને જડી આવી અને તેમાં જો કુતેહમંદ થયા હોત તો જૈનસમાજને તો એક પ્રાચીન તીર્થનો વિચ્છેદ થવાથી દુઃખ

યાત્રા પરંતુ આ મહાશયોનો પુરુષાર્થ ખર આવી શકત. તેઓએ પાટણના સંઘમાં આ વિષે ઉઠાપોહ કરી તીર્થવિચ્છેદક ઠમીટી નીમી. આ યુક્તિને માટે “ જૈન શાસન ” પત્રે ઘણાજ અભુ-ગમો દેખાડ્યો છે અને “ ત્યાંના * સંઘે કરેલો અતિ હાનીકર ઠરાવ ” એ ઉપશિર્ષક નીચે તેના તા. ૨૫-૪-૧૭ ના અકમાં અબલેખ પ્રકટ થયો છે (જુઓ પરિ. ૩૧) તેમજ મુંબાઈથી પણ કેટલાક ગૃહસ્થોએ પાટણ નગરશેઠ તથા છ ન્યાતોના શેઠોને પત્ર લખ્યો હતો કે આરૂપ તીર્થનો વિચ્છેદ કરવો તે ઠીક નથી. (જુઓ પરિશિષ્ટ ૭૭) આ જગ્યાએ એટલું જણાવવું જરૂરનું છે કે એવોર્ડનો અમલ કરવામાં અંતરાય ઉભો થાય અને એવોર્ડ મુજબ સનાતનીભાઈઓને આપવાની કુળાવાળી જમીન મેળવવામાં મુશ્કેલી ઉભી થાય તેવો એક પ્રયત્ન પણ કરવામાં આવ્યો હતો કે જેને લીધે સંઘને રૂ. ૪૦૦ ના નુકશાનમાં ઉતરવું પડ્યું (જુઓ કુળાવાળી જમીન લીધાની પાવતી પરિ. ૭૫)

આરૂપમાં યાત્રીઓને હરકત

પ્રતિમાજી પાટણ લાવવામાં પણ સફળતા મળી શકી નહિ જો કે તેમ કરવાને અનેક પ્રયત્નો આદરાયા હતા. આરૂપમાં દર્શનાર્થે જતા યાત્રીઓને મુશ્કેલીઓ પડે છે, ત્યાંના સ્થાનિક રાજપુત લોકો તોપ્રાન કરે છે વીગેરે મતલબનાં ચર્ચાપત્રો ‘ જૈનશાસન ’ માં પ્રકટ થયાં હતાં પણ તે ખરી વાત ન હતી. આરૂપમાં યાત્રાગુઓ નિર્ભયતાથી જઈ શકે છે એવા સપ્રમાણ પત્રો ‘ જૈન ’ પત્રમાં કેટલાક યાત્રીઓએ પ્રકટ કર્યા જેથી જનસમાજના જાણવામાં આવ્યું કે આરૂપમાં અગવડોની વાત કપોલકલ્પીતજ છે. કોઈ રજૂજ સ્ટેશને સ્ટેશનસ્ટાફના માણસનું નામ ‘ જૈનશાસન ’ માં પ્રકટ થયું હતું પણ જૈન પત્રમાં તર્તજ ખુલાસો આવ્યો હતો કે રજૂજ સ્ટેશને તે નામનો કોઈ માસ્તરજ નહતો ! તો આરૂપની યાત્રાએ

* ખરી રીતે એ ‘ સંઘ ’ ન હતો પણ એક તરફી જુજ માણસોની મીટીંગ હતી.

જવાની અને ત્યાં તોફાન થવાની વાત કેવળ બનાવટીજ હોવી જોઈએ. આ વિષેનાં ચર્ચાપત્રો આ પુસ્તકમાં સામેલ છે (જુઓ પરિં ૪૭-૪૮-૪૯) વળી ચારૂપમાં યાત્રાની મુશ્કેલીઓ સાબીત કરવાને મુનિમહારાજશ્રી બુદ્ધિસાગરજીને પણ ગલરાવ્યા તેથી ચારૂપ જઈ શક્યા નહોતા એમ “જૈનશાસન” માં પ્રકટ કરવામાં આવ્યું હતું પણ મુની મહારાજશ્રી બુદ્ધિસાગરજીએ તર્તજ એક પત્ર ‘જૈન’ માં પ્રકટ કરી ખુલાસો કર્યો હતો કે “કોઈ તોપ-મારૂંઓએ આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજને ચારૂપની યાત્રા જતાં ગલરાવ્યા તેથી તે યાત્રા ગયા નહિ એમ ખીજે પ્રકટ થયેલ છે એવું જણાય છે તે અયોગ્ય છે”-“અમારી ખાસ મનો-વૃત્તિ નહોતી તેથી ગયા નહોતા” (જૈન તા. ૧૩ મી મે ૧૯૧૭ પાન ૩૬૮, જુઓ પરિં ૪૦) આ વિષેનાં સઘળાં ચર્ચાપત્રો અને તેના જવાબમાં “જૈન” માં પ્રકટ થયેલાં ચર્ચાપત્રો-ખુલાસા ખાસ વાંચી જોવાથી વાંચકો જાતેજ તુલના કરી શકશે. ચારૂપની યાત્રાએ જવામાં કંઈ પણ મુશ્કેલી નથી, અંતરાય નથી કે ત્યાંના સ્થાનિક નિવાસીઓ કંઈ પણ ઈર્ષ્યા રાખતા નથી પણ ઉલટા ઘણી મમતાથી તેઓ વર્તે છે અને ઘણા યાત્રીઓ ત્યાં આવે જાય છે. જો ત્યાંના લોકોએ કોઈપણ જાતનું તોફાન કર્યું હોત તો ક્યારનીયે તેઓના ઉપર ફ્રાજદારી અઢાલતોમાં ફરિયાદો થઈ હોત પણ તેવો એકે બનાવ બન્યો નથી,

કબજો સોંપાયો અને માફી પત્રો.

ચારૂપનો એવોર્ડ અપાયા પછી તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૭ ના રોજ લવાદ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કાટાવાળાની હાજરી સમક્ષ સનાતનીલાઈઓને ચારૂપમાં જમીનનો કબજો સોંપવામાં આવ્યો; ત્યાર પછી તા. ૬ મી મે ૧૯૧૭ ના ‘જૈનશાસન’ ના ૭મા અંકમાં (એ અંકપર તા. ૬ ને બદલે બુદ્ધથી તા. ૩ છાપેલી છે) પાટણમાં મળેલા સંઘનો રિપોર્ટ પ્રકટ કરી તેમાં નગરશેઠના સવાલ જવાબો પ્રકટ થયેલ. છે (જુઓ પરિં ૩૬ અ) તેમાં લવાદનામાં ૨૦ ૨૦ મંગળચંદ લલ્લુચંદે છ ન્યાતના શેઠો વીગેરેની સહીઓ ખોટી રીતે મેળવી છે વીગેરે તથા ૨૦ ૨૦ ઝવેરી ચુનીલાલ

મગનલાલે કબજે સોંપ્યા બદલ માફી માગી છે એવું લખવામાં આવ્યું છે કે જે લખાણ ખોટું હોઈને તે વિષે ખુલાસો કરવાને અમોએ નગરશેઠ રા. રા. પોપટલાલ હેમચંદને રીતસર રા. રા. વકીલ મધવલાલ ગોપાળલાલ વહીયા મારફત નોટીસ આપતાં નગરશેઠ પોતાના લેખી ખુલાસામાં જણાવે છે કે સંઘમાં અમારી સાથે સવાલ જવાબ તે પ્રમાણે થયા નથી જે લેખ પ્રકટ થયો છે તે બાબત અમે કશું જાણતા નથી ને અમે પ્રકટ કરાવ્યો કે છપાવેલો નથી તેથી તે ખીના ખોટી છે. લવાદનામામાં સહી કરતી વખતે કંઈ સરત થઈ નથી, ઝવેરી ચુનીલાલે માફી માગ્યાના શબ્દો સાંભળ્યા નથી (જુઓ પરિં ૨૨). તેમજ તા ૨૩-૫-૧૯૧૭ ના “જૈન શાસન” માં નગીનદાસ મંગળચંદની સહીનો લેખ પ્રકટ થયો છે (જુઓ પરિં ૪૫) તેમાં તો વળી ‘જે ઇસમો કબજે સોંપી આવેલા તેઓએ પોતાની ભુલ સંઘ વચ્ચે કબુલ કરી તેથી સંઘે તેઓને માફી બક્ષી છે’ એવું લખેલું છે. એટલે એમાંથી એકલા ઝવેરીએજ નહિ પણ ‘ઇસમો’ બહુવચન વાપરી બીજાઓએ પણ માફી માગ્યાનું સુચવ્યું છે. પણ ખરી વાત એ છે કે સંઘમાં પ્રોસીડીંગજ રહેતું નથી તો તે રિપોર્ટ કયા આધારે મોકલાયો? ઝવેરીએ માફી માગ્યાની વાત પણ તદ્દન પાયા વગરની છે અને ‘જૈન’ ના તા. ૨૭ મી મે ૧૯૧૭ ના અંકમાં પાન ૪૧૩ ઉપર શા. અમથાલાલ પ્રેમચંદે તે વિષે ખુલાસો પણ પ્રકટ કરેલો છે (જુઓ પરિં ૪૭) વળી ‘જૈન શાસન’ ના ઉપરોક્ત રિપોર્ટમાં ઝવેરી માફી માગે છે એમ લખવામાં આવ્યું છે જ્યારે નગીનદાસ મંગળચંદ લખે છે કે ભુલ કબુલ કરી તેથી સંઘે માફી બક્ષી છે. માફી ‘માગી’ કે ‘બક્ષી’ એ શકા જ એ લેખોમાં અસંભવદોષ સિદ્ધ કરી આપે છે. ‘જૈન શાસન’ ના અધિપતિને પણ પાછળથી જ્યારે બખર પડી કે આવા રિપોર્ટો મોકલનારાઓએ તેઓને આડે માર્ગે દોર્યા હતા અને સત્યપર ઠાંકપીછોડો કર્યો હતો ત્યારે તેઓએ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા પાસે મિચ્છામિદુષ્કંડ (માફી) માગી હતી (જુઓ પરિં ૫૪) અને પોતાની વર્તણૂકના ખુલાસામાં તેમણે ‘જૈન શાસન’ તરફ આવેલા રિપોર્ટો કોણે મોકલેલા તે જણાવી તેમનાં નામો, તેઓએ લખેલા સહી સાથના

પત્રો વગેરે કાગળીયાં પણ શેઠ કોટાવાળાના વકીલ રા. રા. માધવલાલ ગોપાળલાલ વહીયા તરફ મોકલ્યાં હતાં (જુઓ પરિં ૭૬). અને એ લેખો બેરિસ્ટર વેલીનકર તથા સોલીસીટર કામદારે તપાસીને લાઇબલ થઇ શકે છે એવા અભિપ્રાયો જણાવ્યા હતા. પણ ક્ષમા વીરસ્ય -મૂષણમ્ એ ધર્મ શેઠ કોટાવાળાએ ધારણ કર્યો હતો.

રા. 'જૈન શાસન' ના અધિપતિને ધન્યવાદ ઘટે છે કે જ્યારે તેઓના જાણવામાં સત્ય હકીકત આવી ત્યારે સ્પષ્ટ રીતે તેઓએ પોતાનો ખુલાસો પ્રકટ કર્યો કે અમોને એકતરફીજ ખબરો મળી હતી. વળી શાસનકાર એવોર્ડની પણ પ્રસંશા કરી લવાદને ધન્યવાદ આપી અભિવંદન આપે છે; એટલુંજ નહિ પણ જે વાક્યોને વાંધાવાળાં પોતે લખ્યાં હતાં તેનાપર વિચાર કરી તે ઉપયોગી હોવાનું લખે છે. જમીન અને ઓરડીઓ અપાવી તે વ્યાજખી છે એમ માને છે તેમજ ચારૂપમાં યાત્રાઓની હાડમારી વિષે લખતાં પણ ત્યાં કોઈ જાતની અચ્ચણ નથી એમ અમને જણાયું છે વીગેરે લખે છે; તે લેખ અમોએ આ પુસ્તકમાં દાખલ કરેલો છે. (જુઓ પરિં ૫૪).

ઉપસંહાર

આ પ્રમાણે ચારૂપકેસ ઉપસ્થિત થયાપછી જે જે પ્રવૃત્તિ એવોર્ડ સ્થાપે થઇ તથા તે વિષે જે જે ખુલાસા સત્ય અને સપ્રમાણ છે તે સંક્ષિપ્તમાં જણાવ્યા છે અને સઘળાં ચર્ચાપત્રો, અભિપ્રાયો, વર્તમાનપત્રોમાંના લેખો વગેરે પણ પાછળનાં પરિશિષ્ટોમાં દાખલ કરવામાં આવ્યાં છે. મુનિ મુક્તિ વિજયજીને સમજાવી ફ્રાંસલાવી સહી લેવાનો આક્ષેપ લવાદ ઉપર મુકવામાં આવ્યો હતો તેનો ખુલાસો પણ તેજ મુનિનાપત્રથી સપ્રમાણ વાચકો જ કરી લેશે કે ખરીવાત શું હતી. (જુઓ મુનિ મુક્તિવિજયજીનો પત્ર પરિં ૭૩) સદ્ધર્માનુસંગી કપુરવિજયજી મહારાજ પણ લખે છે કે મને સંપૂર્ણ હકીકત સમજાવવામાં આવી ન હતી.

(જુઓ પરિં ૭૨ નં. ૧૦) 'જૈન' તથા 'જૈનશાસન' માં પણ આ તકરાર વિષે લાંબો વખત અગ્રલેખોની હારાવલી પ્રકટ થઇ હતી જે સઘળા લેખો પણ આ પુસ્તકમાં દાખલ કરેલા છે.

ચારૂપ વિષે અપાયેલો એવોર્ડ, પાટણ અને મહેસાણાની કોર્ટોએ આપેલા ફેસલાઓ જૈન સાક્ષીઓની જુખાનીમાંના જે વાકયોનો આ પુસ્તકમાં આધાર લેવામાં આવ્યો છે તે ફકરાઓ, તથા ચારૂપના દેવાલયને સાર્વજનિક ઠરાવવામાં આવ્યા વિષેનો મેં પાટણ વિ. નાયબસુબાના ચોરડરની નકલ વગેરે પણ પુસ્તકમાં સામીલ છે. ચારૂપના પ્રાચિન અને મહાન તીર્થમાં જૈનેતર દેવોની મુર્તિઓ એકજ પવાસન ઉપર હોવાથી તે તીર્થને નિરાધાધ કરવાતું અતિ કઠિન અને ભગીરથ કાર્ય આ કુશળ લવાદે કરીને આપણા તીર્થને સ્વતંત્ર કરી એક અપુર્વ અને અલભ્ય લાલ આપ્યો છે અને આ પરમપુનિત તીર્થના પાંચલાખ વર્ષના ઇતિહાસમાં એક મહત્વનો પ્રસંગ ઉમેરીને લવાદે ભવિષ્યના કલેશને નિર્મુળ કરી કોમની અમરઆશિષો પ્રાપ્ત કરી છે એમ કહેવામાં કંઈ પણ અતિશયોક્તિ નથી.

અમો આશા રાખીએ છીએ કે આ સર્વ ધ્યાનપુર્વક વાંચ્યા પછી વાચકોને ખાત્રી થશે કે એવોર્ડ ઘણીજ ડહાપણભરી રીતે અને કેટલી કુનેહથી લખાયો છે અને તે જૈનકોમને તથા ધર્મને કેટલો લાલદાયી છે તથા મુનિ મહારાજનો અને વિદ્વાનોના એવોર્ડની તરફેણ અને પ્રશંસા કરનારા લેખો અને અભિપ્રાયો જૈનકોમની આવી મહાનસેવા બળવનાર લવાદ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા કોણ છે તે 'જનનશાસન' પત્રના અધિપતિ કે જેઓએ એવોર્ડ સામે ઘણા લેખો લખ્યા હતા તેઓ-શા. પુરૂષોત્તમ ગીગાભાઈ શાહે પોતાના 'ભગવતીસુત્ર' નામના પુસ્તકમાં શેઠ કોટાવાળાની કારકીર્દીનો વૃતાંત લખેલો છે તે આ પુસ્તકમાં (જુઓ પરિં ૮૦) તેઓના ફેટા સાથે સામેલ છે તે પરથી વાચકોને લવાદની પ્રતિષ્ઠા વિષે ખ્યાલ આવી શકશે.

કે જે સદ્ગૃહસ્થને બન્ને કોમોએ લવાદ તરીકે સ્વીકારી ખીબા
પંચો નહિ નીમતાં એકજ વ્યક્તિપર વિશ્વાસ મુકયો હતો તે
વ્યાજખી હતો.

લી૦ સેવકો,

મંગળચંદ લલ્લુચંદ અને

ચુનીલાલ મગનચંદ ઝવેરી

ના જયજીનેંદ્ર.

પરિશિષ્ટો.

જ્યાં એ વોર્ડ, વર્તમાનપત્રોનાં ચર્ચાપત્રો અને
આટીકલો, લીડીંગ આટીકલો, ખીજા મહત્વના
કાગળો અને ચારપત્રો (તીર્થનો) નકશો
વગેરે મુકવામાં આવ્યાં છે.

પારિશિષ્ટ ૧.

ચારૂપનો

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ આપેલો

એવોડ.

હું શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા દરાવ કરું છું કે શ્રી ચારૂપ તા. ૦ પાટણ ગામમાં શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથનું જૈન શ્વેતામ્બર આમ્ના-થનું દેવાલય છે. સદરહુ દેવાલયમાં શ્રી જૈન ધર્મના દેવ શામળાજી પાર્શ્વનાથ ખીરાજે છે, તે દેવ પાસે શ્રી મહાદેવજી ગણપતિ વિગેરે દેવોની પ્રતિમાઓ પણ ખીરાજમાન છે. સદરહુ પ્રતિમાઓનું ઉચાપન થવાથી સનાતન ધર્મવાળી પ્રજાની લાગણી દુખાઈ કહી, ચારૂપ તથા પાટણ વસ્તા સનાતન ધર્મવાળા સમુદાયની જૈન સંઘ વિરૂદ્ધ લાગણી ઉત્ક્રાંત થેમ સનાતન ધર્મવાળાએ શામળાજીના દેવાલયમાં હવન કર્યો જેના પરીણામે જૈન સંઘની લાગણી દુખાણી. પરીણામે અસપરસ મહાભારત કલેશ ઉત્પન્ન થયા છે. સનાતન ધર્મના અનુયાયીઓ તરફથી કેટલાક ઇસમે ઉપર પાટણ ફોજદારી ન્યાયાધીશી વર્ગ ૧ માં ગુ. મુ. નં. $\frac{૧૮૨}{૧૫-૧૬}$ ની ફરીયાદ દાખલ કરી, જેમાં તે કામના આરોપીઓને દંડ થયો. જેના ઉપર કડી પ્રાંત ફોજદારી ન્યાયાધીશીમાં ગુ. વી. નં. $\frac{૧૨૯}{૧૫-૧૬}$ આરોપીઓ તરફથી દાખલ કરવામાં આવ્યો, જેમાં આરોપીઓ દોષમુક્ત ઠર્યાં, જે વિરૂદ્ધ નામદાર વરીષ્ટ ન્યાયાધીશીમાં મૂળ ફરીયાદીનો વિવાદ દાખલ થયો છે. ખીજ તરફ શામળાજીનો વહીવટ કરનાર જૈન સંઘવાળા ચંદુલાલ મારફત મંદીરમાં હવન કરી ધર્મસ્થાન બ્રહ્મ કર્યાં કહી પાટણ ફોજદારી ન્યાયાધીશી વર્ગ ૧ માં ગુ. મુ. નં. $\frac{૨૪૦}{૧૫-૧૬}$ ની ફરીયાદ દાખલ કરી જેમાં તે કામના આરોપીઓને ખીન તહોમતે છોડી મુકયાથી કડી પ્રાંત ફોજદારી ન્યાયાધીશીમાં તપાસણી અરજ નં. ૧૧૨ નો દાખલ થયો પરિણામે

કામની ફરી અગાડી ચોકસી કરવા હુકમ થયો છે, જે કામ હાલ મહેસાણા ફાં. ન્યા. વર્ગ ૧ માં ચાલુ છે.

ઉપર મુજબ બંને કોમો વિરૂદ્ધ અરસપરસ ફરીઆદો થઈ પૈસાનો નિરર્થક વ્યય થયા કરે છે, એટલુંજ નહીં પણ પાટણ શહેરની વસ્તીમાં તથા ચારપમાં મહાભારત કુસુંપ અને કલેશ ચાલુ છે. સદરહુ કલેશ અને કુસુંપનું હમેશાં સારૂ નિવારણ થાય અને તમામ લોકો હળીમળીને રહે એવા હેતુથી પાટણના તથા ચારપ ગામના સનાતન ધર્મવાળાના આગેવાનો તેમજ પાટણ જૈન સંઘના આગેવાનો તથા શામળાજીના વહીવટ કરનાર આગેવાનો વિગેરેએ મારા ઉપર વિશ્વાસ રાખી મને લેખી પંચાતનામાથી નિરાકરણ કરવા પંચ નીમી ઠરાવ કરવા અધીકાર આપ્યો છે, તેથી બંને પક્ષની તકરારો રૂબરૂમાં સાંભળી લીધી છે, તેમજ હકીકતથી માહિત થઈ બંને પક્ષના આગેવાનોથી વાતચીતનો ખુલાસો મેળવી મારા અંતરઆત્માએ જે પ્રેરણા મને કામની હકીકત ઉપરથી કરી છે તે ઉપરથી નીચે પ્રમાણે નિર્ણય કરું છું.

સનાતન ધર્મવાળા તેમજ જૈન ધર્મના અનુયાયીઓ લાંબા વખતથી હળીમળીને રહેતા આવેલા છે, અરસપરસ તેમના આચાર વિચારમાં કેટલીક બાબતમાં મીશ્રણ થઈ ગયું છે. અરસપરસના સંલેવાસથી સનાતન ધર્મના સિદ્ધાંતોની રૂઢીઓ જૈન ધર્મના લોકોમાં દાખલ થવા પામી છે. જેવી કે લગ્નાદિક ક્રિયા બ્રાહ્મણો કરાવે છે વિગેરે; કેટલાક જૈનો શ્રી અંબીકા વિગેરે દેવોને પૂજા આસ્તાથી માને છે તે બાધા આપડીઓ રાખે છે. સનાતન ધર્મવાળા જૈન મંદીરમાં પુજારીનું કામ કરે છે, અને તે સાથે કેટલીક વર્ણના લોક જૈન દેવોને માને છે. એટલુંજ નહિ પરંતુ પર્યુ-પણાદિ પર્વમાં ઉપવાસ પણ કરે છે. જૈન એ ધર્મ છે કંઈ બતી નથી હરકોઈ જનને હરકોઈ ધર્મ માનવાને છુટ છે. આવી રીતે અરસપરસ કેટલુંક મીશ્રણ થયું છે. ખરી રીતે જોતાં સનાતન ધર્મના શાસ્ત્ર મુજબ જૈન મંદીરમાં તેમની માનતાના બીરાજતા દેવમાં જે તે દેવનું પ્રતિમામાં આબ્હાન થાય નહીં શ્રી પાર્શ્વનાથના સ્પર્શિત જળથી તે દેવ પવિત્ર રહેતા નથી, એવી તેમની માન્યતા છે. જૈન ધર્મ મુજબ કાંઈ પણ જીવ ઉત્પન્ન કરનાર વસ્તુ દેવને સ્પર્શિત કર્યાથી તેમજ જૈન વિધિ ક્રિયા વિરૂદ્ધ દેવનું

સ્થાપન કે પુનઃન કે ક્રિયા થાય તો શ્રી તીર્થંકર પ્રભુજીની આશાતના થઇ ગયું છે. એવા સંજોગોમાં એક બીજાથી વિરુદ્ધ મતના શાસ્ત્રના દેવો એકજ મંદીરમાં તેમજ નજીક એવી જગ્યામાં કે જેથી ભવિષ્યમાં પોતાના ધર્મના આચરણ કરતાં પણ અરસપરસ મન દુખાય તેવી સ્થિતિમાં દેવ રાખવા એ યોગ્ય નથી. સનાતન ધર્મવાળાને તેજ મૂર્તિઓ ઉપર મોહ છે ને તેમની માન્યતા પ્રમાણે તેજ મૂર્તિઓ તેમની શાસ્ત્ર વિધિથી દેવનું આવાહન થાય તોજ તેમની ઇચ્છા સંતુષ્ટ થાય તેમ છે, અને તે જૈન મંદિરમાં તેમ થઇ શકે નહીં. કેટલાક જૈનો તે દેવોને ખેસવ્યાથી રાજી નથી, પણ બ્યારે સર્વે સમાધાનનો પ્રશ્ન છે, અને એ મૂર્તિઓ શ્રી જૈન મંદીરમાંથી લઇ જઇ બીજે યોગ્ય સ્થળે સનાતન ધર્મના શાસ્ત્રાનુસાર દેવોને પ્રતિષ્ઠિત કર્યા વિના છુટકો નથી તેથી એમ જણાવું છું કે—

સદરહુ દેવોની મૂર્તિઓ સનાતન ધર્મવાળાને જૈન મંદીરમાંથી બીજે સ્થળે પ્રતિષ્ઠિત કરવા આપવી, તે માટે જૈન સંઘે સ્થળ કયું આપવું તથા અરચ વિગેરેનો નિર્ણય એમ કરે છું કે—

મંદિરના બહારની નવી ધર્મશાળા જૈન સંઘે બાંધેલી છે. તેને ફરતો કોટ નાંખેલો છે. તેમાં ઉત્તર તરફના કોટમાં પૂર્વ દિશાના ખૂણા તરફ ખૂણાની કોટડી ૧ તથા તે કોટડીની પશ્ચિમ બાજુએ તેને લગતી કોટડી ૧ જે હાલ બંને કોટડીઓ બાંધેલી છે, તેનાં બારણાં હાલ દક્ષિણ તરફ છે. તે બંને કોટડીઓની જમીન તથા તમામ બાંધકામ ઇમારત સાથે ઓસરી સાથે જૈન સંઘે સનાતન ધર્મવાળાને આપવી; અને જૈન સંઘે પોતાના ખર્ચે જે કોટડી ખુણાની છે તે કોટડીનો દક્ષિણ તરફનો કરો. પશ્ચિમ તરફ લંબાવીને આપેલી બીજી કોટડીના પશ્ચિમ બાજુના કરા સુધી તુરત મેળવી લેવો અને તે બંને કરા દક્ષિણ પશ્ચિમના બંને પક્ષોના સીયારા ગણવા, પણ તે કરાઓમાં બંને પક્ષોએ કોઇથી વખતે કાંઇ પણ નીશાનો મુકવાં નહીં. આ સિવાય ધર્મશાળાના ઉત્તર તરફના કોટની બહાર પૂર્વ તરફના ખુણા આગળ જે જમીન છુટી પડેલી છે, તે જૈન સંઘની શા. ચંદુલાલ નહાલચંદના નામ ઉપર વેચાણ લીધેલી છે, તે જમીન ઉત્તર દક્ષિણ લાંબી ૫૮ ૩૬ તથા પૂર્વ પશ્ચિમ પહોળી ૫૮ ૪૧ આશરે છે. તે જમીન તેના હદ નીશાન મુજબ જૈન

સંઘે સનાતન ધર્મવાળાને આપવી. તે પ્રમાણે ઉપર લખેલી તમામ મીલકત જૈન સંઘે સનાતન ધર્મવાળાને આપવી; અને તે મીલકત ઉપરથી પોતાનો હાથ ઉઠાવી લેવો; અને કોઈ પ્રકારે હક્ક દરદાવો કોઈ પણ વખતે કરવો નહીં.

ઉપર લખેલી સનાતન ધર્મવાળાને આપેલી જગામાં તેઓ પોતાનું દેવાલય બંધાવી તેમાં સદરહુ દેવોની મુર્તિઓ પધરાવી પ્રતિષ્ઠિત કરે. મંદીરનું મુખ્ય દ્વાર પોતાની હદમાં પુર્વ યા ઉત્તર તરફ મુકે અને પોતાની જગામાં શસ્ત્ર મુજબ શંખ, ભેર, નોખત વિગેરે વાજાંત્રો વાગે તેમજ હવન હોમાદિક ક્રિયા થાય તેથી જૈન મંદીરના પ્રભુજીની આશાતના થવા ભય નથી. આવી રીતે અલગ થવાથી બંને દેવાલયનું અને બંને પક્ષના લોકોનું માન પ્રતિષ્ઠા અને ઉભયની લાગણી જળવાશે.

વિશેષમાં વળી હું એમ જણાવું છું કે સદરહુ દેવો માટે દેવાલય બંધવાનું છે તથા પ્રતિષ્ઠા વિગેરે કરવાની છે તથા દેવોને પુજન અર્ચનાદિ સવડ માટે જૈન સંઘ જેવી દયાળુ કામે તે સવડ કરી આપવી તે તેમને શોભા ભરેલું છે, માટે જૈન સંઘે તેના આગેવાનોએ (૩૦૨૦૦૧) અંકે ૫મે હજાર એક સનાતન ધર્મના આગેવાનોને સદરહુ દેવો લે એટલે આપવા.

ઉપર પ્રમાણે ઠરાવ વસ્તુસ્થીતિને અનુસરીને કરવામાં આવ્યો છે. હવે એ વાત સ્પષ્ટ થાય છે કે ફોજદારી કામે જે અરસપરસ આલે છે, તે બંને પક્ષ તરફથી બંધ કરવાં. બંને પક્ષના આગેવાનોએ ખુલ્લે મને કયુક્ત કયુર્ છે એટલે તે કેસો હવે આ ઠરાવથી બંધ પડશે અને ભવિષ્યમાં કોઈ પણ દીવાની દાવો કે ફોજદારી ફરીયાદો કોઈ પક્ષે કરવાની નથી, એટલુંજ નહિ પણ કોઈ પણ નીમીત્ત કરી ધર્મના બહાનાથી કળ્યા કોઈ પણ કામ ઉપસ્થીત નહીં કરે એમ હું આશા રાખું છું.

સનાતન ધર્મવાળાઓએ તેમના મને આપેલા પંચાતનામામાં ઠરાવનો અમલ મારે કરાવી આપવો એમ સુચન કયુર્ છે, તેથી હું એમ પણ ઠરાવું છું કે બંને પક્ષે આ ઠરાવને કાયદેસર કોરટના હુકમનામામાં ફેરવી નંખાવવા તજવીજ કરશે અને તે માટે જૈન સંઘ તરફથી કયુલાત જવાબ આપવા તૈયાર છે, એમ મને જૈન સંઘના આગેવાનોએ

સુચીત કર્યું છે. તે પછી વિશેષ અમલ કરાવવો જો કે રહેતો નથી તોપણ જે જગો તથા રકમ જે જૈન સંઘે સનાતન ધર્મવાળાઓને આ ઠરાવ પ્રમાણે આપવાની છે, તે જગોનો કબજો તથા રોકડ જૈન સંઘના આગેવાન શેઠ સુનીલાલ મગનલાલ ઝવેરી તથા શેઠ મંગળચંદ લલ્લુચંદ મારા ધૃતી સનાતન ધર્મવાળાના આગેવાનોને આપવા તૈયાર છે, પણ જે વિવાદ વરીષ્ટ ન્યાયાધીશીમાં હાલ દાખલ છે, તે કાઢી નંખાવ્યા પછી તથા સદરહુ દેવોની મૂર્તિઓ લઈ લે એટલે તુરત તેમને સોંપી આપશે.

આ પ્રમાણે ઠરાવ થયો છે માટે ભવિષ્યમાં હવે કોઈ પણ જાતની શામળાળ પાર્શ્વનાથના મંદીર કે તેની જગોમાં હરકત કે દખલ સનાતન ધર્મવાળાએ કરવાની નથી તેમજ મહાદેવજીના મંદીર કે તેની જગોમાં કોઈ પણ જાતની હરકત કે દખલ જૈન સંઘના લોકોએ કરવાની નથી.

ઉપર મુજબ ઠરાવ કર્યો છે તેના ખર્ચર ખર્ચે પક્ષો તરફ આપવા. છેવટે જણાવીશ કે હું જૈન હોવા છતાં મારા ઉપર વિશ્વાસ રાખી સનાતન ધર્મ અંધુઓએ મને ઠરાવ કરવા સોંપ્યું, તેમ ખર્ચે પક્ષના આગેવાન ગૃહસ્થોએ સમાધાન સંબંધે દરેક વિચારો મેળની મદદ કરી તે માટે સરવે ભાઈઓનો અંતઃકરણપુર્વક આભાર માનું છું. તા. ૨૧ જાન્યુઆરી સને ૧૯૧૭ સંવત ૧૯૭૩ ના પોસ વદ ૧૩ રવીવાર.

પુનમચંદ કરમચંદ સહી દા. પાતે

પરિશિષ્ટ ૨.

જૈન તા. ૧૧ મી માર્ચ સને ૧૯૧૭.

ચારૂપ કેસના લવાદ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદનો પરિચય.

જૈન પુરી પાટણના આગેવાન કુટુંબમાં ઉછરેલા શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા કે જેમણે ચારૂપના કેસમાં એક જન લવાદ તરીકેની લાયકાત પુરવાર કરી છે, તેઓની કર્તવ્યયુક્તિનો પરિચય કરાવવો અસ્થાને ગણાશે નહિ.

તેમનો જન્મ ૧૯૩૦ ના જોડ શુદ્ધ ૧૧ ના રોજ થવા પછી તુર્ત માતા ગુજરી જતાં અપર માતાના લાલનપાલનથી ઉછરવી છતાં તેમને જે કેળવણીના સંસ્કારો મળ્યા હતા. તેથી તેમણે પાટણ અને કોટા ઉપરાંત મુ'અઇમાં પણ વ્યાપારમાં સારી નામના મેળવવી શરૂ કરી અને પોતાના પૂર્વથી ચાલતા કાપડના ધંધા ઉપરાંત, ખીઆં અને અરીણના ધંધાને હાથમાં લઈ એક કુશળ વ્યાપારી તરીકે સારી પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરવા સાથે લાખો રૂપિયાની પેદાયશ કરી શક્યા છે કે જે પ્રસંગે એક સ્વતંત્ર અને સાહસિક બેપારીના અભ્યાસ માટે અનુકરણીય છે.

રાજદ્વારી કુશળતા અને લાગવગ માટે પણ તેમનું જીવન અભ્યાસ કરવા યોગ્ય જોવાય છે, લોકહિતને અનુસરી પ્રજાકીય અવાજ રાજ્યસત્તા પાસે રજુ કરવો અને સગવડ ભરેલી રીતે રાજ્યમાં એકદીલી વધારી તે માટે ઘટતી દાદ મેળવવી. એ રાજ્ય અને પ્રજાના ઉભય પક્ષે પ્રતિષ્ઠાપાત્ર લેખાય છે. શેઠ કોટાવાળા આ સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરી શક્યા છે. કેમકે કડી પ્રાંતની મહાજન સભાના પ્રમુખ તરીકે તેમજ વડોદરા રાજ્યની ધારાસભાના મેમ્બર તરીકે પ્રતિષ્ઠિત હોદ્દો પ્રાપ્ત કરવા ભાગ્યશાળી થયા હતા અને દરમિયાન અનેક પ્રજાકીય હાજતો પર વિચાર કરવાના પ્રસંગો લીધા હતા જેથી પાટણ, શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય પાઠશાળા તરફથી એક માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું. તેમજ નામદાર ગાયકવાડ સરકાર તરફથી રાવબહાદુરનો માનવંતો ચાંદ તે સત્તાની તે વખતની યાદ તરીકે મળ્યો હતો. તેજ તેમની કર્તવ્ય નિપૂણતા બતાવે છે.

દેશની ઔદ્યોગિક ઉન્નતિને પણ તેઓ વિસરી ગયા જણાતા નથી, એમ પાટણમાં ભરાએલ પ્રદર્શન કે જે શ્રીમાન્ રોમેશચંદ્ર દત્તાના હાથે ખુલ્લું મુકાયું હતું તેની સ્વાગત કમિટિના પ્રમુખ તરીકે બળવેલી સેવાથી પુરવાર થાય છે. આ ઉપરાંત અમદાવાદ નેશનલ કોંગ્રેસ પ્રસંગે સને ૧૯૦૩માં આપેલ ગાર્ડન પાર્ટી તેમજ સને ૧૯૧૫માં શ્રીમાન ગાયકવાડ સરકાર શિયાળુ રાવબહાદુર અને શ્રીમાન સંપતરાવ ગાયકવાડ વગેરેને પોતાને ઘરે પધારતાં કરેલ સત્કાર પ્રસંગના વિચારોથી જોવાઇ શકે છે.

પ્રાસંગિક પરમાર્થ એ પણ તેના કર્તવ્યમાં દ્રશ્ય થાય છે. કેમકે સંવત ૧૯૫૬-૬૮ ના દુષ્ટ કાળ પ્રસંગે પાટણમાં અઘ્રગૃહ ખોલવા અને નિરાધાર કુટુંબોને આશ્રય આપવાને પણ તેઓ યુક્ત્યા નથી.

આ સઘળા સાથે તેઓ ધાર્મિક સેવાને પણ વિસરી ગયા જણાતા નથી જ્ઞાનોદ્ધાર માટે પાટણના પ્રાચિન જૈન ભંડારોનો પુનરોદ્ધાર કરવાને જ્ઞાનોદ્ધાર ભંડાર ફંડ તેમના હાથેજ ખોલાયું હતું. મુંબઈની બીજી જૈન કોન્ફરન્સ પ્રસંગે ડેલીગેટોને પાર્ટી અને પાટણ જૈન કોન્ફરન્સ પ્રસંગે મોટા ખર્ચે અને જાતિભોગે સ્વાગત કમિટિના પ્રમુખ તરીકેની બજાવેલી સેવા ચિરસ્મરણીય છે. એટલુંજ નહિ પણ પાલીતાણામાં યાત્રિકોની સગવડ અર્થે ખોલેલી ધર્મશાળા તેમજ પાટણમાં હમણાજની ધર્મશાળાની સગવડ તેમની ઉદારતાને આભારી છે.

આ ઉપરાંત પાટણના આખા શહેરને જમણુ તેમજ જુદા જુદા તિર્થો માટેના સંઘો, અઢાઢ મહોત્સવો, સ્વામીવાત્સલ્યો અને ઉજમણાદિ ધાર્મિક ઉન્નતિનાં કાર્યોમાં પણ તેમણે ખર્ચેલ દ્રવ્યનો સરવાળો ચાર લાખ ઉપરાંત થાય છે આ તેમની કાર્ય પરાયણતા માટે વિસ્તારથી ખોલવા કરતાં દીલ્હી કોરોનેશન દરબાર પ્રસંગે તેમની હાજરીની સેવાયેલ નોંધ અક્ષરસઃ ઉતારી લેવી ઉચિત ધારી છે.

“ The Imperial Coronation Durbar (illustrated) Delhi, 1911.” In his Vol. I. Publishers Mr. Knoila Brothers writes :—

SHETH PUNAMCHAND K. KOTAWALA is an inhabitant of Patan, in the Gaekwar's Territory. His ancestors opened a Cloth Shop, in Kota, 150 years ago. His age is 37 years, and is a Jain by nationality, and when his father died, he fed 1 Lakh persons in

his district on a particular day, since then this day is being observed as a holiday in the district.

He was a Chairman, of the Reception Committee of the Jain Conference held at Patan, and his speech delivered on this occasion was really very instructive and full of high ideals. He was a member of His Highness the Gaekwar's Council and is still the President of the Mahajana Sabha of Kadi. He is a Pioneer Merchant of Opium Jewellery and Corn.

There is a famine, in Gujarat, this year, and he has opened a charitable House where he gives food to the poor without having any caste distinction. Amongst his charities a few may be mentioned ; different Jain Tiarths, Rs. 2,00,000 ; Help in different Jain Funds, Rs. 1,00,000 ; One dinner to residents of Patan, Rs. 40,000 ; Ujannas (Jain ceremony), Rs. 50,000 ; Jain in Palitana, Rs. 40,000 ; Jain Temple, Palitana, Rs. 25,000 ; Spent in famine of 1956, Rs. 25,000 ; Several others of lakhs of Rupees.

આવા એક રાજકિય અને વ્યહારિક તેમજ ધાર્મિક સેવામાં પ્રતિષ્ઠા પામેલા ગૃહસ્થ જૈન અને ઇતર સમાજના ધાર્મિક કથામાં ઉભયપક્ષ તરફથી એકલા લવાદ ચુંટાવાનો જે પ્રસંગ લેવાયો છે તે તેમની કર્તવ્ય બુદ્ધિની કદર કરાવે છે આવા એક આગેવાન જૈન શ્રીમાનનો પરિચય કરાવતાં અમને આનંદ થાય છે. એટલુંજ નહિ પરંતુ તેમના વધારે પરિચય અર્થે તેમનો ફોટો પણ ગ્રાહકોને ભેટ આપવા ઇચ્છીએ છીએ કે જે પ્રાયશઃ આવતા અંકમાં આપી શકીશું તેમ વકરી છે.

પરિશિષ્ટ ૩.

જૈન તા. ૧૧ મી માર્ચ ૧૯૬૭.

શ્રેષ્ઠ પુનમચંદ્ર કરમચંદ્ર કોટાવાળાના સલા
તરફ સ્હાનુભૂતિ દશાવનારા સંદેશા.

(૧)

ચારૂપના દહેરાસરની આખતમાં જૈન અને સનાતન લોકો વચ્ચે જે તકરાર ચાલતી હતી તેનો નિકાલ કરવાને બંને તરફવાળાએ આપને પંચાતનામું લખી આપી સોંપેલું તે ઉપરથી આપે તા. ૨૧-૧-૧૭ ના રોજ તે આખતમાં લખીતવાર ફેસલો આપેલો છે, તે ફેસલો અમોએ તમામ વાંચી જોયો છે, અને તે જોતાં બંને તરફ નકામો કાલુઓ ચાલતો હતો તેનો નિકાલ અરોબર રીતે કરવામાં આવેલો છે. અને બીજી તે નિકાલ એવી રીતે કરેલો છે કે ભવિષ્યમાં એક બાજને તકરાર કરવાનો સંભવ રહે નહીં. અને તે ફેસલામાં ધર્મવિરુદ્ધ કાંઈ પણ વિચારો છેજ નહીં તેમજ તિર્યોના ગૌરવને હાનિ કરતાં કાંઈ શબ્દો છેજ નહીં, પરંતુ જે ફેસલો થયો છે તેથી આપણા ચારૂપના તિર્યને રક્ષણકર્તા છે અને એ ફેસલો એવો છે કે હવેથી કોઈ પક્ષને તકરાર કરવાનું કંઈ પણ કારણ છેજ નહીં. મુ. અમદાવાદ તા. ૨૪-૨-૧૭

HARILAL MANCHHARAM.

આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના ટ્રસ્ટી
અને વકીલ.

(૨)

શ્રેષ્ઠ પુનમચંદ્ર કરમચંદ્ર કોટાવાળાએ ચારૂપના દહેરા સંબંધમાં પંચ તરીકે તા. ૨૧-૧-૧૯૧૭ એવોર્ડ કરેલો તે અંગેને વંચાવવામાં આવ્યો છે અને પંચ તરીકે જે નિર્ણય કરેલ છે તે વારતવીક જણાય

છે. એવોર્ડમાં જે લખાણ કરેલ છે તે બ્યવહારીક નજરથી જોતાં બરોબર અને નેના કાંઈ પણ ધર્મ વિરૂદ્ધ લખાણ નથી તેમજ તીર્થોના ગૌરવને હાનીકારક નથી. એવોર્ડ જોતાં હવે આપણે જૈન બંધુઓને અને બીજા સમાર્થ ધર્મવાળાઓના વચમાં ભવિષ્યમાં ઝઘડો ઉડે તેમ એવોર્ડમાં કરેલા ઠરાવથી સંભવ રહેતો નથી. તા. ૨૪-૨-૧૯૧૭ મુ. અમદાવાદ.

લી. વકીલ સાંકળચંદ રતનચંદ.

(૩)

મુંબઈ તા. ૭-૩-૧૯૧૭ રોડ પુનમચંદળ કરમચંદળ કોટાવાળા મુ. પાટણ શેઠ સાહેબ, વિ. આપનો તા. ૪-૩-૧૯૧૭ મ્નો કાગળ તથા તેની સાથે ચાર્જ કેસમાં આપે આપેલ ચુકાદાની છાપેલ નકલ મળી છે તે બાબત અભિપ્રાય પુછવાથી વિચાર કરા આપને જણાવવાનું કે તે ચુકાદાથી કોઈ રીતે જૈન ધર્મની લાગણી દુઃખાય તેવું નથી, તેમજ જૈન તીર્થો તથા ધર્મના ગૌરવને હાની થાવ તેવું કાંઈ છેજ નહીં.

લી. આપના સેવકો,

સુરજમલ એન્ડ કંપની.

સોલીસીટર્સ હાઈકોર્ટ-મુંબઈ.

પરિશિષ્ટ ૪.

શ્રી પાટણ જૈન સંઘની જાહેર સભા.

સુજ જૈન બંધુઓ,

સવિન્ય જણાવવાનું કે ચાર્જ કેસના અંગે પોતાના લવાદનામા ના ચુકાદામાં મી. પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાલાએ આપણા ધર્મ વિરૂદ્ધ વિચારો દર્શાવ્યા છે અને તે ચુકાદામાં આપણા તીર્થોના તથા ધર્મના ગૌરવને હાની કરેલી છે અને તેવો ચુકાદો જો રજીસ્ટર થાય તો ભવિષ્યમાં આપણા તીર્થો તથા ધર્મને હાની પોહવાવાનો સંભવ છે તે અટકાવ કરવાની ખાસ આવસરકયતા છે માટે સંવત ૧૯૭૩ ના માહા વદી ૫ ને સુરવાર તા. ૮-૨-૧૭ ના રોજ રાત્રીના ૭ા વાગે (મું. ટા.) શ્રી સાંતીનાથજીના દેહરે સંઘની જાહેર સભા ઓલાવવામાં

આવે છે માટે પાટણ નીવાસી દરેક જૈન બંધુને પધારવાની વિનંતી કરવામાં આવે છે.

લી૦ સંઘનો સેવક છે.

શેઠ સુરજભલ લેહેરચંદ દા૦ મણીલાલ કેસરીસંગ

„ ભોગીલાલ હાલાભાઈ

„ યુનીલાલ ખુખચંદ

„ મણીલાલ ડાહ્યાભાઈ સંઘવી

„ મંગળચંદ અનોપચંદ

„ જોસંગલાલ બાપુલાલ લલ્લુભાઈ

„ લેહરભાઈ યુનીલાલ

„ અમીચંદ ખેમચંદ

„ મણીલાલ ડાહ્યાભાઈ

„ બાપુ સાહેબ રતનલાલ યુનીલાલ જવેરી

„ મોહનલાલ જવેરચંદ

„ હીમતલાલ લલુભાઈ લાનોલીવાલા

„ પોપટલાલ પાનાચંદ

„ મણીલાલ ખુખચંદ ગાંધી

„ ગભરચંદ સરપચંદ

„ મોહનલાલ નાગરદાસ

„ ભોગીલાલ નગીનચંદ

„ મણીલાલ રતનચંદ

„ હીમતલાલ નહાલચંદ

પરિશિષ્ટ પ.

જૈન તા. ૧૧ મી માર્ચ સને ૧૯૧૭.

ચારૂપ કેસનું લવાદથી આવેલ છેવટ.

જૈન સમાજે અનુકરણ કરવા યોગ્ય પ્રસંગ.

ધર્મ જેવી પવિત્ર ભાવના કે જેના સેવનથી આત્મા નિર્મળ બની
પરમ શાંતિને પ્રાપ્ત કરી શકે છે. એ બદલે આજકાલ ધર્મના નામે

ધરમાં અને બહાર, જ્ઞાતિ અને કુટુંબમાં, પ્રાંત અને દેશમાં જે ઝઘડા વધી પડ્યા છે તેનો વિચાર કરતાં એટલું તો કહ્યા વિના ચા-ચાલતું નથી કે આવા ધર્મના નામે વધી પડેલા ઝઘડામાં જેમ ધર્મનું જૌરવ અને મહત્ત્વને હાની પહોંચે છે; તેમ દેશનું ઐક્ય, શૌર્ય અને જૌરવ આવા નિરર્થક આંતર વિખવાદમાં ખરચાઈ જવાથી આપણે હમેશાં પાછળ પડતા જઈએ છીએ; એટલુંજ નહિ પણ અનેક પરિશ્રમે મેળવેલ પરસેવાનો પૈસો પણ તેમાં જળપ્રવાહની પેઠે વહી જાય છે.

આવા વિશેષો કે વિચારભેદો દુર કરવાને જેમ માનસિક વિચારમાં નિર્મળતા અને વિશાળતાના સંસ્કારો પોષાય તેટલા અંશે ધર્મનું ઉદાર સ્વરૂપ જગતની દરેક વ્યક્તિને શિખવાએલું હોવું જોઈએ પરંતુ તે સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવાને લાંબા કાળનો અવકાશ જોઈએ. દરમ્યાન આવા વિચારભેદોને કોર્ટની દેવડીએ ધસડી જઈ પરસ્પર પાયમાલ થવા સાથે ધર્મને વગોવવા કરતાં આવા વિચારભેદોનું છેવટ સમજી પંચ કે લવાદથી લાવવાને શિખવું હિતાવહ છે.

આપણા દેશમાં પૂર્વ કાળમાં આવી લવાદની યોજના એજ કોર્ટ હતી. રટાંપના ખર્ચો વગરની વાતચીત એ મુખ જીભાની હતી અને વકીલ કે એરીસ્ટરના ખીસ્સા તર કરવા સિવાય બને પક્ષોની દલીલો તેજ રજુવાત હતી. જે સમય શાંત ઐક્યરક્ષક અને સુખી હતો. કે જે પ્રાચિન શાંતિમય સમય પુનઃ પ્રાપ્ત કરવાને હવે સમજી વર્ગ હિંમાયત કરતો થયો છે અને નામદાર સરકાર પાસે ગ્રામ્ય પંચાયતો ઉભી કરવાને માગણી થવા લાગી છે તે આશાજનક શુભ ચિન્હ છે.

હાલમાં આપણા માટે આવા વિવાદક બે પ્રસંગો મુખ્ય હતા તે પૈકી સમેત શિખરના કેસ માટે લવાદથી છેવટ લાવવાને મી. વાડીલાલ મોતીલાલે પ્રયત્ન શરૂ કર્યો હતો; જે કે તે વિચારો નિર્ણયાત્મક સ્વરૂપ લ્યે તે અગાઉ આ કેસનો કોર્ટથી નિર્ણય થઈ ગયો છે તોપણ એટલું તો ખરું છે કે મી. વાડીલાલની આ પ્રગતિએ આવા ઝઘડાઓનું લવાદથી છેવટ લાવવાના વિચાર કરવાને તક આપી છે.

પાટણ (ગુજરાત) પાસે આવેલ પ્રાચિન તિર્થ ચારૂપ કે જ્યાં સ્વામળા પાર્શ્વનાથનું ભવ્ય જીનાલય છે. ત્યાં જૈન વસ્તી ખીલકુલ ન

હોવાથી તેની સેવાના કાર્ય માટે આદ્યજી પૂજારી રોકાએલ હોયને, દરમિયાન ત્યાં શંકર આદિની મૂર્તિ દેરાસરમાં મુકાએલ હતી આ હકીકત તરફ જૈન પ્રજાનું ત્રણ વર્ષ પર લક્ષ્ય ખેંચાતાં તેને ફેરવવા જોઈવળુ થવાથી જૈન અને સનાતનધર્મીઓ વચ્ચે વૈમનસ્ય ઉત્પન્ન થવા પામ્યું હતું. અને એ વાત ચરસ ઉપર જતાં મારામારી અને પાછળ પૈસાની બરબાદી શરૂ થઈ હતી. આ કેસ માટે જુદી જુદી કોર્ટોમાં એક બીજાના લાભમાં ફેસલા થવા પછી અપીલો આગળ વધતી ચાલવાથી તેનું પરિણામ લાવવામાં બંને પક્ષને અર્થ અને ઝેર વેરની વૃદ્ધિ થતી રહેવાના દરેક સંભવ હતા, પરંતુ સુભાગ્યે આ ધર્મના નામે વધતાં ઝેર વેર દુર કરવાના વિચાર પર બંને પક્ષે જઈ લવાઈથી તેનું છેવટ લાવવાને ઠરાવ્યું અને તે માટે પાટણનો સનાતનપક્ષ તેમજ પાટણ અને મુંબઈમાં વસ્તા પાટણના સંઘે શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને લવાઈ તરીકે નીમ્યા હતા.

આ તકરારી કેસનો છેવટનો ફેસલો શેઠ પુનમચંદ તરફથી અપાઈ ગયો છે જે અમારા વાચકોની જાણ માટે ગયા અંકમાં પ્રકટ કર્યો હતો, તેથી જોઈ શકાશે કે જૈન અને સનાતનધર્મીઓ વચ્ચેના રસે ચઢેલા ઝઘડાનો આ રીતે લવાઈથી અંત લાવવાને વિચાર થાય અને તે માટે બંને પક્ષે એકમતે એક જૈન શ્રીમાનને લવાઈ તરીકે સ્વીકારે, તે જૈન સમાજ માટે માન લેવા યોગ્ય પ્રસંગ છે.

વધારે ખુશી થવા જેવું એ છે કે લવાઈ તરીકે જે ફેસલો શેઠ કોટાવાળાએ આપેલ છે. તે ઉપરથી સ્પષ્ટ જ્ઞેવાઈ શકે છે કે તેમાં તેમણે જેમ પોતાની જવાબદારીનો વિચાર કરી નિર્ણય કર્યો છે, તેમજ જૈન પ્રજાની ઉદારતા સુસ્પષ્ટ કરવાને તેમણે શૈવ મૂર્તિને ત્યાં અલાહેદો કંપાઉન્ડ વાળી આપી પ્રતિષ્ઠિત કરાવી આપવાને શ. ૨૦૦૧) ની રકમ ઉચક એવા આશયથી આપવા ઠરાવ્યું છે કે 'જૈન જેવી દયાળુ કોમે તે સગવડ કરી આપવી. તે તેમને શોભા ભરેલું છે' એમ જણાવી આ વિચારોથી જેમ જૈન કોમની દયાળુ ઉદારતાનું સ્તૂત કરેલ છે તેમ સનાતનધર્મીના સમાધાનની શાંતિ અર્થે બહુ વિચારપૂર્વક યોજના થઈ હોય તેમ માનવું ખોટું નથી. વળી તેવા ઉદાર નિર્ણય માટે ઝંઘેરી ચુનીલાલ મગનચંદ તથા શા. મંગળચંદ લલુચંદ વિગેરે આગેવાનોની લેખીત સંમતિ પણ નિર્ણયના તોલનાશ્રમ માટે વધારે વજનદાર લેખાશે.

ફેસલામાં મુખ્ય સ્વાલ ઉત્થાપનનો તપાસવાનો હતો. કે જે આખ-
તના સમધાન અર્થે આટલી ઉદારતા વગેરે કરીને પણ શિવ વગેરે સનાતન
ધર્મની મૂર્તિઓને ત્યાંથી અલગ લઈ જવાનો નિર્ણય કરવા અને તેરીતે
હમેશને માટે તેમના હવનાદિ ધર્મક્રિયાના પ્રસંગોમાં વિખવાદના કારણરૂપ
બન્યો અંત આણ્યો છે તે જૈન પ્રબ્ધને ખુશી થવા યોગ્ય છે.

આવા નિર્ણયથી પાટણની જૈન પ્રબ્ધ ઉપરાંત શેઠ આણંદજી
કલ્યાણજીની પેટીના ટ્રસ્ટી વકીલ હરીલાલ મન્ગ્રારામ તેમજ વકીલ સાંક-
ળચંદ રતનચંદ સોલીસીટર્સ, સુરજમલ ખી. મહેતા વગેરેએ ફેસલા માટે
સંતોષકારક અભિપ્રાયો મોકલી પોતાની લાગણી જાહેર કરી છે તે કાર્ય
કર્તાના પ્રેતસાહન માટે અનુકરણીય છે.

આપણા સમાજે હવે સમજવું જોઈએ કે આવા ધાર્મિક ઝઘડાનો
શાંતિથી અને એકત્ર દીલીથી અંત લાવવામાં આવે તેવા પ્રયત્નો કરવા
જરૂરના છે. એટલું જ નહિ પણ આજકાલ અંગત દ્વેષ ભાવોને આવા
પ્રસંગો સાથે ધુસારી દેને તેવાં કાર્યોને આઘાત પહોંચાડવાના જે છુપા
પ્રયત્નો થાય છે તે પણ સમાજના હિતને ખાતર છોડી દેવાનું ડહાપણ
દર્શાવતાં શીખવું જોઈએ છે.

જૈન પ્રબ્ધ આવા મતભેદના પ્રશ્નોનો નિર્ણય લાવવાને પોતાની
કોમમાં સમાન વિશ્વાસવાળા આગેવાનો ધરાવે છે તે માટે મગર થવા
જેવું છે. અને શેઠ પુનચંદ કરમચંદ કોટવાળાના આવા સેવા ભોગ માટે
અમારા તરફથી અતઃકરણથી મુખ્યારકબાદી આપીએ છીએ. અને જૈન
પ્રબ્ધ પણ તેમના સેવાધર્મ માટે મુખ્યારક બાદીના સંદેશ મોકલી તેમના
કર્તવ્યધર્મને વધારે અવકાશ આપવાને તક આપશે તેમજ તેવા આપણા
સમાજ માટે અનેક કોટવાળા ઉત્પન્ન કરવાને પ્રેરશે તેમ આશા રાખીએ
છીએ.

પરિશિષ્ટ ૬

સાંઝ વર્તમાન તા. ૧૪-૩-૧૭

ચારૂપ કેસની લવાદી.

જઈન ધર્મગુરુઓ શું કહે છે?

નીચલી હકીકત પ્રગટ કરવાની અમેને અરજ કરવામાં આવી છે:—

ગુજરાત પાટણની નજીક આવેલા ચારૂપ ગામમાં જઈનેના પ્રાચી
 ન શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથના તીર્થને અંગે મહેસાણા અપીલ કોર્ટમાં જઈ
 નો જીત્યા પછી મી. પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ લવાદ તરીકે આપે
 લા ચુકાદાના અંગે જઈનેનાં ધર્મગુરુઓએ આપેલા અભીપ્રાયો નીચે
 મુજબ આ છે :—

શ્રી

મુ. છોટા ઉદેપુરથી

તા. પંન્યાસ સંપત વીજ્યાદી

મુનીઓનો ધમલાલ વાંચવો

મુંબઈ બંદર

હંસવીજયજી

સુગ શ્રાવક શ્રીયુત લેહેરચંદ યુનીલાલ તા. મણીલાલ યુનીલાલ તા.
 અમીચંદ ખેમચંદ તા. હીરાલાલ લલ્લુભાઈ તા. મણીલાલ રતનચંદને
 માલુમ થાય કે આપે મોકલેલી અરજ તથા લવાદનામાની અને તેના ચુકા
 દાની નકલો ખીડી તે પહોંચી છે તે બાબત લખવાનું કે લવાદની ચુકાદો
 દીલગીરીદાયક અને અચ્ચીકર છે વાસ્તે કોર્ટમાં રજીસ્ટર્ડ થવા દેવો યોગ્ય
 નથી ધર્મસાધન વીશેષ કરવું.

ફાગણ વદ ૩.

સુરત તા. ૧૦-૩-૧૭.

૨

મુ. શ્રી સુરતથી લી. મુનીલબધી વીજય તથા કુલમુની વર્મના તરફથી શ્રી
 મુંબાઈ મધ્યે શા. અમીચંદ ખેમચંદજી વીગેરે સંધ સમુદાયજ્ઞેગ ધમ
 લાલ વાંચશો. તમારો પત્ર પહોંચ્યો છે. હેન્ડખીલ વીગેરે મળ્યા, વાંચ્યા

દીવગીરી સાથે. કોટાવાલા શેઠ. પુનમચંદ કરમચંદે જે ચારૂ બાબત ફેસલો કરેલ છે તે પણ વાંચ્યો. જણાવવાનું એજ કે જે કેસનો ફેસલો મહેસાણા મુકામે થઈ ગયો છતાં લવાદનામું કોટાવાળાને સોંપવાનું કારણ કાંઈ હતું નહીં. છતાં પણ તેમણે જે ચુકાદો કરેલ છે તે કેવળ એક તરફ ચુકાદો કર્યો છે. તે જે કાયમ રાખવામાં આવશે તો મને લાગે છે કે હવેથી ઉપરોક્ત ચુકાદાથી આપણાદરેક તીથો અને દરેક ગામનાં દેરાસરોને ભવીષ્ય-માં મોટું નુકસાન સહન કરવું પડશે માટે આ ચુકાદા વાસ્તે તમારા પાટણના સંઘે આગલ કંઈ પણ પગલાં સવેલા લેવાં એમ મને જણાય છે. આ ચુકાદો વાંચી સર્વે કોઈ ધર્માઈ મનુષ્યોનાં મન દુખાય છે. ખરેખર કોટાવાળાએ જે ચુકાદો કર્યો છે તે તદ્દન એકતરફી છે. એમાં જરા પણ શક થાય તેમ નથીજ. આથી ધર્મ અને ધર્મીઓને અત્યંત નુકસાન થાય તેમ છે સંવત ૧૯૭૩ ના ફાગણ વદ ૨ ને સતીવાર. દાં લખધી વીજયના ધર્મ લાભ વાંચજો. આ પત્ર પાટણના સંઘ સમુદાય ને વંચાવજો અને આ ઉપરથી જેમ અને તેમ કરીયંધ થઈને આગલ પગલાં ભરશે એવી આશા રાખીએ છીએ જેથી ભવીષ્યમાં સર્વ સંઘનું સંપુરણ રીતે કલ્યાણ થાય, ઉપદ્રવ રહીત થવાય તેમ શ્રીસંઘે વરતવું જોઈએ આ લસ તજો.

પરિશિષ્ટ ૭

જૈનશાસન તા ૧૪-૩-૧૭.

ચારૂપ જૈન કેસના ચુકાદા પર દ્રષ્ટિપાત

‘ચારૂપ’ જૈન કેસ આજ ત્રણ વર્ષ પર્વત સનાતન ધર્મવાળાઓ અને જૈન કોમવચ્ચે ચાલી ઉભય પ્રગ્નનાં અંતઃકરણમાં વૈમનસ્ય ઉત્પન્ન કરી અંતે પાટણના પ્રસિદ્ધ શેઠ પુનમચંદ કોટાવાલાના લવાદપણા નીચે અંત આવી ઉભય કોમમાં તત્પૂર્તિ શાંતિ ફેલાવનારા સમાચારો ફરીવલ્યા છે. અને તે રીતે ઉભય પક્ષની ચાલતી તકરારોનો અંત આવ્યો છે, તેમ જોઈ શકાયછે. જેવાનું માત્ર એટલુંજ છે કે ચારૂપ ગામના શ્રી દેરાસરમાં હિન્દુ મૂર્તિ સ્થાપિત થવાનું કારણ શું હશે એ વિચારણિય પક્ષછે. ઉક્ત ગ્રામ, જ્યાં વસતી પ્રગ્નમાં જૈન ધર્મ પાળનારનો અભાવ છે તેથી પ્રભુની સેવા

પુઞ્ન માટે જોમ અન્ય સ્થળોમાં ભાવસાર માળી આદિ જૈનશાસનને માનનાર વ્યક્તિને ગોઠીનું કામ સોંપાય છે તેમ અહીં આદ્યજ્ઞ દ્વારા એટલે કે સનાતન ધર્મવાલા જૈન મંદિરમાં પુઞ્નરીનું કામ કરે છે આ પ્રથા લાંબા સમયથી ચાલી આવતી હોવાથી ઉક્ત સનાતન ધર્મી પુઞ્નરીએ સ્વધર્મની મૂર્તિઓ જૈન પ્રતિમાજી પાસે સ્થાપીત કરી હોય એ સંભવિત છે. એ પછી પણ એની એજ પ્રથા ચાલુ રહેલી હોવાથી જૈન પ્રતિમાજી સાથેજ તેમને સ્થાન મળેલું ગણાય એવું અનુમાન કરી શકાય છે. હવે ભિન્ન ભિન્ન ધર્માવલં ખીઓના દેવની પુઞ્ન અને વિધિ એકજ સ્થાને એકને જે વિધિ માન્ય તે ખીજને અમાન્ય છે એવી જ્યાં સ્થિતિ ત્યાં પરસ્પર કલહ ઉત્પન્ન થાય એ બનવા જોગ છે અને તેનુંજ પરિણામ આ ચારૂપ કેસ છે. આ કેસનો નિર્ણય અતે લવાદ નીમીતે કરવાનું જે પગલું ઉભય પક્ષે ભરી ડાહપણ વાપર્યું છે તે ચાલુ પરિસ્થિતીયે યોગ્યજ લેખી શકાય. આવા ધાર્મિક કેસો કોર્ટની દેવડીયે ચડાવી પૈસાની જે હાનીયો થવા પામે છે તેના કરતાં આવી લવાદીથી નીકાલ લાવવો તેજ લાભપ્રદ ગણી શકાય છે.

લવાદ તરીકે આપણા જાણીતા અને લોકપ્રીય એક જૈન ગૃહસ્થ છે અને જૈન પ્રજા શાંતિને ઇચ્છનારી હોઈ સુલેહ સંપત્તી રહેવાય એ ઉદ્દેશથી સનાતનધર્મવાળાઓને રાજી રાખવા અને સુલેહ જાળવવાની ખાતર તેમના દેવની મૂર્તિ તે સ્થાનમાંથી અન્ય સ્થાનમાં સ્થાપવા જે ૩-૨૦૦૨ તથા શ્રી દેરાસર બાહારની ધર્મશાળા કે જે જૈન સંઘે બાંધેલી છે. જેની ફરતો કોટ છે તેના ઉત્તર ભાગના પૂર્વ દિશાના ખુણા તરફની એ કોટડીઓ તથા જમીન તથા ઇમલા સાથે આપવાનું ઠરાવ્યું છે. એકજ સ્થાનમાં મંદિરનાજ એક ભાગમાં જૈન ધર્મથી ભિન્ન વિધિથી ક્રિયાથી પુજનાદિક કાર્ય થતાં એજ ઇચ્છવા યોગ્ય નહતું. તેમજ શ્રી દેરાસરમાં પૂજન દર્શન માટે આવેલા મુનિમહારાજો શ્રાવકોની હૃદયધ્યાનની મહાક્રિયામાં આ પગલાથી અડચણ આવવા સંભવ હતો. અહીં હૃદયધ્યાન થાય એજ સમયે દેરાસરના અંગભૂત વિભાગમાં ઘટો આદિના સ્વરને લીધે ધ્યાનભંગ થતો આથી એક પ્રકારે પ્રભુની આશાતના થએલી માની શકાય. વળી હોમ હવનાદિ ક્રિયાઓ પણ તેમની ધર્માજ્ઞાનુસાર જિન મંદિરના વિભાગમાં કરવા લાગ્યા એ પણ આપણી ધર્મિક માન્યતાથી વિરુદ્ધ હતું એમ માનવાનાં કેટલાંક કારણોને લઈ આપણુ સમજી અને દાનેશમંદ તરીકે ઓળખાતા

લવાદેતત્ સંબંધી યોગ્ય વિચાર કરી શ્રી સંઘને આત્મારે આ કેસને લીધે રૂ. ૨૦૦૧ તથા જમીન ધમલો વગેરે જે આપવાનું હરાવ્યું છે તે યોગ્ય છે, જે કે એથી પણ વિશેષ દ્રવ્ય આપી શ્રી જિનમંદિરથી કેવળ અલગ સ્થાનેજ સનાતન ધર્મીઓના દેવોનું મંદિર સ્થાપવાનું હરાવ્યું હોત તો વિશેષ યોગ્ય ગણી શકાત આ ભાવિભય હોવા છતાં પણ સાંપ્રતની પરિસ્થિતિ નો વિચાર કરતાં શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ જે નિર્ણય કર્યો છે તેને માન આપી સંતોષ માની લેવો તે કોઈ રીતે પણ અયોગ્ય નહીંજ લેખી શકાય. અમે ઇચ્છીશુંકે હવે આ લવાદનો નિર્ણય છેવટનોજ ગણવામાં આવે તો ઉભય પક્ષને લાભદાયક નીવડવા સંભવ છે.

પરિશિષ્ટ ૮

હિંદુસ્થાન. તા. ૦૧૫-૩-૧૭.

જૈન ધર્મ ગુરુ શુ કજીયો વધારવા માંગે છે!

પાટણથી થોડેક દુર ચારપ નામના નાના ગામડામાં જૈન મંદીરમાં હિંદુ દેવોની મુર્તી છે, તેને લીધે પાટણના જૈનો અને સનાતનીઓ વચ્ચે લાંબા વખતથી ઝઘડો ચાલતો હતો. આ બાબદમાં થોડા વખત ઉપર બંને પક્ષે પાટણના જાણીતા જૈન શેડીયા શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને લવાદ નીમ્યા હતા. આ શેડીયાએ બંને પક્ષની તકરાર સાંભળી લઈ થોડા વખત ઊપર ચુકાદો આપ્યો હતો. હંમેશા કોર્ટ દરબારે લડવા જમ્યો તો એક પક્ષ હારે કે જીતે. આ ચુકદમાં લવાદનામું જેને આપવામાં આવ્યું હતું તે એક જૈન શેડીયા હતા, અને તેમની પક્ષને હરાવવાનો તેમનો ધરાદો હોય એ સંભવેજ નહિ. તેમણે સમાન દ્રષ્ટિથી ચુકાદો આપવો જોઈએ. ફરીવાદ કરવાને કારણે ઉત્પન્ન થાય તો તે જૈનોને નહિ પણ સનાતનીઓને હતું, પણ જોઈને અજાયબી ઉપજે છે કે જૈન શેડીયાએ લવાદનામાં આપેલા ચુકાદા સામે થવાને જૈન ધર્મગુરુઓ બહાર આવ્યાછે તેઓ જૈન કોમને લવાદે આપેલો ચુકાદો સ્વીકારવા ના પાડે છે અને જૈનોને કોર્ટ દરબારે લડવાને સલાહ આપે છે. છેલ્લા દશ વર્ષથી જૈન કોમમાં જે ઝઘડા ચાલ્યા છે તેમાં અંદરખાને

જૈન ધર્મગુરુઓનો હાથ જોવામાં આવ્યો છે. જૈનો પોતાના ધર્મગુરુઓ ઉપર આસ્થા રાખે છે અને તેઓની સલાહ નહિ માને એમ અમારે કહેવાનું નથી, પણ જૈન ધર્મગુરુઓએ તો કોર્ટ દરબારમાં જૈનોને લડવાને ઉશ્કેરવા માંડ્યા છે તે જોઈ એમોને દલગીરી ઉપજે છે. કદાચ શેઠ પુનમચંદે આપેલો ચુકાદો જૈનોને અરચીકર હોય તો લવાદનામું સોંપવામાં આવ્યું તે પહેલાં વિચાર થવાની જરૂર હતી. જૈન કોમ લવાદનામું સોંપે અને પછી તે ઉપર પાણી ફેરવવા બહાર પડે તો બીજી કોમો તેમની સાથના ઝઘડાઓ લવાદનામાથી કેમ પતાવે! આ લવાદનામાની સામે થઈ જૈન કોમ કોર્ટમાં જીતશે તેની શી ખાત્રી! જો લવાદનામા કરતાં પણ ખરાબ ચુકાદો આવ્યો તો બંને પક્ષને હજારો રૂપિયાના ખાડામાં ઉતરવાનો દોષ કોને માથે! શેઠ પુનમચંદનો ચુકાદો અમે સભાજથી વાંચ્યો છે, તેમણે પાટણની બંને કોમ સુલેહથી કેમ રહે તે દ્રષ્ટિએ કામ લીધું છે. સનાતનીઓ અમારા મિત્ર નથી તેમ જૈનો અમારા દુશ્મન નથી. આ જમાનામાં જ્યારે હિંદુસ્થાનને આગળ વધવાનું છે તેવા વખતમાં જૈનો અને સનાતનીઓ વચ્ચે સંપ થવાની જરૂર છે. આપણા ઝઘડા કોર્ટ દરબારથી પતવા કરતાં લવાદનામાથી પતાવવા જોઈએ. જૈનોને કાંઈ ઓછું પડ્યું હોય તો તેઓએ સનાતનીઓ પણ તેઓના બંધુ છે એમ સમજીને કામ લેવાની જરૂર છે. અમે લવાદનામાના ગુણદોષમાં ઉતરવા માંગતા નથી, પણ જૈન કોમે એક વખત લવાદનામું આપ્યું અને તે લવાદનામાના ચુકાદા સામે જૈન કોમને ઉશ્કેરવામાં આવે તે જૈન ધર્મગુરુઓને શોભતું નથી. આગલા જૈન ધર્મગુરુઓ જ્યાં જતા ત્યાં શાંતી ફેલાવતા, જૈન કોમના ઝઘડામાં નહિ પડતા, પોતાની પ્રતિષ્ઠા સાચવવા તેમનાથી દુર રહેતા. દીગમ્બરીઓ અને શ્વેતામ્બરીઓ વચ્ચે ચાલતા ઝઘડા, આપણા ધલાકામાં લાલન શિવજીનો ચાલતો ઝઘડો જૈન ધર્મગુરુઓ વચ્ચે પડી પતાવી શકતે. આજે જૈન કોમમાં એક પણ બળવાન પત્ર નથી. ખાસ કરીને આ ચુકાદો રદ કરવાને સુરતના સાધુઓએ પત્ર લખ્યો છે, તેમાં નીચલાં વાક્યો છે:—“શેઠ પુનમચંદ કરમચંદે જે ચારૂખ બાબદ ફેસલો કરેલ છે તે વાંચ્યો છે. જણાવવાનું એજ કે જે કેસનો ફેસલો મહેસાણા મુકામે થઈ ગયો છતાં લવાદનામું કોટાવાળાને સોંપવાનું કાંઈ કારણ હતું નહિ. છતાં પણ તેમણે જે ચુકાદો કરેલ છે તે કેવળ એકતરફી અને પ્રથમથી ગાઠવી રાખેલ ચુકાદો ક્યો છે. તે જો કાયમ રાખવામાં આવશે તો મને લાગે છે કે હવેથી ઉપરોક્ત ચુકાદાથી આપણા દરેક તીર્થ

અને દરેક ગામનાં દેરાસરોને ભવિષ્યમાં મોટું નુકશાન સહન કરવું પડશે. માટે આ ચુકાદા વાસ્તે તમારા પાટણના સઘે આગળ કાંધપણ પગલાં સવેળા લેવાં એમ મને જણાય છે. આ ચુકાદો વાંચી સર્વે કોઈ ધર્મીષ્ઠ મનુષ્યોનાં મન દુઃખાય છે. ખરેખર કોટાવાળાએ જે ચુકાદો કર્યો છે તે અન્યાય, અવિચારીત અને એકતરફી છે આમાં જરાપણ શંકા થાય તેમ નથી.” આ જૈનધર્મશુરેઓ ઉપલા શબ્દોમાં જૈનોને લડવાને શુર ચડાવવા સાથે પોતાની કોમના માનવંત શેડીયાતું અને જૈન કોમે જેને લવાદનામું આપ્યું હતું તેનું કેટું હડહડતું અપમાન કરે છે? ચુકાદો એકતરફી અને અવિચારીત છે એટલુંજ નહિ પણ આગળથી લખી રાખેલ ચુકાદો કર્યો એમ કહેવાની પણ તેઓ હિમ્મત કરે છે, તો તેઓની ફરજ એ હતી કે જૈન કોમના એક માનવંત શેડીયાને અપમાન આપતાં પહેલાં પોતાની પાસે કાંઈ ચુકાદા હોયતો બહાર લાવી પછી હુમલો કરવો હતો. અમે શેઠ પુનમચંદને ઓળખતા નથી. પાટણના એક જૈન શેડીયા તથા સખાવતી નર તરીકે તેમનાં કામો બહાર આવ્યાં છે અને સનાતનીઓએ પણ પોતાનું લવાદનામું તેમને સોંપ્યું તે ઉપરથી પાટણમાં તેમનું માન કેટલું હોવું જોઈએ તે જણાઈ આવે છે. આવી રીતે એક પોતાની કોમના આબરૂદાર ચહસ્થના ચુકાદાસામે જૈનોને ઉસ્કેરવાને જૈન સાધુઓ ભાગ લે એ જૈન સાધુઓ માટે અન્ય કોમમાં જે માનની વૃત્તિ છે તેમાં ખસેલ પહોંચાડે છે. જૈનો પોતાની ફરજ સારી રીતે સમજે છે અને આ બાબદમાં શાંતચિત્તે જૈન કોમ વિચાર ચલાવી બંને કોમ વચ્ચે જે ઝઘડો ચાલે છે તે દાખી દેવાને પ્રયત્ન કરી પોતાની કીર્તિમાં વધારો કરશે એવી આશા રાખીએ છીએ.

પરિશિષ્ટ ૯

પ્રજામિત્ર અને પારસી તા. ૧૫-૩-૧૭

ચારૂપ (પાટણ)જઘન કેસનો મીં કોટાવાલાનો ચુકાદો.

હીંદના જઘન સાધુઓએ તે સંબંધમાં બહાર કરેલો
અભીપ્રાય.

‘પ્રજામિત્ર અને પારસી’ ના અધીપતી જોગ.

સાહેબ, -ગુજરાતમાં પાટણ નજીક ચારૂપ ગામમાં જઘન દેહરાસર જીના સંબંધમાં જે કેસ ચાલતો હતો, તે કેસમાં મહેસાણાની કોરટે જઈ નોની તરફેણમાં ચુકાદો આપ્યો હતો. આ ચુકાદો અપાયા બાદ આ કેસ ના સંબંધમાં મીં કોટાવાલાએ જે ચુકાદો આપ્યો છે, તે ચુકાદો રજીસ્ટર થતો અટકાવવો કે કેમ તે બાબત જાણીતા જઘન ધરમચુરઓના અભીપ્રાયો મને મળ્યા છે. આ અભીપ્રાયોમાંથી હું ફક્ત એ અભીપ્રાયો હાલ જાહેર પ્રગટના અને ખાસ કરીને પાટણની જઘન પ્રજાની જાણ માટે પ્રગટ કરવાને હું અરજ કરીશ. આ અભીપ્રાયો નીચે મુજબ છે:-

શ્રી મુ. છોટાઉદેપુરથી

મુનીમહારાજશ્રી હંસવીજયજી તા, પન્ચાસ સંપત વીજયાદી મુની-ઓનો ધર્મલાભ વાંચવો મુંબઈ બંદર

સુત્ર શ્રાવક શ્રીચુત લહેરચંદ યુનીલાલ તા. મણીલાલ હીરાલાલ તા. અમીચંદ ખેમચંદ તા. હીરાલાલ લલ્લુભાઈ તા. મણીલાલ રતનચંદને મા-લુમ થાય કે આપે મોકલેલી અરજ તથા લવાદનામાની અને તેના ચુકાદાની નકલો બીડી તે પહોંચી છે. તે બાબત લખવાનું કે લવાદનો ચુકાદો દીલગીરીદાયક અને અરચીકર છે વાસ્તે કોર્ટમાં રજીસ્ટરડ થવા દેવા યોગ્ય નથી. ધર્મસાધન વીશેષકરવું.

ફાગણ વદ ૩.

સુરત, તા. ૧૦-૩-૧૭.

મુ. શ્રી સુરતથી લીં મુના લખધીવીજયજી તથા કુલ મુની વર્ગ તરફથી શ્રી મુંબઈ મધે શા. અમીચંદ ખેમચંદજી વીગેરે સંબંધમુદાય

જોગ ધર્મલાભ વાંચશો. તમારો પત્ર પહોંચ્યો છે. હેન્ડબીલ વીઝેરે મળ્યાં, વાંચ્યાં દીલગીરી સાથે કોટાવાળા શેઠ પુનમચંદ કરમચંદે જે ચારૂપ બાબત ફેસલો કરેલ છે તે પણ વાંચ્યો. જણાવવાનું એજ કે જે ફેસલો ફેસલો મહેસાણા મુકામે થઇ ગયો છતાં લવાદનામું કોટાવાળાને સોંપવાનું કારણ કાંઈ હતું નહીં. છતાં પણ તેમણે જે ચુકાદો કરેલ છે તે કેવળ એકતરશી અને પ્રથમથીજ ગોઠવી રાખેલ ચુકાદો કરેલ છે તે જો કાયમ રાખવામાં આવશે તો મને લાગે છે કે હવેથી ઉપરોક્ત ચુકાદાથી આપણા દરેક તીર્થો અને દરેક ગામના દેરાસરોને ભવીષ્યમાં મોટું નુકશાન સહન કરવું પડશે માટે આ ચુકાદા વાસ્તે તમારા પાટણના સઘે આગળ કંઈ પગલાં સંવેળા લેવાં એમ મને જણાય છે. આ ચુકાદો વાંચી સર્વે કોઈ ધરમીપટ મનુષ્યોનાં મન દુઃખાય છે. ખરેખર કોટાવાળાએ જે ચુકાદો કર્યો છે તે તદ્દન અવીચારીત અને એકતરશી છે. આમાં જરાપણ શંકા થાય તેમ નથીજ. આથી ધર્મ અને ધર્મીઓને અત્યંત નુકશાન થાય તેમ છે. સંવત ૧૯૭૩ ના ફાગણ વદ ૨ ને શનીવાર.

દા. લખધીવીજયના ધર્મ લાભ વાંચજો.

આ પત્ર પાટણના સંઘ સમુદાયને વંચાવજો.

લી. પાટણનો એક જૈન.

પરિશિષ્ટ ૧૦

જૈન તા. ૧૮-૩-૧૭.

જૈન જઘડાઓના અંતના બે પ્રસંગો વચ્ચે મુકાબલો.

જેમાં જૈન પ્રજા સંડોવાએલી હતી તેવા બે મુખ્ય જઘડાનો હાલમાં અંત આવ્યો છે તે સમેતશીખર કેસ અને ચારૂપ કેસના તિર્થ સંબંધના હતા. આ બંને કેસના ફેસલાઓ અમે પ્રગટ કરી ગયા છીએ છતાં તે તરફ પુનઃ ધ્યાન ખેંચવાની જરૂર એટલા માટે પડે છે કે સમેતશીખરનો કોર્ટથી થયો છે જ્યારે ચારૂપ કેસનો ફેસલો લવાદથી અને તે પણ એક જૈન ગૃહસ્થની બાંહેધરી નીચે સુપ્રત થએલ સત્તાથી થવા પામેલ છે. આ પ્રમાણે બંને વાંધાઓના નિરાકરણ તથા સત્તાસ્થાનો ભિન્ન ભિન્ન હોયને

તેના સંબંધમાં વધારે બારીક વિચાર કરવાથી ભવિષ્યમાં આવા તકરારી પ્રસંગોએ કયો માર્ગ લેવો વધારે હિતકર છે તે વિચારવાને ઠીક તક મળે તેમ છે.

સમેતશીખર કેસનો ફેસલો અમે અક્ષરશઃ છેલ્લા આઠ અંકથી પ્રગટ કરતા રહ્યા છીએ અને તે આ અંક સાથે પૂરો થાય છે. કોમના સમજી અને વિચારક આગેવાનોએ આ ફેસલો અથર્થી ઇતિસુધી વાંચ્યો હશે. અગર લંબાણથી કંટાળી તે તરફ ધ્યાન આપવું દુરસ્ત ન ધાર્યું હોય તો અત્યારે તે ફેસલો સંપૂર્ણ વાંચી જવા પુનઃ આગ્રહ કરીએ છીએ. અમે આ ફેસલાના સંબંધમાં જે કે જાણીતા સોલીસીટરો અને બારીસ્ટરોની સલાહ પુછી છે તે હવે પછી પ્રગટ કરવા તક લઇશું, પરંતુ આ ફેસલો જોવા પછી એટલું તો સાદી દ્રષ્ટિએ કહેવું જોઈએ કે લાખોનો ખર્ચ કરીને જૈનપ્રજા પછી તે શ્વેતાંબર હો કે દીગંબર હો પણ દરેક ઉંદર માટે ડુંગર ખોદ્યો છે અરે એટલુંજ નહિ પણ સ્વમેવ કૃવામાં પડવાનો ઉધમ કર્યો છે. એકજ પરમાત્માના પુત્રોએ પોતાના પિતાની સેવા માટે વાંકા ઉભા રહેવું કે સીધા ઉભા રહેવું-અગર પહેલુ ઝાડ કે બીજ તેનો ઇન્સાફ કરાવવામાં ઐક્ય અને દ્રવ્યનો એકજ ભોગ આપેલ છે. જ્યારે ફેસલામાં ન્યાયાધીશે પક્ષકારોની દલીલોને ભીની સંકેલવાનો ઉધડો ન્યાય પનાવી મોટા ભાગે ડુંગર અને જમીન તથા ટુંકોના તરફ દોડી જઈ મૂળ વસ્તુને એટલી તો છિન્ન ભિન્ન સ્થિતિમાં મૂકા જોવાય છે કે તે માટે ભવિષ્યમાં જૈન પ્રજાને એવડા બળથી વિચાર કરવો પડશે.

દાયકા પહેલા સમેતશીખર ઉપર આ પ્રાંતના હાકેમ એન્ડ્રુકેન્ડરની બંગલા બાંધવાની ઇચ્છાને રોકનાર જૈન પ્રજાનું ઐક્યબળ હતું. અને અત્યારે તેજ ડુંગરના જમીનના ભાગો માટે કંપની સરકાર અને પછીના વખતના નકશાઓ અને સરવેમાં ડુંગરના ભાગો અને તેના હક્ક માલેકીના રૂપાંતર બંને કે સપાથી સ્થાપિત થતાં હોય તેવા શબ્દો જૈનો સાંભળે છે. જગતયુગ મહાત્મા શ્રી હીરવિજયસૂરિએ અકબર બાદશાહ પાસેથી જૈન પ્રજા માટે અચળ પદ્મે અપાવેલાં તીર્થોના મુદ્રાલેખો અને બાદશાહી મહોરો કે જે પ્રાચિન મહોરને તદ્દન મંજૂરી હોવાનું ન્યાયકાર કયુલે છે તેજ મહોર અને તેજ લેખોને શકમંદ સ્થિતિમાં દર્શાવવાના આડા વિચારો ચર્ચી એક ન્યાય કોર્ટના હાથે ફેસલો કરાવવા જતાં

જૈનોએ અકરં કાઢતાં ઉંટ પેસાડ્યું છે. એમ સમજી લોકો કહે છે છતાં હજી તે તરફ જૈન પ્રજાનું લક્ષ મથું હોય તેમ અમારા જાણવામાં આવ્યું નથી.

એક તરફથી જ્યારે આપણી સમગ્ર જૈન કોમની સમેતશિખરના ફેસલાએ કફોડી સ્થિતિ કરી છે ત્યારે આપણો સમાજ શાંત નિદ્રામાં જાંખી પણ કરતો નથી. અને પોતાનું ભવિષ્ય કેટલું જાણીને નુકસાનમાં છે તેનું જ્ઞાન પણ નથી ત્યારે બીજી તરફથી પોતાની જ કોમમાં મધ્યસ્થ બુદ્ધિથી માણસદ્રેટનું કામ કરવાને એક જૈન બચ્ચો બહાર આવે તે જાણે અમલ જાપાત થતો હોય તેમ ચારપના ફેસલા સામે કેટલીક વ્યક્તિઓએ હોલ્ડ મચાવી ચૂકી છે. અને 'નબળો માટી બૈરી ઉપર શૂરો રહે' તેમ મ હો માંહે સાથિયા પૂરવા લાગેલ જણાય છે

અમેને આ અકવાડીયામાં ચારપના ફેસલાને રજીષ્ટર થતો અટકાવવાને આગ્રહ કરનારાં પત્રો મળ્યાં છે તેમાં મુખ્ય એક વ્યક્તિ અને બે મુનિઓના પત્રો છે. લખનારના નામ સાથે કોમને કામ નથી તેમ ફેસલો કરનારના નામ કે શ્રીમંતાધારી કોમને વિચાર કરવાનો નથી. પરંતુ ઇન્સાફને ખાતર આવા ચર્ચાપત્રીઓના મુદ્દા ઉપર વિચાર કરવો જરૂરનો છે. તેઓ પૂછે છે કે ફેસલો કરનાર અથવા તેના માટે અભિપ્રાય આપનાર શું શાસ્ત્રજ્ઞ છે? અમેને આશ્ચર્ય એ થાય છે કે બે પક્ષોની તકરારનો ફેસલો કરવો તેમાં કે તેના સંબંધમાં કાયદાની દૃષ્ટિએ વિચાર કરવામાં જે શાસ્ત્રજ્ઞોની જરૂર હતે તો કોર્ટના આસને સન્નજા ધર્મશાસ્ત્રીઓને રોકવા જોઈતા હતા. અને કાયદાઓ બધા ધર્મગ્રંથોમાંજ સમાવી દેવા જોઈતા હતા લવાદ એ શું છે તેજ સમજવાની જ્યાં બુદ્ધિ નથી, ત્યાં પછી આવી બાબતમાં વધારે શું કહેવું. ચર્ચા કરનારે પ્રથમ તો સમજાવું જોઈએ કે લવાદ એ વાદી અને પ્રતિવાદી પક્ષની એકમતે સ્થાપીત થએલ વરિષ્ઠ કોર્ટ છે. અને તેનો ફેસલો તે છેવટનો સહીસીકકો છે. જે આ બાબતમાં ચર્ચાપત્રીને સ્વાતંત્ર્ય ઐશ્વર્ય નિર્ણય જોઈતો હતો તો આવું લવાદ નીમાવા પહેલાં અને તે માટે સવાંનુમતે સત્તાવાળી સંમતિ અપાવા અગાઉ તે માટે ચર્ચા ઉપસ્થિત કરવી જોઈતી હતી

આપણામાં કેટલા મનાતા આગેવાન પછી તે ત્યાગી હો કે રાગી હો, પણ તેઓને તકરારો ચાલુ જોવાને એવાં તો વ્યસન પડી ગયાં હોય

છે કે તેમના જીવનમાં એક પછી એક પક્ષાપક્ષના યુદ્ધ ન હોય તો તેવી રાત્રીમાં તેમને નિદ્રાતિએ નિદ્રા આવતી હશે કે કેમ? તે તેઓ જાણે. પરંતુ આવા પ્રસંગો શોધી રજમાંથી ગળ કરવા અને તે રીતે જઘડાએક વધારતા રહી તે માર્ગે કેમને હમરોના ખર્ચમાં ઉતારી સંતોષ માનવાનું વ્યસન હવે ઓછું થાય તો લાભપ્રદ છે અને તેજ ઉદ્દેશથી અમે આવા ચર્યાપત્રોને મુલતવી રાખી છઠ્ઠીથું કે આવા વાંધાઓના વિચારપૂર્વક અંત લાવવા અને ન્યાયયુક્તિથી હિતાહિત તપાસીને ભલામણ કરવાને આપણુ ભાઈઓ શીખશે.

પરિશિષ્ટ ૧૧.

‘સાંજ વર્તમાન’ તા. ૨૦-૩-૧૭

‘ચારૂપ’ કેસનો ચુકાદો અને ધર્મગુરુઓ.

(૧)

“સાંજ વર્તમાન”ના અધીષ્ઠી જોગ:—

સાહેબ,

વી. વી. મહેરબાની કરીને નીચલું ચર્યાપત્ર આપના શ્રોક્ષપ્રીય પત્રમંડ પ્રગટ કરી ખરી વાત જાહેરમાં મુકવાની આ પ્રવૃત્તિને સ્થાન આપશોજી.

‘ચારૂપ’ના મહાદેવ સંબંધી પાટણના જૈનો અને સનાતનીઓ વચ્ચે મોટો ઝઘડો કોરટોમાં ચાલતો હતો, અને હજારો રૂપિયાની બરબાદી બન્ને કેમોની થતી હતી, તે અટકાવવાને બન્ને કેમોના દીર્ઘદર્શી આગેવાનોએ લવાદ નીમી તેનો અંત લાવવાનું વિચારી પાટણના પ્રતીષ્ઠિત ગૃહસ્થ શ્રીમાન શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને તે કામ સોંપ્યું. તેમણે નીષપક્ષપાત ચુકાદો આપ્યો, અને તદ્દનુસાર વડોદરા રાજ્યના મે. સરસુખા સાહેબના હાથે ત્યાં નવીન શીવાલયનો પાયો પથ્થુ નંખાવ્યો.

શ્રીમાન શેઠ કોટાવાળા એક સુસ્ત જૈન છે અને જૈન ધર્મની તેમણે ઘણી સેવાઓ બજાવી છે તથા જાહેર સેવાઓમાં પણ તેઓ સારો ભાગ લેતા.

હોવાથી બંને કોમોએ તેમને પસંદ કર્યા હતા અને લવાદ તરીકેનો ઠરાવ પણ ન્યાયપુર્ણ દ્રષ્ટીએ બંને કોમોના હિતાહિતનો વિચાર કરી ઘણો વિક્રતા ભરેલો આપ્યો છે. છતાં કેટલાક જૈન સદગૃહસ્થોની તેમાં જોરસમજ થયેલી લાગે છે અને જૈન ધર્મગુરુઓએ પણ તેને ટેકો આપી તેમાં વધારો કર્યો છે થોડીક જમીન તથા ૨૦૦૦) રૂપિયા જૈન સંઘે સનાતનીઓને આપવાનું એવોર્ડમાં લખેલું છે તે વાત જૈન આચાર્યોને ‘અરચીકર’ લાગી છે।

‘એવોર્ડ’ કેવા સંજોગોમાં લખાયો છે. તેનો ખરાખર અભ્યાસ જોઓએ કર્યો છે તેઓ એવોર્ડ માટે માનયુક્તિ ધરાવે છે પણ જૈન ધર્મ ગુરુઓએ કે જેમના અભિપ્રાયો ગણ તા. ૧૪ મીના સાંજ વર્તમાનમાં પ્રગટ થયા છે, તેઓએ તે વખતના ખરા સંજોગોપર ઢાંકપીછોડો કરીને જૈન કોમને કળ્યો વધારવા ઉશ્કેરણી કરી છે એ દીલગીર થવા જેવું છે. દરેક ધર્મગુરુઓએ દેશમાં સુલેહશાંતી વધારવાને મથવું જોઈએ એ સિદ્ધાંત સમજીનેજ સઘળા જૈનાચાર્યો આજ સુધી એવોર્ડની યાજનમાં ન્યાય વિચારી શાંત બેઠા હોવા છતાં એક એ મુની મહારાજોને કેટલાક જૈનોએ પુરી હડકાત સમજાવી નથી, અને તે છતાં તે મહારાજોએ એવોર્ડ માટે પોતાનો અભિપ્રાય આપી દીધો છે એ આશ્ચર્ય પામવા જેવું છે

ખરી ખીના એવી છે કે પાટણની કોર્ટમાં ચારખેને જગતા કેસોમાં જૈનોની હાર થઈ હતી. મહેસાણામાં ફેંસલો મહાદેવ કલ્યાણનના કેસમાં જૈનોના લાભમાં થયો હતો પણ વડોદરા હાઈકોર્ટમાં તે ઉપર સનાતનીઓએ અપીલ કરેલી હોવાથી મહેસાણાની જીતથી જૈનોએ પુલાઈ જવાનું નહોતું. કારણકે હાઈ કોર્ટમાં પણ જીતજ થશે, એવી જૈનોને શું ખાત્રો? હવત કેસ અને નાક કાન કાપ્યાના કેસમાં પણ પાટણમાં સનાતનીઓની જીત. મહેસાણામાં જૈનોની અપીલથી ફરી તપાસણીનો હુકમ થતાં ફરી તપાસણીમાંયે સનાતનીઓની જીત અને વડોદરા હાઈ કોર્ટમાં મોટા કેસમાં શું ચુકાદો થશે તે અનીશ્ચીત એટલે ચીરફ પણ કેમ ન જાય એ ભય; આવાં કારણોને લઈને જૈનોએ તેનો અંત લવાદથી લાગવાનું યોગ્ય ધાર્યું હતું. કોર્ટોમાં જો જૈનોને સંપૂર્ણ પીજાય મળ્યો હોત અને આમલી કોર્ટોનો ભય ન હોત તો તેઓ કદી પણ સમાધાન કરવા તત્પર થાત નહીં. વળી શેઠ કોટાવાળાએ પણ એ કોર્ટોના સંજોગોનો ખારીક અભ્યાસ કરીનેજ આ ચુકાદો આપેલો છે એમ તેમાંના યુક્તિ ભરેલા શબ્દોથી જણાઈ આવે છે. ચુકાદો લખતી વેળા શેઠજીએ નીષ્પક્ષ-ખાતપણેજ લખવું જોઈએ અને તેમ લખાયું છે.

એવોર્ડમાં પણ શેડ કોટાવાળાએ જૈન ધર્મના ગૌરવ તરફ માનપુલ્કિ રાખીને શબ્દો લખ્યા છે, અને તે પીઝ ૨૦૦૦) રૂપીઆ જૈનોએ ઉદાર અને દયાળુ તરીકે આપવા લખ્યું છે, જે કે તે રૂપીઆ જૈનો દયા કરીને આપવા તથા હતા નહિ પણ તેઓ સમજતા હતા કે મહાદેવને અસલ જગ્યાએથી ખસેડવાના છે માટે આપવાના છે અને સનાતનીઓ પણ આવી બાબતમાં દયા ક્યાં છે એ સમજી શકે છે પણ ઐક્ય અને સુમેહની ખાતર તથા લવાદ તરફ અને ન્યાય તરફના સન્માનની ખાતર તે શબ્દોને વચારી લીધા છે.

એકંદર જોનાં કેટલાક જૈન વકીલો અને ધારા શાસ્ત્રીઓ એવોર્ડ વાંચીને તેની પ્રશંસા કરી ચુક્યા છે અને એવોર્ડમાં બને કોમો તરફ અને બંને કોમોના ધર્મ તરફ ન્યાય પુરસ્કાર માન રાખવામાં આવ્યું છે જૈનોના ધર્મ સંબંધી કે તીર્થો સંબંધી હાનીકર્તા એકપણ શબ્દ તેમાં લખાયો છે નહિ પરંતુ બેરીસ્ટર જીન્હાએ હિંદુ મુસલમાનો વચ્ચે અધિક્ય વધારવાને લક્ષ્યમાં પોતાના બાપણમાં બંને કોમોને ઉદ્દેશીને જે શબ્દો કહ્યા હતા તેવાજ ઉદ્દેશથી શેડ સાહેબે જૈનો અને સ્માર્તોની કેટલીક રૂઢીઓનું મળતાપણું બતાવ્યું છે. રૂઢીઓ એ કંઈ ધર્મ નથી અને રૂઢીઓ માટે લખાયેલા શબ્દો ધર્મને કોઈપણ રીતે બાધક નથી એ પણ જૈન ગુરુઓએ જોયું નથી.

પુણ્ય મહારાજશ્રી લખ્ખીવીજયજી તથા મહારાજશ્રી હંસવીજયજી કોર્ટોના તે વખતના સંજોગો અને ઐક્ય તથા સંપત્તી કાંમનનો અભ્યાસ કરીને પોતાનો એવોર્ડ માટેનો અભીપ્રાય પોતેજ ફરીથી વાંચી જોશે તો તેઓને જણાયા વગર રહેશે નહીં કે એવોર્ડ તદ્દન ન્યાયપુર્ણ અને વ્યાજબી તથા બંને ધર્મો માટે માનપ્રદ અને શોભાપ્રદ છે. લવાદે હંમેશાં સમાનતા પ્રથમ મળવવી જોઈએજ.

લી૦

“તટસ્થ.”

(૨)

“સાંજ વર્તમાન”ના અધિપતી જોગઃ—

સાહેબ,

તમારા પત્રના ગદ્ય તા. ૧૫મીના અંકમાં પાટણના જાણીતા જૈન આગેવાન શેડ પુનમચંદ કોટાવાળાએ ચારૂપ કેસ સંબંધમાં જે ચુકાદો

આખો છે તે સામે કોઈ એ વ્યક્તિઓએ એ મુનીરાજેના અભિપ્રાયો મેળવી જાપાવ્યા છે તે યોગ્ય થયું નથી. એ રીતે એક સારા કામને તોડી પાડવા માટેની કોશિશ કરવામાં આવી છે. જે જૈન કોમ માટે એક કુસુંપનું ચીન્હ છે.

એ ચુકાદો શું છે તે આપ જોઈ શકો તે માટે આ સાથે તેની એક નકલ મોકલું છું, જે ઉપરથી આપ જોઈ શકશો કે તેમાં જૈન ધર્મ વિરુદ્ધ કાંઈ છે કે નહીં?

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા જૈન ધર્મના ચુસ્ત અનુયાયી છે અને જૈન કોમના તેમ પાટણના જૈન સંઘના એક આગેવાન છે એતો એક જાણીતી વાત છે. પાટણ ખાતે મળેલી જૈન કોન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ તરીકે, કડી પ્રાંત મહાજનસભાના પ્રમુખ તરીકે અને વડોદરાની ધારાસભાના એક સભ્ય તરીકે તેઓએ મેળવેલી ફતેહો જૈન કોમ હંમેશા યાદ કરે છે, એટલું જ નહીં પણ જૈન ધર્મ પરની તેમની ચુસ્ત શ્રદ્ધા પણ જગજગહેર છે. એક એવી વ્યક્તિ એવું કામ કરે, કે જે જૈન ધર્મને નુકશાન કરનાર હોય તે તદ્દન અસંભવિત છે અને તેમનો ચુકાદો વાંચતાં આપને તેમ માલમ પડ્યા વગર નહીં રહે.

મહેસાણા કોર્ટમાં જૈનોએ ફતેહ મેળવ્યા છતાં પણ પાટણના જૈન સંઘે તેમને લવાદ નીમ્યા હતા. તેજ ખીના સાબીત કરે છે કે તેમાં કાંઈ પણ હેતુ હોવો જોઈએ. વળી સ્માર્ત પ્રભુએ પણ તેમને લવાદ તરીકે કબુલ્યા હતા એ ખીના તેમના ન્યાય ઉપર દરેક કોમને સંપૂર્ણ વિશ્વાસ હતો એમ સુચવે છે. વળી મુંબઈમાં પણ એ ચુકાદા પર વિચાર ચલાવવા એક કમીટી નીમવામાં આવી છે તેથી જો કોઈને પણ લવાદના ચુકાદા પર કાંઈપણ સલાહ આપવાનો કે ટીકા કરવાનો ખરો હક હોય તો તે પાટણના જૈન સંઘને અને તે પછી કમીટીને છે. તેઓમાંના કોઈએ હજી પોતાના અભિપ્રાયો બહાર પાડ્યા નથી તે છતાં દોડાદોડી કરી પોતાની મરજી માફકના અભિપ્રાયો મેળવીને જાપામાં દોડી જવાની જે તજવીજ કરવામાં આવી છે તે અર્થસુચક છે. આથી જે ભાઈચારાની લાગણી જૈનો અને અન્યદર્શનીઓ વચ્ચે છે તેને મોટો ઘોંટો પહોંચવાનો ભય રહે છે. આ વખત કોમ કોમ વચ્ચે કુસુંપ વધારવાનો નથી પણ જે કુસુંપ હોય તેને દુર કરી ઉલટી ઐક્યતા વધારવાનો છે, છતાં ધર્મને નુકશાન થવાનાં બહાનાં હેઠળ આવી કોશિશો કરવામાં આવે છે, એ જૈન કોમનું દુર્ભાગ્ય છે.

પરિશિષ્ટ ૧૨

હિંદુસ્તાન તા. ૨૦-૩-૧૭

ચા૩૫ જૈન કેસ. ચુકાદા સામે વાંધો શું છે?

હિંદુસ્તાનના અધીપતી નેમ.

સાહેબ,

પાટણ નજીક ચા૩૫ તીર્થના સંબંધમાં જૈનો અને સ્માર્ત ભાઈઓ વચ્ચે ચાલેલા ઝઘડાના સંબંધમાં પાટણના જૈન સઘના આગેવાનો પછડી કચે આગેવાન પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ જે લવાદ તરીકે ચુકાદો આપ્યો છે, તે ચુકાદાપર અગ્ર લેખ લખવા માટે આપે આપની કીમતી કટારો રોકી તે માટે અને તેની અંદર આપે જે વીચારો આપને પ્રમાણીકપણે યોગ્ય લાગે તે જાહેર કર્યા તે માટે જૈન કોમ આપનો આભાર માનશે. આપે આ લવાદનામાની આખતમાં જે ટીકા કરી છે, તે ટીકાના પ્રમાણીકપણાપર શક લઈ જવાને મને અથવા કોઈને કાંઈપણ કારણ નથી. હું પોતે તો આત્રીપુર્વક માનું છું કે તમારા જેવા સ્વતંત્ર પત્રમાં હમેશાં સ્વતંત્ર અને પ્રમાણીક વીચારોજ અગ્રલેખમાં જાહેર કરવામાં આવે છે.

કમનસીમે આ લેખમાં આપે જે ટીકા કરી છે તે ટીકા સંપૂર્ણ વીગતો ની ગેરહાજરીમાંજ અને આ આખતની પરીસ્થિતીના ઓછા જ્ઞાનથીજ થવા પામી છે. જો તમો પાસે સંપૂર્ણ વીગતો હોતો તો આપ જરૂરજ આપના લીડર નું રૂપજ કદાચ ફેરવતો. હું તેથી આપના પ્રમાણીકપણાપર વીશ્વાસ રાખી નીચેની વીગતો આપશ્રીના તેમજ આપના હજારો જૈન તેમજ જઘનેતર વાંચનારાઓની જાણ માટે પ્રગટ કરવાને અરજ કરીશ.

મહારે પહેલાં તો આપશ્રીને જણાવી દેવું જોઈએ કે લવાદ તરીકે શેઠ કોટાવાળાએ સ્માર્તોને જૈન ધર્મશાળામાંથી બે ઓર્ડરો આપાવી અને રૂ. ૨૦૦૦, તેમ જ ૪૫ ચોરસવાર જેટલી ખીજ જમીન અપાવી તેથી જમ નો નારાજ થયા નથી. અલખત જો કે પાટણના જૈનોનો અમુક વર્ગ એમ ખી માને છે કે આપવામાં આવેલો બદલો કાંઈક વધારે પડતો તો છે. પણ પાટણના અગર દેશાવરના જૈનોમાં અને જૈન સાધુઓ આ ચુકાદાની

નારાજ થાય છે, તેનું કારણ રૂપીઆ જેવી નજીવી બાબત નથી. જૈન કામ એ હજાર તો શું? પણ તેથીબી વધુ રકમ ધર્મરક્ષણ અથવા સુલેહ રક્ષણ માટે આપવાને અચકાઈ નથી અને આ બાબતમા પણ અચકાઈ નથી, પણ ચુકાદાની તીરક્ત તો મુદ્દોજ જુદો છે. શેઠ કોટાવાળાને લવાદનામું લખી આપ્યું ત્યારે લવાદ તરીકે શેઠ કોટાવાળાની જે ફરજ હતી તે માત્ર સંજોગો ધ્યાનમાં લઈ કોર્ટના કેસોનું પરીણામ ધ્યાનમાં લઈ સુલેહ સચ ચાય તેવી રીતે અને પક્ષોનાં મન સાચવીને અમુક યોગ્ય લાગે તે બદલે નક્કી કરવાનું હતું. પણ કોટાવાળા શેઠ પોતાના લંબાણ એવોર્ડમાં ખીન જરૂરી ધાર્મિક ટીકા કરી છે, તેથી પાટણ અને પાટણની બહારના જૈનો અને જૈન સાધુઓમાં આ ચુકાદા સામે મજબૂત અભાવ છે. આપ વ્યાજબી રીતે કહો છો કે કોઈબી ઝઘડાઓમાં જૈન સાધુઓએ ઉતરવું જોઈએ નહિ. જૈન ધર્મ પણ સાધુઓને ઝઘડામાંથી દુર રહેવાને જણાવે છે પણ જૈન ધર્મ રક્ષણ વારતે, શાસન સેવા વારતે જૈન સાધુઓને પોતાનો મત આપવાને મના કરતું નથી બલકે દરેક ધર્મના ગુરુઓની ફરજ છે કે તેઓએ પોતપોતાના ધર્મપરના હુમલાઓમાંથી પોતાના ધર્મનો બચાવ કરવો.

કોટાવાળા શેઠ જૈન છે. જેઓ જૈનોના અગર જૈન ધર્મના દુશ્મન નથીજ તેમ તેઓ સ્માર્તોના ખાસ મિત્ર નથી. તેઓએ જે ટીકા ધર્મની બાબતો પર કરી છે, તે તેઓએ તો પ્રમાણીકપણેજ અગર ધાર્મિક તત્વોની સંપૂર્ણ સમજની ઘેરહાજરીમાંજ કરી હશે. પણ જે આ ટીકા તેથી ચાલી જવા દેવામાં આવે તો તેનું પરિણામ જૈન તીર્થોના ખીજ ચાલતા મુકરદમામાં કદાચ ખીનઇચ્છવાયોગ્ય આવે કારણકે આ ચુકાદો (ટીકા સાથે) પુરાવા તરીકે સામા પક્ષવાળાઓ રજૂ કરે. આવા તીર્થોના મુકરદમાઓના ચુકાદા હમેશાં પુરાવા તરીકે તીર્થોના જઘડાઓમાં વપરાય છે, આ સંજોગોમાં જે જૈન સાધુઓ મૌન રહે તો તેઓએ જૈન ધર્મ રક્ષણના પોતાના કાર્યમાં ગફલતી બતાવી છે. એમજ કહેવાય. આપ તેથી સમજી શકશો કે જૈન સાધુઓએ ખાસ કરીને આ કેસમાં પોતાનો જે મત આપ્યો છે તે મત આપવાની પોતાની મુખ્ય અને અગત્યની ફરજો બળવ્યા કરતાં કંઈ વિશેષ ક્યું નથી.

જૈન સાધુઓ શેઠ કોટાવાળાના ચુકાદાપર જે મત આપે છે તે મત ચુકાદામાં નાણાને લગતી બાબતોપર છેજ નહીં જૈન સાધુઓનું તે બાબતો પર ઉતરવાનું કામ નથી. જૈનો અને જૈન સાધુઓમાં મ્હેં જણાવ્યું તેમ જે વાંધો ચુકાદાના સંબંધમાં ધરાવે છે તે વાંધો ચુકાદામાં શેઠ કોટાવાળાએ

કરેલી કેટલેક ડેકાણે બીન જરૂરી ટીકા છે, આ ટીકા જાણીશુછને થઇ છે એમ જૈન સાધુઓ કહેના નથા પણ તેઓ જણાવે છે કે આ ટીકાને લઇને ચુકાદો વાંધા ભરેલો છે અને ટીકાના સંબંધે ચુકાદો રજીસ્ટર નહીં થવા દેવો.

કેટલેક ડેકાણે આ ચુકાદો એકતરસી ગણાતો અગર કહેવાતો હશે અને આ માન્યતા કોઇ ડેકાણે હોય તો તેનું કારણ એ છે જે આ ચુકાદો મહેસાણા અખીલ કોર્ટમાં જૈનો જીત્યા પછી અપાયો હતો એટલે જૈનો એમ ધારતા હતા કે સ્માર્તોને અડધે રસ્તે મળવામાં આવશે. આપ કહો છો તેમ શેઠ કોટાવાળા સ્માર્તોના કાંઇ ખાસ મીત્ર નથી એ વાત ખરી છે પણ એ વાતખી ખરી છે કે કોટાવાળા શેઠના પીતાશ્રીની તીથી સ્માર્તો પણ પાટણમાં પાળે છે. આ માન વ્યાજખી રીતે ઘણું મોટું માન કહેવાય છે અને તે માટે આખી જૈન કામ મગર છે. પણ આ ઝઘડો ઉભો થતાં સ્માર્તો આ તીથી પાળવી બંધ કરશે એવો ભય હતો. આ ભય અમલમાં ન આવે તે માટેજ શેઠ પુનમચંદે ચુકાદામાં સ્માર્ત ભાઇઓને વીશેષ સંતોષ આપ્યો છે એમ હું કહેતો નથી પણ આ સંજોગોના સબખે ચુકાદો એકતરસી હોય એવો કોઇ ડેકાણે શક રહેતો હોય તો તે શક તદ્દન પાયા વગરનોજ છે એમ તો કહેવાશે નહીં. પણ આતો ચુકાદાની એક બાબતની વાત છે. જૈનો અગર જૈન સાધુઓ તેથી કાંઇ આ ચુકાદા વીરૂદ્ધ થયા છે એમ છે નહીં. મેં ખુદ્દા શબ્દોમાં જણાવ્યું છે અને ફરી જણાવું છું કે ચુકાદાના સંબંધમાં તે વાંધો તો છેજ નહિ જે વાંધો હતો અને હજી પણ છે તે ચુકાદાની અંદરની ટીકા સામે છે. આ ટીકા કરવાની કંઈ ખાસ જરૂર હતીજ નહીં અને તે છતાં શેઠ કોટાવાળા જેવા કુનેહી ગ્રહસ્થ કેમ આ ટીકામાં ઉતરી ગયા હશે તે સમજવું મુશ્કેલ છે પણ ટીકા જ્યાં છે તે વાંધા ભરી કોઇને જણાતી હોય તો તે સામે પ્રોટેસ્ટ કરવાનો હક નથી એમ આપ જેવા સ્વતંત્ર અધીપતી સાહેબ કદી કહેજ નહીં. હું ધારું છું કે આ ખુદાસાથી આપને તેમજ આપના હબશે વાંચનારાઓને ચારૂપ જૈન કેસના લવાદ તરીકે શેઠ કોટાવાળાના ચુકાદાના સંબંધમાં જે વીરૂદ્ધતા છે તે વીરૂદ્ધતા મુખ્યત્વે કરીને ચુકાદાની અંદરની ટીકા સામે છે એમ સમજવું હશે.

વળી આ ચુકાદાપરથી બન્ને પક્ષો વચ્ચે સુલેહ થઇ છે એમખી નથી ચારૂપમાં જૈન ધર એક પણ નથી એટલે જૈન મુર્તીઓના અપમાનનો

ભય ભવીષ્ય માટે ન રહે તે હેતુથી પાટણના જૈન સંઘે ચારૂપ ગામમાંથી જૈન દેવોની મુર્તિઓ પાટણ ભાવવા એક કમીટી આ ચુકાદો અપાયા પછી નીમી છે અને સ્માર્તોએ સત્તાધિકારીઓને જૈન મંદિરના અંગે એક વ... અરજ કરી છે તેમ સંભળાય છે હવે પછી તેવું પરિણામ ને આવે તે જણાશે.

લી૦ એક
જૈન.

પરિશિષ્ટ ૧૩.

શ્રી સયાજીવિજય વડોદરા. તા. ૨૨-૩-૧૯૧૭

ચારૂપમાં નવું શિવાલય.

મે. નીંબાળકર સાહેબને હસ્તે થયેલું મુદુર્ત.

ચારૂપના જૈન-સ્માર્તના ઝઘડાનું સમાધાન શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાના લવાદનામાથી થયા પછી ચારૂપમાં શ્રીશામળેશ્વરની ફરી પ્રતિષ્ઠા કરવા માટે નવિન મંદિરના ખાતમુદુર્તની ક્રિયા મે. સરસુખા નીંબાલકર સાહેબને હસ્તે ગઈ તા. ૯મીએ થઈ હતી.

પાટણથી અપોરે મે. નીંબાલકર, મે. જોગજેકર અને મે. વહીવટદાર સેવકલાલભાઈ તથા સ્માર્તપ્રજ્ઞના આગેવાનો અને આમંત્રીત મુદરચો લગભગ પાંચસો જેટલી સંખ્યામાં વાજતેમાજતે ચારૂપ જવા ઉપડયા હતા. ચારૂપ સ્ટેશનથી ગામનો રસ્તો શણુગાર્યો હતો ચારૂપના પરમાર રાજપુતો અને રહીશો લગભગ હજાર માણસો-ગાડાંઓ સ્ટેશને મયાં હતાં.

દેવાલય પાસે મોટો મંડપ ઉભો કર્યો હતો. ભક્ત ઠાકરડાઓએ મંદિર નજીકનાં મકાનો પાડી નંબાવી બીજે નિવાસ કર્યો હતો અને તેથી નવા મંદિરને સારી જમીનની છુટ મળી હતી. મકાનોના માલીકને પછસા આપી મકાનો મંદિર ખાતે ખરીદી લીધાં હતાં. મંડપમાં પેસતાં હીંદુઓના શેઠ શ્રીચુત ચુનીલાલ મગનલાલે રૂપાનાં પુષ્પોથી મે. નીંબાળકર સાહેબને વંચાવ્યા હતા. અને બીજાં પુષ્પોની વૃષ્ટિ પણ તેમણે સનાતન સ-

મુદાયપર કરી હતી. આદ મીં ભાઇલાલે શંકરની પ્રાર્થના અને શ્રીમંતની પ્રશંસા હામોનીયમ સાથે કવિતાઓમાં ગાઇ હતી.

• મી. ઉમીયાશંકર લાખીયાનું ભાષણ.

આદ શ્રીયુત ઉમીયાશંકર મણીશંકર લાખીયાએ ભાષણ કરતાં જ-
ણાવ્યું કે,-

આજની શુભક્રિયાનો પ્રારંભ મેં. સરસુઆસાહેબને હસ્તે થાય તે અમારું મેં શબ્દો બોલવાની રજા લઉં છું. આ સમારંભ માટે આપણે જ્યાં અત્યંત ઉત્સાહથી આવ્યા છીએ તે ચારૂ ગામ પ્રથમથીજ આવી રિથિતિમાં ન હતું, પહેલાં આ ગામની વસ્તી વધારે હતી, અને ઉચ્ચવર્ણના લોકોનું-એટલે વ્યાપારકુશળ જૈનો અને ધર્મસંરક્ષક બ્રાહ્મણોનું આ ગામ નિવાસથાન હતું. આ કારણને લીધે તેની આબાદી પણ હાલ કરતાં તે સમયે વધુ હતી અને જે શિવાલયના સંબંધમાં થોડાજ સમય ઉપર વિવાદનું કારણ ઉપસ્થિત થયું હતું તે પણ ધણા જુના વખતનું હોવાનાં પ્રમાણ મળી શકે છે. એટલે અહીંના વૃદ્ધ લોકોને આજના પ્રસંગે અહીં આવેલા સદગ્રહસ્થોની હાજરીથી ક્ષણભર આ ગામની જુની સમૃદ્ધિનું ભાન થાય તે સ્વાભાવિકજ છે. મેં સરસુઆ સાહેબે અહીં પધારીને આ ધાર્મિક ક્રિયા કરવાની આપણી વિનંતી સ્વીકારી આ પુરાણા ગામને તેની આગળની ગહોજલાલી પુનઃ પ્રાપ્ત કરવાનું એક દ્વાર ખોલી આપ્યું છે, એમ કહું તો તે અતિશયોક્તિ નથી.

જૈનો અને સમસ્ત હિંદુ પ્રજા વચ્ચે જે ધાર્મિક મતભેદ થોડા વખત ઉપર ઉભો થયો હતો તેનું સમાધાન બન્ને કોમને સંતોષપ્રદ રીતિએ મેં શેઠ કોટાવાળા તરફથી કરવામાં આવ્યું છે તે બદલ, સર્વ સનાતનીય પ્રજા તરફથી તેઓ શેઠનો હું આભાર માનું છું.

વર્તમાન સંયોગમાં દેવાલયની ખાતક્રિયા માટે સલાહ શાંતિથી પ્રજા એકઠી થાય એ બનાવ ખરેખર સંતોષકારક અને અભિવંદનીય છે કારણ કે ચાલુ લડાઈને અંગે દુસ્મનો તરફથી દેવાલયો ઉપર અને અન્ય ધાર્મિક સંસ્થાઓ ઉપર જે અત્યાચાર થાય છે તેનો હેવાલ વાંચતાં આપણું હૃદય કંપે છે. દુનિયાના મોટા ભાગમાં જયારે અત્યાચાર અશાંતિ, ધર્મલોપ, અને

ખેગદની પણ તંગી છે ત્યારે આપણે અહીં તદ્દન નિર્ભય રહી આ ધર્મ-સંવર્ધક ક્રિયાઓ કરી શકીએ છીએ તેનું માન આપણી ચતુર અંગ્રેજ સરકારને અને તેટલુંજ પ્રગ્લહિતનત્પર આપણા શ્રીમંત મહારાજ સાહેબ ને ઘટે છે. તે માટે આપણે તેમનો જોટલો ઉપકાર માનીએ તેટલો ઓછો છે. પ્રત્યુપકારમાં મિત્ર રાજ્યોની કૃતેહ અને કૃપાળુ શ્રીમંત મહારાજ સાહેબનું દીર્ઘાયુષ તથા અધિક અબ્યુદય અંતઃકરણ પૂર્વક ઇચ્છીએ છીએ.

અધિક આનંદનું કારણ આજની ક્રિયા માટે બહુજ યોગ્ય નેતા મળ્યા છે તે છે જ્યારે અહીં ઉપરોક્ત બનાવ બન્યો ત્યારે તેની ફરીયાદ સાંભળવા ના. દીવાન સા. સાથે મે. નીઆળકર સાહેબજ દેવયોગે અહીં હતા અને શંકરકૃપાથી તેનું સમાધાન સાંભળવા તથા નવા શિવાલયનો પાયો નાખવા પધારવાની આપણી વિનંતી પણ તેઓએ સ્વીકારી છે આ ઇષ્ટાપતિ એ ભાવિશિવાલયની કીર્તિ અને ગૌરવનું ચિન્હ છે.

મે. નીઆલકર સા. યુરોપાદિ પ્રદેશોમાં પ્રવાસ કરી આવેલા હોષ પશ્ચિમની પ્રગતિ અને સંસ્કૃતિથી પણ વાકેફગાર છે અને તેમના હાથે આજે પુર્વની આ યુરોપી ધાર્મિક સંસ્થાનો પાયો નાખાય છે એ બનાવ ખરેખર અનંદદાયક છે આ દેશની ધર્મપ્રવર્તક સંસ્થાઓને તે દેશના વિચારોથી પણ સમર્થન મળતું હોય એમ સહજ લાગે છે મે. સરસુઆ સાહેબની સાથે અહીં પધારેલા મે. જોગલેકર સાહેબનો પણ આપણે ઘણો ઉપકાર માનવાનો છે કારણ કે તેમણે શુભ કાર્યમાં ભાગ લેઈ ઉત્સાહમાં વૃદ્ધિ કરી છે.

મે. નાયબ સુઆ શીરગાંવકર સાહેબે પણ ખાસ આજ પ્રસંગને માટે અહીં આવવા તસ્દી લીધી છે અને આ માંગલીક કાર્યમાં અનુમોદન આપ્યું છે તે માટે તેમનો ઉપકાર માનું છું. બંને પ્રગ્લહિતચિંતક સદગ્રહ-સ્થેતી સમક્ષ જે ક્રિયાનો આજે પ્રારંભ થાય છે તે ઉત્તરોત્તર સફળ થાઓ અને સમસ્ત સનાતન ધર્માનુયાયી લોકાનું 'સદાશિવ' સદા 'શિવ' જ કરો, જોટલું ઇચ્છી પ્રસ્તુત કાર્યની શરૂઆત કરવા મે. સરસુઆ સાહેબને સ-વિનય વિનંતી કરું છું.

બાદ રા. લાખીયાએ વંધુમાં જણાવ્યું કે આપ સધળાઓ જાણીને ખુશ થશો કે પાટણના શેઠ હરગોવીંદાસ મોદીએ શામજેશ્વરનું નવિન ભવ્ય મંદીર પોતાના ખર્ચે બંધાવી આપવા ઇચ્છા દરશાવી છે એ

તરફની રૂ. ૨૦૦૦)ની રકમ તેમાં ખરચવી નહિ. વળી શ્રી. મહારાજ સા. ની પધરામણી વખતે રૂ. ૧૫ હજારની સખાવત બોર્ડિંગ માટે જાહેર કરનાર શેઠ ઉજમસી પીતાંબરદાસે પણ એક કુવો અને એક ધર્મશાળા બાંધી આપવા ઇચ્છા દર્શાવી છે અને ગામના લોકોએ મજૂરી મફત કરવા ઇચ્છા જણાવી છે વીગેરે.

રા. વિદ્યાશંકર કશ્મીરશંકર વકીલે ટેકા આપતાં જણાવ્યું કે:- આ રાજ્યમાં સાર્વજનિક સંસ્થાઓના પાયા નાખવાની કીયા ધણી સજ્જન અમલદારોના હસ્તે થઈ છે પણ દેવાલયોના પાયા નાખવાની કીયાની પહેલ આજે થઈ છે અને તેથી મેં નીંબાળકર સાહેબને તે કીયા કરવા બીનંતી કરું છું. વળી શ્રીયુત મોદી તથા શેઠ ઉજમસીભાઈની ભારે સખાવતો માટે ઉપકાર માનું છું વગેરે જણાવ્યા બાદ રા. લગ્ન્યાશંકર જોષીએ પ્રસંગોચિત કવિતા વાંચ્યા બાદ રા. મણિશંકરે સંસ્કૃત શ્લોક અને કવિતા વાંચી હતી.

મે. નીંબાળકર સાહેબે લાપણ

શરૂ કરતાં જણાવ્યું કે મને આ મગળક્રિયા માટે નિમંત્રણ કરવા માટે આપ સર્વનો જેટલો ઉપકાર માનું તેટલો થોડો છે. આ કાર્ય મારા હાથે થશે તેવો સ્વપ્ને પણ મને ખ્યાલ ન હતો કારણ કે શ્રીમન્મા ધવતીર્થ મહારાજ શંકરાચાર્ય હયાત હોત તો આ ક્રિયા તેમનાજ હસ્તક થાત. સનાતને પ્રગ્નના આગેવાનો લગભગ દોઢ વર્ષથી સતત મહેનત કરે છે અને તેથીજ આજે આ શુભ પ્રસંગ પ્રાપ્ત થયો છે અને તેનું માન પ્રયત્ન કરનારા આગેવાનોને ઘટે છે.

આ રાજ્ય ગૌઆદ્વણ પ્રતિપાળ છે અને શ્રીમ મહારાજ સાહેબ દરેક પ્રગ્નના ધર્મો સમાન લેખે છે. તેમના રાજ્યમાં આવો ધાર્મિક ઝઘડો હીક ન હતો પણ તેનું સારું સમાધાન શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા એ કરી આપ્યું છે તે માટે તેમને ધણો ધન્યવાદ ઘટે છે.

શ્રીમ મહારાજ સાહેબ ધર્મ તરફ ધણી ઉમદા લાગણી રાખે છે અને દર વર્ષે પાંચ લાખ રૂપીઆ ખર્ચે છે અને જૈનો, મુસલમાનો, વૈષ્ણવો દરેકને મદદ આપે છે.

અન્ને કોમોએ શેઠ પુનમચંદ કોટાવાળા પર વિશ્વાસ મુક્યો એ શેઠની ન્યાયપ્રિયતા સુચવે છે અને લોકોની સંપ તરફની રૂચી ધન્યવાદને પાત્ર છે.

હું નાં દીવાન સાહેબ સાથે દુષ્કાળની તપાસે આવેલો ત્યારે અહીં ના લોકોએ આ ફરીયાદ અમને સંભળાવેલી ત્યારે જે દીલગીરી અમને થતી હતી તે આજના સમાધાન પ્રસંગે અને મહોત્સવે દર કરી છે વગેરે જણાવીને ખાતક્રિયા કરી હતી. બાદ વહીવટદાર

મેં સેવકલાલભાઈએ

સ્માર્ત પ્રજ્ઞના પ્રતિનીધી તરીકે મેં નીંબાળકર સાંનો તથા મેં જોગજોકર સાં અને મેં શીરગાંવકર સાહેબ વગેરે સર્વનો આભાર માન્યા બાદ રા. કવિ અંબાલાલ લજ્યાશંકર આચાર્ય ભાષણ કરતાં સંપ અને સલાહશાંતિ માટે સાફ વિવેચન કરી એક કવિતા ધણીજ ઉત્તમ શૈલીની વાંચી હતી.

બાદ મેળાવડો વિસર્જન થતાં સધળા રોડેશને આવ્યા હતા, અને મેં નીંબાળકર સાહેબે જાડના છાંયડા નીચે વીલેજમીનીસ્ટર પેડે તુરી, જોગી, ઢોલી વગેરે લોકોની ગમ્મત અને ગાનતાનનો લાભ લઈ ઇનામો આપ્યાં હતાં. બાદ ત્રેનમાં પાટણ થઈ આગળ જતાં પાટણ રોડેશને મે. વહીવટદાર સાહેબે હાર કલગી પાનસોપારી આપ્યાં હતાં.

પરિશિષ્ટ ૧૪.

હિંદુસ્થાન તા. ૨૩ મી માર્ચ સને ૧૯૧૭.

ચારૂપના સમાધાન વિષેની ચર્ચાઓ.

‘હિંદુસ્થાન’ના અધિપતી જોગ,

સાહેબ,

ચારૂપના સમાધાનની ખરી ખીનાઓ બહાર લાવવાને લખ.પેલું નીચલું ચર્ચાપત્ર હિંદુસ્થાનમાં પ્રસીધ્ધ કરી ઉપકૃત કરશો.

પાટણ પાસેના પ્રાચીન અને પવીત્ર તીર્થ ચાર્ણપના દેગવય સંબંધી મોટો ઝવડો જૈનો અને સ્માર્તધર્મીઓ વચ્ચે ઘણા વખતથી ચાલતો હતો, તેનું ઊપરોક્ત ઊભય કોમો તરફથી નીમાયત્તા પ્રતીષ્ઠીત લવાદ શ્રીમાન શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ જે દરાવ લખી સમાધાન કર્યું છે તે દરાવને માટે જૈન કોમમાં કેટલાક જૈનોએ વિવિધ ચર્ચા શરૂ કરી છે. અને એક બે મુનીમહારાજોએ પણ એ અધ્ધરીત ચર્ચાને અનુમોદન આપવાથી કોમમાં કુસંપ થવા જેવી સ્થિતી થઈ છે. શેઠ કોટાવાળાનો એવોર્ડ બહાર પડ્યા પછી કેટલાકોએ મુંબઈના પાટણવાસીઓના સંઘમાં કોલાહલ મચાવી એક બે મીટીંગો મેળવી હતી પણ તેમાંની એક પ્રમુખના અભાવે અને બીજી સંઘના કાયદા બહારની ગણાઈ હતી છેવટે સત્યાસત્યનો નિર્ણય કરવાને અધીકારનીયુક્ત પાંચ ગ્રહસ્થોએ સંઘ બોલાવી એવોર્ડમાં ધર્મ તથા તીર્થોને હાનીકર્તા લખાણ છે કે કેમ તેનો ધારાશાસ્ત્રીને પુછી નિર્ણય કરાવવા એક વગવળી કમીટી નીમી જૈન ધારાશાસ્ત્રીને એવોર્ડ બતાવવા તજવીજ કરા અને હું ધારું છું કે કોઈપણ સુસ્ત જૈન ધારાશાસ્ત્રી એવોર્ડ લખાણ માટે વાંધો કહાડી શકે તેમ છેજ નહીં કારણકે આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના ટ્રસ્ટી શ્રીમાન હરીલાલભાઈ તથા અમદાવાદના ગણીના જૈન વકીલ સાંકળચંદભાઈ અને મીળ પણ બે ચાર જૈન કાયદાશાસ્ત્રીઓએ એવોર્ડ માટે પ્રશંસાવાળા અભીપ્રાયો આપેલા છે આમ છતાં વીધનસંતોષીઓએ અગત ધર્મને લીધે વા કેટલાકોએ ઊંડા ન ઉતરવાથી ગેરસમજને લીધે અધ્ધરીત ચર્ચા ઊપસ્થીત કરી છે એ દીલગીર થવા જેવું છે વળી સંઘનાયક નગરશેઠ એવોર્ડ બહાર પાડતાં લવાદને દુલહારથી સન્માન આપ્યું હતું.

એવોર્ડ લખતાં પહેલાં સંજોગો નીચે પ્રમાણે હતા :—

૧ પાટણની કોર્ટમાં દરાવ સનાતનીઓના લાલમાં થયો હતો અને અખીલમાં મહેસાણામાં દરાવ જૈનોના લાલમાં થતાં તેનાપર વડોદરા વરીષ્ટકોર્ટમાં અખીલ કરેલી હતી અને તેનો ચુકાદો જૈનોના લાલમાં આવશેજ એવી ખાતરી ન હતી પણ વખતે વિરૂધ્ધ પણ જવા સંભવ ખરોજ, અને

૨ ચાર્ણપના શ્રી શામળાજીના દેવાલયને કડી પ્રાંત સુખાએ સાર્વજનિક દરાવી દર્શન, આધાઓ વગેરેની સર્વને છુટ આપી હતી અને જૈનોએ તેનાપર કરેલી અપીલ હાઈ કોર્ટ કાઢી નાખી હતી.

આવા સંજોગોને લીધે દીર્ઘદર્શી જૈનોએ લવાઈથી સમાધાન કરાવી લેવાનું દુરસ્ત ધાર્યું અને શેઠને અત્યાગ્રહથી વિનંતી કરતાં તે તેમણે સ્વીકારી અને સનાતનીઓએ પણ શેઠની પ્રતીક્ષા અને યોગ્યતાથી જાણીતા હોવાથી સંપુર્ણ વિશ્વાસ રાખી સમાધાન કરવા સોંપ્યું. સનાતનીઓ અસલ જગોએથી મહાદેવને ખસેડવા જરા પણ ખુશી ન હતા. અગાજી પણ ચાર હજાર રૂપીઆ આપવાની તજવીજ થઈ હતી પણ સનાતનીઓએ તે સ્વીકાર્યું ન હતું, છતાં બંને કોમોમાંથી કલેશનો નાશ થાય તે અર્થે શેઠ સાહેબે સનાતનીઓને સમગ્રવી દીર્ઘદ્રષ્ટી વાપરી ફક્ત ર૦૦૦) રૂપીઆ આપવાના તથા થોડીક ધર્મશાળામાંથી જમીન આપવાની ઠરાવી મહાદેવને અલગ કર્યા અને જૈનો તથા સ્માર્તો વચ્ચે પુનઃ કલેશ ન થાય તેના માટે પણ અગમચેતી વાપરી જે શબ્દો લખ્યા છે તે તેમની કાબેલીયત માટે માન પેદા કરે છે. વળી જૈન ગૃહસ્થોએ પણ જે જમીન એવોર્ડમાં આપવાની લખેલી છે તે શેઠને બતાવીને તે આપવાની ઇચ્છા એવોર્ડ આપતાં પહેલાં બતાવેલી હતી અને રૂપીઆ ૨૦૦૦) આપવાને પણ ઇચ્છા બતાવી હતી. સમાધાનને માટે આ રસ્તો શેઠને પણ યોગ્ય લાગવાથી શેઠ યુનીલાલ મગનલાલ અને શેઠ મંગળચંદ્ર લલ્લુચંદ પાસેથી રૂપીઆ બાબત ચીડી કરાવી લીધાનું પણ જાગ્રદેહર છે. વળી જૈનોએ પોતાના વકીલ પાસે એવોર્ડનો મુસદ્દો કરાવી શેઠને આપ્યો હતો અને તેના પર નજર રાખી શેઠે એવોર્ડ તઈયાર કરેલો છે, છતાં પાછળથી શબ્દોને માટે ખોટી મારામારી કરી ચર્ચા કરવામાં આવે છે અને કયા શબ્દો વાંધાવાળા છે તે સુદ્ધાંત ચર્ચા કરનારા જણાવતા નથી એ આશ્ચર્ય પામવા જેવું છે.

જૈનધર્મ અને જૈનતીર્થોને માટે શેઠ કોટાવાળા ઘણી શ્રદ્ધા ધરાવે છે અને તેથીજ એવોર્ડમાં તેમણે જૈન ધર્મના ગૌરવને શબ્દેશબ્દમાં સંભાળ્યું છે. જૈનોના વકીલે તૈયાર કરેલો મુસદ્દો કે જેનાપર દ્રષ્ટિ રાખી શેઠે એવોર્ડ લખેલો છે તે હાલ પાટણમાં ખીરાજતા મુનીમહારાજ શ્રી ધર્મવીજયજીને પણ બતાવવામાં આવ્યો હતો; છતાં શેઠ કોટાવાળા જેવા મોભાદાર સદગ્રહસ્થપર એકતરશીનો આરોપ મુકી સત્યના સૂર્ય તરફ ધ્રુવ ઉઠાળવામાં કંઈપણ માનવયુધ્ધનો વીકાસ જણાતો નથી. એવોર્ડમાં લખાયેલા શબ્દોથી ચારપના તીર્થને બિલકુલ સુરક્ષીતપણું મળે છે અને જૈન ધર્મ પ્રમાણે સઘળી કીયા ત્યાં નીર્વાંધે થઈ શકે અને સનાતનીઓ

તેમાં કંઈ દાખલ કરી ન શકે તેના સ્પષ્ટીકરણને સારજ ગોળગોળ શબ્દો ન લખતાં બંનેના પોતપોતાના દેવાલયમાં સ્વધર્મ પ્રમાણે વીધી કરવાનું સંકેટન કરવામાં આવ્યું છે સ્પષ્ટીકરણ જો ન કર્યું હોત તો સનાતનીઓ પોતાના અલગ મંદીરમાં હવન ન કરતાં એક બે વખત હવન કેસ ઉભા થયા છે તેમ અમારો અસલનો ક્રમ છે કહીને જૈનદેવાલય આગળ હવન વીગેરે કરત બંને તે હમેશાંનું કળ્યાનું મુળ રહેત એ બાબત અગમચેતી વાપરીનેજ બંનેને અલગ કરી, હદમર્યાદા નક્કી કરી પોતપોતાના આલયમાં ધર્માનુસાર વીધી કરવા સુચવેલું છે. સનાતનીઓને પોતાના ધર્મ પ્રમાણેની ક્રીયા કરવાની મના કરવાનો અધીકાર લવાદને હોય શકેજ નહિ અને વળી મહાદેવના મંદીરમાં હીંસા વીગેરે પાપ કદીપણ થઈ શકતું નથી એમ તેમનાં શાસ્ત્રો કહે છે અને હીંસાને સખ્ત રીતે નીંદે છે. સનાતનીઓ પોતાના મંદીરમાં ગમે તે ધર્મવીધી કરે તેમાં જૈનોને કંઈ લેવાદેવા છેજ નહીં. મુનીમહારાજોએ આ બાબતમાં સત્યનું ઊંડાણ તપાસીને, સઘળા સંજોગો જોઈને અને કાયદાની પુરી માહિતી મેળવીનેજ અભીપ્રાય આપવો જોઈએ. મુનીશ્રી હંસવીજયજી અને મુતીશ્રી લક્ષ્મીવીજયજીએ આમ છતાં સંધને ઉસ્કેરનારા બંને અજ્ઞાન લોકોનું હથીયાર બંને તેવા શબ્દો શા માટે લખ્યા તે સમજાવતું નથી. હું તો ધારું છું કે સઘળા સંજોગો મુનીરાજોના પણ જાણવામાં ન હોવાથીજ આમ બન્યું છે એવોર્ડ જૈનોના અત્યાગ્રહથી, અનુમતીથી અને જૈનોના ધર્મ લાભનો વીચાર કરી લખાયો છે અને સંધ તેની તપાસ કરવાની ફરજ બજવી ચુક્યો છે સનાતનીઓએ જેમ સુલેહ શાન્તીને કાળે સંતોષ પ્રદર્શીત કર્યો છે. તેમ જૈનોએ પણ સુલેહની કીમત સમજવીજ જોઈએ, અને પતીત મુનીમહારાજોએ પણ ભ્રાતૃભાવ વધે તેવો ઉપદેશ આપવો જોઈએ, કારણકે એવોર્ડના શબ્દેશબ્દમાં ન્યાય દેવતાનો નીવાસ છે. અસ્તુ:

લી.

‘ જૈન તટસ્થ. ’

પારશિષ્ટ ૧૫

હિંદુસ્થાન તા. ૨૪-૩-૧૭

ચારૂપ જઘન કેસ.

કેટલાક જઘન સાધુઓના

અભિપ્રાય.

ષાટણ ચારૂપ કેસના સંબંધમાં શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટા-
વાળાએ જે ચુકાદો આપ્યો છે તે સંબંધી કેટલાક જઘન સાધુઓના
અભિપ્રાય અમે ઉપર મોકલી આપ્યા છે. જઘન સાધુઓ તરફથી જે
અભિપ્રાયો બાહર પાડવામાં આવે છે તેમાં લવાદના ચુકાદાના કયા
ભાગ સામે તેઓ વાંધો ઉઠાવે છે તે જણાવવામાં આવ્યું નથી એ દીલ-
ગીરી લયું છે પણ તેઓ જે અભિપ્રાય ઉપર આવ્યા છે તે જઘન વાંચ-
કોની જાણ માટે અમે પ્રગટ કરીએ છીએ.

મુ. કપડવાણજ

ફા. વ. ૯

પુનઃપ્રાદ- જઘનાચાર્ય ૧૦૦૮ શ્રી શ્રીમાન શ્રીમદ્વીજય કમ-
ળ સુગૃથરજી મહારાજ તથા શ્રીમદ જઘન રતન વ્યાખ્યાન વાચસ્પતી
મુની શ્રી લગધીવીજયજી મહારાજ આદી મુની મંડળકી તરફે તત્ત.

મુ. મુખાષ મધે શુશ્રાવક દેવગુર ભકતીકારક શા. લહેરચંદ
ચુનીલાલ કોટવાલ તથા શા. મણીલાલ ચુનીલાલ મોદી તથા અમીચંદ
ખેમચંદ તથા શા. હીરાલાલ લલ્લુભાષ કાપડીયા, શા. મણીલાલ રત-
નચંદ વઘંદ, આદી સમસ્ત શ્રી સંઘ યોગ ધર્મલાભપુર્વક વીદીત
રહેકી પહાંપર શ્રી દેવગુર ધર્મકે પ્રસાદસે સુખસાતા હઇ.

વી. તુમહારા પત્ર તથા છપી હુઇ ચુકાદાકી નકલ ઝોર હે-૩-
બીલ આદી પહુચે. અત્યંત ખેદકે સાથ લીખા જતા હઇ કી કોટાવાલા

શૈઠ પુનમચંદ કરમચંદ ને પરમ પવીત્ર પ્રાચીન શ્રી ચાર્પ તીર્થ કે સંબંધમેં જયો ચુકાદા લીખાહય વો એકતરરી હોનેસે જમન શ્રી સંબંધે કચ્છલ કરના યોગ્ય નહી હય.

ઐર મેસાણા કોર્ટમે જસ કેસમે જમન લોકાંકી જત હુમથી તો શીર ઉસ કેસકે લવાદનામા ઉકત શેઠજીકો સોંપનેકી કયા જર-તથી. ઐર ચુકાદાભી એકહી તર્ફકા-લીખા ગયા હય યદી વો ચુકાદા કાયમ રહા તો ભવીખ્યમેં ઉસ ચુકાદેસેં અપને પ્રાય સર્વ જમન તીર્થમે ઐર આમ વ શહેરોકે દેરાસરોમેં જડા ભારી ભયંકર નુકસાન જમન શ્રી સંબંધકો ઉઠાના પડેગા.

કયોકી પ્રાય અનેક જમન મંદીરોમેં આહમણુ પુબરીયોને સ્વપુગ્ન કરનેકે લીધે મહાદેવ આદી દેવોકી મુર્તિયે રખી હય ઐર જમનોને લીહાજ તથા દયાભાવસેં નહીં રોકા ધસલીયે. યહ ચુકાદા ઉન ઉન સ્થાનો-પર અત્યંત હાનીકારક હો જાયગા. વાસ્તે જો જમન લોક ધસ વખત કું-ભકરણકી નીદમેં પડે રહેં ઐર ચુકાદા રજીસ્ટર હો ગયા તો સાસનકી હાની હોનેમેં જરાભી સંદેહ નહી સમજના. કયાંકી ધસ ચુકાદેકે વાંચનેસે ધર્મીજી સભી જમનોકે મન અત્યંત દુઃખીત હોતેહય ધસ લીધે પાટણુ આદી સમસ્ત જમન સકળ શ્રી સંબંધકો શેઠજીકે લીખે હુએ ચુકાદેપર પુર્ણ ધ્યાન દેતે હુએ જલદી હી યોગ્ય અંદોષસ્ત કરના આહીયે.

વી. ધર્મકાર્યમે ઉદ્ધમ રખના. દ. મુની ગંભીરસવીજયકી તર્ફસેં ધર્મલાભ વાંચના.

પાલીતાણા તા. ૯-૩-૧૭

લી. સદગુણાનુરાગી કપુરસીજયજી તરફથી ધર્મ લાભ સહ નીવેદન કે તમારા પત્રથી હકીકત જાણી નકલો વાંચી. અન્યત્ર પણ વાંચવામાં આવેલી ત્યારે મી. કોટાવાળા પોતે એક જમન છતાં અને કેસની વસ્તુસ્થીતી સમજતા હોવા છતાં હાલો ચુકાદો આપવા કેમ દોરવાયા હશે હવે વીચાર આવ્યો. ચુકાદામાં કેટલુંક મીશ્રણ પોતાની કલ્પના મુજબ કરેલું જણાય છે અને કેટલોક નકામો બોલો જમનો ઉપર નાખ્યો લાગે છે તેમ છતાં સાવ નજીકમાં સામાને મન માન્યો લાભ આપેલો હોવાથી ભવીખ્યમાં તેઓ શાવ શાન્તી જળવી રાખે એવી આશા મી.

કોટાવાળાએ કલ્પી રાખેલી વાસ્તવીક જણાતી નથી. બહુતો તે મુર્તીઓ કે જઘનોનાજ કખગ્ગતી છે, તેમ છતાં ત્યાંથી સામાવાળાઓ અન્યત્ર લઇ જવા, જઘનો પાસેથી સમગ્ગવીને આપવા જેવું કરવું હીક હતું. સીવાય કેટલુંક લખાણ એક બીજાની લાગણી સંતોષવા માટે ધરાદા પુર્વક કરેલું સમગ્ગય છે. ચુકાદો માહારી સમગ્ગમાં બરાબર ન્યાયસર થયેલો જણાતો નથી. પ્રથમ જઘનોએ અનેક રીતે સમાધાન માટે પગલાં ભરેલાં છતાં સામાવાળાએ તેમને નાહક ખર્ચમાં ઉત્તર્યા. જઘનોએ પણ ન્યાયની ખાતર ન્યાય મેળવવા ખર્ચમાં ઉતરી કેસમાં જય મેળવ્યો. પછી એક બીજા લાગણી સંતોષની ખાતરજ મીં કોટાવાળાને વચ્ચે નાખી સમાધાન કરવા નોતર્યા હોય તો તેમની ફરજ કોઇપણ પક્ષને ગેરધનસાફ ન થાય, અને ભવીખ્યમાં ફરી ઝઘડો થવા ન પામે એ વાત નજરમાં રાખી અદા કરવાની હતી. તે કેટલે દરજે થઇ છે તેની ખાત્રી તમે ત્યાં પ્રસીધ્ધ સોલી-સીટર (મીં મોતીચંદ ગીં કાપડીયા વીગેરે) ની સલાહ લઇને કરશો. કાયદાની બારીકી અને વસ્તુસ્થીતીનો ખ્યાલ તેઓ વધારે સારી રીતે આપી શકે એમ મને ભરોસો છે બાકી પ્રથમથી અગમચેતી વાપરતાં રહેવું એ વીસરી જવું જોઇયે નહીં. ધર્મરાગી બધુએને ધર્મ એજ નીવેદન રાં કુંવરજી આણંદજી વીગેરેના અભીપ્રાયો ઉપયોગી થશે. આ બાબત મીં કોટાવાળા સાથે રૂબરૂ ખુલાસાની જરૂર પડે તો તેમ કરી શકાય તે હીક.

દાં પોતે.

સ્વસ્તી શ્રી સુરતથી લી. મણીવીજય.

શ્રી દેવશુર ભક્તીકારક અમીચંદ ખેમચંદ ગોદડભાઇ યોગ્ય ધર્મ લાભ તમારો કાગળ વાંચતાં નીચે પ્રમાણેનો મારો અભીપ્રાય જઘન કોમના રાઇટસ રીઝર્વ થવા માટે જણાવું છું:—

૧ ફેંસલો આપનાર પોતાનું જઘન ધર્મના સ્વરૂપમાં બહુજ અનભીગ્ગપણું સુચવે છે, એટલુંજ નહીં પણ જઘન તરીકે જે ફેંસલો ન અપાય તેવો આ ફેંસલો મારા અભીપ્રાયમાં લાગે છે.

૨ જે આવા અણીના વખતે જઘન કોમની બગતી થશે નહીં તો ઠેકાણું ઠેકાણું આ ઉંધી છાપથી હેરાનગતી અને વીમાસણ ઉભી થશે.

૩ આ સંબંધે ઠેકાણું ઠેકાણેના જઘન સંબંધના અભીપ્રાયો લેવાજ જોઇએ એવી મારી આકાંક્ષા છે, કારણ કે આ ફેંસલો કંઈ એકલા પાટણની જઘન કોમનેજ હેરાનગતીમાં તથા નીચી પાયરીમાં નાંખે તેમ નથી એજ.

પરિશિષ્ટ ૧૬.

હેન્ડબીલ નંબર ૧.

ચારૂપ કેસ.

શેઠ કોટાવાળાએ આપેલા ચુકાદા અંગેપરમ પુણ્ય ૧૦૦૮
શ્રી જૈનાચાર્ય તેમજ પુણ્ય મુનિ મહારાજઓ શું કહે છે.

૩૦

સુા ૬૫૩૫૭૪ કા. વ. ૯

પુણ્ય પાદ જૈનાચાર્ય ૧૦૦૮

શ્રીમાન શ્રીમદ્વિજય કમલ સુરીધરજી માહારાજ તથા શ્રીમદ્
જૈન રત્ન વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ મુનીશ્રી લખધી વિજયજી
મહારાજ આદી મુની મંડલકી તર્ફસે તત્ર

મુાં મુખ્ય મધે સુઆવક દેવચુર ભક્તિકારક શા. લહેચંદ
ચુનીલાલ કોટવાલ તથા શા. મણીલાલ ચુનીલાલ મોદી તથા
શા. અમીચંદ ખેમચંદ શા. હીરાલાલ લલ્લુભાઇ કાપડીઆ શા. મણી-
લાલ રતનચંદ વૈદ આદી સમસ્ત શ્રી સંઘ યોગ્ય ધર્મ લાભ પૂર્વક
વિદીત રહેકી યહાં પર શ્રી દેવચુર ધર્મકે પ્રસાદસે સુખ સાતા હૈ.

વિ. તુમ્હારા પત્ર તથા છપી હુધ ચુકાદાકી નકલ ઓર હેન્ડ-
બીલ આદી પહુચે અત્યંત ખેદકે સાથ લીખાગતા હૈ કી કોટાવાલા-
શેઠ પુનમચંદ કરમચંદને પરમ પવિત્ર પ્રાચીન શ્રી ચારૂપતિચંદકે
સંબંધમેં જો ચુકાદા લીખા હૈ વો એક તર્ફ હોનેસે જૈન શ્રી
સંઘકો કબુલ કરતા. યોગ્ય નહિ હૈ.

ઓર મેસાણા કોટમેં જસ કેસમેં જૈન લોકોંકી જીત હુધથી
તો શીર ધસ કેસકે લવાદનામા ઉકત શેઠજીકો મોંપનેકી કયા જરૂરત
થી ઓર ચુકાદાભી એકહી તર્ફકા લીખા ગયા હૈ. યદી વો ચુકાદા

કાલમ રહા તો ભવિષ્યમેં ઉસ ચુકાદેસેં અપને પ્રાય સર્વ જૈન તિર્યોમેં
ઝોર ગ્રામ વ શહેરોકે દેહેરાસરોમેં બઝાભારી ભયંકર નુકશાન જૈન શ્રી
સંધકો ઉઠાના પડેગા.

કયોંકી પ્રાય અનેક જૈન મંદીરોમેં બ્રાહ્મણ પુઝરીઓને સ્વપુજા કરનેકે
લીયે મહાદેવ આદી દેવોકી મુર્તિયે રખી હૈ ઝોર જૈનોને લીહાજ તથા
દયાભાવસેં નહિ રોકા ઇસ લીએ યહ ચુકાદા ઉન ઉનરથાનોં પર
અત્યંત હાનીકારક હો જાયગા વાસ્તે જો જૈન લોક ઇસ વખત કુંભ-
કરણી નીંદમેં પડે રહે ઝો ચુકાદા રજીસ્ટર્ડ હો ગયાં તો સાસનકી
હાની હોનેમેં જરાભી સંદેહ નહિ સમજના કયોંકી ઇસ ચુકાદેકે
વાંચનેસેં ધર્મીશ્રી સભી જૈનોકે મન અત્યંત દુખીત હોતે હૈ ઇસ લીએ
પાટણ આદી સમસ્ત જૈન સકલ સંધકો રોજીકે લીએ હુએ ચુકાદે પર
પુર્ણ ધ્યાન દેતે હુએ જલદીહી યોગ્ય બંદોબસ્ત કરના ચાહીએ વિ.
ધર્મ કાર્યમેં ઉઘમ રખના

દા. મુની ગંલીરવિજયકી તરફસેં ધર્મ લાભ વાંચના.

તા. ક.:- આ અભિપ્રાય બાળબોધ લીપીમાં લખાઇને આવેલો છે.

૨

પાલીતાણા તા. ૯-૩-૧૭.

લી૦ સદગુણ રાગી કપુરવિજયજી તરફથી ધર્મ લાભ સહ
નિવેદન કે તમારા પત્રથી હકીકત જાણી નકલો વાંચી અન્યત્રપણ વાંચવામાં
આવેલી ત્યારે મિ. કોટાવાળા પોતે એક જૈન છતાં અને કેસની વસ્તુ
સ્થિતી સમજતા હોવા છતાં આવો ચુકાદો આપવા કેમ દોરવાયા હશે.
એવો વિચાર આવ્યો. ચુકાદામાં કેટલુંક મીશ્રણ પોતાની કલ્પના મુજબ
કરેલું જણાય છે, અને કેટલોક નકામો બોલો જૈનો ઉપર નાખ્યો લાગે
છે તેમ છતાં સાવ નજીકમાં સામાને મનમાન્યો લાભ આપેલો હોવાથી
ભવિષ્યમાં તેઓ સાવ શાન્તિ જાળવી રાખે એવી આશા મી. કોટાવાળાએ
કલ્પી રાખેલી વાસ્તવિક જણાતી નથી બહુતો તે મુર્તિઓ કે જૈનોનાજ કબ-
જની છે તેમ છતાં ત્યાંથી સામાવાળાઓને અન્યત્ર લઈ જવા જૈનો
પાસેથી સમજાવીને અપાવવા જેવું કરવું ઠીક હતું સિવાય
કેટલુંક લખાણ એક બીજાની લાગણી સંતોષવા માટે ધરાદા પુર્વક કરેલું

સમજાય છે ચુકાદો મહારી સમાજમાં બરાબર ન્યાયસર થએલો જણાતો નથી પ્રથમ જૈનોએ અનેક રીતે સમાધાન માટે પગલાં ભરેલાં છતાં સામાવાળાએ તેમને નાહક ખર્ચમાં ઉતાર્યા જૈનોએ પણ ન્યાયની ખાતર ન્યાય મેળવવા ખર્ચમાં ઊતરી કેસમાં જય મેળવ્યો પછી એક બીજાની લાગણી સંતોષવાની ખાતરજ મીં કોટાવાળાને વચ્ચે નાખી સમાધાન કરવા નોતર્યા હોયતો તેમની ફરજ કોષપણ પક્ષને ગેર ઇન્સાફ ન થાય અને ભવિષ્યમાં ફરી ઝઘડો થવા ન પામે એ વાત નજરમાં રાખી અદા કરવાની હતી તે કેટલે દરજ્જે થઈ છે તેની ખાતરી તમે ત્યાં પ્રસિદ્ધ સોલીસીટર (મીં મોતીચંદ ગીં કાપડીયા વીગેરે) ની સલાહ લઈને કરશો. કાયદાની પારિક્ષી અને વસ્તુ સ્થિતિનો ખ્યાલ તેઓ વધારે સારી રીતે આપી શકે એમ મને ભરોંસો છે બાકી પ્રથમથી અગમ ચેતી વાપરતા રહેવું એ વીસરી જવું જોઈએ નહિ ધર્મ રાગી અંધુઆને ધર્મ એજ નિવેદન રાં કુંવરજી આણંદજી વીગેરેના અભિપ્રાયો ઉપયોગી થશે આ બાબત મીં કોટાવાળા સાથે ૩૫૩ ખુલાસાની જરૂર પડે તો તેમ કરી શકાય તો ઠીક.

દાં પોતે.

(૩)

શ્રી ૧૧

સ્વસ્તિશ્રી સુરતથી મણિવિજયજી.

શ્રી દેવગુરૂ ભક્તિ-

કારક અમીચંદ ખેમચંદ ગોદડભાઈ યોગ્ય ધર્મ લાભ તમારો કાગળ વાંચતાં નીચે પ્રમાણેનો મહારો અભિપ્રાય જૈન કોમના રાષ્ટ્રસી રીઝર્વ થવા માટે જણાવું છે.

- ૧ ફેંસલો આપનાર પોતાનું જૈન ધર્મના સ્વરૂપમાં બહુજ અન-ભીતપણું સુચવે છે એટલુંજ નહીં પણ જૈન તરીકે જે ફેંસલો ન અપાય તેનો આ ફેંસલો મહારા અભિપ્રાયમાં લાગે છે.
- ૨ જો આવા અણીના વખતે જૈન કોમ જાગ્રત થશે નહિ તો ઠેકાણેઠેકાણે આ ઉંધી છાપથી હેરાનગતી અને વિમાસણા ઉભી થશે
- ૩ આ સંબંધે ઠેકાણે ઠેકાણેના જૈન સંઘના અભિપ્રાયો લેવાજો જોઈએ એવી માહારી આકાંક્ષા છે. કારણકે આ ફેંસલો કાંઈ

એકલા પાટણની જૈન કોમનેજ હેરાનગતીમાં તથા નીચી પાયરીમાં નાખે તેમ નથી એજ.

મીતી સંવત ૧૮૭૩ ના ફાગણ વદ ૧૫

૪

મુ. છાટા ઉદ્દેપુરથી.

મુની માહારાજ હંસવિજય તા. પન્યાસ સંપત વિજયાદી
મુનીઓના ધર્મ લાભ વાંચવા.

મુંબઇ ખંદર.

સુર શ્રાવક શ્રીયુત લહેરચંદ મુનીલાલ તા. મણીલાલ મુનીલાલ તા. અમીચંદ ખીમચંદ તા. હીરાલાલ લલ્યુભાઈ તા. મણીલાલ રતનચંદ ને માહુમ થાય કે આપે મોકલેલી અરજ તા. લવાદનામાનો અને તેના ચુકાદાની નકલો ખીડી તે પોચી છે તે બાબત લખવાનું કે લવાદનો ચુકાદો દીલગીરી દાયક અને અચ્ચીકર છે વાસ્તે કોર્ટમાં રજીસ્ટર્ડ થવા દેવો યોગ્ય નથી, ધર્મ સાધન વિશેષ કરવું.

ફાગણ વદ ૩

(૫)

સુરત તા. ૧૦-૩-૧૭.

મું શ્રી સુરતથી લી. મુની લખધી વિજયજી તથા કુલ મુની વર્ગના તરફથી શ્રી મુંબઇ મધે અમીચંદ ખેમચંદ વીગેરે સંધ સમુદાય જોગ ધર્મ લાભ વાંચશે તમારો પત્ર પોચો છે હેન્ડખીલ વીગેરે મળ્યાં વાંચી દીલગીરી સાથે કોટાવાળા શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ જે ફેંસલો કરેલ છે તે પણ વાંચ્યો જણાવવાનું એજ કે જે કેસનો ફેંસલો મેહેસાણા મુકામે થઈ ગયો છતાં લવાદનામુ કોટાવાળાને સોંપવાનું કારણ કંઈ હતું નહિ છતાં પણ તેમને જે ચુકાદો કરેલ છે તે કેવળ એક તરફ અને પ્રથમથીજ ગોઠવી રાખેલ ચુકાદો કયો છે એમ અનુમાન તેમનો ચુકાદો વાચતા સહજ થાય છે કોટાવાળાએ જે ચુકાદો કયો છે તે જો કાયમ રાખવામાં આવશે તો મને લાગે છે કે હવેથી બિપરોક્ત ચુકાદાથી આપણા દરેક તિરો અને દરેક ગામના દેરાસરોને ભવિષ્યમાં મોટું નુકશાન સહન કરવું પડશે. માટે આ ચુકાદા વાસ્તે તમારા પાટણના સંધે

આગળ કંઈ પણ પગલાં સવેળા લેવાં એમ મને જણાય છે આ ચુકાદો વાંચી સર્વ કોઈ ધર્મોષ્ટ મનુષ્યોના મન દુખાય છે ખરેખર કોટાવાળાએ જે ચુકાદો કર્યો છે તે તદ્દન અન્યાય અવિચારીત અને એક તરફી છે આમાં જરા પણ શંકા થાય તેમ નથીજ આથી ધર્મ અને ધર્મીઓને અત્યંત નુકસાન થાય તેમ છે સંવત ૧૯૭૩ ના ફાગણ વદ ૨ શનીવાર.

દાઁ લખધીપિજયના ધર્મ લાલ વાંચજો.

આ પત્ર પાઠણના સમુદાયને વંચાવજો અને આ ઉપર જેમ બને તેમ કડીબધ થઇ ને આગળ પગલા ભરસો એવી આશા રાખીએ છીએ જેથી ભવિષ્યમાં સર્વે સંધનુ સંપુર્ણ રીતે કલ્યાણ થાય ઊપદ્રવ રહીત થવાય તેમ શ્રી સંઘે વર્તવું જોઇએ આજસ તજીને હાલ એજ.

તા. ક. :— ઉપરના પાંચ અભિપ્રાયો શિવાય અમારી પાસે બીજા ઘણાજ પુજ્ય મહાત્માઓના તથા જૈન ધારા શાસ્ત્રીઓના અભિપ્રાયો આવેલા છે તે જૈન પ્રજાની જાણ માટે પ્રસંગોપાત રજુ કરીશુ.

લીઁ ધર્માનુરાગી

(પેન્સીલથી.):— સંઘના સેવકો.

પરિશિષ્ટ ૧૭

હિંદુસ્થાન. તા. ૨૬-૩-૧૯૧૭

ચારૂપ જઈન કેસની ચર્ચા.

—(૦)—

“હિંદુસ્થાન” ના અધિપતિ જોગ

સાહેબ,

જત આપના પત્રના તા. ૨૦ મીના અંકમાં “એક જઈન” તરફથી જે લેખ આવ્યો છે તે વાંચી મને હર્ષસાથે શોક થાય છે, કે એક સારા કામની થોડી ઘણી પણ કદર કરવાને એક જઈન તદ્યાર થાય છે, જ્યારે શોક એ કારણથી થાય છે કે તેઓ જ્યારે તમોને તમારા અગ્ર લેખ

માટે એમ જણાવે છે કે “કમનસીએ આ લેખમાં આપે જે ટીકા કરી છે તે ટીકા સંપૂર્ણ વીગતોની ગેરહાજરીમાંજ અને આ બાબતની પરી-સ્થિતિના એકા જ્ઞાનથીજ થવા પામી છે, જે તમો પાસે સંપૂર્ણ વીગ-તો હશે તો આપ જરૂરજ આપના લીડરનું ૩૫ કદાચ ફેરવતે,” છતાં તેઓએ સંપૂર્ણ વીગતો બહાર પાડી હોય તેમ તેઓના લેખ ઉપરથી જણાવું નથી.

તેઓ “૪૫ ચોરસવાર જમીન અપાવી” એમ જણાવે છે એ શું ખરી બાબત છે? મારા ધારવા પ્રમાણે એ બાબત ખરી નથી. આગળ ચાલતાં તેઓ સંપૂર્ણ વીગતો આપતા નથી, પણ અમુક પ્રકારના શબ્દોની રમત રમે છે. જમીનો અને પાટણના જમીનો તરફથી તેઓ કંઈક વાંગત જણાવે છે. તે જણાવવાને શું પાટણના તેમજ બીજા જમીનોએ તેમને કોઈ પરવાનગી કે સત્તા આપી છે અથવા શું તેઓ પોતાનાજ વીચારોને પાટણના જમીનોના કે જમીન સંઘના વીચારો તરીકે દેખાડે છે? છતાં તેઓ એમ પણ જણાવે છે કે જમીનો એ હજાર તો શું પણ તેથી પણ વધુ રકમ ધર્મરક્ષણ અથવા સુલેહ રક્ષણ માટે આપવા અચકાચ એમ નથી તો આટલી બધી ચર્ચા શા કારણથી ચાલે છે? તેઓ આ બાબતમાં એક બુદ્ધાંજ મુદ્દો છે એમ કહે છે, પણ તે મુદ્દો શું છે તે ખુલ્લા શબ્દોમાં જણાવવાનું તેઓ ભુલી ગયા છે અથવા તો બીરપણા કારણ તેઓ તે ખુલ્લા શબ્દોમાં જણાવતા નથી. આખી દોઢ કોલમના ચર્ચાપત્રીમાં એ મુદ્દો જણાતોજ નથી, પણ કંઈક ટીકાને વીષે ગોળ ગોળ જણાવી તેઓ એમ જણાવે છે કે ચુકાદાની વીરહતાનો મુદ્દો એ છે પણ તે મુદ્દો તો જણાતોજ નથી. આખું ચર્ચાપત્ર એમ દેખાડવા માટે લખવામાં આવ્યું છે કે તમે સંપૂર્ણ વીગતોની ગેર-હાજરીમાં તમારી લીડર લખીએ તો તેઓએ સંપૂર્ણ વીગતો બહાર પા-ડવી જોઈએ અને તે પછી તમોએ લખેલી લીડર કેટલી ભુલભરેલી છે તે સાબિત કરવું જોઈએ. તેમ કંઈપણ થયું નથી એ “એક જમીન” જેવા બીરહ ધારીને માટે દીલગીરી કરનાર છે.

હવે હું એમ જણાવવા માગું છું કે તમે એટલે હીંદુસ્થાનના અધીપતીએ તો સંપૂર્ણ વીગતોની ગેરહાજરીમાં ટીકા કરી છે તો જે સાધુઓ ધર્મના રક્ષણના સ્થંભ તરીકે તેઓ ઓળખાવે છે તેઓ તે

સંપુર્ણ વીગતો જાણે છે કે? તેઓએ આપેલા અભીપ્રાયો બન્ને બા-
જુની સંપુર્ણ વીગતો જાણવા પછીજ લખાયા છે? “એક જઘન”
પોતે બન્ને બાજુની સંપુર્ણ વીગતો જાણે છે કે? તેઓ પાટણના જે
જઘન સંઘે અને સનાતની મહાજને લવાદનામું લખી આપ્યું હતું તેમાં-
ના એક છે કે? તેઓએ જે ચુકાદો અપાયો તે કેવા સંજોગોમાં અપાયો
હતો તેની ખબર કાઢી છે કે? તેઓ જે વખતે બધાઓ લવાદને મળતા
હતા તે વખતે તેમની સાથે સામીલ રહેતા હતા કે? અને સંપુર્ણ વીગ-
તોની તપાસ રાખતા હતા કે? જો તેમ હોય તો તેઓએ ચુકાદો અપા-
વા અગાઉ સંઘની તેમજ શેઠની પોતાની સલાહઆપી, હતી કે કેમ?
અને જો નહીં આપી હોયતો કેમ નહીં આપી ચુકાદો એકજ કલાકકે
દીવસમાં તૈયાર થઈ ગયો હતો કે તેઓએ બેમાંથી કોણને સલાહ આપી
શક્યા નહી. આટલી બાબતોનો ખુલાસો એક જૈન કરસે તો મેરખાંની
થશે અને તે થયા બાદ તેમની સંપુરણ વીગતો અને સંપુરણ જ્ઞાન સં-
બંધમાં હું કાંઈક લખીશ.

લી૦ એક બીજો જૈન.

પરિશિષ્ટ ૧૮

હિંદુસ્થાન તા. ૨૭-૩-૧૭

ચાર્પ જઘન કેસનો ચુકાદો.

હિંદુસ્થાનના અધીષતી જોગ

સાહેબ,

પાટણથી થોડેક દુર જૈન કોમનું એક મંદીર છે. આ મંદીર
માહદેવ, ગણપતી વીગેરે દેવોની મુર્તી હતી. સનાતનીઓએ આ મંદીરમાં
હવન કર્યો હતો તેમ પાટણના જૈને એ સનાતનીઓની મુર્તી પોતાના
મંદીરમાંથી કહાડી નાંખી હતી. આ બાબદમાં પાટણના જૈનો અને સના-
તનીઓ વચ્ચે ઝઘડાઓ ચાલ્યા હતા. બે કોર્ટો સુધી જુદા જુદા કેસો
ચાલ્યા હતા, અને બંને પક્ષના આગેવાનોએ આ ઝઘડાનો અંત લાવવા

પાટણના એક પ્રતીષ્ઠીત ગ્રહસ્થ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને લખા દનામું આપ્યું હતું. તેઓ શેઠે લવાદ તરીકે જે ચુકાદો આપ્યો છે તે સંબંધી જૈન કોમના એક ભાગની લાગણી દુઃખાઈ છે, અને કેટલાક ગ્રહસ્થોએ જૈન કોમના સાધુ મુની મહારાજોના અભીપ્રાય મેળવી મીઠો કોટાવાળાએ આપેલો ચુકાદો જે કાયમ રહે તો જૈન ધર્મને હાની પહોંચે તેમ છે તેવા વીચાર જાહેર કરાવ્યા છે. ખરું પુછો તો જે વખતે ઝઘડો થયો અને કોર્ટ લડ્યા ત્યારે સાધુઓને કોઈ પુછવા મયા નહોતા. જે વખતે પાટણના જૈન આગેવાનોએ લવાદનામું લખી આપ્યું ત્યારે પણ તેઓએ જૈન સાધુઓનો અભીપ્રાય લીધો નહતો. જે બાબદમાં તેઓએ જૈન સાધુ વર્ગની સલાહ લેવાની પરવા કરી નહોતી, તે વર્ગને હવે હ-થીયાર બનાવી જૈનોમાં ઝઘડો ચાલુ રાખવાની જે હીલચાલ ચાલી રહી છે તે સખત વખોડવા લાયક છે. આ બાબદમાં જેઓને લાગેવળે છે તે જેઓએ લવાદનામું લખી આપ્યું છે તેઓને છે. તેઓ તરફથી મીઠો કોટાવાળાના ચુકાદા સામે વાંધો ઉઠાવવામાં આવતો નથી. પાટણના જૈનો એ સંઘ મેળવવાને પાટણમાં જે કોશીશ કરી તે નીષ્ફળ નીવડી છે.

આ ચુકાદો એક નહી. પણ ત્રણ વખત વાંચ્યો છે. જૈન મુનીઓ નું કહેવું એવું છે કે ચુકાદામાં એક ભાગ એવો છે કે જે જે કાયમ રહે તો લવીખમાં જૈન કોમને સહન કરવું પડે. ચાત દુકામાં એ છે કે ચાર્પના દેવળમાં જેમ હીંદુ દેવોની મુર્તિ હતી તેમ બીજા જૈન મંદીરોમાં છે અને દરેક ઠેકાણે જૈનોને આ દેવો માટે મંદીરો બંધાવવાની રકમ આપવી પડે, જગ્યા કાઢી આપવી પડે તો જૈન સમાજને સહન કરવું પડે, એવી તેઓને ધાસ્તી છે. શું જે ખરી વસ્તુ સ્થિતી છે તે છુપાવી શકાય તેમ છે. હીંદુ દેવોની મુર્તિ જૈન દેવળોમાં બ્રાહ્મણો પુજા કરતા હતા તે અત્યાર સુધી જૈનોએ ચલાવી કેમ લીધું ? શું હવે તે મુર્તિઓ કહાડી નાંખવાને જૈન કોમ પ્રયત્ન કરે તો તેથી શું સનાતનીઓની લાગણી નહી દુઃખાય ? અત્યાર સુધી જૈન સાધુ વર્ગ જે હવે જૈનોને કુંભકરણની નીદ્રામાંથી જગાડવા નીકળ્યો છે તેજ વર્ગ સાધુ વર્ગ આટલા વર્ષો સુધી જૈન દેવળોમાં સનાતનીઓની મુર્તિઓ રાખવા કેમ દીધી ? અને પોતાની ધર્મ ગુરૂ તરીકેની ફરજ તેઓએ કેમ ન બ-જાવી ? મીઠો કોટાવાળાનો ચુકાદો તદ્દન વાજબી છે કે જે તમે સાચે નહી રહી શકત હો તો સલાહ સંપત્તિ છુટા પડો. એક બીજા વચ્ચે

કુસંપ થાય તેવું ન કરો. જેઓએ હીંદુ દેવોની મુર્તિઓ ઉખેડી નાંખી હતી અને તેઓએ તેવો ચુનો કર્યો હતો તે સમજતા હતા તેઓજ આ ઝઘડાનો અંત લાવવા વધુ આતુર હતા. એક જૈન શેડીયાએ આવો ચુકાદો આપ્યો તે રજીસ્ટર નહી કરવાને જૈનોને ઉસ્કેરવામાં આવે છે પણ જો જૈન અથવા સનાતની નહી એવા કોઇ ત્રાહીત શખસે આપ્યો હોત તો જૈનો શું કરતે? સાધુઓ કહે છે કે આગળ સમાધાની કરવાને સનાતનીઓને કહેવામાં આવ્યું હતું પણ તેઓએ માન્યું નહોતું પણ રકમ આપીને જૈનો સમાધાની કરવા આતુર હતા તે મી. કોટાવાળાએ અપાવેલી રકમ કરતાં બેવડી હતી તે જૈન સાધુઓ જાણે છે કે? મી. કોટાવાળાએ આગળથી લખી રાખેલો ચુકાદો આપ્યો છે એમ કહેવાને પણ એક સાધુ માહરાજ તૈયાર થયા છે. આ બાબદમાં તેમની પાસે કાંઈ પુરાવા છે કે? કોઇ પણ આબરુદાર ગૃહસ્થને મોટું માન આપી પછી તેમના ઉપર હુમલો કરવો તે શું જૈન મુનીઓને જાણે છે કે? અરુ પુછો તો આ બાબદમાં સનાતનીઓને તેઓ ધારતા હતા તેના કરતા ઓછો બદલો મળવાથી બળડવાનું કારણ મારી જાણ મુજબ મળ્યું છે પણ તેઓ તો એક વખત વચનથી બંધાઈ ગયા જેથી મી. કોટાવાળાનો ચુકાદો માન્ય રાખે છે, ત્યારે જૈન વર્ગ હમેશાં પોતાનું વચન પાળવાને અન્ય કોમોમાં જાણીતી થઈ છે તેજ વચન ભંગ કરવા બહાર આવી છે, અને ખાસ કરી જૈન સાધુ વર્ગ જેને માટે સનાતનીઓ ઉંચુ માન ધરાવતા હતા તેજ વર્ગ કેટલાક વીધન સંતોષીઓના ચહડાવ્યાથી તેઓના જાળમાં ફસાયો છે તે જોઈ મને દલગીરી ઉપજે છે. પોતાના અલીપ્રાપ્તો આપતા પહેલાં આખા કેસથી તેઓ વાકેફ થયા હોય તો મી. કોટાવાળાએ પોતાના ચુકાદાના બીજા પેરેગ્રાફમાં જે સામાન્ય ટીકા કરી છે તે સામે વાંધો ઉઠાવત નહિ. જૈન દેવળોમાં હીંદુઓની મુર્તિઓ છે તે બીના તેઓને સ્વીકાર્યા વગર છુટકો નથી. આજાણેએ તે લાંબીને પુજા કરી હોય તો તેમ કરવા દેવામાં જૈનોની ભુલ હતી, પણ જે દોષ આજાણેને માથે આજે સુધરેલા જૈનો મુકે છે તે શું વાસ્તવીક છે. મુર્તિ પુજના સબંધમાં આ દેશમાં એટલી ગડબડ થઈ છે કે ગામડાઓના અર્ધ દુધ જૈનો પોતાના દેવ સાથે આ દેવને પણ માને છે. તેઓ એ મુર્તિ તરફ માનથી જુએ છે. ઘણા સનાતનીઓ તે પ્રમાણે જૈન મંદીરમાં જાય છે. આ મિશ્રણ હવે જૈનોમાં જાગૃતી ફેલાવાથી જૈનોને રચીકર નહી હોય પણ

આટલા વર્ષો સુધી જૈન કોમે જે મુર્તિઓ રાખી તે મુર્તિઓ હવે તેઓ કાઢી નાંખે તે સનાતનીઓને કેમ રહે? જે બને કોમે સુલેહસંપત્તી રહેવું હોય તો જૈનોએ મી. કોટાવાળાએ જે ચુકાદો આપ્યો છે તે દીર્ઘદ્રષ્ટી વાપરી આપ્યો છે એમ સ્વીકાર્યા વગર છુટકો નથી. જે ઝઘડાઓ જૈનોએ ઉત્પન્ન કરવા ન હોય તો જે વસ્તુ સ્થીતી હોય તે સ્વીકારી પોતાના દેવળોમાં મુર્તિઓ રાખવી એજ ઉત્તમ રસ્તો છે. જૈન ધર્મને શુદ્ધ બનાવતા અન્ય ધર્મોની લાગણી ન દુઃખાય તે જૈનોએ જોવાનું છે. મી. કોટાવાળાએ સઘળા સંજોગો ધ્યાનમાં લઈ જે ચુકાદો આપ્યો છે તે સ્વીકારવામાં જૈન કોમનું ડહાપણ છે બીજે ટેકાણે ઝઘડા ઉત્પન્ન થશે એવી ધાસ્તી લાગતી હોય તો નવા ઝઘડા ઉત્પન્ન થાય ત્યારે પોતાની કોમનો કેટલો દોષ છે તે પહેલાં તપાસવાની ન્યાયબુધ્ધી જૈન સાધુઓ વાપરશે એવી આશા રાખું છું.

લી.

સનાતની.

પરિશિષ્ટ ૧૯.

“જૈનશાસન” તા. ૨૮-૩-૧૯૧૭.

ચારૂપના તીર્થ માટે શ્રી સંઘને સવેળા ચેતવણી.

સુરત, તા. ૧૧-૩-૧૭.

જૈનશાસનના અધિપતિ જોગ ધર્મલાભની સાથે માલુમ થાય જે આ નીચેના લેખ લખેલ છે તે તમે પ્રગટ કરશો. ચારૂપ તીર્થને માટે જે લવાદનામું ગણ્યા ગાંઠ્યા શ્રાવકો તરફથી કોટાવાળાને સોંપવામાં આવે છે તે લવાદનામું કદીએ પણ શ્રી પાટણનો સંઘ તથા બીજા દેશ દેશાંતર ના સંઘો કયુલ રાખશે કે કેમ? કે તે લવાદનામું કોટાવાળાને શા કારણથી અપાય તે કારણ દર્શાવવા સિવાય જે જાહેર હેડબીલો દ્વારાએ જે કોટાવાળાએ ન્યાય કીધો તે તદ્દન અનુચીત અન્યાયજન ગણેલો છે. તે હેડબીલો નાનાથી મોટા સુધી શ્રાવકોએ તથા અન્ય લોકોએ પણ વાંચ્યાં હશે તે સર્વ લોકોએ પોતાની મેળે જે કોટાવાળાની બુદ્ધિનો વિવેક જાણી લીધો

ને કહેતાં પણ હશે કે આજે ન્યાય ચુકાદો જે કોટાવાળાએ આપ્યો તે તદ્દન પક્ષપાત તરીકે એક તર્ફનોજ પ્રથમથી જોઈવીને આપેલ તે ચાર્જ તીર્થનો કેસ સુપ્રભુ રીતે મહેસાણા મુકામે ત્યાં છતાં આ તે શો અન્યાય? કદીએ પણ કોઈ વખત આવું બની શકે નહિ માટે આ બાબતને પાટણનો સંઘ તથા દેશદેશાંતરના સંઘો તેને વારતે યોગ્ય વિચાર કરશે. આજે જૈન તીર્થને ગણ્યા ગાંઠ્યા શ્રાવકો ભેગા થઈ એક કોટાવાળાનેજ લવાદનામું સુપે તેમ બીજા દેશદેશાંતરના સંઘોના વિચાર પુછ્યા વગર જે કાર્ય કરે તે શું યોગ્ય છે કેમ? માટે સંઘ વિચાર કરી તે શ્રી જૈન ચાર્જ તીર્થનો ઉપદ્રવ ટાળવા માટે તૈયાર થાય એવી આશા રાખીએ છીએ. નહિ તો જૈન ધર્મ અને જૈન ધર્મીઓને ભવિષ્યમાં નુકશાનમાં ઊતરવું પડશે એમાં જરાપણ શંકા કરવાનું નથી તેથી કરીને શ્રી પાટણ સંઘ બાપુ શેડીઆ વીગેરે સવેળી ચેતીને આ તીર્થનું રક્ષણ કરીને પુન્યાનુંબંધી પુન્યને ઊપાર્જન કરી આપના મનુષ્યભવને ઘણી મુશ્કેલીથી મેળવેલને સફળ કરે. ને અને મંગળીકની માળા પહેરીને મેક્ષ સંપદાવશે ધત્યલમ શુભભવતુ.

લેખક:-

પં૦ મુનિ લખ્ધીવિજયજી-સુરત.

પરિશિષ્ટ ૨૦

જૈનશાસન તા. ૨૮-૩-૧૭

ભાઈબંધ લોહાણા હિતેચ્છુ ડુંગરે ચઢ્યા.

દોઢ વરસ થયાં પ્રકટ થતા ભાઈબંધ લોહાણા હિતેચ્છુ ડુંગરે ચઢી ગયા છે. ભાઈબંધ એની જ્ઞાતિનું ભડું કરવાને પ્રકટ થયા છે, ભાઈબંધ એની જ્ઞાતિના પૈસાથી પોપાય છે એટલે એનું હિત કરવું એની ફરજ છે, વળી ભાઈબંધે નામ પણ હિતેચ્છુજ રાખ્યું છે પણ તે જ્ઞાતિહિતેચ્છુના કામને ઘણીવાર તિલાંજલી આપે છે. અમને નવાઈ લાગે છે કે ધતર ધર્મ સમાજ અને એક ક્રોમ તરીકે ગણાતી જૈન પ્રજાના વિષે લેશ પણ જ્ઞાન ન હોવા છતાં તે પોતાની જ્ઞાતિના પાસે જૈનધર્મ ગુરુઓનાં ગાણાં ગાતાં ડુંગરે ચઢી ગયા છે, આમાં તે પોતાની જ્ઞાતિનું શું ભડું કરે છે?

સમજ્યા વિના ડાહ્યા થવું એનું નામ ડોઢડાહ્યા કહેવાય છે અને પોતાનું કર્તવ્ય મુકી અન્ય રીતે આચરવું એને શાસ્ત્રકર્તવ્ય-બહિર્મુખ કહે છે.

ભાઈબંધ હિતેચ્છુએ ડોઢડાહ્યા અને કર્તવ્ય બહિર્મુખ નામના બંને ખેતાઓ ડુંગરે ચઢી પોતાની મેજે લઈ લીધા છે. એક તો ચારૂપ કેસ અને જૈનસમાજની ધર્મવૃત્તિ એના વિષે ભાઈબંધ ખીલકુલ જાણતા નથી. છતાં તત્સંબંધી ગયા અંકમાં તેમણે જૈન ધર્મગુરુનો પ્રપંચ એવા મથાળા નીચે લખ્યું છે અને તેમાં જૈન ધર્મગુરુને વગોવ્યા છે. મી. કોટાવાળાનું લવાદનામું જૈન ધર્મગુરુએને રચ્યું નથી, અને તેથી તેઓ તે સામે અણગમો બતાવે છે તથા પોતાના શિષ્ય શ્રાવકને યોગ્ય કહે છે તેમાં જૈન ધર્મગુરુઓ કયા પ્રકારનો પ્રપંચ કરે છે તે ભાઈબંધ ડુંગરે ચઢતાં કાંઈ સમજી શક્યા નથી પણ અમને તો જૈન ધર્મગુરુનો પ્રપંચ એવું કૌંસમાં વાંચી અધિપતિજી સાહેબે કાંઈ નવિ જૈન કામની કયા નોંધવા ઠેકાણે લખી હશે એમ જણાયું પણ વિશેષ વાંચતાં તો જણાયો લવાદનામાનો અણગમો. ભલા ભાઈબંધ સાહેબ ધર્મગુરુઓની જરૂર જ આપ તો નહિ ધારતા હો. ધર્મથી વિરૂદ્ધ લાગતાં ધર્મગુરુઓની લાગણી દુખાય એ શું અયોગ્ય છે? વૈષ્ણવની હવેલીમાં શ્રીકૃષ્ણની મુર્તિ સાથે કાળભૈરવ અને મેલડીની મુરતિઓ અને આર્યસમાજના મંદિરમાં શ્રી શિવજીનું થાળું અને લીંગ સ્થાપિત કરે તો શું ગોસાંઈજી મહારાજ અને આર્યસમાજના ખેરખાંહ તે નિભાવી લેશે કે ભાઈબંધ હિતેચ્છુ સાહેબ ચારૂપ કેસનું પણ તેમજ હતું અને તેથી અમારા ધર્મગુરુઓની લાગણી દુખાય, વળી લવાદનામામાં પણ ધર્મગુરુઓની માન્યતા પ્રમાણે કાંઈ યોગ્ય ન્યાય જણાય અને તેઓ પોતાના શિષ્યોને તત્સંબંધી સમજાવે તેમાં તેઓ કીયા પ્રકારનો પ્રપંચ કરે છે તે મહેરબાન ભાઈબંધ ડુંગરથી નીચે ઉતરી બતાવશે તો મહેરબાની થશે અને નહિ તો આવી એડીતેડી વાતો કરવી મુકી તમારું જ્ઞાતિહીતનું કામજ ક્યારે કરશો નહિતો એ જૈન અને ઇતર ધર્મમાં ચાલતા ધર્મ સંબંધીનાં કામો ઉપર વગર સમજે લખવાથી લુહાણું જ્ઞાતિનું કયા પ્રકારનું દારિદ્ર શીટવાનું હતું. + + + અમે સંતોષ માનીશું.

પરિશિષ્ટ ૨૧

બેરિસ્ટર મકનજી જુઠાભાઈનો અભિપ્રાય

મુબઈ તા. ૨૯-૩-૧૭.

શ્રી પાટણ નિવાસી જૈન સંઘને વિજ્ઞાપિત.

પ્રિય બંધુઓ,

મજકુર સંઘની એક સભા તા. ૧૮-૨-૧૭ ના રોજ મળી હતી. તેમાં ચાર્જ ક્લેરના લગ્ન શેઠ. પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ આપેલા ચુકાદા ઉપર અભિપ્રાય લેવા એક કમીટી નીમવામાં આવી હતી અને તેથી કમીટીની એક મીટીંગ તા. ૨૧-૨-૧૭ના રોજ મેળવવામાં આવી હતી અને ચુકાદા ઉપર બેરિસ્ટર શેઠ મકનજી જુઠાભાઈનો અભિપ્રાય લેવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો તે પ્રમાણે બેરિસ્ટર શેઠ મકનજી જુઠાભાઈએ આપેલો અભિપ્રાય નીચે પ્રમાણે છે તે આપને વીદીત થાય.

ચુકાદામાં રૂ. ૨૦૦૦ તથા જમીન આપવામાં લવાદ ગૃહસ્થે ઠરાવ્યું છે. તે આપણને બંધનકર્તા છે તે શીવાય ચુકાદામાં જે વિવેચન કર્યું છે તે તેમનો અંગત અભિપ્રાય છે અને તે કાયદાસર ધર્મને બંધન કરતો નથી.

મજકુર અભિપ્રાય ઉપર કમીટીના ગ્રહસ્થોની સહી,--

મંગલચંદ લલ્લુચંદ.

મણીલાલ કેશરીશીંગ

ચુનીલાલ ખુબચંદ

છગનલાલ વહાલચંદ

લલ્લુભાઈ નથુચંદ

જેસગલાલ આપુલાલ

એજ વીનંતી

લી. સેવક,

મંગલચંદ લલ્લુચંદ

તે મજકુર કમીટીના ઓનરરી સેક્રેટરીના

જયજીને વાંચશો.

પરિશિષ્ટ ૨૨ નગરશેઠનો ખુલાસો.

(તા. ૯-૫-૧૭ ના જૈનશાસનમાં પ્રગટ થયેલા નગરશેઠના સવાલ જવાબ વિષે પાટણના રા. રા. નગરશેઠ પોપટલાલ હેમચંદ પોતાનો ખુલાસો નીચે પ્રમાણે લખે છે.

શા. મંગળચંદ લલ્લુચંદ રહેવાશી પાટણનાને અમે નગરશેઠ પોપટલાલ હેમચંદ રહેવાથી પાટણના તમેને અમે તમારી નોટીસ તા. ૧૮-૮-૧૭ ની અમને તા. ૨૦-૮-૧૭ ના રોજ મળી છે તેના જવાબમાં લખવાનું કે તા. ૯-૫-૧૭ ના જૈનશાસનના અંકમાં આરૂપકેશ સંબંધે અમારા જે જવાબ સવાલ છપાયેલા છે તે અમે પ્રસિદ્ધ કરાવ્યા નથી, પ્રસિદ્ધ કરાવ્યા

કોઇને કહેલું નથી. સંઘમાં જે કામ કરવામાં આવે છે તે લેખી કરવામાં આવતું નથી તે સવાલ જવાબ સંબંધી અમે કાંઈ બાબત નથી તેમ જે જવાબ સવાલો લખાયેલા છે તે પ્રમાણે કરવામાં આવ્યા નથી. ચારૂપકેસના લવાદનામાં જે અમે સહી કરી તે વખતે કંઈ પણ સરત કરી નથી. તા. ૨૩-૮-૧૭.

(સહી) શેઠ પોપટલાલ હેમચંદ સહી

પાટણના નગરશેઠ.

પરિશિષ્ટ ૨૩

હિંદુસ્થાન તા. ૦ ૩૧-૩-૧૯૧૭

ચારૂપ જઘન કેસનો ચુકાદો.

‘ હિંદુસ્થાન’ના અધીપતી જોગ,

સાહેબ,

જત આપના માન પામેલા ન્યાયી પત્રમાં નીચલી ખીના પ્રગટ કરશેાછ.

તમારા પત્રમાં પાટણના જાણીતા આગેવાન અને ચારૂપ જઘન કેસ માટે નીમાયલા લવાદ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ જે ચુકાદો આપ્યો છે તે સામે કોષ્ટએ મેળવેલા અભીપ્રાયો પ્રગટ થયા છે, અને એ રીતે એક સારા કામને તોડી પાડવાની કોશીશો કરવામાં આવી છે, જે દીલગીરી ભર્યું છે, અને વધુ દીલગીરી એટલીજ છે કે તમારા આગેવાન પત્રને હથીયાર બનાવવામાં આવ્યું છે.

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા જૈન ધર્મના ચુરત અનુયાયી છે અને તેથી તેઓ જૈન ધર્મ વિરુદ્ધ જનારો ચુકાદો કદી પણ આપે નહીં તે કુદરતી છે. ચુકાદાની નકલ ઉપરથી એક તરફી થું છે તે કંઈપણ જણાતું નથી. તેથી ભવીષ્યમાં જૈન તીર્થોને તથા દહેરા-સરોને મોટું નુકસાન થું થશે તે સમજાતું નથી, અને દરેક ધર્મી મનુસ્થના મન કેમ દુઃખાય તે પણ કહી શકાતું નથી, અને ચુકાદામાં જૈન ધર્મ વિરુદ્ધ કંઈપણ નહીં હોવા છતાં આટલું કરવામાં આવ્યું છે તે દીલગીરી ભર્યું છે.

વળી આશ્ચર્ય તો એ છે જે પાટણના સંઘે શેઠ કોટાવાળાને લવાદ નીમ્યા, તો તે કામમાં જો કોઈને પણ બોલવાનો હક હોય તો પાટણના જૈન સંઘને છે, વળી મુઝમમાં પણ કેટલાકોએ પાટણનો જૈન સંઘ બોલાવી ચુકાદા સંબંધમાં અભીપ્રાય મેળવવા એક કમીટી નીમી હતી તે કમીટીએ પોતાનો અભીપ્રાય બહાર પાડ્યો નથી, તે અગાઉ એક બે વ્યક્તિઓ કમીટી અને સંઘની સત્તા બાબતે પોતાની પાસે હોય તેમ કોઈના અભીપ્રાયો મેળવી જૈનો અને અન્ય દર્શનીઓ વચ્ચે વીખવાદ વધારવા પ્રયત્ન કરે એ શું યોગ્ય છે? સંઘ યા કમીટી એ સંબંધમાં રીતસર કામ લઈ શકે એમ છે ને તેમ નહિં કરવામાં આવે તો સંઘ તેમજ કમીટીનું અપમાન થાય છે, એ તેઓ જોઈ શકતા નથી એ ખરેખર શોચનીય છે, આ વખતે કોમ કોમ અને ન્યાત ન્યાત વચ્ચે કુસુપ વધારવાનો નથી પણ દેશની ઉન્નતી માટે દરેક કોમે અને ન્યાતે સંપ વધારવાની જરૂર છે. દેશની ઐક્યતા વધારવાના ટાંધમે આવા કામમાં તમારા પત્રને હથીયાર બનાવવામાં આવ્યું છે એ જણાવતાં મને મોટી દીલગીરી થાય છે. આવા કામમાં જોઓ વધુ સારી રીતે અભીપ્રાયો આપી શકે એવી રથીતીમાં છે તેઓ જૈન વકીલો અને કાયદા શાસ્ત્રીઓ અને દહેરાસરો તથા તીર્થોના વહીવટકર્તાઓ છે તેઓ કેવા અભીપ્રાય ધરાવે છે તેમાંના ચોડાક આ સાથે હું મોકલી આપું છું જે આપના પત્રમાં છાપી જૈન કોમને આભારી કરશે.

લી. તટસ્થ.

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને સ્હાનુલુતી બતાવનારા સંદેશા ચારૂપના દેરાસરના બાબતમાં જૈન અને સત્તાતન લોકો વચ્ચે જે તકરાર ચાલતી હતી, તેનો નીકાલ કરવાને બંને તરફવાળાએ આપને પંચાતનાયું લખી આપી સોંપેલું તે ઉપરથી આપે તા. ૨૧-૧-૧૭ ના રોજ લેખીતવાર ફેંસલો આપેલો છે, તે ફેંસલો અમોએ તમામ વાંચી જોયો છે,

તે જોતાં બંને તરફ નકામો કળઓ ચાલતો હતો તેનો નીકાલ બરોબર રીતે કરવામાં આવ્યો છે, અને વળી તે નીકાલ એવી રીતે કરવામાં આવ્યો છે કે ભવિષ્યમાં એક બીજાને તકરાર કરવાનો સંભવ રહે નહીં અને તે ફેંસલામાં ધર્મ વીરૂદ્ધ કાંઈપણ વીચારો છેજ નહીં તેમજ તીર્થોના ગૌરવને હાનીકર્તા કોઈ શબ્દો છેજ નહીં, પરંતુ જે ફેંસલો થયો છે તેથી આપણા ચારૂપના તીર્થને રક્ષણકર્તા છે, અને ફેંસલો એવો છે કે હવેથી કોઈ પક્ષને તકરાર કરવાનું કારણ છેજ નહીં.

તા. ૨૪-૨-૧૭.

મુ. અમદાવાદ.

ધંત્રેજીમાં સહી.

હરીલાલ મંછારામ,

આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના ટ્રસ્ટી અને વકીલ.

મુંબઈ તા. ૭-૩-૧૯૧૭.

શેઠ પુનમચંદ જી કરમચંદ જી કોટાવાળા મુ. પાટણ. શેઠજી સાહેબ, વી. આપનો તા. ૪-૩-૧૭ કાગળ તથા તેની સાથે ચારૂપ કેસમાં આપે આપેલ ચુકાદાની છાપેલ નકલ મળી છે, તે બાબત અભિપ્રાય પુછવાથી વીચાર કરી આપને જણાવવાનું કે તે ચુકાદાથી કોઈ રીતે જૈન ધર્મની લાગણી દુઃખાય તેવું કંઈપણ નથી તેમજ જૈન તીર્થોના તથા ધર્મના ગૌરવને હાની થાય તેવું કંઈ છેજ નહીં.

હીં આપના સેવકો,

સુરજમલ એંડ કંપની,

સોલીસીટર્સ, હાઇકોર્ટ, મુંબઈ.

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ ચારૂપના દહેરા સંબંધમાં પંચ તરીકે તા. ૨૧-૧-૧૯૧૭ એવાર્ડ કરેલો તે અમોને વંચાવવામાં આવ્યો છે, અને પંચ તરીકે જે નીર્ણય કરેલો છે તે વાસ્તવિક જણાય છે. એવાર્ડમાં જે લખાણ કરેલ છે તે વ્યવહારીક નજરથી જોતાં બરોબર અને તેમાં કોઈપણ ધર્મ વીરૂદ્ધ લખાણ નથી તેમજ તીર્થોના ગૌરવને હાનીકારક નથી. એવાર્ડ જોતાં હવે આપણે જૈન બંધુ

ઓને અને બીજા સ્માર્ત ધર્મવાળાઓના વચમાં ભવિષ્યમાં ઝઘડો ઉઠે તેમ એવાડમાં કરેલા ઠરાવથી સંભવ રહેતો નથી.

તા. ૨૪-૨-૧૯૧૭.

લી. વકીલ સાકળચંદ રતનચંદ.

[જૈન સંઘ કોષ્ટપણુ બાબદમાં પગલાં નહીં ભરે તો જૈન ધર્મગુરૂના અભીપ્રાય લેવાનો કોષ્ટને પણ હકક છે. જૈન સાધુઓએ આ તકરારમાં ભાગ લેવો જોઈએ કે નહીં તે જુદો સવાલ છે, પણ તેથી જૈન સાધુઓનો અભીપ્રાય લેવાનો કોષ્ટને હકક નથી એમ ઠરતું નથી. ફક્ત વકીલ, સોલ્ડીસીટરજ અભીપ્રાય આપી શકે અને બીજા ન આપી શકે તે દલીલ પણ ચોખ્ખી નથી. વળી ઉપલા અભીપ્રાય પણ કોષ્ટ વ્યક્તીએ મેળવ્યા હોય તો તે વ્યક્તીએ પણ અભીપ્રાય મેળવવાનો શું હકક છે તે સમજતું નથી.]

(અ. હિં.)

—(૦)—

પરિશિષ્ટ ૨૪

જૈન. તા. ૧ લી એપ્રિલ સને ૧૯૧૭

“ચારૂપ” સમાધાન અને તેની ચર્ચા.

પાટણ પાસેના પ્રાચિન અને પવિત્ર તીર્થ ચારૂપના દેવાલય સં-
બંધી મહોટો ઝઘડો જૈનો અને સ્માર્ત ધર્મીઓ વચ્ચે ઘણા વખતથી ચાલતો હતો. તેનું ઉપરોક્ત ઉભય કોમો તરફથી નીમાપેલા પ્રતિષ્ઠિત લ-
વાદ શેઠ પુત્રમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ જે ઠરાવ લખી સમાધાન કર્યું
છે તે ઠરાવને માટે જૈન કોમમાં કેટલાક જૈનોએ વિવિધ ચર્ચા શરૂ કરી
છે અને એક બે મુનિરાજોએ પણ અધીરત ચર્ચાને અનુમોદન આપવાથી
કોમમાં કુસંપ થવા જેવી સ્થિતિ થઈ છે. શેઠ કોટાવાળાનો એવોર્ડ બ-
હાર પડ્યા પછી કેટલાકોએ મુંઝવણ પાટણવાસીઓના સંઘમાં કોલાહલ
મચાવી એક બે મીટીંગો મેળવી હતી પણ તેમાંની એક પ્રમુખના અ-

ભાવે અને બીજી મીટીંગ બીજે કારણે કંઈ પણ નિર્ણય ઉપર આવી શકી નહિ, જેથી ત્રીજી મીટીંગમાં છેવટે સત્યાસત્યનો નિર્ણય કરવાને અધિકાર નિયુક્ત પાંચ ગૃહસ્થોએ સંઘ બોલાવી એવોર્ડમાં ધર્મ તથા તીર્થને હાની કરતા લખાણ છે કે કેમ તેનો ધારાશાસ્ત્રીને પુછી નિર્ણય કરાવવા એક વગવાળી કમીટી નિમી અને જૈન ધારાશાસ્ત્રીને એવોર્ડ બતાવવા તબવીજ કરી.

આ એવોર્ડના સંબંધમાં જાણવા પ્રમાણે આણંદજી કલ્યાણજીની પેદીના ટ્રસ્ટી હરીલાલભાઈ મંછારામ તથા અમદાવાદના જાણીતા જૈન વકીલ સાકળચંદભાઈ અને બીજાં પણ એ ચાર કાયદાશાસ્ત્રીઓએ પ્રશંસાવાળા અભીપ્રાયો આપેલા છે, આમ છતાં અંગત ઇર્ષાના લીધે કેટલાકોએ ઉંડા ન ઉતરવાથી ગેરસમજના લીધે અધદીત ચર્ચા ઉપસ્થિત કરી છે એ દીલગીર થવા જેવું છે. વળી સંઘનાયક નગરશેઠ એવોર્ડ બહાર પાડતાં લવાદને પુલહારથી સન્માન આપ્યું હતું.

એવોર્ડ લખતા પહેલાં સંજોગો નીચે પ્રમાણે હતા, પાટણની કોર્ટમાં ઠરાવ સનાતનીઓના લાભમાં થયો હતો અને અપીલમાં મહેસાણામાં જૈનોના લાભમાં થયો તેનાપર સનાતન પ્રજાએ વડોદરા વરિષ્ઠ કોર્ટમાં અપીલ કરેલી હતી તેનો ચુકાદો જૈનોના લાભમાં આવશેજ એવી ખાત્રી નહતી એમ માનવામાં આવતું હતું. વળી બીજી રીતે પણ ચારૂપના શ્રીશામળાજીના દેવાલયને કડી પ્રાન્ત સુખા સાહેબે સાર્વજનીક ઠરાવી દર્શન બાધાઓ વિગેરેની સર્વેને છુટ આપી હતી. આવા સંજોગને લીધે દીર્ઘદ્રષ્ટિ વાપરી જૈનોએ લવાઈથી સમાધાન કરાવી લેવાતું દુરસ્ત ધાર્યું અને શેઠને અત્યાગ્રહથી વિનંતિ કરતાં તે તેમણે સ્વીકારી, અને સનાતનીઓએ પણ શેઠની પ્રતિષ્ઠા અને યોગ્યતાથી જાણીતા હોવાથી સંપુર્ણ વિશ્વાસ રાખી સમાધાન કરવા સોંપ્યું. સનાતનીઓ અસલ જગ્યોએથી મહાદેવને ખસેડવા ખુસી ન હતા. અગાઉ પણ તે સંબંધમાં ચાર હજાર રૂપીઆ આપવાની તબવીજ થઈ હતી, પણ સનાતનીઓએ તે સ્વીકાર્યું નહતું, છતાં બન્ને કેમોમાંથી કલેશનો નાશ થાય તે અર્થે શેઠસાહેબે સનાતનીઓને સમજાવીને દીર્ઘદ્રષ્ટિ વાપરી ફક્ત એ હજાર રૂપીઆ આપવાના તથા થોડી ધર્મશાળામાંથી જમીન આપવાની ઠરાવી મહાદેવને અલગ કર્યા અને જૈનો તથા સ-

માર્ત વચ્ચે પુનઃ કલેશ ન થાય તેના માટે પણ અગમચેતી વાપરી-
ને એવોર્ડમાં શબ્દો લખાયા છે તે માટે માન પેદા કરે છે. જે
જમીન એવોર્ડમાં આપવાની લખેલી છે, તે જમીન પાટણના જૈન
આગેવાનોએ આપવાની ઇચ્છા બતાવેલી હતી અને સાથે બે હજાર રૂપિયા
આપવાને પણ ઇચ્છા બતાવી હતી તેથી સમાધાનને માટે આ
રસ્તો શેડને પણ યોગ્ય લાગવાથી શેડ ચુનીલાલ મગનચંદ અને શેડ મંગ-
લચંદ લલુચંદ એ બે ગૃહસ્થો પાસેથી રૂપિયા બાબતની ચીડી કરાવી લીધાનું
પણ જગજાહેર છે. વળી જૈનોએ પોતાના વકીલ પાસે એવોર્ડનો
મુસદ્દો કરાવી શેડને આપ્યો હતો અને તેનાપર નજર રાખી શેડ એવોર્ડ
તૈયાર કર્યો હોય એમ પણ જાણવામાં આવેલ છે, છતાં પાછળથી ખોટી
ચર્ચા ઉપસ્થિત કરવામાં આવે છે તે દીલગીર ભરેલું છે. જૈન ધર્મ
અને જૈનતીર્થને માટે શેડ કોટાવાળા ધણી જ શ્રદ્ધા ધરાવે છે, એમ
સર્વ કોઈ કયુલ કરે છે અને તેથી એવોર્ડમાં તેમને જૈનધર્મના ગૌરવને
ઘણું સ્થળે સંભાળ્યું છે. જૈનોના વકીલે તૈયાર કરેલો મુસદ્દો કે જેનાપર
દ્રષ્ટિ રાખી શેડે એવોર્ડ રાખેલો છે, તે પાટણમાં ખીરાજતા પન્નાસજી
મહારાજ શ્રીધર્મવીજયજીને પણ બતાવવામાં આવ્યો હતો છતાં શેડ કો-
ટાવાળા જેવા મોભાદાર સદ્ગૃહસ્થપર એકતરફીનો આરોપ મુકી સત્યના
સર્થ તરફ ધ્રુવ ઉઠાવવામાં કાંઈપણ માનવયુક્તિનો વિકાસ જણાતો નથી.
એવોર્ડમાં લખાએકા શબ્દોથી ચારપતીર્થને ઉલટું સુરક્ષિતપણું મળે છે.
અને જૈન ધર્મ પ્રમાણે સઘળી ક્રિયા નિરવિધને થઈ શકે, અને પરસ્પર
કોઈ કોઈના મંદિરમાં દખલગીરી કરી ના શકે તેના સ્પષ્ટીકરણને સારજ
મોઢમ શબ્દો ન લખતાં બન્નેના પોતપોતાના દેવાલયમાં સ્વધર્મ પ્રમાણે
વીધી કરવાનું સંકેતન કરવામાં આવ્યું છે સ્પષ્ટીકરણ જે ન કયું હોત
તો સનાતનીઓ પોતાના અગ્રગ મંદીરમાં હવન ન કરતાં એક બે વખત
હવન કેસ ઉભા થયા છે તેમ અમારો અસન્નો હક કાયમ છે કહીને
જૈન દેવાલયમાં હવન વિગેરે કદાચ કરત અને તે હમેશાંનું કજીઆનું
મુળ રહેત. એ બાબત અગમચેતીને વાપરીને જ તેમણે બન્ને ને
અગ્રગ કરી હદ મર્યાદા નક્કી કરી આપી પોતપોતાના સ્થાનમાં ધર્માનુસાર
વિધી કરવા સુચવેલું છે. કોઈપણ ધર્મવાળાને પોતાના ધર્મ પ્રમાણેની
ક્રિયા કરવાની મના કરવાનો અધિકાર કોઈપણ લવાદને હોઈ શકેજ
નહી. સનાતનીઓ પોતાના મંદીરમાં ગમે તે ધર્મવીધિ કરે, તેમાં

જૈનોને કંઈ લેવાદેવા છે નહી. મુનીમહારાજઓએ આ બાબતમાં સત્ય તું ઉંડાણ તપાસીને સઘળા સંજોગો જોઈ અને કાયદાની સંપુર્ણ માહિતી મેળવીનેજ અભીપ્રાય આપવો જોઈએ, છતાં એક બાબતની હકીકત સાંભળી, લવાદનામાં સહી કરનારા (જૈન સંઘની વતીના) જૈન ગ્રંથોના ના તરફથી ખરી હકીકત જાણ્યા વિના વિરૂધ્ધ અનુમાન કરી તે બહાર મુક્યું તે ન્યાય દ્રષ્ટિએ કોમ્પ રીતે ધૂંચવા યોગ્ય નથી. જેથી એમ ચોક્કસપણે ધારવામાં આવે છે કે સઘળા 'સંજોગો મુનિમહારાજના જાણવામાં ન હોવાથીજ એમ બન્યું છે.

એકંદર રીતે જોતાં જણાય છે કે જૈનોના અત્યંત આગ્રહથી, અનુમતીથી લવાદ નીમાયા બાદ સહી કરનારાઓ જૈન ગ્રંથો-આગે-નોની તમામ હકીકત સાંભળી, જાણી જૈનોના ધર્મલાભોનો વિચાર કરીનેજ એવોર્ડ લખાયો છે એ નિર્વિવાદ છે.

એક તરફ જૈન.

પરિશિષ્ટ ૨૫.

જૈનશાસન ચૈત્ર શુદ્ધિ ૧૨ બુધવાર વી. સં. ૨૪૪૩.

ચાર્પ (પારણ) કેસ

સંબંધી લવાદની વિચિત્રતા.

તે બાબતમાં સમાજે તુર્તમાં શું કરવું ?

ધણા દિવસથી જૈન સમાજની બત્રીસીએ ચઢેલા ચાર્પ તીર્થ કેસનો લવાદે તા. ૨૧-૧-૧૭ ને રોજે આપેલા ફેસલાની ૧ નકલ અમને મળેલ છે, આ બાબતમાં આપણી કોમના મુનિરાજો અને આગેવાનોના શા શા વિચારો છે. તે જાણવા અમે આજ સુધી થોડા હતા. તે પ્રમાણે આવેલા કેટલાક અભીપ્રાયો અમે અમારા ગતાં-

ક્રમાં આપી ચુક્યા છીએ. આ બાબતમાં ખાસ દિલગીરી સાથે અમારે કહેવું પડે છે કે લવાદ તરીકે નીમાયેલા શેઠશ્રીએ જે બુદ્ધિથી કામ લેવું ભાઈએ તે બુદ્ધિથી લીધું નથી કે બુદ્ધિને વધારે પરિશ્રમ આપવા ગોઝવ વચ્ચારું નથી. એ બિના શું શેઠકોટપાદક નથી ?

મજકુર શેઠ શ્રી પોતાના ફેસલામાં લખે કે—“સદરહુ દેવા-લયમાં શ્રી જૈન ધર્મના દેવ શ્રીપાર્શ્વનાથજી વિરાજે છે. ને દેવી-ની પાસે શ્રી મહાદેવજી ગણપતિ વિગેરે દેવોની પ્રતિમાઓ પણ વિરાજમાન છે.”

એક સાધારણ અકકલવાળા માણસને પણ એ વિચાર આવી શકે તેમ છે કે-પહેલાં તો તે ભૂતિઓ એક જૈન દેવાલયમાં કેવી રીતે અને ક્યાંથી ધુસી ગઈ? તેજ બાબતના નિર્ણય માટે શેઠશ્રીએ જરાએ પરિશ્રમ લીધેલ નથી અમારા અનુમાન પ્રમાણે અમે અમારા પાછળના અંકોમાં જણાવી ગયા તે પ્રમાણે અને હજી પણ જણાવવાને બિલકુલ આંચકા ખાઈ શકતા નથી કે તે અન્ય દેવોની પ્રતિમાઓ કોઈ સનાતની ખટપટી પુરૂષે કે મંદિરના પૂજારીએ આપણા મંદિરમાં ધુસાડી દીધેલી હોવી જોઈએ. નહીં તો એક જૈન મંદિરમાં તે આવે ક્યાંથી? એ અમે સમજી શકતા નથી. નાના ગામોમાં ઘણા ભાગે એ એક રિવાજ હોય છે કે એકજ પુજારી આપણા મંદિરમાં પૂજનનું કામ કરતો હોય તેજ અન્ય ધર્મીઓના મંદિરોમાં પણ તેવુંજ કામ કરતો હોય છે. તે મનુષ્ય પોતાના ધર્મની ઘેલછાને લીધે કે ખીજાઓની શીખવણીને લીધે તેવું કાર્ય કરી શકે, એ શું ન બનવા જોગ છે? આ ઉપરથી અમે સમસ્ત જૈન સમાજને સવિનય સુચન કરી એ છીએ કે પૂજારીઓ ઉપર ખાસ કરી દેખરેખ રાખવી કે જેથી તેઓ અન્ય દેવોની પ્રતિમાઓને આપણા મંદિરમાં ધુસેડી ન દે!

ઉપરની બિના ધ્યાનમાં લઇને સાધારણ બુદ્ધિથી વિચાર કરી જોતાં અમારા વિચારને કે અનુમાનને ન્યાય પુરુસર વ્યાજબી ટેકો મળે છે અને અનુમાન બંધ બેસતું છે.

વળી પોતાના ફેસલામાં શેઠશ્રી પોતાને કેવા વિચિત્ર સંજોગોમાં કે અજણપણામાં મૂકી દે છે, જે તેમના શબ્દો જોતાં ખરેખર હાસ્ય

અને વિષાદ બંને આવ્યા વિના રહી શકતાં નથી. તેઓશ્રી કાચું કાપે છે અને પોતાનું અઝણપણું કેવી રીતે સિદ્ધ કરી બતાવે છે, તે તેમના શબ્દોમાંજ અમે ટાંકીએ છીએ.

“કેટલાક જૈનો અગ્નિકા વિગેરે દેવીઓને પૂર્ણ આશાથી માને છે અને તેમની આધા તથા તથા આખડીઓ રાખે છે!”

આ અજ્ઞાનતાનું ક્યાંએ ઠેકાણું છે ખરું કે? આ શબ્દો બેશક ! એવો ઉદ્દેશ સ્પષ્ટ પણે સિદ્ધ કરવાને પૂરતાં છે કે, સનાતની ધર્મની મૂર્તિઓ કોઈ જૈનોએ સ્થાપન કરી હશે. અમે જણાવવાને ધણાજ દિલ્લગીર છીએ કે આપણા ધર્મસ્થાનોમાં કોઈ વખત આવા અવનવા બનાવ બને તો તેને ઉપરનો ફેસલો એ વાત પ્રમાણ આપવાને પૂરતો છે કે જૈનો તેવી મૂર્તિઓને માને છે. અમે શેઠશ્રીને એમ પુછીએ છીએ કે કેટલાક જૈનો પોતાની અજ્ઞાનતાથી અન્ય (મિથ્યાત્વી) દેવ દેવીઓની આધા કે આખડીઓ રાખે તો શું તેથી એમ સિદ્ધ થાય ખરું કે? જૈનોએ તેવા દેવોની પ્રતિમાઓને માનવું કે પૂજવું? અથવા તમામ જૈન સમાજ તેમ કરે છે. એ કંઈ સમજાતું નથી.

શેઠશ્રીના ઉક્ત શબ્દો સમાજના મસ્તકે થોડે ઘણે અંશે જાણતાં કે અજ્ઞાણતાં પણ મિથ્યાત્વનો ભાર મુકી અન્ય જનોને એવું કહેવાનો વખત આપે છે કે જૈનોના મંદિરમાં પણ અન્ય ધર્મિઓની મૂર્તિઓ ધણા વખતથી હોય છે ! આ વાત જૈનોને કેટલેક અંશે મિથ્યાત્વી બનાવવાને માટે અને પૂરતી છે, અને એજ વાતે જૈન કોમમાં એક પ્રકારના ખળભળાટને જન્મ આપ્યો છે અને તેણે ખરા જૈનોના હૃદય ઉપર એક પ્રકારના ક્લેશની સંજ્ઞા અસર કરી છે. જુઓ અંક ૧ લો પૃષ્ઠ ૯ માં વર્તમાન ચર્ચા).

લવાદ દ્વારાએ અપાયેલા ફેસલાની વિરૂદ્ધ અમારે કાંઈપણ કહેવાનું નથી, પરંતુ અમારે જે કંઈ કહેવાનું છે તે એ કે તેમાં વપરાયેલા શબ્દો અને વાક્યો આપણા સમાજને કંફાડી સ્થિતિમાં મુકનારા છે. ભવિષ્યમાં કદાચ ગમે ત્યાં તેવો બનાવ બને તો તે લુલા અને દ્વેષ બુદ્ધિથી બનેલા ખોટા બનાવને એક સાચા બનાવ તરીકે માનવા માટે શેઠશ્રીના શબ્દો પુરાવા રૂપ થઈ પડે તેવા છે. તેવી વાત એક જૈનહૃદય માટે બિલકુલ તૈયાર નજ હોય, એ સ્વભાવિક છે.

જે અમે ન ભૂલતા હોઈએ તો આ બાબતમાં ખુદ પાટણમાં અળભલાટ મચી રહ્યો છે. મુખ્યમાંના પાટણના સંઘની સભા પણ ફેસલામાં વપરાયેલા વંધા પડતા-બાધક-શબ્દોની તપાસ કરવા માટે મળી હતી અને તે બાબત આપણા વિદ્વાન મુનિરાજે અને જૈન એસોસીએશન ઉપર મોકલી આપી હતી. જે જે મુનિરાજે ઉપર તે બાબત મોકલી આપવામાં આવી હતી તેમાંથી થોડક તરફથી આવેલા અસંતોષકારક જવાબો અમો અમારા ગયા અંકમાં આપી ચુક્યા છીએ. વળી ફરીથી વિચાર કરવા માટે પાટણના સંઘની બીજી મીટિંગ ગઈ તા. ૩૦ મી એ મુખ્યમાં મળી હતી જેનો હેતાલ અમોએ આજના અંકમાં પાછળના ભાગમાં આપ્યો છે તેથી સમજી શકાશે. જે ઉપરથી સર્વે બાબતનો વિચાર કરતાં પરિણામ સ્પષ્ટ કે સંતોષકારક આવી શક્યું નથી, એજ દિલગીરી છે અને તેનાજ ચુંચણું થયા કરે છે. આ બાબતના થયેલા ફેસલાથી હંમેશને માટેની પતાવટ કે ચોખવટ થઈ ગઈ હોય અથવા થઈ છે, તે અમે માની શકતા નથી. કારણ ? વિચાર કરી જોતાં એમ જણાય છે કે ભિન્ન ભિન્ન ધર્માનુયાયિઓના પાસે પાસે આવેલા સ્થાનોમાં સુલેહ જળવાઈ રહેશે કે કેમ ? એ સમજવું પણ મુશ્કેલ છે. બન્નેમાંથી એક પુર્વ તરફ તાણે તો બીજો પશ્ચિમ તરફ ખેંચે, એવી હાલતમાં સુલેહની આશા રાખવી, એ મુર્ખાઈ ભરેલું ગણી શકાય ન્યાં ત્રણ સાંધતાં તેર તુટતા હોય ત્યાં સંપ કે સુલેહ જળવાય ક્યાંથી ? અને તેમાં પણ જે તોફાની માણસો નાક-કાન કાપી લેવાની નીચતા દર્શાવતા અને એવું અસભ્ય આચરણ આચરતાં લગારે અચકચા નહિ તેજ તોફાની બારકસો તરફથી સુલેહની આશા શી રીતે રખાય ? અને તેજ ભેજાં ફરેલાં માણસો ફરી પણ તોફાન ન જગાડે, એની જામિનગિરી શું ? એ બાબત સહેજે સમજી શકાય તેવી તેવી છે. અમને રહી રહીને આ ફેસલો આપનાર લવાદ શા. કોટાવાળા શેઠ માટે તે એવી વિષમ અન્યાયી ઉપજ્યા વિના નથી રહી શકતી કે આવી આવી બાબતોનો તેઓશ્રીએ કેમ કંઈ વિચાર નહીં કર્યો હોય ! અને કદાચ કર્યો હોય તો પણ તેથી જૈન સમાજ અજ્ઞાત છે. સ્થિતિમાં અમે નથી ધારતા કે રા. કોટાવાળા શેઠે લવાદ થઈ જે ફેસલો આપ્યો છે, તે જૈન કોમને માટે સંતોષકારક લેખી શકાય અથવા તે ફેસલાથી જૈન કોમ સંતોષ પામી શકે. લગભગ પંદર હજાર જેટલી બ્રાહ્મણી રકમનો ભોગ આપનાર પો-

તાની કોમની એક વ્યક્તિના ઉપયોગી અંગ ગુમાવનાર, પોતાના અમૂલ્ય સમયને નષ્ટ કરનાર અને એટલો ગંજવર ભોગ આપનાર જૈન સમાજ રા. કોટાવાળા શેઠશ્રીના ફેંસલાથી સંતોષ નજ માની શકે, એ સ્વાભાવિક છે. ધારો કે એક તકરારની ખાતર માની લઇએ કે કદાચિત્ જૈન કોમ સંતોષ માને તો પણ તે સંતોષ સદાને માટે ટકી રહે તેમ નથી. અમે રહી રહીને આશ્ચર્યચકિત થઇએ છીએ કે આટલાટલો ભોગ આપનારી કોમની પાસેથી રૂ. ૨૦૦૧ ની રકમ અને ઉપરથી ધર્મશાળામાંની બે ઓરડીઓ ઉપરાંત બીજી પણ જગ્યા રા. કોટાવાળા શેઠ સાહેબે સામા પક્ષને અપાવી છે. શાખાસ? શેઠ સાહેબ, શાખાસ? તમારી કોમનાં-સમાજ નાં નાક કાન કાપી જનારને બક્ષીસ પણ ઠીક આપી? નાક કાપીને શૈરડી નો સાંકો કદાચ નાક કાપનાર આપે પણ આતો તેથી ઉલટુંજ બન્યું છે? આતો કપાવનારે કાપનારને ઉપરથી ચક્રચકતી રૌપ્ય મુદ્રાની ભરપૂર દક્ષિણા અને ઉપરથી ખાતર ઉપર દીવેલ મુજબ જમીન-મતલબ કે જર અને જમીન બન્ને આપી જૈન સમાજનું હિત તો ખૂબ કર્યું! આ હિતથી સમાજે રાજ થવાનું નથી. સમાજની દાઝ હેડે ધરાવનારા અને સમાજને માટે મગરૂર બની ફરનારા લોકો આવી કરણી કરી સમાજની દાઝ કે સમાજનું અભિમાન ધરાવે તે અભિમાન તેમને મુખારક હો!

અમે જે કંઈ કહેવા માગીએ છીએ તે એજ છે કે સદરહુ શેઠ-શ્રીના ફેંસલામાં જે શબ્દો કે વાક્યો જૈનોને ભવિષ્યમાં બાધક થઇ પડે તેવા કાઠી નાંખવા અને તેમાં એવા શબ્દો કે વાક્યો ઉમેરવા કે જેથી તે કોઇપણ કાળે આપણને બાધક બની શકે નહિ. આ કામને માટે જૈન સમાજે એક પ્રયત્ન આંદોલન કરી સદરહુ ફેંસલામાંના વાંધા પડતાં વાક્યો કઢાવી નાંખવા અને તે માટે જૈન સમાજે પોતાથી બનતા પ્રયત્નો કરવાની ખાસ આવશ્યકતા અમને જણાય છે.

અમે અમારા સમાજમાં વિદ્વાન્ અને વિચારવાન્ ગણાતા પૂજ્ય મુનિરાજો અને અગ્રેસરોને નમ્ર સૂચન કરીશું કે તેઓએ આ બાબતમાં પોતાની બનતી કોશીશો કરી સદરહુ ફેંસલામાંના વાંધા પડતા શબ્દો-વાક્યોમાં શા શા સુધારા વધારા કરવા, તે જાહેર પત્રોદ્ધાર પ્રકટ કરવાનો પ્રયત્ન અવશ્ય સેવવો. તે પ્રયત્નો કરવા પહેલાં રમરણમાં રાખવાની જરૂર છે કે-સદરહુ ફેંસલો રજીસ્ટર થાય તે પહેલાંજ -બનતી ત્વરાએ -

આંદોલન કરવાનું જૂઠવું નહિ; જો તેવો પ્રયત્ન સેવવામાં નહિ આવે તો લવાદ દ્વારાએ થયેલો ફેસલો રજીસ્ટર થઇ જશે અને પછી-હાથમાંના ધનુષ્યમાંથી છૂટી ગયેલા બાણની જેમ-કંઈ પણ કરી શકાશે નહિ. જો કદાચિત્ આપણા તરફથી ઉસી બાળતમાં કંઈ પણ પગલાં લેવામાં આવશે નહિ તો ભવિષ્યમાં શું થશે, તે અમે કંઈ કહી શકતા નથી. માટે આ બાળતમાં પ્રમાદને ત્યજી યેગ્ય પગલાં તરતમાં લેવાની જરૂર છે.

ભૂતકાળમાંનાં દ્રષ્ટાંતો એક નહિ પણ અને આપણી દ્રષ્ટિ સન્મુખ છે કે જે દ્રષ્ટાંતો એ સૂચવે છે કે પ્રમાદથી આપણે કેટકેટલું ગુમાવ્યું છે. અમે અત્રે એકજ દ્રષ્ટાંત આપીશું કે આપણા સમાજ તરફથી સવેળા યોગ્ય પગલાં ન લેવાયાથી આપણે વર્તમાનમાં શત્રુજ્ય તીર્થની બાળતમાં કેવી હાડમારી ભોગવીએ છીએ તે જાણીતું છે. અત્યારે તો આટલેજ અટકીએ છીએ.

જૈન એસોસીએશન ઓફ ઈન્ડિયાને ચેતવણી.

જૈન એસોસીએશન ઓફ ઈન્ડિયાના વાર્ષિક મેલાવડા પ્રસંગે પાટણવાલા મી. લ્હરચંદ યુનીચાલે શેઠ દેવકરણ નાનજી તથા એસોસીએ-શનના સેક્રેટરી મી. રતનચંદભાઈને ચાર્જ કેસના લવાદનામાની એક એક નકલ આપેલી અને જણાવેલું કે સદરહુ ગૃહસ્થો પોતાની મેનેજિંગ કમી-ટીમાં આ લવાદનામું રજી કરે અને તે લવાદનામું જૈનધર્મ અનુસાર છે કે કેમ તે જાહેર રીતે જણાવવું.

મેલાવડો ફેબ્રુઆરી માસમાં ભરાયલો અને હજી એસોસીએશન તરફથી સદરહુ લવાદ સંબંધી કશો મત બહાર પાડવામાં આવ્યો હોય એમ જણાતું નથી. એસોસીએશન જે મંદ ગતિએ કામ કરે છે અને સમાજનો ઉત્સાહ તેમાં નથી તેથી હવે એસોસીએશન ઉપરની ફરજના વિષે પણ અમારી શ્રદ્ધા ઓછી થતી જાય છે. એસોસીએશન સારાં કામો સમાજ માટે કરશે એવી અમને ઘણી આશા હતી અને છે છતાં તેની મંદ ગતિથી અમને ખેદ થાય છે. આપણો સમાજ આવી સંસ્થા તરફ ખેદરહીત હોય, એ અમારા ખેદનું મોટું કારણ છે અને એસોસીએ-શનના મૂળ અને સામ્પ્રત સમયના ઉત્સાહી કાર્યવાહકો એ દીપકમાં તેલ પુરતા નથી એ વિશેષ ખેદનું કારણ છે. એસોસીએશન પાસેથી સમાજના કલ્યાણનાં અમારે ઘણાં કામ કરાવવાનાં છે અને સમાજ અને અમારા વાચકગણને પણ આ એસોસીએશન જેવી સંસ્થાની ઉપયોગિતા વિષે કહી

ભંભેયાં છે પણ સંમાજનું જ્યાં દુર્લક્ષ છે અને કાર્યવાહકોમાં ઉત્સાહ નથી ત્યાં અમારી શી ગતિ? હીક છે. સમય સમયનું કામ કરશેજ. એસો સીએશન જેવી સંસ્થાના સાધનસંપન્ન દક્ષ કાર્યવાહકો ઉત્સાહિત થશે, તેઓનો પ્રમાદ ઉડી જશે. હવે બીબું કશું તો નહીં, પણ મી. પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાના ઘડેલા લવાદનામા સંબંધી જે મત માગવામાં આવ્યો છે તે બાબતમાં તે પોતાનો મત સત્વર બહાર પાડશે તો હીક થશે. અમારા ચચાવાળા કોલમમાં નિડર મુનિમહારાજેએ મોકલેલા અભિ-પ્રાયો પ્રગટ થયા છે. તેમ સવેળા એસોસીએશનના ડાહ્યા કાર્યવાહકો મત દર્શાવે, એમ સમાજનો કેટલાંક ભાગ ધચ્છે છે. એસોસીએશન ઉઘી રહે અને ઘડાની કુત્રડી થઇ ગયા પછી એસોસીએશન જાગે એ શું યોગ્ય કહેવાય ?

એસોસીએશનના વાર્ષિક મેળાવડા પ્રસંગેજ જે ઢંગ ઘડા વિનાનું કામકાજ બતાવવામાં આવે છે, અને તેથી જે ખેદ ઉત્પન્ન થાય છે, તેનો ખેદ આવા પ્રસંગો પ્રમાદમાંજ પસાર થઇ જવાથી પણ ઉત્પન્ન થાય. એસોસીએશનના વિદ્વાન્ કાર્યવાહકો મી. કોટાવાલાના લવાદનામા સં-બંધી શું મત ધરાવેછે, એ જ્યાં સુધી અધારામાં રહે ત્યાં સુધી વિદ્વાન કાર્યવાહકોની બુદ્ધિ, ન્યાયપરાયણતા અને ધર્માભિમાનના વિષે સમાજ જાણી પણ શકે અને જ્યાં સુધી તે જાણે નહીં ત્યાં સુધી તે સંસ્થા તરફ સમાજનું આકર્ષણ પણ ક્યાંથી થાય? માટે યોગ્ય છે કે જૈન એ-સોએશન એક ઇંડીઆની મેનેજિંગ કમિટીએ પોતાનો મત સવેળા જાહે-રમાં મૂકવો.

પરિશિષ્ટ ૨૬.

“જૈન ધર્મ પ્રકાશ.” અંક ૧ લો. પુ. ૩૩ મું.

(સં. ૧૯૭૩ ના ચૈત્ર વીર સં. ૨૪૪૩.)

પાટણ તાલુકે ચારૂપ કેસનો ફેસલો.

પાટણ તાપે ચારૂપ ગામમાં શ્રીશામળાપાર્શ્વનાથજીનું સુંદર મંદિર છે. આ જૈનોનું તીર્થ ધણું પ્રાચીન છે અને તેનું નામ અનેક સ્તોત્ર

સ્તવનાદિકમાં પૂર્વ પુરૂષો ક્ષાવેશ છે. તે મંદિરની અંદર જૈન વર્ગની બેદરકારીથી ત્યાંના બ્રાહ્મણ પૂજારીએ ગણપતિ, મહાદેવ વિગેરેની મુર્તિઓ બેસાડી દીધેલી કાળે કરીને એ વાત જુની થઇ એટલે તે મુર્તિઓને ત્યાંથી ખસેડતાં સનાતન ધર્મવાળાઓ સાથે જૈન વર્ગને મોટો તકરાર ઉત્પન્ન થયો અને તેને પરિણામે કોર્ટ ચડવાનો વખત આવ્યો. જેમાં કાયમ અને છે તેમ હારજીતના પ્રસંગો બન્યા. છેવટે બંને પક્ષે મળીને શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા કે જેઓ એક ધનાઢ્ય અને માનવંતા જૈન ગૃહસ્થ છે તેમને એકમતે લવાદ નીમ્યા. તેમણે બંને પક્ષની હકીકત સાંભળીને પોતાને યોગ્ય લાગ્યા પ્રમાણે તા ૨૨-૨-૧૭ ના રોજ ફેંસલો આપ્યો. આ ફેંસલાની અંદરની અસુક વાક્ય રચના પાટણના કેટલાક જૈન બંધુઓને યોગ્ય ન લાગવાથી તેમણે તે ફેંસલો રજીસ્ટર ન થાય તેટલા માટે મુંબઈમાં વસતા પાટણ નીવાસીને એકત્ર કર્યા અને વાંધો ઉઠાવ્યો.

આ સંબંધમાં વધારે બારીકીમાં ન ઉતરતાં અમારો તો અતી નમ્ર અભિપ્રાય એ થાય છે કે તે ફેંસલાની અંદર જેવી કહેવામાં આવે છે તેવી જૈન સિદ્ધાંતને બાધકારી હકીકત અમારા સમજવામાં આવતી નથી. તો આવા સામાન્ય કારણસર જૈન વર્ગમાં કલેશ ઉપસ્થિત કરવો એ કોઇ રીતે યોગ્ય નથી. સામા પક્ષવાળા એક જૈન ગૃહસ્થ ઉપર વિશ્વાસ મુકે એજ આપણે મગર થવા જેવું છે, તો હવે આ હકીકત જેમ અને તેમ ટુંકામાં પતાવવી યોગ્ય છે. આ જમાનો કલેશ વધારવાનો નથી, તેથી આટલી નમ્ર સુચના કરવામાં આવી છે. આશા છે પાટણના શ્રી સંઘના આગેવાનો આ બાબતમાં દીર્ઘ દ્રષ્ટિ વાપરી કલેશને નિર્મુળ કરશે.

પરિશિષ્ટ ૨૭.

જૈન, તા. ૧૫-૪-૧૯૧૭.

ચારૂપ કેસની ચર્ચા.

શા. અમીચંદ ખેમચંદ તરફથી ચારૂપના કેસ બાબે લવાદે કરેલા એવોર્ડ સંબંધે મેળવેલા અભિપ્રાયો મળ્યા છે. જેમાં શ્રીમદ્ વિજયકમળ-

મુરી, વ્યા. વા. લઘ્વીવિજયજી. હા. મુની ગંભીરવિજયજી, મુની કપુર-
વિજયજી, મુની મણીવિજયજી, મુનીશ્રી હંસવિજયજી તથા પન્થાસ સંપત-
વિજયજી, મુની લઘ્વીવિજયજી વગેરે. યતિ નાનચંદ્રજી, મુની આનંદસાગર
જી, રા. ચુનીલાલ એમ. કાપડીયાના તે એવોર્ડર રજીસ્ટર થતો અટકાવ-
વાના વિચારસુચક પત્રોની નકલો તેમજ મુંબઈમાં તે માટે મળેલ સભાને
રીપોર્ટ મળ્યો છે. તેમજ સુરતથી એક મુની તરફથી આવા અભિપ્રાય
લખનાર સુરતથી પં. લઘ્વીવિજયજીના પત્ર સામે વાંધો દર્શાવનાર ચર્ચા
પણ મળેલ છે અમને અશ્ચર્ય એ થાય છે કે લવાદ અને સંઘના
શેડીયાઓના ખાનગી જનમેંટે વચ્ચેનો ભેદ સમજવામાં પણ આવા
જાણીતા વિદ્વાનો ભુલી જતા જણાય છે. વળી જે ખખરો અન્યત્ર પ્રગટ
થએલ છે તે પ્રમાણે સ્માર્ટ લોકોને અલાહેદી જગા વાળી આપવા અને
ત્યાં તેમણે પાથો નાખવાની ક્રિયા પણ અત્યાર એમાઉતી કરી ચુક્યાનું જોવાય
છે. તેવા સંજોગોમાં ભવિષ્યની સલામતી માટે જો શંકા રહેતી હોય
તો તેનું સમાધાન કરવાને એકદિલીથી માર્ગ શોધવાને બદલે માંહોમાંહ
“હમખમ”ની સ્પર્ધામાં આપણે મુળ હેતુને કેટલો પાછળ નાખીએ છીએ
તે ભુલી જવું જોઈતું નથી.

અભિપ્રાય લખનારે કે ચર્ચા ઉપરિચિત કરનારે કાર્યની સુંદર રૂપ
રેખા દેરવાને પહેલી તકે આગળ વધવું જોઈએ છે. ખાલી ચર્ચા જમા-
વવામાં આપણે બહુ ગુમાવ્યું છે. અનેક સાહિત્યોમાં જૈનીઝમ વિરૂદ્ધ
ચર્ચાઓ સામે કેવળ આપણે માંહોમાંહે વાતો કરવામાં પુરુષાર્થ ખરચી
નાખવાથી લાભ કરતાં હાની વિશેષ જોવાઈ છે. થોડા વખત અગાઉ
પાટણની પ્રભુતામાં યતિ કે યમદૂત સંબંધની ચર્ચાએ જન્મ લીધો-ઉછાળા
માર્યા અને અંતે સઘળું શાંત-એ આપણી નનાયકી સ્થિતિ છે. સંઘના
મહદ્ પદને સંભાળવા અને આવા પ્રસંગે સત્તાયુક્ત વિચાર અર્પવાને
આપણે હજુ સનાથ થવાને ભગીરથ પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. કંઈ પણ
પાયા વગર કેવળ હોહા કરી પરાયામાં આપણી કીંમત ઓછી કરવાથી
અમને તો કંઈ સાર્થક જણાતું નથી.

પરિશિષ્ટ ૨૮.

જૈન શાસન, તા. ૧૮-૪-૧૭.

**ચારૂપ કેસના લવાદે આપેલા ચુકાદામાં કરવો જોઈતો
સુધારો.**

ચારૂપ કેસ એ હિન્દુ અને જૈન ધર્માનુયાયીઓ વચ્ચે ઉભો થયેલો હોય આજથી ત્રણ વર્ષના દીર્ઘકાળ પર્યંત ચાલી એક કોર્ટમાં હિન્દુ પક્ષના લાભમાં તો બીજી કોર્ટ આપણા લાભમાં એવી રીતે ચાલ્યા પછી અંતે ઉભય પક્ષે ડહાપણ વાપરી લવાદ નીમી તે દ્વારા તેનો નિર્ણય કરવાના નિશ્ચયપર આવી લવાદ નીમવામાં આવ્યા એ પગલું અતિ સ્તુત્ય છે. અને એવા એવા પ્રસંગોમાં કોર્ટની દેવડીએ ચડી દ્રવ્ય વ્યય કરવા કરતાં જો આવી રીતે લવાદ નીમીને તેવા પ્રસંગોના નિર્ણય કરવામાં આવે તો તે ઘટના અતિ આનંદપ્રદ છે. પ્રસ્તુત પ્રસંગમાં હિન્દુ પક્ષનાઓએ આપણી જૈન કોમ પર વિશ્વાસ રાખી લવાદમાં કોઈ વિધર્મીને નહિ નીમતાં એક જૈનધર્મીને નીમેલા છે તે પગલું તેમના આપણા પરના વિશ્વાસનું સુચન છે એકંદરે આ પગલું અભિવંદનીય છે અને એ રીતીનું પ્રત્યેક એવા પ્રસંગોમાં અનુકરણ થવું આવશ્યક છે, પણ અત્ર લવાદમાં નિમાયેલા પાટણના શેઠ રા. કોટાવાળાએ અસમાન વૃત્તિથી જે નિર્ણય પ્રકટ કર્યો છે તે પૂર્ણ વિચારને અંતે અયોગ્ય હોય કોમની લાગણી દુષ્પવનારો છે. રા. કોટાવાળા પોતાના ફ્રેંસલામાં ઉક્ત જિનાલયમાં વિધર્મી તરીકે ગણાતી હિન્દુ પ્રજાના દેવોની મૂર્તિઓ કેવી રીતે ત્યાં આવી શકી તેનો કશો પણ ખુલાસો કર્યા શિવાય તે બાબતની કશી પણ તપાસ કર્યા શિવાય જૈનોમાં પણ અંબાજી આદિ હિન્દુ દેવોને માની બાધા આખડી રાખવામાં આવે છે એવો સમસ્ત કોમ ઉપર જે અઘરીત આક્ષેપ કરે છે તે જૈન શાસનને માનનારી પ્રજાની શિથિલતા દર્શાવે છે. સમસ્ત જૈન પ્રજામાંના ગણ્યા ગાંઠ્યા હંજરે અગર લાખની સંખ્યાએ એક એ પ્રમાણે કોઈ જૈન વિધર્મીઓના દેવદેવોને માને તેની બાધા આખડી રાખે એથી કરીને સર્વ જૈન ધર્મીને માનતી પ્રજાને દોષિત ઠરાવવી એ જૈન કોમને ઉતારી પાડેલી ગણી શકાય. તેઓના આ આશયના શબ્દોથી તો એવો

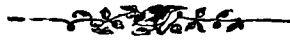
પણ ધ્વનિતાર્યે પ્રકટ થાય છે કે ઊપરની ઘટનાના ઉદ્દેશને અનુસરીને જૈન પક્ષનાઓએજ આ હિન્દુ મુર્તીઓ પોતાની બાધા આપડીઓ માટેજ સ્થાપી હોય. અત્ર એવી તપાસ કરતાં અમે એવા અનુમાનપર આવેલીએ છીએ કે ચારપ જીનાલયનું પુજન બ્રાહ્મણ કરે છે. હવે ઉક્ત ગામમાં જૈન વસ્તીના અભાવ છે અને કદાચ ભાવ હોય તો પણ અન્ય પ્રત્યેક સ્થળોમાં શ્રી પુજનાદિ કાર્યો માટે જનતા સુધી બ્રાહ્મણ અથવા જૈન ધર્મીનાં અનુયાયીને રાખવામાં આવે છે. હવે જ્યારે એક બ્રાહ્મણ જીન મંદિરમાં પુજન વિગેરે કરતો હોય તેનો તેજ બ્રાહ્મણ હિન્દુ મંદીરોમાં હિન્દુના દેવોનું પુજન કરે એ સ્વાભાવિક છે હવે જે ગામમાં એક પણ શ્રાવક રહતો નથી. ત્યાંના આપણા પ્રતિભાજીને અપુજ્ય રહેવા દેવા એ પ્રજુની આશાતનાજ છે માટે ત્યાં બ્રાહ્મણને પુજન કાર્ય માટે નિયત કરેલો હશે અને તેજ બ્રાહ્મણની કોશીશથી તેના ધર્મના દેવોની મુર્તીઓનું ત્યાં સ્થાપન થયું હશે. એટલે કે એકંદર અનુમાનથી નિશ્ચય પર આવતા ત્યાંના આપણા જીનાલયમાં વિધર્મીઓના—હિન્દુઓના દેવો આવવાનું કારણ એ ત્યાં પૂજન કરતા બ્રાહ્મણની ત્યાં એકી સાથે ઉભય દેવની પુજા કરવાનું હશે. અસ્ત્ર કોષપણુ પ્રકારે એ આવેલી મૂર્તીઓ હિન્દુઓની હોવાથી તે મૂર્તીઓ તેને વિના તકરારે આપણે સોંપી દેવીં જોઈએ લવાદે તેનો નિર્ણય કરતાં હિન્દુઓના લાભમાં જઈ એક પોતે એક જૈનીગૃહસ્થ હોવા છતાં જૈનપ્રજના વિદીર્ણુ થતા અંતઃકરણનો જરા પણ ખ્યાલ રાખ્યા શિવાય તત્ સંબંધી ધ્રુવાધુવનો વિચાર કર્યા પહેલાં લવાદ મી. કોટાવાળાએ જે ચુકાદો આપ્યો છે તે આપણી કોમને અમાન્ય છે તેથી તેમના ચુકાદાનો પ્રતિકાર કરવા માટે મુંબઈ, વગેરે સ્થળોમાં તથા ખુદ પાટણમાંજ સભાઓ ભરાઈ દરખાસ્ત મુકી તેનો પ્રતિહાર કર્યો છે તે યોગ્ય છે. ચારપ જીનમંદીરનું સ્વામિત્વ આપણું છે તે આપણા બોલવા પરથીજ નહીં પણ મહેસાણાની કોર્ટમાં પ્રસ્તુત કેસ ચાલતાં તે કેસનો ચુકાદો આપણા લાભમાં આવ્યો છે તેમાં મુખ્ય કારણ કોષપણુ હોય તોપણ તે મંદીરનો ભોગવટો આજથી સો વર્ષથી પણ આગળના સમયથી આપણો છે. હવે એવી રીતે મંદીરનું સ્વામિત્વ આપણું છે એજ બતાવી આપે છે કે ત્યાં હિન્દુ ધર્મની જે મૂર્તિઓ સ્થાપિત થઈ છે તે જિનાલય થયા પછી એ સ્થાનમાં આવેલી છે. હવે ઉભય ધર્મના અનુયાયીઓ આમ એકજ સ્થાનમાં, એકજ મંદિરમાં, ઉભય ધર્મીઓના દેવો વિરાજતા હોવાથી ત્યાં પુજન અર્ચનાદિ

માટે ત્યાં આવે એ બનવા જોગ છે. આપણી પ્રમાણે જ હિન્દુઓમાં પુજનાદિજ કરવામાં આવતાં હોય તો તેથી આપણી ધાર્મિક માન્યતાને લેશ પણ બાધ આવતો નથી. પણ યજ્ઞાદિક ક્રિયા કે જે આપણી ધાર્મિક માન્યતા પ્રમાણે અયોગ્ય મળાય છે. આપણા મુખ્ય સુત્ર અહિંસા પરમોડ્ધર્મની અવતા થતી હોવાથી હિન્દુ ભાઈઓ આપણાં જ સ્વામિત્વવાળા આપણાં જ દેવમંદીરમાં તેવા પ્રકારની ક્રિયાઓ કરે એથી આપણાં દિલ દૂભાય એ સ્વાભાવિક હોઈ પ્રસ્તુત કેસનું મુખ્ય કારણ આવું જ કાંઈક હોવા સંભવ છે. હવે આવા પ્રકારની થતી ક્રિયાઓ અટકાવવી અને શ્રી પ્રભુની કરવામાં આવતી આશાતના ન થાય એવી યોજના યોજવી આવશ્યક હોવાથી લવાદ નીમીને આ ઉદ્દેશ પુર્ણ કરવાની આશા રાખવામાં આવી, અને એક દ્રષ્ટિથી જોતાં થોડે ઘણે અંશે તે આશા પુર્ણ થઈ છે અને તે આશા પણ અલ્પ સમય માટે જ. પછી તો અમે એવું ધારીએ છીએ કે આ કલહ વિશેષ વૃદ્ધિ પામવા સંભવ છે તેથી લવાદે કરેલો આ ચુકાદો, અન્ય સખળ કારણો આ ક્ષણે દુર મુકીએ તોપણ, એક જ સ્થળે ભિન્ન ભિન્ન ધર્મ વિચારવાળાના મંદીરો હોવાથી અનેક વિઠાળણાઓ ઊપરચત થાય. આપણે જ્યારે ધ્યાનસ્થમાં બેસીએ એ જ સમયે સામા પક્ષના જો ઘંટાદિકના ધ્વનિથી તેમાં ખલલ પહોંચાડે અને તેથી એક પ્રકારે પ્રભુની આશાતના થાય એથી પણ ઉક્ત જનાલયના અમુક ભાગમાં જ હિન્દુ 'મંદીર બાંધવા માટે જૈન સ્વામિત્વની જગા આપવી એવો જે ઠરાવ રા. કોટાવાળા શેડે કર્યો છે તે સર્વ રીતે અયોગ્ય જ છે; અને તેમાં પણ દંડ પર કામ તરીકે રૂ. ૨૦૦૧ અથવા એથી પણ વિશેષ દ્રવ્ય સહાય તરીકે આપવાનું ઠરાવ્યું હોત તો ચાલત; પણ જનાલયની અમુક જગા તેમના મંદીર માટે આપવાનું જણાવ્યું તે તો આપણને અતિ હાનિકર છે.

આપણા મંદીરમાંથી તેમની મૂર્તિઓ તેઓ જો લઈ જવા માગતા હોય તો વિના સંકોચે તે તેમને સ્વાધિન કરવી એ જ શોભાપ્રદ છે. અને આપણે તેમ વર્તવા તૈયાર પણ છીએ. કિંતુ અત્રે જોવાનું તો એ છે કે આપણાં પ્રતિભાજી તેમનાં સ્વામિત્વવાળા મંદિરમાંથી હસ્તગત થતાં શું તેઓ આપણે જેમ જમીન તેમ મંદિરાદિ બાંધવા અને વિધિ સહીત તેની સ્થાપના કરવા વગેરે ક્રિયામાં જે દ્રવ્ય આપવાની આશા લવાદે કરી છે તેનું અનુકરણ અન્ય પ્રસંગે હિન્દુ ભાઈઓ કરશે કે? કદિ નહીં. ઘણી વખત એવું બને છે કે ખેતરો વગેરેમાં ખોદાણ કામ થતાં તેમાંથી પ્રા-

ચીન જિનચિંચ મળી આવતાં તેજ ક્ષેત્રનો સ્વામી કાંઈ સ્વદ્રવ્ય વ્યયથી તેની સ્થાપના આદિ કરાવતો નથી પણ આપણેજ તેને માટે સર્વ પ્રકારની વ્યવસ્થા કરવી પડે છે. કારણ કે ક્ષેત્રનો સ્વામી ઇતર જન છે જ્યારે પ્રતિભાજી આપણાં છે. માટેજ તેમને જે રૂ. ૨૦૦૧ તથા ચારૂપ જીનાલયની જમીનનો અમુક ભાગ આપવાનો ફરાવ રા. કોટાવાળાએ કર્યો છે તે રદ થવો ઉચિત છે.

ઉભય પ્રગ્નમાં શાંતિ અને સલાહ રહે એવા ઉદ્દેશથી પ્રેરાઈને આ નિર્ણય રા. કોટાવાળાએ કર્યા હશે એવું કદાચ માનીએ તોપણ નીચેનું વૃત્તાંત તેથી જુદું પરિણામ સુચવે છે. મુંબઈના અમારા પર એક ગૃહસ્થ રા. અમીચંદ ખેમચંદ પોતાના પત્રમાં જણાવે છે કે 'કોટાવાળા શેઠે એવું સંભળાવ્યા પછી, તેમ સ્માર્તોને તેમના દેવો તથા લવાદે આપેલી જગો નો ફાગણ શુદ્ધ ૧ લગભગ કપ્પળે સોંપાઈ ગયો છે, છતાં-ચારૂપના રજપુતો હજી પણ રાતના એક વાગે તેમ આપણું દહેરું મંગળીક થયા પછી જખરાઈથી ઉધડાવી દાખલ થાય છે, એટલુંજ નહીં પણ થોડાક દિવસ પર પાટણના એક આગેવાન ગ્રહસ્થ શેઠ દલછાચંદ દોલાચંદ ચારૂપ ગયેલા અને તેની સામને ત્યાંના રજપુતો થયા અને હજી પણ તેઓ કેવું વર્તન રાખશે તે એક સવાલ છે. ગમે તેટલા પણ કેલવણી લીધા વગરના અજ્ઞાન ગામડીયા, આવા પ્રસંગો જ્યાં ભોગ આપ્યાં છતાં પણ ખનતાજ રહેવાના ત્યાં શાંતિની આશા કેમ રાખી શકાય ? માટેજ તે ચુકાદો રજરટડ થવા પૂર્વે પ્રગ્નએ જીએસ ઉઠાવી રદ કરવો આવશ્યક છે.

પરિશિષ્ટ ૨૯.

જૈન શાસન, વઈશાક શુદ્ધ ૪ બુધવાર વી. સં ૨૪૪૩.

ચારૂપ કેસ.

પાટણ પાસે આવેલા ચારૂપ તીર્થ શામળા પાર્શ્વનાથજીના દેરાસરના સંબંધમાં શેઠ કોટાવાળા પુનઃચંદ કરમચંદે લવાદ તરીકે આપેલા ચુકાદા સામે આપવામાં આવેલા અભીપ્રાયો.

Messrs. Amichund Khemchand, Leherubhai Chunilal and others have placed before me the award published by Mr. Kotavala on the 21st day of January 1917 with reference to the notorious Charup Case of Patan. On a careful perusal of the judgment delivered by A. A. Kehimkar in Criminal Case No. 18-15-16 the submission paper dated 2-12-16 and other materials furnished to me, I come to the following conclusions,

(1) It appears that the signatories to the submission paper have signed in their individual capacities and it is not at all clear whether these signatories had any authority from the Jain Sangh of Patan to refer a matter of such capital importance to arbitration under circumstances, which would have elicited more prudent consideration from any other arbitrator. The learned arbitrator has based his Award on the ground that the submission paper is sufficiently signed, but it is apparent that the blunder committed by him is of twofold character, In the first place the signatories are not accused persons who are required by law to sign the submission paper and in the second place the said signatories have not put their signatures under the weight of any representative capacity. Not only the said Sangh has conferred no authority on the said signatories but it is distinct from the opposition at present created that the Sangh as a whole had no hand in the matter of the present arbitration. Under the circumstances it appears to me that this Award is not binding on the Sangh which is not made a party to the submission paper.

It is on the other hand equally clear that the Sangh is also guilty of laches, carelessness and remissness in as much as it did not stir itself at an earlier date to entitle themselves to justice and fairness in any Court of Law.

Coming to the merits of the Award itself the impression that is likely to be created in any thinking mind is that the Award is in favour of the complainants only, a circumstance which indicates entire partiality at the hands of the learned arbitrator. Where a criminal liability is once determined by a competent Court it ought to have been dealt with on its merits, but the learned arbitrator seems to have entirely ignored the matter.

One more noteworthy feature of the Award is that it is not signed by the complainants. The statements to which the arbitrator has committed himself “સનાતન ધર્મવાલાઓએ આપેલા પંચાયત નામામાં કરાવેલો અમલ મહારો કરાવી આપવો એમ સુચીત કર્યું છે.” leads a man to believe strongly that the arbitrator has very likely colluded with the complainants which would entitle the Jain Sangh to move a Law Court to set aside the present award on the ground of misconduct of the learned arbitrator.

Ordinarily the principle that must prevail is that the Award should not leave undetermined any of the matters referred to arbitration and should not determine a matter not referred to it.

The production of the Award speaks itself that this principle of ordinary common sense has been entirely brushed aside by the learned arbitrator.

Before concluding perhaps I may mention that the certain statements in the award may warrant inference that the arbitrator has been wilfully misled or deceived by the other side.

My conclusion upon the whole matter is that the Award is tainted with illegality, entirely without merits and of a kind that ought to be severely discouraged. Further more I only add that if the Jain Sangh encourages awards of this kind it would open up an alarming vista of undesirable possibilities.

Bombay, 20-3-17.

Sd. CHUNILAL M. Kapadia.

મી. અમીચંદ ખીમચંદ તથા લહેરચંદ ચુનીલાલ અને ખીમ-
જોએ પાટણના જાહેર થયેલા ચાર્પ કેસ સંબંધમાં તા. ૨૧-૧-૧૭
ના રોજ મી. કોટાવાળાએ બહાર પાડેલ ઠરાવ મારી પાસે મુક્યો હું
સ. ૧૯૧૫-૧૬ ના નંબર ૧૮૨ વાળા ફેજદારી મુકદ્દમામાં એ. એ.
કહીમકરે આપેલ જજમેંટ તથા તા. ૨-૧૨-૧૬ તું લવાદનામું તથા
મારી આગળ જણાવવામાં આવેલ ખીજી બાબતોનો પુરતો વિચાર કરી
નીચે પ્રમાણે અભિપ્રાય આપું છું.

(૧) એમ જણાય છે કે લવાદનામામાં સહી કરનારાઓએ
પોતાનાજ નામે સહીઓ કરી છે અને એમ ખીલકુલ જણાતું નથી
કે આ સહી કરનારાઓને આવો મુખ્ય અગત્યનો સવાલ લવાદને
સોંપવાને પાટણના જૈન સંઘ તરફથી સત્તા હતી કે ને સવાલે આવી
સ્થિતિમાં કોઈ ખીમ લવાદી પાસે વધારે ડહાપણ ભરેલો વિચાર
બહાર પાડ્યો હોત; વિદ્વાન લવાદે પોતાનો ઠરાવ એવા કારણોએ

આપો છે કે લવાદનામા બિપર પુરતી સહીઓ છે પણ એતો દેખીતું છે કે તેમની કરેલ ભૂલ નીચેના એ કારણોની બનેલી છે. પહેલા તો સહી કરનારાઓ તોહમતદાર નથી કે જેઓ લવાદનામામાં સહી કરવાને કાયદાથી બંધાયેલ હોય અને બીજું તે સહી કરનારાઓએ પોતે કોઈપણ વ્યક્તિના તરફથી સહીઓ કરી નથી સહીઓ કરનારાઓને સંઘ તરફથી કોઈપણ જાતની સત્તા આપવામાં આવી નથી એટલુંજ નહિ પણ ચાલતા લવાદમાં સંઘનો જરા પણ હાથ નથી એમ હાલમાં થયેલ ઉચ્ચેરણી અતલાની આપે છે. આ ઉપરથી મને જણાય છે કે આ ઠરાવ સંઘને બંધન કરતા નથી જે સંઘને લવાદનામામાં એક પક્ષકાર ગણેલ નથી.

(૨) વળી એતો ચોખ્ખું દેખીતું છે કે કોઈપણ કાયદાની કોર્ટમાં સંઘે પોતાનો ન્યાય તથા વ્યાજબીપણું મેળવવાને તુરતજ પગલાં ભર્યાં નથી તેથી પોતાની આજ્ઞાસાધ તથા બેદરકારીપણા માટે સંઘ ગુન્હેગાર છે.

(૩) ઠરાવના ગુણ દોષ જોતાં કોઈપણ મનુષ્યના મન ઉપર જે અસર થવા સંભવ છે તે એ છે કે ઠરાવ ફરિયાદ કરનારાનાજ હાલમાં છે અને તે બાબત વિદ્વાન લવાદના હાથે થયેલ તદ્દન પક્ષપાત બતાવે છે જ્યારે એક ફોજદારી જવાબદારીનો એકવાર એક લાયક કોર્ટથી નિર્ણય કરવામાં આવ્યો હોય ત્યારે તેનો આધાર તેના ગુણ દોષ ઉપર રાખવામાં આવે છે. પણ વિદ્વાન લવાદીએ તે બાબત તદ્દન વિસારી મુકી છે.

(૪) વળી એક વધારે જણાવા લાયક ઠરાવ એ છે કે તેમાં ફરિયાદીઓની સહી નથી “સનાતન ધર્મવાળાઓએ આપેલા પંચાયતનામામાં ઠરાવનો અમલ મહારે કરાવી આપવો એમ સુચીત કયું” છે” એ શબ્દો કે જે લવાદના પોતાનાજ છે તે શબ્દો કોઈપણને મજબુત રીતે માનવાને દોરે છે કે લવાદ ફરિયાદ કરનારાઓને તદ્દન મળી ગયા હોય તેમ લાગે છે અને જેથી જૈન સંઘને વિદ્વાન લવાદની ગેરવર્તણૂકના કારણે આપેલ ઠરાવ રદ કરવાને કાયદાની કોર્ટ જવાને કારણ મળે છે.

(ખ) સાધારણ રીતે એવો હેતુ હોય છે કે ઠરાવની અંદર લવાદને સોંપવામાં આવેલ આપતોમાંની કોઈપણ આપતનો નિર્ણય થવો રહી જવો નહિ જોઈએ. તેમજ લવાદના સંબંધ વિનાની ખીજ આપતોનો નિર્ણય થવો નહિ જોઈએ ઠરાવના અમલથીજ જણાઈ આવે છે કે વિદ્વાન લવાદે પોતાની સાધારણ અફલ એક બાજુ એસાડી દીધી છે.

(૬) છેવટમાં કદાચ મારે જણાવવું જોઈએ કે ઠરાવની કેટલીક આપતો એવી સુચના આપે છે કે લવાદને જાણી જોઈને સઃમી બાબુ વાળા તરફથી ભૂલ ખવરાવવામાં આવી છે અથવા તો છેતરવામાં આવ્યા છે.

બધી આપતો ઉપરથી મારો અભિપ્રાય એ છે કે ઠરાવ ગેરવ્યાજબી રીતે કરવામાં આવ્યો છે ગુણુ દોષ વિનાનો છે અને તે એવો છે કે જેને સખત રીતે વખોડી નાખવો જોઈએ વધારામાં હું જણાવીશ કે જો જૈન સંઘ આવી જાતના ઠરાવને ઉત્તેજન આપશે તો ભવિષ્યમાં ધણું ખરાબ પરિણામ આવવાનો રસ્તો ઊઘાડો થશે.

તા. ૨૦-૩-૧૭.

મુંબઈ.

ચુનીલાલ એમ. કાપડીયા.

એમ. એ. બી. સી. બી. એ. એલ. એલ. બી.

પરિશિષ્ટ ૩૦.

જૈન શાસન, વર્ષશાક સુદી ૪ પુષ્યવાર વી. સં. ૨૪૪૩.

૪

મુ. કપડવંજ ફા. વ. ૯

પુજ્યપાદા જૈનાચાર્ય ૧૦૦૮

શ્રીમાન શ્રીમદ્વીજય કમલ સુરીશ્વરજી મહારાજ તથા શ્રીમદ જૈન રત્ન વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ મુની શ્રી લક્ષ્મીવિજયજી મહારાજ આદિ મુની મંદલકી તર્ફસે તત્ર,

मु० मुंबई मध्ये सुश्रावक देवगुरु भक्तिकारक शा० लहेरचंद चुनीलाल कोटवाल तथा शा० मणीलाल चुनीलाल मोदी तथा शा० अमीचंद खेमचंद शा० हीरालाल लल्लुभाई कपडीआ शा० मणीलाल रतनचंद वैद आदि समस्त श्री संघ योग्य धर्मलाभ पुर्वक विदीत रहेकी यहांपर श्री देवगुरु धर्मके प्रसादसे सुख भाता है.

वि. तुम्हारा पत्र तथा छपी हुई चुकादाकी नकल और हेन्डबील आदि पहुंचे अत्यंत खेदके साथ लीखा जाता है की कोटावाला शेठ पुनमचंद करमचंदने परम पवित्र प्राचिन श्री चारुप तिर्थके संबंधमें जो चुकादा लीखा है वो एक तर्फी होनेसे जैन श्री संघको कबुल करना योग्य नहि है.

और मेसाणा कोर्टसें जीस केसमें जैन लोकोकी जीत हुईथी तो फिर इस केसके लवादनामा उक्त शेठजीको सोंपनेकी क्या जरूरतथी और चुकादा भी एकही तर्फका लीखा गया है यदि वो चुकादा कायम रहा तो भविष्यमें उस चुकादेसे अपने प्राय सर्व जैन तिर्थोंमें और ग्राम व शहरोंके देहेंरासरोंमे बडा मारी भयंकर नुकसान जैन श्री संघको उठाना पड़ेगा,

क्योंकि प्राय अनेक जैन मंदिरोंमें ब्राह्मण पुजारीओने स्वपुजा करनेके लीये महादेव आदि देवोंकी मुर्तियाे रखी है और जैनोने लीहाज तथा दयाभावसें नहि शेका इस लिये यइ चुकादा उन उन स्थानोपर अत्यंत हानीकारक होजायगा वास्ते जो जैन लोक इस वखत जो कुंभक-रणकी नींदमें पडे रहे और चुकादा रजिस्टर्ड हो गया तो सासनकी हानी होनेमें जराभी संदेह नहि समजना क्योंकि इस चुकादेके बांचनेसे धर्माष्ट सभी जैनोके मन अत्यंत दुखीत हांते है इस लीए पाटण आदि समस्त

જૈન સકલ શ્રી સંઘકો શેઠજીકો લિખે હુણે, ચૂકાદેપર પૂર્ણ ધ્યાન દેતે
હુણે જલદી હી યોગ્ય બંદોબસ્ત કરના ચાહીયે.

વિ. ધર્મ કાર્યમેં ઉદયમ રાખના.

દા૦ મુની ગંભીરવિજયકી તર્ફસે ધર્મલાભ વાં.

(૫)

પાલીતાણા, તા. ૯ ૩-૧૭.

લી૦ સદગુણાનુરાગી કંપુરવિજયજી તરફથી ધર્મલાભ
સહ નિવેદન કે તમારા પત્રથી હકીકત જાણી નકલો વાંચી
અન્યત્ર પણ વાંચવામાં આવેલી ત્યારે મી૦ કોટાવાળા પોતે એક જૈન
છતાં અનેક અનેક કેસની વસ્તુસ્થિતી સમજતા હોવા છતાં આવો
ચુકાદો આપવા કેમ દોરવાયા હશે. એવો વિચાર આવ્યો ચુકાદામાં
કેટલુંક મીશ્રણ પોતાની કલ્પના મુજબ કરેલું જણાય છે. અને કેટલોક
નકામો બોલો જૈનો ઉપર નાખ્યો લાગે છે તેમ છતાં સાવ નજદીકમાં
સામાને મનમાન્યો લાભ આપેલો હોવાથી ભવિષ્યમાં તેઓ સાવશાંતિ
જળવી રાખે એવી આશા મી૦ કોટાવાળાએ કરી રાખેલી વાસ્તવિક
જણાતી નથી બહુતો તે મુર્તાઓ જૈનોનાજ કબજાની છે, તેમ છતાં
ત્યાંથી સામાવાળાઓને અન્યત્ર લઇ જવાં જૈનો પાસેથી સમજાવીને અપાવવા
જેવું કરવું હીક હતું સિવાય કેટલુંક લખાણ એક ખીજની લાગણી
સંતોષવા માટે ધરાદા પુર્વક કરેલું સમજાય છે ચુકાદો મારી સમજમાં
બરાબર ન્યાયસર થએલો જણાતો નથી પ્રથમ જૈનોએ અનેક રીતે
સમાધાન માટે પગલાં ભરેલાં છતાં સામાવાળાએ તેમને નાહક અર્થમાં
ઉતાર્યા જૈનોએ પણ ન્યાયની ખાતર ન્યાય મેળવવા અર્થમાં ઉતરી
કેસમાં જય મેળવ્યો પછી એક ખીજની લાગણી સંતોષવાની ખાત-
રજ મી૦ કોટાવાળાને વચ્ચે નાખી સમાધાન કરવા નોતર્યા હોય તો
તેમની ફરજ કોઇપણ પક્ષને ગેરમનસાફ ન થાય અને ભવિષ્યમાં ફરી
ઝઘડો થવા ન પામે એ વાત નજરમાં રાખી અદા કરવાની હતી તે
કેટલે દરજે થઇ છે તેની ખાત્રી તમે ત્યાં પ્રસિદ્ધ સોલીસીટર (મી૦
મોતીચંદ ગી૦ કાપડીયા વિગેરે) ની સલાહ લઇને કરશો કાયદાની

બારીકી અને વસ્તુ સ્થિતીનો ખ્યાલ તેઓ વધારે સારી રીતે આપી શકે એમ મને ભરોસો છે. બાકી પ્રથમથી અગમચેતી વાપરતા રહેવું એ વિસરી જવું જોઈએ નહિં. ધર્મરાગી બંધુઓને ધર્મ એજ નિવેદન રાંઠુંવરણ આણુંદણ વિગેરેના અભિપ્રાયો ઉપયોગી થશે આ બાબત મીં કોટાવાળા સાથે રૂબરૂ ખુલાસાની જરૂર પડે તો તેમ કરી શકાય તો હીક.

દાં પોતે.

(૬)

સ્વસ્તિશ્રી સુરતથી મણિવિજયજી શ્રી દેવગુરુ ભક્તિકારક અમીચંદ ખેમચંદ ગોદાડભાઈ યોગ્ય ધર્મ લાભ તમારો કાગળ વાંચતાં નીચે પ્રમાણેનો મહારો અભિપ્રાય જૈન કોમના રાંધટસ રિઝવ થવા માટે જણાવું છું.

૧ ફેંસલો આપનાર પોતાનું જૈન ધર્મના સ્વરૂપમાં બહુજન અનભિપ્રાયનું સુચવે છે. એટલુંજ નહિ પણ જૈન તરીકે જે ફેંસલો ન આપાય તેવો આ ફેંસલો મહારા અભિપ્રાયમાં લાગે છે.

૨ જે આવા અણીના વખતે જૈન કોમ જગત થશે નહિ તો હેકાણે હેકાણે આ ઊંધી છાપથી હેરાનગતિ અને વિમાસણા ઊભી થશે.

૩ આ સંબંધે હેકાણે હેકાણેના જૈન સંઘના અભિપ્રાયો લેવાજ જોઈએ એવી મહારી આકાંક્ષા છે. કારણકે આ ફેંસલો કાંઈ એકલા પાટણની જૈન કોમનેજ હેરાનગતિમાં તથા નીચી પાયરીમાં નાખે તેમ નથી એજ મીતી સંવત ૧૯૭૩ ફાગણ વદ ૧૫

શ્રી ચારૂપ જૈન દેરાસર અંગનો કેસ.

મજકુર કેસના સંબંધે શેઠ પુત્રમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ આપેલા ચુકાદાથી પાટણના સંઘના ગ્રહસ્થોની લાગણી દુઃખાવવાના સંબંધે મુબદ્દમાં વસતા પાટણ નિવાસી ગૃહસ્થો તરફથી સર્વ જૈન ગ્રહસ્થોને એક વિનંતીપત્ર પાંચ ગ્રહસ્થોની સહીથી રવાના કરવામાં આવ્યું છે જે તેમાં જણાવ્યું છે કે “લવાહના ચુકાદામાં જૈન ધર્મ

સંબંધમાં વિચારો દર્શાવ્યા છે તે જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતથી વિરુદ્ધ કે નહિ, તે તુરત લખી જણાવવા કૃપા કરશેજી.”

ઉક્ત વિનંતિપત્રનો ઉત્તર આપવાને કોઈ પણ ધર્માનુરાગી મનુષ્યને સ્વાભાવિક રીતે 'ઇચ્છા થઈ આવે' ધર્મચુસ્ત મુનીરાજો તેમજ ગ્રંથસ્થોએ પોતાના ધર્મનું ધર્મક્રિયા કરવાના સ્થળોનું સંરક્ષણ કરવા સદા કાળજી રાખવી તે સંબંધે પોતાના વિચારો પ્રિય અને અને મૃદુ ભાષામાં દર્શાવવા અને કારણ પડે ઉત્સાહથી શરીર શક્તિએ વિચારોને અમલમાં મુકવા મુકાવવા તત્પર થવું એ પુરુષત્વની પહેલી દરજ્જા છે. જૈન સિદ્ધાંત પ્રમાણે કહીએ તો કોઈ પણ શુભ કાર્ય મન વચન કાયાએ કરવા કરાવવા અને કરણ કરાવણુની શક્તિ અભાવે અનુમોદન આપવા ખડા રહેવું એ સુત જૈનનું પ્રથમ કર્તવ્ય છે.

ચારૂપ દેરાસરજીના અંગે થયેલ ચુકાદાથી ધર્મનું' યા ધર્મ સિદ્ધાંતોનું' કોઈ પણ અંશે ઉલ્લંઘન થાય છે કે કેમ? અને થયું છે તો કેટલે દરજ્જે હાનીકારક છે તે તપાસવાની ખાસ જરૂર છે શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ આપેલા ચુકાદાની પ્રસિદ્ધ થયેલ નકલ તરફ નિગાર મુકતાં એમ સમગ્રય છે કે તેઓ પોતે જૈનશાસ્ત્ર સિદ્ધાંતના જોષ એ તેવા માહિતગાર ન હોવાને લીધે ચુકાદામાં કેટલીક અપ્રસ્તુત અને કેશને સંબંધ ન ધરાવનારી એવી વીચીત્ર વાતો લખી છે અને જૈન સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ વિચારો અનાયાસે ગમે તેમ દર્શાવાઈ ગયા છે આ કેસમાં પ્રથમ મુદ્દો એટલોજ છે કે ઉક્ત દેરાસરમાં મહાદેવ પાર્વતી વિગેરેની મુર્તિઓ શી રીતે ક્યારથી કોનાર્થી અને શા હેતુથી દાખલ થયા પામી આ પ્રશ્નને અંગે શેઠે લવાદનામાંમાં કાંઈપણ ધિસારો કર્યો નથી, શ્રી જૈન શાસને (ફા. વ. ૬ નેપુધવાર) માં પા. ૭૫૫ મે એ પ્રશ્નને અંગે કરેલું અનુમાન નીચે પ્રમાણે છે અને તે વ્યાજબી લાગે છે.

જે ચારૂપ ગામના શ્રી શામળાજીના દેરાસરમાં હિન્દુ મુર્તિ સ્થાપિત થવાનું કારણ શું હશે એ વિચારણીય પ્રશ્ન છે ઉક્ત કામ જ્યાં વસતી પ્રજામાં જૈન ધર્મ પાળનારાઓનો અભાવ છે તેથી પ્રભુની સેવા પૂજા માટે જેમ અન્ય સ્થળોમાં ભાવસાર માળી આદી જૈન શાસનને ન માનનાર વ્યક્તિને ગોઠીનું કામ સોંપાય છે એમ અહીં બ્રાહ્મણ દ્વારા એટલે સનાતન ધર્મવાળા જૈન મંદીરમાં પુજારીનું કામ કરે છે આ પ્રથા લાંબા સમયથી ચાલી આવતી હોવાથી ઉક્ત સનાતનધર્મિ પુજારીએ

સ્વધર્મની મુર્તિઓ જૈન પ્રતિમાજી પાસે સ્થાપીત કરી હોય એ સંભવિત છે. પછી પણ એની એજ પ્રથા ચાલુ રહેલી હોવાથી જૈન પ્રતિમાજી સાથેજ તેમને સ્થાન મળેલું ગણાય એવું અનુમાન કરી શકાય છે.

હવે ધારો કે અનુમાન પ્રમાણે એક પુનરીએ પોતે જૈનેતર હોવાને સખએ પોતાને પુજનીય મુર્તિ જૈન દેરાસરમાં લાવી મુકી હોય તેથી તેનો હક અથવા તેના વંશ વારસો કે લાગતા વળગતાઓનો દાવો તે દેરાસરની મીલકતમાં કોઈપણ અંશે પહોંચી શકે ખરો આ મહાદેવ વીગેરેની મુર્તિઓ ભલે જે ધર્મના અનુયાયીઓને સ્વાધીન કરવી વ્યાજબી હતું પણ એની કોણ અને ક્યારે જૈન દેરાસરોમાં એમના શસ્ત્ર વિધિ પ્રમાણે પ્રતિષ્ઠા કરાવી હતી કે જેથી તેઓની પ્રતિષ્ઠા કરાવી આપવાનું જૈનોને માયે નાખવામાં આવ્યું એ મુર્તિઓ જૈન દેરાસરમાં લાવી ગોઠવી દેનાર કયા શખ્સેએ જૈન દેરાસરની મીલકત વસાવવામાં બાંધવામાં કાંઈ પણ ફાળો આપ્યો હતો કે જૈન દેરાસરના અંગની જમીન તે સ્માર્ત ધર્મોવાળાને આપવી પડે તે સાથે એ હજાર રૂપીઆ જૈન દેરાસરમાંથી અન્ય ધર્મના લોકોને અપાવાય આ સ્થળે સ્હેજ વિચાર કરવો ઘટે છે. કે જૈન મુર્તિઓ કોઈ અન્ય ધર્મના દેરાસરમાંથી ધરમાંથી કે કોઈ ખીજે સ્થળેથી જૈન લોકો પોતાને કપજે લેવા માંડે તો તે લોકો પાસે દેરાસર બાંધવાની જમીનનો કે દેરાસર બાંધવા પાછળ ખર્ચવાને કોઈપણ રકમ હક કરી શકે? અને કરે તો તે કેવો અકલ્પવાન ગણાય તો હવે સ્માર્ત ધર્મવાળાની એ મુર્તિઓ હતી તો તે લોકો પોતે પોતાની મુર્તિની પ્રતિષ્ઠા પોતાને ફાવતી અનુકુળ જગ્યામાં ભલે કરીલે પરંતુ તે પાછું શોકયના સાત મુજબ જૈન દેરાસરની સાથેજ શંખનાદ હવન આદિ જૈન ધર્મને અમાન્ય ક્રિયાઓ દેરાસરની નજદીકમાં કરવાનું કરાવવામાં આવ્યું કે જેથી કલેશનું ખી બલવાને બદલે ભવિષ્યમાં ઉલટો ઝઘડો થવાનો પ્રસંગ આવે સાથે વિચાર કરવો ઘટે છે કે જૈનના પૈસાવડે અન્ય ધર્મની મુર્તિની પ્રતિષ્ઠા થાય એ શું શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ નથી?

અત્રે મેસાણા કોર્ટથી થયેલા ચુકાદામાં આપેલી
હકીકતો લક્ષમાં લેવા યોગ્ય છે.

૧ આશ્પ દેરાસરનો વહીવટ ૬૦ વર્ષથી જૈનોનો છે. અધી ધમારતો જૈન લોકોએ અંધાવેલી છે પુનઃ પણ તેઓ રાખતા ને પગાર પણ તેઓ આપતા.

૨ સદરહુ મંદીર જૈનોનું છે એ મંદીરનો કબજો તથા વહીવટ જૈનોના હાથમાં છે તે વાત ગામના લોકોને રચતી નથી.

૩ જૈન જેવા વહેવાર પક્ષ લોકો હિન્દુ સાથે હળીમળીને કામ લે અને તેમની લાગણી દુઃખાય એવું કાંઈ કૃત્ય કરે નહિ એજ સંભવનીય છે, ઉપલી હકીકતથી સહજ સમજી શકાયકે જૈન પોતાની માલીકીના દેરાસરનો યોગ્ય રીતે વહીવટ કરે તેમાં થતી આસાતનાઓ દુર કરવાને સદા તત્પર રહે અને અન્ય કામ સાથે સદા હળીમળીને રહે એ અનુચીત ગણી શકાય એમ નથી કલેશનું બી બાળનું ઝઘડાઓ ન કરવા અને થતા અટકાવવા સર્વ સાથે હળીમળીને રહેવું એતો નીતીવાન સર્વ મનુષ્યોનું કર્તવ્ય છે જૈન સિદ્ધાંત પ્રમાણે જૈન સિદ્ધાંત પ્રમાણે “મિત્રિમેહ્ય શ્વલુપસુ” એ વાક્ય સદા વિચારણીય ઉચ્ચારણીય અને આચરણીય છેજ એવો કોણ હીત ભાગી હશે કે જે ઝઘડો નીવારણ થતો જોઈ રાજ ના થાય બદકે નીર્મુજ કરવા નીરંતર ઉવમી થવું એજ સાધ્ય બીન્દુ હોવો જોઈએ પરંતુ એ પણ વિચારવું કે જેમ કારણે કરોડ રૂપીઆ ખરચવા ઉચ્ચિત છે વિનાકારણે એકકાંકીણી પણ એક મહોર બરોબર ગણવાની છે. તેમજ હકદારને સંપૂર્ણ હક આપવો એ ઉચ્ચિત છે. પરંતુ બીન હકદારને દાક્ષીણતામાં દયાઈ કે નબળાઈ દેખાડી પોતાનો હક તેઓને હાથે હુંટાવા દેવો અને તે સાથે તેઓની તેમજ અન્ય સુઝ જનોની હાંસીને પાત્ર થવું તો સ્વમાન (Self respect) ની કાંઈ પણ કોંમત સમજવાવાળો પુરુષ અંગીકાર કરી શકશેજ નહીં તો ન્યાયાસને જોડેલા પુરુષની તો વાતજ શી કરવી વળી એક બીજો પ્રશ્ન વિચારવાનો છે કે અનેક સ્થળના અનેક દેરાસરોમાં આવી રીતે અન્ય ધર્મની મુર્તિઓ મુકવામાં આવેલી નજરે પડે છે. તો તે દેરાસરની મીલકતની તેમજ વહીવટદારોની ભવિષ્યમાં આં ચુકાદાને પ્રાન્સીડેન્ટ ગણવામાં આવે તો કેવી કદંગી સ્થિતિ થઈ પડે દેવ દ્રવ્યનો કેટલો અનર્થ થાય? અને સંધને કેટલું ખમવું પડે?

અમને પોતાને શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા માટે અમારા અલ્પ પરિચયથી મોટું માન છે પરંતુ તેઓએ ગ્નણતાં વા અગ્નણતાં કરેલી ભુલ તરફ અપેક્ષા કરવા અમે દુરસ્ત ધારતા નથી દરેક માણસ ભુલને પાત્ર થાય છે અન્યાય અનુસારે કદાચ અમે પોતે પણ શેઠ કોટાવાળાની ભુલ ગણવામાં ભુલતા હોઈએ તો તે માટે પ્રથમથીજ તેમની તથા સુઝજનોની મારી ચાહીએ છીએ ને સાથે એટલુંજ વધારે જણાવવાની રજા લઈએ છીએ કે અમને અમારી શુદ્ધ બુદ્ધિથી જે ભુલ સમજ્યામાં આવે તે પોતાના ધર્મ ભાઈઓને સુચવી તેઓને ભુલ સુધારાને અથવા તેઓ સુધારે તો અમારી નમ્ર સુચના કૃતાર્થ થઈ માનીશું શેઠ કોટાવાળા પોતે સુઝ દીર્ઘ દ્રષ્ટિવાન નીખાલસ અને સરળ હોવાથી થયેલી ભુલ પોતાના મનથી સાખીત થએલી સુધારવા પાઠા હટે તેમ નથી એવી અમને પોતાને તો સંપુર્ણ ખાત્રી છે. આ લખાણમાં કાંઈ પણ શાસ્ત્ર મર્યાદા વિરૂધ્ધ અગ્નણતાં પણ લખાયું હોય તો તેની ક્ષમા ગાયના છે.

લી૦ સંઘનો સેવક,
યુનીલાલ છગનચંદ.

૭

૩૪

તા. ૧૮-૩-૧૯૧૭. રાજકોટ.

સુશ્રાવક પુજ્યપ્રભાવક શાહશ્રી પંચ શાહ લહેરચંદ યુનીલાલ કોટાવાલા શા. મણીલાલ યુનીલાલ, શા. અમરચંદ ખેમચંદ તથા હીરાલાલ લગુભાઈ, શા. મણીલાલ રતનચંદ વૈદ. શ્રી મુંબઈપંદર.

રાજકોટથી લી૦ યતી નાનચંદજી અખેચંદજીના ધર્મલાલ વાંચશો આ લખવાનું કે તમારો કારણ ત્યા તેની સાથે ચારપના દેરાસર સખધીના કામને ઘેરમેળે નીકાલ લાવવા માટે શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને પાટણના સંઘ તરફથી લખી આપેલી લવાદનામાની નકલ તથા શેઠ પુનમચંદ કરમચંદે આપેલ ચુકાદાની નકલ તમોએ મોકલી તે પહોંચી છે દીલગીરી સાથે ઉતરમાં લખવાનું કે શેઠ પુનમચંદ કરમચંદે જે ચુકાદો આપ્યો છે તે આપણા ધર્મને હાની કરતા છે અને તે જો રજી-

રટર થાય તો વિશેષ હાનિકારક નીવડે એમ અમારૂં માનવું છે માટે તે રદ કરાવવું યોગ્ય છે. અથવા તેમાં પોતાને હાથે સુધારોવધારો કરી સ-
દાયને માટે જૈનોના રીતસર લાભો સચવાઈ શકે તેમજ અન્ય કોમે સાથેનો કલહ જુનો કે નવો ઉભો થવા નાં પામે તેમ સુધારી શકાય તોજ સારું છે. હાલ એજ

મીતિ ફાગણ વદ ૧૧ સોમવાર સં. ૧૯૭૩.

યતિ નાનચંદળ અખેચંદળ.

સુરત.

આનંદસાગરજી

મુખ્યધર્મદરે સુશ્રાવક મણીલાલ ચુનીલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ વાંચવા. તમારી તરફથી આવેલ લવાદપત્ર વાંચ્યું તે વાંચતાં મારું પડે છે કે તમારી તરફ ચાલતા હાલના કેસની ભાંજગડ હાલ માત્ર મટી છે પણ દરેક ગામે દરેક દહેરે જ્યાં જ્યાં પુઝરીના અપ્રમાણિકપણથી અને કા-
ચવાહકોની બેદરકારીથી અન્ય દેસની મુર્તિઓ પડી છે તે દરેક જગા ઉપર ભાંજગડ ઉભી કરશે અને તેથી દરેક જગોપર સંઘની મહત્તાને, તિથોને અને તેથી ધર્મને ધણું નુકશાન થશે માટે કોઈપણ પ્રકારે ન્યા-
યજ થવો જોઈએ કે જેથી વર્તમાન અને ભવિષ્ય સુધરે. જો એમ ન-
હીં થાય તો ન્યાયને ચાહનાર લોકો હેરાનગતી પામશે ત્યા અપ્રમાણિક
લોકોને વધારે જોર મળશે. ૧૯૭૩ ફાગણ શુદી ૧૫.

પરિશિષ્ટ ૩૧

જૈનશાસન. વૈશાક શુદી ૪ બુધવાર વી. સં. ૨૪૪૩.

ચારૂપ કેસના લવાદે આપેલા ચુકાદામાં કરવો જોઈતો
ખુલાસો.

ત્યાંના સંઘે કરેલો અતિ હાનિકર ભ્રાવ.

અમારા ગતાંકમાં અમે જણાવી ગયા છીએ કે ચારૂપ કેસનો નિર્ણય લાવવા નિમાએલા લવાદ રા. કોટાવાળાએ સમતોલ વૃત્તિથી ન્યાય

નહિ તોળતાં એકપક્ષી ફેસલો આપ્યાથી આપણી જૈન પ્રગ્નપર એક પ્ર-
કારનો એવો આઘાત થાય છે કે જે આ લવાદનામાને બહાલ રાખી ત-
દ્રત વ્યવસ્થા કરવાથી આપણે કેટલુંક સહન કરવું પડે છે અને તેથી
જૈન પ્રગ્નમાં કેટલો બધો ખળભળાટ થઇ રહ્યો છે તે અમોએ આજે
આપેલા અભિપ્રાયથી જોઇ શકારો, હવે આપણે કદાચ એમ ધારી લઇએ
કે લવાદે આપેલો ફેસલો યોગ્ય છે અને તે પ્રમાણેની વ્યવસ્થા કરવાથી
તત્પૂરતી શાંતિ અને હિંદુ તથા જૈન પ્રગ્ન વચ્ચે ઉદ્ભવેલો વિદ્રોહ શાંત થાય
છે પણ અત્ર અતિદિર્ઘદૃષ્ટિથી જોવાનું છે. જેમ ચારપના જિનમંદીરમાં
આવી ઘટના બની છે અને તે માટે આપણે આટલો બધો ભોગ આપવો
પડે છે તે પ્રમાણેજ અન્યસ્થળે એવોજ પ્રસંગ ઉપસ્થિત થતાં આ ફે-
સલો દ્રષ્ટાંત રૂપ બની તે પ્રમાણે હરવખત આપણે દંડાવું પડશેજ તેમજ
અન્ય ધર્મીઓની પાસે આપણે વિના કારણે નમવુંજ પડશે. આવા પ્ર-
કારનું વર્તન શું આપણી શિથિજતા નથી દર્શાવતું કે? વળી આવા પ્ર-
કારનો નિર્ણય રા. કોટાવાળાને લાવવો હતો તો આ બાબત એક અમુક
વ્યક્તિ પરત્વેની નહોઇ સમસ્ત જૈન સમાજ છે એટલુંજ નહીં પણ આ
કેસ જૈન ધર્મના એક અનુયાયીનો ન હોઇ જૈન શાસનની અંકિત થએલી
સમગ્ર પ્રગ્નનો હોવાથી નિર્ણય પ્રગટ કર્યા પૂર્વે આપણા મુનિ મહારાજો,
પ્રગ્નના નામાંકિત વિચારવંત પુરૂષો આદિની યોગ્ય સલાહ લઇને પછીજ
કોઇ પણ પ્રકારના નિર્ણય પર આવવું એજ રા. કોટાવાળા શેઠને ઇષ્ટ
હતું આપણે કદાચ એમ માનીએ કે આ કેસમાં જૈન પ્રગ્નના અગ્રેસર
રૂપ ગણાતી વ્યક્તિઓનો વિચાર જાણવા જતાં વિશેષ સમય વ્યતિત
થાય તે અયોગ્ય હોવાથી પાટણનાજ અગ્રેસરોનાં વિચાર જાણીને
કદાચ તેઓ આવા નિર્ણય પર આવ્યા હશે, તે તેવું પણ દેખાતું નથી
જો પાટણનાજ અગ્રેસરોની સંમતિ અનુસાર આવા પ્રકારનો નિર્ણય
થયો હોય તો પછી પાટણમાં સંઘ મળીને તેમજ મૂળ પાટણ નિવાસી
પણ સાંપ્રતમાં વ્યાપારાર્થે મુંબઈમાં વસતા પાટણના શેઠીઆઓએ સભા
મેળવી તેનો પ્રતિકાર કર્યોછે અને હજી પણ લવાદ નામું રજીસ્ટર્ડ થાય
નહીં તે માટે જે હિલચાલ ખુદ પાટણનોજ સંઘ કરે છે તેવી ખટપટમાં
તેઓને પડવાનું પ્રયોજન શું હોય ?

વળી શ્રી મુનિ મહારાજોની સંમતિ હોવાનું માની લઇએ તો
તેવું પણ દેખાતું નથી. તે અમારા પત્રમાં તેમજ ઇતર સ્થળે પ્રકટ થ-

એલા શ્રી મુનિ મહારાજોના અને વિચારવંત જૈન અગ્રેસરોના પ્રકટ થયેલા ચારૂપ કેસ સંબંધીનાં અભિપ્રાયો લવાદનામાથી ઉલટા છે. હવે જ્યારે સમાજના નેતાની વસ્તુસ્થિતિ આવા પ્રકારની છે તેજ ખતાવી આપે છે કે આ લવાદનામું એકપક્ષી છે તેમજ તેમાં દર્શાવેલી હિંદુ ધર્મીઓને આપવાની બાબતો આપણી ધાર્મિક લાગણી દુભાવનારી છે. માટેજ અમો ફરીથી કહીએ છીએ કે રા. કોટાવાળાએ કરેલું લવાદનામું રદ થવું ઉચિત હોય તેજ આપણી ધાર્મિક માનિનતાનું ગૌરવ વધારનારું છે.

અત્ર એક પ્રશ્ન એ ઉપસ્થિત થાય છે. ચારૂપ ગામમાં કે જ્યાં જૈન મંદિર છે. ત્યાં એકપણ જૈન ગૃહસ્થનું વાસ્તવ્ય નથી તેથી શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથજીના પુજનાદિ કાર્યમાં આપણે નિરૂપાયે બ્રાહ્મણ આદિ કે જેઓનાથી જૈન ગૃહસ્થોના અભાવે ઉક્ત કાર્ય થઈ શકે છે તેમને નિયત કરવા જોઈએ અથવા તે માટે અન્ય સગવડ થવી જોઈએ હવે અન્ય સગવડમાં ત્યાં એકાદ જૈન ગૃહસ્થનું ત્યાં વાસ્તવ્ય થાય તો આ અગવડ દૂર થાય. પણ જ્યાં આટલો બધો ભોગ આપી હિંદુ પ્રજાનું મન મનાવી આપણે તેમનો માર્ગ નિષ્કંટક કરી દેવા છતાં પણ જ્યાં હિંદુ ધર્મીયુઓ અનેક પ્રકારના વિદ્વેષ કરે છે ત્યાં આ લવાદનામું નષ્ટ કરી આપણને થતા ગેરલાભ અટકાવી અને આપણી માન્યતા પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરીએ તો એથી પણ બચકારક ઘટના બનવા ઉક્ત બિના પ્રતિ જોતાં સંભવ દેખાય છે અને આજ ભાવિ આપતિથી બચવા પાટણનો સંઘ મળી ઉક્ત મંદીરમાંથી આપણા પ્રતિમાજીને પાટણમાં લાવવાનો બંદોબસ્ત કરવા કમિટી નીમવાનો ઠરાવ પસાર કરી ડોહ ડાહું પગલું ભરવા તૈયાર થયો છે એ અતિ આશ્ચર્યકર છે સંઘે સહેલથી આ ઠરાવ કર્યો છે ખરો પણ એથી આપણને શું ગેરલાભ થાય છે. જૈન ધર્મનાં સિદ્ધાંતોપર ધર્મોપદેશ કેવું પાણી વળે છે તે શ્રી સંઘે વિચાર્યું હોય એવું દેખાતું નથી. હવે જો પાટણના સંઘે કરેલા આ ઠરાવ પ્રમાણેની કમિટી નીમાણે તે પ્રમાણેનો બંદોબસ્ત થાય એથી અનેક પ્રકારના ગેરલાભ થતા હોય આપણે ઠીંગણા ઠીંગલીની રમત માંડી પ્રભુની આશાતનાજ કરીએ છીએ એવું ગણી શકાય છે એટલુંજ નહિ પણ આ ઠરાવથી થનારો અમલ દ્રષ્ટાંત રૂપ બની એવા અનેક સ્થળોએથી

આપણે આપણા જૈન મંદીરો દૂર કરવા પડશે. પવિત્રતમ સમેત શિખ-
રની ટેકરીઓ પર આપણાં જે જનમંદિરો છે. તે ટેકરી ઉપર બંગલા
બાંધવા અમુક જગાની માગણીથી તે ત્યાંથી ખસેડી અન્યત્ર લઈ જવા
માટેની કોશીશ પૂર્વે થઈ હતી એવું અમારા સ્મરણમાં છે પણ એક
સ્થળે સ્થાપિત થએલા જૈનમંદિરની પ્રતિષ્ઠિત થયેલ પ્રતીમાનું ઉત્થાપન
કરી અન્ય સ્થળે સ્થાપન કરવું એવી આપણી ધર્માત્મા નથી અને જા
એવી ધર્માત્મા હોત તો પછી પ્રાચિન જનમંદિરોનું આટલું બધું મહાત્મ્ય
ગણાત નહીં એટલુંજ નહિ પણ પ્રાચિન મંદિરોના જીર્ણોદ્ધાર માટે અત્યારે
આપણે જે મહેનત કરીએ છીએ અને એ કાર્યને આપણે અતિપ્રયત્નપૂર્વક માનીએ
છીએ એવું માનત નહીં વળી એ દરાવ પ્રમાણે વર્તવાથી તો આપણે
અત્યારે યાત્રાદિકનો જે શ્રમ વેઠવો પડે છે તેવો વેઠવો પડત નહીં આ-
પણે આપણી અનુકૂળતા પ્રમાણે જ્યાં જૈન પ્રજાનું વાસ્તવ્ય વિશેષ પ્ર-
માણમાં હોય તેવા સ્થળોમાં ઉત્તમ કૌશલ્યથી તૈયાર કરેલા નવીન જન-
મંદિરમાં આપણા પ્રાચિન મંદિરોમાંથી આપણા યાત્રાના ગણાતા સ્થા-
નોમાંની પ્રતિમાજીઓનું ઉત્થાપન કરી તેવા સ્થાનોમાં સ્થાપિત કર્યો હોત
અને એવું વર્તનવર્તી આપણો થતો કાળ-દ્રવ્ય-વ્યય અટકાવ્યો હોત
અને આ દરાવનો અમલ તો ઉપર કથિત બાબતોને પુષ્ટિકર હેમ્મ આ-
પણી ધાર્મિક માન્યતા ધાર્મિક સિદ્ધાંત-અને છેવટે આપણી ધાર્મિક ભા-
વના-શ્રદ્ધા આદિપર પાણી ફેરવે છે વળી આ દરાવના પ્રભાવે તો આપ-
ણા જૈનમંદિરો કેટલેક સ્થળે એવા સ્થનમાં હોય છે કે-જે ત્યાંથી ફેરવ-
વાથી તે સ્થળોમાં અન્યને અનેક પ્રકારની સગવડ થઈ શકે છે મુબ્બ-
માંના વાલકેશ્વરમાંના મંદિર માટે એક સમયે આવો પ્રસંગ આવતાં તે
પ્રમાણે શ્રી હેરાસરને તે સ્થાનમાંથી ફેરવવા માટે સરકાર તરફથી રીત-
સરની નોટીસો મળેલી હોવા છતાં આપણને એવી ધર્માત્મા નહીં હોવાથી
આપણું દિલ દુભાતું જાણી નામદાર સરકારે પોતે કરેલો દરાવ રદ કરવો
પડ્યો છે, પાટણના સંઘે આ દરાવ પસાર કરતાં આ ભાવી આપત્તિનો
વિચાર કરેલો દેખાતો નથી એ સંઘને લાંછનપ્રદ છે માટેજ ઉક્ત લવા-
દનામાં પ્રમાણે આ ડોહડહો દરાવ પણ રદ થવો જોઈએ અને આવા
પ્રત્યેક પ્રસંગોમાં દરેક પ્રકારનો સંપૂર્ણ વિચાર કર્યો પછીજ આ અમુક
નિશ્ચયપર આવવું ઉચિત છે પાટણના સંઘમાં પસાર થયેલો આ દરાવ
લવાદે આપેલા ફેસલાથી આપણે અમુક પ્રકારની જે વિડંબનાઓ વેઠવી
પડે એથી સહસ્ત્ર ગણી વિશેષ વિડંબનાઓ આ દરાવના અમલથી ભા-
ગવવી પડશે એ બાબત સ્મરણમાં રાખવી આવશ્ય છે માટેજ આ બા-
બતનો યોગ્ય નિવેડો થવો યોગ્ય છે.

પરિશિષ્ટ ૩૨

જૈન. તા. ૨૬ મી એપ્રિલ સને ૧૯૧૭.

જૈન એસોસીએશન અને ચાર્પ કેસ.

શ્રી જૈન શાસનના અધિપતિ જોગ, ચાલુ વરસના ચૈત્ર શુદ્ધ ૧૨ ના તેના પત્રના અંકમાં ચાર્પ કેસ સંબંધમાં લખાયેલો એક મુખ્ય લેખ અને તે પછી જૈન “ એસોસીએશન ઓફ ઇન્ડિયા ” ને આપેલી ચેતવણીનો લેખ મેં સખેદાશ્ચર્ય સાથે વાંચ્યો છે. તેમાં લખેલા મુખ્ય લેખ સંબંધમાં ઘણુંક લખાય તેમજ બોલાય એમ હોવા છતાં તે સાથે મારી “ એસોસીએશન ” ને કાંઈ સીધો સંબંધ નહિ હોવાથી હું તે બાબતનો જવાબ જોએને લાગે વલગે છે તેઓ ઉપરજ આપવા છોડીશ. પણ જે બાબતને મારી “ એસોસીએશન ” ને લાગે વલગે છે તે સંબંધમાં મહેં કંઈક લખવા ધાયું છે.

“ જૈન એસોસીએશન ” ના વાર્ષિક મેલાવડા પ્રસંગ પાટણવાલા મી લેહેરચંદ્ર યુનીલાલે શેઠ દેવકરજી નાનજી તથા સેક્રેટરી મી. રતનચંદ્ર બાઈને ચાર્પ કેસના લવાદ નામાની એક એક નકલ આપેલી અને જણાવેલું કે સદરહુ ગૃહસ્થો પોતાની મેનેજીંગ કમીટીમાં આ લવાદનામું રજુ કરે અને તે લવાદનામું જૈન ધર્મ અનુસાર છે કે કેમ તે જાહેર રીતે જણાવવું એમ તેઓ જણાવે છે. તેમ મી. દેવકરજી નાનજી નામના કોઈ ગૃહસ્થ અમારી એસોસીએશનમાં સભાસદ નહિ હોવાથી તેમને વિષે હું કાંઈ સમજી શકતો નથી. જે નકલ મને આપવામાં આવેલી તે કોઈપણ રીતે જેમ ઘણા અગત્યના કામોમાં ધાય છે તેમ સત્તાવાર રીતે મને આપવામાં આવી નહોતી કે તે માટે કોઈ પત્ર એસોસીએશન ઉપર લખવામાં આવ્યો નહોતો છતાં તે બાબત મેં એસોસીએશનની મેનેજીંગ કમીટીમાં મૂકી હતી એવું ધારીને કે એ કામ સંબંધમાં જે કોઈ કાંઈ સમજી શકે એમ હોય તો કાંઈ નિરાકરણ આવે તો સારું પણ આવી અગત્યની બાબતમાં નિર્ણય ઉપર આવવાને અગત્યના કોઈપણ સાધનો એસોસીએશનની મેનેજીંગ કમીટી પાસે નહિ હોવાથી તે જે નિર્ણય ઉપર આવી હતી અને તે સંબંધમાં મી. લહેરચંદ્ર યુનીલાલ ઉપર લગ

ભગ દોઢ મહિના ઉપર જે પત્ર લખવામાં આવ્યો હતો તેની નકલ આ સાથે છે.

હવે જ્યારે તેણે આ બાબત ઉપાડી લીધી છે તો એ સંબંધમાં નીચલા ખુલાસાઓ તેઓને પૂછીશ કે—

(૧) ચારૂપ કેસના મેહેસાણાની કોર્ટના ચુકાદામાં આપણે જીત મેળવ્યા પછી શા કારણથી લવાદ નીમવામાં આવ્યા?

(૨) લવાદ નીમવામાં શા હેતુ હતા?

(૩) જેઓએ મીં કોટાવાલાને લવાદ નીમ્યા તેઓએ તેમને એક જૈન ધારીને નીમ્યા હતા કે કેમ? શું સનાતનીઓએ પણ તેજ રીતે નીમ્યા હતા?

(૪) લવાદ નીમનાર કોણ હતા?

(૫) મુબંધમાં વસ્તા પાટણના સંઘે તેમને લવાદ તરીકે નીમ્યા હતા કે નહિ?

(૬) લવાદે જૈન ધર્મ વિરુદ્ધ શું કયું છે?

(૭) કેવા પ્રકારનો ચુકાદો લવાદ આપે તો જૈન કોમને આનંદ થાય

(૮) કેવા પ્રકારનો ચુકાદો આપવામાં આવે તો બંને કોમને આનંદ થાય?

(૯) લવાદનો ચુકાદો ખોટો હોય તો શું પગલાં ભરવાં હજી છે?

તેઓ આટલી બાબતનો ખુલાસો આપશે તે બાદ જો જૈન કોમની મરજી હશે તો હું તે બીના અમારી મેનેજિંગ કમીટીમાં ફરીથી રજુ કરીશ.

તેમના લેખમાં “એસોસીએશન” તરફથી સદરજુ લવાદ સંબંધી કરી મત બહાર પાડવામાં આવ્યો હોય એમ જણાતું નથી એમ લખ્યું છે તે કેટલે દરજ્જે ખરું છે તે અમારા ઉપલા ખુલાસાપરથી વિચાર કરવા તસ્તી લેશે.

વરસો સુધી જૈન કોમની શિથિલ લાગણીના સમયે નિદ્રાવશ થયેલી “એસોસીએશન” ને જાગૃત કરવા અમે અમારાથી બનતું કરીએ છીએ પણ તે છતાં જો તે મંદગતિએ ચાલતી હોય તો તેમાં અમારો કાંઈ દોષ નથી. “એસોસીએશન” આખી જૈન કોમની છે અને અમારા એકલાની નથી. તમે પણ તેના કામમાં જોડાઈ જૈન કોમનો ઉદ્ધાર કરવા અમારા સરખોજ હક ધરાવો છો, પણ જેઓને દૂર રહી માત્ર કોઈ સારા કામને તેની ઉગતી અવસ્થામાં જ તોડી નાખવા વિચાર થતો હોય તેને માટે અમે કોઈ પણ રીતે લખવા માગતા નથી. “એસોસીએશન” સારા કામો સમાજ માટે કરશે એવી અમને ધણી આશા હતી એમ તેઓ લખે છે, તે સાથે અમે પણ સંમત છીએ. અને તે આશાઓ કમ રીતે પાર પડી નથી તેઓ જણાવવા કૃપા કરશે તો ઉપકાર થશે. અમે ક્યાં સારાથી ઉલટાં કામો કર્યાં છે, તે પણ જણાવ્યા બાદ જ ખેદ કરશે તો બહુ ઠીક થઈ પડશે. “સમાજનું દુર્લક્ષ” એ પણ જો એસોસીએશન મંદગતિનું કારણ હોય તો અમારો કે તેઓનો ઉત્સાહ ક્યાં સુધી ઉપયોગી થઈ પડે તે નહિ સમજી શકાય એવું છું. “ખરું તો એ છે કે સમય સમયનું કામ કરશે જ” અને તેઓ પણ તેમજ માને છે છતાં તેઓ એકલાના અભિપ્રાયને આખી જૈન કોમના અભિપ્રાય તરીકે ગણાવવા અને અમને ચેતવણી આપવા જે પ્રયત્ન કર્યો છે તે ખેદ ઉત્પન્ન કરનાર છે.

એસોસીએશનના વાર્ષિક મેલાવડામાં તેઓ હાજર નહિ છતાં ત્યાં થયેલા કાર્યને તેઓએ ઉપમાઓ વગર જોયે કે અનુભવે આપી છે તે કાંઈક ઉતાવળો સ્વભાવ, સત્ય શોધવા તરફની ઇતેન્દ્રિયની ગેરહાજરી અને પક્ષાપક્ષી જેવી દેખાતી લાગણીનું પરિણામ હું માનું છું જે માટે અમારે કાંઈ કહેવાનું નથી; ધર્માભિમાનનો કે ન્યાયપરાયણતાનો ધ્વજો કાંઈ કોઈ એકલાનોજ હોતો નથી પણ ઘણી વખત એવું અને છે કે

Tools rush in where angels fear to tread.

લી. સેવક,

(સહી) રતનચંદ તલકચંદ માસ્તર.

ઓનરરી સેક્રેટરી.

ચારૂપ કેસના સંબંધમાં એસોસીએશન તરફથી જવાબ આપેલો
તેની કોપી નીચે મુજબ છે.

મુંબઈ તા. ૨૨-૨-૧૭

૨૧. ૨૧. લેહેરભાઈ ચુનીલાલ કોટવાલ,

શ્રી મુંબઈ.

આપે તા. ૧૨-૨-૧૭ ને રોજે જનરલ મીટીંગ વખતે અ-
મોને શેડ પુનમચંદ કરમચંદ કોટવાળાએ ચારૂપ કેસ સંબંધમાં લવાદ
તરીકે આપેલ ચુકાદાની નકલ આપી હતી અને આ બાબત મેનેજીંગ
કમીટીમાં મુકવા કહ્યું હતું. અમોએ તા. ૨૦-૨-૨૭ ને રોજે મળેલ
મેનેજીંગ કમીટીમાં એ નકલ રજુ કરી હતી અને તેના સંબંધમાં નીચે
મુજબ ઠરાવ કરવામાં આવ્યો છે તેની નોંધ લેશો.

“આ એસોસીએશન એવા વીચારની છે કે મી. કોટવાળાના
સંબંધમાં પાટણનો સંધ એ કામ હાથ ધરી સારી રીતે કાર્ય કરી
શકશે, અને તેથી આ એસોસીએશન એમાં વચ્ચે આવી શકતી નથી.”

લી. સેવક,

(સહી) રતનચંદ તલકચંદ માસ્તર.

ઓનરરી સેક્રેટરી.

પરિશિષ્ટ ૩૩.

જૈન તા. ૨૯ મી એપ્રિલ સને ૧૯૧૭.

ચારૂપ કેસપર વિચાર.

વર્તમાનકાળે કોર્ટમાં કિંવા ન્યાયમંદિરોમાં જે ન્યાય મળે છે તે
એટલો બધો મોઢો દીર્ઘસમય-સાપેક્ષ અને ખરચાળ થઈ પડ્યો છે કે
આપણા પ્રગ્નકામ આગેવાનો આજે વર્ષો થયાં છંડીઅન નેશનલ કોંગ્રેસ-
દ્વારા, પંચાયતોદ્વારા કળ્યા-કંકાસોના નિર્ણયો લાવવાની તરફેણમાં પ્રગ્ન-

મત કેળવવાનો ભગીરથ પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે. પંચાયતોના કાયદા આ દેશની પ્રજા બરાબર સમજતી થઈ હોય એમ કહેવાનું હું સાહસ કરતો નથી, પરંતુ પંચાયતની ઉપયોગિતા અને આવશ્યકતા દર્શાવનારાં જે કંઈ દૃષ્ટાંતો બહાર આવે તે વિષે યથામતિ અભિપ્રાયો કિંવા રહાનુભૂતિઓ પ્રગટ કરી જનસમાજનું લક્ષ્ય ખેંચવું એ પ્રત્યેક ભારત હિતૈષિ કિંવા સમાજના નેતાનું કર્તવ્ય છે. ચારૂપ કેસના છેલ્લાં નિર્ણય વિષે એ શબ્દો લખવાને હું તૈયાર થયો છું તેમાં પણ મારો એજ ઉદ્દેશ છે.

ચારૂપ કેસની મૂળ હકીકત આ પ્રમાણે છે:-ગુજરાત પાટણ પાસે આવેલા ચારૂપ ગામમાં શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથનું શ્રી જૈન શ્વેતામ્બર આશ્રમાયનું એક મહાન પ્રાચીન જૈન મંદિર છે. તેમાં શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથ ખીરાજે છે. તે દેવ પાસે શ્રી મહાદેવજી, ગણપતી વિગેરે દેવોની પ્રતિમાઓ પણ હતી-જૈનોએ મહાદેવ વગેરે દેવોની મૂર્તિનું ઉત્થાપન કર્યું, તેથી સનાતન ધર્મવાળા ભાઈઓએ ઉસ્કેરાઈ જૈન દેરાસરમાં હવન કર્યો આથી જૈનોની લાગણી દુભાઈ. કેસ કોર્ટે ચઢ્યો, અપીલો થઈ, બન્ને પક્ષો ખર્ચના ખાડામાં ઉતરી પડ્યા છતાં કેમે કરતાં સમાધાન થયું નહીં, ત્યારે સનાતન ધર્મવાળા બંધુઓએ તથા જૈન ભાઈઓએ આ ટંટાનો નીકાલ લાવવાની શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને સત્તા આપી. શ્રીચુત શેઠ કોટાવાળાએ બંને પક્ષોનું નિષ્પક્ષપાત રીતે સમાધાન કર્યું. તેમણે જે નિર્ણય આપ્યો છે તે બહુ ગંભીર અને ડહાપણભર્યો છે. તે-ઓએ સનાતન ધર્મવાળા બંધુઓને માટે અમુક જગ્યા તથા મંદિરનું બાંધકામ કરાવવા રૂપિયા બેહજાર દયાળુ જૈન કોમ પાસેથી આપવાનો નિર્ણય આપ્યો છે.

જૈનોના મંદિરમાં મહાદેવ તથા ગણપતી આદિ દેવોની મૂર્તિઓ કેવી રીતે ખીરાજવા પામી એવો પ્રશ્ન આ સ્થળે ઉપસ્થિત થાય છે. ઇતિહાસના સ્પષ્ટ પુરાવા સિવાય એનો નિર્ણય થઈ શકે તેમ નથી તેમ જ નિર્ણય સર્વવાદી સંમત થાય એવી આશા પણ રાખી શકાય તેમ નથી; માટે એ વિષય હાલ તુરત તો જતો કરવો એમાં સહિસવામતી છે. બાકી આ દેશનો મધ્યકાળ કે જે અનેક વિદ્વદ્વ્યક્તિઓથી પરિપૂર્ણ હતો તે કાળમાં જૈનોની દેખરેખની ખામીને લીધે આ વર્તમાન કલેશનું નિમિત્ત ઉભું થયેલું હોયું જોઈએ એટલો ધસારો કરવો અપ્રાસંગિક નહીં ગણાય.

જૈન કોમ જેમાં પ્રતીપક્ષી હોઇ એવા એક કેસમાં એક જૈન ગૃહસ્થને નિર્ણય આણવાની સત્તા સનાતન ધર્મવાળા ભાઈઓએ આપી તેનું શું કારણ ? ગમે તે હોય તોપણ જૈનોએ એકંદરે આ બનાવથી બહુ મગર થવાનું છે, શેઠ કોટાવાળાએ બતાવી આપ્યું છે કે, હજી પણ જૈન પ્રજામાં એવા ન્યાયપ્રિય નેતાઓ વિદ્યમાન છે કે જેઓ ગમે તેવા બારીક સંયોગોમાં ધર્મ જેવી નાબુક બાબતોનો નિડરતાથી નિર્ણય લાવવાને શક્તિમાન છે. શેઠ કોટાવાળાએ જે ન્યાય આપ્યો છે તે ઘણાજ ડહાપણભર્યો છે એમ ઉપર કહેવાઈ ગયું છે. અને તેને માટે તેઓ સંપૂર્ણ ધન્યવાદને પાત્ર છે એટલું જ નહીં પણ સનાતન ધર્મ અંધુઓએ તથા જૈન અંધુઓએ તેમના ઉપર મુકેલો વિશ્વાસ બ્યાજખી છે, તોપણ જૈન-ત્વનું અભિમાન ધરાવનાર વ્યક્તિને એમ શું નથી લાગતું કે જૈનોને કદાચ કિચિત્ અંશે પણ સહન કરવાપણું પ્રાપ્ત થયું હોય તો પણ જૈનોએ તેને માટે જાતીય ગૌરવની ખાતર તૈયાર રહેવું જોઈએ ? જો કે આ નિર્ણયમાં કશું એવું છે નહીં અને એટલા માટે જૈનોને તો તે વિશેષ આવકારદાયક લાગે એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય નથી.

સનાતનધર્મીય અંધુઓએ શેઠ કોટાવાળા જેવા એક જૈન ગૃહસ્થની નિર્ણયપ્રદાતા તરીકેની પસંદગી કરવામાં સમશ્ત જૈન કોમને ભારે સન્માન આપ્યું છે એમ કહેવામાં હરકત નથી. જૈનો પોતે પોતાના આંતરવિઝે-હોમાં આવી કુનેહ વાપરે અને જૈન કોમ જૈન ધર્મને પુનઃ ગૌરવશાળી બનાવે એવી આશા આ પ્રસંગે વ્યક્ત કર્યા વિના રહી શકતો નથી. આપણામાં કેવા કેવા આંતરકલેશો ચાલે છે એ વિષે અંગુલીનિર્દેષ કર-કરવાની શું જરૂર છે ? અને તેનું સમાધાન કેવી સુંદર રીતે આણી શકાય તેમ છે તે પણ શું આ દ્રષ્ટાંત ઉપરથી નથી સ્પષ્ટ થતું ?

શેઠ કોટાવાળાએ પોતાના ઠરાવમાં બહુજ નમ્રતા પૂર્વક જણાવ્યું છે કે-“ મહાદેવ આદિની પ્રતિષ્ઠાના કાર્ય બદલ “ જૈન સંઘ જેવી દયાળુ કોમે ” ૩૧. ૨૦૦૧) અંક બે હજાર એક સનાતન ધર્મના આગેવાનોને આપવા. જૈન કોમ પાસેથી રૂપિયા અપાવતાં શેઠ કોટાવા-ળાને કંઈક સંકોચ અથવા લજ્જા થઈ હોય એમ આ “ દયાળુ કોમ ” આદિ શબ્દોથી જણાઈ આવે છે. અમને એમ લાગે છે કે, એવી લજ્જા કે સંકોચ રાખવાનું શેઠ કોટાવાળાને કશું કારણ નહોતું. જૈન કોમમાંથી

હજી ઉદારતા, સહૃદયતા અને મૈત્રીભાવ આદિ અંશો છેક નષ્ટ થયા નથી અને એટલા માટે તેમણે દયા દાખલ નહીં પણ કર્તવ્ય બદલ અપાવ્યા હોત તોપણ જૈન કોમ તેને માટે વાંધો લેત નહીં. સંપ અને રનેહની વૃદ્ધિ થતી હોય તો એવી ન્હાની સરખી રકમ કહાડી આપવામાં જૈનો કદી વાંધો લે નહીં છતાં જો એ શબ્દનો એવો અર્થ થતો હોય કે જૈનો ફરજયાત નહીં પણ કેવળ સુલેહ સંપને અર્થે એટલો ભોગ આપવા તૈયાર છે. તો શેઠ કોટાવાળાના એ શબ્દો ગંભીરાર્થસૂચક છે એમ પણ કહી દેવું જોઈએ. અને જૈન કોમના આગેવાનોએ પણ એવોજ અર્થ કહાડવો ઉચિત છે એમ પણ મારે ભાર મુકીને જણાવવું જોઈએ.

શેઠ કોટાવાળાના નિર્ણયનો અમલ થયેથી ભવિષ્યમાં એવી જાતનો કોષ કલેશ ઉપરિચિત થાય એવો ભય મને ઝાગતો નથી. આશા છે કે જૈન બંધુઓ તથા સનાતનધર્મીય બંધુઓ એ નિર્ણયનો સાદર સ્વીકાર કરશેજ અને ભવિષ્યમાં આ દાખલાને અનુસરી પોતાના કલેશ કંકાસોનો નિર્ણય લાવવાનું ડહાપણ દર્શાવશે.

પુનઃ શેઠ કોટાવાળાને, જૈન કોમને તથા સનાતન બંધુઓને ધન્યવાદ આપી આ વિવેચન સમાપ્ત કરું છું. તા. ૨-૪-૧૭.

લી. મુનિ ચારિત્રવિજયજી.

પાલીતાણા.

—(૦)—

પરિશિષ્ટ ૩૪

જૈનશાસન વૈશાક શુદ્ધિ ૧૧ બુધવાર વી. સં. ૨૪૪૩.

ચારૂપ કેસના લવાદે આપેલા ચુકાદામાં કરવો
જોઈતો ખુલાસો.

[૩]

ચારૂપ તીર્થમાં ઉભી થવા માંડેલી મુશ્કેલીઓ.

પાટણ પાસે આવેલા ચારૂપ તીર્થના સંબંધમાં અમો ગત અંકોમાં કેટલુંક દીર્ઘદર્શન કરાવી ગયા છીએ, તે ઉપરથી વાંચક સમજી શક્યા

હશે કે આ તીથ આજે ધણું વખત થયાં પ્રસિદ્ધ છે અને દેશાન્તરથી યાત્રીકો ત્યાં આવજા કરે છે. પરંતુ થોડા સમય થયાં આ ચારૂપ તીર્થના સંબંધમાં સનાતનીઓ આપણી સાથે તફરારમાં ઉતર્યા છે, અને આપણી ધાર્મિક લાગણીઓ દુઃખાવવાના કેટલાક પ્રયોગ તેઓના તરફથી થવા શરૂ થયા અને તેથી તે તીર્થ માટે જગડાતું મોટું રૂપ વધી પડ્યું અને કેશ કોર્ટની દેવડી ઉપર જવા પામ્યો અને અરસપરસ હજારોના ખર્ચમાં ઉતરવા પડી આપણા માનનીય શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા પાસેથી લવાઈ તરીકે ફેસલોલેવાતું કેટલાક પાટણના કહેવાતા અહરથોની સહી સાથતું એક પંચાતનામું બંને પક્ષો તરફથી કરવામાં આવ્યું. આ બાબતમાં અમારી તપાસમાં કેટલીક હુકીકત એવી પણ કહેવામાં આવે છે કે જે લવાઈનામું પહેલા તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું અને તેમાં કેટલીક સરતો કરવામાં આવી હતી તે રદ કરી ફરીથી બીજી લવાઈનામું અમુક વ્યક્તીનીજ સહીવાળું તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે, ગમે તેમ હો તેની સાથ આપણે હાત્ર સંબંધ નથી. પરંતુ આપણા માનનીય શેઠ સાહેબે લવાઈનામાની રૂઢિએ પોતે પોતાનો ઠરાવ જૈન સમાજ પાસે રજુ કર્યો છે, તે ઉપર જ્યારે નજર નાંખવામાં આવે છે ત્યારે તે ઠરાવ ધણીજ ખામીવાળો તેમજ જૈન ધર્મના મૂળ સિદ્ધાંત વિરુદ્ધાભાસ બતાવનારો દેખાય છે. જે ઉપરથી આપણા કેટલાક પ્રતિષ્ઠિત આચાર્યોએ તેમજ મુનિમહારાજઓ અને સમાજના નેતાઓ તથા ધારાના હિમાયતીઓએ તે ઠરાવથી ચીડાઈ પોતાના અભિપ્રાય ઠરાવની વિરુદ્ધમાં અને તે અમારે અમાન્ય છે તેવા પેપરોદ્વારા બહાર મુકવામાં આવ્યા છે, જે અમોએ ગત અઢોમાં કેટલાક અભિપ્રાય ટાંકી પણ બતાવ્યા છે. તે ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે આ કેસનો ફેસલો યોગ્ય ન્યાયથી અપાયો નથી. યાત્રી કાંઈ પણ ખામીવાળો છે, અને તેથી જૈન સમાજની ધાર્મિક લાગણીઓ દુખાવા પામી છે, એવું સ્પષ્ટતાથી દેખાય છે. વળી તેના સંબંધમાં મુંબઈમાં વસ્તા પાટણના વતનીઓની એક બે મીટીંગ તે ઠરાવને રજૂરર થતો અટકાવવા માટે ભરવામાં પણ આવી હતી તેની નોંધ પણ આ પત્રદારે સમાજ પાસે રજુ કરવામાં આવી છે.

વળી ચાલતા માસમાં એક પાટણના સંઘની મીટીંગ વૈશાક શુદ્ધ ૧ ના રોજ ભરવામાં આવી હતી અને ચારૂપ તીર્થમાંથી

શામળાપાર્શ્વનાથજીની પ્રતીમાને ત્યાંથી પાટણમાં પધરાવવા આજ્ઞા હીલચાલ કરવામાં આવી છે. તે હીલચાલને માટે અમે ગત અંકમાં કાંઈક ઇસારો કરી ગયા છીએ, આ ટુકંડ પરીચય આપ્યા પછી ચારૂપ તીર્થમાં જતા સમાજના કોઈપણ વ્યક્તીને કેટલીક મુસીબતો હવે ઉભી થવા પામે છે, તેનો એક દાખલો હાલમાં ગયા માસમાં બનવા પામ્યો છે જે ખેદજનક છે. આપણા પાટણના કેવાતા શેઠ દલજીચંદ દોલતચંદ પોને ચારૂપ દર્શન કરવા ગયા હતા તો ત્યાંના વસ્તા સનાતનીયો તરફથી તેઓના ઉપર હાથચાલાકી કરવા ઉપર આવી ગયા હતા. પણ પોલીસ વચ્ચે પડી હતી અને તેઓને ત્યાંથી પાછા ફરવું પડ્યું હતું. અમારી જાણ પ્રમાણે આ શેઠ, એક મોભાદાર તેમજ કાર્યવાહક છે. છતાં તેમને મુશીબતમાંથી પસાર થવું પડ્યું છે. એટલુંજ નહીં પણ કહેવાય છે કે એક જૈન ગૃહસ્થના નાક કાન કાપવામાં આવ્યા છે, અને તેનો કેસ કોર્ટની દેવડીએ ચડ્યો છે, શું આ થોડું દુઃખદાયક પરિણામ છે. આવું થવાનું મુખ્ય કારણ ગોતવા જવાની કાંઈપણ જરૂર નથી કારણ કે સૌ કોઈ સમજી શકે છે કે સનાતનીયોને લવાદ તરફથી જે મોટી રકમ તેમજ આપણી માલીકીની જગ્યાનો મોટો ભાગ કાઢી આપી તેઓને નવાજેશ કરવામાં આવ્યું છે તેજ બતાવી આપે છે કે તેઓને મોટું ઉત્તેજન મળ્યું છે અને તેઓ એમ પણ માનતા હોવા જોઈએ કે આપણે કાવ્યા છીએ, ગમે તેમ હો પણ મજકુર શેઠ જે લવાદ થી નીકાલ લાવવા પ્રયત્ન કર્યો છે, તે એક પક્ષિય કર્યો છે તે નિઃસંદેહ વાત છે, એમ તો મારે પણ કહેવુંજ પડશે.

ચારૂપતીર્થ એક પ્રાચીન આપણી માલીકીનું તીર્થ છે અને હજારો જનત્રાણ ત્યાં દર્શનાર્થે જતાં હાલમાં ત્યાં રેલવેની સગવડ થઇ છે, જેથી હજારો સંખ્યામાં જનત્રાણ ત્યાંના લાભ લેતા થયા હતા; પણ થોડા સમયથી જ્યારથી આ કેસનો ચુકાદો લવાદે તેઓના લાભમાં કરી આપ્યો છે અને જમીન તેમજ રોકડ રકમ આપી છે, ત્યારથી સનાતનીઓ દેરાસરો રાતના આર વાગે ઉઘડાવે છે, યાત્રીકોને ઉતરવા દેતા નથી તેમજ ત્યાં એકપણ જૈનની વસ્તી નહિ હોવાથી કોઈ મોદીએ યાત્રીકોને સીધું પણ નહીં આપવા ત્યાંના રહીશ સનાતનીઓ તરફથી બંદોબસ્ત કરવામાં આવ્યો છે, આવી મુસીબતો ઉભી કરી આપણા કહેવાતા તીર્થના

રક્ષણ માટે જે કાંઈ દ્રવ્ય ઉપાર્જન થતું હતું, તેને પણ એક તરફથી મોટું નુકશાન ઉભું થવા પામ્યું છે, આ રીતના સનાતનીયો તરફથી હજુ પણ જોસભેર ઉશ્કેરણીયો ચાલુ રાખવામાં આવે છે. થોડો વખત પહેલાં આપણા પૂજ્ય આચાર્ય શ્રી યુદ્ધિસાગરજી પાટણધી ચારૂપ તીર્થના દેરા-સરના દર્શનાર્થે જવાના હતા, પણ તેઓને પાટણના કેટલાંક આગેવા-નોએ ત્યાં ટંટા શીસાદ થવાના ભયથી જવા માટે અટકાવ્યાનું કહેવાય છે, આવી રીતે આપણા માનનીય શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાના લવાદ તરીકેના ફેસલાના પરિણામે યાત્રીકોને તે સ્થળે જવાનું અંધ થવાનું કહે-વાય છે. વળી અમેને જણાવવામાં આવે છે કે સનાતનીયો તરફથી હા-લમાં મોટી ધર્મશાળા તથા મંદિરનો ભાગ વધારી મોટા વિસ્તારમાં કર-વાની હિલચાલો ચાલી રહી છે. આથી સમજી શકાય છે કે થોડો સમય વ્યતીત થયા પછી તેઓ પોતાના એક ધામ તરીકે તેને ઝાળખાવી આપણા તીર્થ સ્થળને મોટી મુશ્કેલીમાં મુકવાના પ્રયત્નો શરૂ થવાનો ભય ઉત્પન્ન કરશે. આવી રીતે આપણા પ્રાચીન તીર્થ માટે તેના આગેવાનો કાંઈપણ લક્ષમાં લીધા વિના આ ઠરાવને રદ કરવા માટે બનતું નહીં કરે તો અમે માનીએ છીએ કે સમય જતાં જેવી રીતે મક્કીજી સમેત શિખર વિગેરેમાં જગડો ચાલે છે તેવી રીતે ફરીથી મોટું રૂપ પકડવા પામશે, યાતો આપણને નમી જઈ આપણું તીર્થ ખસેડવાની ફરજ પડશે તો સવેળાની અમારી ચેતવણી છે કે કોઈપણ રીતે આ ઠરાવને રદ કરાવવા દરેક સ્થળે તેને માટે મીટીંગો ભરી પ્રોટેસ્ટ બહાર કરવો જોઈએ, અને મહારાજ ગાયકવાડ સરકારને આ બાબતની બાજુ કરવી જોઈએ.

પરિશિષ્ટ ૩૫

જૈન સ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ હોરલડ. ચૈત્ર-એપ્રિલ ૧૯૧૭ પુ. ૧૩ અ. ૪

ચારૂપ કેસ.

દીવાની-ફોજદારી કોર્ટમાં તીર્થોના સંબંધમાં આપણે જૈન ભાઈ-ઓ નિરથક ધન અર્ચ્યો જઈએ છીએ અને પરિણામે પૈસાની ખુવારી ઉપરાંત વિરોધ વધતો જાય છે. સમેતશિખર, અંતરીક્ષજી, મક્કીજી,

તારંગાળ વગેરે તીર્થોના અંગે ધાર્મિક ઝઘડાઓને મહત્વનું સ્વરૂપ આપી આપણે શ્વેતામ્બરો અને દ્વિગમ્બરો લાખો રૂપૈયાની ખુવારી કર્યો જઈએ છીએ. તેટલાથીજ નહિ અટકતાં વળી ચારૂપના એક નજીવા કેસે મહોટું સ્વરૂપ ધારણ કરેલ અને આ કેસમાં આપણે સમાર્ત પક્ષવાળાઓ સામે તકરારમાં ઉતરવું પડેલ. અંતે પક્ષોને હાનિ રૂપૈયાના ખર્ચામાં ઉતરવું પડ્યું છે અને કેસ ભવિષ્યમાં કેવું સ્વરૂપ લેશે તે સમજી શકાતું નહોતું, કોર્ટથી ગમે તે પ્રકારનો ફે-સલો થય તો પણ અંતે પક્ષ વચ્ચે હમેશને માટે વિરોધ રહે તેવો દેખાવ થઈ પડ્યો હતો. ચારૂપ કેસમાં અંતે તરફથી કામ કરતા પાટણના આગેવાનો સમાધાનીથી નિકાલ ન કરે તો પાટણની પ્રજા વચ્ચે કાયમને માટે કુસંપ રહે તેવો દેખાવ નજરે પડતો હતો, ગાયકવાડ સરકારના ભાઈ મે. સંપતરાવ ગાયકવાડે અંતે પક્ષો વચ્ચે આ તકરારનું સમાધાનીથી નિરાકરણ કરાવવા ઘણીજ મહેનત કરેલ પરંતુ તે બર આવી નહોતી. વડોદરા રાજ્યની વરિષ્ઠ કોર્ટ સુધી આ તકરાર ગઈ હતી, પરંતુ આખરે અંતે પક્ષવાળાઓને કંઈક સારી પ્રેરણા થવાથી શેઠ પુનમચંદળ કરમચંદળ કોટાવાળાને પંચાતનામું લખી આપવામાં આવેલ તે આધારે તેમણે ઠરાવ કરી ઘણીજ કુનેહથી આ તકરારનો અંત આણેલ છે.

તેઓ સાહેબ જૈન છતાં પણ સામા પક્ષવાળાઓને તેમનામાં સંપૂર્ણ વિશ્વાસ હોવાથી તેઓ તેમને પંચ તરીકે નીકાલ લાવવાનું સોંપવા માટે લલચાયા હતા અને આખરે આપણા જૈન ભાઈઓને જે ઉલટ ઇચ્છા-મહાદેવને આપણા દેરાસરમાંથી બહાર કાઢવાની હતી તે-પાર પડી છે.

ગઈ તા. ૪-૩-૧૭ના જૈન પત્રના અંકમાં શેઠ સાહેબે કરેલ 'એવોર્ડ' પ્રસિધ્ધ થયેલ છે તે વાંચક વર્ગે ધ્યાન દઇને વાંચી જો-યો હશે અને જો ન વાંચ્યો હોય તો ફરીથી વાંચી જોવાની અને આપણી કોઈ વિરૂધ્ધ જાણ તેવી હકીકત છે કે કેમ અગર કંઈ શાસ્ત્ર વિરૂધ્ધ લખાયું છે કે કેમ તેની ખાત્રી કરવા ભલામણ કરીએ છીએ. અમને લાગે છે કે એ એવોર્ડ-ચુકાદો ઘણો કુનેહથી સંતો-પકારક અને અંતે પક્ષોને ન્યાય મળે તેવી રીતે કરેલો છે અને તેમાં

કોઈપણ જાતની વિરૂધ્ધતા કરવી એ અમને તો અયોગ્ય અને અ-
પ્રમાણિક લાગે છે. એવું કાંઈ નથી કે જે જૈન ધર્મથી કે જૈન
શાસ્ત્રથી વિરૂધ્ધ હોય. અમે તો જે નિષ્પક્ષપાત અને ન્યાય શેઠ
સાહેબે વાપર્યો છે તેને માટે તેમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

સમાધાનીથી સાંસાનિક ઝઘડા પતાવવા એ જેટલું ઇચ્છે છે
તેના કરતાં ધાર્મિક ઝઘડા આપસમાં સુલેહ સંપત્તી યાતો આગેવાનોના
લવાદમાં પતાવી સમાવવા અને તેથી અરરપરસ એખલાસ વધારવો
એ અસંખ્યાગણો ઇચ્છે અને લાભકારક છે. જે તેમ ન થાય તો ધ-
ર્મનું એક પ્રાધાન્ય સૂત્ર 'મૈત્રી ભાવના' પર છરી મૂકાઈ પ્રભુની આ-
જ્ઞાના ભંગનો આરોપ આપણે શિરે આવે છે કોઈપણ ધર્મ એમ
કહેતો નથી કે કલેશ કરવો. સર્વ ધર્મ કહે છે કે કલેશમાં અવનતિ
છે-કલેશ પાપસ્થાનક છે તો કૃતગ્ર થઈ સર્વ શાંતિપ્રદ યોજનામાં દરેક
જૈન બધું જોડાશે અને વીર પ્રભુએ પ્રરૂપેલ મૈત્રીભાવના—સાર્વત્રિક બં-
ધુભાવ સર્વદા પ્રસારશે જૈનો દેવદેવીઓને માને છે કે નહિ તથા માનવા
માટે શાસ્ત્રનું પ્રમાણ છે કે નહિ તે માટે દાખલા દલીલવાળો લેખ જરૂર
પડશે તો મુકવા અમે તૈયાર છીએ.

પરિશિષ્ટ ૩૬

જૈન તા. ૬ ઠી મે સને ૧૯૧૭.

ચારૂપ તીર્થના વિચ્છેદ માટે થએલી હીલચાલ.

પાટણના પટેલોમાં ચારૂપના નામે ખેલાયેલી સેત્રાંજ.

હિંદના સંઘના સત્તાયુક્ત કાયદાસર બોર્ડની જોવાતી
ખાસ અગત્ય.

ચારૂપ તીર્થ અને તેના કેસનો પરિચય.

૧

પાટણ (ગુજરાત) પાસે આવેલા ચારૂપ તીર્થના અંગે પાટણની
જૈન અને સ્માર્ત ધર્મની પ્રજા વચ્ચે જે વૈમનસ્ય પેદા થયું હતું, તેનું

છેવટ બંને પક્ષના આગેવાનો વાદી અને પ્રતિવાદીએ સ્વીકારેલ લવાદ મારફત સંપૂર્ણ સમાધાની ભરેલી રીતે આવી જવાના સંતોષજનક ખબર અમો તેજ પ્રસંગે આપી ગયા હતા.

કેસનું વસ્તુસ્વરૂપ સમજનાર દરેક વ્યક્તિ અમારા તે રીપોર્ટથી સ્પષ્ટ જોઇ શકેલ હશે કે જે ઝઘડાએ ગંભીર રૂપ લીધું હતું અને બંને પક્ષ તેના પાછળ પુષ્કળ ખુવાર થવા છતાં તેનું ભવિષ્ય બહુજ દુર અને ચિંતાયુક્ત જોવાતું હતું તેનું છેવટ સમયસુચકતાથી અને હઠાપણુ ભરેલી રીતે લાવવામાં લવાદ શક્તિવાન થયેલ છે એટલુંજ નહીં, પણ ખાસ કરીને જૈન જેવી ડાહી કોમ આ છેવટથી પોતાના ઉદ્દેશને જાળવવા સાથે પોતાનું તિર્થ નિરાખાધ થયેલ છે. તેમ જોઇ શકેલ હશે. આટલી હકીકત શ્રી સંઘની દ્રષ્ટિએ સુસ્પષ્ટ કરવા પછી છુટા છવાયા અંગત દ્વેષથી કે પછી અણુસમજથી ઉદભવતા અવાજો અમારા કર્ણગોચર થયા છે પરંતુ તે એટલા તો નિર્માત્મ્ય અને ખીન પાયાદાર જોવાયા છે કે તે તરફ ધ્યાન આપવાનો શ્રમ સેવવો તે નકામો છે એમ સમજી અમે તે કેસનું ફરી ફરીને સ્પષ્ટીકરણ કરવાનું પિષ્ટપેષણ કરવું દુરરત ધાર્યું નહોતું પરંતુ તે પછીના મળતા રહેલા ખબરો ઉપરથી જ્યારે એમ જોવાય છે કે આપણામાં આજકાલ કેટલેક સ્થળે જેમ દેવ, ગુરુ કે ધર્મના નામો વચ્ચે અંતે બી અંગત હેતુ કે માગી મોટાઇ મેળવવાના યત્નો સેવાય છે, અને તેના પરીણામે સંઘની મહત્તા કે ધર્મના જૈરવને આઘાત આપવાને પણ પાછી પાની કરવામાં આવતી નથી. તેવી પવિત્ર (!) ભાવનાથી અહીં પણ સેત્રજ ખેલાવા લાગી હોય. આવી માગી મહત્તા મેળવવા માટેની બાજીઓ પોતપોતાના વેપાર વ્યાપારમાં રમાય તે સામે કોમને કંઈ સ્નાન સ્તતક નથી પરંતુ તેવી હદ ઓળંગી આ રમતના મહોરાં તીર્થહાની તરફ વાળવામાં આવેલાં જોવાયાં છે ત્યાં અમારે તે કેસનું પુનઃ અવલોકન કરવાની ફરજ બજાવવી પડે છે.

આરપના કેસને વધારે સારી રીતે સમજાવવાને આ તિર્થના અંગે જૈન અને રમાર્ત વચ્ચે મતભેદ પડ્યો ત્યારથી લવાદના છેવટના નિર્ણય સુધીનો સંપૂર્ણ અહેવાલ અમે હવે પછી અનુક્રમે સ્પષ્ટ કરીશું તેમજ લવાદના નિર્ણયમાં કહેવાતા વાંધાઓ તરફ પણ પુરતું ધ્યાન આપી તે દરેક મુદ્દાપર હવે પછી વિચાર કરીશું પરંતુ તે પૂર્વે હાલ તુર્ત કેટલીએક

વ્યક્તિઓએ મળી ચારૂપ તિર્થ વિચ્છેદ કરવાને જે હિલચાલ કરી છે તે માટે જનસમાજની દૃષ્ટિએ ખરું સ્વરૂપ બતાવવાની પહેલી ફરજ અદા કરવી દુરસ્ત ધારીએ છીએ.

એક પત્ર જણાવે છે કે “ ચાલતા માસમાં એક પાટણના સંઘની મીટીંગ વૈશાક શુદ્ધ ૧ ના રોજ ભરવામાં આવી હતી, અને ચારૂપ તીર્થમાંથી શામળા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાને ત્યાંથી પાટણમાં પધરાવવા બાબત હિલચાલ કરવામાં આવી છે. + + પાટણનો સંઘ મળી ઉક્ત મંદિરમાંથી આપણી પ્રતિમાજીને પાટણમાં લાવવાનો બંદોબસ્ત કરવા કમીટી નીમવાનો ઠરાવ પસાર કરી દોઢઠાણું પગલું ભરવા તૈયાર થયો છે. ”

આ વાત જો ખરી હોય તો તેનો નિર્ણય એ જૈન શાસ્ત્રની આત્માનો મહાન્ દ્રોહ છે. કેમકે અધાપી એવો એક પણ બનાવ નોંધાયો નથી કે જેમાં જૈન મંદિર કે પ્રતિમાજીનું ઉત્થાપન અને તે પણ ખાસ કરીને જૈનોનાજ હાથે કરવાનો વિચાર પણ થયો હોય. આપણાં એવાં ઘણાં તિર્થો છે કે જે અત્યારે નિર્જન જંગલોમાં-પર્વતોમાં કે શુક્રામાં એકાંત સ્થાને છે. એવાં ઘણાં મંદિરો છે કે જ્યાં જૈનોની વસ્તી પણ નથી અને એવાં પણ દેરાસરો છે કે જે સરકારને પોતાની કેટલીક સગવડને ખાતર ખસેડવાની ઇચ્છા થઇ હોય. એ સઘળું છતાં અધાપિ જૈનોને કે શાહન-શાહીસત્તાને પણ તેમ કરવાને સ્વપ્ન વરીક આવ્યું નથી. ત્યારે આ ચારૂપનું પવિત્ર તિર્થ જૈનોનાજ હાથે વિચ્છેદ કરવાની હિલચાલ કેવળ થાય તે પણ નીચું જોવરાવનારું છે.

આ તીર્થ શાસ્ત્ર દૃષ્ટિએ ઘણું પ્રાચીન અને પ્રભાવશાળી છે એટલુંજ નહિ પણ ત્યાં ખીરાજતા શ્રી શામળાજી પ્રભુની મૂર્તિ એ દૈવી પ્રસાદ છે, અને તે સમુદ્ર પર્યટનમાં પ્રાપ્ત થવા પછી ચારૂપમાં પધરાવવામાં આવેલ છે. વળી ઐતિહાસીક દ્રષ્ટિએ પણ એટલું તો પુરવાર થઇ ચુકેલ છે કે સાતમી સદીમાં એટલે તેરસો વર્ષ અગાઉ વનરાજ આવડાના રાજ્ય અમલ દરમિયાન નાગેન્દ્રગચ્છાચાર્ય શ્રી શીલગુણસૂરીના શિષ્ય દેવચન્દ્રસૂરીએ આ પ્રાચીન તીર્થ શ્રી ચારૂપ નામક શામળા પ્રભુની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી. આ પ્રમાણે હજારો વર્ષના પ્રાચીન અને પ્રભાવશાળી તિર્થનો વિચ્છેદ કરવાના ગમે તેવા કઠણ હુકમને પણ પીગળાવી દે તેવા ભયંકર

ખબર અમારા જાણવામાં આવ્યા ત્યારે ભારી ખેદ થયો. અને અમે જ્યારે તેમાં વાંચ્યું કે “ પાટણના સંઘની કમીટીએ આ ઠરાવ કર્યો છે ” ત્યારે આશ્ચર્ય સાથે પ્રશ્ન એ થયો કે ઉપરોક્ત ખબર આપનાર માધ્યમ, લવાદ માટે લખતાં એક વખત જણાવે છે કે “ આ કેસ જૈન ધર્મના એક અનુયાયીનો ન હોઈ જૈન શાસનની અંકીત થયેલી સમગ્ર પ્રજાનો હોવાથી નિર્ણય પ્રગટ કર્યા પૂર્વે આપણા મુનિમહારાજો પ્રજાના નામાંકિત વિચાર-વંત પુરૂષો આદીની યોગ્ય સલાહ લઈને પછીજ કોઈપણ પ્રકારના નિર્ણય પર આવવું એજ રા. કોટાવાળા શેઠને ઇષ્ટ હતું. ” આ પ્રમાણે ચારૂપનો વહીવટ જાણે કે હિંદનો સમગ્ર સંઘ કરતો હોય અને કોર્ટની દેવડીએ ચાલતા તેના આ કેસો સમગ્ર સંઘ લડતો હોય તેમ માની લઈ એક ન્યાયાધીશને પોતાનો ફેસલો દરેક વાદી અને પ્રતિવાદીને ધરોહર જઈ વંચાવવા અને તેમના સંમતીપત્રો લઈને ફેસલો આપવા શીખામણ આપી હતી તેમણેજ આ તિર્થોત્સાપન કરવાની સત્તા પાટણના સંઘનાજ હાથમાં હોય તેમ માનવાની કેમ જૂલ ખાધી હશે ? નિયમ એવો છે કે જેને દુઃખ થાય તેને દવાની જરૂર છે. ચારૂપના મૂળ કેસમાં આપણે હવે પછી જોઈશું તેમ પાટણના સંઘનેજ સંબંધ હતો અને તે પ્રમાણે ત્યાંના સંઘની છ ન્યાયોના આગેવાન શેઠો, નગરશેઠ તેમજ કેસના વાદી પ્રતિવાદી તથા કાર્યાવાહકોએ લવાદને સંપૂર્ણ સત્તા સ્વહસ્તે લખી આપી હતી, જે વધુ પ્રમાણેથી અમે હવે પછી જાતવવાના છીએ, તેવી સંપૂર્ણ સત્તાને પણ ‘ કહેવાતા શેઠ ’ તરીકે જોળખાવનાર બન્ધુ આવા ગંભીર વિષયમાં ક્યાં જૂલ ખાય છે તે અમેજે બારીક દ્રષ્ટિએ તપાસવા પ્રયત્ન કર્યો છે. પૂર્વનો કેસ સ્થાનિક સત્તાનો હતો, જ્યારે તિર્થ ઉત્સાપનના વિચાર સામે સમગ્ર જૈન સંઘને સંબંધ છે. કેમકે કોઈપણ દેરાસર કે પ્રભુની પ્રતિષ્ઠા દેશ પરદેશના સંઘના પ્રતિનિધિઓ મળી એકત્ર સંઘના હાથે થાય છે. અને તેથી તેનું ઉત્સાપન પણ તેજ પ્રમાણે સમગ્ર હિંદના શ્રી સંઘના એકત્ર વિચાર પછી થવું જોઈએ, તેને બદલે સમગ્ર હિંદના સંઘની સત્તા પર તરાપ મારવાના વિચારો એકાએક બહાર આવવાથીજ તેમાં કંઈ છુપું રહસ્ય છે તેમ અમારે માનવું પડ્યું હતું, અને અતે વધુ તપાસને શરીણામે જોવાયું છે કે આ તિર્થ ઉચ્છેદની વાત સત્ય નથી, પરંતુ એક સેત્રાંજની બાજુ ખેલાઈ છે અને તેમાં અજ્ઞાન પાવદળને વર કર્યા છે.

લવાદના ફેંસલા માટે અમે હવે પછી બતાવીશું તેમ પાટણ અને મુંબઈના પાટણ વાસીઓએ લવાદને ખુલ્લી સંમતિ આપવા પછી અંગત ભાવોને સાધવા માટે ઉશ્કેરણી શરૂ કરી અને તે માટે ફેંસલો રજીસ્ટર ન કરવા દેવા બાજુ રમાઈ પરંતુ બ્યારે ફેંસલો અમલમાંજ મુકાઈ ગયો અને રજીસ્ટરનુંજ કારણ ન રહ્યું ત્યારે દૂરની જૈન પ્રજા અને ધર્મપ્રેમી મુનિ-રાજને ઉશ્કેરવા ઉત્થાપનાના વાતાવરણ ફેલાવવાની યોજના ઘડાઈ તે માટે પાટણમાં સંઘને બોલાવવામાં આવ્યો. પાટણમાં શ્રીમાળી, ઓસવાલ, પોરવાડ, એવી એવી છ ન્યાતો મળીને સંઘ કહેવાય છે. બ્યારે આ કાર્ય માટે છ ન્યાતોને એકઠી કરવા યત્ન થયો ત્યારે ત્રણ ન્યાતે તે સામે નાપસંદગી દર્શાવી દૂર રહ્યા, બ્યારે બાકીની ત્રણ ન્યાતોમાં પણ મતભેદ પડ્યો તેથી બાકી રહેલા મળતા વિચારના જૈન ગણમાંથી ૩૫ નામે ચુંટી તેમાંથી બાર વિચારોને છુટા છુટા મેળવીને આ ડરાવ કરવાની વાત બહાર મુકાયેલ હોય તેમ જણાય છે, કે જેને સંઘના નામે ડરાવીને જૈન પ્રજાને ગભરાવનારા ખચર બહાર મુકાયા છે તેથી દીલગીર થઈ તેવા ઉછાંછળા વિચારવાન માટે હસવું આવે છે.

આ બાજુ ખેલવામાં જાણે આટલાથી સંતોષ ન થયો હોય તેમ જણાવ્યું છે કે-“પાટણના કેવાતા શેઠ દલછાચંદ દોલાચંદ પોતે ચારૂપ દર્જન કરવા ગયા હતા, તો ત્યાંના વસતા સનાતનીયો તરફથી તેઓના ઉપર હાથ ચાલાકી કરવા ઉપર આવી ગયા હતા. * * એટલુંજ નહિ પણ કહેવાય છે કે એક જૈન ગ્રંથસ્થના નાક કાન કાપવામાં આવ્યા છે. અને તેનો કેસ કોર્ટની દેવડીએ ચડ્યો છે, * * જમીન તેમજ રોકડ આપી છે ત્યારથી સનાતનીયો દેરાસરો રાતના બાર વાગે ઉઘાડે છે, યાત્રીકોને ઉતરવા દેતા નથી, તેમજ ત્યાં એક પણ જૈનની વસ્તી નહિ હોવાથી કોઈ મોદીએ યાત્રીકોને સીધું પણ નહિ આપવા ત્યાંના રહીશ સનાતનીયો તરફથી બહોળરત કરવામાં આવ્યો છે. * * સનાતનીયો તરફથી હાલમાં એક મોટી ધર્મશાળા તથા મંદીરનો ભાગ વધારી મોટા વીસ્તારમાં કરવા હીલચાલ ચાલી રહી છે. આ વગેરે જૈન પ્રજાને ગભરાવનારા ખચરોમાં અલ્પાંશે પણ વળુદ નથી તેમ અમે બરાબર ખાત્રી કરી છે અને તેથી તેમાંજ જણાવવા પ્રમાણે જેમ આચાર્યશ્રી ખુદ્દિસાગરજી મહારાજને આવા ગપગોળાએ ગભરાવી તિર્થદર્શન ન કરવા દેવાનું

અતરાય કર્મ તેની તોપમાર્યાએ બાંધ્યું છે તેમ વધુ કર્મબંધ ન થાય અને યાત્રીકો વધારે છુટ અને હોંસથી આ પવિત્ર તીર્થનો નિર્ભય રીતે લાભ લેતા રહે તે માટે આ દરેક હકીકત માટે ખરી ખીના જણાવવા અમે જરૂર જોઈએ છીએ.

ઉપર શેઠ તરીકે દલછાયંદ દોલાયંદને બતાવ્યા છે તે સત્ય નથી, પણ પાટણમાં પોપટલાલ હેમચંદ શેઠ છે. હવે માનો કે ‘કહેવાતા’ એ શબ્દથી મી. દલછાયંદને શેઠ માનવાનો શક રાખ્યો હોય તો પછી તેમાંજ ચારખને “આપણા કહેવાતા તીર્થ” એમ લખવામાં તીર્થ માનવાનો શક તો રહેતો નથી કે ? અસ્તુ, જાણુવા પ્રમાણે શા. દલછાયંદને જે કંઈ બોલવું થયેલ તે તેમના ખાનગી વેરભાવને લીધે અને પરસ્પરના વચન વિલાસને પરિણામે છે, પરંતુ તેથી સ્માર્તો દરેક સાથે મારામારી કરે છે તેમ કહેવું એ તેમને હાથમાં લાકડી આપી શીખવવા જેવું છે. વળી નાકકાન કાખ્યાની વાત પૂર્વ કાળમાં બની છે અને તે કેસ પણ લવાદે માંડીવાળ્યો છે તો પછી આ પૂર્વના જમાનાને અત્યારે યાદ કરી અજાણ્યાને ગભરાવવાથી સાર્થક શું હશે તે સમજી શકાતું નથી.

આગળ જતાં તેઓ દેરાસર રાત્રીના બારે ઉઘાડે છે તેમ જણાવ્યું છે, તે પણ પૂર્વ કાળનીજ માંડી જણાય છે. કેમકે લવાદના હુકમ મુજબ હાલ સ્માર્તની મૂર્તિઓને તેને સોંપી અલાહેદી કાઢી આપેલ ઓરડીમાં પધરાવી આપેલ છે, અને ત્યાં જવા આવવાનું દાર પણ નિરાણું છે (જે અમે હવે પછી તેનો નકશો આપીશું તેથી જોવાશે) તો પછી ધર્મશાળાના કોટના દાર ઉઘાડવાને કે ઉઘાડાવવાને તેમને કારણ રહેતું નથી, તો પછી ધર્મશાળાના ગઢના દાર, દેરાસરના ગઢના દાર અને દેરાસરના બાર મધ્ય રાત્રે તેઓ કઈ દેવતાઈ શક્તિથી ઉઘાડતા હોય ?

યાત્રીકોને ઉતરવા દેતા નથી તે વાત પણ તેટલીજ ખીનપાયાદાર છે. કેમકે ધર્મશાળાના છ ઓરડા, મેડી, રસોડું, તેની બે ઓરડી અને દાળીયું તે સર્વ આપણા સ્વતંત્ર કબજાના કમ્પાઉન્ડમાં છે અને ત્યાં મોદી-ખાનાનો પણ બિલકુલ પ્રતિબંધ નથી.

અત્રે જૈન વસ્તી ગરીબ સંસારની પણ છે તે એટલાપરથીજ જોવાશે કે સ્માર્તને આપેલ ઓરડી આગળનો માર્ગનો પડતર ભાગ કે જે કુખાના નામથી ઓળખાય છે તે સંધનો છતાં એક કોણીના વપરાસ પ્રસંગે તેણે એક જૈનને ગીરવી સોંપેલ હતો અને જે પાછો રૂપિયા ત્રીશથી સંધના કબજામાં લેવાયો છે. વળી આ કુખાનો હક શ્રી સંધને ન મળે તે માટે શેત્રંજના નાયક મુંબધવાળા શેઠ (જેના નામ હવે પછી સપ્રમાણ આપીશું) તરફથી મોટી રકમની લાલચ આપી આ કબજો ઉઠાવવા યત્ન થયો હતો તે છતાં ત્યાં જૈનની બીલકુલ વસ્તીજ નથી તેમ કહેવું શું ગપ નથી ?

વળી જણાવે છે કે સ્માર્તો ધર્મશાળા તથા મંદિરનો ભાગ વધારી વીસ્તારમાં કરવા હીલચાલ કરે છે તે પણ આંખે પાટા બાંધનારી બીના છે. કેમકે તેમને અપાએલ જમીનની બે તરફ રાજમાર્ગ છે, બ્યારે બે તરફ આપણો બાંધેલ ગઢ છે તો પછી પાતાળ કે આકાશની સીમામાં તેઓ ગમે તેમ કરે કે પછી ગામમાં ગમે તેમ કરે તેમાં આપણે ચીંતા કરવાનું કારણ રહેતું નથી.

એકંદર તિર્થમાંથી પ્રભુને કલ્યાપન કરવાની પાટણના સંધને સત્તાજ નથી તેમ તેવી કોઈ હીલચાલ શ્રી સંધે કરીજ નથી. તેમ રાજ્ય તરફથી પણ તેમ થવા દે તેમ નથી, તો તે ચિંતા દૂર થાય છે. વળી યાત્રીકાને જવા આવવામાં બીલકુલ વિઘ્ન નથી એટલુંજ નહિ પણ સાંભળવા પ્રમાણે આવતી પૂર્ણિમાસે ત્યાં મોટી પુજા તથા સંધનું જમણું થનાર છે તો આવી ધાસ્તીને દુર કરી આ પવિત્ર તિર્થનો ઉત્સાહથી લાભ લેવા ચુકવું નહિ. કેમકે આ તીર્થ સ્ટેશન છે તેથી જવાઆવવાની સગવડ સારી છે.

આ કેસનું વસ્તુસ્વરૂપ ખાસ અભ્યાસ કરવા જૈન પ્રગ્નને જરૂરનું છે તેમ લવાદ સામે બતાવાતા વાંધા બીનપાયાદાર છે તે માટે હવે પછી વિચાર કરીશું.

પરિશિષ્ટ ૩૭

જૈન. તા. ૬ ઠી મે સને ૧૯૧૭,

ચારૂપની ચર્યાઓ.

મ. ‘ જૈન ’ ના અધિપતિ સાહેબ,

ચારૂપના લવાદે આપેલા ચુકાદાની સામે ઘણી અધટિત ચર્યાઓ ‘ જૈન શાસન ’ માં અને ખીજાં ચર્યાપત્રોમાં આવવાથી જૈન કોમમાં ઉશ્કેરણીનો પવન ફેલાયો છે, અને તેથી કેટલાક મજબુત જવાબો જાહેરમાં મુકવાને આપના પ્રમાણિક પત્રનો આશ્રય આપવા વિનંતિ કરું છું.

તા. ૨૦ મી માર્ચના ‘ હીંદુસ્થાન ’ માં એક ‘ જૈન ’ લખે છે કે ‘ એવોર્ડમાં જે ખીનજરૂરી ધાર્મિક ટીકા કરી છે, તેમને હું તા. ૪-૪-૧૭ નું ‘ જૈન શાસન ’ વાંચવા ભલામણ કરું છું. જૈન શાસનના અધિપતિ સાહેબ તેમાં લખે છે કે “ પહેલાં તો તે મૂર્તિઓ એક જૈન દેવાલયમાં કેવી રીતે અને કયાંથી ઘુસી ગઈ ? તેજ બાબતના નિર્ણય માટે શેઠ-શ્રામે જરાપણ પરિશ્રમ લીધેલ નથી. ” વાસ્તવિક રીતે જોતાં ‘ ઘુસી ગઈ ’ એ સિદ્ધ કરવાની કોઈનીએ તાકાત નથી. કોર્ટમાં ઘણોએ પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હતો પણ દેવાલયમાં જૈનોનો વહીવટ ૫૦-૬૦ વર્ષ ઉપરાંતનો બતાવી શકાયો નથી, એટલે આવા સંજોગોમાં કોઈપણ ન્યાયાધીશ સંજોગો ઉપરથી અનુમાન ઉપરજ આવી શકે. શ્રીમાન શેઠ કોટાવાળા પણ એવા અનુમાનપર આવેલા એવોર્ડપરથી લાગે છે કે જૈનો અને સ્માર્તોની રૂઢીઓના મિશ્રણને લઈને કોઈપણ કારણથી એ મૂર્તિઓ દેવાલયમાં આવી હોવી જોઈએ અને તેથી મિશ્રણને માટે વિવેચન વાસ્તવિક છે તે કયું છે. જો એ વિવેચન ન કયું હોત તો મૂર્તિઓ ‘ સદરહુ દેવાલયમાં શ્રી જૈન ધર્મના દેવ પાર્શ્વનાથજી વિરાજે છે તે દેવની પાસે શ્રી મહાદેવજી ગણુપતિ વગેરે દેવોની પ્રતિમાઓ ખીરાજમાન છે, એ જોએએ ચારૂપ જોયું છે તેઓની સર્વ સ્વીકૃત વાતનો ખુલાસો થવો સર્વથા અશક્ય હોતો. એ વિવેચન જો ન કરવામાં આવ્યું હોત તો સમાધાનનું કાર્ય

સોંપાયું તે વખતે કોર્ટેમાં અપીલ સનાતનીઓની ચાલુ હતી, અને તેઓ તે પાછી ખેંચી ન લે તો એવોર્ડ તેમાં પુરાવામાં આવી જૈનોને હાની કરતાં થઇ પડે તેવો સંભવ હતો. સ્માર્તોનો પૂર્વપક્ષ શું હતો ? કોર્ટે તેને કેટલા પ્રમાણમાં વિજય આપ્યો હતો અને તેથી સમાધાન સમયે કેવા સંજોગો હતા, એ ‘ જૈન શાસન ’ ના અધિપતિએ જો જોયું હોત તો શ્રીમાન લવાદ ઉપર અણુઘટતા આક્ષેપો તેઓ કદી પણ કરત નહિ. વળી એવોર્ડના જે વિવેચન માટે વાંધો બતાવવામાં આવે છે તે ધાર્મિક ગણી શકાય તેમ છેજ નહિ. કારણ કે અમુક ધર્મ આમ કહે છે એમ તેમાં લખેલું નથી પણ કેટલાક મનુષ્યો આમ કહે છે એમ તેમાં જણાવેલું છે અને તેમ છતાંયે કોટાવાળાએ એમ સ્પષ્ટ લખેલું છે કે જે “ જૈન ધર્મ મુજબ કોઇપણ જીવ ઉત્પન્ન કરનારી વસ્તુ દેવને સ્પર્શ કરવાથી તેમજ જૈન વિધીની ક્રિયા વિરુદ્ધ દેવનું સ્થાપન, પુજન કે ક્રિયા થાય તો શ્રી તિર્થંકર પ્રજુની આશાતના થઇ ગણાય છે. ” રૂઢીઓમાંજ મિથ્યાણુ થયેલું છે પણ ધર્મ તેથી જુદોજ છે એમ તેઓ સ્પષ્ટ કહે છે અને તેથી જો જુદા જુદા ધર્મોના દેવોને અલગ કરી હદ મર્યાદા નક્કી કરી પોતપોતાના દેવાલયમાં સ્વધર્માનુસાર ક્રિયાઓ કરવા જણાવે છે.

મહેસાણાની કોર્ટનો ફેસલો કે જૈનો જોને ‘ જીત ’ માને છે તે ફેસલો ફક્ત મૂર્તિઓનું ઉત્થાપન પ્રમાણીક આસયથી આરોપીઓએ કરેલું અને એ દેવોને પુનઃ અસલની જગોએ બેસાડવાની ઇચ્છા પૂર્વક કરેલું માટે આરોપીઓને શિક્ષામુક્ત કરે છે અને એથી સનાતનીઓએ અપીલ ન કરી હોત તો પણ મૂર્તિઓ અસલ જગોએ બેસાડવી પડત તથા હવન કેસના સ્માર્તોના લાભમાં થયેલા છેલ્લા ચુકાદા પ્રમાણે એકજ મંદિરમાં હવન તથા મહાદેવની પુજા વગેરેથી જૈન દેવોની અશાતના ચાલુ રહેત અને સનાતનીઓએ કરેલી અપીલનો પણ માથા ઉપર ભય તો ખરોજ. એવા સંજોગોમાં જૈનોની ઇચ્છા શું હતી કે એકજ મંદિરમાં હવન વગેરે ભલે થાય અને એ મૂર્તિઓ ભલે એકજ મંદિરમાં બેસે ! શેઠ કોટાવાળાએ એકજ મંદિરમાં હવન ન કરતાં અલગ મંદિરમાં પ્રતિષ્ઠા કરી ત્યાં તે ક્રિયાઓ કરવા સુચવ્યું એ શું જૈનોને ઓછું લાભપ્રદ છે ? જૈનો શું એમ કહેવા માગે છે કે ચુકાદો તદ્દન સનાતનીઓના ગેરલાભમાં અને જૈનોનાજ સંપૂર્ણ હિતનો થવો જોઇતો હતો ? જો એમ હતું તો પછી

કોર્ટમાંજ પોતાનાં મળ્યુત કારણો બતાવવાની હીંમત ખોઈ નાખી સમાધાનના વિચારપર આવવાનીજ શી જરૂર હતી ?

એવોર્ડનું ચર્ચાવાળું લખાણ બીજા આવો પ્રસંગો જાગે તો જૈનોને હાનીકર્તા થાય એવો એક વાંધો રજુ કરવામાં આવે છે તે પણ વજુદ વગરનોજ છે.

આ એવોર્ડમાંનું એ વિવેચન એક વ્યક્તિ સ્વાતંત્ર્યવાળો અભિપ્રાયજ માત્ર છે અને તેથી તે કંઈ નુકશાનકર્તા હોવાનો સંભવજ નથી; સંજોગો પણ બધા દેવાલયોમાં એક સરખા હોતા નથી. ચારપના દેવાલયના સંજોગો અને પરિસ્થિતિ કેવી હતી તે જોશો ? ચારપના દેવાલયને તો મે. સુઆસાહેબે સાર્વજનિક ઠરાવ્યું હતું. સનાતનીઓ તેમાં દર્શને અને બાધા આપડીએ આવે છે એ પ્રમાણુભુત માની એટલો તેમનો હક્ક-સાર્વજનિક હક્ક કોર્ટે સ્વીકાર્યો હતો. નાં ગાયકવાડ સરકાર તરફથી વર્ષાસન મળે છે અને તેથી તે એકલી જૈન માલેકીનું કરી શકે નહિ; આવાં કારણોને લઈને બન્નેના દેવોને જુદા પાડવા અને કાંઠપણુ આપ્યા વિના સનાતનીઓને સંતોષ આપવો એ અસંભવીત હતું. “જૈનશાસન” બાદશાહી રકમનો ખર્ચ જૈનોએ કર્યો એમ વારંવાર લખ્યા કરે છે તો સમાર્તોએ શું નવાખી રકમનો ખર્ચ કર્યો હતો ? ખર્ચ બન્નેને થયો હતો. વળી સમાધાન માટે રૂ. ૪૦૦૦) આપવાને જૈનો પ્રથમથીજ ખુશી હતા.

મુનિમહારામજે જે અભિપ્રાયો આપ્યા છે તેના પણ ખુલાસા ઉપરના લખાણમાં થઈ જાય છે, અને એ નિર્વિવાદ છે કે કેટલાક જૈનો અધિકા વિગેરે દેવોને માને છે. પાટણની કેર્ટમાં જૈન સાક્ષીઓએ ચારપના મંદિરમાં મહાદેવ પાર્વતી વિગેરે દેવોને એ દેવો અમારા છે એમ જણાવ્યું છે અને એ સાક્ષીઓએ ધર્મ વિરુદ્ધ સાક્ષી આપી એમ શા માટે ચર્ચા થતી નથી ? ખરું કારણુ એ છે કે મહાલક્ષ્મિ માતાના હવનમાંયે કેટલાક જૈનો ખર્ચમાં ફાળો આપે છે ત્યાં આશાતનાનું પુછવું શું ? પણ એ કંઈ ધર્મ નથી માત્ર રહીનું મિથણુ છે. કેટલીક વ્યક્તિઓ એમ કરે તેથી કંઈ ધર્મની આજ્ઞાઓ દોષીત ઠરતી નથી. કેટલાક બદમાસો ચોરી કે ખુન કરે તેથી કંઈ કાયદામાં તેવો આજ્ઞ

ચોડીજ છે ? પાટણમાં ચોરીના ગુન્હા ઘણા અને છે એમ કોઈ કહે તો તે કંઈ રાજકોટી નથી, તેવીજ રીતે કેટલાક હોંદુઓ આમ વર્તન કરે છે એમ કહેવાથી હોંદુ ધર્મને કાંઈ લાંછન નથી. સત્ય ખીના લખવી એ કંઈ ટીકા ગણાતી નથી પણ અધર્મીત ઉશ્કેરણીઓને લીધે પાટણના સંઘની સ્થિતિ પણ ડામાડોળ થતી જાય છે. કારણ કે મુંબઈના પાટણ-વાળાઓના સંઘે ચાંપના એવોર્ડમાં વાંધાભર્યા શબ્દો છે કે નહિ તેનો છેવટનો નિર્ણય લાવવાને માટે સાત ગૃહસ્થોની એક કમીટી નીમી હતી અને તે કમીટીએ સંઘે આપેલી સત્તાનુસાર કોઈ વિદ્વાન બેરિસ્ટર કે જે જૈન હોય તેની સલાહ લેવાનું વ્યાજખી ધારી જૈન બારીસ્ટર મીસ્ટર મકનજી જુહાભાઈની સલાહ લીધી અને તેમણે (મી મકનજીભાઈએ) અભિપ્રાય આપ્યો કે એવોર્ડનું વિવેચન ધર્મને બંધનકર્તા નથી, હવે જ્યારે વિવેચન ધર્મને બંધન કરતાં નથી તો તિર્યોના તથા ધર્મના ગૌરવને હાનીકર્તા હોઈજ શી રીતે શકે ? પણ પ્રથમના સંઘને ઉશ્કેરનાર ઓગણીસ સહીઓવાળા હેન્ડબીલમાં એવા શબ્દો લખેલા હોવાથી કેટલાકોએ બંધારણ વીરૂદ્ધ સંઘ બોલાવી પોતા-પોતાના શબ્દોનો ખોટો બચાવ કરવાને વાસ્તેજ મી. મકનજીભાઈના અભિપ્રાયની દરકાર ન કરતાં સંઘના નામે સંઘેજ નીમેલી કમીટીનો કેવો સત્કાર કર્યો છે ? વળી ઠરાવ પણ માનનીય અને બંધનકર્તા નથી એવો જોળમેળ અર્થ વગરનો કરીને જૈન સમાજમાં નકામો કોલાહલ કરી ચુક્યો છે શેઠનો એવોર્ડ જે એમને પસંદ નથી કે માનનીય અને બંધનકર્તા નથી તો પછી એવા ઠરાવોથી હવે લાભ શું છે ? એવોર્ડનો તો અમલ પણ થઈ ચુક્યો. મહાદેવના મંદીરનું મે. સર સુખાના હાથે ખાત-મુહુર્ત પણ થઈ ચુક્યું છતાં હવે રજીસ્ટર કરવા દેવો કે ? કરવા દેવો એ સવાલોનું શું મહત્વ છે. હવે તો જો તે ચુકાદો પસંદ ન હોય તો શા માટે તે કચુલજ ન કરવાનાં પગલાં લેવામાં નથી આવતાં ? ખરી રીતે જોતાં તો અધુ ખોટી ઉશ્કેરણીનુંજ પરિણામ છે. સંઘે નીમેલી કમીટીમાંના ચાર મેમ્બરો રા. મણિલાલ કેસરીચંદ, રા. ભોગીલાલ હાલાભાઈ, રા. સુનીલાલ ખુબચંદ તથા રા. જેસીંગભાઈ બાપુભાઈ છેલ્લી બંધારણ વીરૂદ્ધની મીટીંગમાં પણ હાજર હતા, છતાં તેમણે તે મીટીંગના કામકાજમાં કંઈ પણ પ્રોટેસ્ટ ઉઠાવ્યો નથી એ તેમની સંઘ અને સંઘે નીમેલી કમીટી તરફની દૂરજો કેવી બજાવી તેનો અગ્રહો ખ્યાલ આપે છે.

ફરીને એ વાત ભાર દબને જણાવવાની ફરજ પડે છે કે લવાદની ફરજ ફક્ત મહાદેવની મુર્તિ પુરતું જ સમાધાન કરવાની નહિ હતી પણ હવન કેસમાં સ્માર્તોની જે દલીલ હતી (કારટે તેઓને લાભ આપ્યો છે) તેનો નીકાલ પણ લવાદેજ કરવાનો હતો કે હવન કયા મંદિરમાં કરવો ? હવન કરવાનું સ્પષ્ટીકરણ લવાદે એટલા સારું કર્યું છે અને દર વર્ષે હવનની તકરાર થવાનો ભય નિષ્ફળ કર્યો છે. લવાદે બંને પક્ષની માગ-ણીઓનો અને વ્યાજબીપણાનો તથા સંજોગોનો ખ્યાલ કરવો જોઈએ, એટલા માટેજ એ વિવેચન બીનજરૂરીઆત નહિ પણ અગત્યનું છે. અને તે લવાદનું પ્રથમ કર્તવ્ય હતું. વળી કંઈ પણ કારણ જણાવ્યા સિવાય મુર્તિઓને અલગ કરવા ફરમાવવું એ કંઈ એવોડ કહેવાય નહિ, અને તેથીજ વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે. કોરટોના ફેસલામાં અને બીજા પંચના ઠરાવોમાં શું આ વિવેચનની રીત બીનજરૂરીઆત સમજવામાં આવે છે ?

કેટલાક પૂજ્ય જૈનાચાર્યો અને કેટલાક જૈનોએ એવોડ માટે જે વાંધાભર્યા લખાણનો સવાલ ઉભો કાઢ્યો છે તેઓએ તો ચારપ કેસની સંપુર્ણ બીના જાણી હોત, મુર્તિઓનાં અને હવન કેસના કોરટનાં કાગ-ળીયાં વાંચ્યા હોત અને જૈનોની તે વખતની બડવાની સ્થિતિ તથા પૈસા ખર્ચવાની શક્તિનો વિવેકપૂર્વક ખ્યાલ કર્યો હોત તો સંઘના ભાવીહિત અને ઐક્યનો નાશ થાય તેવા દુરાચ્છ અને કોલાહલથી જરૂર દૂર રહેત. કારણ કે સાધુ મહારાજોના અભિપ્રાય મંગાવનારાએ એવોડના ઉપર પોતાનું હેડીંગ લખી તેમાં ‘મહેસાણાનો કેસ જીત્યા પછી’ એવા ભડકા-વનારા શખ્દો લખ્યા હતા તેમજ જે હેન્ડબીલ ઓગણીશ સદ્ગૃહસ્થોએ જૈનોને ઉશ્કેરવાનો પ્રથમ નિષ્ફળ પ્રયત્ન કર્યો હતો તે હેન્ડબીલ કે જેમાં કોટાવાળાએ આપણા ધર્મવિરુદ્ધ વિચારો દર્શાવ્યા છે અને તે ચુકાદામાં આપણા તીર્થોના તથા ધર્મના ગૌરવને હાની કરેલી છે, એવું એકમાર્ગી-સુચક લખાણ લખેલું હતું તે બંને ધર્મચાર્યોપર મોકલવાથી તેમના વિચારો પણ તેજ દીશાએ દોરવાઈ ગયા છે અને ખરી વીગતો અંધા-રામાં રાખી હતી કે જે હજુ પણ ભાગ્યેજ જાણવા દીધી હશે. મહે-સાણાની જીતમાં વડોદરાના જૈન વકીલ મી. નંદલાલ લલ્લુભાઈ વગર પૈસે કોરટમાં ઉભા રહ્યા હતા તેઓએ પણ જીત મળ્યા પછી એ સમા-

ધાન કરવાની સલાહ આપી હતી કે જેની નકલ (આપના જૈન પત્રમાં) છપાઇ ગયેલ છે વળી મુનિમહારાજ કપૂરવિજયજીએ પણ ધારાશાસ્ત્રીઓની અને ભાવનગરવાળા કુંવરજી આણંદજીની સલાહ લેવા સુચવ્યું હતું, અને કુંવરજી આણંદજીએ પોતાનો કેવો અભિપ્રાય મોકલ્યો છે તે આપના પત્રમાં પ્રગટ થઇ ચુક્યો છે, જેના ઉપરથી સમાજ સત્યાસત્ય જાણી શકશે. કેટલાક મુનિરાજોના અભિપ્રાય પણ ચુકાદો તદ્દન વ્યાજબી છે પણ સાધુ સાધુમાં વીરોધ થાય તે માટે આપતા નથી.

તટસ્થ.

પરિશિષ્ટ ૩૮

જૈનશાસન. વૈશાક શુદ્ધિ ૧૧ બુધવાર વી. સં. ૨૪૪૩.

જૈન મંદિરોં મેં અન્ય દેવોંકી મુર્તિયાં
કૈસે આઈ ઝૌર
ચારૂપ કેસ?

લેખક-શ્રીમાન આલયંદ્રાચાર્યજી મહારાજ

ખામગાંવ.

ચારૂપ (પાટણ) કે મુકદમેં કે લવાદકે. ફૈસલેપર જૈન પત્રોં મેં આન્દોલન ચલરહા હૈ મુનિયોંને ઝૌર સમ્પાદકોં ને અપને વિચાર પ્રકટ કિએ હૈ અતઃ હમને બી ઇસ વિષયમેં હમારે વિચાર પ્રકટ કરના ઉચિત સમજા. ચારૂપ કૈસકા ફૈસલા પાટણ-નિવાસી શેઠ કોટેવાલેને દિયા હૈ. યહ જૈન ધર્માનુયાયી હોનેપર શ્રી જૈન ધર્મકે વિરુદ્ધ જો ફૈસલેમેં લિખા હૈ. ઉસકા ખંડન જૈન પત્રોંમેં હો ચુકાં હૈ? પરંતુ દુઃખ ઇસ ખાતકા હૈકિ જિસકોં યોગ્ય વિશ્વાસુ સમજ કર હિન્દુ ઝૌર જૈનિયોંને લવાદમેં મુકરર કિયા ઉસ કે હાથસે (ચાહે ફૈસલા કૈસા હી કયોં નહી પરંતુ) જૈન ધર્મસે વિરુદ્ધ ઉલ્લેખ દેખ કર કિસ ધર્માભિમાનીકોં ખેદ ન હુઆ હોગા? જૈન શાસ્ત્રોંને અર્હત દેવકોં ઝૌર અન્યાન્ય દેવતાઓંકી

કિસ રૂપમેં માને હે ઇસ બાનકી ડોકોવાલે શેઠ સરખે સન્માન પાત્ર વ્યક્તિકે વક્ષ્ય કે બાહાર રહના. યહ જૈન સમાજમેં ધાર્મિક શિક્ષાકા અભાવ પ્રતીત હો રહા હૈ? અસ્તુ. ડોકોવાલે શેઠ યદિ ઇતિહાસ કા નિરીક્ષણ કર ફૈસલા દેતે તો ઉનકી લેખની કુછ ભિન્ન રૂપમેંહી ચત્રતી? ખૈર. જો લોક ઇસ સમય તીરોંકે ઝગડોંકોં લવાદ દ્વારા તોડનેકા આન્દોલન કર રહે હૈ ઉન્હેંને ઇસ ફૈસલેપર દૃષ્ટિ દેકર વિચાર કરના ચાહિએ? લવાદસે કિસી એક પક્ષકોં અસંતોષ અવસ્થ હોતા હૈ. તો ફિર ન્યાયાલય દ્વારા ફૈસલા હોના કયા બુરા હૈ? ઇસ વિષયમેં મેં મેરા મત કિસી અન્ય લેખ દ્વારા પ્રકટ કરંગા મગર યહાંપર કેવલ ઇતનાહી કહના હૈ કિ-લવાદ દ્વારા ભી એકાન્ત ન્યાયકી આશા રખના વ્યર્થ હૈ. ઔર ઇસકે લિએ ડોકોવાલે શેઠ કા કિયા હુઆ ચાર્પ કેસકા ફૈસલા ઉદાહરણમેં પર્યાપ્ત હૈ.

જૈન મંદિરોંમેં જૈનેશ્વર દેવતાઓંકી મુર્તિયાં કેસે સ્થાપિત હુઇઃ ઇસકા ભી થોડા નિરીક્ષણ કરાદિયા જાતા હૈ.-

શત્રુંજય તીર્થપર યવનોકે અંગારશાહ પીરકી કબર હૈ. કેસરિયા-જી ઔર મકસી તીર્થ પર શિવ ઔર વિષ્ણુકી મુર્તિયાં રકખી હુઇ હૈ યહ કયોં? ઔર કેસે રકખી ગઇ હૈ? કયા ઉક્ત સ્થાનોંપર ભી યવન ઔર શૈવ હકદાર હો સકતે હૈ? કબી નહી. યહ કોઈ યહ કહેં કિ હકદાર નહી હો સકતે તો ઉનકી મુર્તિયાં કયોં રકખી ગઇ હૈ? ઇસકે ઉતરમેં સુનિયે? યવનોં કે રાજ્યકા કાલમેં યવન આદશાહોને ઔર યવનાધિકારિયોંને અગણિત જૈન મંદિરોંકોં ઉધ્વસ્ત કર ડાલે યે જિસકા આજ નામ નિશાન ભી નહી હૈ. ઇસ બાતકા પતા કેવલ ઇતિહાસ સે લગતા હૈ. જિન દિનોંમે યવનોકા એસા અન્યાય થા કિ પ્રાણુ બચાના મુશ્કિલ થા તથા બુદ્ધિમાન

૧ નોટ- સુનાગયા હૈ કિ પાટણ નિવાસી શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કે ઘરમેં સ્ત્રિયાં તક વિદુષિયાં હૈ તથા સ્વયં ધનચાન હોનેપર ભી વિદ્વાન હૈ. એસે જૈન વ્યક્તિ દ્વારા એસા પ્રતિકૂલ લિખાજીના યહ સૂચિત કરતા હૈ કિ-કન્હે સ્યાદાદી ગ્રંથોંકી અધ્યયન એવં શ્રવણ નહીં કિયાહો. યા શ્રદ્ધાન કુછ ભિન્ન રખતે હો! જોહો, અભી ગુજરાત સરીખે જૈનિયોંકે કેન્દ્ર દેશમેં નામી જૈન ઘરોંમેં એસી પરિસ્થિતિ હૈ તથા ઉન્નતિ કહાં?

જૈનિયોને તીર્થ રક્ષાર્થ જૈન મંદિરોંકે દ્વારા પર મસજીદ કે ચિન્હ કિતનેક સ્થા-
 નોમે કરદિયે? કપરે સ્થાપકર ભુખવર રખદિએ! જિસકો દેખકર, મંદિર
 ઔર તીર્થોંકા યવનોને ઉદ્ધરત નહી કિએ ઉનદિનોમે રક્ષાકે હેતુ હી એસા
 કાર્ય જૈનિયોને કિયાથા. સમય તો ખીત ગયા હૈ પરંતુ વે ચિન્હ અખતંક
 કિતનીક જગહપર મૌખુદ હૈ. તો કયા એસે સ્થાનોંપર મુસલમાન લોગ હક-
 દાર યા માલીક હો સકતે હૈ? કદાપી નહી. ઇસી પ્રકાર યવનોંકે પશ્ચાત્
 પુનેકે પેશવોંકા બલ હિન્દ મેં બઢા તબ બી જૈન મંદિરોંપર અનેક સંકટ
 આયે હૈ! પેશવોંકે રાજ્યમેં ઔર વિશેષ કર પુનેમેં જૈન મંદિરોંકી યહ
 હાલતથી જૈન મંદિરોંકે ઘંટનાદ રાજ્ય પથમે સુનને ન પાવે એસી રાજ-
 શા થી. ઇતનાહી નહી કિતનેક હિન્દુ રાજાઓંકે રાજ્યમેં જૈનિયોંકી ઓ-
 રસે બને હુએ જૈન મંદિરોંમે બ્રાહ્મણોંને બલાત્ શિવલિંગ પ્રતિષ્ઠિત કર
 દિએ હૈ! ખાસ ઉજ્જૈન મેં જો ક્ષિપ્રા નદી કે તટપર જૈનિયોંને અવન્તિ
 પાર્શ્વનાથકી મુર્તિ પ્રતિષ્ઠિત કરનેકે લિએ એક શિખર બંધ મંદિર બનાયા થા
 જસમેં બ્રાહ્મણોંને બલાત્ શિવલિંગ પ્રતિષ્ઠિત કરદિયા! ઔર જબ ન્યાયા-
 લય દ્વારા ન્યાય માગા ગયા તો હિન્દુ રાજાકે ન્યાયાલય દ્વારા યહ ન્યાય
 મિલા કિ અબ શિવલિંગ ઉઠ નહીં સકતા? જૈની દૂસરા મંદિર બનાસે!
 દેખિએ યહ કેસા ન્યાય! તબ બિચારે જૈનિયોંને દૂસરા ભગર્ભ મંદિર
 બનાકર અવન્તિ પાર્શ્વનાથકી મુર્તિ સ્થાપિત કી! યહ દૃશ્ય અબી ઉજ્જૈન
 નીમેં વિદ્યમાન હૈં ઔર જો યાત્રી જાતે હૈં ઉનકે દ્રશિગત હોતા હૈ. જૈસ-
 લમેરમેંથી થીરસાહ ઓસવાલ એક બડે ધનાઢય જૈની હો ગયે હૈં!
 ઉઠોને વિચારાકે જેસલમેરકે કિલેમેં જન મંદિર બનાકર લક્ષ્મીકા લાભ
 જું ઔર મંદિર બનવાના શુર કિયા. ઉસી સમય વૈદિક બ્રાહ્મણોંને રાજસે
 જાકર કહા કિ યહાં (કિલેમેં) હમ બી રહતે હૈ ઇસ લિએ જૈનિયોંકે
 મંદિરોંકી છાયા હમારે પર નહી ગિરની પાવેં યદપિ જેસલમેરકા રાજ
 વૈદિક થા તથાપિ થીરસાહ શેઠકે સત્ય કાર્યકો નહીં રોક સકા તથાપિ
 બ્રાહ્મણોંકે હઠકો પુરા કરનેકે નિમિત શેઠકા જુલાકર કહા કી મંદિરકે
 દ્વારકે ઉપર એક ગણેશકી મુર્તિ પથરમેં ઉકરા દેગે તો દીક હોગા નહીં
 તો યે બ્રાહ્મણ ઉપદ્રવ કરેંગે તબ બિચારે થીરસાહ શેઠને પરિરથિતકા વિ-
 ચાર કરકે મંદિરકે દ્વાર પર ગણેશકી મુર્તિ ખુદવાદી વહ અબી મૌખુદ
 હૈ. યદિ સેઠ એસા નહીં કરતે તો કયા ઉપદ્રવ નહી બઢતા?

પાઠકોંકોં સ્મરણુ રહે જેસલમેરકે કિલેમેં સેંકડો બ્રાહ્મણોકે ઘર હે ઔર રાગ કે મહસે હે એસે સ્થાનમેં જનમંદિર બનાના કયા મુશ્કિલ નહીં હે.

ઇસી પ્રકાર પાલી (મારવાડ) પાસમેં ફિસી ગાંવમેં સુના ગયા હે જૈનિયોને જન ભગવાનકી મુર્તિ પ્રતિષ્ઠિત કરનેકે લિયે મંદિર બનાયા થા ઉસમેં પ્રતિષ્ઠાકે એક દિન પ્રથમ વિધનસંતોષી કિતનેક બ્રાહ્મણોને શિવલિંગ રખ દિયા ઔર જય અદાલતમેં કારવાઇ કી ગઇ તો યહ ફેંસલા સુનાયા ગયા કિ શિવલિંગ અખ ઉઠ નહીં સકતા ? કયા કોઇ બુદ્ધિમાન ઇસે ન્યાય કહ સકતા હે ? હિન્દુ રાગઓકે રાજ્યમેં એસી ઘટનાએં અનેક સ્થળ પર હુઇ હે ? અભી થોડે દિનકી બાત હે કી બીકાનેરવાલે નગરશેઠ શ્રીમાન ચાંદમલજી ઢઠ્ઠા સી. આઇ. ઇ. કી કાશીપુરીમેં દુકાન હે, ઉસમેં પ્રધાન કર્મચારી શૈવ હે. ઉસને જૈન સમાજકી માલીકીકી જગહમેં શિવલિંગ રખા દિયા થા તખ કાશીકે જૈન સમાજને સેંઠજીકે મુનિમકો શિવલિંગ ઉઠાનેકા કહા ! પર ફલ કુછ નહીં હુઆ તખ કાશી જૈન સમાજને સેંઠજીસે લીખા પઢાકી તખ બડી મુશ્કેલસે ઉઠાયા ગયા. શ્રીમાન ચાંદમલજી સેંઠ જૈન ધર્મકે ભક્ત હે વેસે શિવકોભી આપ માનતે હે પરંતુ હેં બુદ્ધિમાન ઇસ લીયે અપને અસત્યકા પક્ષ નહીં કીયા. સુનતે હે અખ શેંઠ જૈન ધર્મ પર ભી અધિક પ્રેમ રખતે હેં, ઔર ઇસકે લીયે અનેક ધન્યવાદ હે. યહ વૃતાંત હમને ઉનકે એક વિશ્વાસુ કર્મચારીકે મુખસે સુના હે ઔર યહ બાત યહાં પર લીખનેકા પ્રયોજન યહ હે કિ વર્તમાનમેં ભી અવિચારીયોં દ્વારા એસી ઘટના હોતી હે ઔર જીસકા પ્રાયશ્ચિત સન્મય સમાજકો ભોગના પડતા હે. ઇતિહાસકે દેખનેસે પતા લગતા હે કિ જૈનીયોં પર બડી બડી આફતેં ગુજર ચુકી હે. ઔર એસી આફતોમેં ભી જૈનીયોંને બડી બુદ્ધિમાનીસે ધર્મરક્ષા કી હે કેસરિયાજી ઔર મક્સી પ્રભૂતિ સ્થાનોમેં શિવલિંગ ઔર વિષ્ણુકી મુર્તિઓં દષ્ટિગત હો રહી હેં ઇસકા કારણુ યે હે કિ વહાંકે રાજ શૈવ ઔર વૈષ્ણવ હે ઔર પુનરે ભી વેદિક બ્રાહ્મણુ હે ઇસ લીયે કીસી સમય વહ રખ દી ગઇ હે. બહુતસે સ્થાનોમેં વેદિકબ્રાહ્મણુ આજીવિકા અર્થ જન મંદિરોંમેં પુજા કરતે હે ઔર જીસમેં ભી કેસરિયાજીકે પડોકા ફલ હાલ સમાચાર પત્રોમેં પ્રકટ હો ચુકા હે. કેસરીયાજી જૈન તીર્થ હોને પર ભી જૈન રીતી વિરુદ્ધ કીતને કામ હોતે હે યહ બાત જૈન સમાજને દષ્ટિગત

હોને પરભી યોગ્ય આન્દોલન નહી કીયા જતા કયા યહ જાત સમાજકી આત્મિક દુર્બલતા સુચિત નહી કરતી ? મક્સી પર ભી પુનરે જૈનેતર હી હૈ વહાંપર ભી શિવલિંગ સ્થાપિત હૈ. શ્વેતાંબર ઔર દિગંબરોંકે ઘરેલું કદાચહકે કારણ હીક પ્રબંધ નહી હો સકતા યહ વૃતાંત લીખનેકા મતલબ યહ હૈ કિ અનેક સ્થલોં પર કતિપથ કારણ કલાપવશ જૈનિયોંકે સ્વામિત્વકે સ્થાનપર જૈનેતર દેવતાઓંકી મુર્તિયાં રખ દી મધ હૈ. તો વહાંપર જૈનેતર કીસ પ્રકાર દાવા કર સકતે હૈ ? કહીપર રાજ શાસનકે કારણ તો કહીં પર જૈનેતર પુનરીયોંકે કારણ તો કહીંપર જૈનિયોંકે દુર્લ્લભ્યકે કારણ ઐસા હુવા હૈ ઔર યહ જાત નિર્વિવાદ હૈ કિ વહાંપર જૈનેતરોંકાં સ્વામિત્વ હોહી નહી સકતા. યહ જૈનીયોંકી ઉદારતા ઔર પર ધર્મ સહિષ્ણુતા સમજની યાદિયે કિ અપને સ્વામીત્વકે સ્થલ પર એવં મંદિરોં મેં જૈનેતર દેવ હોને પર ભી ધર્મ્યાં વ દ્રેષ નહીં કરતે ? ઇસ ઇન્શાનિયતકા ફલ ઉલટા હોતા હૈ અતઃ અજ જૈન સમાજને દેશકાલકા વિચાર કરકે ઉપાય કરના યાદિએ તાકી કહીં ઔર જગહ પર ફિર એસી ઘટના ન હોને પાવેં ?

અંબધ હાથેકે જૈન મંદિરોંમેં ગુજરાતકે તપોધન બ્રાહ્મણ પૂનરીકા ધંધા કરતે હેં પરંતુ ઉનકા ભી ભીતરી નિરીક્ષણ ક્રિયા જાય તો ઉન્હે કિસી હાલતમેં પુનરી નહીં રખને યાદિએ પરંતુ અજ જૈનિયોંકે હક ઔર દુરાચહકા પરિણામ સારે જૈન સમાજકો ભોગતી હૈ.

હમારી રાયસે તો પૂનરી જૈન જતીકાહી હોના યાદિયે પગાર લેકર હક-ધમાનસે નોકરી કરે તો કયા ખુરા હૈ ? કંઈ લોક યહ કેતે હૈ શ્રાવક જૈન મંદિરોંકી નોકરી કર કે દેવદ્રવ્યસે પગાર કેસે લે ? હમારી

૧ નોટ-જૈસે કોઇ વ્યક્તિ અપને સ્વામિત્વકે ગૃહમેં અપને અનેક મિત્રોંકી એવં વિવિધ ધર્મ-પંથકે દેવ ઔર ગુરુઓંકી તસ્વીરે શોભાકે લિએ રકમે તો કયા ઉસકે સ્વામિત્વકે ઘર પર એવં ચિત્રોં પર ઉસકે મિત્ર તથા વિધર્મી સમાજ હક કર સકતા હૈ ? તદ્વત જૈન મંદિરોંમેં જૈનેતર મુર્તિયાં કિસી ભી કારણસે સ્થાપિત હોનેપર શ્રીજૈનેતર સમાજ ઉસપર કિસી હાલતમેં ભી હકદાર નહી હોસકતા કયોંકિ જૈસે તસ્વીર કાગજપર હૈ વૈસે હી તસ્વીર ધાતુ પાષાણકી હૈ.

સમજકે અનુસાર તો પગાર લેનેમેં દેવદ્રવ્ય ખાનેકા દોષ નહી લગતા? બ્લે અભી દેવ દ્રવ્ય હજમ કર બેઠે હૈં ઔર સમાજમેં બડે બડે ખનકર અગ્રણી કહલાતે હૈં ઉનકોં તો કોઈ ખુરા નહીં જતલાતા ઔર નોકરીકર પગાર લે વહ દોષી? યહ કીસ ધરકા ન્યાય? મેરા તો યહી અનુરોધ હૈં કિ જહાં તક બને વહાં તક જૈની હી પુનરી રખના ચાહિએ.

યહ સવ ઇસ લિએ લિખા ગયા હૈં કિ જૈન સમાજ અપને સત્ય પક્ષકોં ન છોડ કર ઇસકી યોગ્ય આન્દોલન કરે ઔર ઇધર કોટે વાલે શેઠ ભી મેરે લેખકોં પઠકર અપને કિએ હુએ ફેંસલેપર વિચાર કર અપ-નિ પુનઃ સમ્મતિ પ્રકટ કરેં કયોંકિ વહ ભી એક જૈન વ્યક્તિ હૈં ફિર ઉન્હોંને અપની સમાજકી અયાજપર લક્ષ્ય કયોં નહી દેના ચાહિએ યતિ ઔર મુનિયોંને ભી અપને વિચાર બહાર ડાલના ચાહિએ ઔર ફેંસલા રજિષ્ટર ન હોંને પાવે એસા પ્રબંધ કરના ચાહિએ શમ્.

પરિશિષ્ટ ૩૯ (અ).

નગરશેઠ પ્રતિમાળા.

જૈન શાસન તા. ૯ મી મે. ૧૯૧૭ વૈશાક વદિ ૩ વી. સં. ૨૪૪૩.

ચારૂપ-પાટણુ કેસ ઉપર કરવામાં આવેલો હાંક પીછોડો.

શેત્રાંજની બાણુ કોણુ ખેલે છે?
જૈન સમાજે ખેંચવું જોઈતું ધ્યાન.

ચારૂપમાં (પાટણુ) કેસના લવાદ તરીકેના કરવામાં આવેલા ઇરાવ સામે આજે લાંબા વખતથી જૈન સમાજનું ધ્યાન ખેંચવા માટે, આ પત્રદ્વારા તેનું દિગ્દર્શન કરાવવામાં આવે છે. અને લવાદે આપેલ ચુકાદો જૈન દ્રષ્ટીથી ધર્મ વિરૂદ્ધ છે, તેવું આ પત્રના ગત અંકોમાં, આપણા ધર્મપૂજ્ય મુનિવરોના અભીપ્રાયો તેમજ કેટલાક સંભાવીત ગ્રહસ્થોના

હસ્ત લેખીત અભીપ્રાયો ટાંકી બતાવ્યા છે. તે ઉપરથી સ્પષ્ટ સમન્વય છે કે, લવાદે જે ચુકાદો આપ્યો છે, તે એક પક્ષીય છે. વળી ભાઈબંધ 'જૈન' તેમના ગત અઢારમાં અંકમાં તેની હીમાયત કરવા બહાર પડ્યું છે, અને આ ચાર્પ તીર્થ તે પ્રાચીન તીર્થ છે, અને તેનો જૈનો આજે ૬૦ વર્ષ થયાં ભોગવટો કરતાઆચ્ચાનું મેસાણુના કોર્ટથી થયેલા ઠરાવથી થયેલા ઠરાવથી કબુલ પણ કરે છે, છતાં હવે તેઓને બીજી કોઈ પણ છટકી જવાની બાજી હાથ નહીં આવતા અદાતદા લખી, જૈન સમાજનું જુદે રસ્તે ધ્યાન ખેંચવાનો પ્રયાસ શરૂ કર્યો છે. તેઓ પોતાના ગત અંકમાં લખે છે કે “જે ઝઘડાએ મંભીર રૂપ લીધું હતું. અને બંને પક્ષ તેની પાછળ પુષ્કળ ખુવાર થયા છતાં તેનું ભવિષ્ય બહુ દુર અને ચિંતા યુક્ત જોવાતું હતું તેનું છેવટ સમયસુચકતાથી અને ડહાપણ ભરેલી રીતે લાવવામાં લવાદ શક્તિવાન થયેલ છે. એટલુંજ નહિ પણ ખાસ કરીને જૈન જેવી ડાહી કોમ આ છેવટથી પોતાના ઉદ્દેશને જળવવા સાથે પોતાનું તીર્થ નીરાબાધ થયેલ છે. તેમ જોઈ શકેલ હશે અમારા ભાઈબંધ પત્રકારને પુછવામાં આવે છે કે શું જૈન સમાજનો ઉદ્દેશ શંકર પાર્વતી અને મહાદેવની મુર્તિઓ ઉત્થાપી તેને એક જુદું મકાન આપવાનો હતો કે તેને ફેંકી દેવાનો હતો? આથી તે જૈન સમાજને દોષિત બનાવવાનો એક જુદો પ્રશ્ન હાથ ધરવા બાજી ખેલે છે. વળી સ્માર્તને ઉશ્કેરવાનું ન જાણે તેવું પગલું ભર્યું છે. અમો હીમતથી કહીએ છીએ કે આપણો સમાજ તેમજ પાટણનો સંઘ કદી પણ બીજા દેવોને અપમાન આપવાનો સંકલ્પ પણ ન કરે છતાં પણ ભાઈબંધ પત્રકાર તેજ ઉદ્દેશ જળવવાસાથે પોતાનું તીર્થ નીરાબાધ થયેલ છે તેમ જોઈ શકેલ હશે,” આમ લખી એક જાતની ઉશ્કેરણી ફેલાવવાનો પ્રયત્ન સેવ્યો છે. વળી ભાઈબંધ પત્રકાર આ તીર્થને હવે નિરાબાધ માને છે. તો શું હવે સ્માર્ત લોકો આપણા નજીકના સહવાસમાં રહ્યા છતાં આપણી ધર્મની લાગણીઓ નહિંજ દુઃખાવે તેવું અત્યારથી માની લીધું કે શું? ભાઈબંધ પત્રકારે જે ખારીક દૃષ્ટિથી અવલોકન કરવાની તસ્તી લીધી હોત તો જોઈ શકત કે લવાદના ઠરાવ પછી તેઓએ કેટકેટલા ઉપસર્ગો શરૂ કર્યાં છે. તેનો તાજે દાખલો અમો ગત અંકમાં દલબાયંદ દોલાયંદ ઉપર થયેલા પ્રસંગનું બાન કરાવી ગયા છીએ. વળી ભાઈબંધ પત્રકાર લખે છે કે “આપણું આજ-

કાલ કેટલેક સ્થળે જોમ દેવ, સુર કે ધર્મના નામો વચ્ચે અતિ બી અંગત હેતુથી કે માગી મોટાઇ મેળવવાના ચત્નો સેવાય છે. અને તેના પરિણામે સંઘની મહત્તા કે ધર્મના ગૌરવને આઘાત આપવાને પણ પાછી પાની કરવામાં આવતી નથી. તેવી પવિત્ર ભાવનાથી અહિં પણ શેત્રંજ ખેલાવા લાગી હોય” આથી ભાષ્યબંધ પત્રકાર એવું કહેવા માગતા હોય કે પાટણના સંઘની અમુક ગ્રાતીના અહસ્થોને સત્કાર નહિ મળવાથી, લવાદનામું આપનાર શેઠને માન મળી ન જાય માટે, આ એક જાતનું કૌભાંડ ઉભું કરવામાં આવ્યું છે. તેવો તેઓનો અંગત અભિપ્રાય સમજાય છે. હવે આપણે તપાસીએ કે આ આરૂપ તીર્થના સંબંધમાં લવાદનામું કયા સંજોગ વચ્ચે લખાયું છે, અને તે કાયદેસર લખાયું છે કે કેમ, તેનું સ્પષ્ટીકરણ કરી બતાવ્યા પછી આ કેસમાં શેત્રંજની બાજી કોણે ખેલી છે, તે બતાવવાનું કામ મુશ્કેલ નહીંજ લાગે.

લવાદે પોતાનો ઠરાવ બહાર મુક્યા પછી પાટણમાં ત્યાંનો સ્થાનીક સંઘ મહા વડી ૦))ના દીવસે બોલાવવામાં આવ્યો હતો, અને તે સંઘમાં તે વખતે પાટણના નગરશેઠને નીચેના સવાલો સંઘ તરફથી પુછવામાં આવ્યા હતા જેના જવાબ સાથેજ ટાંકવામાં આવે છે.

સંઘમાં કામકાજ શરૂ થતા નગરશેઠે રજુ કરેલી હકીકતો નીચે મુજબ છે.

સંઘમાં પધારેલા અહસ્થો તરફથી પુછવામાં આવેલા સવાલ—કોટાવાલા શેઠે જે મુકાદો આપ્યો છે, તેની અંદર મંગળચંદ લલ્લુચંદ તથા સુનીલાલ મંગળચંદ ઝવેરીને આગેવાન તરીકે લખ્યા છે એટલુંજ નહીં પણ તે બે અહસ્થોએ સંઘ તરફથી આગેવાન તરીકેની સલાહ આપી તેમજ કંઈક જવાબદારીઓ પણ આપેલી તે આ બે અહસ્થોને સંઘે સત્તા આપેલી?

નગરશેઠનો જવાબ—મેં આ અહસ્થોને સત્તા આપવા સંઘ ભેગો કરેલો નથી તેમ સત્તા આપેલી નથી.

સવાલ—ત્યારે તમારી ગેરહાજરીમાં સંઘ બોલાવવાની સત્તા કોઈને આપીને જાઓ છો?

જવાબ—મારા છોકરાને અને મારા ભાઈને.

સવાલ—તમારા ઘરમાં ખાત્રી કરો કે—તેઓએ સંઘ બોલાવવા સત્તા આપી છે?

જવાબ—તે બન્ને જણ (મારો ભાઈ તથા છોકરો) મુંબઈ હતા એટલે મારી ગેરહાજરીમાં સંઘ ભેગો થયો નથી.

સવાલ—ત્યારે આ બે ગ્રહસ્થાને સંઘના આગેવાનો બની જઈ સંઘની રજા સીવાયે શામાટે આ કામ કરવાની જરૂર પડી? તેમને બોલાવી તેમનો ખુલાસો મેળવો. જો સંઘમાં તેઓને બોલાવી બરોબર ખુલાસો નહીં કરવામાં આવે તો પાછા બીજા કોઈ બે આગેવાનો થઈ સંઘના હુકમ શીવાય બીજું કંઈ કરશે તે સંઘને ભોગવવું પડશે.

જવાબ—મંગળભાઈ મુંબાઈ છે પણ ઝવેરી અત્રે છે આથી તેમને છ વખત આજ્ઞા તથા કેટલાક જૈનો બોલાવવા ગયેલા. પણ તેઓ ઘરે નહિ મળવાથી બીજા દિવસ ઉપર મુલતવી રાખ્યું છે.

સવાલ—લવાદનામું કોટાવાલાને લખી આપ્યું તે સંઘ વચમાં લખાયેલું? તેને માટે સંઘ મેળવવામાં આવેલો?

જવાબ—લવાદનામું સંઘમાં લખાયું નથી પણ ત્રણેક મહીના પ-ર સંઘ મળેલો તે વખતે વાટઘાટ થયેલી.

સવાલ—તે વખતે શું વાટઘાટ થયેલી?

જવાબ—જ્યારે લવાદનામું સોંપવા માટે વાટઘાટ થયેલી તે વખતે ઝવેરી તરફથી એમ કહેવામાં આવેલું કે એક ઓરડી જેટલી જમીન ત-થા વધુમાં વધુ રૂ. ૨૦૦૦ સુધી આપવા પડશે. ત્યારે મેં કહ્યું કે અમારે લવાદનામું સોંપવું નથી કારણકે તે પ્રમાણે સંઘને આપવાની મરજી હોય તો હું પોતે તેમ કરી શકું છું, કારણકે તે લોકો સાથે મારે વાટઘાટ થયેલી છે પણ સંઘની ઈચ્છા આવી રીતે ફેસલો કરવાની નહિ હોવાથી તે વખતે તે વાત પડતી મુકવામાં આવી હતી.

સવાલ—લવાદનામા ઉપર તમે સહી કંઈ જગાએ કરેલી અને સ-હી કરાવા કયા ગ્રહસ્થા આવેલા?

જવાબ-મંગળમાઘ, ઝવેરી, હીરાચંદ ખેમચંદ તેમજ ખીજ પણ એક બે જણ હતા અને તેઓને એક દુકાન ઉપર લવાદનામામાં મેં સહી કરી આપેલી.

સવાલ-સહી કરી આપતી વખતે કંઈપણ સરત અથવા વાટાઘાટ થયેલી ?

જવાબ-મેં પુછ્યું કે આ લવાદનામું કેવી રીતે આપો છો ત્યારે મંગળચંદ તથા ઝવેરીએ એમ એખમું કહેલું કે એક ઓરડી જેટલી જગા અગર વધારેમાં વધારે રૂ. ૨૦૦૦ સુધી એટલે આ બેમાંથી એક આવી સરત મારી સાથે કરેલી તેમ મેં કહેલું કે આ લવાદનામા ઉપર દરેક નાતના શેડીયાઓ તથા દરેક નાતના આગેવાનોની સહીઓ કરાવવી. આવી રીતની મારી સાથે સરત થયેલી.

સવાલ-જ્યારે આવી સરત થયેલી ત્યારે લવાદનામામાં તમે ગેરંદી કેમ ન કરી ?

જવાબ-લવાદનામામાં કોઈ જાતની ગેરંદી થાય નહિ અને ગેરંદી થાય તો તે લવાદનામું કહેવાય નહિ.

સવાલ-લવાદનામું કોટાવાળાને ઘેર કોણ આપવા ગયું હતું ? તેમજ દરેક નાતના શેડીયાઓની તથા દરેક નાતના આગેવાનોની સહીયો લેવાં કોણ ગયું હતું ? આગેવાનોની લવાદનામા પર સહીયો છે ?

જવાબ-લવાદનામું કોટાવાળાને ત્યાં મંગળમાઘ તથા ઝવેરી આપવા ગએલા. નાતોના શેડીયાઓ પાસે પણ તે ગૃહસ્થો સહીઓ કરાવવા ગએલા અને કરાવેલી-પણ એક પણ નાતના આગેવાન પાસે સહી કરાવવા ગયા હોય તેવું લાગતું નથી કારણ કે, તેના ઉપર એક નાતના આગેવાનની સહી નથી. આ વખતે હું બહારગામ ગયેલો અને બહારગામથી આવીને તેઓને પુછ્યું કે નાતના આગેવાનો પાસે સહીઓ કરાવી ? જ્યારે તેઓ કહે કે હા કરાવવા ગએલા પછી મેં આગેવાનોને પુછ્યું તો તેઓએ કહ્યું કે-અમારી પાસે કોઈ સહીઓ કરાવવા આવ્યું નથી ત્યારે મેં તેઓને પુછ્યું કે તમે આગેવાનો પાસે કેમ ગયા નહિ ત્યારે તેઓ પાસેથી જોઈએ તેવો ખુલાસો મળ્યો નહિ.

સવાલ—લવાદનામું શેઠને ત્યાં આપવા જવાને મંગળભાઈ તથા ઝવેરીએ કહેલું ?

જવાબ—ના.

સવાલ—એમ સંભળાય છે કે તમે તેમજ બીજા શેઠીયાઓ કોટાવાળાને ત્યાં લવાદનામાની ભાંજગડ કરવા ગએલા.

જવાબ—શી ભાંજગડ !

સવાલ—કે શેઠ ગમે તેમ કરે પણ તમે ફેંસલો કરી આપો.

જવાબ—હું ગએલો નહિ તેમ માહારા ધારવા પ્રમાણે બીજાઓ પણ એટલે શેઠીયાઓ આ વખતે પોરવાળની નાતના, એસવાળની નાતના, તથા શ્રીમાળીની નાતના, તથા દશાની નાતના શેઠ તથા બીજા આગેવાનો બોલ્યા કે-શેઠ પાસે અમો ગયા નથી, જો લવાદનામાની ખટપટ કરી હોય તો ઝવેરી તથા મંગળભાઈ તેમ તેમની સાથે રહીને કામ કરાવવા-વાળાઓએ કરી છે. સંઘ જાણુતો નથી.

સવાલ—ત્યારે આ વાત ખોટી છે કે-(તમે ગયા નથી,) ?

જવાબ—હા. ખોટી છે. છતાં જો તમારે એમ હોય તો કોટાવાળા શેઠને સંઘમાં બોલાવો અને પુછો એટલે ખાત્રી થશે.

સવાલ—તે લવાદનામું લખી આપેલું તે તમો સહીઓ કરનારાઓએ સહીઓ કર્યા પછી કોઈ આગેવાને તે લવાદનામું છે કહ્યું છે ?

જવાબ—તે મને ખબર નથી.

સવાલ—ત્યારે તે અસલ લવાદનામું ચેકાયું છે તેમ સંભળાય છે માટે તે અસલ લવાદનામું જોવાની જરૂર છે.

જવાબ—શેઠને કહેવરાવવું કે લવાદનામાની અસલ નકલ લઈને સંઘમાં હાજર થાય કે જેથી તેનો ખુલાસો થઈ જશે.

સવાલ—હમણાં જે ગૃહસ્થોએ ચારૂપ જઈને કચ્છને સોંપ્યો તે લોકોએ દરવાથી વિરૂધ્ધ જઈને આપ્યો છે ?

જવાબ—માહારા સાંભળવા પ્રમાણે અને ધારવા પ્રમાણે તે લોકોએ આપેલો છે, માહારા ધારવા પ્રમાણે દશાઓશવાળની નાતના શેઠ આ વખતે બોલ્યા કે સ્માર્તોએ રાજનામું આપેલું હોયું જોઈએ. નહિ તો તેમને તેમ ક્યજો આપે નહિ (આ વખતે શ્રીમાળીની નાતના શેઠે આખો ચુકાદો વાંચી સંભળાવ્યો હતો, અને તેમાં જે કલમ લવાદે નાંખેલી તે ઉપર ધ્યાન દેવરાવ્યું હતું તેમજ સ્માર્તોએ રાજનામું આપ્યું નથી તેના પુરાવા તરીકે શા. કેશવલાલ મંગળચંદે વડોદરેથી વકીલ નંદલાલભાઈનો તાર રજૂ કર્યો હતો કે તે લોકોએ રાજનામું આપ્યું નથી) તે ઉપરથી એમ નકી થયું કે ક્યજો કાયદા વિરૂધ્ધ અપાયો છે.

આ વખતે લોકો ઘણાજ ઉસ્કેરાઈ ગયેલા અને એકજ વાત કરવા લાગ્યા કે ચુનીલાલ ઝવેરીને બોલાવો તેમજ બીજા બાળુથી એમ પણ કહેવા લાગ્યા કે કોટાવાળા શેઠને બોલાવો અને પુછો કે પોસ શુદ્ધ ૧૪ ના દિવસે આરંપ તીર્થમાં સ્માર્તોને અલક્ષ (અટાટા વંત્રાક વિગેરે) ચીજો વિગેરેનું રાનના જમણુ આપ્યું તે ખરેખર આપણા ધર્મની વિરૂધ્ધ છે તેમજ તીર્થમાં કામ થએલું છે તેવું સંઘમાં ઘણો ભાગ કહે છે માટે તેમને બોલાવી પુછવાની જરૂર છે આ વખતે સંઘમાં દરેકેદરેક આ વીચારને મળતા થયા હતા પણ રાતના ત્રણ વાગી જવાથી બીજા દિવસ ઉપર સંઘ મળવાનું મુલતવી રહ્યું હતું.

ફાગણ શુદ્ધ ૧ ના સંઘમાં થએલું કામઝંજ—(રાતના સાડાસાત વાગે સાગરના ઉપાશ્રયે) ચુનીલાલ ઝવેરી વીગેરે આવી પછી નીચે મુજબ નગરશેઠે તેમજ બીજા ગૃહસ્થોએ જવાબ સવાલ કરેલા નગરશેઠે કરેલો સવાલ આ ઠરાવવામાંજ તમેને તથા મંગળભાઈને આગેવાન તરીકે કોટાવાળાએ લખ્યા છે તે તમેને સંઘે આગેવાનીપણું આપેલું ?

ચુનીલાલ ઝવેરીનો જવાબ—ના.

સવાલ—ત્યારે આગેવાન તરીકે તમારાં નામ કેમ લખાયાં ?

જવાબ—તે કોટાવાળા શેઠને પુછો અમને ખંખર નથી.

સવાલ—તમે જે આ ક્યજો સોંપીઆવ્યા તે સંઘને પુછેલું ?

જવાબ—તેમને પુછવાની જરૂર નથી કારણ કે હું આરંપ કમિટીનો સેક્રેટરી છું.

સવાલ-તમને સેક્રેટરી કોણે નીમેલા ?

જવાબ-ચુનીલાલ નાહનાયંદ જ્યારે મુંબાઈ ગયા ત્યારે મને સોંપી ગયેલા.

સવાલ-તમે સેક્રેટરી તરીકે છો તો તમારું શું કામ હતું ? અને તમારી કમિટીમાં કોણ કોણ અને કેટલા મેમ્બર છે ? તેમ તમારી કમિટીનું કામકાજનું દફતર તથા કામળીયા લાવો,

જવાબ-માહાર કામ તો ચીડીયો લખવાનું તથા સહીયો કરવાનું. મેમ્બરોના નામની ખબર નથી કામળીયાઓની પણ ખબર નથી.

સવાલ-ફક્ત તમને જ્યારે ચીડી લખવા અને સહીયો કરવાનો અધિકાર છે તેવું સમજે છો તો પછી ક્યારે કેવી રીતે સોંપ્યો ?

(આ વખતે ચોક્કસ ખુલાસો કરી શક્યા નહિ અને જોટા વાળવા માંડ્યા આથી સંઘમાં ધણી હો. હા થઈ તે વખતે શેઠ લલ્લુચંદ ડાહ્યાચંદ એમ બોલ્યા કે આ શ્રીમાળીની નાત ભેગી થઈ છે બારસોનાં તો હજાર ક્યાં ને બાકી રહ્યું હોય તો સાતસો કહો) આ વખતે પોરવાળની તેમજ વીસાઓસવાલની નાત તરફથી એ નાતના આગેવાનોએ તેમજ શેડીયાઓએ નગરશેઠને પુછ્યું કે આ શ્રીમાલીની નાત ભેગી કરી છે કે સંઘ ભેગો કર્યો છે ?

નગરશેઠનો જવાબ-એ આજે સંઘ ભેગો કરવાનો બ્રાહ્મણ ફેરવ્યો છે ને તે રૂએ સંઘનું ભેગો થયો છે બાકી કોઈ વધારે બોલે તો તેની મુખાઈ કહેવાય ઉપર પ્રમાણે સંઘમાં વાટાઘાટ થયા પછી નીચે મુજબ સંઘમાં ઠરાવ થયા હતા

ઠરાવ પહેલો નગરશેઠે મુક્યો.

ક્યારે ઠરાવ વીરૂદ્ધ સોંપવાથી તેમજ ચુનીલાલ ઝવેરી પોતાની ભુલ કબુલ કરી માફી માગે છે.

ઠરાવ બીજો.

કોટાવાલાએ આપેલો ચુકાદો રજીસ્ટર કરાવવો નહિ.

ઠરાવ ત્રીજો.

ચારપની અંદર હજુ પણ આપણા તીર્થની તેમજ પ્રભુની આ-
શાતના સ્માર્તો કરે છે તેથી ભગવાનને અત્રે લાવવા તે અંગે એક કમિ-
ટી નિમી તેને સત્તા આપી કે તેના માટે પુરતો વિચાર કરી યોગ્ય લાગે
તે ઠરાવ કરવાની સત્તા આપી.

ઉપર મુજબ ત્રણે ઠરાવો સર્વાનુમતે પસાર થયા પછી બાબુ સા-
હેબ રતનલાલજી ચુનીલાલજીએ જ્ઞાન મંદીર બાંધવા માટે જે રકમ આપી
ઉદારતા દેખાડી છે અને તે જ્ઞાનમંદીર બાંધવા માટેની જગ્યાની રકમ
નક્કી કરવાની નગરશેઠને સત્તા આપી હતી અને રાતના ચાર વાગ્યાના સુ-
મારે સંઘ વીર્સજન થયો હતો.

ઉપરના પાટણના નગરશેઠના તમામ નાતોના એકત્ર થયેલા સંઘ
સમક્ષ ખુલાસા કરવામાં આવ્યા છે. તેથી સમજી શકાય છે કે ચારપ
તીર્થના ફેસલાનું લવાદનામું કાયદેસર હતુંજ નહિ. પણ એક જાતની
શેત્રંજની બાજી બેલાઈ ગઈ છે અને તેને વળગી રહીને પોતાનું ગૌરવ
વધારવા જુદે જુદે રીતે ચુથણા કરવાના પ્રયાસો શરૂ થયા છે, વળી
ભાઈબંધ પત્રકાર ત્યાંના સઘે ચારપતીર્થની શામળાજીની પ્રતીમાજીને પાટ-
ણુ લાવવાના સંબંધમાં કમીટી નીમાઈથી તેમજ અમારી “ વધુ તપાસને
પરીણામે જોવાયું છે કે આ તીર્થ ઉચ્છેદની વાત સત્ય નથી પરંતુ એ-
ક શેત્રંજની બાજી બેલાઈ છે અને તેમાં અજ્ઞાન પાયદળને વર ક્યાં છે. ”
વાહ, અધિપતીરાજ, આપે તપાસ તો સારી કરી જણાય છે. તમે પાટ-
ણના નગરશેઠને અજ્ઞાન પાયદળ બનાવતા લાગે છે. આપની દ્રષ્ટિમાં ત-
મામ નાતના આગેવાનોએ ભેગા થઈ કરેલો ઠરાવ પણ અજ્ઞાનીઓએ કર્યો
છે એમ કહેવાને આંચકો ખાતા નથી ખેર, આપની દ્રષ્ટિમાં તેમજ હશે,
પણ જરા બારીક તપાસમાં ઉતર્યા હોત તો તમારે સત્યને બહાર લાવવા
આમ વરાળના બાયકા ભરવા પડત નહિ પણ તમારે તેવી તરદી શા માટે
લેવી પડે? વળી અધિપતીરાજ લખે છે કે “ વાદી પ્રતિવાદી તથા કાર્ય
વાહકોએ સંપૂર્ણ સત્તા આપી હતી, જે વધુ પ્રમાણેથી અમે હવે પ-
છી બતાવવાના છીએ. ,, અધિપતીરાજ, આપને તરદી લેવાની કંઈ
પણ જરૂર નથી, તમારી બારીક તપાસની મુશ્કેલી ઝાંછી કરવા અમે
ઉપર નગરશેઠને પુછેલા સ્વાલો તથા જવાબોનું દીગ્દર્શન કરાવી ગયા

છીએ, જેથી આપને તે મુશ્કેલીમાં ઉતરવાની કાંઈ પણ જરૂર નથી. છતાં, આપ કાંઈ વધારે અજવાળું પાડશો તો સમાજ તેના ઉપર વધારે ધ્યાન આપશે કે આ સેત્રાંજ કોણે ખેલે છે. રા. કોટાવાળાને લખી આપેલ લવાદનામું કેટલું સહરાગત ભરેલું છે, તેમજ પાટણના સંઘે અત્યાર સુધીમાં શું શું પગલા લીધા છે અને ચારૂપમાં દલછા-ચંદ દોલાચંદની સાથે થયેલ તકરાર ખાનગી વૈરભાવને લીધે છે કે યાંત્રીક તરીકે? સ્માર્તને મુર્તીઓ સોંપાઈ ગઈ છે, તે કાયદેસર છે કે નહિ, તેમજ હવે તેને માટે શું પગલાઓ લેવા ઇચ્છ છે તેમજ લવાદે આપેલા ઠરાવ પછી કયા કયા બનાવો હજી બન્યા કરે છે, વિગેરે સ્પષ્ટ-તાથી સમજવવા અમારાથી બનતું કરીશું.

પરિશિષ્ટ ૩૯ (ખ)

નગરશેઠ પ્રતિનિધિ-ખુલાસા

જૈન. તા. ૧૭ મી મે સને. ૧૯૧૭.

ચારૂપ તિર્થના વિચ્છેદ માટે થયેલી હીલચાલ.

પાટણના પટેલોમાં ચારૂપના નામે ખેલાએલી સેત્રાંજ. હિંદના સંઘના સત્તાયુક્ત કાયદાસર બોર્ડની ભેલાની ખાસ અગત્ય. ચારૂપ તિર્થ અને તેના કેસનો પરિચય.

(૨)

ચારૂપ તિર્થના વિચ્છેદના નામે ફેલાએલા ખબરો ગપ જોખાની સેતરંજ છે તેમ અમારા તપાસને પરીણામે જણાવાથી યાત્રીકો આ બીન ભરંસાપાત્ર ખબરથી ગભરાઈ જઈ યાત્રાનો પવિત્ર લાભ ન ગુમાવી દે માટે અમે ગયા અંકમાં તેના માટે કેટલાક ખબર પુરા પાડ્યા હતા એ-ટલું જ નહિ પણ તે સાથે ચારૂપના કેસનો બની શકે તેટલો અહેવાલ

પુરો પાડવા વચન આપેલ હતું. તે પ્રમાણે આ પ્રસંગે કેટલીક વધુ વિગતો રજુ કરીએ તે પૂર્વે આ ગપ ગોળાના પ્રકાશકને બાણે આ કેસ અંગત વિષય હોય તેમ દુઃખ થયું જણાય છે અને તેથી તેઓને અહીંથી તહીં નવા નવા ઘોડા દોડાવવાનો શ્રમ સેવતાં બેઠાં આશ્ચર્ય થાય છે.

પત્રકાર તરીકેનું કર્તવ્ય કદાચહ, કુસંપ કે ઇર્ષ્યાના વાતાવરણ ઓછા થાય તેવો યત્ન કરવાનું અને સત્ય શોધનની દૃષ્ટિએ આગળ વધવાનું છે. તેથી આવી ચર્ચાઓને અગત કરી કાળક્ષેપ કરવાનું અમે પસંદ ન કરતાં તેમના વિચારમાં ગોથા ખાવા ન જતાં આપણને જે નવું જણવાનું મળી જાય છે તે પર વિચાર કરી મૂળ હકીકત પર આવવું અમે દુરસ્ત ધારીએ છીએ.

બ્યારે અમે ચુકાદાનું તોલન કરવાનું સમાજ ઉપર છોડી આપો કેસ સ્પષ્ટ કરવાનું જણાવ્યું હતું ત્યારે તેઓએ શરૂઆતમાંજ કેટલાક મુનિ મહારાજઓ અને ગૃહસ્થોના અભિપ્રાયોથી ચુકાદો એકપક્ષી હોવાનું જણાવી અનભિજ્ઞ સ્થિતિમાં જ કોમને આડે માર્ગે ખેંચી જવા પ્રયત્ન કર્યો હોય તેમ જોવાય છે.

તેઓ ચોક્કસ મુનિરાજો અને વ્યક્તિઓના અભિપ્રાયો પ્રગટ કરી તેટલાથી જ ચુકાદો એકપક્ષી હોવાનું જણાવે છે તો પછી પશ્ચ એ થાય છે કે તે અભિપ્રાય આપનાર મંડળે કેસનો પૂરતો અભ્યાસ કરી વિચારો (અભિપ્રાયો) જણાવ્યા છે કે નિર્ણયાત્મક ઠરાવ જણાવ્યા છે? જે નિર્ણયાત્મક ઠરાવો હોય તો તે મંડળ હિંદના સંઘ તરફથી અગર તો પાટણના સંઘ તરફથી સત્તાવાર ચુંટાએલ પ્રતિનિધીઓનું મંડળ છે કે કેવળ મુંબઇથી તેમને મળેલ પત્રો અને એવોર્ડની મથાળું વધારેલી નકલ વાંચવા પછીનો અભિપ્રાય છે, તે સંધે તપાસવું જોઈએ. કેમકે મુંબઇથી જે એવોર્ડની નકલ મોકલાઈ છે તેમાં મથાળે “મેસાણાની કોર્ટમાં ચાર્જ કેસ જીત્યા પછી અપાએલો એવોર્ડ” એ શબ્દો મુકાયા છે તેમજ પત્રમાં આપણા સિંધની કફોડી સ્થિતિ દર્શાવી છે તો પછી આવી ઉપલક્ષ્ય બીના રજુ કરી ધાર્મિક પ્રેમની લાગણીને ઉશ્કેરવાના પરીણામે જે લખાય તે છેવટનો અભિપ્રાય માની લેવાને સમાજ તૈયાર હોય તેમ અમે માનતા નથી. એટલું જ નહિ પણ મેસાણાની કોર્ટે આપણા લાભમાં શું ફેસલો

આપ્યો ? અને તે ફેસલા પછી જો કે સામાપક્ષે વડોદરા વરીષ્ટ કોર્ટમાં અપીલ ન કરી હતો તો પણ તે ફેસલામાં આપણને લાભ ક્યાં હતો ? તે તપાસવાની કે જાણવાની અભીપ્રાય લખનારે દરકાર કરી હોય તે માટે પણ અમને તો શક છે. (અમે આ કહેવાતો આપણા લાભનો ફેસલો ને તેમાં રહેલી બંને પક્ષની ભવિષ્યની તકરારોની ચીંતાઓ માટે હવે પછી વીસ્તારથી લખીશું. અને અમારી ખાત્રી છે કે પ્રથમ જો અભીપ્રાયો બહાર મુક્યા છે, તેઓ કેસનું આખું વસ્તુસ્વરૂપ સમજવા પછી પોતાના અભિપ્રાયો બહાર મુકશે તેમાં કંઈક જુદું જ આપણે જોઈશું.)

અભિપ્રાય આપવાની સૌ કોઈને સત્તા છે પરંતુ તે ઉપરથી નિર્ણય કરવો તે ઉતાવળ છે. એટલું જ નહિ પણ બીજા તેવા જ મહાન પુરૂષોને અન્યાય આપવા જેવું છે. કેમકે જેમ ઉપર જોયું તે પ્રમાણે કેટલાક વિરૂદ્ધ અભિપ્રાય અપાયા છે તેમ લવાદને ટેકો આપનારા અભિપ્રાયો પણ અપાયેલાં છે. મુંબઈથી પાટણના વસ્તા ચોકસ નામોએ આવા પત્રો મોટી સંખ્યામાં ફેલાવ્યા હતા જ્યારે વિરૂદ્ધના અભિપ્રાયો ગણ્યા ગાંડ્યા બતાવી મત બાંધવો તે ઉતાવળું સાહસ છે. એટલું જ નહિ પણ આ ઠરાવના પક્ષમાં પણ તેમને અભિપ્રાયો સારા મળેલા હોવા જોઈએ કે જે તેમણે છુપાવી લોકોને અધારામાં રાખ્યા હોય તેમ શક લાવવાનું કારણ એ છે કે ભાવનગરથી શેઠ કુંવરજી આણંદજીએ સાદરે વકીલ ન્યાલયંદ લક્ષ્મીચંદ ઉપર એક પત્ર લખેલો છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે:—

ચારૂપનો ફેસલો વાંચ્યો મારા તરફથી અભિપ્રાય માટે સામા પક્ષ તરફથી પત્ર આવ્યો હતો અને તો કંઈ ગેરવ્યાજબી લાગતું નથી, એમ સ્પષ્ટ લખી દીધું છે. અંદર અંદરના દ્રેષથી કલેશ વધારે છે જમાનાની વિરૂદ્ધ છે. ફાગણ વદી ૭

દા. કુંવરજી આણંદજી.

આ પત્ર ખુલ્લું બતાવે છે કે તેમણે મુંબઈથી પત્ર લખનારને જવાબ લખેલ છે છતાં અફસોસ કે તેણે અને તેવા પોતાના વિચારને નહિ બંધ બેસતા પત્રોએ ધખાંતે અંગે છુપાવવાની કોશિષ કરી છે તો પછી તેવા અધુરા બહાર આવેલા અભિપ્રાય ઉપરથી વિચાર કેમ આપી શકાય ?

વળી “આ પ્રમાણે જેમ વિરૂદ્ધ અભિપ્રાયો તેમણે બહાર મુકયા છે તેમ વ્યાજ્ઞીપણું દર્શાવનારા અભિપ્રાયો પણ તેથી વધારે સંખ્યામાં બહાર આવ્યા છે. જેમાંના કેટલાક અમે અગાઉ પ્રગટ કરી ગયા છીએ ત્યારે તે ઉપરાંત મુનિ યત્નવિજયજી, (શ્રીમાન કર્પૂરવિજયજી મહારાજના શિષ્ય) મુનિ મુક્તિવિજયજી, (પંન્યાસજી નીતિવિજયજીના શિષ્ય) મુનિ અમરવિજયજી, મુનિ બાળવિજયજી (પંન્યાસ ચતુરવિજયજીના શિષ્ય) મુનિ તિલોકચંદજી, આચાર્ય કૃપાચંદજી, મુનિ ભક્તિમુનિ, મુનિ દર્શનમુનિ, મુનિ અવદાતવિજયજી, મુનિ રિદ્ધિમુનિજી, મુનિ દેવમુનિજી, મુનિ જય-વિજયજી વગેરે મુનિ મહારાજોના અભિપ્રાયો અમને મળ્યા છે જે સઘળાનો સાર એ છે કે—“જે ફેસલો અપાયો છે તે બરાબર યોગ્ય છે. તેમાં જૈન કોમને કે જૈન ધર્મને કોઈપણ જાનનો બાધ આવતો નથી.” આ અભિપ્રાયો વાંચવા પછી હવે કયા અભિપ્રાયો ઉપર દ્રઢ નિર્ણય કરવો તે ગુંચવણી ઉભી થાય છે, અને તેટલા ઉપરથી જ જો એક પક્ષી માની લેવાની ઉતાવળ કરી હોય તો હવે તેઓ આવી ઉતાવળની પાછળ એક બે નહિ પણ દશ વીશ પક્ષીઓને ઉડતા જોઈ પોતાનો નિર્ણય જરૂર સુધારશે તેમ ભલામણ કરવી અસ્થાને ગણાશે નહિ. કેમકે અત્યારે ચુકાદો એકપક્ષી કહેનાર તેજ ભાઈબંધે પોતાના ૧૪-૨-૧૭ (ફાગણ વદી ૬) ના અંકમાં જણાવેલું છે કે—

“આપણા સમજી અને દાનેશમંદ તરીકે ઓળખાતા લવાદે તત્ સંબંધી યોગ્ય વિચાર કરી શ્રી સંઘને અત્યારે આ કેસને લીધે રૂ. ૨૦૦૧) તથા જમીન ઇમલો વગેરે જે આપવા ઠરાવ્યું છે તે યોગ્ય છે. જો કે એથી પણ વિશેષ દ્રવ્ય આપી શ્રી જીત મંદિરથી કેવળ અલગ સ્થાને જ સનાતન ધર્મીઓના દેવોતું મંદિર રચાપવાતું ઠરાવ્યું હોત તો વિશેષ યોગ્ય ગણી શકાત. આ ભાવિ ભય હોવા છતાં પણ સાંપ્રતની પરિસ્થિતિનો વિચાર કરતાં શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ જે નિર્ણય કર્યો છે તેને માન આપી સંતોષ માની લેવો તે કોઈ રીતે પણ અયોગ્ય નહીં જ લેખી શકાય. અમે ઇચ્છીશું કે હવે આ લવાદનો નિર્ણય છેવટનો જ ગણવામાં આવે તો ઉભયપક્ષને લાભદાયક નીવડવા સંભવ છે.”

આ પ્રમાણે તેઓ ચુકાદો વ્યાજ્ઞી છે તેમ સ્વહસ્તે જણાવવા

પછી પુનઃ અસંતોષ દર્શાવી લોકોને ભ્રમમાં નાંખવાનું કારણ શું હશે ? તેમણે સમજાવું જોઈએ કે આવા ઘડી ઘડી ફરતા વિચારો ઉપરથી સમાજ તેવા વિચારોને સપ્રમાણ માની ચાહોમ કરે તેટલી ઉતાવળી હવે નથી; ફક્ત તેમણે અમને જે પ્રશ્ન પુછવાને તરિફ લીધી છે તેના ખુલાસા તેમના અસ્થિર ચિત્તના સમાધાન અર્થે ટુંકમાં જ આપવાની જરૂર વિચારીએ છીએ.

તેઓ પુછે છે કે ‘શું જૈન સમાજનો ઉદ્દેશ શંકર, પાર્વતિ અને મહાદેવની મુર્તિઓ ઉત્થાપી તેને એક જુદું મકાન આપવાનો હતો કે તેને ફેંકી દેવાનો હતો?’ પ્રશ્ન જેમ શીંગ પુછ વગરનો છે તેમ ઉત્તર પણ તેઓ પોતે જ આપી દે છે કે “આપણો સમાજ તેમજ પાટણનો સંઘ કદી પણ બીજા દેવોને અપમાન આપવાને સંકલ્પ પણ ન કરે” આ તેમના હિમત ભર્યા જવાબથી અમારે હવે વિચાર કરવા જેવું રહેતું નથી. કેમકે પાટણના સંઘે અપમાન કરવાને ધાયું હોય કે ફેંકવાનો નિશ્ચય કર્યો હોય તેવો અપવિત્ર શબ્દ અમે લખ્યો નથી.

આ પ્રમાણે પ્રશ્નનું સમાધાન પોતે જ કરી લેવા પછી વળી લખે છે કે ‘સ્માર્ત લોકો આપણા નજીકના સહવાસમાં રહ્યા છતાં આપણી ધર્મની લાગણીયો નહિ જ દુખાવે તેવું અત્યારથી માની લીધું કે શું?’ આ બીજા પ્રશ્નનો ઉત્તર શું પહેલામાં જ સમાધાન જતો નથી ! અમને આ વિચિત્ર પ્રશ્નશૈલી જોઈ હસવું છુટે છે. પરંતુ વિવેકને ખાતર કહેવું જોઈએ કે સમાધાનને અંતે શાંતિ માનવી જ જોઈએ. જે આપણી ભાવના કોઈના ધર્મની લાગણી દુખાવવાની નથી તેમ તેઓ જણાવે છે તો પછી બીજાઓને આપણી લાગણી દુખાવવાને કારણ જ સંભવતું નથી. છતાં જો એવા ખોટા ભયભર્યા વિચારોના ઘોડા દોડાંવીએ તો પછી આપણે એવો પણ ઠરાવ કરવો પડશે કે જ્યાં આપણાં દેરાસર હોય ત્યાં કોઈ પણ ધર્મના કોઈ પણ સ્થાનકો કે દેવાલયો ન જ હોવાં જોઈએ. કેમકે નહિ તો પછી કાળાંતરે કલહ ન થાય તેની ખાત્રી શું ? મતલબ કે આવી શંકા કરવી તે જ શંકાળુ હૃદયની નબળાઈ નહિં તો બીજું શું ?

આગળ જતાં તેઓ પોતાના વિચારોને પુષ્ટ કરવાને પાટણના શેઠની પ્રશ્નમાળા રજુ કરી તે જણાવે છે કે “પાટણના નગરશેઠને અજ્ઞાન પાયદળ વનાવતા લાગે છે” આ રીતે આજી રમતાં પોતાના હાથે

જ પોતાની ભાવના ખુલી પડી જતી જોઇ અમને દયા આવે છે. કેમકે અમે પાટણના નગરશેઠને અજ્ઞાન હોવાનું ખીલકુલ જણાવ્યું જ નથી. એટલું જ નહિ પણ નગરશેઠનો સમાજને પરીચય કરાવ્યો છે, ત્યારે ભાઈજીએ પ્રશ્નોની હારમાળા મુકવામાં કાચું કાપી નાખેલ છે તે તેમને ભાગ્યે જ ખબર હશે. એક ગામના નગરશેઠ સંઘમાં મુકદ્દમો રજુ કરતાં ‘તેવું સંભળાય છે.’ ‘મને ખબર નથી’ ‘મને પુછ્યું નથી.’ એવા અજ્ઞાનસુચક જવાબો પ્રગટ કરી તેઓ શું એમ બતાવવા માગે છે કે સંઘ કે જ્ઞાતિ જેવી સમર્થ સત્તા પોતાના કામકાજ માટે રીતસર દફતર કે વિશ્વાસપાત્ર નોંધ રાખતી નથી અગર એટલી તો અધુરી રાખે છે કે જ્યારે જે જોઇએ તે તેઓ ભરસાપાત્ર રીતે પુરું પાડી શકતા નથી. ભલે આમ થતું હોય તો પ્રસંગે તેમાં સુધારણા કરવા અને કાયદાસર સંઘની વ્યવસ્થા રાખવા સુચવવું દુસ્તર હતું, જ્યારે અત્યારે તેવા અજ્ઞાનતાસુચક દ્રશ્યો મુકી ઉપરથી અન્યને નામે ટકોર કરવાથી લાભ શું? એક વિશાળ સંઘ ઉપર આગેવાની ભોગવનાર ગૃહસ્થ આવી ઉસ્કેરણીમાં ફસાય જાય તે માનવું ભૂલભરેલું છે. શેઠાયનો અર્થ જ જાહેર હિસ્મત જનસેવા અને એક વચને સત્યનો સંબંધ જાળવવો તે જ છે. અને તે પ્રમાણે નગરશેઠ આ પ્રશ્નમાળામાં સ્પષ્ટ જણાવ્યું છે કે “લવાદનામામાં મેં સહી કરી આપેલી” વળી આગળ જતાં ઉત્તરમાં જણાવે છે કે “મેં કહેલું કે આ લવાદનામા ઉપર દરેક નાતના શેઠીયાઓ તથા દરેક નાતના આગેવાનોની સહીઓ કરાવવી.” આ પ્રમાણે સંઘના નગરશેઠ એક કાર્યમાં સહી કરે અને દરેક ન્યાતના આગેવાનોની સહી કરવાને આજ્ઞા કરે છે તેજ બતાવી આપે છે કે લવાદનામું સંઘની એકમતીથી અપાયેલું હોઇને તેના દરેક શબ્દો સ્વીકારવાને તેઓ પોતાની કર્તવ્ય દ્રષ્ટિથી તેમજ કાયદાથી બંધાએલા જ છે. અને તે ફરજની રૂએ સ્માર્તોને જમીન તથા રકમ વગેરે ચુકાદા પ્રમાણે સોંપવામાં પાટણના સંઘે ડહાપણ કર્યું છે.

હવે અમે કેસના મુળ મુદ્દા ઉપર આવીએ તે પૂર્વે યાત્રીકોને પુનઃ જણાવવા તક લઈએ છીએ કે આ પ્રાચિન તિર્થ નિરાબાધ અને નિર્ભય સ્થિતિમાં છે. અને બહાર આવેલ ગપ તે ગપ જ છે માટે તેની પવિત્ર યાત્રાનો લાભ લેવાને ચુકવું નહિ. કેમકે જે ખબરો બહાર આવ્યા હતા તે પણ કેટલાક સત્યથી વેગળા હતા નીચેના પ્રશ્નોથી વાંચકો જોશે.

આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજ ચારપ દર્શન કરવા પધારવાના હતા પરંતુ તોફાનના ભયથી અટક્યા હોય તેમ ભાઈબંધ પગકારે જણાવ્યું હતું જ્યારે આ અંકમાં અમે આચાર્યશ્રીનો પોતાનોજ પત્ર પ્રગટ કરેલ છે તે ઉપરથી જોવાશે કે ગભરામણની વાત ખોટી કલ્પિત રીતે ઉભી કરેલી છે.

વળી ત્યાં જતા યાત્રીકોને તોફાનનો ભય છે તેમ જણાવ્યું હતું ત્યારે ચારપના મુખી અને પટેલ મદારસંમ જણાવે છે કે—

“ પાટણના એક ભાઈએ ત્યાં એવી ખોટી ગપ ફેલાવી છે કે મારા ઉપર કાંકરા ફેંકવામાં આવ્યા. અમેને આ વાતની ખબર પડી ત્યારે અમે ચોકસ તપાસ કરી છે અને અમે કહીએ છીએ કે તે વાત તદ્દન ખનાવટી અને પોતાનો કોષ નીચ હેતુ પાર પાડવાને તે ભાઈએ ફેલાવી હોવી જોઈએ. ”

સ્થાનિક સત્તાવાળાના આ શબ્દો યાત્રીકોના આશ્વાસન માટે પુરતા છે એટલુંજ નહિ પણ ગથી પૂર્ણિમા અને એકમના દિવસે ચારપમાં યાત્રીકોના સંઘ જમ્યો હતો. અહીંસા ઉપરાંત જૈનો આ પ્રસંગે એકત્ર મળ્યા હતા અને જૈનો તેમજ સ્માર્તોએ પ્રીતિભોજન પણ કર્યું હતું.

આ સઘળા તિર્થની સંપૂર્ણ શાંતિ સુચવતા ખબરોથી સર્વત્ર આનંદ જોવાશે એ નિઃશંક છે.

આગળ જતા તેઓ જે સ્વાલ જવાબ બહાર મુકે છે તેમાં જણાવે છે કે લવાદે પોતાનો ઠરાવ બહાર મુકવા પછી પાટણમાં ત્યાંના સ્થાનિક સંઘ મહાવદી ૦)) ના દિવસે બોલાવવામાં આવ્યો હતો. વિચારવાનું એ છે કે લવાદે પોતાના ઠરાવ (ફેસલો) પોશવદી ૧૩ (તા. ૨૧-૧-૧૭) ના રોજ આપેલો છે. જ્યારે આ ભાઈબંધને બચાવ શોધવાનો પહેલો સંઘ મહા વદી ૦)) (તા. ૨૧-૨-૧૭) ના રોજ મળે છે એટલે તેના વચ્ચે એક માસનું અંતર પસાર થાય છે. તો પછી વચ્ચે પસાર થયેલો એક માસ શું નિદ્રામાં જ પસાર થયો હશે? તેમ સર્વ કોઈ શંકા કરે તે સ્વાભાવીક છે. પરંતુ તે વચગાળેની મુદતના કાર્યો માટે તપાસ કરવા પછી ખુલ્લું જોવાય છે કે શેત્રંજની બાજુની રમત આ મુદતમાંજ શરૂ

થવા પામી છે અને તેથીજ આ સર્વ વાત ઉપર ઢાંક પીછોડો કરીને દુ-
રના નેતાઓને અધારામાં રાખી ઉલટા વિચાર લઈ જવાને પ્રયત્ન થયો
હોય તેમ માનવું અસંભવીત નથી. આ બાબત અમે કંઈ પણ ચોક્કસ
તકરાર કરીએ તે કરતાં બનેલી હકીકત રજૂ કરીને તેનો તોલ કરવાનું કામ
સમગ્ર સમાજની સત્તા નીચે રહેવા દેવું અમે દુરસ્ત ધારીએ છીએ.

ઉપર જોઈ ગયા તેમ કેસનો ચુકાદો લવાદે પોશ વદી ૧૩ (તા.
૨૧-૧-૧૭) ના રોજ લવાજે વાંચતી વખતે જોનો તેમજ સમાર્તો હા-
જર હતા. એટલુંજ નહિ પણ ચુકાદો વંચાઈ રહેવા પછી લવાદને બંને
પક્ષ તરફથી હારતોરાનો સત્કાર કરવામાં આવ્યો હતો. તે બતાવે છે કે
લવાદની સેવા તરફ તે પ્રસંગે બંને પક્ષની એકસરખી પૂજ્ય લાગણી
અને સહાનુભૂતિ હતી.

ચુકાદો અપાયો તે પ્રસંગે મહેસાણાની કોર્ટમાં આપણા તરફથી સમા-
ર્તો સામે તેમણે હવન કરી આપણી લાગણી દુખાવી છે તેવો કેસ હતો.
પરંતુ ચુકાદો સાંભળવા પછી પોશ શુદી ૭ (તા. ૩૧-૧-૧૭) ના રોજ
રાજનામું આપી આપણે કેસ પાછો ખેંચી લીધો છે. તેજ બતાવે છે કે
થયેલ ચુકાદો સર્વ પ્રિય હતો અને તેથીજ આ તકરારનું આટલેથી છેવટ
આવ્યું છે તેમ માની કેસ પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો હોય.

આ પ્રસંગે જ વડોદરા વરીઝકોર્ટમાં સમાર્તોએ આપણા વિરુદ્ધ મહા-
દેવ ઉત્થાપન કેસની અપીલ રજૂ કરેલ હતી તે પણ તેમણે મહા વદી ૦
તા. ૨૧-૨-૧૭ ના રોજ પાછી ખેંચી લઈ કેસની માંડવાળ કરાવી છે.

આ સંઘની મીટીંગમાં એક વાત ખાસ ધ્યાન ખેંચનારી એ છે કે
જે મેસાણે જઈ કેસને માટે પોતે એકવીશ દિવસ અગાઉ રાજનામું આ-
પેલ હતું અને જે રાત્રે મીટીંગ મળી તે દિવસે કોર્ટના ટાઇમે વડોદરા
સમાર્તભાઈઓએ રાજનામું આપી દીધું હતું. આ રીતે જ્યારે ચારૂપના
કેસનું સદાને માટે છેવટ આવી ગયું હતું ત્યારે પછી તેજ રાત્રે આવા
સવાલ જવાબો કરી શાંતિ અને મૈત્રીના જમાનામાં અશાંતિનું નવું પ્રકરણ
ઉઘાડવાનું કારણ શું હશે ?

વળી આ પ્રમાણે સ્વાલ જવાબો કરતાં લોકો બરાબર ઉશ્કેરાયા જણાયા નહિ, ત્યારે પાટણના સંઘ તરફથી ઓનરરી કામ કરતા વડો-દરાના વકીલ મી. નંદલાલ લલુભાઈનો એક પૂર્વકાળનો તાર રજુ કરી લોકોને પાટા બંધાવવા પ્રયત્ન થયો જણાય છે. અગર તે દિવસે સમાધાન થવા છતાં તે બબરો મેળવવાને નેતાએ બેદરકારી સેવી જણાય છે. એ ગમે તેમ હશે પરંતુ જે તેમનો ઉદ્દેશ લોકોને ખોટી રીતે ઉશ્કેરવાનો ન હતો તો પછી વકીલ નંદલાલભાઈનો પાછલો તાર વાંચતી વખતે તેમનો પત્ર પણ રજુ કરવો જોઈતો હતો. કેમકે આ પત્ર તેમને આત્રી આંતર ખટપટ નહિ કરવાને ખુદ્દું સૂચવતો હતો. આ પત્રમાં વકીલ નંદલાલભાઈ જણાવે છે કે-

‘ કોટાવાળા શેઠસાહેબના ઉપર વીશ્વાસ મુકી બન્ને પક્ષે તેમને પંચ તરીકે નીમી અધીકાર આપ્યો અને તે અધીકારની રૂઢિએ તેમણે ઠરાવ કર્યો અને તે ઠરાવનો અમલ પણ થઈ ગયો છે એમ તપાસ કરતાં જણાય છે. બન્ને પક્ષે મુકેલા વિશ્વાસ અને આપેલ અધિકારની રૂઢિએ તેઓએ બહાર પાડેલા ઠરાવના સંબંધમાં હવે આપણે કોઈપણ અભીપ્રાય બહાર પાડવો અથવા તે સંબંધી ચર્ચા કરવી એ મહારા મત મુજબ બરોબર થતું નથી. એ ઉપરથી તો આપણા અંદર અંદરનો કુસંપ માણુમ પડશે અને સામાપક્ષ અને ડાહ્યા માણુસો આપણા જૈન લોકના મનની નીર્બળતા ઉપર હસશે માટે એ સંબંધી કાંઈપણ ચર્ચા થવા દેવી અથવા મતો ભેગા કરી તેનું સમર્થન કરવું કે બીજાઓએ વીરૂદ્ધ પડી ખંડન કરવું બંધ રાખવું એવો મારો નમ્રતાપૂર્વકનો મત શ્રી સંઘને જાહેર કરવાની મારી વિનંતિ છે. ’

આ પત્ર સ્પષ્ટ બતાવે છે કે અગત્યનો પત્ર છુપાવી જુનો તાર રજુ કરવામાં કાંઈ બાજુ રમાઈ છે પરંતુ સમાજ તે બાજુમાં ફસાય જાય તેવી ઉતાવળી કે અજ્ઞાન નથી તે ભાન તેમને રહ્યું જણાતું નથી.

હવે કેસનું વસ્તુસ્વરૂપ સમજાય તે માટે તેની શરૂઆત, મહેસાણાની કોર્ટનો ઠરાવ, તથા તે પછીના પ્રયત્નો તેમજ એવોર્ડને માટે ચાલેલ પ્રશ્નપત્રીનો વિચાર સ્થળ સંક્રાંતિથી આવતા અંકમાં કરીશું.

પરિશિષ્ટ ૪૦

જૈન તા. ૧૩-૫-૧૭.

ચારૂપ કેસના પડદા.

(૧)

સુરત તા. ૨૯-૩-૧૯૧૭.

જૈન પેપરના અધિપતિ જોગ,

ભાવનગર.

લખવાનું કે શાસન પત્રના તા.-૨૮-૩-૧૭. ના અંકમાં “ચારૂપ કેસના લવાઈથી થયેલા ઠરાવ માટે મુનિરાજને શું કહે છે.” એવા મ-થાળા હેઠળ સુરતથી તા. ૧૦-૩-૧૭. ના અભિપ્રાય આપનાર “મુનિ લખ્વિધ વિજયજી” છે. તે તેજ અંકમાં સુરતથી તા. ૧૧-૩-૧૭. ને રોજનો એક લેખ છે તેમાં “પં. મુની લખ્વિધવિજયજી” કરીને એક લખનારની સહીથી છપાયેલ છે. તે ઉપરોક્ત મુની લખ્વિધવિજયજી છે યા ખીજો કોઈ જુદો લખનાર છે તે સમજ પડતી નથી. વારતે તે લખનારે આપના પેપરમાં ખુલાસો કરવા તરફી લેવી, જેથી સમજ પડે. ખીજું “પં” એ કંઈ પદવી સમજવી તે પણ ખુલાસો થવો જોઈએ. કદાચ એકેજ માણસ લખનાર હોય ને જુલથી “પં” શબ્દ ઉમેરાઈ ગયો હોય તો તે શબ્દ પાછો ખેંચી લેવો જઈએ.

લી.

મુનિ.

(જરૂર પડે તો નામ ખુશીથી આપશે.)

(૨)

કાગનો વાધ.

ચારૂપ કેસના સંબંધમાં ફેસલો બહાર પડ્યા અગાઉ જૈન સંઘના જાણવામાં જ હતું જે શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને પંચ તરીકે નીમવામાં આવ્યા છે. વળી ફેસલો બહાર પડ્યો ત્યારે પણ છાપાવાળા-ઓએ તેની પ્રશંસા કરી હતી, બાદ હાલનો શાંતીનો સમય આપણા

સંઘમાં ચાલતો હતો તેવામાં આ તકરાર ઉભી થઇને “ કાગનો વાધ ” કરવા શ્રાવકો તેમ મુનીરાજને તૈયાર થયા છે અને કોટાવાળાના ઠરાવને તીરસ્કારી કાઢ્યો છે. બંધુઓ વિચારો કે તકરારો કરવાનો સમય નથી. ઠરાવ રચીકર ન હોય તો તેને માટે શાંતીથી સમાધાન કરવારૂપ પગલાં લેવાં પરંતુ નકામો કોલાહલ ઉભો કરી સંઘની શાંતીનો ભંગ કરવો યોગ્ય નથી. લક્ષ્મિંદુ ન જૂલો.

લી૦ દાસ અમૃત.

મુ. કલકત્તા.

(૩)

આજના જૈન પત્રમાં ચારૂપના કેસની ગભરામણથી કોઈ તોપ મારૂઓએ આચાર્યશ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજને ચારૂપની યાત્રા જતાં ગભરાવ્યા તેથી તે યાત્રા ગયા નહિ એમ બીજે પ્રગટ થયેલ છે એવું જણાય છે, તે અયોગ્ય છે. કારણકે અમને પુનમચંદ શેઠે પણ યાત્રામાં સાથે આવવાની માગણી કરી હતી તેમજ બીજા પક્ષના આગેવાનોએ પણ અમારી સાથે આવવાની માગણી કરી હતી, પરંતુ ખાસ અમારી મનોવૃત્તિ નહોતી તેથી ગયા નહોતા. પાટણના વહીવટદાર સાહેબ સેવરામભાઈએ પણ જત્રામાં સાથે રહેવાની ઇચ્છા દર્શાવી હતી તોપણ અમારી ઇચ્છા નહોતી માટે ગયા ન હતા એ પ્રમાણે હકીકત છે.

લી. (આચાર્યશ્રી) મુનિ બુદ્ધિસાગરજીના ધર્મલાભ.

પરિશિષ્ટ ૪૧.

જૈન શાસન. તા ૧૬મી મે ૧૯૧૭ વૈશાક વદી ૧૦ વી. સં. ૨૪૪૩

ચારૂપ-પાટણ કેસ ઉપર કરવામાં આવતો

ઠાંક પીછોડો.

શેત્રંજની બાજુ કોણ ખેલે છે?

આ કેસના ફેસલા ઉપર આપણા ધર્મજન

લટકતું લવિશ્ય સત્ય શું છે?

(૨)

અત્યાર સુધીમાં આ કેસ જૈન પ્રજામાં એટલો બધો ચર્ચાઓ છે, છતાં તેના મહત્વનો ખ્યાલ ઘણા થોડા મનુષ્યોને છે અને તેટલા માટે

શરૂઆતથી અત્યાર સુધી આ કેસનું શું થયું છે, તેનો આખો અહેવાલ અમે સમાજ સમક્ષ રજૂ કરીએ છીએ. કે જેથી તેમાં સત્ય શું છે તે સમાજ જાણી શકે.

ચારપનું વર્ણન.

ચારપ એ એક નાનું ગામકું છે અને પાટણથી ચાર ગાઉ ઉપર આવેલું છે, ત્યાં આપણું એક દેરાસર છે, જે ઘણું પ્રાચીન છે. તે ગામની વસ્તી ૧૦૦ ધરની છે. જે બધા ઠાકરડાનીજ વસ્તી છે, ઠાકરડા સંઘળા ખેડુત છે. અત્રે જૈનનું એક પણ ઘર નથી.

શામળા પાર્શ્વનાથજીની પ્રતિમાનો ઇતિહાસ.

આ પ્રતિમાજીની સ્થાપના કોણે અને કયારે થઈ તે વાત તદ્દન અંધારામાં હતી. મુર્તિ ભવ્ય, અલૌકિક અને આકર્ષક હોવાથી પ્રાચિન હોતી જોઈએ એમ લોકમત પ્રચલિત હતો, પણ તે સાબીત કરવાનું સામર્થ્ય તે સમયે કોઈમાં ન હતું કેટલેએક કાળ વ્યતીત થયા પછી આ ચારપ ગામના દેરાસરનો વહિવટ જ્યારે વકીલ લહેરચંદ્ર ડાહ્યાભાઈના હસ્તક હતો ત્યારે તેમણે શોધખોળ શરૂ કરી. તેને પરિણામે આપણને જણાવ્યું કે આ પ્રતિમાજી ૫૮૬,૬૬૨ વર્ષ ઉપર ભરાવેલા છે. આટલી જુની પ્રતિમાજીનો ઇતિહાસ પણ રસમય હોવોજ જોઈએ, અને તે જાણવાની સૌ કોઈ શાસનપ્રેમીને જીજ્ઞાસા થાય. તપાસ કરતાં એમ જણાય છે કે શ્રીકાંતનગરીનો ધનેષ નામનો શ્રાવક દરિયાઈ સદ્ગુણે જવા માટે વહાણમાં બેઠો અને વહાણ હંકારવાનો હુકમ કર્યો. પરંતુ તેના અધિષ્ઠાયક દેવતાએ તે વહાણને સ્થંભન કરી દીધું હતું. એટલે ધનેષે તે વ્યંતર દેવતાની વિધિપૂર્વક પૂજા કરી, ત્યારે તે વ્યંતર દેવે પ્રસન્ન થઈ સમુદ્ર જીભિમાંથી શ્યામ વર્ણની ૩ પ્રતિમાઓ લાવી શેઠને તેની પ્રતિષ્ઠા કરવાનું કહ્યું. આ ઉપરથી

શેઠે તેમાંની એક પ્રતિમા ચારૂપ ગામે તીર્થ પ્રતિષ્ઠીત કરી. બીજી શ્રીચ-
ત્તનમાં આમલીના વૃક્ષ નીચે પ્રાસાદમાં પ્રતિષ્ઠીત કરી. પહેલી પ્રતિમાજી
શામળા પાર્શ્વનાથજીની હતી; (જે અત્યારે ધિરાજમાન છે, અને જેનો
ચુકાદો લવાદે આપ્યો છે.) અને બીજી શ્રી અરિષ્ટનેમીની હતી. ત્રીજી
પ્રતિમા પાર્શ્વનાથજીની હતી. તેને શ્રી સ્થંભન (ખંભાત) ગામ પાસે શે-
ઠીકા નદીના કાંઠા ઉપર તરંગસ્વાંતર ભુમિમાં સ્થાપન કરી છે.

શાલિવાહન રાજના રાજ્યની પહેલાં અગર લગભગ, રસસિદ્ધિ-
વાળો અને બુદ્ધિમાન નાગાર્જુન થઈ ગયો, તેણે ધિંબના પ્રભાવથી
રસને સ્થંભન કર્યો અને તેથી તે સ્થળે સ્થંભન ગામ વસાવ્યું તે પાર્શ્વ-
નાથજીનું ધિંબ હાલ ખંભાત બંદરમાં છે. ધિંબાસનના પાછલા ભાગમાં
નીચેની પંકિતઓ લખેલી હોવાનું પ્રસિદ્ધ છે.

નમસ્તીર્થ કૃતસ્તીર્થ, વપર્દેકે ચતુષ્ઠયે;

અપાઠ શ્રાવકો ગૌડો, કાઠયેત્પ્રતી મિત્રયમ

ભાવાર્થ:—આ યોવીસીના નેમિનાથ તીર્થ કરના શાસન પછો ૨,
૨૨૨ વર્ષ પછી અપાઠ નામનો શ્રાવક ગૌડ દેશનો વાસી હતો, તેણે ત્રણ
પ્રતિમાઓ ભરાવી હતી. એ ત્રણમાંની આ પ્રતિમા પણ એક છે. આ
ગણતરીથી નિર્ણય થાય છે કે આ પ્રતિમાજી બનાવ્યાને ૫, ૮૬, ૬૬૨ વર્ષ
લગભગ થઈ ગયા છે. આ હકીકત મહુમમહારાજશ્રી શ્રીમદ્ધવિજયનંદ
સરિશ્વર (આત્મારામજી) ના બનાવેલ “ શ્રી તત્ત્વનિર્ણય પ્રસાદ ”
નામના ગ્રંથમાં પૃષ્ઠ ૫૩૩-૩૪ માં લખેલી છે અને વધારે ખાતરી માટે
“ પ્રભાવક ચરિત્ર ” તથા “ પ્રવચન પરીક્ષા ” નામના ગ્રંથ બેવા ભ-
લામણુ કરે છે.

વળી ત્યાં પવામણુ જીનું કઢાવતાં તેમાં પ્રથમના પરીકરનો (પટધડ)
કેટલોક ભાગ મળી આવ્યો છે, તેના ઉપર લેખ છે જે બધો બરોબર બે-
સતો નથી પણ તેમાં “ ચારૂપગામે મહા તીર્થ તથા પાર્શ્વનાથ પરીકારીત
x x x પ્રતીષ્ઠીત x x + ઇત્યાદી સ્પષ્ટ વાંચી શકાય છે. મહારાજ-
શ્રીએ તત્ત્વનિર્ણયમાં હકીકત લખી ત્યારે તેઓને ચારૂપગામની કે પ્રતિમા-
જીની કશી ખબર નોહોતી. તેમ હાલ જે લેખ નીકળ્યો છે તે તે કોઈને
પણ માલમ નોહોતો, એટલે આ બધી હકીકત ઉપરથી આ પ્રતિમાજીની

ધણીજ પ્રાચીનતા સંબંધી જરા પણ શંકા રહેતી નથી. વળી ‘ મહાતીર્થ ’ આ શબ્દો લેખમાં આપ્યા છે. તે સ્પષ્ટ સુચવે છે કે પ્રાચીનકાલે આ ચાર્પના શ્રી શામળાજી મહારાજની પ્રતિમા મહાતીર્થમાં ગણાતી હતી.

મહારાજ શ્રી કાંતીવીજયજી મહારાજે શ્રી આયુજી ઉપર વસ્તુપાળ તેજપાળના તમામ કામની નોંધનો લેખ હાલમાં મેળવ્યો છે, તેમાં પણ ચાર્પ ગામમાં શ્રી આદેશ્વરજી મહારાજના દેહરાનો મંડપ સુધરાવ્યો એમ હકીકત છે. તે શ્રી આદેશ્વરજીની પ્રતિમા હાલ તો શ્રી શામળાજી મહારાજની બાજુએ છે.

વળી હાલના દેહરાની આસપાસની જમીન ખોદાવતાં ૨૦-૨૫ હાથ ઉંડાં જવા છતાં પરચાર ખુટતો નથી ને પાઈઆ ચાલુજ દેખાય છે, ને લગભગ ૩૦-૩૦ તીશ, તીશ શેર વજનની ધંટો નીકળે છે. આ ઉપરથી પણ અહીંયા પ્રથમ જખરદસ્ત દહેરું હશે ને તે ઘણા કાળ ઉપર હશે એમ પ્રતીતી થાય છે,

અન્ય દર્શનીયો જોએ ચાર્પ તથા તેની આસપાસના ગામોમાં રહે છે. તેઓ શામળાજી મહારાજ ઉપર પૂર્ણ આસ્તા રાખે છે ને કદીપણ તેમના ખોટા સોગન ખાતા નથી, એવો મુર્તિનો ચમત્કાર છે.

ચાર્પ ગામમાં શ્રાવકની વસ્તીતો છેજ નહિ. રજપુત લોકોની વસ્તી છે, અને તેઓના ઘરડા માણસો કહે છે કે કાળના વખતમાં પાટણના શ્રાવકોએ પ્રતીમાજીને લઈ જવાનો વિચાર ધારેલો પણ ગમે તેટલા બળદો જોડવા છતાં ગાડું ન ચાલવાથી તે વિચાર માંડી વાળ્યો હતો.

ઉપર પ્રમાણે આ ચાર્પતીર્થની પ્રાચીનતાના પ્રમાણો શાસ્ત્રના પુસ્તકોથી સિધ્ધ થાય છે. તે દેરાસરનો વહિવટ આપણો સમાજ કરતો આવ્યો છે, છતાં આ ઝંઘડો ઉત્પત્ત કેમ થયો ?

ચાર્પગામમાં આશરે પાંચ છ વર્ષ પહેલાં દેરાસરનું સમારકામ ચાલતું હતું, તે વખતે પવાસનનો કેટલોક ભાગ રીપેર કરાવવાનો હતો એટલે ત્યાં બિરાજતી શંકર પાર્વતીની પ્રતિમા કે જે પ્રતિષ્ઠીત કરેલી નહિ પણ છુટી હોવાનું કહેવામાં આવતું હતું તેને બહારના રંગમંડપમાં મુકવામાં આવી. અને ભીંતમાં ગણપતિના સ્થાનક પાછળ આરસ જડા-

વવાનો હતો તેથી ગણપતીને પણ રંગમંડપમાં મુકયાનું કહેવાય છે. આમ કહેવાનો ઉદ્દેશ જરા પણ દ્રેષી કે ધર્ષાખેર નહોતો, તે છતાં સ્માર્ત લોકોએ પોતાની લાગણી દુખાયાનું નિમિત્ત કાઢી અને ફાજદારને અરજ કરી અને પાંચ શપ્તો ઉપર સમન્સ કઢાવ્યો. કેસને બંને તેટલો લંબાવવા સામા પક્ષે પ્રયાસ કર્યો. કેસ લાંબો સમય ચાલ્યા પછી મહેસાણા કોર્ટમાં જૈનોના લાભમાં ફેસલો થયો અને તહોમતદારને છોડી મેલવામાં આવ્યો હતો, આ કેસનો અહેવાલ અમે આગલા અંકોમાં આપી ગયા છીએ.

લવાદનામું શા માટે આપવામાં આવ્યું ?

સ્માર્ત અને જૈનો વચ્ચે ચાલતા ઝઘડાનું નિરાકરણ મહેસાણા કોર્ટમાં આપણા લાભમાં થઈ ગયા પછી સામા પક્ષે વડોદરાની કોર્ટમાં તેની અપીલ લઈ જવાની નોંધ કોર્ટમાં ઝેવડાવી, પણ સમજી માણસો આ કેસ લંબાવવા ખુશી નહોતા અને તેથી તેની ધરમેજે સમાધાની થાય તો સારું કે જેથી કદી બન્ને પક્ષ નફામાં ખર્ચના ખાડામાંથી ઉગરે. એટલે લવાદ નીમી કેસનો નિવેડો લાવવો એ વધુ ઠીક છે, એમ સૌ કોઈની સલાહ મળી.

લવાદની નિમણૂક કાયદેસર હતી ?

એ પક્ષ વચ્ચેના ઝઘડાનું સમાધાન કરવા માટે લવાદ નીમવામાં આવે છે, પણ લવાદ તરીકે કોણ નીમાય અને તેને કોણ નીમી શકે? બન્ને પક્ષ ભેગાં થઈ એક માણસને લવાદ તરીકે નીમે છે અને તે જે ફેસલો આપે તે બન્ને પક્ષ માન્ય કરે છે. એક પક્ષમાં સ્માર્ત લોકો હતા અને બીજા પક્ષમાં જૈન સંઘ હતો, પણ લવાદ નીમવામાં સંઘની સંમતિ, અમારી માન્યતા પ્રમાણે, લેવામાં નથી આવી. અમુક માણસો જુદા જુદા આશામીઓની સહી લઈ આવ્યા અને તે સંઘ સંઘને માન્ય છે એમ મનાવ્યું. આ બાબતમાં એક તો (૧) સંઘ ભેગો કરવામાં નહોતો આવ્યો. (૨) જે જે ગૃહસ્થોના નામે લવાદનામાં ભેવામાં આવે છે, તેમાંના ઘણા ખરાની પોતાની સહીઓ નથી, પણ તેમની વતી કોઈ બીજાઓએ સહીઓ આપી છે. (આમ કરવામાં તે ગૃહસ્થોએ પરવાનગી આપેલી છે, કે કેમ તે વિચારવા જેવું છે.) ઘણા ગૃહસ્થો કે જેઓએ સહીઓ

આપી છે તે અમુક સરતે (એટલે કે જો અમુક અમુક માણસો સહી કરશે તોજ અમે કરશું) આપી છે અને આ શરત સહી કરાવનારાઓએ પાળી નથી. (આના દાખલા અમારી પાસે મોજુદ છે.)

આ ઉપરથી સાબીત થાય છે કે લવાદની નીમણુંક કાયદેસર ગણી ન શકાય. આ પ્રશ્ન એક બાબતુએ મુકીએ તો બીજા સવાલો ઉભા થાય છે કે ?

૧) લવાદે પોતે કરેલ દરાવ ઉપર બન્ને પક્ષની સહી લેવી જોઈએ. તે એકજ કાગળ પર લેવી જોઈએ એવો કાયદો છે કે નહિ ? અને જો હોય તો મી. કોટાવાળા કે જેઓ લવાદ હતા તેમણે તે પ્રમાણે કયું છે કે કેમ ?

૨) લવાદનામું કોર્ટમાં રજીસ્ટર્ડ કરાવ્યા વિના તેનો અમલ કાયદાની રૂએ થઈ શકે ખરો કે ? અને તેનો અમલ કોર્ટ કરી શકે કે લવાદ પોતે ?

આ કેસને અંગે કોટાવાળા શેઠે શું કયું છે.

(અમારી તપાસ પ્રમાણે મી. કોટાવાળાએ આપેલ ફેંસલાનો દરાવ કોર્ટમાં રજીસ્ટર્ડ કરાવ્યા પહેલાંજ તેનો અમલ પોતે જાતે કર્યો છે. આ પ્રમાણે તેઓ કરવા હકદાર છે કે કેમ તે કાયદાનો મહત્વનો પ્રશ્ન છે.)

લવાદનો ફેંસલો ન્યાયપુરઃસર અપાયો છે કે કેમ ?

સરસ્વતીચંદ્રમાં ગાડામાં મુસાફરી કરતા સ્ત્રી પુરૂષે સંન્યાસીને ગાડામાં બેસવા દેવાનો પરમાર્થ કર્યો એટલે તે સંન્યાસીએ તે સ્ત્રી પોતાની હોવાનો દાવો ધર્મે તેવીજ રીતે આપણા દેરાસરમાં પરધર્મની મુર્તિઓ આપણે રહેવા દીધી તેના બદલામાં આપણી ઉદાર વૃત્તિની ગણુના કરવાને બદલે આપણે સામા પક્ષને રૂ. ૨૦૦૦) રોકડા, બે ઓરડીઓ, અને તેઓને મંદિર ચણાવા માટે જગ્યા આપવી એવો દરાવ કર્યો. એક તો પોતે લવાદ નીમાયા તે ગેરકાયદેસર હતું અને તેમાં વળી ન્યાય કરવાને બદલે અધઠિત ફેંસલો આપ્યો. તેટલેથી જો અટક્યા હોત તો પણ હીક હતું. પણ બાકી હતું તે ફેંસલાનો અમલપણ પોતેજ ગેરકાયદેસર કર્યો.

અમે કોટાવાળા શેઠને એટલુંજ પુછવા માગીએ છીએ કે ફેંસલો આપતી વખતે નિષ્પક્ષપાત યુધ્ધિ હતી કે કાંઈ સ્વાર્થ સાધવાની વૃત્તિ હતી ? સ્માર્ત લોકો હેરાન કરશે એવી કદાચ ધાસ્તી લાગી હોય ? અથવા પૈસાની ધીરધાર ચારપ વગેરે ગામમા કરતા હોય અને તેથી કદાચ એમ લાગ્યું હોય કે તે લોકોની મરજી સાચવવી. પરંતુ જગતમાં જીવન ક્ષણિક છે, લક્ષ્મી અસ્થિર છે; માત્ર ન્યાય અને નિતીમય જીવનજ લોકોની યાદદાસ્તમાં રહે છે. માણસ આમ સમજે છતાં અમુક વૃત્તિને આધીન થઈ અમુક કાર્ય કરી નાખે એ સંભવિત છે. માણસની યુધ્ધિની મર્યાદા હોય છે એટલે ભુલ થઈ જાય પણ જો પોતાની ભુલ કોઈ દેખાડે તો તેનો મમત્વથી ખોટો બચાવ નહિ કરતાં ભુલ સુધારવી તેમાંજ મનુષ્યની શોભા છે. ભુલનો ઢાંકપીછોડો કરવો અથવા તો તે ભુલ નથી એવો બચાવ કરવા જુદે જુદે સ્થળે પ્રયાસો શરૂ રાખી પોતાના તરફ દોરવવા પેરવી કરવી તે કોઈ રીતે શોભાસ્પદ નથી. અમારું કહેવું એવું નથી કે મી. કોટાવાળાએ પક્ષપાત કર્યો છે, પરંતુ એટલું તો કહીશકીએ છીએ કે લવાદ તરીકેનું કર્તવ્ય બળતવામાં તેઓ કંઈક એકપક્ષી દોરવાઈ ગયા હોય તેવો અમોને ભાસ થાય છે.

જૈન સમાજનું કર્તવ્ય અને આ કેસના ફેસલા ઉપર આપણા ધર્મની ભવિષ્યની સ્થિતિનો આધાર.

જો આ કેસના ફેસલાનો થએલ ઠરાવ કાયમ રહેશે તો તેનું પરીણામ એ આવશે કે ભવિષ્યમાં જ્યારે જ્યારે આવી જાતના વાંધા ઉઠશે ત્યારે ત્યારે આ દાખલો હીંદુ બતાવશે, અને આ પ્રમાણે આપણા હકો ખુંચવાઈ જશે. મારવાડ આદી ધણાં દેશોમાં આપણા દેરાસરોમાં ઘણી ધણી જાતની અન્ય ધર્મની મુર્તિઓ જોવામાં આવે છે. એટલે તે તે ધર્મના અનુયાયીઓ પણ આપણા દેરાસરો ઉપર અને તેની મિલકત ઉપર હક ધરાવશે. જો આ પ્રમાણે થયા કરશે તો ધર્મને કેટલો ધક્કો પહોંચશે તેનો વિચાર કરવાનો છે. અગાઉના વખતમાં બ્રાહ્મણોનું જ્યારે પ્રબળ જોર હતું ત્યારે તેઓએ આપણાં દેરાસરોમાં શિવલીંગ બેસાડી દીધા છે. અત્યારના ખ્રિસ્તી રાજ્યમાં એવો જીલમ થવો અસંભવિત છે. પણ કોઈ કોઈ વાર પૂજારી પોતે બ્રાહ્મણ હોય અને ગામમાં કોઈ જૈનની વસ્તી ન

હોય તો આવી મુર્તિઓ દેરાસરમાં ઘુસાડી દે છે. અને તેટલાજ માટે જૈન પુનરીઓની આવશ્યકતા છે. તેમાં ખાસ કરી જે ગામમાં જૈનની વસ્તી ન હોય ત્યાં તો જૈન પુનરીજ રાખવો જરૂરનો છે.

આ ઉપરથી જણાશે કે આ કેસ સમાજના અને ધર્મના મહત્વના ભાગ સાથે સંબંધ ધરાવે છે. આપણા હકો ભવિષ્યમાં જળવાશે કે કેમ તેનો આધાર આ કેસના પરિણામ ઉપર રહે છે. તેટલા માટે દરેક જૈન બંધુનું અને દરેક મુનિ મહારાજનું કર્તવ્ય છે કે આ કેસમાં આપણને ન્યાય મળે તેને માટે પોતાથી બનતું કરવું જોઈએ. એકલા ધર્મની ખાતરજ નહિ પણ ન્યાય અને સત્યતાની ખાતર આપણે આ કેસના થએલ ઠરાવની વિરૂદ્ધ સખ્ત વાંધો ઉઠાવવો જોઈએ. આપણી સમાજની માનહાનિ થાય તે કોઈ રીતે ઈચ્છવા યોગ્ય નજ ગણાય. અને એક પત્રકાર તરીકે સત્ય શું છે તે શોધી કાઢી સમાજ સમક્ષ મુકવું અને સમાજનું હિત બગડે નહિ તેને માટે સમાજને યોગ્ય માર્ગ બતાવવાની અમારી ફરજ છે, અને તેનેજ લઈને અમે આ કેસની પાછળ અથાગ પરિશ્રમ લઈએ છીએ. આ ચાર્જ કેસના લવાદના ઠરાવ સામે પાટણના સંઘમાં ઉચ્ચેરણી ફેલાઈ છે. લવાદે આપેલો ચુકાદો ધર્મની લાગણી દુષ્પવનારો છે, તથા લવાદનામામાં લખાએલા શબ્દો ભવિષ્યમાં જૈન તીર્થોને માટે નુકશાન કર્તા છે. તે લવાદનામું રદ કરવા માટેના પ્રયાસો શરૂ થયા છે. છતાં તેને ગપગોળા માની અમારા ભાઈમંધ પત્રકાર તે લવાદનામાને ટેકો આપે છે અને તેમ કરી જૈન સમાજને સત્યથી વિમુખ રાખી બીજે રસ્તે દોરવવા માગે છે, તે ઘણું દિલગીર થવા જેવું છે. એટલાજ માટે અમે પુરાવા સહીત ખુલાસો કરી કેસની વસ્તુસ્થિતિ શું છે ? તેમજ લવાદનામું અપાયા પછી આ પ્રમાણે કેમ થયું પામ્યું તે સમાજ પાસે રજૂ કરવું અમેને શ્રેયસ્કર લાગે છે, કે જેથી સમાજ પોતે કોઈપણ પક્ષના વિચારથી દોરવાઈ ન જતાં પોતે પોતાની મેજે કેસનું તોલન કરી શકે. પત્રકારની ફરજ ત્યારેજ અદા થઈ ગણી શકાય કે જ્યારે તે શબ્દોની મારામારી કરવાને બદલે અથવા ખોટાનો બચાવ કરવાને બદલે સત્ય હકીકત સરલ ભાષામાં સમાજ સન્મુખ મુકે, અને તેનો નિર્ણય સમાજને પોતાને કરવા દે. અને તેટલા માટે આ કેસના અહેવાલનું અથથીઈતી સુધીનું સામાન્ય દિગ્દર્શન કરાવ્યું છે. લવાદનામાનો ફેંસલો આપ્યા પછી કોટવાળા શેડે શું શું પગલા લીધાં છે તે આવતા અંકમાં આપશું.

જૈન સમાજને અમારી લક્ષામણુ અને ચેતવણી.

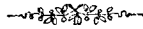
આ લવાહનામાનો ફેમસો અપાયને પાંચ મહીના વીતી ગયા છે. છ મહીના પુરા થાય તે પહેલાં જો તેની વિરુદ્ધ આપણા તરફથી વાંધો લેવામાં નહિ આવે તો તે દરાવ આપણે કળુસ કરવો પડશે, માટે જેમ અને તેમ આ દરાવ જલદીથી ફેરવાવવા આપણાથી અનનુ કરવું જોઈએ. આશા છે કે મુનિમહારાજો ધર્મની રક્ષા માટે પ્રયત્નશીલ થશે. જો આ એક માસ ચાલ્યો જશે તો પછી સઘળી મહેનત ફાગટ જશે. આવ્યો પ્રસંગ ફરી ફરીને આવતો નથી અને એક વખત ધર્મનું ગૌરવખંડિત થયું તો વારંવાર એવા પ્રસંગો અનવાના. ધર્મની ઝુંબેશ ન્યાય અને નીતિપુર્વક સ્વાર્થ રહિત ઉઠાવવી તેમાંજ જીવનની સાફલ્યતા છે.

પરિશિષ્ટ ૪૨

જૈન તા. ૨૦ મી મે સને ૧૯૧૭.

ધર્મના નામે ઉતાવળી ધમાલ.

કાયદાની દ્રષ્ટિએ ચારૂપ કેસનું અવલોકન.

(૩)

ચારૂપતીર્થના નામે પાટણના જૈનો અને સ્માર્તો વચ્ચેના ઝઘડાનું છેવટ આવી જવા પછી જાણે કે શાંતિ રચતી ન હોય તેમ ગણીગાંડી વ્યક્તિઓ જે નવા નવા ધર્મોગો ઉભા કરતી રહી છે તેથી કોમને ઉભય દ્રષ્ટિએ જોવા તક મળે તે હેતુથી અમે આ તીર્થના કેસનો પરિચય આપવા વચન આપી ચુક્યા છીએ. જો કે તેમ કરવા જતાં આપણા અનેક કાર્યોનું ભવિષ્ય વધારે મુશ્કેલીમાં આવવાને વકરી છે તેમ અમે સમજીએ છીએ, પરંતુ બ્યાં અત્યારપૂર્વે દ્રષ્ટિ સન્મુખ આરસી અતાવવા છતાં હજી મોં ન જોવાઈ શકવાથી ઉન્માદ વધી પડ્યો હોય તેવાં ચિત્તને શાંતિ અર્પવા અમારે કેટલીક બીના અનિચ્છાએ પણ અહાર મુકવાં પડશે તેમ

ભય રહે છે અને તેથી તેવા પડદા ઉપાડવા પુર્વે અમે કેસનું વસ્તુસ્વરૂપ રજુ કરવા જરૂર વિચારી છે.

આરૂપ કેસનો જન્મ.

આરૂપમાં આપણું શામળાજી પાર્શ્વનાથનું દેરાસર તથા પ્રતિમાજી ઘણા પ્રાચીન કાળથી છે તેનો કુલ વહીવટ છેલ્લા સાઠ વર્ષથી પાટણના સંઘે અરખલીતપણે કર્યો છે તેમ કોર્ટ પણ સ્વીકાર્યું છે. આ મુદત દરમ્યાન તથા પુર્વે કદી પણ મતભેદનું કારણ ઉત્પન્ન થયું ન હતું. કેમકે પ્રભુનું અધિષ્ઠાયક જળ અલૌકિક હોયને સર્વ કામ તેમના પ્રત્યે પુજ્ય બુદ્ધિ ધરાવતી રહેલ છે. આ પવિત્ર ભુમિ પાટણથી દુર ગામડામાં હોવાથી અને વહીવટ કરનાર કમિટી પાટણમાં વસતી હોવાથી ગમે તેવા સંજોગ વચ્ચે દેરાસરના મુળ ગભારામાં પગાસણ ઉપર શંકર, પાર્વતી અને ગણપતીની મુર્તિ દાખલ થઇ હતી અને ત્યાં જળવાઇ રહી હતી. કેસ દરમિયાન લેવાએલી જુઝાનીમાંથી કે ચર્ચા કરનારાઓના તરફથી તે મુર્તિયો ક્યારે કેવી રીતે દાખલ થઇ તે માટે જોઇતા પ્રમાણ હજી બરાબર આવ્યાં નથી. પરંતુ એટલું અનુમાન કરવું જોડું નથી કે બ્રાહ્મણ પુજારીયોની સગવડે તેમ થવા પામેલ હોય અને તે વાતને પુજારીયોની અનુકુળતા માટે જતી કરવામાં આવી હોય.

આ મુર્તિયો જરા નીચાણમાં હોવાથી ત્યાં પાણી ભરાતાં રીપેર કામ કરવાને તેને તા. ૨૩-૯-૧૯૧૫ ના રોજ ઉખેડતાં સ્માર્તો ઉસ્કેરાઈ જવાથી તેમણે પાટણની કોર્ટમાં ફરીયાદ રજુ કરી હતી અને બીજી તરફથી પોતાના કાયમી હક અને સત્તા ઉમેરવા ત્યાં મુળ દેરાસરમાં હવન કરી ભગવી ધ્વજ ચઢાવીને આપણી લાગણી ઉસ્કેરી હતી. જેથી આપણે પણ તેના સામે બળાટકારે પ્રવેશ કરી લાગણી દુખાવવાની ફરીયાદ કરી. આ રીતે પરસ્પર જૈન અને સ્માર્ત કામ વચ્ચે તકરારનું રૂપ વધી પડ્યું અને સાથે રહી આનંદ કરતી બે આગેવાન કામ મીત્ર મટી શત્રુ ઇર્ષ.

મહેસાણા કોર્ટનો ઠરાવ.

આ કેસ પાટણની કોર્ટમાં ચાલતાં મુર્તિ ઉખેડવા અને તેમાં મદદ કરવાનો આરોપ મુકીને પાંચ જૈનોને ધસડવામાં આવ્યાં. જ્યાં એકને

૩૦૦ દંડ અગર છ માસની સખ્ત કેદ અને બીજા ચારને રૂ. ૧૫૦ નો દંડ અગર ચાર માસની સખ્ત કેદ ભોગવવાને હુકમ થયો. કે જે સામે મહેસાણાની કોર્ટમાં અપીલ થઇ.

બીજી તરફથી સ્માર્ત સામે આપણે માંડેલા કેસમાં સ્માર્તોએ જ-બરજસ્તીથી આપણા દેરાસરમાં દાખલ થઇ આપણો હક કબજે છતાં હવન કરી આપણી લાગણી દુખાવી કેસ ચાલ્યો જેમાં કોર્ટ પ્રતિપક્ષીઓને નિર્દોષ ઠરાવ્યા તથા તે માટે મેસાણાની કોર્ટમાં આપણે અપીલ કરી જેમાં પણ તે નિર્દોષ ઠર્યા.

વળી તા. ૨૫-૯-૧૫ ના રોજ પાટણ વીભાગના ફોજદારી ન્યાયાધીશે કેસના છેવટ સુધી મંદીર સરકાર કબજે લેવા હુકમ કાઢ્યો અને છેવટ દરેકને છુટ આપવાના ઠરાવ સાથે તે હુકમ તા. ૧૧-૧૧-૧૬ ના રોજ રદ કર્યો.

આ પ્રમાણે આપણી લાગણી દુખાવવાના કેસને આશ્રય ન મળવા સાથે સ્માર્તોના મુર્તિ ઉત્થાપનના કેસમાં પણ અસંતોષ થવાથી આપણે તે સામે મહેસાણાની કોર્ટમાં અપીલ કરી જેનો ફેંસલો આજના અંકમાં બીજે સ્થળે અક્ષરશઃ પ્રગટ કરેલ છે. તેથી જેવાશે કે તેમાં આપણા પાંચે ભાઇઓ તહોમતથી મુક્ત થયા છે અને તે રીતે તહોમત દુર થયું તેનો અર્થ આપણે કેસ જત્યા તેમ તકરાર ઉઠાવનાર વ્યક્તિઓ માને છે,

ફેંસલામાં શું જત્યા ?

“ મહેસાણાની કોર્ટ આપણે જત્યા ” એમ માનનારાઓને આપણે પુછીશું કે તેમાં જતવા જેવું શું હતું તે કૃપા કરીને તેઓ અતાવશે તો ઉપકાર થશે.

એક પતી ગયેલ વાતને બહુ ગંભીર રૂપ આપી ધમસાણ મચાવનાર ભાઇબંધ જત્યાની વ્યાખ્યા કરે છે કે—“ પાસનનો કેટલોક ભાગ રીપેર કરવાનો હતો એટલે ત્યાં બિરાજતી શંકર પાર્વતીની પ્રતિમા કે જે પ્રતિષ્ઠા કરેલી નહિ પણ છુટી હોવાનું કહેવામાં આવતું હતું તેને બહારના રંગ મંડપમાં મુકવામાં આવી અને ભીંતમાં ગણપતિના સ્થાનક પાછળ આરસ જડવાનો હતો તેથી ગણપતિને રંગ મંડપમાં મુકવાનું કહેવાય છે. આમ કરવાનો ઉદ્દેશ જરા પણ દ્રેષી કે ધર્ષાંબેર નહોતો તે

છતાં સ્માર્ત લોકોએ પોતાની લાગણી દુઃખાયાનું નિમિત્ત કાઢી અને દેશ-જરદારને ચરજ કરી અને પાંચ સપ્તશી ઉપર સમન્સ કઢાવ્યો- કેસને બંને તેડેલા લંબાવવા સામા પક્ષે પ્રયાસ કર્યો. કેસ લાંબો સમય ચાલ્યા પછી મહેસાણા કોર્ટમાં જૈનોના લાભમાં ફેસલો થયો અને તહોમતદારને છોડી મેલવામાં આવ્યા હતા ”

જીત્યાનો અર્થ તહોમતદારને છોડી મુકવાથીજ પૂરો થતો હોત તો પછી સ્વાલ એ છે કે આપણે તહોમતદાર થવા અને પછી છુટી જવા માટેજ આ કેસ લડવા પાછળ હજારો રૂપિયા ખર્ચ્યા હતા ? કેસનો ઇતિહાસ બતાવે છે કે તકરારનો ઉદ્દેશ કેદમાં જવા અને પાછા છુટી જઈ તાળીયો પાડવાનો નહોતો, પરંતુ દેરાસરમાં અન્ય પ્રતિમાઓ એકજ સ્થાન પર હોવાથી પરસ્પર જળસ્પર્શ થતા બંનેના ધર્મસૂત્રો પ્રમાણે ઠીક થતું નહોતું એટલા માટે બંને સ્થાનો અલગ અલગ થાય તો ઠીક તેમ હોવો જોઈએ. છતાં ભાઈબંધ લખે છે. તેમ ‘ આમ કરવાનો ઉદ્દેશ જરા પણ દ્રોષી કે ધર્ષાભીર નહોતો ’ પણ “ આરસ જડવાનો હતો ” એટલે કે શંકર ગણપતિ વગેરેને રીપેર કામ કરીને પાછાં જ્યાંનાં ત્યાં પધરાવાનાં હતાં તેમ તેમના ઉદ્દેશનો સાર બેવાય છે અને તે ઉદ્દેશ મહેસાણાના ફેસલામાં જળવાઈ રહેલ છે તે ઉપરથી કદાચ કેસ જીત્યાનું માનતા હોય તો તેવી માન્યતા તેમનેજ મુઆરક રહેવા દેવી જોઈએ- કેમકે એક તરફથી જ્યારે લવાદે શંકર ગણપતિ વગેરે મુર્તિઓને માટે દેરાસર અને ધર્મશાળાના બંને ગઢની બહાર મુળ સ્થાનથીજ લગભગ સો ફુટ કરતાં વધારે દુર પધરાવવાને ફરાવ કર્યો અને તે પણ તદ્દન અજાહેદી ગોઠવણ કરી આખી તેના સામે જે ભાઈઓ પછાડા મારી કોમને ઉશ્કેરે છે તેજ ભાઈઓ મુળ પયાસણ ઉપર જ્યાંની ત્યાં મુર્તિઓ રહેવા દેવાના ફરાવને જીતે. ફરાવ કહે છે તે જોઈ તેમની બાજુનો પડદો ઉઘાડતાં અમને દયા આવે છે. પરંતુ આવા આંધળા પાટા વધારે વખત બંધાવા દેવા તે દુરસ્ત ન ધારી આટલું સ્પષ્ટિકરણ કરવું પડ્યું છે તે માટે દીલગીર છીએ.

મહેસાણાની કોર્ટના ફેસલામાં આપણી સ્થિતિ

મહેસાણા કોર્ટનો ફેસલો આ સાથે છે તેમાં જણાવ્યું છે કે,
“ તેની સાથે એ મંદિરમાં બીજા દેરાસરની માફક કેટલીક બીજી મુર્તિ-

એ જોમકે ગણપતી, પાર્વતી તથા મહાદેવની છે, સદરહુ મુર્તિઓની પુજા જૈનો તરફથી જે પુજારીયો હતા તેના તરફથી થતી હતી ” આ શબ્દો આપણા ભવિષ્ય માટે ફેરવાવવા જેવા છે. જૈનોના કોઠપણ દેરાસરમાં કોઠપણ સ્થળે અન્ય ધર્મની મુર્તિઓ પચાસણમાં સાથે હોય તે બનવાબેગ નથી. દેલવાડાના દેરાસરના કંપાઉંડમાં પણ આવી મુર્તિઓ ન રાખતાં ત્યાં જ તેને અલગ પધરાવવાને બુનાગઢની કોર્ટે પાંચ વર્ષ અગાઉ ફરમાવ્યું છે છતાં કોર્ટે ‘ ખીજ દેરાસરોની માફક ’ એ શબ્દો લખવામાં ખુલ્લી ભૂલ કરી છે. ચાલતા કેસ દરમીયાન શા. કેશવલાલ મંગળચંદ, ચંદુલાલ ન્યાલચંદ વગેરેએ પોતાની બુખાનીમાં પણ અન્ય દેવો પોતાને ત્યાં હોવા અને માનવાનું સ્વીકારવામાં અજ્ઞાનતા બતાવી છે. બ્યારે ભાઈબંધ તકરારને ખીલવવા જતાં કાયું કાપે છે કે “ મારવાડ આદી ધણુ દેશોમાં આપણા દેરાસરોમાં ધણી ધણી જાતની અન્ય ધર્મની મુર્તિઓ જોવામાં આવેછે.” અમને ખેદ એ થાય છે કે લોકોને ખોટી રીતે ઉશ્કેરવા જતાં જૈન સમાજનું શાંતિમય જીવન કેટલું વજનદાર થાય છે તેનો વિચાર જો તેમણે કર્યો હતો તો આ શબ્દો આપણે જોઈ શકત નહિ, જો કે કોઠપણ દેરાસરના પચાસણપર આવી મુર્તિઓ છેજ નહિ અને તેવા સ્થાપીત હક કદી પણ કોઈ ઉપસ્થિત કરે તે સંભવી શકતુંજ નથી તો પણ આવી રીતે છે તેમ કહેવામાં કેટલી ગંભીર જવાબદારી છે તે ભૂલી જવું જોઈતું નહોતું.

મહેસાણા કોર્ટ ફેસલામાં આગળ જતાં જણાવે છે કે “ ગામમાં મુખ્ય વસ્તી રજપુતોની છે તેઓ તથા અન્ય કોમો જોમ કે ઠાકરડા, બારોડ વગેરે પણ મંદિરમાં દર્શન કરવા આવે છે અને મુખ્ય દેવની માનતા વગેરે કરે છે. મહાદેવ ગણપતી અને પાર્વતી આ જો કે મુખ્ય હિંદુઓના દેવ છે તો પણ જૈનો પણ તેમને પૂજ્ય માને છે. અલખત હિંદુઓ જેટલા ભાવથી તેમને માનતા ન હોય એ સ્વાભાવિક છે. ”

આ શબ્દોમાં અન્ય કોમો પણ મંદિરમાં દર્શન કરવા આવે છે અને મુખ્ય દેવની માનતા વગેરે કરે છે ” એ શબ્દો અમને તો આપણા હિત માટે ઠીક જણાતા નથી. જૈનોના દેવ રાગદ્વેષથી વિરક્ત છે તેમની

માનતા થાય કે તેમ થવા દેવાય તે વાતજ અમને તો અંધમેસતી જણાતી નથી. હા, કદાચ દેરાસરમાં જે અન્ય મૂર્તિઓ હતી તેની માનતા લોકો કરતા હોય, અને તે રીતે તેમની માનતા કરવાની રીતિને ટકાવી રાખવા આ શબ્દો કોર્ટ ફેસલામાં ઉમેર્યા હોય પરંતુ હવે આપણે તે શબ્દો સામે ચિંતા કરવા કારણ રહેતું નથી. કેમકે મહેસાણાની કોર્ટમાં જી-ત્યાના પ્યુગલ ટુકનારની ઇચ્છા પ્રમાણે અન્ય મૂર્તિઓ દેરાસરમાં જ રી-પેર કરીને પધરાવેલ હતે તો કદાચ આ સ્વાલ ભવિષ્યમાં ઉપસ્થિત થવા કારણ હતું, પરંતુ જ્યારે લવાદની કુશાય યુદ્ધિએ શંકર વગેરેની મુર્તિ-ઓને ખીરાજવાને જુદી જ ગોઠવણ કરી છે તો પછી આ ચિંતા હમે-શની દૂર થાય છે.

આગળ જતાં કોર્ટ લખે છે કે “ તકરારી મંદીરનો કબજો તથા વહીવટ જૈનોના હાથમાં છે તે વાત ગામના લોકોને રૂચતી નથી, અને તે સંબંધીના પ્રસંગોપાત તેમના તરફથી વાંધા ઉઠાવવામાં આવેલા હતા તેથી હાલની ફરીયાદ જન્મ પામી છે. ”

આ શબ્દોમાં કબજો અને વહીવટનો સ્વાલ ઉમેરાયો છે. આ તિર્થને જેમ યાત્રીકોની આવક છે તેમ સ્થાનીક ગીરાસ પણ છે. અને તેથી તેવી આવકમાં દબલગીરી કરવાના ભયનું આ શબ્દો સૂચન કરે છે. પરંતુ તે માટે પણ લવાદે કબજો અલાહેદો કરી દેવાથી સ્વાલ રહેતો નથી. એટલું જ નહિ પણ આ વિચિત્ર ભાંજગડ પતાવવા માટે દયાની દ્રષ્ટિ દર્શાવી રૂા ૨૦૦૧) આપવાને લવાદે જે ફરમાવ્યું છે તે પણ ડહાપણુ ભર્યું છે કેમકે તેથી આવી તદ્દન અણુઘટતી તકરારોનો ભય નિર્મૂળ થાય છે.

આપણા પાંચે પ્રતિવાદીને નિર્દોષ ઠરાવતાં કોર્ટ જણાવે છે કે “ તેમના (પ્રતિવાદીઓના) કહેવા પ્રમાણે દેવોને નહવડાવવામાં આવતા હતા તેનું પાણી સદરહુ મૂર્તિઓની જગ્યા મુખ્ય દેવના સિંહાસનથી નીચી હોવાથી એકદું થતું હતું અને તેથી ક્રીડીઓ ભેગી થતી હતી તેથી તેજ જગ્યાએ આરસનું પાટીયું બેસાડવાના ઇરાદાથી મુર્તિઓ ઉઘેડી હતી તેમ વાડીવાલ લલ્લુભાઇનું કહેવું છે ’ વળી-“ ચંદુલાલ નહાલચંદ જણાવે છે કે પીતાંબર સલાટને હું મંદિરની અંદર લઇ ગયો અને ગણપતી પાર્વતી, મહાદેવ હતા તે જગો બતાવી, તે ઉઘેડી ત્યાં

આરસનો પથ્થર ખેસાડવા કહ્યું અને પછી મૂતી આ હતી ત્યાં ને ત્યાં પાછી ખેસાડવા કહ્યું.” મતલબ કે પ્રતિવાદીનો હેતુ લાગણી દુખાવવાનો નહોતો તેથી તેમનો ગુન્હો સાબીત ન ગણી છોડી મુકવામાં આવ્યા તેમાં શું છુટ્યા હતા? એ કંઈ સમજી શકાતું નથી. છતાં આ ઠરાવની સામે સ્માર્તોએ વડોદરાની વરીષ્ટ કોર્ટમાં અપીલ કરી હતી.

સામાધાન માટે હીલચાલ.

કેસ ચાલતા હતા તે દરમિયાન ધરમેજે સમાધાન કરવાને જુદા જુદા પ્રસંગો શરૂ રહ્યા હતા. દરમિયાન એક વખત પાટણના હાટકેશ્વર મહાદેવના મંદિરમાં જૈનો અને સ્માર્તો વચ્ચે નિરાકરણના માર્ગો યોજવા પ્રયત્ન થતાં આપણા વકીલ મી. બ્રોકરે દરખાસ્ત કરી કે—“ અંમદવાદના બે જૈનો અને બે સ્માર્તોને પંચ નીમવા અને શંકરાચાર્યને તેના સરપંચ રાખવા અને તેમનાથી જે નિર્ણય થાય તે બંનેએ સ્વીકારવો.” આ વાતના સામે પાટણના જ પંચ સુટવાની તકરાર સ્માર્તોએ રજુ કરવાથી તે વાત પડી રહી હતી.

વળી એક નવો પ્રયત્ન થતાં રાજમહેલમાં બંને પક્ષની મીટીંગ મળી અને જૈનો તરફથી રા. મણીલાલ કેસરીસંગ તથા રા. નાગરદાસ કરમચંદ અને સ્માર્તો તરફથી રા. કર્ણાશંકર કુખેરજી તથા રા. હરગોવિન્દાસ જગનદાસ મોદીના નામે પંચ તરીકે સ્વીકારી લવાદનામું આપ્યું પરંતુ તે ચાર મતો એકત્ર ન થઈ શકવાથી વાત પડી રહી. અને પુનઃ ત્રીજી વખત બંને પક્ષ તરફથી શ્રીમાન સંપતરાવ ગાયકવાડને પંચ નીમવામાં આવ્યા પરંતુ તેમાં સ્માર્તોએ ખાસ લખેલ હવું કે—“ જૈનોએ રૂ. ૪૦૦૦ દેવા અને મહાદેવ વગેરેને દેરાસર બહાર પણ ધર્મશાળાની અંદર પધરાવવા સુધીનો નિર્ણય થાય તોજ તે સ્વીકારશું.” આ પ્રમાણે બાંધી મારાણી થતાં તે વાત અધુરી રહી અને છેવટે આ કેસ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને બંને પક્ષ તરફથી લવાદનામું લખી તેનો અમલ કરવાની સરતે સોંપવામાં આવ્યું જણાય છે. એટલે ઉપરોક્ત ઇતિહાસ ઉપર દૃષ્ટિ રાખી બંને પક્ષને ન્યાય આપી શાંતિ પ્રસરાવવામાં લવાદને જેમ વીચાર કરવો પડ્યો હશે તેમ સમાજને પણ આટલી બીના પછી લવાદના ફેસલાની કિંમત આંકવાને રીક તક

મળશે. એટલું જ નહિ પણ અનેક મહાન પરીશ્રમો અને સત્તાવાળાના શ્રમ તેમજ હાજરોનો ભોગ આપવા પછી આટલી શાંતિથી નિકાલ લાવનાર બાહોશ ભેળું જૈન કોમમાં છે તે જોવાથી સૌ દોષ મગર થશે.

લવાદ માટે એકમતી.

લવાદ કાયદા નીમવા સામે ભાષ/અંધ શંકા ઉપસ્થિત કરતાં “ અમારી માન્યતા પ્રમાણે ” જે તર્કો કરે તેના સામે તકરારમાં ઉતરવા અમે જરૂર ધારતા નથી કેમકે એક સહી કરનાર સહી કરે અને પછી અમુક સહી કરશે તો અમે કરશું તેમ બોલે તે વાત કેવળ અસંબંધ છે એટલુંજ નહિ પણ તેમ લખવા જતાં સંઘના નેતાઓ અમુકના કહેવા ઉપર જીવે છે તેમ બતાવી તેમની આગેવાનીના ગૌરવને લાંછન લગાડવાનો આ ન માફ થઇ શકે તેવો હુમલો થયો જણાય છે તેથી તેમાં વચ્ચે આવવું દુરસ્ત જણાતું નથી.

લવાદનામું જૈનો તરફથી છ ન્યાતોના શેડ નગરશેડ, કેસના વાદી પ્રતિવાદી અને આરૂપ તિથં કમિટિના આગેવાનોની સહીથી અપાએલ છે તેમ અમે ખાત્રી કરીને પ્રથમ જ જણાવ્યું હતું તેમજ મુંબઈના સંઘ તરફથી પાટણની આરૂપ કમીટી ઉપર પ્રમુખ મુળચંદ લગુભાઈની સહીથી પત્ર લખીને શેડ પુનમચંદ કરમચંદને લવાદ નીમવાની યોજના માટે સંમતી દર્શાવી છે અને રમાર્ત તરફથી પણ દરેક આગેવાનોની સહી છે. તે છતાં લવાદની કાયદેસર નેમનોક માટે શંકા લાવવી તેજ અજ્ઞાનતા છે. આવી રીતે સહી કરનારને પોતાની કિમતથી ઉતારી પાડવાનો પ્રયત્ન કરવા કરતાં બહેતર એ હતું કે તે લવાદનામું ખીન કાયદેસર કહેનારનાં બુલ્લાં નામો બહાર લાવી તેને કાયદાનો અભ્યાસ કરતાં શીખવવા જોઈએ કે જેથી પુનઃ તેઓ આવી ભુલ કરે નહિ.

ફેસલા તરફ દીલસોજી.

જેમ લવાદનામા તરફ સર્વની સંમતી જોવાય છે તેમજ ફેસલો વાંચતી વખતે હાજર રહેલ બંને પક્ષે કરેલો સત્કાર અને તે પછી બંને પક્ષે ખેંચી લીધેલ કેસ તેજ તે ઠરાવ પ્રત્યેની ખુલ્લી દીલસોજી છે, એટલું જ નહિ પણ ઠરાવનો અમલ લવાદે જ કરવો તે લખાયેલ શબ્દો ઉપરથી સઘળો અમલ કરાવી આપેલ છે તેજ શાંતિનું શુભ ચિન્હ છે.

શંકર પાર્વતી અને ગણપતીની મુર્તીઓને સ્માર્ત ભાઇઓએ આ નાકાની વગર નીરાકરણ કરેલ બહારની ઓરડીમાં પધરાવી છે અને તેથી ફેસલામાં જણાવવા પ્રમાણે રકમ અને જમીન છુટી પાડી નાંખી આ કે-સનો સદાને માટે અંત આવ્યો છે તે જાણી સર્વ કોષ ખુશી થશે.

અમારું કર્તવ્ય પણ આટલેથી પુરું થાય છે, છતાં લવાદના ઠરાવનું ગાંભીર્ય સમજવાથી અશાંત જીવોને પણ શાંતી વળે અને જૈન સમાજ હવે કાયદેસર સંઘનું અંધારણ યુક્ત બોર્ડ નીમવાની જરૂર છે તેમ જોઈ શકે તે માટે કેટલીક હકીકત હવે પછી રજૂ કરીશું.

પરિશિષ્ટ ૪૩.

જૈનશાસન. જેઠ શુદ્ધ ૩ બુધવાર વી. સં. ૨૪૪૩

આર્ય પાટણ કેસ ઉપર કરવામાં આવતો ઢાંક પીછોડો.

શેત્રજની બાજુ કોણ ખેલે છે ?

(૩)

આર્ય તીર્થ માટે લવાદે આપેલા ચુકાદા સામે મુનિમહારાજઓના તેમજ પાટણના સંઘ તરફથી તે ઠરાવને રજીસ્ટર નહીં કરાવનારા ઠરાવો કર્યા છે, વીગેરે બાબતોનું દીગદર્શન જૈન સમાજનું તે તરફ ધ્યાન ખેંચવા આ પત્રદ્વારે જ્યારે લખવામાં આવે છે, ત્યારે તે સામે ભાઇઅંધ પત્ર તે વાતને વચ્ચે વગરની કહી તેને સામે પોકાર ઉઠાવે છે, અને તે પોકાર કેટલો સત્યથી વેગલો છે તે અમારે બતાવવું તે અમારી ફરજ છે, તેમ ધારી ગઇ તા. ૧૩-૫-૧૯૧૭ ના જૈન પત્રમાં “ આર્યપતિર્થના વિચ્છેદ માટે થયેલ હિલચાલ ” એ મથાળાવાળા અગ્ર લેખમાં જે ખીના જણાવી સમાજને અવળે રસ્તે દોરવાનો તેમજ અમારા ઉપર જે આક્ષેપ

મુકે છે તે કટલો ખોટો છે અને તે આક્ષેપ તેઓના પોતાના ઉપરજ
કેવો આવે છે તે નીચેની હકીકતથી જણાઈ આવશે

“ તા. ૧૩ મીના અંકમાં તે ભાઈઅંધે રા. રા. કુંવરજી આણંદ-
જીના પત્રમાંથી અધુરું ટાંચણ કર્યું છે, અને તેમ કરી કુંવરજીભાઈના
કહેવાના આશયનો ખોટો અર્થ કર્યો છે- તેણે આ પ્રમાણે પત્ર ઉતાર્યો છે.

“ ચારપનો ફેસલો વાંચ્યો; મારા તરફથી અભિપ્રાય માટે સામા
પક્ષ તરફથી પત્ર આવ્યો હતો, મને તો કાંઈ ગેરવાજબી લાગતું નથી,
એમ સ્પષ્ટ લખી દીધું છે. અંદર અંદરના દ્વેષથી કલેશ વધારે છે.
જમાનાની વિરૂધ્ધ છે. ”

દ: કુંવરજી આણંદજી.

પત્રકારની ફરજ છે કે કોઈના કહેલા કે લખેલ. શબ્દો અ-
ક્ષરસઃ છાપવા જોઈએ પણ તેમ નહીં કરતાં પોતાના વિચારને પુષ્ટિ
આપનારા શબ્દો ટાંકવા અને બાકીના ઉડાવી મુકવા તે શોભા ભર્યું
નથી. રા. રા. કુંવરજીભાઈએ જે પત્ર લખ્યો છે તેની નકલ નીચે પ્ર-
માણે છે.

શેઠ લેહેરભાઈ ચુનીલાલ વીગેરે ધર્મબંધુઓ યોગ્ય.

—મુંબઈ

આપનો છાપેલો પત્ર અને તે સાથે મોકલેલ ફેસલાની નકલ
ધ્યાન પુર્વક વાંચી જોઈ. તેની અંદર અમુકની માન્યતા અમુક પ્રકારની
છે. એવા રૂપનું જે કાંઈ લખ્યું છે તેથી જૈનધર્મના પ્રીત્સીપલો
(સિધ્ધાંતો) ને બાધક લાગે છે; એમ મારું માનવું થતું નથી. છતાં
તેની અંદરના કયા શબ્દો આપને વિરૂધ્ધ લાગે છે તે જણાવશો તો તે
સંબંધમાં વધારે ચોક્કસ અભિપ્રાય આપી શકીશ. આવી બાબતમાં આપણે
અંદર અંદર કોઈ પ્રકારનો વિરોધ ઉત્પન્ન કરવો તે મને ઘટિત લાગતું
નથી. આપ સહુ ભાઈઓ સુસ્ત છો તો જે પગલું ભરો તે દીર્ઘ વીચાર કરીને
ભરશો એવો મને ભરસો છે. આ તરફનો મારા લાયક કામ ફરમાવશો.

સંવત ૧૯૭૩ના ફાગણ વદી ૭ વાર શુક્રવાર

લી. ધર્મબંધુ કુંવરજી આણંદજીના

બહુ માનપુર્વક પ્રણામ વાચશો. ”

આ ઉપરથી જણાઇ આવશે કે રા. રા. કુંવરજીભાઈએ પોતાનો મત સ્પષ્ટ રીતે જણાવ્યો નથી “ હરાવની અંદરના કયા શબ્દો આપને વિરૂધ્ધ લાગે છે તે જણાવશો. તો તે સંધમાં વધારે ચોકસ અભીપ્રાય આપી શકીશ ” આ વાક્ય સાબીતી આપે છે કે કુંવરજીભાઈએ જણાવેલ મત હેવટનો નથી. ધર્મ વિરૂધ્ધ કયા કયા શબ્દો હરાવમાં લખાયા છે તથા આ ફેસલાનો અમલ ધર્મની લાગણીથી કઇ રીત વિરૂધ્ધ છે તે સઘળી વિગતનો પત્ર મુંબઈમાં વસ્તા પાટણના સંધ તરફથી કુંવરજીભાઈને લુખવામાં આવ્યો છે તે નીચે પ્રમાણે.

‘ રા. રા. શેઠજી સાહેબ કુંવરજીભાઈ આણંદજીભાઈ વિગેરે.

મુ. ભાવનગર.

આપ માન્યવરનો કાગળ આવ્યો તે પહોંચ્યો છે. આપે લખ્યું તે પ્રમાણે અમને જે શબ્દો ટીકા રૂપ લાગે છે તે નીચે મુજબ છે.

લવાદનામાં લખાએલા શબ્દો.

૧ અરસપરસના રહેવાસથી સનાતન ધર્મના સિધ્ધાંતોની રૂઢીઓ જૈન ધર્મના લોકોમાં દાખલ થવા પામી છે જેવીકે લગ્નાદીક ક્રિયા.

૨ કેટલાક જૈનો અંબીકા વિગેરે દેવોને પુણી આસ્તાથી માને છે.

૩ હરકોઈ જાતને હરકોઈ ધર્મ માનવાની છુટ છે.

૪ જૈન ધર્મ મુજબ કોઈપણ જીવ ઉત્પત્ત કરનારી વસ્તુ દેવને સ્પર્શ કરવાથી તેમજ જૈન વિધીથી કીયા વિરૂધ્ધ દેવતું સ્થાપન પુજન કે કીયા થાય તો શ્રી તીર્થંકર પ્રભુની આસાતના થઇ ગણાય છે.

૫ અને પોતાની જગ્યામાં શાસ્ત્ર મુજબ સંખ ભેર નોખત વીગેરે વાજાંત્ર વાગે તેમ હવન હોમાદી કીયા થાય તેથી જૈન મંદિરના પ્રભુની આસાતના થવા ભય નથી

અમારી માન્યતા

૧ સ્માર્તો પણ તેમના સીધાંતની રૂઢીએ લગ્ન કરતા નથી અને જો કરે તો મહાન ખળભળાટ થાય તો પછી જૈનો તો કરેજ કેમ.

તેમના સીદ્ધાન્તમાં લગ્ન વખતે જે ક્રીયા કરવામાં આવે છે તેના દાખલાઓ.

(૧) પા. ૭૧ કૃષ્ણયજુર્વેદ શાસ્ત્રમાં સીદ્ધ થાય છે. (વીવા યજ્ઞ)

(૨) પા. ૮૬ આપ સ્તંભીય ગ્રંથસુત્ર ખંડ ત્રીજો

૨ અબીકાને પુણ્ય આસ્તાથી માનનારને જૈન કહેવાયકે કેમ ?
તેનો આપ વિચાર કરશો. તિર્થંકર સિવાય બીજો કોઈ જૈન બીજા દેવોને પુણ્ય આસ્તાથી માને નહીં.

૩ શું જૈનોને પણ બીજો ધર્મ માનવાની છુટ છે ખરી ?

૪ લાઇન કરેલા વાક્યો પ્રમાણે પ્રભુ ઉપર પખાલમાં જે દુધ પાણી અગર ફુલ ચઢાવીએ છીએ તે બીજો પોતે જીવ અને જીવ ઉત્પન્ન કરનારી છે તો પછી આસાતના થાય (લવાદના કહેવા પ્રમાણે) તો આપણે વાપરવી કે કેમ ?

૫ આપણા અને તેના દહેરાનું અંતર ચાલીસથી પચાસ ફુટ લગભગ છે ત્યારે તેમના મંદીરમાં સંખ-ભેર-નોખત વાગતા હોય અને તેજ વખતે આપણા ધર્મગુરુઓ ક્રિયા આપણી ધર્મશાળામાં કરતા હોય તો તે ક્રીયાઓમાં ખલેલ પડે કે નહીં ?

તેમના શાસ્ત્ર મુજબ હવન હોમાદી કેવી રીતે થાય છે તે આપ અજ્ઞાનતીમીરભાસ્કરમાંથી જાણી લેશો. એટલે ચોકસ ખાત્રી થશે કે આપણા તિર્થંકર પ્રભુની કેવી આશાતના થશે.

બીજું આખા હિન્દુસ્તાનના જૈન તીર્થા તથા દેવાલયોમાં કે જ્યાં અન્ય દેવોની મુર્તિઓ છે તેમજ પાટણનીઅંદર પંચાસરજીના તિર્થમાં મહાદેવનું લીંગ છે તો તે અને બીજા દરેક ઠેકાણે આ લવાદનો ચુકાદો કોર્ટમાં રજીસ્ટર થવાથી પુરાવા રૂપ રહેશે અને તેથી ગામોગામ ઝગડા થશે અને દરેક ઠેકાણે આ પ્રમાણે જગાઓ આપવી પડશે ત્યારે તીર્થોના ગૌરવને નુકશાન કરતા થશે ! વળી પંચાસરજીના દેરાસરજી (પાટણનું) ના સંખ-બંધમાં ચારૂ જેવીજ ભાંજગડ ઉભી થવાનો સંભવ છે. અને ચારૂપના

ચાલતા કેસ વખતે પણ તેઓએ તે દેરાસર સરકારના કબજે લેવા અરજ કરી હતી અને આ ચુકાદાથી વધારે કાળ્યા છે. હવે જો આપણી સ્થિતિ ઉપર મુજબ છે ત્યારે ચુકાદો રજીસ્ટર થાય તો આપણા દરેક તિ-રો અને દહેરાઓના ગૌરવને નુકસાન થશે કે ?

આપ માન્યવર બધું વિકાન હોવાથી ઉપરના સ્વાલો તથા અમારી માન્યતા તથા ભવિષ્યનું નુકસાન તે વિગેરેનો યોગ્ય ખુલાસો આપશે એ-વી આશા રાખીએ છીએ. એજ તા. સદર

લી. સેવકો,

લહેરભાઈ ચુનીલાલ વિગેરેની સહી

દ: શા અમીચંદ એમચંદ.

આ પત્રનો પ્રત્યુત્તર કુંવરજીભાઈ તરફથી હજી આપવામાં આવ્યો નથી.

“ જૈન ” ના અધિપતિ સાહેબ લખે છે કે મી. નંદલાલ લલુ-ભાઈનો તાર જે સંધ સમક્ષ રજી કરવામાં આવ્યો હતો તે જીનો હતો. કાંઈપણ તપાસ કર્યા વિના ભાઈબંધ જેની તેની ઉપર આરોપ મુકવા તત્પર થાય છે. પણ તે ભુલી જાય છે કે ખોટાનું ભોપાળું બહાર પડ્યા વિના રહેતું તથી. તારની નકલ નીચે પ્રમાણે

Nancllal Date Hours Minutes

18 18 0

PATAN Reed here at 7 H, 15 M,

19FF 17

To Keshavlal Mangalchand Patan

Resignation not field

NANCLLAL LALUBHAI.

આ ઉપરથી જણાશે કે તાર જીનો હતો કે તા. ૧૮ મી નો ક-રેલો હતો.

કાયદાનો નિયમ એવો છે. કે લવાદનો ફેસલો અપાય કે કેસનું પુરતજ રાજીનામું અપાવું જોઈએ. અને રાજીનામું અપાયા પછીજ ફેસ-

લાનો અમલ થઇ શકે, બદકે કબજે સોંપી શકાય. હવે આમાં ભુલ કઇ રીતે થઇ છે તે જોઇએ. તા. ૧૮ મીના મી. નંદલાલ લલુભાઈના તારથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તા. ૧૮ મી. સુધી રાજનામું અપાયું નહોતું, છતાં મી. કોટાવાલાએ તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૧૭ ના રોજ કબજે સોંપી દીધો હતો. કેસનું રાજનામું તા. ૨૧-૨-૧૭ ના રોજ અપાયું હતું, ભાવાર્થ કે જે કબજે સોંપવામાં આવ્યો છે તે તદ્દન ગેરકાયદેસર છે.

પાટણના સંધે પણ તા. ૨૦ મીના રોજ ભેગા થઇ કેસના ફેસલા પ્રત્યે પોતાનો વિરોધ દર્શાવ્યો હતો. આ ઉપરથી સૌ જોઇ શકશે કે લવાદનો ફેસલો સંધ સમક્ષ વાંચી સંભળાવવાનું અને તે સંધે કબુલ રાખ્યાનું કહેવામાં આવે છે તે તદ્દન ખોટું છે. વળી ભાષ્ય'ધ પત્રકાર તા. ૧૩ મી ના અંકમાં જણાવે છે કે “ પત્રમાં આપણા તિર્થની કફોડી સ્થિતિ દર્શાવી છે. ” આ બખવું કેટલું સત્યથી વેગલું છે, કારણ કે, અભીપ્રાય માગવા માટે જે પત્રો લખવામાં આવ્યા છે, તેમાં તેવું કાંઈ પણ લખવામાં આવ્યું નથી. જેની નકલ અમે ત્રિવે પ્રગટ કરીએ છીએ.

શ્રી મહાવીર નમઃ

સ્વસ્તી શ્રી મહાશુભસ્થાને પુજ્યારાધે જોગ શ્રી મુંબઇ બંદરથી લી૦ અમે નીચે સહીઓ કરનાર નમ્રતા પૂર્વક અરજ કરીએ છીએ કે:- પાટણથી ત્રણ ગાઉ ચારપ ગામ છે. જેની બંદર આપણું શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથજીનું પુરાતન તીર્થ છે. અને તે તીર્થ પાટણની નજીક હોવાથી પાટણનો સંધ સંભાળે છે. તે તીર્થના સંબંધમાં જૈનો અને સ્માર્ત ધર્મવાળાની વચ્ચે કેટલાક વખતથી કોર્ટમાં તકરાર ચાલતી હતી, અને મહેસાણે અપીલ કોર્ટમાં જૈનો જીત્યા પછી પાટણ સંધના કેટલાએક અહસ્થાએ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ લવાદનામું આપેલું, અને તે લવાદનામાના ચુકાદામાં કોટાવાળાએ જૈન ધર્મના સંબંધમાં એવા કેટલાક વિચારો દર્શાવ્યા છે. કે જેથી કરીને આપણા જૈન બંધુઓની લાગણી દુઃખાઇ. અને આ ચુકાદો કોર્ટમાં રજીસ્ટર થનાર છે એમ સંભળાય છે. જો ચુકાદો કોર્ટમાં રજીસ્ટર થાયતો ભવિષ્યમાં આપણા તીર્થોને નુકશાન પહોંચે. અને ધર્મને પણ હાની પહોંચે એવું ધણાઓનું માનવું છે. માટે લવાદનામાની નકલ તથા લવાદે આપેલા ચુકાદાની નકલ

વીજેરે આ અરજી સાથે મોકલેલ છે. તો આપ સાહેબ લવાદનામું તથા ચુકાદો વાંચી આ લવાદનો ચુકાદો કોર્ટમાં રજીસ્ટર થાય તો બિવિધમાં આપણા તીર્થોને તુકસાન પહોંચે છે કે નહિ ? તેમજ લવાદના ચુકાદામાં જૈન ધર્મ સંબંધમાં વિચારો દર્શાવ્યા છે તે જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતથી વિરૂધ્ધ છે કે નહિ ? તે તુરત નીચેના સરનામે લખી જણાવવા કૃપા કરશેજી. મીતી સંવત ૧૯૭૩ ના ફાગણ ને વાર

લી૦ સેવકો.

શા. લહેરચંદ્ર ચુનીલાલ કોટવાલ.

શા. મણીલાલ ચુનીલાલ મોદી,

શા. અમીચંદ્ર ખેમચંદ.

શા. હીરાલાલ લક્ષ્મીભાઈ કાપડીયા.

શા. મણીલાલ રતનચંદ વૈદ

સરનામું.

ભાઈઅંધ પત્રકાર ચારૂખ જનારા યાત્રીકોને તોફાનનો ભય નથી તેવું બતાવનારો મુખી મદારસંગના શબ્દો ટાંકે છે, તેના સંબંધમાં અમેએ જાતે તે તીર્થની મુલાકાત લીધી છે, અને તેજ મુખી તેમજ ગામના લોકો આશરે ૨૦૦ માણસો લાકડી દંડા લઈ દેરાસરના ગઢમાં દાખલ થયા હતા. જેને માટે, પાટણના નગરશેઠને કરવામાં આવેલી અરજની એક નકલ પાછળના ભાગમાં ટાંકવામાં આવી છે. તે બતાવી આપે છે કે હજી ત્યાં ભય જોઈએ થયો નથી. વળી અમેને ખબર મળ્યા છે કે ચારૂખ ગામમાં કોટાવાળા શેઠ વાડીલાલ લક્ષ્મીચંદ ચુડગર મારફત ત્રણ ચોકીદારો હોવા છતાં બીજો એક હવાલદાર ૩ ૬ ના પગારથી રાખવામાં આવ્યો છે, જેનું નામ નાથાજી અમરસંગ છે. કે જે શા. લહેરચંદ આલમચંદના નાક, કાન કાપવાના કેસમાં આરોપી નંબર ૨ જે હતો. આવી રીતે હવાલદાર તરીકે નીમણુંક કરવાની તેમ શેઠ કોટાવાળાની શું હશે તે વાંચકોજ સમજી લેશે.

પરિશિષ્ટ ૪૪

જૈનશાસન. જેઠ શુદ્ધિ ૩ બુધવાર વી. સં. ૨૪૪૩.

અર્ચા પત્ર.

જૈનશાસનના અધિપતિ જોગ ભાવનગર.

જૈન પત્રના અધિપતિએ પોતાના તા. ૧૩ મીના પત્રમાં પોતાના આર્ટિકલમાં કેટલુંક લખાણુ ખોટું અને અતિશયોકિતવાળું લખેલું હોવાથી મહને ખુલાસો કરવાની ફરજ પડે છે. તો આપ આપના પત્રમાં પ્રગટ કરીને આભારી કરશે.

૧ જૈન પત્રના અધિપતિ સાહેબ પોતાના આર્ટિકલમાં લખે છે કે “ વરીષ્ટ કોર્ટમાં આપણા વિરુદ્ધ મહાદેવ ઉત્થાપન કેસની અપીલ રજુ કરેલી હતી, તે પણ તેમને મહા વદ ૦) તા. ૨૧-૨-૧૭. ના રોજ પાછી ખેંચી લઇ કેસની માંડવાળ કરી છે ” અધિપતિરાજ આ ખીના મારી સમજ પ્રમાણે ખોટી અને સહરાગત ભરેલી છે. કારણ કે જો મહા વદી ૦)) તા. ૨૧-૨-૧૭. ના રોજ કેસ પાછો ખેંચાઇ ગયેલો હતો, તો કબજે સોંપનાર ઇસ્મોને મારી માગવી પડત નહિ, કારણ કે તેઓ તરત પોતાનો ખચાવ કરવા ફાગણ શુદ્ધ ૧ તા. ૨૨-૨-૧૭. ના દીવસે સંધની સભામાં તે પુરાવો રજુ કરત. પણ તા. ૨૧-૨-૧૭. ના રોજ કેસ ખેંચાઇ નહિ ગયેલો. વળી જો ખેંચાઇ ગયેલો હતો તો તેઓને તે પુરાવો મેળવવાને પુરતો ટાઇમ હતો. જો કે મહારી પાસે તે તારીખે કેસ પાછો ખેંચાયો નથી, તેવા ચેક્કસ પુરાવા છે, તોપણ હું જૈન પત્રના અધિપતિ સાહેબને જણાવું છું કે તેમની પાસે તા. ૨૧-૨-૧૭. ના રોજ કેસ પાછો ખેંચાયો છે તેવા પુરાવા હોય તો તે રજુ કરશે. વળી અધિપતિ સાહેબ આગળ જતા જણાવે છે કે-

૨ “ વળી આ પ્રમાણે સવાલ જવાબો કરતા લોકો બરાબર ઊરકે-રાયા જણાયા નહિ, ત્યારે પાટણના સંધ તરફથી ઓનરરી કામ કરતા વડોદરાના વકીલ મી. નંદલાલ લક્ષ્મીભાઈએ એક પૂર્વ કાળનો તાર રજુ

કરી લોકોને પાટા બંધાવવા પ્રયત્ન થયો જણાય છે” અધિપતિ રાજ આ પ્રમાણે લખવાનો આપણો હેતુ શું છે તે હું સમજી શકતો નથી. શું તમે એમ કહેવા માંગો છો કે સંઘની અંદર જે તાર રજી કરવામાં આવ્યો હતો, તે તાર લવાદે એવોર્ડની અંદર જણાવેલ જમીન તથા ઝોર-ડીઓનો કબજો સ્માર્તાને સોંપાયો તે પહેલાનો હતો? જે આપણું માનવું તેમ હોય તો તેના પુરાવા તમારી પાસે હોવાજ નોંધએ, તો તે પુરાવા આવતા અંકમાં રજી કરશો.

૩ “જે તેમનો ઉદ્દેશ ખોટી રીતે ઉસ્કરવાનો નહોતો તો પછી વકીલ નંદલાભાઈનો પાછલો તાર વાંચતી વખતે તેમનો પત્ર પણ રજી કરવો જોઈતો હતો” વીગેરે લખી આપ તે પત્રની નકલ મોકલો છો. પણ અધિપતિરાજ તે પત્રની અંદર નથી જણાતી મીતી યા તારીખ, નથી ગામ કે નથી કોના ઉપર લખાયેલો તો મહેરબાની કરી જણાવશો કે આ પત્ર કોના ઉપર લખાયેલો અને કઈ તારીખનો છે તે ખુલાસો આવતા અંકમાં કરશો.

જો આપ ઉપર બતાવેલી ત્રણ બાબતનો આવતા અંકમાં ખુલાસો નહિ કરો તો સમાજને કેવળ આપ ઉંઘા રસ્તે દોરવવા માટે સત્ય બીના ઉપર ઢાંક પીછોડો કરી જેમ આવે તેમ ગપગોળાજ ગગડાવો છો, તેમ માનવાને સમાજને તથા મને કારણ મળશે તો આપ જરૂર આવતા અંકમાં રજી કરશો.

લી. કેશવલાલ મંગળચંદ.

—:૦:—

ચારૂપં તીર્થમાં ભોગવવી પડતી હાડમારીના સંબંધમાં

પાટણના નગરશેઠને કરવામાં આવેલ અરજ.

શેઠ સાહેબ.

શેઠ પોપટલાલ હેમચંદ નગરશેઠ,

મુ. પાટણ

વૈશાખ વદી ૪ ભોમ વાર.

જયજીનેંદ્ર સાથે લખવાનું કે મોજે ચારૂપ તા. પાટણ ગામમાં

આપણું પ્રાચીન શ્રી શામલાળ પાર્શ્વનાથનું તીર્થ છે અને તે તીર્થના દર્શન કરવા ખાતર અમો વહશાક વદ પ ને શુકરવારે અતરે સાંજના ચાર વાગ્યાના સુમારે ગાડીઓ લઇને ગયા હતા. તેમાં નીચે મુજબ ગૃહસ્થો હતા શેઠ પ્રેમચંદ્રજી ઝવેરચંદ તથા જૈન શાસનના અધિપતિ મી. પુરુષોત્તમદાસ ગીગાભાઈ તથા નાનકચંદ નગીનદાસ તથા શા. અર્મીચંદ ખેમચંદ તથા શા. જેસંગલાલ રામચંદ તથા કેશવલાલ મંગલચંદ

અત્યંત દીલગીરી સાથે લખવાનું કે અમો દરેક જે વખતે આ પવિત્ર તીર્થની અંદર દાખલ થયા, તેજ વખતે રજપુતો વીગેરે ગામના લોકોએ હથિયાર સહીત ત્યાં છોકરાઓ ઇંટો સાથે એકદમ આપણી ધરમશાળાની અંદર દાખલ થઇ અમારા પ્રત્યે શત્રુ ભાવ બતાવ્યો એટલેથીજ શાંતી નહિ થતાં અમોને અપમાનકારક તેમજ અપભ્રંશ (ગાળો) શબ્દોથી અમારો તિરસ્કાર કર્યો આ વખતે અમો વાણીયા ન થયા હોત તો અમો તેમના ભોગ થઇ પડતે તેમાં કોઇપણ જાતની શંકા નહોતી આ વખતે સમય સુચકતા વાપરી જૈન શાસનના અધિપતીએ તેઓને ધર્મશાળાની બહાર કાઢવા પ્રયત્ન કર્યો અને જો કે તેઓ બહાર નીકળ્યાં છતાં તેઓનો ક્રોધ અને આવેશ તેવોજ હતો. બળતાંમાં ધી હોમતાની સાથેજ એટલે પટેલ અંબારામ જેરામ મોદી તથા બારોટ હાલાશંકરની ઉદ્ધત ઉશ્કેરણીથી તેઓમાં પાછો તેવોજ જુસ્સો પ્રગટ થયો અને અંદર દાખલ થઇ આપણા દેરાસરના ઓટલા ઉપર ખરાબ ગાળો દેતા ખેડા. અને અંબારામે જે વખતે જૈનશાસનના અધિપતિએ પુછ્યું કે આ દહેરું કોનું છે? ત્યારે તેને કહ્યું કે અમારું છે. અમારી મરજી આવે તે વખતે દાખલ થઇએ, અને અમારી મરજીમાં આવે તેમ કરીએ તેમાં તને પુછવાનો હક્ક શું છે? આવી રીતે ઘણાજ અમર્યાદીત અને અપમાનકારક શબ્દોથી વર્તણુક ચલાવી હતી. આવી તેમની વર્તણુકથી આપણા ચોક્કીઆતોને (ધર્મશાળાની ચોક્કી કરનારા) કહેવું પડ્યું. આ લોકોને બહાર કાઢો. તેમજ તેમના નામ અમને આપો, પણ અમારી સુચના ઉપર કોઇપણ જાતનું ધ્યાન નહિં આપતાં યદ્વા તદ્વા વાર્તા કરી અમારી દરેક વાત ઉડાવી દીધી. જો કે તેમાંના કેટલાકના નામ અમો જાણતા હતા છતાં ચોક્કીઆતો તરફથી અમોને જે નામો જાણવાની ઇચ્છા હતી તે કોઇપણ રીતે ખરર આવી શકી નહિં. ઉપરનું કારણ ખેદ સાથે લખવું પડે છે

કે જે ચોક્કીઆતો આપણા (સંઘના) રોટલા ઉપર નભે છે; આપણા પવીત્રસ્થાનની ચોક્કી કરે છે. તે જ્યારે બેવડા થાય અને અન્ય ધર્મીઓની અંદર હરતો વઢને મળી જાય ત્યારે નીરાધાર ગયેલ જત્રાણુઓની શું સ્થિતિ? જે ગામની અંદર (ચાંપમાં) એક પણ જૈનખંડુ દીલાસો આપવા રહેતો નથી ત્યારે જત્રાણુઓ કેવા કફોડા સંજોગોમાં આવી જાય, તેનું મનન કરવા આપ સાહેબનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ.

ચાંપની અંદર આપણા મંદીરની આજુબાજુ આવેલી ધર્મશાળામાં અમો પગ મુકતાંજ ત્યાંના રહિશ રજપુતો અને ખીજાઓની પ્રવૃત્તિઓ કેમ ચંચળ બની? કોષનું કારણ કેમ ઉપસ્થિત થયું? તેનું રહસ્ય જાણવા આપ સાહેબ પ્રયત્ન કરી અમોને જણાવવા ઉપકાર કરશો.

જો કે અમારો વિચાર ચાંપમાં રાત રહી સવારે સેવા પુજા કરી નીકળવાનો હતો પણ ચાંપના લોકોની આ ગેરવર્તણૂક અને ઉસ્કેરાયલી લાગણી જોતાં ખરેખર અમારા દરેકના મનમાં ભયનો વાસ થયો હતો. અને તે ભયનાજ લીધે જેમ બને તેમ અમો તરતજ ગાડીઓમાં બેસી યાકુળવ્યાકુળ થતાં અમારા સંબંધીઓને મળ્યા.

આ બાબતમાં આપ સાહેબને અમો નમ્ર અરજ કરીએછીએ કે ચાંપની અંદર જતા જત્રાણુઓ માટે શાંતિ પ્રસરાવવા સત્વર ઉપાયોની યોજના કરવા કૃપા કરશો. કારણ કે આવા ઉછાંછળા અને અપકારી હુમલાઓથી આપણી કોમના જત્રાણુઓની કેટલીબધી લાગણી દુખાય તે આપ સારી રીતે જાણી શકો છો તો ફરીઅમારી નમ્ર અરજ છે કે આ બાબતમાં આપ પુરતો બંદોબસ્ત કરવા કૃપા કરશો.

શા. અમીચંદ ખેમચંદ મુ. પાટણ ગુજરાત મારફતીયામહેતાનીપોળ	}	લી. સંઘના સેવકો શા. અમીચંદ ખેમચંદની સહી દ: પોતે શા. નાનકલાલ નગીનદાશની સહી દ: પોતે
---	---	---

*નોટ અમારા કુટુંબીઓ તેમજ રનેહીઓ યાકુળવ્યાકુળ પ્રથમથી થવાનું કારણ એ છે કે પહેલા તેજ દીવસે બારની ગાડીમાં અતરેથી શેઠ હાલાભાઈ લલ્લુભાઈ તથા શેઠ હાલાભાઈ બેચરદાસ તથા મણ્ડના માસ્તર મી. ગોપાળદાસ વીગેરે દશથી પન્નર ગ્રહસ્થો ચાંપ ગયેલા અને

ચર્ચા પત્ર.

મહેરખાન જૈન શાસનના અધિપતિ સાહેબ

“જૈનના અધિપતિ પોતાના ૧૯ માં અંકમાં અગ્ર લેખમાં લખે છે કે, જ્યારે ચુકાદાનું તોલન કરવાનું સમાજ ઉપર છોડી આપો કેસ સ્પષ્ટ કરવાનું જણાવ્યું હતું ત્યારે તેઓએ શરૂઆતમાંજ કેટલાક મુનિ-હારાજઓ અને ગૃહસ્થોના અભિપ્રાયોથી ચુકાદો એકપક્ષી હોવાનું જણાવી અનભિનુ સ્થિતિમાંજ કોમને આડે માર્ગે ખેંચી જવા પ્રયત્ન કર્યો હોય એમ જોવાય છે”

ધન્ય છે આપ જેવા અધિપતિરાજને કે આપ આપના જૈન પત્રમાં આવતા અંકમાં કેસનું સ્પષ્ટીકરણ કરી ચુકાદાની વસ્તુસ્થિતિનું તોલન કરવા સમાજ ઉપર છોડ્યું એવા અર્થવાલા પારીગ્રહો વારંવાર લખીને જૈન કોમને ખોટો દીલાસો આપી કોઈ જુદો રસ્તો લેવા માગતા હો તેમ લાગે છે.

“તેઓએ (સામાવાળાઓએ) કેટલાક મુનિ મહારાજઓ અને ગૃહસ્થોના અભિપ્રાયોથી ચુકાદો એકપક્ષી હોવાનું જણાવી અનભિનુ સ્થિતિમાંજ કોમને આડે માર્ગે ખેંચી જવા પ્રયત્ન કર્યો હોય તેમ જોવાય છે.”

આપ ઉપર પ્રમાણે લખો છો પરંતુ આપ તરફથી થયેલ અંધ પીછોડો ખુલ્લો કરતાં મને દીલગીરી થાય છે, પણ લાચાર છું કે એક સત્ય શોધકની ફરજ સમજી ખુલ્લો કર્યા વિના બીલકુલ ચાલે તેમ નથી. ખરી બીના તો એ છે કે આપ માન્યવરના પેપરમાં પ્રથમ તો લવાદે મંગાવેલા લગભગ બે ત્રણ અભિપ્રાયો અમેતે નજરે આવ્યા હતા. અને ત્યાર પછીજ સામાવાળાઓએ તો પોતાના તરફથી અભિપ્રાયો મંગાવેલા છે. એમ પેપરો તપાસતાં માલુમ પડે છે. તો જે અભિપ્રાયો મંગાવ્યા તે ઉપરથી શું એમ સમજી શકાય છે કે-લવાદ પોતાના ચુકાદા તરફ ચોકસ રીતે શંકાશીલ હોવાજ નોંધએ નહિંતર તેઓને સર્ટીફિકેટ મેળવવાની જરૂર હતી. ભલે જે પાર્ટીને વાંધો હોય તે ગમે તે કરે.

તેમના ઉપર પણ ગામવાળાઓ ચઢી આવેલા તેથી તેવણુ ગ્રહસ્થો વળતી ગાડીમાં પાટણુ આવી તેમના ઉપર ચારપમાં આવેલી આકૃતો અતરે લો-કોને મોઢે કહી તે વખતે અમે ગાડીઓમાં ચારપ ગએલા આથીજ અમારા સગા સંબંધિઓમાં કોળાહળ મચી રહેલો.

આપ આપના પેપરમાં લખાવે અગીયાર મુનિ મહારાજઓના ખાલી નામો લખી એમ લખો છો કે-સાર એજ છે કે-લવાદનો ચુકાદો ધર્મ વિરૂદ્ધ નથી. તેમ નુકસાન કરતા નથી. પરંતુ આપે તે મુનિમહારાજઓએ કયા ગામથી કયું તારીખે લખ્યાછે. તે તો જણાવતાજ નથી. વાહ ગોળ-ગોળ લખવામાં એકા જણાવો છો. મારી દ્રષ્ટિએ ખરું તો એજ લાગે છે કે જેમ સામા પક્ષે દરેક મુનિ મહારાજઓ તેમજ શૂદ્રયોના અભિપ્રાયો વડે આવ વડે બહાર પાડ્યા તેમજ તમારે પણ વડે આવ વડે પાડવાની જરૂર છે કે તે અભિપ્રાયો કેવી રીતના લખાણવાળા છે. શું મુદ્દાથી લખાયા છે તે સમાજ આગળ ખુલ્લે ખુલ્લું દેખાઈ આવે.

“સ્માર્તોને જમીન તથા રકમ વગેરે ચુકાદા પ્રમાણે સોંપવામાં પાટણના સંઘે હડાપણુ કર્યું છે.”

અધિપતિરાજ આપે પણ ગપગોળા ઉરાડવા બહુજ હીમત કરી છે છતાં પણ તમારા ગપગોળાથી સમાજ આડા રસ્તે ન દોરવાય તેટલા માટે મને ખુલાસો કરવાની જરૂર પડે છે કે કોટાવાળાએ જેવો ઠરાવ સંભળાવ્યો કે સંઘમાં મોટો ભાગ વિરૂદ્ધમાંજ હતો આથી કયળે સોંપવા જનાર ઇસમોને ખાત્રી થઈ કે ઠરાવ રદ કરાવવા ચોક્કસ કોસ કોર્ટે ચડશે, તેથી તાત્કાળીક કયળે સોંપી દીધાં તો હીક થાય. આવી રીતનો સંઘની પરવાનગી લીધા સિવાય તેમજ ઠરાવથી વિરૂદ્ધ જઈ જે ઇસમો ગેરવ્યાજથી કયળે સોંપી આવ્યા કે તરતજ પાટણમાં શ્રી સંઘ ભેગો થઈ કયળે સોંપનારને મારી મંગાવી, એટલુંજ નહિ પણ ચુકાદો રજીસ્ટર નહિ કરાવવો તેવો સંઘે ઠરાવ કર્યો. તે વખતના બંને સંઘનો રીપોર્ટ જૈન શાસનમાં આવી ગયેલો છે, છતાં પણ આપ અટકળતા ઘેડા દોડાવી પાટણના શ્રીસંઘે કરેલા કામકાજને ખોટું ઠરાવવા એકજ ખીંગલ કયા ઉદ્દેશથી વગાડો છો, તે સમજી શકાતું નથી.

આપ ભગારે લાંબી દ્રષ્ટિથી વિચાર તો કરો કે પાટણના શ્રી સકલ સંઘે તેમજ મુખ્યમાં વસ્તા શ્રી પાટણના સંઘે સર્વાનુમતે હેવા ઠરાવો કર્યા છે કે ચુકાદો રજીસ્ટર કરવો નહિ તથા ચુકાદાનું લખાણ જૈન કો-મને માનનીય તેમજ બંધન કરતા નથી. આટલું કર્યા છતાં પણ હું ભુલતો હોઉં તો રદ કરાવવાની કોશીલો થાય છે. ત્યારે શું આ દરેક સંઘમાં

હું હાજર રહેલો ખોટો કે આપ ઉડતા વિચારો લઈ ઓડતુ ઓડ ચીતરી મારો તે ખોટું ?

“ તો પછી વચમાં પસાર થયેલો એક માસ શું નિદ્રામાંજ પસાર થયો હશે ? તેમ કોઈ શંકા કરે તે સ્વભાવિક છે. પરંતુ તે વચગાળેની મુદતના કાર્યો માટે તપાસ કરવા પછી ખુલ્લું જોવાય છે કે શેત્રંગની બાજીની રમત આ મુદતમાં શરૂ થવા પામી છે. ”

સંધે તો એક માસ નિદ્રામાંજ પસાર થવા દીધો નથી. આપજ કાંઈ નીંદ્રામાં રહી લાંબું લાંબું લખાણ આ અંગે લખો છો તેમ લાગે છે. કારણ તા. ૨૧-૧-૧૭ ના રોજ લવાદે ઠરાવ સંભળાવ્યો અને તા. ૮-૨-૧૭ ના રોજ મુંબઈમાં વસ્તા પાટણ નિવાસી જૈનોના સંઘની એક બહેર સભા મળી કોટાવાળાએ આપેલો ચુકાદો ધર્મવિરૂદ્ધ છે. તેમજ ભવિષ્યમાં ધર્મ તથા તિર્થના ગૌરવને હાની પહોંચવા સંભવ છે. હેવા મુદ્દાનું આગણીસ સહીઆનું (જેમાં દરેક મોટા આગેવાનોની સહીઓ સાથે હેન્ડબીલ બહાર પાડી સંઘ બોલાવામાં આવેલો તે પરથી આપ સમજી શકશો કે સંઘ શેત્રંગની બાજી નહોતો રમતો પણ ઠરાવની વિરૂદ્ધ સખતમાં સખત હીલચાલ કરતો હતો.

જો કે લેખ ધણેજ લાંબો થઈ જવાથી ફક્ત તમારા થોડાજ મુદ્દાનો હાલનો જવાબ આપીશ. કારણ તમારા ચારપકેસના અંગે ઉડતા મપ ગોળાઓથી જૈન કોમ આડા રસ્તે નહિ દોરવાઇ જાય અને પોતાના તીર્થોના ભવિષ્યના હકો જાળવવા માટે કડીબધ થવા કોઈપણ ખોટી વાતોની પાસમાં નહિ ફસાઇ જાય તેટલાજ માટે આ ખરો ખુલાસો કરવાની જરૂર પડી છે.

લી. સંઘનેત્રો સેવક

શા. નહાનચંદ નગીનદાસ

પરિશિષ્ટ ૪૫

(અભિપ્રાયો)

જૈનશાસન જેઠ સુદી ૩ બુધવાર વી. સં. ૨૪૪૩

અસલ ઉપરથી નકલ.

(૧)

ફાગણ વદ ૭ ગુરુવાર ૧૯૭૩ ખંભાત,

મુનિ વલ્લભવિજયજી આદીના તરફથી -શ્રી મુખ્ય સુઆવક શા. લહેરચંદ્ર યુનીલાલ કોટવાળ, શા. મણીલાલ યુનીલાલ, મોદી, શા. અમીચંદ્ર, ખેમચંદ્ર શા. હીરાલાલ લલુભાઈ કાપડીઆ, શા. મણીલાલ રતનચંદ્ર વૈદ્ય યોગ્ય ધર્મલાભની સાથે માનુષ થાય કે ફાગણ વદ ૪ ને વાર સોમનો તમારો પત્ર મળ્યો સમાચાર જાણ્યા. સદરહુ પત્રમાંથી ચાર પત્રો લવાદનામાની નકલ શ્રી પાટણ જૈન સંઘની જાહેર સભા શેઠ પુનમચંદ્ર કરમચંદ્ર કોટવાલાએ આપેલો ચુકાદો શ્રી. મહાવીર નમઃ આ હેડીંગના નીકળ્યા છે જે વાંચી હર્ષ અને શોક એ અનુભવ્યાં છે. હર્ષ એ માટે કે પરસ્પર વિરોધ તેમજ ખર્ચ અને વધતા અટક્યા અને જૈનો તેમજ જૈનેતરો વચ્ચે પાછો ભાતુભાવ અમુક હદ સુધીનો પ્રગતિમાં આવવા સંભવ જણાયો. શોક એટલી વાતનો કે જૈનોને ન જાણતું કાર્ય કરવામાં ઉતરવાનો પ્રસંગ આવ્યો. અસ્તુ ? સમયની બલીહારી છે. એ પણ એક દિવસ ઇતિહાસમાં પંકાતા પાટણને માટે જ્ઞાનીએ દીઠોજ હોવો જોઈએ ? તમે સદરહુ ચુકાદાની બાબત મારો મત માગો છો તો એ બાબતમાં મહારી પોતાની એજ સલાહ છે. કે હવે આગળ જે કોઈ કામ કરવા ચાહો તે મોતીચંદ્ર કાપડીઆ સોલીસીટર વીજેરે જૈન ધર્મના ચુસ્ત હિમાયતી કાયદાના જાણુની સલાહ લઈ કરશો તો આશા છે કે તમે અવશ્ય ફતેહ

મેળવશે પણ ફક્ત કાયદાનાજ હિમાયતી આરીસ્ટરો કે સોલીસીટરો કે વકીલોનાજ કહેવા પ્રમાણે ચાલશે તો તેઓ પોતાના ખીસા ભરવાનો રસ્તો તમને બતાવશે એમાં શક નહિ સમજવો. આ મારી પોતાની માન્યતા છે.

તમારા મોકલેલ ચાર પત્રો પૈકી તે લવાદનામાની નકલ છે. તે વાંચતાજ ખાત્રી થઈ આવે છે કે લખતી વખતે કોઈ જૈનધર્મ કાયદાના ગણુની સલાહ લેવામાં આવી નથી. નહિતો પ્રથમજ જૈન ધર્મને બાદ નાં આવે એવા પ્રકારનો ચુકાદો લેવા અમો બંધાઈએ છીએ.

આ અક્ષરો સ્પષ્ટ પણે લખવાની જરૂર હતી. હવે આપણા એટલે પાટણના જૈન સંઘના મુરખીએ લખી આપ્યું અને તે પણ આપણાજ એટલે જૈન સંઘના એક નામાંકિત પુરુષને તે કામ સોંપ્યું તો હવે તેવણનો મોભો જળવાઈ રહે તેવાજ પગલા આપણને લેવા યોગ્ય ભાસે છે. આપણા એટલે પાટણના સંઘના એક મુખની હલકાઈમાં આપણીજ હલકાઈ સમજવાની છે માટે જે થઈ ગયું તેને વધારે યોગા-યોગ નાં કરતાં સદરહુ ચુકાદાના અંગે આપણને લવિષ્યમાં જે ભયનો સંભવ છે, તેને અટકાવવાની ખાતરજ ફક્ત કોઈ મોતીચંદ્રભાઈ જેવા જૈન કાયદાશાસ્ત્રની સલાહથી સદરહુ શેઠને અર્જ કરવામાં આવે કે “આપે જે લવાદનામાનો ચુકાદો આપ્યો છે તે ફક્ત પોતાની મરજી મુજબ હાલના સંજોગોને ધ્યાનમાં લઈ બંને પક્ષનો વિશેષ અટકાવવાની ખાતર આપ્યો છે કે જૈનશાસ્ત્રાનુસાર આપ્યો છે. તેમજ સદરહુ ચુકાદો ફક્ત વર્તમાનના, પ્રસંગને માટેજ છે કે આગળને માટે ? પણ એ ચુકાદો દ્રષ્ટાંત રૂપે કોઈ લેવા ચાહેતો લઈ શકે. સદરહુ બે વાતનો ખુલાસો આપણા ચુકાદામાં નજરે પડવાથી અમારી ખાત્રી કરવાને માટે આ અર્જ આપણને કરવામાં આવી છે. તો આશાછે કે આનો સત્વર જવાબ આપી આપ સર્વ શ્રી જૈન સંઘનું સમાધાન કરશે ”

મહારી સમજ મુજબ આ પ્રમાણે પાટણનો શ્રી જૈન સંઘ કરે એટલુંજ નહિ બલકે શ્વેતાંબર જૈન કોનફરન્સ તેમજ જૈન એસોસીએશન ઓફ ઈન્ડિયાના તરફથી પણ આ કામ થાય તો સદરહુ ચુકાદાના રજીસ્ટર્ડ થવાથી જે ભય રાખવામાં આવે છે તેથી નિર્મુક્ત થઈ જવાશે

માટે એકંદરે પુખ્ત વિચાર કરી પાકા પત્યાથી કામ કરશો. ઘણી ઉતાવળ કરવાથી પાટણના શ્રી જૈન સંઘમાં ભાગલા નાં પડે આ વાત વધારે લક્ષમાં રાખવાની જરૂર છે. ભાગલા પડતાં વાર નહિં લાગે પણ તે પાછા સાંધતાં ઘણા વર્ષો લાગશે માટે બકરી કાઢતાં ઉંટ ન પેસે એ ઉપર ધ્યાન આપવું હાલ એજ.

૬: વલ્લભવિજયના ધર્મલાલ.

(૧૨)

શ્રી. વી. મંગળવાર તા. ૨૦ પંડિત મોહનવિજયજી, જસવિજયજી લિખતા હે કે આપકા પત્ર મિલા ઉસકે સાથ લવાદનામા યા લવાદકે ચુકાદેકી નકલ મીલિ વો વાંચનેસે કુલ હાલ માલુમ હુઆ ઉરકે બારેમેં હમારા અભિપ્રાય.

પાટણકે નજીકમેં જો ચારપ ગામમેં શ્રી શામળા પાર્શ્વનાથજીકા પ્રાચિન તિર્થકે બારેમેં જો મી. પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાલાનેં જો ચુકાદા કીયા વો ચુકાદા સીદ્ધિ એકતર્ફિ હે વો બિલકુલ ધર્મસે વિરૂદ્ધ હોતેહિં. ભવિષ્યકાલમેં સર્વ તીર્થોમેં યા સર્વ મુલકોકે જનાલયોમેં હાનિકારક હો નેકા સંભવ હેં ક્યોંકે આયુંકે પ્રાચિન જૈન ગ્રંથ વ સિદ્ધાંતોકી ઇન લોકોને કયા કયા હાનિ પહોંચાઇથી ઔર જૈન વેષધારી યા શ્રીસંઘકો કયા કયા તકલિબ ઉકાનેકી વખત આઇથી સો કયા આપ લુલ ગએ, વાસ્તે કુચ્છ વિચાર તો કરો ઔર યે ધર્મ વિરૂદ્ધ ચુકાદા હમકું મંજુર નહિ હેં ઔર જો યે ચુકાદા હોવેગા આયું જાતે શ્રીસંઘકો બડા હી સંકટમેં પડના હોગા ઔર જો ચુકાદેકે અંદર જીવ ઉત્પન કરનેવાલી વસ્તુવોંકે બારેમેં જો લીખા હે વો ધર્મ વિરૂદ્ધ હે, દેખો જૈન સિદ્ધાંતોમેં જીવાભિગમમેં વિજયદેવતાધિકારે નંદિસ્વરધીપ પુન્નયા, ઔર રાયપસેણિમેં સૂર્યામિદેવાધિકારે ઔર જંબૂદ્વીપ પનતિમેં ઇંદ્રને કરી હુઇ સ્નાત્ર પુન્નધિકારમેં દેખકેં વિચાર કરો ઔર કોઇ જગેં જૈન વેષધારીયોંસે પૂછો ઔર વિચારકે કાર્ય કરો. ઇત્યલમ્.

(૩)

મુ. પાટણથી લી. મુની મંગલસાગરના ધર્મલાલ પહોંચે બાદ લખવાનું જે ચુકાદો વાંચ્યો પણ દીલગીરી સાથે લખવાનું જે લવાદે

આપેલો ચુકાદો ભવિષ્યમાં જૈન કોમને તેમ તીર્થોને આક્રમણ કરતા છે એમ માફ માનવું છે તો તે પર ધ્યાન આપવાની જરૂર છે. એજ ધર્મ ધ્યાનમાં ઉઘમ કરવો.

મીતી ૧૯૭૩ ના ચઘતર વદ ૬ સુકર દઃ પોતે.

(૪)

શ્રી પાલણુપુરથી લી. મુનિ કુમુદવિજય આદીના ધર્મલાભ વાંચશો. તમે મોકલેલ ચારૂપ કેસના લવાદનો ચુકાદો તથા બીજી વાંચી સમાચાર જાણ્યા દિલગિરી સાથે જણાવવું પડે છે કે આ ચુકાદો ભવિષ્યમાં પણ નુકશાનકારક છે. વસ્તુસ્થિતિએ તપાસતાં એકતર્ફી હોવાથી ન્યાયદ્રષ્ટિ બાજુ ઉપર રહેલી લાગે છે. અન્ય સ્થળે પણ નુકશાનકારક નીવડવા સંભવ છે. તેથી રજીસ્ટર થવા દેવો યોગ્ય લાગતો નથી. ધર્મધ્યાનમાં ઉઘમ કરવોજ એજ.

મી. ૧૯૭૩ ચૈત્ર વદ ૮ દા. પોતે

(૫)

પાર્શ્વજીન પ્રણમ્ય. પાલણુપુરથી બુધિવિજયાદિના ધર્મલાભ પોંચે. બીજી ચારૂપ કેસના લવાદે આપેલા ચુકાદાની નકલ વાંચી તે બાબતમાં અમારો અભિપ્રાય નીચે મુજબ લખી જણાવીએ છીએ.

લવાદનો આપેલો ચુકાદો ભવિષ્યમાં ધર્મને અથવા તીર્થોને હાની કરતા લાગે છે તેથી તેને માન આપવું યોગ્ય નથી. એજ ધર્મકરણીના ભાવ છે તેથી વીશેષ રાખવા મિતિ. ૧૯૭૩ વદ ૮ શ્રી. તિલકવિજયના ધર્મલાભ વાંચવા.

(૬)

પાલણુપુરથી લી. વિજયસાગર આદીના ધર્મલાભ વાંચવા. વિશેષ લખવાનું કે લવાદે આપેલો ચુકાદો તેમજ તેના અંતરપટના કાગળો વાંચ્યા. લવાદે આપેલો ચુકાદો વાંચતા માલમ પડે છે કે તે જૈનધર્મથી વિરુદ્ધતાવાલો લાગે છે માટે તે ચુકાદો રજીસ્ટર થવા દેવો યોગ્ય નથી તેમજ

વર્તમાન તથા ભવિષ્યમાં પણ અન્ય તીર્થોને હાનીકારક છે. એમ અમને લાગે છે. માટે યોગ્ય બંદોબસ્ત કરવાની જરૂર છે. હાલ એજ. ધર્મસાધનમાં ઉદય કરવો, તેજ મનુષ્યનું ફલ છે એજ તિથિ ચૈત્ર વદી ૮ દ: પોતે.

(૭)

પાટણથી લી. પન્યાસજી શ્રી ધરમવિજયજી આદીના જોગ ધર્મ લાભ પોંચે, તમારો પત્ર આવ્યો તે તા. ૨૫-૩-૧૭ પહોંચ્યો વાંચી સમાચાર જાણ્યા લખવાનું કે જે ચર્ચા પત્ર તા. ૨૩-૩-૧૭ ના હિંદુ-સ્થાન પત્રમાં આવેલું છે તે સંબંધે તમોએ જવાબ માગ્યો તો લખવાનું કે તે ચુકાદાનો મુત્સદ્દો મહને શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાલા તરફથી અગર શ્રી સંઘ તરફથી વંચાવવામાં આવ્યો નથી પરંતુ વ્યાખ્યાનમાંથી ઉઠ્યા પછી સ્વાભાવીક રીતે શા. ચુનીલાલ દલછાચંદ વંચાવેલો ત્યારે બે ત્રણ ગ્રહસ્થાની સમક્ષ મેં કહેલું કે આ મુત્સદ્દો ઠીક નથી એમ કહીને મેં મહારી નાપસંદગી જણાવી હતી. અને હજુ પણ નાપસંદગી જણાવું છું એજ ધરમધ્યાન વીશેષ કરજો મીતી ચૈત્ર શુદ્ધ ૪ સોમવાર સં. ૧૯૭૩ વીરચંદ મોકમચંદ

(૮)

સવરિતી શ્રી મુંબઈ ભાઈ અમીચંદ ખેમચંદ તથા ભાઈ મણીલાલ ચુનીલાલ પાટણથી લી. શેઠ દલછારામ દોલતચંદના ધૃતીત વાંચશે તમારો પત્ર પહોંચ્યો બાદ ફાગણ શુદ્ધ ૧૫ ના દિવસે અમો વાગડોજથી પાટણ આવતા હતા. રસ્તામાં ચાંપ ગામ આવવાથી ત્યાં દરશન કરવા ગયા. ગામમાં થઈને જતા હતા ત્યારે રજપુતો કહેવા લાગ્યા કે તમો શ્રાવક છો કે વધશ્રવ છો ? ત્યારે મેં કહ્યું કે તમારે પુછવાની શી જરૂર છે. ત્યારે તેઓ બોલ્યા કે ' બોલને બકાલ ' એ ઉપરથી અમારેને તેઓને હુકારે હુકારે આવી ગયા તે બોલ્યા કે અહીંથી શામલાજી લઈ જવા છે. લઈ જતાં કેટલાકના ભોડા પડશે, આ પ્રમાણે અન્યું હતું, ને હું દરશન કરી પાટણ આવ્યો હતો એજ કામકાજ લખીશી.

ફાગણ વદી ૬ શા. ચુનીલાલ દલછાચંદ

પાટણ તા. ૧૮-૩-૧૯૧૭.

મુંબઈ, પ્રીયસ્નેહી ભાઈ મણીલાલ રતનચંદ વઘડ-આપનો પત્ર પહોંચ્યો તમોએ જે પ્રશ્નો પુછ્યા છે તેના જવાબ નીચે પ્રમાણે.

૧ જે વખતે કાટાવાળા શેઠને-લવાદનામું સોંપાએલું તે વખતે મહારી ન્યાતના તરફથી મારી સહી મહારી ન્યાતના એ આગેવાનોએ નગરશેઠ પોપટલાલ હેમચંદના નામે તેની પાસે કરાવેલી કારણ કે તે વખતે હું મુંબાઈ હતો. પણ મને પાટણ આવ્યા પછી મહારી સહી કેવી રીતે થઈ અને કોણે કરી તે સંબંધી મેં તપાસ કરી. તપાસ કરતાં જણાયું કે સંધ ભેગો થયેલો નહિ પણ અમુક ગ્રહસ્થોની દુકાને લવાદનામા ઉપર સહી કરાવેલી એટલે એ ઉપરથી સિધ્ધ થાય છે કે લવાદનામા ઉપર સહીઓ સંધ ભેગો થએલો ત્યાં થઈ નથી પણ દરેકની સહીઓ અમુક અમુક જગ્યાએ થએલી છે. અને તપાસ કરતાં તે પ્રમાણેજ થએલી જણાય છે. અને મહારી સહી નીચેના મજકુરથી થઈ છે.

સહીની અંદર શ્રીમાળીની ન્યાત તરફથી વહીવટ કરનાર શેઠ પોપટલાલ હેમચંદની સહી દ: પોતે એ આગેવાનોના કહેવાથી.

આ પ્રમાણે-તપાસતાં જણાયું છે.

મારો અભિપ્રાય.

ઉપરની સહીમાં ન્યાત બંધાતી નથી તે હું વખત આવે પુરવાર કરી આપીશ-માટે તે કાયદાથી વિરૂધ્ધ છે.

પ્રશ્ન ૨. શેઠ પોશ વદ ૧૩ ને દીવશે. બપોરના થમણાજીની ધર્મ-શાળામાં ચુકાદાનો ઠરાવ વાંચી સંભળાવેલો તે વખતે જૈન કોમ તરફથી આશરે ૧૫ થી ૨૦ માણસ હાજર હતા અને તેમાં મુખ્ય શેઠીઆઓમાંથી પણ ગેરહાજર હતા અને હું પણ ગેરહાજર હતો અને અમારી ન્યાતના મુખ્ય એ આગેવાનો પણ ગેરહાજર હતા. એટલે તમોજ વિચાર કરી શકશો કે શેઠના ઠરાવથી પાટણના સંધે ખુશી થઈને સંતોષ જાહેર કરેલો નથી.

પ્રશ્ન ૩ નો જવાબ મહા વદ ૦) કામણુ શુદ્ધ ૧ ના દિવસે રાતના સંધ ભેગો થએલો તેની અંદર નીચેના ચાર ઠરાવો થએલા.

૧ આ ઠરાવ ભવિષ્યમાં દરેક મંદિરોમાં નુકશાન કરતા છે. તેથી આ ઠરાવ હુકમનામાની માફક નોંધાવેો નહિ.

૨ આ ઠરાવ થયા છતાં પણ સામાવાલા તરફથી રાતના દહેર ઉઘાડવામાં આવેછે અને હજુપણ ભવિષ્યમાં કલેશ થવાનો સંભવ હોવાથી શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથજીને અન્ને લાવવા અને તે લાવવા માટે ચીડીઓ વગેરે નાખવા તથા અદોષસ્ત કરવા એક કમીટી નીમવામાં આવેલી તે કમીટીની અંદર આશરે પંદરથી અઠારેક માણસો નોંધાએલા તે તેમને હાલ યાદ આવે છે. તે હું નીચે મુજબ જણાવું છું બાકી તમો શેઠ પોપટલાલ નગરશેઠ પાસેથી મંગાવી લેશો.

કમીટીના એમ્બરો.

નગરશેઠ છં નાતોના છ શેઠ.

શેઠ. કીલાચંદ રામચંદ.

શેઠ. ભાણુભાઈ લક્ષ્મીભાઈ

„ પ્રેમચંદ જવેરચંદ

„ સંઘવી વધુચંદ હેમચંદ

„ દલછાચંદ દોલાચંદ

„ પાનાચંદ ઉજમચંદ

„ નાનકચંદ નગીનદાસ

„ છોટુભાઈ મોતીચંદ ઝવેરી

„ માણુકચંદ ખીમચંદ

„ ખેમચંદ ગોદકચંદ વિગેરે નામો છે.

૩ જે ઇસમો કબજો સોંપી આવેલા તેઓએ પોતાની જુલ સંઘ વચ્ચે કબુલ કરી. તેથી સંઘે તેઓને ક્ષમા બક્ષીછે.

૪ આજુ રતનલાલજી ચુનીલાલજી જ્ઞાન મંદિર બાંધવા જે રકમ સંઘમાં જાહેર કરેલછે. પણ જગ્યાની અગવડતાને લીધે જ્ઞાનમંદિર બાંધ

એણે નહીં તેને લીધે પંચાસરજીમાંથી તેઓને જેટલી જોષએ તેટલી જગ્ય આપવી અને તેને અમુક આંક પાડવા, શંકે નગરશેઠ તથા જીએ નાતના જી શેઠીઆઓને સત્તા આપેલી છે એ પ્રમાણે કામકાજ થએલું એજ તારીખ સદર.

દા. શેઠ. નગીનદાસ મંગલચંદ.

(૧૦)

મુ. મુબઈબંદર

તા. ૧૫-૩-૧૯૧૭

શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પહેડી.

મુ. અમદાવાદ.

અમો નીચે સહીઓ કરનાર પાટણવાશી. જૈન બંધુઓ, નમ્રતાપુર્વક જણાવવાની રજા લખએ છીએ કે,

પાટણથી ત્રણ ગાઉ છેટે આવેલા આપણા ચારપ તીર્થના શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથના દેરાના અંગે પાટણના સંઘને ચારપ ગામના રમાર્તો સાથે કેસ ચાલતો હતો જેમાં મેશાણા કોર્ટમાં અપીલમાં આપણે જીત્યા પછી સાંભલવા પ્રમાણે કેટલાક ગૃહસ્થોએ લવાદનામું શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને લખી આપ્યું તે લવાદનામાના ચુકાદાથી આપણા ધર્મ ત્યાં દરેક તીર્થને નુકસાન પહોંચે એવું ઘણાઓનું માનવું છે અને જેના અંગે પાટણ તથા મુબઈમાં સંઘ મત્યા હતા, અને જેની તપાસ માટે કમીટીઓ નીમાઈ છે એટલુંજ નહિ પણ વિદ્વાન ધર્મગુરુઓ તરફથી અભિપ્રાયો બહાર પડ્યા છે તે પ્રજામિત્ર વિગેરે પેપરો વાંચવાથી માહિતગાર થશો. બાદ લવાદનામાની તથા લવાદના ચુકાદાની તથા મેશાણા કોર્ટમાં અપીલના ચુકાદાની નકલ ખીડી છે તે બરાબર વાંચી આણંદજી કલ્યાણજીની પહેડીની મેનેંજ કમીટી બોલાવી યોગ્ય અભિપ્રાય લખી મો કલશોજી વળી ગયા રવીવારના જૈન પેપરમાં આણંદજી કલ્યાણજીની પેડીના ત્રણી શેઠ હરીલાલ મંછારામ તથા શેઠ સાકળચંદ રતનચંદ અભિપ્રાયો આપ્યા છે કે લવાદે આપેલા ચુકાદામાં ધર્મના વિરૂદ્ધ વીચારો નથી તેમ તીર્થ તથા ધર્મના ગૈરવને નુકસાન થાય તેમ નથી. એને લગતા વિ-

ચારો છે. તો મહેરબાની કરીને જણાવશો કે આ બંને ગ્રંથોના અભિ-
પ્રાયો અંગત છે કે આણંદજી કલ્યાણજીની પહેડી તરફથી છે? આ બંને
મુદ્દાનો જવાબ તુરત નીચેના શરનામે લખી મોકલવા કૃપા કરશો.

શ્રી૦ સેવકો

શા. અમીચંદ ખેમચંદ દ: પોતે શા. લહેરચંદ ચુનીલાલ
કોટવાળ, શા મણીલાલ ચુનીલાલ મોદી દ: પોતે, શા. મણીલાલ
રતનચંદ વૈદ દ: પોતે શા. મણીલાલ વાડીલાલની સઘ દ: પોતે
શા. પોપટલાલ દોલાચંદની સઘ દ: પોતે શા. શરૂચંદ હીરાચંદની સઘ.
દ: પોતે, શા. હરગોવિન્દાશ વાડીલાલની સઘ દ: પોતે, શા. જ્ઞેશંગલાલ
મનુભાઈ દ: પોતે, શા મોહનલાલ ઉમેદચંદ દ: પોતે. શા. મણીલાલ ન-
ગીનદાસ દ: પોતે, શા. ભોગીલાલ પ્રેમચંદ, શા. ખુબચંદ લલ્લુભાઈ, શા.
કાંતીલાલ કરતુરચંદ, શા. જ્ઞેશંગલાલ લહેરચંદની સઘ. શા. પોપટલાલ
લલ્લુભાઈ શા. ત્રીકમલાલ નહાલચંદ, શા. ભોગીલાલ રતનચંદ, શા. હી-
રાલાલ લલ્લુભાઈની સઘ દ. પોતે. શરનામું

શા. હીરાલાલ લલ્લુભાઈ.

૬૦ મસજીદ બંદર રોડ, ગયુજીની ચાલી. ત્રીજો માળે-પો. નં. ૩-મુંબઈ.

(૧૧)

કાગલનો પત્રપહેવાર શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીના નામથી રાખવો.

શેઠ આણંદજી કલ્યાણજી

તા. ૨૫ માહે માર્ચ ૧૯૧૭

સંવત ૧૯૭૩ ના ચૈત્ર વદ ૨ રવેકે

શા. હીરાલાલ લલ્લુભાઈ

ટેકાણું મસજીદ બંદરરોડ ગયુજીની ચાલ મુંબઈ નં. ૩

વિશેષ મુંબઈથી તા. ૧૫-૩-૧૯૧૭ નો કાગળ જેમાં શા. અમી-
ચંદ ખેમચંદ તથા લહેરભાઈ ચુનીલાલ વગેરે ઓગણીસ નામની સ-
હીયો એકજ જાતના અક્ષરથી કરેલી હોય એમ જણાય છે
અને જેમાં છેલ્લી સહી આપના નામની છે. તથા જવાબ આપના

શરનામા ઉપર લખવાનું લખ્યું છે. તે કાગળ તેના અંતરપત્રો સાથે પહેલું ચ્યો છે. તેના જવાબમાં લખવાનું કે તા. ૧૧ મી માર્ચ સને ૧૯૧૭ ના જૈન પેપરમાં રા. હરીલાલ મંછારામ તથા રા. સાંકળચંદ રતનચંદની સહીવાળા તા. ૨૪-૨-૧૯૧૭ ના પત્રો છપાયાછે. તે અમારી કમીટી તરફથી તેમણે અભિપ્રાય આપ્યો નથી તેમણે તેમનો અંગત અભિપ્રાય આપ્યો છે, તે સાથે કમીટીને કાંઈ નીચ્છત નથી તે બંને ગ્રહ્યોએ પોતાનો અભિપ્રાય વડીલ તરીકે આપેલો છે. શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીના પ્રતિનીધી તરીકે આપેલો નથી. તા. સદર

લાલભાઈ તીકમદાસ

હરીચંદ મંછાચંદ (ઈંગ્લીશમાં)

વડીવટદાર પ્રતિનીધિ.

(૧૨)

મુંબઈ તા. ૨૪-૩-૧૯૧૭.

શેઠ. આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢી.

મુ. અમદાવાદ.

જત લખવાનું કે અમોએ તમોને ઓગણીશ સહીઓથી એક પત્ર તા. ૧૫-૩-૧૭ ના રોજે લખ્યો છે. જેનો જવાબ અમોને હજી સુધી મળ્યો નથી. આ પત્ર ધણોજ કીંમતી છે. અને તેનો જવાબ આવેથી અમારો સંઘ ભેગો થાય તેમાં રજી કરવાના છે. માટે આ પત્રની સાથે અમારા તા. ૧૫-૩-૧૭ ની નકલ ફરીથી ખીડીએ છીએ, અમોને આશા છે કે આપસાહેબ મહેરબાની કરીને અમારા પત્રમાં માંગેલી હકીકતનો ખુલાસો તરત લખશો જેથી અમારે તમોને ફરીથી તરતી આપવી પડે નહીં તમારા જેવી એક માતબર-અને જોષમદાર પહેડી તરફથી તુરત જવાબ મંગવો જોઈતો હતો ખીજું જૈન પત્રોમાં તમારા બે ત્રસ્ટીઓ તરફથી અહાર પડેલા અભિપ્રાયો તમારી પહેડીના છે કે તેમના પોતાના અંગત છે ? તેનો પણ અમને જવાબ આપશો.

અમને ઘણા ખરા જૈન સાધુઓના તથા ધારાશાસ્ત્રીઓ (જૈન) ના અભિપ્રાયો મળી ચુક્યા છે. માટે તમારો અભિપ્રાય મોકલાવી આપવા તુરત મહેરબાની કરશો અને કાગળ જોરવલે ન જાય તેથી રજીસ્ટર કરવો પડે છે. હાલ એજ.

લી સેવક.

પ્રથમના કારણની ઓગણીશ સહીઓના તરફથી શા. હીરાલાલ લલુભાઈ સહી. દ: પોતે.

(૧૩)

કાગળ પત્રનો વ્યવહાર શેઠ. આણંદજી કલ્યાણજી

શેઠ. આણંદજી કલ્યાણ અમદાવાદ તા ૨૭ માહે માર્ચ સને ૧૯૧૭. સવંત ૧૯૭૩ ના ચૈત્ર શુદ્ધ ૫ ને વાર મંગળ.

શા. હીરાચંદ લલુભાઈ

૬૦ મસીદખંદર રોડ, ગંધુજીનીચાલ મુબંધ નં. ૩

વીજેશ તમારો પત્ર તા. ૨૪-૩-૧૭ નો પત્ર પહોંચ્યો છે તેના જવાબમાં લખવાનું કે તમારો પ્રથમના તા. ૧૫-૩-૧૭ ના પત્રનો જવાબ અત્રેથી તા ૨૫-૩ ૧૭ના રોજ લખવામાં આવ્યો છે તે પહોંચ્યો હશે. તા. સદર

લાલભાઈ ત્રીકમભાઈ

હરિચંદ મંછાચંદ (ઇંગ્લીશમાં છે.)

વહીવટદાર પ્રતિનીધિ.

પરિશિષ્ટ, ૪૬.

જૈન તા. ૨૭ મી મે સને ૧૯૧૭

ચારૂપના ફેસલા ઉપર થતાં ચુથણાં.

અચાવ શોધનારાઓની બહાર આવી ગયેલી બાજી.

ચારૂપ કેસને સ્પષ્ટ કરતાં અમે તિર્થનું જૌરવ, તકરારના કારણો, કોર્ટમાં ચાલેલા કેસમાં આપણી સ્થિતિ અને આ તકરાર શાંત કરવાને થયેલા યત્નો સંબંધે જણાવી ગયા છીએ તથા તે સાથે હવે પછી લવા-

દના ઠરાવનું ગાંભીર્ય દર્શાવવાને વચન આપી ચુક્યા છીએ. અમારી ઇચ્છા લવાદના ઠરાવના દરેક મુદ્દા ઉપર અજવાળું પાડવાની હતી અને છે. પરંતુ તે દરમિયાન અશાંત જીવો તરફથી નવા ઉભરા બહાર નીકળી પડ્યા છે અને તેમ કરવા જતાં આ કેસને ગંભીર બનાવી ભોળા જીવોને ઉશ્કેરવાને રમાએલ શેત્રંજની આજી ખુલી પડી જવા પામી છે, જે કે આવા પટા રમનારાઓને ઉઘાડા પાડી કોમની દ્રષ્ટિએ કફેડી સ્થિતિમાં મુકવા એ અમને જરા ત્રાસજનક જણાતું હતું પરંતુ બ્યારે તેઓ આવી રીતે પોતાના હાથેજ બહાર આવવા પામેલ છે તો પછી તે પર ઢાંકપીછોડો કરીને તેમની હોંસને દાબી દેવી તે હીક ન જણાવાથી અમારે તેમની બહાર આવવાની હોંસને અવકાશ આપવાની દિવગીરી ભરી ફરજ બજાવવી પડે છે કુલતો માણસ તણખલાંને જાલવા પ્રયત્ન કરે છે, ત્યારે હાથમાં શું આવે છે તેનું તેને ભાગ્યેજ ધ્યાન રહે છે, તેમ ભાઈબંધે અચાવ શોધતાં અમારા તા. ૧૩ મીના અંકમાં પ્રગટ થયેલ રા. કુંવરજી આણુંજીનો પત્ર અધુરો છે તેમ બતાવી છીંડું શોધ્યું છે. પરંતુ ગભરાયેલા મગજમાં તેમ કરવા જતાં બેવડી ભુલ થઈ ગઈ છે તે તેમને ભાગ્યેજ ખબર રહી હશે. જે તેમણે તા. ૧૩ મીનો અંક બરાબર વાંચ્યો હતો અગર હજી પણ પુનઃ જોશે તો જણાશે કે તે પત્ર રા. કુંવરજી આણુંજીએ સાદરે વકીલ ન્યાલયદં લક્ષ્મીચંદ સોની ઉપર લખેલો પત્ર છે, તેમ સ્પષ્ટ જણાવ્યું છે છતાં ભુલ બતાવનારે તે પત્ર સેતરંજ મંડળનો હોય તેમ માની લઈ પોતાના હાથેજ એક જરૂરનો પત્ર ખુલ્લો મુકી દીધો છે, અને તે રીતે આજી રમનારા ને બહાર મુકવાને અને તે કેકસ કંપનીમાં પોતે પણ જોડાએલ છે. તેમ બતાવવાને અજાણતાં તક આપી દીધી છે.

મુંબઈમાં પાટણનો સંઘ એટલે શું ?

સંઘ એ શબ્દ મહત્ત છે અને તેની મહત્તા જેટલીજ જવાબદારી પણ મહત્ત છે. કોમને સંભાળવી તેનું હિત તપાસવું અને તેમાં જોવાતાં વિધિ સામે સતત શ્રમથી ઉપાયો યોજવા તે સંઘનું મુખ્ય કર્તવ્ય છે. આવા સંઘો પોતાની આ સેવાના ક્ષેત્રને જાણી શકે તે માટે આપણામાં દર વર્ષે સાધારણના નામે શી લેવાય છે. એટલે કે તેવી શી (સાધારણ) ભરનારજ તે સંઘ (society) ના મેમ્બર ગણી શકાય છે. અને તેવા paying મેમ્બરોથીજ સંઘ શબ્દ સત્તાયુક્ત હોઈ શકે કેમકે જેમ તેવી

સત્તાને હુકમ કરવાનો અધિકાર છે તેમ રક્ષણ કરવાની ફરજ પણ તેટલી જ છે અને તે ફરજ સ્થાપી ફૂડ સિવાય ભાગ્યેજ બચ્ચવી શકાય.

મુ'બઈમાં બહારના સંધો.

મુ'બઈમાં અનેક ગામેના મોટા જલ્થામાં સમુહો વસે છે. અને તેઓએ પોતપોતાના સ્થાનીક પ્રેમ (માતૃપ્રેમ) ને યાદ કરી તેની સેવા અર્થે મંડળો સ્થાપેલ છે. જ્યારે માંગરોળ ભાઈઓએ સાધારણુની યોજના રાખી માંગરોળ સભા સ્થાપી તે માર્ફત અનેક સેવાઓ કરી છે. આ સિવાય મુખ્યત્વે મુ'બઈમાં મુ'બઈનોજ સંધ છે. ત્યારે પાટણ માટે આવેલ સત્તાયુક્ત સંધ હોય તે માટે શક છે. છતાં આ પ્રશ્નને જવા દઈએ તો પણ સંધના નામે કામ કરવાને સોસાઈટીનું બંધારણ ચતાં તેમાં શા. મંગળચંદ લલુભાઈ, છગનલાલ વહાલચંદ, લલુભાઈ નથુચંદ, જેસંગલાલ બાપુલાલ તથા ભોગીલાલ હાલાભાઈ એ પાંચ ગ્રહસ્થની કમિટીને સંધ બોલાવવા અને તેની વ્યવસ્થા કરવાની સત્તા તા. ૯-૩-૧૯૧૨ ના રોજ અપાઈ છે. એ જાણીતી વાત છે.

કેકસ કંપનીનો જન્મ.

ચારપનો ફેંસલો થવા પછી દોઢ મહીને તથા તેને બન્ને પક્ષે સંપુર્ણ માન સાથે સ્વીકારી પોતપોતાના કેસો મેસાણા અને વડોદરાની કોર્ટમાંથી પાછા ખેંચી લેવા પછી પણ પંદર દિવસે આ પ્રસરેલી શાંતિ ન રચી હોય તેમ તા. ૮-૩-૧૭ ના રોજ મુ'બઈમાં ૧૯ સહીઓથી ત્યાંના કહેવાતો સંધ બોલાવવા હીલચાલ થઈ જણાય છે. જો કે આ હીલચાલ ન્યાય પુરઃસર ન હોવાથી સંધને પ્રમુખ ન મળતા મીટીંગ બંધ રહી હતી તો પણ તેમાંથી એ વાત નીકળી આવે છે કે આ વગર સત્તાએ થયેલી ૧૯ સહીઓમાં એક સહી ભોગીલાલ હાલાભાઈના નામની છે કે જે સંધ બોલાવવાને નીમાએલી પાંચ શખ્સોની કમિટીમાંના એક છે. હવે જો આ પ્રમાણે ચર્ચાને જન્મ આપવો વ્યાજબી હતો તો તેઓ પોતાના સહયોગીઓ પાંચેને સાથે રાખી સંધ બોલાવવાને હકદાર હતા છતાં આ નવું તર્ક ઉભું કરવામાં તે માર્ગ અનુકુળ ન જોઈ નામના હોંસીલાએને ઉભા કરી આ નવીન હીલચાલ શરૂ કરી હોય તેમ માનવું ખોટું નથી. કેમકે તા. ૧૧ મીએ વળી આવીજ ૨૧ સહીથી સંધ બોલાવવા પછી

પણ તેમનાથી સંઘના સ્થાપીત પાંચ ગ્રહસ્થોને સંઘ બોલાવવાને વિનંતી કરવાનો હરાવ કરવા શિવાચ કંઈ બની શક્યું નહોતું.

તા ૧૮-૨-૧૭ ના રોજ ઉપરોક્ત પાંચ ગ્રહસ્થોએ આ હોદ્દા શું છે તે તપાસવા સંઘ બોલાવ્યો અને તેમાં ચારૂપના લવાદે આપેલ ચુકાદા ઉપર અભિપ્રાય લેવાને અમુક સત્તા સાથે કમિટી નીમવામાં આવી આ કમિટીમાં સંઘના પાંચ કાર્યવાહકો ઉપરાંત રા. મણીલાલ કેશરીમલ અને શા. ચુનીલાલ ખુખચંદના નામે હતા. આ કમિટીએ તા. ૨૧-૨-૧૭ ના રોજ મળી રા. મકનજી જુહાભાઈ ખારીસ્ટર-એટ-લો નો અભિપ્રાય લેવા હરાવ કર્યો.

સેત્રંજની શરૂઆત

મુખ્યમતના સંઘે આ ફેસલા ઉપર વિચાર કરવાને કમિટી નીમવા પછી બીજાને હીલચાલ કરવાને કશું કારણ રહેતું નથી, છતાં લેક્ચરંદ ચુનીલાલ, મણીલાલ ચુનીલાલ, અમીચંદ ખેમચંદ, હીરાલાલ લલુભાઈ અને મણીલાલ રતનચંદ એ પાંચ ગ્રહસ્થો જેઓ પૈકી એક પણ આ કમિટીમાં નથી તેમ સંઘના નામે કામકરવાને એકને પણ સત્તા નથી તેમણે કેસનું ગંભીર સ્વરૂપ કરવા ગામોગામ મુનિરાજો અને આગેવાનો ઉપર પત્રો લખી બાણે કે અભિપ્રાયો માંગતા હોય તેમ ઉશ્કેરણી શરૂ કરી.

ઉશ્કેરણી કેવી રીતે ?

આ પત્રમાં ઉશ્કેરણી કયાં છે તે ન બાણી શકવાથી બાધખંધે આ આખો પત્ર પ્રગટ કર્યો છે. પત્રમાં જોઈશું તો પણ સ્પષ્ટ જોવાય છે કે આ પત્રે ઉશ્કેરણીથી કાન ભર્યા છે. તે પત્રમાં લખે છે કે “ મહેસાણે અપિલકોર્ટમાં જૈનો જીત્યા પછી ” (આપણે અગાઉ જોઈ ગયા તેમ મુર્તિને ત્યાંજ રાખવાની જુઝાનીમાં નાદાન કલુકત આપી મુસીમતે કેદમાંથી છુટવાનો અર્થ તેમણે જીત્યા હોષએ તેવો કર્યો છે) ‘ પાટણ સંઘના કેટલાએક ગ્રહસ્થોએ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાનું લવાદનામું આપેલું. ’ (તેમ લખવામાં બાણે પાટણની છ ન્યાતના છ શેઠ—કેસના વાદી અને પ્રતિવાદી તેમજ મુખ્યમતના સંઘનો સમતિપત્ર એ સઘળું શ્રી-માનોતી દ્રષ્ટિમાં નકાની રમત લાગતી હોય તેમ બતાવ્યું છે) આગળ લખે છે કે તે લવાદનામાના ચુકાદામાં કોટાવાળાએ જૈન ધર્મના સંબંધમાં

એવા કેટલાક વિચારો દર્શાવ્યા છે કે જેથી કરીને આપણા જૈન બંધુ-
ઓની લાગણી દુખાઇ (જાણે કે વિચારોમાં ધર્મ વિરૂદ્ધ છે કે જૈન
કામ ઉશ્કેરાઈ ગઇ છે માટે તમે હવે જંગો ' વળી લખેછે કે-“ જો
ચુકાદો કોર્ટમાં રજીસ્ટર થાય તો ભવિષ્યમાં આપણા તિથને નુકશાન
પહોંચશે અને ધર્મને પણ હાની પહોંચે એવું ધણાઓનું માનવું છે ”
(જાણે કે બંધુ રંધાઇ ગયું છે અને બંધુ ઉંધું વળી ગયું છે માટે
કંઈપણ વિચાર કર્યા વિના દોડો) આ પ્રમાણે પત્રો વ્યુહ કેવી રીતે
પાઠા બંધાવે છે તે જ્યારે હવે ઉતાવળે અભિપ્રાય લખનાર જોશે ત્યારે
આ માયાવ્યુહ તરફ તેમને કેટલોક તીરસ્કાર છુટશે તે પત્ર લખનારને
તે વખતે ધ્યાન રહ્યું હોય તેમ જણાતું નથી

મુંબઈની કમીટીની સલા વિરૂદ્ધ હિલચાલ

પ્રથમ આપણે જોઇ ગયા તેમ મુંબઈની દોડધામે અભિપ્રાય લેવા
કમિટી નીમવા છતાં આ નવીન કોક્સ કમિટીએ આવા પત્રો લખી
સંતોષ ન માનતા તેના જવાબોમાંથી પોતાના મતને મળતા જવાબો જુદા
તારવી કાઢ્યા હવે તા. ૨૯-૩-૧૭ ના રોજ નીમાયેલ કમિટીએ ચાર
સહીથી બેરીસ્ટર મકનજીભાઈનો અભિપ્રાય સંધને જાહેર કરવા એકત્ર કરતાં
તે પ્રસંગે કોક્સ કમિટીએ ઉપરોક્ત પોતાના ઇચ્છીત ઉશ્કેરણી ભર્યા પત્રો
રજુ કરી સંધને પણ પાઠા બંધાવનાનું સાહસ કર્યું. કે જે પ્રમાણે આ
પત્રો સંધમાં મુકવાને તેને સત્તા કે ભલામણ નહોતી.

શુ છુપાવ્યું ?

ઇચ્છીત પત્રો એટલા માટે કહેવા પડે છે. કે જેમાં હાલમાં
બહાર આવેલા પત્રોમાં રા. રા. કુંવરજી આણંજીનો પત્ર મુકવામાં આવ્યો
નહોતો. કેમકે તેમાં સ્પષ્ટ લખેલ હતું કે “ જૈન ધર્મના પ્રીન્સીપાલો
(સિધ્ધાંતો) ને બાધક લાગે છે એમ માર માનવું થતું નથી. ” વળી
ફાગણ વદી ૭ તા. ૧૫-૩-૧૭ નો મુની મહારાજ શ્રી વલ્લભવિજયજીનો
ખંભાતથી લખાએલ પત્ર પણ છુપાવવામાં આવ્યો કે જે પત્ર હાલમાં
તેમજેજી ભુલથી બહાર પાડી દીધો છે તેમાં લખે છે કે “ પાટણના જૈન
સંધના મુરખીએ લખી આપ્યું અને તે પણ આપણાજ એટલે જૈન સંધના
એક નામાંકિત પુરૂષને તે કામ સોંપ્યું તો હવે તેવણનો મોભો જળવાઈ

રહે તેવાજ પગલાં આપણને લેવા યોગ્ય ભાસે છે ” “ હવે આગળ જે કોઇ કામ કરવા ચાહે તે મોતીચંદ કાપડીયા સોલ્ડીસીટર (વેગેરે) જૈન ધર્મના ચુસ્ત હિમાયતી કાયદાના જાણુની સલાહ લઇ લેશે ”—“ એટલુજ નહિ બલકે શ્રવેતાંબર જૈન કોન્સ્ટ્રક્શન્સ તેમજ “ જૈન એસોસીએશન ઓફ ઇન્ડિયાના તરફથી પણ આ કામ થાય તો સદરહુ ચુકાદાના રજી-ષ્ટર્ડ થવાથી જે ભય (તમે તરફથી) રાખવામાં આવે છે તેથી નિર્મુક્ત થઇ જવાશે ”—“ ભાગલાં પડતાં વાર નહિ લાગે પણ તે પાછા સાંધતાં ઘણાં વર્ષો લાગશે. માટે બકરી કાઢતાં ઉંટ ન પેસે એ ઉપર ધ્યાન આપવું ” વગેરે.

આ બાબતમાં મોતીચંદભાઈનો અભિપ્રાય માગતાં તેમણે ‘ આ સઘળી ખોટી ધમાલ કરો છો ’ તેવી શીખામણ આપવાથી તેને પુછવાથી હેતુ જાણવાતો નહોતો. વળી જૈન શ્રવેતાંબર કોન્સ્ટ્રક્શન્સને પુછવા જાય તો તેમણે તો કોન્સ્ટ્રક્શન્સ હેરલ્ડ (પુ. ૧૩ અં. ૪ ચૈત્ર. એપ્રિલ ૧૯૧૭) માં તે સંબંધે ચોખ્ખું લખેલ છે. કે—

“ દીવાની-ફોજદારી કોર્ટોમાં તિર્યોના સંબંધમાં આપણે જૈન ભાઈઓ નિર્થક ધન ખર્ચે જઈએ છીએ અને પરિણામે પૈસાની ખુવારી ઉપરાંત વિરોધ વધતો જાય છે. સમેતશિખર, અંતરીક્ષજી, મક્ષીજી, તારંગાજી વગેરે તિર્યોના અંગે ધાર્મિક ઝગડાઓને મહત્વનું સ્વરૂપ આપી આપણે શ્રવેતાંબરો અને દિગંબરો લાખો રૂપૈયાની ખુવારી કર્યે જઈએ છીએ તેટલાજથીજ નહિ અટકતાં વળી ચારપના એક નજીવા કેસે મહોટું સ્વ-રૂપ ધારણ કરેલ અને આ કેસમાં આપણે સ્માર્ત પક્ષવાળાઓ સામે તકરારમાં ઉતરવું પડેલ. બંને પક્ષોને હજારો રૂપૈયાના ખર્ચમાં ઉતરવું પડ્યું છે. અને કેસ ભવિષ્યમાં કેવું સ્વરૂપ લેશે તે સમજી શકાતું નહોતું કોઈથી ગમે તે પ્રકારનો ફેંસલો થાય તો પણ બંને પક્ષ વચ્ચે હમેશને માટે વિરોધ રહે તેવો દેખાવ થઇ પડ્યો હતો. ચારપ કેસમાં બંને પક્ષ તરફથી કામ કરતાં પાટણના આગેવાનો સમાધાનીથી નીકાલ ન કરે તો ખાટણની પ્રજા વચ્ચે કાયમને માટે કુસુપ રહે તેવો દેખાવ નજરે પડતો હતો. ગાયકવાડ સરકારના ભાઈ મે. સંપતરાવ ગાયકવાડે બંને પક્ષો વચ્ચેની આ તકરારનું સમાધાનીથી નિરાકરણ કરાવવા ઘણીજ મહેનત કરેલ પરંતુ તે બર આવી નહોતી. વડોદરા રાજ્યની વરિષ્ઠ કોર્ટ સુધી આ તકરાર ગઇ

હતી, વરંતુ આખરે જાને પક્ષવાળાઓને કંઈક સારી પ્રેરણા થવાથી શેઠ પુનઃમચંદ્રજી કરમચંદ્રજી કોટાવાળાને પચાતનામું લખી આપવામાં આવેલ તે આધારે તેમણે દરાવ કરી ઘણીજ કુનેહથી આ તકરારનો અંત આણેલ છે.

તેઓ સાહેબ જૈન છતાં પણ સામા પક્ષવાળાઓને તેમનામાં સંપુર્ણ વિશ્વાસ હોવાથી તેઓ તેમને પંચ તરીકે નીકાલ લાવવાનું સોંપવા માટે લલચાયા હતા અને આખરે આપણા જૈન ભાઈઓને જે ઉત્કટ ઇચ્છા મહાદેવને આપણા દેરાસરમાંથી બહાર કાઢવાની હતી તે પાર પડી છે.

ગઇ તા ૪-૩-૧૭ ના જૈન પત્રના અંકમાં શેઠ સાહેબે કરેલ ‘ એવોર્ડ ’ પ્રસિદ્ધ થયેલ છે. તે વાંચક વર્ગે ધ્યાન દઇને વાંચી જોયો હશે અને જો વાંચ્યો ન હોય તો ફરીથી વાંચી જોવાની અને આપણી કોઈ રીતે વિરૂદ્ધ જાય તેવી હકીકત છે કે કેમ અગર કંઈ શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ લખાયું છે કે કેમ તેની ખાત્રી કરવા ભલામણ કરીએ છીએ. અમને લાગે છે કે એ એવોર્ડ—ચુકાદો ઘણા કુનેહથી સંતોષકારક અને જાને પક્ષોને ન્યાય મળે તેવી રીતે કરેલો અને તેમાં કોઈપણ જાતની વિરૂદ્ધતા કરવી એ અમને તો અયોગ્ય અને અપ્રમાણિક લાગે છે; એવું કંઈ નથી કે જે જૈન ધર્મથી કે જૈન શાસ્ત્રથી વિરૂદ્ધ હોય, અમે તો જે નિષ્પક્ષપાત અને ન્યાય શેઠ સાહેબે વાપર્યો છે તેને માટે તેમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

સમાધાનીથી સાંસારિક ઝગડા પતાવવા એ જોઈતું ઇષ્ટ છે તેના કરતાં ધાર્મિક ઝગડા આપસમાં સુલેહ સંપથી યા તો આગેવાનોના લવાદમાં પતાવી સમાવવા અને તેથી અરસપરસ એખલાસ વધારવો એ અસંખ્ય ગણો ઇષ્ટ અને લાભકારક છે. જો તેમ ન થાય તો ધર્મનું એક પ્રાધાન્ય સૂત્ર ‘ મૈત્રી ભાવના ’ પર છરી મુંકાઇ પ્રભુની આજ્ઞાના ભંગોને આરોપ આપણે શિરે આવે છે. કોઈપણ ધર્મ એમ કહેતો નથી કે કલેશ કરવો. સર્વ ધર્મ કહે છે કે કલેશમાં અવનતિ છે કલેશ પાપસ્થાનક છે તો કૃતજ થઇ સર્વ શાંતિપ્રદ યોજનામાં દરેક જૈન બંધુઓ જોડાશે અને વીર પ્રભુએ પ્રરૂપેલ મૈત્રીભાવના સાર્વત્રિક બંધુભાવ સર્વદા પ્રસારશે. જૈનો દેવ દેવીઓને માને છે કે નહિ તથા માનવા માટે શાસ્ત્રનું પ્રમાણ છે કે નહિ તે માટે દાખલા દલીલવાળો લેખ જરૂર પડશે તો મુકવા અમે તૈયાર છીએ. ”

વળી જૈન એસોસીએશન ઓફ ઇન્ડિયાને સોંપવા જાય તો તેણે તા. ૨૨-૨-૧૭ ના રોજ મી. લહેરચંદ યુનીલાલના પત્રનો જવાબ ચોખ્ખો આપી દીધો હતો જે અમે તા. ૨૯-૪-૧૯૧૭ ના અમારા પત્રમાં પ્રગટ કરેલ છે. વળી ભાષ્ય'ધ 'જૈન રીવ્યુ' જણાવે છે કે જન એસોસીએશન ઓફ ઇન્ડિયાએ મી. લહેરભાઈને જવાબ પણ આપી દીધો કે “ભાઈ સાહેબ, તમારા પાટણના ઝંઘડામાં દુનિયાને ન હોમો” —

આ પ્રમાણે તેમણે સરલ માર્ગેને છુપાવી પોતાનો અંતર હેતુ સાધવાને અનેકને ફસાવવા અને કાયદા કે સત્તા વિરુદ્ધ પોતાનાજ મનગમતા એકતરફી પત્રો તે સભામાં મુકવાની જાળ પાથરી છે, બ્યારે કમિટિની તપાસ પ્રમાણે બેરીસ્ટર ઍટ-લૉ બન્ધુ મકનજી જુડાભાઈએ જણાવ્યું છે કે—“ચુકાદામાં રૂ. ૨૦૦૦ તથા જમીન આપવામાં લગાદ ગ્રહસ્થે ઠરાવ્યું છે તે આપણને બંધનકર્તા છે, (માટે તે આપી બંધનમુક્ત થવું) તે સિવાય ચુકાદામાં જે વિવેચન કર્યું છે તે તેમનો અંગત અભિપ્રાય છે. અને તે કાયદાસર ધર્મને બંધન નથી.”

આટલી ટુંક ખીનાથી કેસના ગંભીર સ્વરૂપનું નિદાન કરવા પછી તે માટે વધુ પડદા ઉકેલવાનું જરૂર પડશે તો તે પ્રસંગપર સુસ્તવી રાખી હવે તે કોકસ કમિટિએ એવોર્ડમાં જે વાંધો બતાવ્યો છે તેનું સમાધાન કરીશું.

કોકસકમિટિ એવોર્ડમાં શું વાંધો જીએ છે ?

મુ'બધથી ધરમેજે જગતને ઉરકેરવા ઉભી થએલી ઉપરોક્ત કોકસ કમિટિએ એવોર્ડમાં ક્યાં વાંધો છે ? તે વાત કોથળામાં પાંચશેરીની પેઢે અત્યાર સુધી બંધ બારણે ટીપી હતી પરંતુ રા. કુંવરજી આણંદજીને તેમણે ખીન્ને પત્ર લખેલ છે અને જે કમિટિના મેમ્બર ભાષ્ય'ધથી પ્રગટ થઈ ગયો છે તે ઉપરથી તેનું સમાધાન કરવું ઠીક થઈ પડશે.

જોકે આ પ્રશ્નોવાળા પત્રનો જવાબ રા. કુંવરજીભાઈ તરફથી મળ્યો નથી તેમ ભાષ્ય'ધ માને છે. પરંતુ જરા ચારે તરફ દ્રષ્ટિ ફેરવતાં શીખશે તો જોવાશે કે તે પછી પ્રગટ થએલ જૈન ધર્મ પ્રકાશ (પુ.

૩૩ અં. ૧ લો. ચૈત્ર ૧૯૭૩)માં રા. કુંવરજીભાઈ આ કેસનો ઇતિહાસ રજુ કરી મુખ્યમના આ ભાઈઓનો વાંધો જણાવી દેવટ લખે છે કે “ફે-સલાની અંદર જેવી કહેવામાં આવે છે તેવી જૈન સિદ્ધાંતને બાધકારી હુકીત અમારા રામજીયામાં આવતી નથી, તો આવા સામાન્ય કારણસર જૈન વર્ગમાં કલેશ ઉપસ્થિત કરવો તે કોઈ રીતે ચો-ચ નથી. સામા પક્ષવાળા એક જૈન ગ્રહસ્થ ઉપર વિશ્વાસ સુકે એજ આપણે મગરૂર થવા જેવું છે.”વગેરે

ફેસલાના ચુથણામાં જોવાતી અજ્ઞાનતા.

આટલું છતાં જ્યારે તે પ્રતિના જવાબો મેળવવા ઇચ્છે છે તો તે માટે વિચાર કરીશું. ૧ અરસપરસના રહેવાસથી સનાતન ધર્મના સિદ્ધાં-તોની રૂઢીઓ જૈન ધર્મના લોકમાં દાખલ થવા પામી છે જેવી કે લગ્ના-દીક ક્રિયા” (આ શબ્દોમાં ખોટું શું છે તે તેઓને બતાવવાની જરૂર હતી. કેમકે જૈન લગ્ન વિધિ હોવા છતાં લગભગ જૈનોનો મોટો ભાગ તે વિધિથી લગ્ન કરતાં નથી તે જગજાહેર છે. આ બાબત દીક થતી નથી તો આપણા સમાજમાં જૈન લગ્નવિધિ દાખલ કરવાનો પ્રયત્ન થવાની પહેલી જરૂર છે ને તેમ ન બને ત્યાં સુધી થતી વાત કહેવાય તેમાં દોષ કહેવો તે મુખ્ય છે)

૨ કેટલાક જૈનો અંબીકા વિગેરે દેવોને પૂર્ણ આરતાથી માને છે. (લવાદનું કહેવું) સઘળા જૈનો માને છે એવું નથી, પણ ‘કેટલાક’ એ શબ્દ લખ્યો છે. તે ધર્મના સિદ્ધાંતને બાધ કયાં આવે છે તે સમજવું નથી. કેટલાક જૈનો દાર પીએ છે—તે વાત ખરી હોય છતાં તે છુપાવવી તે તેને ઉત્તેજન આપવા જેવું છે. અને તેમને ઉધાડા પાડવામાં જૈનધર્મ દાર પીવા દરમાવે છે તેમ માનવું તેજ મુખ્ય છે. અજ્ઞાન સ્ત્રીઓ મિથ્યાત્વી પર્વો માને, ટાહું ખાઈ, શ્રીફળ વધેરે કે માનતા માને તે કેવળણીની ખા-મીનું ફળ છે માટે તેને કેળવો—આવી થતી બીનાનો ઢાંક પીછોડો કરી તેવા દોષ વધવા દેવા તેજ ખરો દ્રોહ છે ને તે દ્રોહ ઓછો કરવાને બદલે કેસમાં જૈનો એજ જુબાની આપી છે કે અમે દેવીઓ વગેરેને માનીએ છીએ—પૂજીએ છીએ— તે શબ્દ જગજે (લવાદે) મુકયા તેમાં કેસનું અવલોકન છે તે અજ્ઞાન ભેગાંમાં કયાંથી ઉતરી શક્યું હોય ?)

૩ હરકોઇ જાતને હરકોઇ ધર્મ માનવાની છુટ છે (આ વાત તો નાનું બચ્ચું પણ સમજે તેવી છે. ધર્મ એ કેદખાનું નથી કે કોઇને વાડામાં ઢાંસી દેવાયં ધર્મ એ આત્માની સ્વતંત્રતા છે અને જ્યાં સ્વતંત્રતા છે, ત્યાં છુટજ સંભવી શકે કેમકે સારું છે તે સહુ કોઇ સ્વીકારે છે ને સ્વીકારશે. આ છુટના પરિણામે જ જૈનત્વ અનંત ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી ને રાજ્યક્રાંતિ વચ્ચે પણ અડગ અને અનાદી અચળ છે અને રહેશે)

૪ જૈન ધર્મ મુજબ કોઇપણ જીવ ઉત્પન્ન કરનારી વસ્તુ દેવને સ્પર્શ કરવાથી તેમજ જૈન વિધીક્રિયા વિરૂદ્ધ દેવનું સ્થાપન કે પુજન કે ક્રિયા થાય તો શ્રી તીર્થંકર પ્રભુની આશાતના થઇ ગણે છે. (આ શબ્દો ખુશી આંખે તીર્થંકર પ્રભુની આશાતના ન થવા પામે તે માટે સ્માર્તભાઇઓની મુર્તિઓ ત્યાંથી દૂર પથરાવવા જરૂર છે તેમ દર્શાવે છે. જ્યારે કોઇસની દ્રષ્ટિએ પખાવ કરવી એ જાણે આશાતના થતી હોય તેમ સમય કે સંબંધ વગરનો અર્થ ઉપજાવવા જતાં અક્ષતની કિંમત અંકાય છે.)

૫ અને પોતાની જગ્યામાં શાસ્ત્ર મુજબ શંખ ભેર, નોખત વીગેરે વાજાંત્ર વાગે તેમ હવન હોમાદી ક્રિયા થાય તેથી જૈન મંદિરના પ્રભુની આશાતના થવા ભય નથી.

આ પ્રશ્ન ઉભો કરવામાં કેવળ ઉસ્કેરવાની બાજુ રમાણી છે પહેલું તો એ વિચારવું જોઇએ કે શકર, પાર્વતી અગર ગણપતી એ ત્રણ પૈકી કોઇપણ દેવને હવન હોમાદી ક્રિયા થતીજ નથી. અને તેથી એવોર્ડમાં શાસ્ત્ર મુજબ એ શબ્દ મુકવામાં લવાદે ઉહાપણુ વાપર્યું છે. વળી આ કેસમાં સ્માર્તોએ આપણા દેરાસરમાં બગાડારે પ્રવેશ કરી તેના ધર્મની ક્રિયાઓ કરી હતી અને તે માટે આપણે ફરીયાદ કરતાં કંઇ દાદ મળી નહોતી એટલુંજ નહિ પણ પાટણુ વિભાગના ફોજદારી ન્યાયાધીશે તા, ૨૫-૧૦-૧૫ થી એક વર્ષ કરતાં વધારે વખત જાપ્તીનો કેસ રાખી અતે સર્વેને દર્શન બાધા વિગેરે કરવા દેવાનો હુકમ ફરમાવ્યો હતો તેથી જો ફેસલામાં આ શબ્દો ન આવેતો ઉપરનો

હુકમ તથા આપણી લામણી દુભાવી હવન કરવા સામેની આપણી ઉડી ગયેલી ફરીયાદ ભવિષ્યમાં આપણને હુમેશને માટે અગવડરૂપ થઇ પડે તેથી આ તીર્થને અંગે અત્યારે કે હવે પછી પણ કાળાંતરે આવો ભય દુર કરવાને તેવી ક્રિયા તેની મુકરર થયેલી જગ્યામાં જ કરી શકે તેમ યતાવવામાં લવાદે જે દીર્ઘ વિચાર કર્યો છે તે લવાદની ખુદ્દિ માટે ઉંચું માન ઉત્પન્ન કરે છે. એટલું જ નહિ પણ રાજ્યના ન્યાય મંદિરોએ જે સ્માર્તોના હકો દેરાસરમાં છે તેમ ફરમાવ્યું છે તે ઉપાધી દુર કરવા માટે દેશોદેશના જૈનોએ લવાદનાં વિચારખળ માટે ધન્યવાદના ઠરાવો પસાર કરવા જેવું છતાં તે કેવળ કંકાસના પ્રેમી મંડળને ક્યાંથી સુઝ શકે? વળી તેમણે તોપ મારી છે કે આપણા દેરાસર અને તેને અપાયેલ જમીન વચ્ચે ૪૦ થી ૫૦ ફુટ અંતર છે. આ વાત તદ્દન ગળત છે. કેમકે આ બંને સ્થળો વચ્ચે ૧૫૦ ફુટ કરતાં વધારે અંતર છે. તે યતાવવા આ તીર્થનો નકશો અમે આ સાથે જુદેજ આપીએ છીએ. તેથી સ્પષ્ટ જોવાશે, વળી હવે પછી અમે આ નકશાથી ખીજી ધણી ગપોને ખુલી કરીશું માટે તે નકશો સંભાળથી જાળવી રાખવા વાચકોને ભલામણ કરીએ છીએ.

છેવટે ભાઈબંધ તા ૧૮-૨-૧૭ નો તાર પ્રગટ કરી કબજો જેરવ્યાજખી આપ્યો છે, તેમ જણાવે છે પરંતુ તા. ૩૧ ૧-૧૭ ના રોજ આપણે રાજનામું આપી ચુકેલ હોવાથી આપણે તો તેજ તારીખથી નવો વાંધો લઇ શકતા નથી તે વાત તેઓ ભુલી ગયા જણાય છે વળી આરૂપની કમીટીના સેક્રેટરીએ સ્માર્તોને જે કબજો વગેરે આપેલ છે તે માટે મારી માગવાની વાત કેવળ ઉભી કરેલી છે. ભાઈબંધ પોતાના વૈશાક વદી ૩ ના અંકમાં વગર રેકર્ડના સ્વાલ જવાબ ઉભા કર્યા ત્યાં સુધી સેક્રેટરીના મોંએથી મારી માગવાનો શબ્દ નીકળ્યો હોય તેમ જણાતું નથી, વળી આજના અમારા પત્રમાં શા. અમથાલાલ પ્રેમચંદના ખુલાસાથી પણ સ્પષ્ટ જોવાશે કે મારી માગવાની વાત ખોટી છે એટલે તે પ્રથમ પણ ખુલ્લો પડી જાય છે.

તિર્થમાં જનારને ધારતી છે તેમ યતાવી તેઓ આપવીતી કરે છે તે માટે હવે પછી બોલીશું. કેમકે તેમાં જે નામો સંડોવ્યા છે તે કોકસ કમીટીના મેમ્બરોનાજ છે શેઠ ઊપર અરજી કરનાર પૈકી ખુદ કણ્યાને

વધારનાર શ્રીમાન ભાઈમંધ ઉપરાંત અમીચંદ ખેમચંદ મુંબઈથી હકક સિવાય પત્રો લખી ઉસ્કેરનાર પૈકીના એક છે. કેશવલાલ મંગળચંદ સાથે જનાર તથા એક ચર્યાપત્ર લખી વિદ્વાન બનનાર કેસમાં નં ૧૨૨ ના સાક્ષી છે. તેની જીઆનીયી તેઓ ૨૧ વર્ષ ફક્ત સાત ચોપડી બણી શીલાલેખને કાગળ બિપર દયાવી ઉતારી લેતાં શીખેલા ઝોળખાગ્યા છે ને આપણા દેવળમાં તીર્થકરો સીવાય દેવીયો વિગેરેની મુર્તિયો હોયને તેમની પુગ જૈનો તરફથી થાય તેમ જણાવવા જેટલી અકકલનો નમુનો પાટણુની કોર્ટમાં પોતાની જીઆનીની અંદર બતાવી આપણને મુશ્કેલીમાં મુકનાર છે.

વળી નાનકચંદ નગીનદાસ બહુરૂપી છે, તેમણે એકજ વખતે પોતાના નામ નાનકચંદ નાનકલાલ અને નહાનચંદ એમ ત્રિમુર્તિ ઉત્પન્ન કરી લોકોને બહુરૂપે ભ્રમમાં નાખવા પ્રયત્ન કર્યો છે. આ સંઘળા માનવ-તોની પોત્ત હવે પછી જોઈશું તેમજ વીશાશ્રી ની ન્યાતના શેડે મુંબઈ પત્ર લખી તથા તે ખુલો મુકી પોતાના કાકા સાચેના પુર્વના અંગત વધરનો પ્રસંગ સાધવાને જે બાજુ રચી જણાય છે, તે પણ જરૂર જોવાશે તો હવે પછી રજુ કરીશું, પરંતુ એટલું જણાવવું જોઈએ કે ચારપમાં ગભ-ધાસ્તી છે તે દર્શાવવાના અવાજે ખાલી ભ્રમનાદ છે તો યાત્રીકોએ રાવાનું નથી. હમેશાં ઘણાં યાત્રીકો ખય છે ને સુખેથી દિવસો સુધી રહે છે તેનો હમેશનો નોંધ અને તેવા યાત્રીકોના શાંતિભર્યા પત્રો અમને મળતા રહ્યા છે, તે સ્થળસંકાયથી જો કે પ્રગટ કર્યા નથી પણ યાત્રીકોની નિર્ભયતા માટે અમે ખાત્રી આપી શકીએ છીએ.

છેવટે લવાદના આ બુધ્ધિયુક્ત ચુકાદા અને તેથી અનેક ભાનગડોનું આવેલ છેવટ એ એક જૈન જજના માટે સંપૂર્ણ શોભા ભર્યું છે માટે તેની ઝોનરરી સેવા માટે જૈન એસોસિએશન કે હિંદનો સમગ્ર સંઘ માનપત્રો આપે તો તેમાં તે તેમની ફરજ અદા કરે છે એમ માનવું ખોટું નથી.

જૈન તા ૨૪ મી મે સને ૧૯૧૭

શા. અમથાલાલ પ્રેમચંદનો ખુલાસો.

શ્રી જૈનપત્રના અધીપતી સાહેબ જોગ.

ભાવનગર.

પાટણથી લી૦ શા. અમથાલાલ પ્રેમચંદ નીચેની હકીકતનો આ-
પના નાંમકિત પેપરમાં ખુલાસો કરવાની જરૂર છે, માટે જાહેરમાં મુકવા
કૃપા કરશે.

જૈન શાસન તારીખ ૯ મી મે ૧૯૧૭ ના અંકમાં લખ્યું છે કે “
ઠરાવ પહેલો કે બીજો ઠરાવ વીરજ સોંપવાથી તેમજ ચુનીલાલ ઝવેરી
પોતાની ભુલ કબુલ કરી માફી માગે છે” અને સાશન તા. ૨૩-૫-૧૭
ના અંકમાં નગીનદાસ મંગળચંદના લેખમાં એમ લખે છે કે “જે ઇસમો
કબુલે સોંપી આવેલા તેઓએ પોતાની ભુલ સંઘ વચે કબુલ કરી તેથી
સંઘે તેઓને ક્ષમા બક્ષી છે.” આ પ્રમાણે પરસ્પર વીરોધી લખાણ છે.
મહા વદ ૦)) તથા ફાગણ શુદ્ધ ૧ સંઘ ભેગો થયો હતો. તેમાં હમો
હાજર હતા. ખરી વાત એ છે કે તેમાં કબુલે સોંપવાની બાબતમાં કોઈએ
પણ માફી માગી જ નથી. તેમ ત્રણ ન્યાતના શેરો તથા આગેવાનો તથા
બીજા ન્યાતના આગેવાનો સંઘમાં હાજર નહોતા. જે ઠરાવો લખવામાં
આવ્યા છે તે પ્રમાણે ખરી રીતે તેમ બન્યું જ નથી, પણ પ્રતીમાણ ચાર્પ-
થી લાવવા કે નહીં તે માટે વિચાર કરવા કમીરી નીમવાને કેટલાક ગૃહસ્થોનાં
નામ લખાવવામાં આવ્યાં હતાં પણ જે ગૃહસ્થોનાં નામ છપાવવામાં આવ્યા
તે ગૃહસ્થો ત્યાં હાજર હતા નહીં શાસનવાળાએ એવા જે ઠરાવોના સંબંધે
લખાણ કર્યું છે તે માટે મહેરબાની કરીને તેઓ જણાવશે કે સવાલની
કદ બુકમાં ઠરાવ તોંધાયા છે અને કયા કયા શબ્દો એમાં લખાણ છે
તેની ખરી નકલ જાહેરમાં મુકશે કે જેથી લોકોને જણાઈ આવે.

વળી આ આખત બીજું મારે જણાવવાની જરૂર છે કે અમીચંદ્ર જેમચંદ લખે છે કે ચારૂપમાં હમો દાખલ થયા તે વખતે રજપુતો વીગેરે ગામના લોકોએ હથીઆર સહીત તથા છોકરાઓ ઇટેા સાથે એકદમ આપણી ધર્મશાળામાં દાખલ થઇ અમારા પ્રત્યે શત્રુભાવ દેખાડ્યો. વીગેરે લખીને નગશેઠ ઉપર અરજી આપેલી તે એહવાલ શાસનમાં પ્રગટ કરવામાં આવ્યો છે. પણ આ હકીકત સત્યથી કેટલી વેગળી છે તેમજ સહરાગત ભરેલી છે તે જણાવવા સારૂ તેવા ટાઇમે જત્રાએ ગયેલા નામાંકીત ગૃહસ્થો શેઠ નગીનદાસ કરમચંદ તથા શેઠ નીહાળચંદ લડુભાઇ તથા શેઠ લહેરચંદ ઉજમચંદ વી. સંભવિત ગૃહસ્થો ગયેલા તેઓની સાથે મારે વાતચીત થયેલી તે ઉપરથી હું જણાવું છું કે ત્યાં જત્રાળુઓ માટે ગામવાળાઓ ધણાજ સ્નેહભાવથી વર્તે છે. યાને ઉપલા ગૃહસ્થો ગયેલા ત્યારે પણ તેઓની જોડે યોગ્ય સનમાનથી વર્ત્યા હતા. આ ઉપરથી સમજી શકારો કે ત્યાં જત્રાળુઓ માટે કોઇપણ જાતની હરકત છે નહિ.

તારીખ ૨૫-૫-૧૯૧૭

લી. શા. અમથાલાલ પ્રેમચંદ દા. પોતે

પરિશિષ્ટ ૪૮

જૈન શાસન. તા. ૩૦ મી મે. ૧૯૧૭.

ચારૂપ તીર્થ માટે ખુલાસો.

સવત ૧૯૭૩ ના વરખે જેઠ શુદ્ધ ૭ ને વાર સોમ.

શેઠ સાહેબ પાપટલાલ હેમચંદ નગરશેઠ.

મું પાટણ

અમો ચારૂપ જૈન તીર્થના ચોકીઆતો આપને જણાવવાને રજા લઇએ છીએ કે વધશાખ વદ ૫ ના રોજ અપોરે તેમજ સાંજે જત્રાળુઓ ચારૂપ જત્રા કરવા આવેલા, તે વખતે ગામના લોકો રજપુતો લાકડીઓ

વિગેરે લઇને જત્રાળુઓ ઉપર ચડી આવેલા અને ધાંધલ કરેલી, તે વખતે જો જત્રાળુઓ સાહામા થયા હોત તો વખતે તોફાન થાત પણ અમે હોવાથી કોઇ જાતનું તોફાન થયું નથી. ફક્ત ગાળો દીધેલી.

ઉપર લખેલી હકીકત લખવાની જરૂર એ છે કે અમોએ સાંભળ્યું છે કે તમારા ઉપર જત્રાળુઓએ એક અરજ કરી છે, તેમાં એમ લખ્યું છે કે ચોકીઆતો ગામના લોકો સાથે ભળી ગયા હતા, એ વાત ખોટી છે, અને જત્રાળુઓને પાટણ જતા ખીક લાગવાથી અમારામાંથી બે ચોકીઆતો પાટણ મુકવા ગયા હતા.

આ ધાંધલ થયા પછી અમારા ઉપર હવાલદાર તરીકે કોટાવાલા તરફથી રજીસ્ટ્રાર નાથાજી ચતસંગને (ગામડાના પોલીસ પટેલના ભાઈને) રાખવામાં આવ્યો છે. તો હવે ગામના લોકો જત્રાળુઓને હેરાન કરશે. તો અમે જવાબદાર રહીએ તેવી સ્થિતિમાં નથી. તો આપ તેના માટે બંદોબસ્ત કરશો. તા સદર,

લીંઠ ચાફના શામલાજીના જૈન દહેરાસરના ચોકીઆતો

ઠા. હાથીજી હવાજી સહ, દઃ પોતે

ઠા. ફતાજી દોલાજી સહ દઃ હાથીજી

હવાજી ઘણીના કહેવાથી.

પાટણ-શેઠ કોટાવાળા તરફથી શેઠ હાલાભાઈ બેચરદાસ તથા નહાલભાઈ લલુભાઈની સહીઓ લેવાના પ્રયાસો શરૂ કર્યા છે. અને સંભાળવા પ્રમાણે સહીઓ પણ કરી છે, આવી રીતે કોટાવાળા શેઠે પોતાના પક્ષમાં લેવાના પ્રયાસો જે શરૂ કર્યા છે, તેથી સમજાય છે કે પોતાને આમાં કાંઈ ધારતી છે ખરી ?

પરિશિષ્ટ. ૪૯

જૈન શાસન જેઠ શુદ્ધ ૯ વી. સં. ૨૪૪૩

ચારૂપ-પાટણ કેસ ઉપર કરવામાં આવતો ઢાંક
પીછોડો.

શેત્રંજની બાળ કોણ ખેલે છે ?

[૪]

કોટાવાળા શેઠ તરફથી થતા પ્રયાસો
અને

બહાર આવેલું વધારે ભોપાળું.

ચારૂપ કેસનો લવાદે આપેલો ચુકાદો અપુર્ણ છે, અને તે ચુકાદાનો કાયદેસર અમલ કોણ કરાવી શકે ? તે બાબતનું અમોએ ગત અંકોમાં વિવેચન કરી સમાજને કેસની વસ્તુ સ્થિતિ સમજાવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. અને તે ઉપરથી વાચક સમજી શક્યા હશે કે, આ કેસમાં લવાદનામું આપનાર પાટણનો સમગ્ર સંઘ નથી પણ અમુક વ્યક્તિને હસ્તગત કરી લઈ આ ફેસલો અપાયો છે; તે ગેરકાયદેસરનો છે, તેમજ લવાદે આપેલા ફેસલામાં એવા પણ શબ્દો ઉમેર્યા છે કે “ આ ઠરાવનો અમલ લવાદે પોતે કરી આપવો. ” આવી રીતે શબ્દો લખવાનો કાયદેસર તેમનો હક નથી, કારણ કે ન્યાયાસન ઉપર ખીરાજમાન થએલ જજન પોતાના ફેસલામાં પોતે અમલ કરાવી આપવાનું કદી પણ સુચન કરાવે નહિ, કારણ કે તેમનું કામ ફક્ત ન્યાયનું તોલન કરી પોતાનો અભિપ્રાય બહાર મુકવાનું હોય છે, અને તે બંનેમાંથી એક પક્ષને ન રૂચે તો તેના ઉપર અપીલ પણ લઈ જવાય છે. અને તે મુદતમાં હોય તે દરમિયાન કોર્ટ પાસે ઠરાવનો અમલ પણ કરાવી શકાતો નથી, તેવી રીતે પ્રચલિત છે. તેવીજ રીતે લવાદ એટલે એક ‘ પંચ ’ ગણી શકાય. પંચના ઠરાવ સામે પણ બંને પક્ષમાંથી એકને જો બાબત ન રૂચે તો રદ કરાવી શકાય છે. મતલબ કે કેસ લંબાવી શકાય. વળી પંચનું કર્તવ્ય એજ કે પોતાનો

અભિપ્રાય કોટમાં લાવી શકે છે, પણ કદી અમલ કરાવી આપવાનું સાહસ ખેડી શકતો નથી, છતાં આ લવાદે આપેલા ઠરાવનો અમલ પોતેજ કરાવી આપ્યો છે, તે કાયદેસર તો નજ ગણી શકાય.

પૈસાદારના પુઝરીઓ.

પાટણના ચારૂપ કેસમાં લવાદે આપેલો ચુકાદો કાયદેસરનો છે તેવી રીતે સમાજને સમજાવવા અનેક પ્રયાસો શરૂ થયા. લાગ્યા અને તેને ઉદાહરણપાટી સત્ય બાબતને અજવાળામાં લાવવા આ પત્રદ્વારે કેટલુંક લખાણ અસંબંધતાથી કરવામાં આવ્યું તે અમારા ભાષ્યબંધ પત્રકારને નહિ રચવાથી તેની સામે પોતાની કલમ ઉઠાવી, સત્યને દાખી દેવા પદસાદારના પુઝરી બની, પોતાની સ્વતંત્રતાને દાખી, ન ઠાજતા હુમલાઓ કરી, ગપગોળા હાંકી, મન કલ્પિત બનાવેને સમાજને સાચા તરીકે કબુલવાવા પ્રયત્નો શરૂ કર્યા છે. અને લવાદ સામે વાંધો ઉઠાવનાર પાટણનો સંધ નથી એવું મનાવવા એક સ્વયં બનેલી એક કમિટી છે, એવું બતાવવા ચક્રાત્ક્રા ચીતરી મારી, પોતાની કિંમત અંકાવી છે. તેને માટે અમોને હસવું છુટે છે અને ખેદ થાય છે અને પોતાનું મગજ કોઇ બીજા દિશામાં કામ કરતું જોવાય છે. તે મગજને ઠેકાણે લાવવા અમારે કેટલાક ભોપાળા બહાર મુકવાની ધચ્છા નહિ છતાં તે ભાષ્યબંધની પ્રબળ ધચ્છાને તાબે થવું પડ્યું છે, અને તેમની શાન્તિને માટે ફક્ત અમોને મળેલા પત્રેમાંથી ફક્ત બેજ ભોપાળા બહાર મુકીએ છીએ, છતાં ભાષ્યબંધની તેથી શાંતિ નહિ થાય તો બીજા પણ મુકવાની તક દીલગીરી સાથે હાથ ધરીશું.

લવાદે આપેલા ચુકાદાને સત્ય મનાવવા માટે થએલા પ્રયત્નો.

લવાદે આપેલો ચુકાદો પાટણના સંધે જ્યારે માન્ય નહિ રાખ્યો, અને તેને માટે સંધ એકઠો થઇ તેના સામે સખ્ત વિરુદ્ધ ઠરાવો કર્યા, અને મુનિ મહારાજાઓના મતો મગવાવામાં આવ્યા, ત્યારે શેઠ કોટાવાળા ગભરાયા, અને પોતાના ઠરાવ બહાલ નહિ રહે તેવી જ્યારે પોતાને ખાત્રી થઈ, ત્યારે પોતાના તરફથી લાગતા વળગતાઓને મોકલી પોતે કરેલું છે તે વ્યાખ્યાની છે, અને તેમાં મેં કાંઇ વિરુદ્ધ કયું નથી, તેવું માનવા માટે મુનિરાજે તેમજ બીજા કહેવાતા પોતાનાઓ પાસે મતો મંગાવવા માણસો દોડાવ્યા;

તેમાં કેટલીક નિષ્ફળતા ગમ છે, તે અમોએ ગત અંકોમાં બતાવ્યું છે. છતાં ગણ્યા ગંડ્યાના જે મતો અધુરા તેમજ દ્વિઅર્થિ મેળવી શક્યા છે, તેને પોતાના લાભના મનાવવાનો પ્રયાસ ભાષ્ય'ધના પત્રદ્વારે કર્યો અને તેનો ભાષ્ય'ધે સ્વિકાર કરી તેના મત કલ્પિત અર્થો બતાવવા લાગ્યા. જેને માટે અમોએ શેડ કુંવરજીભાઈના પત્ર અક્ષરસઃ મુક્યા, જ્યારે ભાષ્ય'ધે પોતાના ગત અંકમાં ખુલાસો કર્યો કે “ અમોએ સાદરા વાળા વકીલ ન્યાલય'દ લક્ષ્મીચંદના લખેલા પત્રનો સાર આપ્યો હતો. ” પણ ભાષ્ય'ધ ને અધારીવાળા અસ્માથી દેખાતું નથી કે, અમોએ પણ જે લખ્યું છે તે બીજાના પત્રનો સાર છે, તેવું સ્પષ્ટતાથી જણાવ્યું છે, છતાં તેમના મગજને ઠેકાણે લાવવા પુનઃ દાખલ કરીએ છીએ.

“ ચારપતો ફેસલો વાંચ્યો, મારા તરફથી અભિપ્રાય માટે ‘સામા પક્ષ તરફથી’ પત્ર આવ્યો હતો, મને તો કાંઈ ગેરવ્યાજબી લાગતું નથી. એમ સ્પષ્ટ લખી દીધું છે. અંદર અંદરના દ્વેષથી કલેશ વધારે છે, જાનાના વિરૂદ્ધ છે ”

ચરફી ગયેલા મગજથી એટલું પણ સમજાણું નથી કે અમે જે લાઇન મારેલી છે તે શબ્દો શું બતાવે છે? તેનું બાન પણ પોતાને રહ્યું હોય તેમ લાગતું નથી.

વળી ભાષ્ય'ધે શેડ કુંવરજીભાઈનો પત્ર અને મુનિ મહારાજ શ્રી વલ્લભવિજયજીના જે પત્રો અમોએ પ્રગટ કર્યા છે તેને છુપાવ્યાનું જણાવી અને ચોકસ શબ્દોનો ઉતારો કરી તે પત્ર પોતાના તરફેણના સમજાવવા પ્રયાસ કર્યો જણાય છે. પરંતુ એટલું પણ બાન રહ્યું જણાતું નથી કે તે પત્રોમાં તેમનો ચોકસ મત શું છે? વળી લવાદે પોતાના માણસો દ્વારા મુનિ મહારાજજીઓના કેટલાક મતો મેળવ્યા છે, પણ સમાજમાં અશાંતી ફેલાય તેને માટે લવાદે બહાર મુકવાનું વાજબી ધાર્યું નથી. તેમ લખી કેટલાક મુનિરાજોના નામોની એક હારમાળા તેમના ગત અંકોમાં આપી છે. પરંતુ ભાષ્ય'ધને ખચર નથી કે, તે અભિપ્રાયો કેવી રીતે મેળવ્યા છે, અને તે માટે અમારા ભાષ્ય'ધના મગજને કાંઈ ઠેકાણે લાવવા તેમજ પ્રમાણીકતાનો પાઠ શીખવવા ફક્ત એજ મુનિઓના પત્રો અક્ષરસઃ ઠાંકવાની દીલગીરી સાથે ફરજ પડે છે.

“ શ્રી ભાવનગર મધ્યે શ્રી જૈનશાસનના અધિપતિ જોગ, ધર્મલાભ મુ. શ્રી સુરતથી લી. મુનિ શ્રી દેવમુનિજીના તરફથી તમારા પત્રમાં જાપશો. અત્રે કોટાવાળા તરફથી આવેલ આદમીએ અમેને કહ્યું કે, શ્રી ચારપના દેરાસરજીના કંપાઉંમાં શિવધર્મિઓને ઓરડી વિગેરે આપેલ નથી. આવી રીતે અમેએ સહી આપી હતી: પણ પાછળથી જાપાદારે ખચર પડી કે એ ઓરડીઓ ધર્મશાળામાંથી આપેલ છે. તે અમારે કયુલ નથી. અમેને કંપાઉંડ બહાર માટે સમગ્ગવીને સહી લીધી હતી, તેથી અમારે કયુલ નથી. આ પત્ર લખ્યો છે, તે તમે જાપશો. શુદ્ધી ૩ ને વાર ગુર. ૬. દેવમુનિ

પાટણ મીતિ ૧૯૭૩ ના જેઠ શુદ્ધી ૩ ગુર.

જૈન શાસનના અધિપતિ જોગ.

જત જૈન પત્રના તા. ૧૯ ના અંકમાં મારું નામ આવેલું અને તેમાં લખેલું છે કે કોટાવાળાનો ચુકાદો ધર્મ વિરૂધ્ધ નથી તેમ તુક-શાનીનો નથી, તેવું લખાણ છે તેના ખુલાસામાં મારે લખવું પડે છે- હું વિશનગર હતો ત્યારે કોટાવાળા શેઠ તરફથી શા. અમથાલાલ પ્રેમચંદ મહારી પાસે આવી મને ઘણી ખોટી વાતો કરી, તેમજ લવાદે આપેલો ચુકાદો પણ વંચાવ્યા વગર ઉધે રસ્તે દારવી મહારી સહી કરાવેલી. તેથી તેના ખુલાસામાં લખવાતું કે હું અત્રે આવ્યો અને લવાદનો ચુકાદો વાંચતાં તેમજ વસ્તુસ્થિતિ જોતાં મને ચોક્કસ લાગે છે કે, કોટાવાળાએ જે ચુકાદો આપ્યો છે તે ધર્મ વિરૂધ્ધ છે, તેથી તે માન્ય કરવા લાયક નથી.

લી૦

પન્યાસ નીતિવિજયજીના શિષ્ય મુનિ મુકિતવિજયજી.

ઉપરના પત્રોથી એટલું તો સમગ્ગય છે કે, કોટાવાળા શેઠ તરફથી પોતાના ઠરાવ માન્ય રાખવા માટે કેટલાક મુનિરાજોને ઉધુંચિતું સમ-જવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે, અને તેવો પ્રયાસ કરવો, તે લવાદ તરીકેના એક પંચને યોગ્ય હતું નહિ. અને જ્યારે તેમ કરવા પોતાના તરફથી પ્રયાસો જોવાયા છે તો તેમાં લવાદે ભુલ ખાધી છે તે સ્પષ્ટ સમગ્ગય છે, અને પોતાને એક પક્ષીય દોરવાઈ ગયાનું ભાન થાય છે, ત્યારે આવા પ્રયત્નોની હારમાળા ગોઠવવાની જરૂર પડી હોય તેવું અનુમાન કાઢી શકાય છે.

વળી જૈનતા તા. ૨૭ મીના અંકમાં એક એવો ખુલાસો કરે છે કે કુંવરજીભાઇને જે પ્રશ્નો પુછવામાં આવ્યા છે, તે જૈનધર્મ પ્રકાશ (પુ. ૩૩ અંક. ૧ લો ચૈત્ર ૧૯૧૭) માં રા. રા. કુંવરજીભાઇ આ કેસને ઇતિહાસ રજુ કરી મુંબઇના આ ભાઇઓનો વાંધો જણાવી છેવટ લખે છે કે “ફેસલાની અંદર જેવી કહેવામાં આવે છે તેવી જૈન સિદ્ધાંતને બાધકારી હકીકત અમારા સમજવામાં આવતી નથી” પરંતુ ભાઇજીએ તે અંકનો આખો લેખ દાખલ કર્યો નથી. જેથી તે ભાઇજીના મનસ્વિ લખાણોની શુદ્ધિ લાવવા માટે અમે પુછવા માગીએ છીએ કે તે અંક અમે વાંચ્યો છે, તેમાં મુંબઇથી લખાયેલા પત્રમાં જે સવાલો પુછવામાં આવ્યા છે, તેમજ વાંધા બતાવ્યા છે, તેની નકલ અમેએ ગત અંકમાં દાખલ કરી છે, તેમાંનો એક પણ પ્રશ્નો ઉલ્લેખ તે અંકમાંના લખાણમાં જોવામાં આવતો નથી. છતાં ખુલાસો કર્યો છે, તેવું શા આધારે લખ્યું છે? તે ભાઇજી પોતાના આવતા અંકમાં તે આખો લેખ દાખલ કરી સમાજને બતાવી આપશે તો ઊપકાર થશે. પરંતુ ગપગોળા હાંકી પોતાને ગમતા અર્થો સમાજને સમજાવવાની પંડિતાઇ બતાવવી તે અસ્થાને છે.

છેવટમાં અમે એટલું જ કહેવા માગીએ છીએ કે, લવાદનો ચુકાદો અપુર્ણ છે અને દરાવમાં વપરાયેલા શબ્દો ધર્મની લાગણી દુષ્પાવનારા તેમજ જૈન સિદ્ધાંતોને બાધક છે, માટે તે ફેસલો રદ કરાવવા માટે નાટલુના સંઘ ઉપર આવી પડેલી ફરજ અદા કરી ભવિષ્યમાં આવા બનાવો ફરીથી ન થવા પામે તેવો દાખલો બેસારવો ઇચ્છે છે.

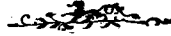
પરિશિષ્ટ ૫૦

જૈનશાસન જેઠ સુદ ૯ બુધવાર વી. સં ૨૪૪૩

જૈનો અને કોનફરન્સ હેરલ્ડ

ચાફકેસ—આ લેખમાં તંત્રી સાહેબે જૈન લોકોને માતા, ભવાની દેવી, દેવતાના ઉપાસકો બતાવ્યાં છે. ખીજા અર્થમાં જૈનો જાણે કેમ વહેમી હોય એમ જણાવીને મી. કોટાવાલાનો પક્ષ એકાંત ખેંચ્યો જણાય છે. હજી તો તંત્રી સાહેબને દેવી દેવતાની સિધ્ધી કરવા માટે લેખ લખવાની જગ્યા છે. દેવી દેવતાની સિધ્ધી કરીને શું જૈનો વહેમી છે. અથવા વીતરાગ

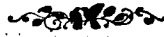
દેવના પુણ્ય ઉપાસક નથી એમ સિધ્ધ કરવું છે ? વા ખીજી ધમ્મજા છે તે સમજ પડે તેવું નથી. દેવી દેવતા ઉપર ભાર મુકીને લખવાનો અર્થ તો એટલોજ દેખાય છે કે હેરલ્ડના તંત્રી સાહેબ કોટાવાળાને ગાડે બેઠા છે. પણ હેરલ્ડ પત્ર કાંઈ કામમાં તકરાર-વધારવી કે કોઈને ગાડે બેસીને તેમના ગીત ગાવા માટે નથી પણ કામના ભલા માટે છે.

પરિશિષ્ટ ૫૧.

જૈન તા. ૩ જી જુન સને ૧૯૧૭.

મુદા વગરની મારપછાડમાં કોકસની કિંમત.

જૈન સંઘના કાયદાસર બંધારણની જરૂરીયાત માટે
ચારૂપ પ્રકરણે આપેલું શિક્ષણ.

કોઈથી પણ શાંત રીતે પતવામાં મુશ્કેલ થઈ પડેલ, ચારૂપ તિ-
ર્થના ઝઘડાનું છેવટ એક લવાદથી આવે અને તે પણ જૈન અને સ્માર્ત
પ્રજા મળી એકઠે અવાજે જૈન ઉપર વિશ્વાસ મુકે તેવો અસાધારણ
પ્રસંગ કુતેહમંદ રીતે પાર ઉતરવાથી કેટલાક જવાસાની પ્રકૃતિ ભોગ-
વતી વ્યક્તિઓની કોકસ કમિટિએ મળીને પાયા વિનાનો પહાડ ઉભો
કર્યો અને તેમાં ન ફાવતાં છેવટ તિર્થનો વિચ્છેદ કરવાને પણ ન માફ
થઈ શકે તેવી હિલચાલ શરૂ કરી, ત્યારે ખેદ સાથે અમારે આ કેસનું
વસ્તુસ્વરૂપ સમજાવવાને પ્રયત્ન કરવો પડ્યો છે. જે કે આમ કરવા જતાં
આવી પ્રપંચબળો અણધારે ખુલી પણ કરવી પડી છે છતાં
એટલું તો જોઈ શકાયું છે કે તેમ થતાં અનેક સમજી મગજને આ
જગમાં ફસાતાં બચી જવા પામેલ છે, અને અનેક ફસાઈ ગયેલ ભરી
આત્માઓ પોતાની ભોળાઈ માટે પ્રશ્નાત્તાપ કરે છે. એટલુંજ નહિ પણ

આ પવિત્ર પ્રાચિન તિર્થનો વિચ્છેદ કરવાની બાજીમાં કોકસ નિષ્ફળ થવા સાથે આ પ્રાચિન તિર્થભૂમિ સર્વત્ર જગજગહેર થવાથી તેના દર્શન સ્પર્શનનો લાભ લેવાને સમાજમાં નવી જગ્યાસા ઉત્પન્ન થવા પામેલ છે. કે જે શુભ લાગણીનો જન્મ થયેલ જોઈ અમારા શ્રમને સફળ થયેલો લેખીએ છીએ.

લવાદનો ફેસલો થવા પછી અને તે સંપૂર્ણ માન સાથે અમલમાં મુકાવા સાથે રાજીનામા અપાયા પછી આ નવા મંડળનો જન્મ થવા પામેલ હતો અને તેમાં શું બાજી રમાઈ હતી તે અમે અત્યાર અમાઉ બતાવી ગયા છીએ. વળી આ નવા મંડળે અત્યારસુધી કંઈ પણ શીંગ પુછ વિના કેવળ દોડો આગ લાગી છે તેવા ગભરાવવાના પોકળ અવાજો કરી મુકયા હતા તે પછી બ્યારે લવાદના ફેસલામાં ખોટું શું છે? તે પૂછવામાં આવ્યું ત્યારે જે પાંચ મુદ્દા તેમણે રા. કુવરજીભાઈના પત્રમાં ટાંકયા હતા તે સઘળામાં પોકળ હતું તે પણ અમે ગયા અંકમાં બતાવી ગયા છીએ તેમજ તે દરેક મુદ્દાના ખુલાસા પણ તે સાથે દર્શાવ્યા છે ત્યારે હવે કંઈ પણ દલીલ ન રહેવાથી કેવળ પથ્થરા ઉરાડવાને ભાઈબંધે શરૂ કરેલ જણાય છે. પરંતુ તે રીતે ગંધ કે દલીલ વગરના પથ્થરા ફેંકતાં ઉલટું પોતે અંકાય જાય છે તે તેમને ધ્યાનમાં રહેલ જણાતું નથી.

ભાઈબંધને હવે કંઈ પણ બચાવ કે દલીલ રહી નથી ત્યારે ધરની દલીલ ઉભી કરે છે કે “આ દરાવોનો અમલ લવાદે પોતે કરી આપવો” તેવા શબ્દો લવાદે ફેસલામાં ઉમેર્યા છે તે કાયદેસર નથી

આવી ઠાવકી દલીલ કરી કાયદાના ખાં હોવાનો ડોળ કરવા જતાં ભાઈબંધે આ શબ્દો લવાદના એવોર્ડમાં કયાંથી વાંચ્યા તે સમજી શકાતું નથી. લવાદ નામાની નકલ અમે અને ભાઈબંધે પણ અક્ષરસઃ પ્રગટ કરેલ છે તેમાં તે શબ્દની ઝાંખપણુ નથી પરંતુ એવોર્ડમાં ખુલું જણાવ્યું છે કે-“સનાતન ધર્મવાળાઓએ તેમના મને આપેલા પંચાતનામામાં દરાવનો અમલ મારે કરાવી આપવો તેમ સુચવ્યું છે” આ પ્રમાણે પંચાતનામાના શબ્દોનો અર્થ પંચનો દરાવ છે તેમ બતાવવાને પ્રયત્ન કરવો તે પણ અકલ્પનો નમુનો છે.

આગળ જતાં ભાઈબંધ પંચના ઠરાવ ઉપર અપીલ થઈ શકે છે તેમ બતાવવા ગયા છે. પરંતુ તેમ કરવા જતાં કાયદાની દ્રષ્ટિએ અફલક્રમ થઈ જણાશે. કાયદાનું સ્પષ્ટ ફરમાન છે કે પંચનો નિર્ણય તે પ્રીવીફોર્સિલની કોર્ટનો નિર્ણય છે એટલે પંચના ફેસલા ઉપર અપીલનું દ્વારજ નથી છતાં આવી ઉધા પાટાની બાજુમાં હવે જૈન સમાજ સપડાય જાય તેમ માનવું તેજ મુર્ખાઈ છે.

દલીલનું ક્ષેત્ર બંધ થાય ત્યારે ગળચી પકડવા અને ફાવે તો ગાલીપ્રદાન કરવાનું ભાઈબંધનું જગજાહેર વ્યસન સેવવાનો પ્રયત્ન શરૂ થયેલ જોવાય છે. પરંતુ અત્યારે તે સમયે તે સામે તેવી ગલીચ ગટરના માર્ગે જવા અમારી પાસે અપવિત્ર સ્થાન નથી તે માટે દીક્ષગીર છીએ.

વર્તમાન પત્રનો ધર્મ જનસમાજને ખરી વસ્તુસ્થિતિનું ભાન કરાવી સ્વતંત્રતાનું પોષણ કરવાનો છે. આ ધર્મ ભાઈબંધ પણ કેટલીક વખત શબ્દોમાં જણાવે છે. પરંતુ પ્રસંગ આવ્યે જાણે આખો સમાજ પોતાની ચાંદે ચાંદ ભોલનાર હાજ્યો થયોજ જોઈએ તેમ માનવું અને ગમે તેટલું ન્યાયી છતાં પોતાના વિચાર વિરૂદ્ધ ભોલનારની નીંદા કરવી તે શું માયા કપટ નથી? જૈન એસોસીએશન એ મુબંબઈમાં આગેવાન કામ કરનાર જુનું અને વગવાળું મંડળ છે તેમ અનેક વખત સ્તુતિ કરવા પછી તેજ મંડળ જ્યારે લવાદની આ સેવા માટે હર્ષ બતાવવાની ફરજ અદા કરવા તૈયાર થાય ત્યારે તેને નમાલું અને નકામું બતાવી નિંદા કરવા બેસવું એ શું યોગ્ય છે? આવા જવાબદાર અને આગેવાન કામ કરનાર મંડળના કાર્યવાહકો શું હૃદયના એટલા નબળા તેઓ માનતા હશે કે જે આવી ખોટી ટીકાઓથી પોતાની ફરજ ચુકી જાય? અમને તો ભય છે કે પોતાના ચાંદમાં ચાંદ ભેળવવાને આવા ખોટા આક્ષેપો કરવાથી પોતાના શબ્દોની કિંમત સમાજમાંથી ઉઘટી ઓછી થવા પામે છે. તે વાત તેઓ સમજી શક્યા નહિ હોય?

‘કોન્ફ્રન્સ હેરલ્ડ’ ને આજે તેર વર્ષ થવા આવ્યાં ત્યાંસુધી તેની નિંદા કરવાનો કે આમી જોવાનો વખત ન મળ્યો તે જ્યારે અત્યારે ભાઈબંધની હામાં હા ન મેળવી ત્યારે ખરાબ અને ચીથરીયું એ પણ જમાનાની ખુબી છે. જો કે આ ઉપરથી અમે તેવા આક્ષેપો સામે સીફારસ

કરવા માગતા નથી. પરંતુ એટલું તો પુછીશું કે હેરલ્ડના આટલા વર્ષના જુના તંત્રી જન્મથી જ હુંદીયા છે કે બે ચાર દિવસથી હુંદીયા થઈ ગયા છે? હા, ‘હેરલ્ડ’ એ લક્ષ્મી વગર ડચ્કાં લેતી કોન્ફન્સને ભારરૂપ જોવાય છે તે ખરું છે અને કદાચ તેવી સ્થિતિમાં તંત્રીના મનસ્વી તરંગો ફેલાવવામાં તેનો દુરુપયોગ થવા સંભવ પણ હોય છતાં તે ભુલો અત્યારસુધી ન શોધતાં પોતાના અંગત પ્રસંગે આગળ ધરવી તે ઉલટી અસર કરે તો તેમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી.

લવાદની સેવા સામે કટાક્ષ કરવા તૈયાર થયેલા ભાઇબંધે ઇમારતો ધણી ચણે છે. અને કોઇવાર તેમને હલકા બતાવવા ઓડનું ચોડ વેતરી નાંખે છે જે લવાદને આખા વડોદરા સ્ટેટમાં વેપાર કે લેવડદેવડનો સંબંધ નથી એમ એમ ખાત્રી કરી છે તેને ચારપનું લેણું પતાવવાનો સ્વાર્થી અપવાદ મુકતાં પણ ભાઇબંધે પાછું ફરી જોયું નથી, અને તેવા અનેક આક્ષેપો કર્યા છે. વળી લવાદની ઉપકાર સેવા માટે લખનારામાંના કોઇને વિધર્મી ઠરાવ્યા છે. કોઇને નાણાના પુનરી કર્યાં છે અને કોઇને સુસ્ત અને પ્રમાદી ચીતર્યા છે. આ રીતે તને ખાઉં અને તારા બાપને પણ ખાઉં તેવી શૈલીનો શું આશય હોય તે તો જ જાણે, પરંતુ તેમ કરવા જતાં કોઇ વખત પાછી લવાદની સેવા માટે અગ્નણી સ્તુતિ ભાઇબંધથી થઇ જાય છે. અને તે રીતે ગાર ઉપર લીંપણ થઇ જવાથી સમાજ સત્ય જોઇ જાય છે તે તેમને ધ્યાન રહેતું જણાતું નથી, તો ભવિષ્યમાં આ રીતે બેધારી તલવાર ન ફેરવાય તે માટે ભાઇબંધને તેમના જ શબ્દોની યાદી આપવી અસ્થાને ગણાશે નહિ.

લવાદ અને લવાદના કાર્યની નિંદા કરનાર ભાઇબંધે પોતાના જ તા. ૧૬ મી મેના પત્રમાં લખે છે કે “ સમજી માણસો આ કેશ લંબાવવા ખુશી નહોતા અને તેથી તેની ધરમેજે સમાધાની થાય તો સારું કે જેથી કરી બંને પક્ષ નકામા ખર્ચના ખાડામાંથી ઉગરે એટલે લવાદ નીમી કે-સનો નિવેડો લાવવો એ વધુ ઠીક છે એમ સૌકોઇની સલાહ મળી ”

વિચારવાનું એ છે કે લવાદ નીમી કેસનો નીવેડો લાવવાના વિચાર સુધી સૌકોઇની સલાહ મળી છે અને તેજ સમજી માણસો હતા. તેમ તેઓ સ્વીકારે છે, ત્યારે શું લવાદ નીમવામાં બે પક્ષ પડ્યા હતા ? કે

તેમણે કહેલા સમજી અને સૌ કોઈ સુધ ગયા હોય ત્યારે લાગ સાધીને મુખાંઓએ લવાદ ચુંટી કાઢ્યા છે તેમ તેઓ કહેવા માગે છે ? કે શું મુંબઈમાં પાટણુના વસતા સમગ્ર મંડળે સભા મેળવી પ્રમુખની સહી સાથે કોટાવાળાને લવાદ સ્વીકારવાને સંમતિપત્ર મોકલ્યો તે બધું સ્વપ્નાતું ફારસ ગણે છે ? અગર શું લવાદનામાં સહી કરનાર છ ન્યાતના શેઠો, વાદી, પ્રતિવાદીઓ અને આગેવાનોને બાળકો બનાવવા ધારે છે ? તે કંઈ સમજી શકતું નથી.

આવું ફારસ પહેલુંજ નથી પણ ચુકાદો થવા પછી તે યોગ્ય છે અને ધર્મને અનુસરતો છે માટે ધન્યવાદને પાત્ર છે, ત્યાંસુધી પણ ભાષ-બધે જણાવી ગયા હતા તે અમે પ્રથમ તેના શબ્દોથી પ્રગટ કરી બતાવ્યું હતું. છતાં પાછા નવા તમાસામાં બધું અયોગ્ય દેખાડવાને વાર ન લાગી તો પછી આવી વધુ જાળમાં વધુ ભુલવણી હોય તેમાં આશ્ચર્ય જેવું નથી.

અમે આગલા અંકમાં રા. કુંવરજીભાઈનો મી. સોની ઉપરનો પત્ર પ્રગટ કર્યો હતો તેને ભાષબધે કોકસ કમિટિ ઉપરનો પત્ર માની તે અધુરો છે તેમ બતાવવા જતાં છુપાએલી પોલ છતી થઈ જવા પામી છે ત્યારે હવે જાણે તે સમજ પુર્વક ભુલ થઈ હોય તેમ બતાવવા પ્રયત્ન કરતા તે ભુલને વધારે પ્રકાશમાં લાવવા જેવું થયું છે. કેમકે જૈનધર્મ પ્રકાશના ચૈત્ર માસના અંકમાં પ્રગટ થએલી બાબત કે જે ખાનગી મેટર નથી અને જેમાં “ ફેસલાની અંદર જેવી કહેવામાં આવે છે તેવી જૈન સિધ્ધાંતને બાધકારી હકીકત અમારા સમજવામાં આવતી નથી ” એ શબ્દોજ બતાવી આપે છે કે જૈન સિધ્ધાંતને બાધકારી હકીકત જે કહેવામાં આવી છે તે ખોટી છે. આટલું છતાં આ ટુંકા મહા મંત્રથી આંખો નહિજ ખુલે તેમ અમારી ખાત્રી હોવાથી કોકસે દરિયો ડોળી કાઢેલા પાંચ પ્રશ્નો (રત્નો) માં રહેલી પોલ અમે ગયા અંકમાંજ સ્પષ્ટ કરી છે, છતાં જે ધ્રુષ્ટા હશે તો તેમના મેંબરોમાંથીજ નવરાત્રીમાં દેવીને નામે દ્રવ્ય ખર્ચનારના અને માથે રોટલા સુકી દેવી સામે નાચ કરનારના અહેવાલો જરૂર પડ્યે બહાર મુકવામાં આવશે.

આગળ જતાં ભાષબધે જે મુનિમહારાજના વિચાર બેદના પત્રો મુક્યા છે આમ કરવા જતાં તેમણે તે મહાત્માના વજનને હલકું પાડવાનો યત્ન.

કર્થો છે. તે માટે તેઓજ જવાબ માગશે. કેમકે કોમ ઉપર સત્તા ધરાવનાર મુનિનાં મગજ આટલાં નબળાં, પરતંત્ર કે અદૃઢ હોય તેમ અમે માનતા નથી વળી ‘ દેવમુનિ ’ ની સહીથી જે પત્ર પ્રગટ કર્યો છે તે જવાબ તેમનો વગર માગ્યો માંગ્યો છે. સુરતથી પન્યાસ સિદ્ધિમુનિ વગેરેનો પત્ર છે અને તેમાં સહી લખ્ધીમુનિએ કરી છે. તો પછી સાથે વિચરતાં મુનિમંડળમાં પણ આવી ફાટકુટો ચાલે છે, તેમ આ દ્રષ્ટાંતથી માનવાને કારણ મળે છે, કે જે કલ્પના જૈનચરિત્રના મોટા માન માટે નીચું જોવાયનાર છે.

વળી પન્યાસ નીતિવિજયજીના શિષ્ય મુનિ મુકિત વિજયજીનો પણ મુકયો છે તે પણ તેમના માટે અંધ ખેસતો નથી. જે મુની તા. ૨૫-૩-૧૭ ના પત્રમાં સ્વહસ્તે પાટણના સંઘ. ઉપર લખે છે કે ‘ ઠરાવ અમેએ વાંચ્યો છે ’ તેમ સ્પષ્ટ જણાવી પાછા તેજ મુનિ જેક શુ. ૩ નો પત્ર ભાઈઅંધને લખી તેમાં “ લવાદે આપેલો ચુકાદો પણ વંચાવ્યા વગર ઉધે રસ્તે દોરવી મહારી સહી કરાવેલી ” તેમ જણાવે છે તો પછી તેવા નિર્બળ મગજના સાધુઓ માટે શું કહેવું તે અમારા પાસે શબ્દો નથી

છેવટે ભાઈઅંધ હવે બાંધે પોટલે વઝીલાત કરતાં લખે છે કે ચુકાદો અપુર્ણ છે અને વપરાએલ શબ્દો ધર્મની લાગણી દુખાવનારા તેમજ જૈન સિદ્ધાંતોને બાધક છે ” તો શું અપુર્ણ છે અને કયા સિદ્ધાંતો બાધ આવે છે અને કોઇની કેવી રીતે લાગણી દુખાય છે તે જરા સ્પષ્ટ લખીને પછી ફરજ સમજાવશે. કેમકે અંધારામાં અથડાવાનો કોમને હવે અવકાશ નથી.

ચારૂપની અશાંતિ માટે પણ ભાઈઅંધ ઠીક ચોગસાં ઊભાં કર્યાં જણાય છે. પરંતુ સુભાગ્યે આ સાંકળમાં સંડોવેલ સર્વે ભાઈઓને હવે જન્યત થઇ જવાથી તેમણે અમારા તરફ ખુલાસા મોકલી આપેલ છે તેથી જોવાય છે કે આ ઉભી કરેલી પોકળ ધમારત પડી ભાગી છે. ગાંધ તા. ૩૦ મી ના પત્રમાં તેમણે ચારૂપના બે ચોકીયાતોની સહીથી નગરશેઠ ઉપર લખાયેલ પત્ર પ્રગટ કર્યો છે. તે વાંચી આ બંને ચોકીયાતો લખે છે કે—

મે. જૈનના અધિપતિ સાહેબ,

જૈનશાસનના તા. ૩૦-૫-૧૯૧૭ ના ૧૦ મા અંકમાં પાટણના નગરશેઠને લખેલો પત્ર અમે લખેલો છે એવા સ્વરૂપમાં ચારૂપ તીર્થ માટે

ખુલાસો એ મથાળા નીચે પહેલાજ પાને લેખ છાપેલો છે. તેથી જના-
ળુઓમાં જેરસમજ ન થાય તે માટે હકીકતનું ખોટાપણું આપને જનાળુઓ
અને સર્વની જાણ માટે લખી મોકલું છું તો મહેબબાની કરીને પ્રગટ કરશેજી.

અમને ચારૂપ તીર્થના વહીવટ કરતાઓએ રાખ્યા છે અને નગરશેઠ
કંઠ તે તીર્થનો વહીવટ કરતા નથી અને તેથી તેમને કંઠપણ હકીકત ગુન્ન-
રવાની અમને જરૂર હોયજ નહિ અને અમે કંઠપણ લખાણ નગરશેઠ
તરફ કર્યું નથી પણ બીજાજ કોષ્ટકે અમને ઊલટુંજ સમજાવીને અમારી
સહી લીધી છે અમને તો એમ સમજાવવામાં આવ્યું હતું કે જનાળુઓને અહીં
કંઠ હરકત થતી નથી એવો લેખ મોકલવાનો છે માટે તમે સહી આપો.
તેથી અમે સહી આપેલી પણ છાપામાં તો એથી ઉલટુંજ લખાણ પ્રકટ
કરેલું જોવામાં આવ્યું તેથી તે ખોટું છે. એ જણાવવાની જરૂર છે. તેથી
પ્રગટ કરશેજી. જેઠ સુદી ૧૦ ને ગુરૂવાર સં ૧૯૭૩

દા. હાથીજી હવાજી સમ્મ દ. પોતે.

દા. ફતાજી દોલાજી સમ્મ દા. હાથીજી
હવાજી ધણીના કેવાથી.

વળી આગલા અંકમાં ભાઈ/બધે ત્યાં યાત્રીકોને ભય છે તેમ બતા-
વવાનો ડોળ કરીને તેની આપત્તિમાં આવી પડવા માટે કેટલાક નામે
ગોઠવ્યાં હતાં પરંતુ અમને જણાવવાને દિલ્લગીરીભરી ફરજ પડી છે કે
મથુદ રોડના સ્ટેશનમાસ્તર છોટાલાલ હરગોવિન્દાસ સ્વહસ્તે લખે છે કે, -
‘મથુદ રોડ સ્ટેશન ઉપર ગોપાળદાસ નામે કોષ્ટક માસ્તરજ નથી. તેમ
અમારા સ્ટેશન ઉપરથી કોષ્ટક જત્રા કરવા ચારૂપ ગયું જ નથી.’ વળી
હાલાભાઈ બેચરદાસ લખે છે કે, - ‘શાસન અમારી સહી શરમને લધને
થઈ છે તેમ જણાવે છે તે તદ્દન જુઠું છે.’ તેમજ અમે તથા શેઠ નહા-
લચંદ લલુચંદ વગેરે દશ જણ ચારૂપ જતાં અમારા ઉપર ચઢાઈ થવાનું
જણાવે છે તે પણ હડહડતું ખોટું છે. અમને કોષ્ટક પ્રકારની અડચણ થઈ
નથી.’ જીવણચંદ વી. શાહ, શા. દલપતભાઈ રામચંદ વગેરે પણ પત્ર
લખી ચારૂપમાં શાંતિ છે તેમ ખાત્રી આપે છે. છતાં જો આ બનાવો
સત્ય હોય તો તે અંકુશમાં લાવવાને કાયદાસર કોર્ટ માર્ફત દાદ માગવી
જોઈએ તેને બદલે આવી ખોટી બનાવટો કરી યાત્રીકોનો દ્રોહ થતો જોઈ

એક થાય છે. તો સમાજને ખોટી જાળમાં ફસાવનારી બનાવટો ભવિષ્યમાં ભાષાબંધ નહિ કરે તેમ ઇચ્છીશું.

પરિશિષ્ટ ૫૨.

જૈનશાસન જેઠ વદી ૧ બુધવાર વી. સં. ૨૪૪૩.

ભાષાબંધ ચત્રકારે લવાદના ઠરાવ ઉપર પાડેલું વધારે અજવાળું.

ચારૂપ કેસના લવાદે આપેલા ચુકાદામાં શું. શું ભુલ થવા પામી છે, તેમજ તે કેટલો અપુણ્ય છે, તેમજ કાયદેસર લવાદનામું હતું કે કેમ? ક્યારે ગેરકાયદેસર અપાયો છે કે કેમ? વિગેરે હકીકત સમાજ પાસે આ પત્રદ્વારા રજૂ કરવામાં આવી હતી, અને તેની સામે દલીલો પણ આવી છે. બંને બાજુની દલીલો કેટલી વ્યાજબી છે? તે સમગ્ર હિંદના જૈન સમાજનું કામ છે.

અમે અમારા કેટલાક ગત અંકોમાં આપણી સમાજમાં અગ્રગણ્ય કહેવાતા મુનિ મહારાજઓ તેમજ આગેવાનોના અભિપ્રાયો દર્શાવી ચુક્યા છીએ. અને તેમાં કેટલાકોએ “જે થયું છે તે ખરૂં છે.” “અમેને કાંઈ જૈન સિધ્ધાંત વિરૂધ્ધ લાગતું નથી.” સંઘમાં ભાગલા ન પડે તેમ કામ લેવું વિગેરે સુચક શબ્દો વપરાયા છે, તે ઉપરથી અભિપ્રાય આપનારના મન ચોકસપણે વ્યાજબી થયું છે તેવું બતાવતા નથી. અને એ ઉપરથી સમજી શકાય છે. કે લવાદે આ કેસમાં ગમે તે સંજોગ વચ્ચે ભુલ ખાધી છે, વળી આ કેસના ચુકાદા પછી લવાદ તરફથી કેટલાક એવા પણ પ્રયત્ન શરૂ રહ્યા છે, જે ઉપરથી જાણી શકાય છે કે ઠરાવોનો અમલ તાકીદે કરાવી આપ્યો છે. આમ ઉતાવળ કરવાનું શું પ્રયોજન હશે, તે સહેજે સમજી શકાય તેમ છે કે, પોતાના ઠરાવોનો અમલ નહિ થાય તો પોતાની પ્રતિષ્ઠાને હાની પહોંચે ગમે તેમ હોય પરંતુ ઉતાવળ બસાવી આપે છે કે જે કાંઈ થયું છે તે વ્યાજબી થયું નથી.

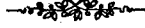
વળી લવાદનામું ગેર કાયદેસર છે તેવું અમે ગતઅંકમાં બતાવી ગયા છીએ, તેની સામે અમારા ભાષાબંધ દલીલો લાવે છે લે લવાદ નામાની

નકલ અમે અને ભાઈજાંધે પણ અક્ષરસઃ પ્રગટ કરેલ છે, તેમાં તે શબ્દની જાંખ પણ નથી પરંતુ એવોર્ડમાં 'ખુલ્લું જણાવ્યું' છે કે, "સનાતન ધર્મવાળાઓએ તેમના મને આપેલા પંચાતનામામાં ઠરાવનો અમલ મારે કરાવી આપવો તેમ સુચવ્યું છે," આરીતે દલીલ લાવતા ભાઈજાંધને ખપ્પર નથી કે, કાયદાની, ખારીકોમાં વધારે સપડાય છે. જો ભાઈજાંધના આ પ્રમાણે 'સનાતન ધર્મવાળાઓએ તેમના મને આપેલા પંચાત નામામાં' આ શબ્દોથી સમન્વય છે કે, સનાતનીઓ તરફથી તેમને જુદું પંચાતનામું આપવામાં આવ્યું હોય અને તેમાં અમલ કરાવી આપવાનો કરાર હોય તો કાયદો લવાદનામું જુદું જુદું લેવાતું કહેતો નથી પણ એક કાગળકપર બંને પક્ષની સહીઓ હોવી જોઈએ. તેમજ કોઈ જાતનો કરાર કે ઉલ્લંઘન હોય નહિ અને જો તેવું કોઈ પણ લખાયું હોય તો તે કાયદેસર નથી. અને અમારી માન્યતા પ્રમાણે લવાદનામામાં તેમ થવા પામ્યું હોય તેમ જોવાય છે. તો તેને ગેર કાયદેસર ઠરાવવા માટે આપણને પુરતું સાધન મળી શકે છે વળી ભાઈજાંધ એક એવી પણ દલીલ લાવે છે કે, 'લવાદનો ફેસલો થવા પછી અને તે સંપૂર્ણ માન સાથે અમલમાં મુકાવવા સાથે રાજનામા અપાયા પછી આ નવ! મંડળનો જન્મ થવા પામેલ હતો.' આ દલીલ કેટલી સહરાગત ભરેલી છે? ભાઈજાંધ પોતાના ગયા અંક ૧૯ તા. ૧૩મી મેના અંકમાં તા ૨૨-૨-૧૭ મીએનામું અપાયાતું જાહેર કરે છે. ત્યારે આમાં સાચું શું? કારણ કે સંઘની મીટીંગ મહાન))ને દિવસે મળી તે વખતે કંબજે સોંપાયા બાબત પુછવામાં આવ્યું હતું અને તે વખતે ભાઈજાંધ કહે છે તે મંડળ કાયદેસર કામ કરતું હતું અને તે 'ભાઈજાંધે કમુલ પણ કયું છે. આવી રીતે દલીલ લાવતાં લવાદને મુશ્કેલીમાં ઉતારે છે, કારણ કે તેમના શબ્દો સાચા હોય તો લવાદે જે ઠરાવ કર્યો છે તેમાં લખ્યું છે કે, "જો વિવાદ વરિષ્ઠ ન્યાયાલયમાં હાલ દાખલ છે તે કદી નાંખ્યા પછી તથા સદરહુ દેવની મુર્તિઓ લઈ લે એટલે તુરત તેમને સોંપી આપવા. આ શબ્દો બતાવી આપે છે કે, જ્યાં સુધી સનાતનવાળા પોતે કરેલી અપીલ પાછી ખેંચી ન લે, ત્યાં સુધી અમલ કરવો નહિં. છતાં લવાદે શા માટે અરજી ખેંચી લીધા પહેલા અમલ કરાવી આપ્યો? જેથી તે ગેરકાયદેસર છે, તેવું બતાવી આપે છે, છેવટમાં અમે આટલેથી સમાપ્ત કરીએ છીએ.

પરિશિષ્ટ ૫૩

જૈન તા. ૧૦ મી જુન સને ૧૯૧૭.

ચા૩૫ કેસનું શાંતિમય છેવટ.

સમાજને મળેલો ઉપયોગી અનુભવ.

તિર્થક્ષેત્રોના સંરક્ષણ અને નિયમીત હક્ક જાળવવામાં ધરની અને બહારની જે અનેક અગવડો આવી પડે છે તેને શાંતિથી પાર પાડવી તેજ હડાપણુ છે. છેલ્લા દશ વર્ષમાં આવા તિર્થોના એક પછી એક ઝપાટા થતાં રહ્યા છે. સમેતશીખરના મહાભારત ઝઘડાએ ખાસ કોર્ટ નીમાવી ડેપ્યુટેશન માર્શલ જુગ્માનીઓ એકઠી કરી, બંને પક્ષે લાખો રૂપીઆ ખર્ચવા પછી અંતે ડુંગર ખોદી ઉંદર મેળવ્યો છે અને હવે તે ઉંદરને માટે પાંજર ધરાવવાના હોય તેમ આગળ દોડવાનો વિચાર કરતા કહેવાય છે. મીક્ષીમાં પણ આજ રીતે સ્વેતાંબરો અને દીગંબરો લડે છે. અને તે રીતે માંહોમાંહે ક્રિયાવાદ પાછળ મોટો ખર્ચ શરૂ છે. ત્યારે ચા. ૩૫માં આપણા અને સ્માર્ત વચ્ચેના મતભેદનું છેવટ જે કોર્ટોથી ન થઈ શક્યું અને કામળી પલળીને ભારે થઈ જવા પામી હતી તે કૂશળતાથી નીચોવીને લવાદના હાથે સંતોષકારક છેવટ આવવા પામેલ છે. તે પછી આવા તકરારો લવાદથી પતાવવાની હિમાયત કરવી અસ્થાને ગણાશે નહિ.

વધારે ખુશી થવા જેવું એ છે કે આ લવાદ એક જૈન ગૃહસ્થ છે. અને તેઓ સ્માર્ત પ્રજાનો પણ એક સરખો વિશ્વાસ પ્રાપ્ત કરીને કુશળતાથી છેવટ લાવી શક્યા છે. જે કેસ માટે જૈનોએ પંચ નિમવામાં બંને પક્ષના સરખા પ્રતિનિધિ રાખી સરપંચ તરીકે એકલા શંકરાચાર્યને રોકવા માગણી કરી ચુક્યા હતા. તે જ કેસ માટે એક જ લવાદ અને તે પણ એક પક્ષકાર કોમનો નેતા એકલે હાથે પંચ હોય તે કદી પણ ન બની શકે તેવી મગરૂરી ભરી ઘટના છે.

આ સઘળી મહાન ઘટના અને અગાધી ભર્યા છેવટ માટે બ્યારે જૈન કોમ એકે અવાજે મગરૂર થવી જોઈએ અને લવાદની આ કાર્ય-

કુશળતા માટે જૈનોએ અભિમાન લાઇ ગામોગામથી મુખ્યારકાદીના સંદેશા અને માનની નવાજેશથી લવાદની નિઃસ્વાર્થ સેવા અને કુશાચ્ચુદ્ધિની કદર કરવી જોઇએ કે જેમ હવે પછી થશે ત્યારે જ આપણે યોગ્યતા યોગ્યતા પીછાણી કહેવાશે.

આપણી સ્થિતિ હજી વિદ્યાર્થી જેવી ગ્રાહક છે ત્યાં પરીક્ષક બનવાને પણ ઘણાને ટેવ પડી ગયેલ જોવાય છે. એક સભામાં જોઇને જોઇશું તો મજેલ પ્રેક્ષકના ટોળામાં ઉપદેશકના વિચારોને વિવેકપૂર્વક સમજવાને બદલે ઘણા ભાગ તેની કિંમત આંકવા ખેસી જાય છે. તેના હાવભાવ, ખોશી અને ભાષાના જાણે શ્રાતા પરીક્ષકો હોય અને વક્તા એ એક પરીક્ષા દેવા આવેલ વિદ્યાર્થી હોય તેવી મોટા ભાગે જાહેર ભાષણોની સ્થિતિ છે. અને તેથી જ આપણે હજી જ્યાંના ત્યાં રખડ્યા કરીએ છીએ.

ચારપકેસના શાંતિમય છેવટ પછી આપણી આ ટેવની અસર કેટલાક ભાઇઓમાં જોવાઇ હતી અને જેમ જમણુ કરનારનું કંઇકતો ખાઈ મોળું કહેવું જોઇએ તેમ વગર પાયાની વાતો કરવા લાગ્યા હતા.

આ વાતોનું પરીણામ જ્યારે કંઇપણ ન જોવાયું ત્યારે આ પવીત્ર તીર્થને ઉત્થાપન કરવા જેવી નહિ ઇચ્છવા જોગ હીલચાલ શરૂ કરી ત્યારે અમારે ખેદ સાથે આ વિષયને સ્પષ્ટ કરવો પડ્યો હતો, અને અંતે જ્યારે કેસના ખરા સ્વરૂપને તે ભાઇઓ સમજવાથી શાંત થયા છે, તેમ જ્યારે અમે જોઇ શક્યા છીએ, ત્યારે અમારા શ્રમ અને થતી કદર થવા માટે અમને ખેવડો આનંદ થાય છે.

ખીજી તરફથી આ ચારપ તિર્થમાં હમેશાં આવતા યાત્રીકો સાધુ સાધ્વી મહારાજો અને ખાસ કરી દરેક પુનમે મેળામાં એકત્ર થતા આસપાસના ગામોના જૈનો તરફથી તિર્થમાં રહેલી શાંતી માટેના પત્રો મળતા જ રહ્યા છે. ગઈ પુર્ણિમાએ અત્રે ગામ સરીયદ, ધારણોજ, થરા, કાંકર, ગીલીવાડા, ખેમાણા, કાલમાર વગેરે ઘણા ગામોના યાત્રીકોની સહી સાથેનો પત્ર મળ્યો છે. જો કે આપણા ભાઇઓએ વસ્તુ સ્વરૂપ સમજીને શાંતિ તરફ રૂચી બતાવી છે. તેથી આ અને તેવા અનેક પ્રમાણો પ્રગટ કરવા પાછળ અમારી જગા રોકવી એ અમને હવે જરૂરનું જણાતું નથી પરંતુ એટલું તો જોવાયું છે કે આ રીતે આપણા તીર્થને વધારે બહાર મુકવાને

બન્યું છે. અને તે રીતે પુર્વતું ચારપ એ હાલતું પણ મોટું તિર્થધામ થવા પામેલ છે તે માટે અમો અમારા અહોભાગ્ય સમજીએ છીએ.

આ કેસના પરીણામે આપણા સમાજને શીખવતું એ છે કે સંઘ જેવી મહદ્ સત્તા કંઈપણ ધોરણ કે નિયમીત બંધારણ વગર બહુ દુર્બળ થતી જાય છે. જેની ધમ્મામાં આવે તે મરજી મુજબ ગમે ત્યારે ગમે તેના ઉપર સંઘના નામે પત્રો લખે, ઉશ્કેરણી ચલાવી શકે અને મરજીમાં આવે ત્યારે સંઘ કોણ છે? એમ પણ છયોક પુછી શકે એવી પોલ જૈન સંઘમાં ધોળે દિવસે ચાલી જાય તે પણ સમયનેમાન છે. જો કે આ કેસમાં તો શાંતિનું છેવટ પણ શાંતિમયજ થયું છે. પરંતુ ભવિષ્યમાં સંઘના મહાન બિરુદની યોગ્યતા ટકી રહે તે માટે હિંદના સમગ્ર સંઘનું એક સત્તાદાર બોર્ડ ઉભુ થવા જરૂર છે. અગર હિંદના સમગ્ર પ્રતિનિધીથી રીતસર ચુંટાએલ આપણી શેઠ આણંદજી કદ્યાણુજીની પેઢીએ આવા પ્રસંગોએ સંઘના ગૌરવને સંભાળવાની ફરજ અદા કરવા જાગૃત રહેવું જોઈએ છે.

પરિશિષ્ટ ૫૪

જૈનશાસન અષાઠ વદી ૭ વી. સં. ૨૪૪૩

ચારપ તીર્થ માટે આપેલો ચુકાદો

અને જૈન સમાજ સામે લવાદ.

મી. કોટાવાળાને અમારો ખુલાસો.

આ પત્રદારા ચારપ કેસના ફેંસલા સામે અમોને મળતી રહેતી બબરો ઉપરથી અમોએ અમારા વિચારો જૈન સમાજ પાસે રજુ કર્યા હતા અને અમો તે દરાવ ઉપર ટીકા કરતા શેઠ કોટાવાળાને એક પક્ષીય દોરવાઈ ગયાનું પણ જણાવી ગયા છીએ. જો કે પત્રકાર તરીકે ફરજ બજાવવામાં કેટલી મુશ્કેલીયો ઉભી થવા પામે છે, તેમજ કેટલી જોખમદારી

શીર ઉપર ઝહેરી લેવી પડે છે, તે તેના અધીપતીઓન સમજી શકે છે, અમારે પણ તેની તેવી કેટલીક મુશ્કેલીમાંથી પસાર થવું પડ્યું છે; તેમજ આ કેસના અંગે મી. કોટાવાળાને તેમના મન: દુ:ખ થવાના કારણો આપ્યા હશે, પરંતુ અમારે દીલગીરી સાથે જણાવવું પડે છે કે, અમે જે જે ખર્ચો મેળવી શકાયા હતા તે એક તરફથી મળી શકી હતી; અને તેના ઉપરજ અમોએ મદાર આંધી ધમારત ઘડી હતી, પરંતુ જ્યારે બન્ને બા-જુની હકીકત મેળવવાની અમોને તક મળી અને તેમાં કેટલું સત્ય હુપા-વ્યું છે, તેનો વિચાર કરવાનો અમોને અવકાશ મળ્યો, ત્યારે અમારા વિ-ચારને દાખી દેવા સાથે સત્યને સત્યના રૂપમાં લાવવા અમોએ પ્રયાસ કર્યો છે, જો કે કેટલીક વખતે તેમ કરવા જતાં સમાજમાં પત્રકાર તરીકે જે છાપ પાડવામાં આવે છે, તેને બાંધક લાગતું હશે, પણ અમોએ તેની દરકાર કર્યા સીવાય અમારા વિચારને સત્ય સ્વરૂપે જાણવામાં કદાચ તેવો અપવાદ ઝહેરવો પડે તો તેની દરકાર રાખ્યા સીવાય અમારો ખુલાસો સમાજ પાસે રજુ કરવા હિંમત કરી છે, તે યોગ્યજ કયું તેમ અમે તો ક્યુલ કરીશું જ. શેઠ કોટાવાળા એક પાટણના સંઘના આગેવાન તેમજ પૈસાદાર ગૃહસ્થજ છે તેમ નથી પણ તે ગાયકવાડ રાજ્યના એક ધારાસભાના સભાસદ હતા, તેમજ જૈન ધર્મના પુર્ણ લાગણીવાળા હો-વાથી આ આરૂપ કેસના લવાદ તરીકેનો ફેંસલો આપવાનો આગ્રહ થવાથી માથે લીધું, અને તે કામ પૂર્ણ કરવા પોતાનો હિંમતી વખત રોકી દરાવને સમાજ સમક્ષ રજુ કર્યો અને તે સામે કેટલોક પોકાર અમુક વ્યક્તિદ્વારા ઉઠાવવામાં આવ્યો, આ પોકાર કેટલો સત્ય હતો તે જોવાનું એક બાજુ રાખી હામાં હા મેળવવામાં આવી. જેથી અમોએ કેટલાક અંકોમાં તે ફેંસલા સામે ટીકા પણ કરી છે; પરંતુ તેમાં અમારી કોઇપણ રીતે તેની જાત ઉપર ટીકા કરવા ધરાદો ન હોવા છતાં તેમ માની લેવામાં આવ્યું હોય તેમ જણાયાથી તેને માટે અમારે ખુલાસો કરવાની જરૂર પડી છે કે, અમોએ જે કંઈ લખાણો અત્યાર સુધી કર્યા છે તે ફક્ત અમોને મળતી રહેલી ખર્ચો ઉપરથીજ કરવામાં આવ્યાછે, તેમાં અમારો લેશ પણ ધરાદો કોઇના મન: દુ:ખ કરવાનો હતોજ નહીં, છતાં કોઇ પણ કારણથી તેમ માની લેવામાં આવ્યું હોય તો તેને માટે અમે મીચામી-દુકડં દહીયે છીએ. વળી અમોએ અમારા ગત અંકમાં લવાદ તરીકે આવા કેસોનો નીકાલ લાવવો તે લાભપ્રદ છે તેમ જણાવ્યું પણ છે એટલું તો

કહેવું જરૂરું છે કે શેઠ કોટાવાળાએ લવાદ તરીકે આ કેસમાં જે જહે-
મત ઉઠાવી છે તે પ્રશંસાપાત્ર છે અને સમાજ ઉપર પોતે જે કુનેહ
વાપરી બે પક્ષને રાજી રાખવા પોતાનો જે જાતિ ભોગ આપી સમજાવતી
પર લાવવા પોતાથી અનતું કયું તેને માટે યોગ્ય કદર સમાજે ખુબી
જોઈએ, અને લીધેલા શ્રમને માટે અભીવંદન આપી અમારો ખુલાસો
નીચે પ્રમાણે કરીએ છીએ. અમારો વાંધો લવાદે આપેલા ચુકાદામાં વાપ-
રેલા શબ્દોનો હતો અને તેને માટે અમોને જે ખુલાસો કરવામાં આવ્યો
છે, તેના ઉપર જ્યારે લક્ષ આપી અન્ને બાજુનો વીચાર કરવામાં આવે
છે, ત્યારે જણાય છે કે તેવા શબ્દો કેસના અંતના પરીણામે લાવવાની
જરૂર જણાય છે. લવાદે આપેલ ગઠની બે ઓરડીયું તેમજ છુટી જમીન
માટે પણ બેલવામાં આવ્યું છે; તેમાં તપાસ કરતા એમ માલુમ પડે છે
કે, તેમ કરવામાં પણ લવાદે ભુલ કરી હોય તેમ જણાતું નથી, કારણ
કે દરેકની ચાલ લવાદે જુદી જુદી રાખવાનો દરાવ કર્યો છે અને જમીન
કોટની બહાર છે.

ચારૂપમાં પડતી જમીનની હાડમારીના સંબંધમાં તપાસ કરતાં, ચા-
રૂપના લોકો મુખ જુગાનીથી જણાવે છે કે પાટણના સંધે ચારૂપના શા-
મળાજીને ઉત્થાપન કરવાના દરાવ સામે અમારો પોકાર છે, જેથી અમોને
ઘાસ્તી હતી, કે, તે લોકો અત્રેથી પ્રતિમાજી લઈ જવા માટે આવે છે
તેમ માની અમો ભેળા થતા હતા અમોએ કોઈ યાત્રાળુને દર્શન કરવા
બાબત અટકાવ્યા નથી અમો તો ઘણા માણસો યાત્રા કરવા આવે છે
તેને મદદ કરીએ છીએ માટે તે બાબત સમજદારની જણાઈ છે અને
યાત્રાળુઓને આવવા બાબત કોઈ જાતની અડચણ નથી તેવું અમોને
જણાયું છે.

આટલો ખુલાસો અમોને જરૂર જણાયાથી સમાજ સમક્ષ રજૂ કર્યો છે

છેવટમાં લવાદે જે શ્રમ સેવ્યો છે તેને માટે અમો તેઓને ધન્ય-
વાદ આપીએ છીએ અને જરૂર વિચારીએ છીએ કે આવા કેસોનું છેવટ
મોટે ખર્ચે કોર્ટથી નહીં લાવતાં લવાદથી લાવવું તેજ ઉત્તમ રસ્તો છે,
અને તેમ કરવાથી દેવદ્રવ્યમાંથી ખર્ચ થતા અટકી શકે છે.

લી. અધીપતી જૈનશાસન.

પરિશિષ્ટ ૫૫.

જૈન તા. ૨૨ મી જુલાઈ સને ૧૯૧૭

ભાઈબંધ શાસનનાં ઉઘડેલાં પડળ.

જૈન સમાજની કર્તવ્ય પરાયણતા કેવી રીતે સાધ્ય થઈ શકે ?

ધર્મના નામે ઝઘડો હોવો તે જ જો કે ઇચ્છવા જોગ પ્રસંગ નથી છતાં દેવયોગે તેવો મતભેદ ઉપસ્થિત થાય તો તે માંહોમાંહેના પંચથી જ પતાવી દેવાની તરફેણમાં સૌ કોઈ સમજી વર્ગ છે. એટલું જ નહિ પણ બંગાળામાં એક આવો જૈન કેસ કોર્ટ જતાં માજીસ્ટ્રેટે જણાવ્યું કે—“તમે વણિક જગતમાં ડાહી કોમ કહેવાઓ છો અને જગતના કજયા પતાવવાને સમર્થ મનાઓ છો, છતાં તમે જગતશેઠના પુત્રોના કજયા કોર્ટ ચઢે તે તમારા ગૌરવ માટે શરમાવનાર છે.” આ સોનેરી સૂત્રને અનુસરી પાટણ પાસેના ચારૂપ તિથં સંબંધી જૈન અને સ્માર્ત પ્રજા વચ્ચે વૈમનસ્ય ઉત્પન્ન થતાં તે કેસ કોર્ટ ચઢી ખુવાર થયો અને લવાદ સંબંધીની અનેક યોજના નિષ્ફળ નીવડી ત્યારે છેવટ બંને પક્ષના એકમતે શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને લવાદ તરીકે સ્વીકાર્યા હતા. આ પ્રમાણે પ્રતિપક્ષ પણ એક જૈનને હાથ પોતાનો કેસ મુકે તે જૈન પ્રજાના પ્રમાણિક ગૌરવ માટે દુનીયામાં અસાધારણ પ્રસંગ ગણાશે તેમજ તેમણે આપેલ ન્યાયમાં આગળ પાછળના દરેક તકરારોનું શાંતિભર્યું છેવટ લાવવાની કુશાચ્ર બુદ્ધિ માટે સમગ્ર જૈન કોમ મગર થાય તે સ્વાભાવીક છે.

દીલગીરી એ હતી કે આ કેસનું વસ્તુ સ્વરૂપ ન સમજવાથી કે પછી માથુ દુખવા છતાં પેટ કુટવાની ટેવની પેઠે કેટલાક વ્યક્તિની દોરવણી પર ભાઈબંધ શાસને તે કેસ સામે મોટા બળબળાટ મચાવી મુક્યો હતો અને મુંબઈના બે ત્રણ જણની કોકસ કમિટીએ મળી મેસાણાની કોર્ટમાં જૈનો જીત્યા હોય તેવા ઉંધા પાટા બંધાવી ધર્મની ઘેલચા ફેલાવીને કેટલાક મુનિઓ અને ઉતાવળા જૈનોને તેમની બળમાં ફસાવવાને

પ્રયત્ન કર્યો હતો. આ ઉપરથી સેવા ઉઠાવનાર લાયક જૈનની લાયક સેવાના બદલામાં પડળ પથરાએલાં જોઈ અમારે તે કેસનું ખર્ચ વસ્તુસ્વરૂપ સમજાવવા અને તે ફેસલામાં રહેલ ખુદ્ધિ પૂર્વકના નિર્ણયનું નિરીક્ષણ કરાવવા જરૂર પડી હતી જેના પરીણામે અંતે પણ તે ભાઈજીની આંખોના પડળ ઉતર્યા છે તેમ જાણી આનંદ થાય છે. સદરહુ ભાઈજી પોતાનાજ પત્રમાં તા. ૧૧ જુલાઈના અંકમાં પૃષ્ઠ ૨૪૭ મે મી. કોટાવાળાને અમારો (શાસનનો) ખુલાસો એ મથાળા નીચે લખે છે કે—

“ આ પત્રદ્વારા ચારૂ કેસના ફેસલા સામે અમેને મળતી રહેતી ખર્ચો ઉપરથી અમેએ અમારા વિચારો જૈન સમાજ પાસે રજુ કર્યા હતા અને અમે તે ઠરાવ ઉપર ટીકા કરતા શેઠ કોટાવાળાને એકપક્ષીય દોરવાઈ ગયાનું પણ જણાવી ગયા છીએ. જોકે પત્રકાર તરીકે ફરજ બજાવવામાં કેટલી મુશ્કેલીઓ ઉભી થવા પામે છે, તેમજ કેટલી જોખમ-દારી શીર ઊપર વહેરી લેવી પડે છે, તે તેના અધીપતીઓજ સમજી શકે છે, અમારે પણ તેની તેની કેટલીક મુશ્કેલીમાંથી પસાર થવું પડ્યું છે; તેમજ આ કેસના અંગે મી. કોટાવાળાને તેમના મનઃ દુઃખ થવાના કારણો આપ્યા હશે, પરંતુ અમારે દિવગીરી સાથે જણાવવું પડે છે કે, અમે જે જે ખર્ચો મેળવી શક્યા હતા તે એક તરફીજ મળી શકી હતી, અને તેના ઉપરજ અમેએ મદાર બાંધી ઇમારત ઘડી હતી, પરંતુ જ્યારે બન્ને બાજુની હકીકત મેળવવાની અમેને તક મળી અને તેમાં કેટલું સત્ય છુપાવ્યું છે, તેનો વિચાર કરવાનો અમેને અવકાશ મળ્યો, ત્યારે અમારા વિચારને દાખી દેવા સત્યને સત્યના રૂપમાં લાવવા અમેએ પ્રયાસ કર્યો છે, જોકે કેટલીક વખતે તેમ કરવા જતાં સમાજમાં પત્રકાર તરીકે જે છાપ પાડવામાં આવે છે, તેને બાંધક લાગતું હશે, પણ અમેએ તેની દરકાર કર્યા સિવાય અમારા વિચારને સત્ય સ્વરૂપે જણાવવામાં કદાચ તેને અપવાદ વહેરવો પડે તો તેની દરકાર રાખ્યા સિવાય અમારો ખુલાસો સમાજ પાસે રજુ કરવા હીમત કરી છે, તે યોગ્ય જ્યુ તેમ અમે તો કયુલ કરીશુંજ. શેઠ કોટાવાળા એક પાટણના સંઘના આગેવાન તેમજ પૈસાદાર ગૃહસ્થજ છે તેમ નથી પણ તે ગાયકવાડ રાજ્યના એક ધારાસભાના સભાસદ હતા, તેમજ જૈનધર્મના પુણ્ય લાઘણીવાળા હોવાથી આ ચારૂ કેસના લવાઈ તરીકેનો ફેસલો આપવાનો

આગ્રહ થવાથી માથે લીધું, અને તે કામ પુર્ણ કરવા પોતાનો કીમતી વખત રોકી ઠરાવને સમાજ સમક્ષ રજુ કર્યો અને તે સામે કેટલોક પોકાર અમુક વ્યક્તિદ્વારા ઉઠાવવામાં આવ્યો, આ પોકાર કેટલો સત્ય હતો, તે જોવાનું એક બાબુ રાખી હામાં હા મેળવવામાં આવી. જેથી અમોએ કેટલાક અંકોમાં તે ફેસલા સામે ટીકા પણ કરી છે; પરંતુ તેમાં અમારી કોઇપણ રીતે તેની જાત ઉપર ટીકા કરવા ધરાદો ન હોવા છતાં તેમ માની લેવામાં આવ્યું હોય તેમ જણાવવાથી તેને માટે અમારે ખુલાસો કરવાની જરૂર પડી છે કે, અમોએ જે કંઈ લખાણો અત્યાર સુધી કર્યા છે, તે ફક્ત અમોને મળતી રહેલી ખબરો ઉપરથીજ કરવામાં આવ્યા છે તેમાં અમારો લેશ પણ ધરાદો કોઇના મન દુખ કરવાનો હતોજ નહિ, છતાં કોઇપણ કારણથી તેમ માની લેવામાં આવ્યું હોય તો તેને માટે અમો મીચ્છામીદુકકડં દધ્યમે છીએ વળી અમોએ અમારા ગત અંકોમાં લવાદ તરીકે આવા કેસોનો નીકાલ લાવવો તે લાભપ્રદ છે. તેમ જણવ્યું પણ છે એટલું તો કહેવું જરૂરનું છે કે શેઠ કોરાવાળાએ લવાદ તરીકે આ કેસમાં જે જેહમત ઉઠાવી છે તે પ્રસંસા પાત્ર છે અને સમાજ ઉપર પોતે જે કુતોહ વાપરી બે પક્ષને રાજી રાખવા પોતાનો જે જાતિભોગ આપી સમજુતી પર લાવવા પોતાથી બનતું કર્યું, તેને માટે યોગ્ય કદર સમાજે ખુબી જોઈએ, અને લીધેલા શ્રમને માટે અભીવંદન આપી અમારો ખુલાસો નીચે પ્રમાણે કરીએ છીએ. અમારો વાંધો લવાદે આપેલા ચુકાદામાં વાપરેલા શખ્દોનો હતો અને તેને માટે અમોને જે ખુલાસો કરવામાં આવ્યો છે, તેના ઉપર જયારે લક્ષ આપી બંને બાબુનો વીચાર કરવામાં આવે છે. ત્યારે જણાય છે કે તેવા શખ્દો કેસના અંતના પરીણામે લાવવાની જરૂર જણાય છે લવાદે આપેલ ગઠની બે ઓરડીયું તેમજ છુટી જમીન માટે પણ બોલવામાં આવ્યું છે; તેમાં તપાસ કરતાં એમ માલુંમ પડે છે કે, તેમ કરવામાં લવાદે પણ ભુલ કરી હોય તેમ જણાતું નથી. કારણકે દરેકની ચાલ લવાદે જુદી જુદી રાખવાનો ઠરાવ કર્યો છે અને જમીન કોટની બહાર છે.

ચારૂપમાં પડતી જાત્રાની હાડમારીના સંબંધમાં તપાસ કરતાં, ચારૂપના લોકો મુખ જુબાનીથી જણાવે છે કે પાટણના સંઘે ચારૂપના

શામળાજીને ઉત્થાપન કરવાના ઠરાવ સામે અમારો પોકાર છે. જેથી અમેને ધારતી હતી કે તે લોકો અત્રેથી પ્રતિમાજી લઈ જવા માટે આવે છે તેમ માની અમે ભેળા થતાં હતાં. અમેએ કોઈ યાત્રાળુને દર્શન કરવા બાબત અટકાવ્યા નથી. અમે તેા ઘણા માણસો યાત્રા કરવા આવે છે તેને મદદ કરીએ છીએ માટે તે બાબત સમજ ફેરની જણાઇ છે અને યાત્રાળુઓને આવવા બાબત કોઈ જાતની અડચણ નથી તેવું અમેને જણાયું છે.

આટલો ખુલાસો અમેને જરૂર જણાયાથી સમાજ સમક્ષ રજૂ કર્યો છે.

છેવટમાં લવાદે જે શ્રમ સેવ્યો છે તેને માટે અમે તેઓને ધન્યવાદ આપીએ છીએ અને જરૂર વિચારીએ છીએ કે આવા કેસોનું છેવટ મોટે ખર્ચે કોર્ટથી નહીં લાવતાં લવાદથી લાવવું તેજ ઉત્તમ રસતો છે, અને તેમ કરવાથી દેવદ્રવ્યમાથી ખર્ચ કરતા અટકી શકે છે.

લી. અધીપતી “ ÷ + શાસન. ”

ભાષ્યખંડના આ ખુલાસાથી જોવાય છે કે આ કેસમાં આ ઠરાવની સામે કેટલોક પોકાર અમુક વ્યક્તિદ્વારા ઉઠાવવામાં આવ્યો અને એ પોકારની સત્યતા ન જોતાં પોતે હામાં હા મેળવી ટીકાનું ટહું ચલાવ્યું હતું. પરંતુ બ્યારે અતે પણ તેમણે સત્ય સમજીને પોતાની અજ્ઞાનતા વચ્ચે ભરડાઇ ગયેલ ભાગવત માટે પશ્ચાતાપ જાહેર કર્યો છે તો પછી તે માટે તેમને મુખારક બાદી (!) ઘટે છે.

ભાષ્યખંડે અતે પણ પોતાની ભુલ સુધારેલ હોવાથી સંતોષ માની અમે તે માટે કંઈ પણ ઉદ્દેશ્ય કરવા માંગતા નહોતા, પરંતુ આટલા વખતમાં અમારા તરફ તેમના લેખની ઉત્પ્રેક્ષા કરનાર ચર્ચા કરનાર ચર્ચાપત્રોનો મોટોડગ આવી પડ્યો છે. અને તેમાં કેટલાએકે તો તેમના આવા વર્તનને જૈન કોમને ફસાવવાના આક્ષેપોથી સંબંધિત ન છાજતી કડક ભાષામાં પ્રહારો કર્યો છે. અને આગળ વધી જણાવ્યું છે કે, જૈન કોમમાં જો અંધારણુ, સત્તા કે નાયકભાવ હોય તો કોમના વહાણને ખરાબે અથડાવનારાઓ અને તેને આશ્રય આપનાર પત્રને હાથ પણ ન લગાડવાની

પ્રતિજ્ઞા લેવાના ઉભરા કાઢ્યા છે. કોઈએ તો આગલી પાછલી યાદ કરી ‘હિંદી પ્રજા સ્વરાજ્યને લાયક નથી’ એવા ભાઈબંધના ઉપદેશપર કોઈનો વર્સાદ વરસાવ્યો છે. આ સંઘળાને સ્થાન આપવું તે અમને ઉચિત જણાતું નથી. કેમકે તેમણે પુરતી તપાસ કે વિચાર વગર એક આગેવાન અને જાતિભોગ આપનાર પુરૂષના સામે અણુછાજતા-ખોટા આક્ષેપો કરવામાં પાછું વાળી જોયું નથી તેમ જ્યારે તેઓ જ કચુલ કરી તે માટે પરતાય છે તો પછી તેમના માટે આવા પ્રહારો બહાર મુકવા તે યોગ્ય જણાતું નથી.

પ્રસંગોપાત ભલામણ કરવી અસ્થાને ગણાશે નહિ કે શ્રીયુત કોટાવાળાની સેવાની યોગ્ય પીઠાણુ સર્વત્ર થાય અને ભવિષ્યમાં આવા કટાકટીના પ્રસંગે સેવા ઉઠાવવાને કોમમાંથી અનેક નેતાઓને પ્રેમ જામે એટલા ખાતર મુંબઈના કેટલાક આગેવાનો શેઠશ્રીને માનપત્ર આપવા જે વિચાર કરે છે તે તાકીદે અમલમાં મુકવા જરૂર છે એટલું જ નહિ પણ આપણી આણુંદણ કલ્યાણુજીની પેઢીએ ખાસ કમિટિની મીટીંગ મેળવી આપણા પ્રાચિન તિર્થના સામે ઉપસ્થિત થયેલી અગવડોતું એક જૈનના હાથે શાંતિથી માનભર્યું છેવટ આવવા માટે તેમને મુઆરકબાદી આપનારી નોંધ લેવી જરૂરની છે કે જેથી ભવિષ્યમાં આવા પ્રસંગે તેવી સેવા ઉઠાવવામાં તે દૃષ્ટાંતિક અને અનુકરણીય થઈ પડે.

આપણા પુજ્ય મુનિગણુને પણ આ પ્રસંગથી ઘણું શિખવાનું મળે તેમ છે. કેમકે મોરલીનો નાદ પારખ્યા વિના કેટલાક મુનિઓએ કેવળ ધર્મની ઘેલચળાના પાટા બાંધી કુદાકુદ કરી મુકી હતી, તેઓએ હવે પોતાનો ઉતાવળા અભિપ્રાયમાં થયેલી ભુલ સુંધારી લીધી હશે. પરંતુ ભવિષ્યમાં આવી અણુસમજભરી ઉતાવળ ન થવા પામે તે માટે આટલી વિનંતી કરવી દુરસ્ત ધારી છે

પરિશિષ્ટ ૫૬

જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ હેરલ્ડ એપ્રિલ ૧૯૧૭.

પુ ૧૩. અ. ૪ પૃ. ૧૦૩.

ચારૂપ કેસ.

દીવાની-ફોજદારી કોર્ટોમાં તીર્થોના સંબંધમાં આપણે જૈન ભાઈઓ નિરર્થક ધન ખર્ચે જઈએ છીએ અને પરિણામે પૈસાની ખુવારી ઉપરાંત વિરોધ વધતો જાય છે. સમેતશિખર, અંતરીક્ષણ. મક્ષીણ, તારંગાણ વગેરે તીર્થોના અંગે ધાર્મિક ઝઘડાઓને મહત્વનું સ્વરૂપ આપી આપણે શ્વેતાંબરો અને દ્વિગંધારો લાખો રૂપૈયાની ખુવારી કર્યે જઈએ છીએ. તેટલાથીજ નહિ અટકતાં વળી ચારૂપના એક નજીવા કેસે મહોટું સ્વરૂપ ધારણ કરેલ અને આ કેસમાં આપણે સ્માર્ત પક્ષવાળાઓ સામે તકરારમાં ઉતરવું પડેલ. બંને પક્ષોને હજારો રૂપૈયાના ખર્ચમાં ઉતરવું પડ્યું છે અને કેસ ભવિષ્યમાં કેવું સ્વરૂપ લેશે તે સમજી શકાતું નહોતું. કોર્ટથી ગમે તે પ્રકારનો ફેસલો થાય તોપણ બંને પક્ષ વચ્ચે હમેશને માટે વિરોધ રહે તેવો દેખાવ થઈ પડ્યો હતો. ચારૂપ કેસમાં બંને પક્ષ તરફથી કામ કરતા પાટણના આગેવાનો સમાધાનીથી નિકાલ ન કરે તો પાટણની પ્રજા વચ્ચે કાયમને માટે કુસુપ રહે તેવો દેખાવ નજરે પડતો હતો, ગાયકવાડ સરકારના ભાઈ મે સંપતરાવ ગાયકવાડે બંને પક્ષો વચ્ચેની આ તકરારનું સમાધાનીથી નિરાકરણ કરાવવા ઘણીજ મહેનત કરેલ પરંતુ તે બર આવી નહોતી. વડોદરા રાજ્યની વરિષ્ઠ કોર્ટ સુધી આ તકરાર ગઈ હતી, પરંતુ આખરે બંને પક્ષવાળાઓને કંઈક સારી પ્રેરણા થવાથી શેઠ પુનમચંદળ કરમચંદળ કોટાવાળાને પંચાતનામું લખી આપવામાં આવેલ તે આધારે તેમણે ઠરાવ કરી ઘણીજ કુનેહથી આ તકરારનો અંત આણેલ છે.

તેઓ સાહેબ જૈન છતાં પણ સામા પક્ષવાળાઓને તેમનામાં સંપૂર્ણ વિશ્વાસ હોવાથી તેઓ તેમને પંચ તરીકે નીકાલ લાવવાનું સોંપવા માટે લલચાયા હતા અને આખરે આપણા જૈન ભાઈઓને જે ઉલટ ઇચ્છા-મહાદેવને આપણા દેરાસરમાંથી બહાર કાઢવાની હતી તે પાર પડી છે.

ગઠ તા ૪-૩-૧૭ ના જૈન પત્રના અંકમાં શેઠ સાહેબે કરેલ 'એવોર્ડ' પ્રસિદ્ધ થયેલ છે તે વાંચક વર્ગે ધ્યાન દીધને વાંચી જોયો હશે અને જો ન વાંચ્યો હોય તો ફરીથી વાંચી જોવાની અને આપણી કોઈ રીતે વિરૂદ્ધ જાય તેવી હકીકત છે કે કેમ અગર કંઈ શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ લખાયું છે કે કેમ તેની ખાત્રી કરવા ભલામણ કરીએ છીએ. અમને લાગે છે કે એ એવોર્ડ-ચુકાદો ઘણા કુનેહથી સંતોષકારક અને બંને પક્ષોને ન્યાય મળે તેવી રીતે કરેલો છે અને તેમાં કોઈપણ જાતની વિરૂદ્ધતા કરવી એ અમને તો અયોગ્ય અને અપ્રમાણિક લાગે છે. એવું કંઈ નથી કે જે જૈન ધર્મથી કે જૈન શાસ્ત્રથી વિરૂદ્ધ હોય, અમે તો જે નિષ્પક્ષપાત અને ન્યાય શેઠ સાહેબે વાપર્યો છે તેને માટે તેમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ.

સમાધાનીથી સાંસારિક ઝઘડા પતાવવા એ જેટલું ઇષ્ટ છે તેના કરતાં ધાર્મિક ઝઘડા આપસમાં સુલેહ સંપથી યાતો આજેવાનોના લવાદમાં પતાવી સમાવવા અને તેથી અસ્પર્શ એખલાસ વધારવો એ અસંખ્ય-ગણો ઇષ્ટ અને લાભકારક છે. જો તેમ ન થાય તો ધર્મનું એક પ્રાધાન્ય સુત્ર 'મૈત્રી ભાવના' પર છરી મુકાઈ પ્રભુની આજ્ઞાના ભંગનો આરોપ આપણે શિરે આવે છે. કોઈપણ ધર્મ એમ કહેતો નથી કે કલેશ કરવો. સર્વ ધર્મ કહે છે કે કલેશમાં અવનતિ છે-કલેશ પાપસ્થાનક છે તો કૃતજ્ઞ થઈ સર્વ શાંતિપ્રદ યોજનામાં દરેક જૈન બધું જોડાશે અને વીર પ્રભુએ પ્રરૂપેલ મૈત્રીભાવના-સાર્વાત્રિક બધુંભાવ સર્વદા પ્રસારશે. જૈનો દેવદેવીઓને માને છે કે નહિ તથા માનવા માટે શાસ્ત્રનું પ્રમાણ છે કે નહિ તે માટે દાખલા દલીલવાળો લેખ જરૂર પડશે તો મુકવા અમે તૈયાર છીએ.

પરિશિષ્ટ ૫૭

જન હિતેન્દુ પુ. ૧૯ જુન ૧૯૧૭ પૃ ૨૭૫.

જૈનોને થયેલું પૈસાનું અજીણું.

જ્યારે કોઈ ઉત્તમ સાધુ કે ગૃહસ્થ જૈનોને કેળવણી આદિ રૂાં કામોમાં પૈસા ખર્ચવાની અપીલ કરે છે ત્યારે કેટલાકો તરફથી કહેવામાં

આવે છે જૈનો પાસે હવે પહેલાં જોડો પૈસો રહ્યો નથી. હકીકતમાં જૈનસમાજ તો શું પણ આખો ભારતવર્ષ ઘણો નિર્ધન થઈ ગયો છે; તવાઈ ગયો છે, એની દેખાતી છુટીછવાઈ શોભા એ બીજી કાંઈ નહિ પણ Hectic red એટલે તાવની (અને નહિ કે તન્દુરસ્તીની) લાક્ષી છે. તોપણ જૈનોને જ્યારે લડવાનો પ્રસંગ મળે છે ત્યારે તેઓ પૈસો ઉડાડવામાં બાકી રાખતા નથી. ધર્મના ખૂલાને લોકોને ઉચ્કરીને નાણાં એકઠાં કરી છુટે હાથે ઉડાડે છે અગર કોઈ પ્રસંગે કરજ પણ કરે છે. આ ચોખી પડતીની નિશાની છે. જ્યાં સુધી એક દેશમાં કે એક કોમમાં આવી વૃત્તિ કાયમ છે ત્યાં સુધી તે દેશ કે તે કોમ ગરીબાઈનેજ લાયક-દુઃખનેજ લાયક-પરતંત્રતા અને પીડાનેજ લાયક છે. બહારનાં કારણો કરત. કારણો કંઈ વૃત્તિઓનાં અમુક પરિણામો છે તે જોવાની બુદ્ધિશાળીઓએ હમેશ દરકાર કરવી જોઈએ છે.

ગાયકવાડ તાબાના ચારૂપ ગામમાં જૈનો અને અન્ય હિંદુઓ વચ્ચે તકરાર ઉભી થતાં બન્ને કોર્ટ આથડયા પછી બન્ને પક્ષના સુરોને લવાદ પર જવાની જરૂર જણાઈ બન્નેની સમ્મતિથી શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોઠાવાળાને લવાદ નીમવામાં આવ્યા. તેઓ એક જૈન હોવા છતાં તહેમની પ્રમાણિકતામાં બન્ને પક્ષને એટલો વિશ્વાસ હતો કે જે કેસમાં જૈન ધર્મનું લાગતું વળગતું હતું તેવો કેસ પણ તહેમની લવાદી પર નિડરતાથી મુકવામાં આવ્યો. ચુકાદો અપાયો. જૈનો તેમજ જૈનેતરોએ એ ચુકાદાથી સંતોષ બતાવ્યો. પણ પાછળથી બુઝાયલી આગનો તણખો ભભુક્યો અને એ ચુકાદા સહામે મોટી ગર્જનાઓ થવા લાગી. આ વાંચનારને શ્વાભાવીક રીતે એમજ લાગે કે એ ગર્જના જૈનેતરો તરફથી થઈ હશે; પણ ખુબી તો એ છે કે જૈન લવાદ વિરુદ્ધ ગર્જનાઓ ખુદ જૈનો તરફથીજ થઈ ! જૈનોની મુખાઈનો છેડોજ જોવામાં આવતો નથી. આખી દુનીયાના માલેક જાણે કે પોતેજ હોય, જન્મે પણ તહેમનાજ (જૈનોનાજ) ચુંટાયલા હોવા જોઈએ, એટલુંજ નહિ પણ જૈનોના માગવા પ્રમાણેજ જજમેન્ટ તહેમણે આપવું જોઈએ એવું જૈનો માગતા હોય, એમ આ દુરાચલી પોકારે દુનીયાને દેખાડી આપ્યું છે. મને લાગે છે કે હવે નામદાર સરકારે કોર્ટ બંધ કરવી જોઈએ છે, અને જૈનોનેજ ધનસાફનું ત્રાજવું સોંપી દેવું જોઈએ છે; કુદરતે પણ પોતાના કાનુનો રદ કરીને જૈનોને વિશ્વસતા સોંપવી જોઈએ

છે, કે જેથી તેઓ ઇચ્છા થાય તે વખતે વર્ષાદિ વર્ષાવી શકે અને પોતાની સગવડ હોય ત્યારે આગ વર્ષાવી શકે અને મનુષ્યોની ખુદ્ધિ, કીર્તિ માલેકી આબાદી સર્વપર પોતાનો કાબુ રાખી શકે, જળથી મહત્વાકાંક્ષા ! પોતેજ લવાદ નીમ્યા, ધર્મ સંબંધી તકરાર હોવા છતાં પોતાનાજ ધર્મના ગૃહસ્થ લવાદ નીમ્યા, અને તે છતાં જૈન લવાદનું જજમેન્ટ પણ એમનું પેટ ભરાય એટલો સંતોષ આપનાર થઇ શક્યું નહિ ! અત્રે આપણે કાનુની મુદ્દામાં ઉતરીશું નહિ; કારણ કે વાંચનાર પૈકી મહોટો ભાગ કાનુની ચર્ચા સહમજ વાની લાયકાત ધરાવતો હોઇ શકે નહિ. એ કામ વકીલમંડળને માટે રહેવા દઇ આપણે માણસાઇના કાયદાની કલમો તપાસીશું. રા. કોટાવાળાનો ફેંસલો જૈનોને લાભકારી છે કે નહિ એ સવાલ પણ હું ઉઠાવીશ નહિ. એ સવાલને જગાજ ન મળવી જોઇએ. દુનિયામાં હમેશ જૈનોનાજ લાભમાં કેસ ઉતારવા જોઇએ એવો પટ્ટો જે કોઇ દેવ પાસેથી જૈનો લખાવી રજુ કરતા હેય તો જ એ સવાલને જગા મળી શકે. સવાલ એ છે કે બન્ને પક્ષની સમ્મતિથી નીમાયેલા લવાદ અથવા જજના ફેંસલા ત્રિરૂઢ પોકાર કરવો અને એ લવાદ પર અંગત આક્ષેપો કરવા એ શું માણસાઇ ભયુ ગણી શકાય ? લાખખો માણસોમાથી જે એકને ત્હમે પસંદ કર્યાં તે શું અપ્રમાણિક કે જૈનોના શત્રુ ધારીને પસંદ કર્યાં હતા ? અને જે પ્રમાણિક ધારીને પસંદ કર્યાં હતા તો શું એક દિવસમાં તેઓ પ્રમાણિક મટી ત્હમારેજ માટે અપ્રમાણિક થઇ ગયા ? એક ઇજ્જતદાર પ્રમાણિક આગેવાન શહેરીનું આવું અપમાન શું ઓછું અસહ્ય છે ? અને તે અપમાન કરનાર પણ ખુદ જૈનોજ છે એમ જચ્હારે જાણવામાં આવે છે ત્યારે જૈનોની તુચ્છતા માટે બહુજ લાગી આવે છે અને જૈન સમાજની પડતીનાં માદાં ચિન્હો પ્રત્યક્ષ દેખાય છે. તેઓ એમ સહમજતા લાગે છે કે આપણે પૈસા ઉઠાડીને હરકોઇ માણસની ઇજ્જત લુટી શકીએ, હર કોઇ અન્યાય-ધર્મનું ઝનુન લોકોને ચ્હડાવીને-કરી શકીએ, ખાનગી વેરઝેર અને ઇર્ષાની તૃપ્તી ખાતર ધર્મને ઢાલ બનાવી શકીએ. અફસોસની વાત તો એ છે કે ખુદ જૈન સાધુઓ આ ધતિંગના નાયક બન્યા છે લવાદના ફેંસલા પછી પથરાયલી શાન્તિને ડોપોળી મારનાર અમુક સાધુઓજ હતા, અને જ્યાં સાધુઓએ-મુકિતના ઇન્દરદારોએ એમ કહ્યું કે અમુક જજમેન્ટ જોડું છે ત્યાં પછી ગાડરીઆ લોકસમાજની ધાંધળનું પુછવુંજ શું ? કાનુનનો અક્ષર પણ નહિ જાણનારા જૈન સાધુઓ કાનુની બાબતમાં માથુ મારવાની

ધીટતા કરે એના જેવું હાસ્યાસ્પદ અને વખોડવા જોગ કૃત્ય બીજું શું હોય શકે ? અત્યાર સુધી રા. કોટાવાળાના ફેંસલા બાબતમાં સારો કે ખોટો અભિપ્રાય મહેં ધરાદા પુર્વક ઉચ્ચાર્યો નથી, પરંતુ હવે જલ્દારે સવાલ એવો ઉપસ્થિત થાય છે કે સાધુઓ દુનીયાની સત્તા અને દુનિયાની શાન્તિ પોતાના હાથમાં હોવાનો દાવો કરવા બહાર પડ્યા છે તે દાવો વાજખી છે કે નહિ, ત્હારે મ્હારે કહેવું જોઈએ છે-કહેવું પડે છે કે, જૈન સાધુનો ધર્મ સંસારની ખટપટથી-રોગ દ્રેષથી ત્હેમને હજાર કોષ દૂર રહેવા કરેમાને છે તેથી જેઓ એવી ખટપટ ઉશ્કેરતા હોય ત્હેમને જૈનશાસ્ત્રો 'સાધુ' તરીકે સ્વીકારી શકે જ નહિ; બીજું; સાધુ હોવા સાધુનોય સાધુ હોય તોપણ એને દુનીયાનો નિયામક હોવા જેવો દાવો કરવાની સત્તા દુનીયાએ આપી નથી, આપી શકે નહિ, અને મુઠ્ઠીભર જૈનો પોતાના નાણાના અળથી પોતાના સાધુઓને એવી સત્તા આપવા માગતા હોય તો બાકીની વિશાળ દુનીયા તે મુઠ્ઠીભર લોકોની ધર્મધેલજાને નાખુદ કરવાને પુરતી શક્તિમાન છે.

મ્હને યાદ છે કે ફેંસલો બહાર પડ્યો ત્યાર પછી તે રહામે પહેલામાં પહેલો વાંધો ધર્મધેલજાઓએ એ મતલબનો રજુ કર્યો હતો કે 'કેટલાક જૈનો અંબાજીને માને છે' એવું એક કથન (statement) લવાદ મહાશયે પોતાના જજમેન્ટમાં લખ્યું હતું તે ખોટું અને જૈનોની ધાર્મિક લાગણી દુખાવનારું હતું ? આહ જૈનોની ધાર્મિક લાગણીની નાજુકતા ? પણ સુભાગ્યે આ શબ્દો એક ચુસ્ત જૈનધર્માનુયાયી લવાદની કલમથી જ નીકળ્યા છે, કે જે જૈન લવાદ જૈનોની તમામ રીતમાત, રીવાજ, સ્થિતિ વગેરેથી સારી રીતે વાકેફગાર છે. જૈનો પૈકીના કેટલાક અંબાજીની માનતાં માને છે, દર્શને જાય છે, ઇત્યાદિ બાબતની હકીકત (fact) રહામે વિરોધ ઉઠાવવા તૈયાર થવું એ પોતાની જાતને પોતે જ જુલુકી પાડવા જેવી મુર્ખતા છે. એક નહિ પણ અગયારસો જૈનો તે દેવીની માનતા માને છે. મ્હોટા મ્હોટા અગ્રેસરોને તેમ કરતાં હું જાણું છું. રા. કોટાવાળાએ એક જૈન તરીકે લખેલી આ હકીકત તદ્દન સાચી છે એટલું જ નહિ પણ જૈનોને કોઈ જાતનું અપમાન પહોંચાડવાના ધરાદારથી મુક્ત છે. તેઓ એમ જણાવે છે કે, માત્ર બ્રાહ્મણો જ એ દેવીને માને છે એમ નથી પણ કેટલાક જૈનો પણ માને છે અને તેથી જૈન અને સમાર્ત વર્ગ વચ્ચે ટો

ન થવા પામે એજ ઉત્તમ છે. આમાંજૈનોનો ધર્મનું અપમાન કરવાનો આશય કયે ખુલ્લે છે તે સ્હમજનું નથી, જૈનોને પોતાનાં શાસ્ત્રોની આજ્ઞા તોડીને દેવ-દેવીઓની માનતામાં ભટકતાં-એ મિથ્યાત્વ અથવા અધિકારમાં સુખ હુંદતાં—શરમ કે અપમાન લાગતું નથી અને જ્ઠારે ત્હેમનાં કામોનું ચિત્ર કોઇ આપે છે ત્હારે ત્હેમને અપમાન લાગી જાય છે ? જાણી સ્વમાનની પુતળીઓ ? અફસોસ, જૈનોમાં સ્વમાનનો અંશ માત્ર રહેવા પામ્યો હોત તો આવા ધર્જીત અને દેશનું ઐક્યબળ ગુમાવવા જેવા ટંટા કરત જ નહિ.

અને જૈન સાધુઓ, -ત્હેમનું શુ સ્હમજનું ? ત્હેમને હવે ચોકખું પરખાવી દેવું જોઇએ છે કે અમે શ્રાવક વર્ગે અમારી સામાન્ય અઝકલ (Common sense) કોઇ ત્હમારે ત્હાં ધરાણે મુકી નથી; અમે અમારી બુદ્ધિ, વિવેકશક્તિ અને ઇચ્છાશક્તિને ત્હમારી વેચાણ બનાવવા તૈયાર નથી અમે પણ મનુષ્ય છીએ, કદાચ સાધુ વર્ગ પૈકીની કસેપપ્રિય વ્યક્તિઓ કરતાં વધારે ઉચ્ચ કોટિના મનુષ્યો છીએ; અને મનુષ્ય તરીકે અમારું તંત્ર અમે જ ચલાવવા માગીએ છીએ. સાધુઓને અમે અમારી બુદ્ધિ અને શાન્તિના વિધાતા થતા દેવા ખુશી નથી

હું આગળ વધીને—જૈન કે સ્માર્ત કોઇના તરફ નહિ દળતાં એક સત્યશોધક અને એક હિંદી તરીકે કહીશ--કે, જૈન--સ્માર્ત વચ્ચેના ધાર્મિક ટંટામાં એક જૈન મૂહસ્થને લવાદ નીમવામાં કોઇ પણ નુકસાનનો સંભવ હોય તો તે નુકસાન જૈનોને નહિ પણ સ્માર્ત વર્ગને છે. રા. કોટાવાળાએ પક્ષપાત કરવા ઇચ્છા રાખી જ નહોતી તો પણ ત્હેમનું લોહી જૈનો તરફ ખેંચાય એટલું બ્રાહ્મણો તરફ ન જ ખેંચાય ત્હેમણે એક પ્રમાણિક પુરૂષ હોવા છતાં બ્રાહ્મણોને બદલો આપીને પણ મહાદેવની મુર્તિ જૈન મંદિરમાંથી બહાર કહાડવાની જૈનોની ઇચ્છાને જો કે ખુબીથી-તૃપ્ત કરી છે અને તે છતાં જૈનો આટલું ધાંધળ મચાવે છે ત્હારે મહાર અંતઃકરણ પ્રેરણા કરે છે કે જૈનો લવાદના ફેંસલા સ્હામે અદાલતે જાય અને હમેશની યાદગીરી રહે એવી સજ્જડ થાપડ ખાય એજ દીક છે. જૈનોને સ્હમજાવવા જવું એ--આ અમુક બાબતમાં તો--કુદરતના નકકી કરેલા માર્ગ વિરૂદ્ધ કોશીશ કરવા બરાબર છે. મહારા સાબળવા પ્રમાણે આ ઉસ્કેરણીથી કેટલાક છાપાવાળાઓને સારો ભક્ષ મળ્યો છે. શુભ કામ

વખતે ગરીબાઈનાં શેઠણાં રોનાર જૈન સમાજનો પૈસો આવે જ ૨૨તે જવાનો. ગરીબાઈ અને અધોગતિના છેક છેલ્લા પગથીએ ગયા સિવાય ઉન્નતિની શરૂઆત થવાનું કુદરતમાં નિમિત્તનું જ ન હોય. ત્યાં પછી જૈનોના રસ્તાઓ માટે ખેદ કરવો નકામો છે.

—(૦)—

પરિશિષ્ટ. ૫૮.

જૈન રીવ્યુ. ડીસેમ્બર જાન્યુઆરી સ. ૧૯૧૬-૧૭ પુ. ૧ અં ૭-૮

ચારૂપ જૈન કેસ.

—૧૭૪૬૪૬૪૬—

શેઠ કોટાવાલાના ચુકાદાના સંબંધમાં વધુ અજવાળું.

ચારૂપ (પાટણ) જૈન કેસની વીગતો, તેમજ લવાદ તરીકે શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાલાએ આપેલો ચુકાદો અમોએ અમારા ગતાંકમાં પ્રમટ કરી દીધો છે. આ ચુકાદાના સંબંધમાં અમોએ ગતાંકમાં જે ઉડતી નોંધ લીધી છે, તે જોએએ વાંચી હશે, તેઓને ખુલ્લું જણાયું હશે કે અમોએ ચુકાદાના સંબંધમાં ધાર્મિક દ્રષ્ટિ-અપેક્ષાએ કાંઈ વિરૂધ્ધ ટીકા થઈ છે કે કેમ, તે બાબત તેમજ ચુકાદો કાયદેસર છે કે કેમ, અગર તે રજૂરર થતો અટકાવવાની જરૂર છે કે કેમ, વિગેરે બાબતોમાં જે ચર્ચા હાલમાં પાટણ જૈન સંબંધમાં ચાલી રહી છે, તેમાંના એકબી મુંદાના સંબંધમાં અમોએ કોઈ પણ પક્ષની તરફેણમાં મત આપવા પહેલા, રાહ જોવાનું પસંદ કરી લેવું. અમારો છેલ્લો લેખ લખાયા પછી, મુંબઈના જુદા જુદા વર્તમાન પત્રોમાં, તેમજ ભાવનગરના જૈન અઠવાડીકોમાં માસીકોમાં શેઠ કોટાવાલાના ચુકાદાના સંબંધે જે પ્રસંગોપાત ટીકાઓ થઈ છે, તે પરથી નિષ્પક્ષપાત પણે વીચાર કરવાની સુંદર તક હવે પાટણના જૈન ભાઈઓજ નહિ પણ સમગ્ર જૈન કોમ ધરાવતી થઈ છે. હવે આ ચુકાદાપર વીચાર કરતાં-આપણે આગમચથી અમુક ચોક્કસ મત બાધી લેવો જોઈએ નહિ. આપણે એક તરફી મતપર જો આવી જઈએ, અને પછી જો ચુકાદાપર વીચાર કરીએ તો આપણે

બન્ને પક્ષોને ધનસાફ આપવામાં નિષ્ફળ જઈએ તેવો મન્યુત ભય રહે છે. આપણે એમ નહિં માની લેવું જોઈએ કે શેઠ કોટાવાલાએ ચુકાદો આપ્યો માટેજ તે ખરો અને વ્યાજબી છે, અથવા તો એમ પણ નહિ માનવું જોઈએ કે શેઠ કોટાવાલાએ ચુકાદો આપ્યો માટેજ તે એક તરફ અને ગેરવ્યાજબી હોવો જોઈએ, હવે જેઓ “ સાંજ ” “ હિંદુસ્તાન ” “ જૈન ” “ જૈનશાસન ” “ આત્માનંદ પ્રકાશ ” “ જૈન-રીવ્યુ. ” આદિ પત્રોમાં આ બાબતના સંબંધમાં પ્રગટ થએલા લેખો સંબાળ પુર્વક વાંચશે, તેઓને એક બાબતની ખાત્રી થશે અને તે બાબત એ છે કે- “ સાંજ ” “ હિંદુસ્તાન ” અને “ જૈન ” પત્રો શેઠ કોટાવાલાના ચુકાદાની તારીફ કરે છે. આપણને ખીજી ખાત્રી એ થાય છે કે ‘ જૈન શાસન ’ શેઠ કોટાવાલાના ચુકાદાની વિરુદ્ધ છે. આ બન્નેમાં નિશ્ચતપણે સત્ય અમુક પત્રો છે, એમ કહેવું જો કે મુશ્કેલ છે, છતાં એટલું તો કહેવું સહેલું છે કે ચુકાદાના સંબંધમાં વધુ પત્રોએ પોતાની તારીફ જાહેર કરી છે.

મતભેદ શું સુદાપર છે ?

હવે આપણે જોઈએ કે બન્ને પક્ષો વચ્ચે શું બાબતોના સંબંધમાં મતભેદ છે તે તપાસીએ આ બાબતપર વીચાર કરવાને પાટણના સંઘને અને સમગ્ર જૈન સંઘને સગવડ મળે તે માટે અમે બન્ને પક્ષો તરફથી, અમેને મળેલા કેટલાએક ‘ ચર્ચા પત્રો ’ નીચે પ્રગટ કરીએ છીએ, જે વીચાર પૂર્વક અને તદ્દન નિષ્પક્ષપાતપણે વાંચવાને અમે અલામણ કરીએ છીએ.

પહેલું ચર્ચાપત્ર અગત્યનું છે અને ને ચર્ચાપત્રી પાટણના એક મુહરથ છે. આ ચર્ચાપત્ર ‘ હિંદુસ્તાન ’ પત્રમાં શેઠ કોટાવાલાના ચુકાદો સંતોષકારક છે એવો જે ‘ અગ્રલેખ ’ પ્રગટ થયો હતો, તેના જવાબમાં લખવામાં આવ્યો હેય, એમ લખાણની ઢબપરથી દીસે છે આટલો ખુલાસો કરી અમે નીચેનાં ચર્ચાપત્રો જાહેર જૈન સંઘ માટે રજૂ કરીએ છીએ.-

ચુકાદા સામે બાંધો શું છે ?

હિંદુસ્તાનના અધીપતિ જોગ.

સાહેબ, પાટણ નજીક ચારણ તીર્થના સંબંધમાં જૈનો અને સ્માર્ત ભાઈઓ વચ્ચે ચાલેલા ઝઘડાના સંબંધમાં પાટણના જૈન સંઘના એક

આગેવાન મી. પુનમચંદ કોટાવાલાએ જે લવાદ તરીકે ચુકાદો આપ્યો છે, તે ચુકાદાપર અગ્રલેખ લખવાને માટે આપે, આપની કીમતી કટારો રોકી તે માટે અને તેની અંદર આપે જે વીચારો-આપને પ્રમાણીકપણે યોગ્ય લાગે તે જાહેર કર્યા તે માટે જૈન કોમ આપનો આભારજ માનશે. આપે આ લવાદનામાની બાબતમાં જે ટીકા કરી છે, તે ટીકાના પ્રમાણીકપણા પર શક લઈ જવાને મને અથવા કોઈને કાંઈ પણ કારણ નથી. હું પોતે તો ખાત્રીપૂર્વક માતું છું કે તમારા જેવા સ્વતંત્ર પત્રમાં હમેશા સ્વતંત્ર અને પ્રમાણીક વીચારોજ અગ્રલેખમાં જાહેર કરવામાં આવે છે. કમ-નશીએ આ લેખમાં આપે જે ટીકા કરી છે, તે ટીકા સંપૂર્ણ વીચારોની ગેરહાજરીમાંજ અને આ બાબતની પરિસ્થિતિના ઓછા જ્ઞાનથીજ થવા પામી છે. જે તમે પાસે સંપૂર્ણ વીગતો હોતે તો આપ જરૂરજ આપના લીડરનું રૂપજ કદાચ ફેરવતે; હું તેથી આપના પ્રમાણીકપણા પર વીશ્વાસ રાખી નીચેની વીગતો આપશ્રીના તેમજ આપના હજારો જૈન તેમજ જૈનેતર વાંચનારાઓની જાણ માટે પ્રગટ કરવાને અરજ કરીશ.

મારે પહેલાંતો આપશ્રીને જણાવી દેવું જોઈએ કે લવાદ તરીકે શેઠ કોટાવાલાએ, સનાતનીઓને જૈન ધર્મશાળામાંથી બે ચોરડી અપાવી, અને રૂ. ૨૦૦૦ તેમ જ ૪૫ ચોરસ વારની બીજી જમીન અપાવી તેથી જૈનો નારાજ થયા નથી, અલબત્ત જે કે પાટણના જૈનોતો અમુક એક વર્ગ એમ બી માને છે કે આપવામાં આવેલો બદલો કાંઈક વધારા પડતો તો છે. પણ પાટણના અગર દેશાવરના જૈનોમાં અને જૈન સાધુઓ આ ચુકાદાથી નારાજ થયા છે, તેનું કારણ રૂપીઆ જેવી નજીવી બાબત નથી. જૈનકોમ બે હજાર તો શું પણ તેથી બી વધુ રકમ ધર્મ રક્ષણ અથવા સુસેહ રક્ષણ માટે આપવાને અચકાઈ નથી, અને આ બાબતમાં પણ અચકાઈ નથી. પણ ચુકાદાની વીરૂધ્ધતાનો મુદ્દોજ જુદો છે. શેઠ કોટાવાલાએ લવાદનામું લખી આપ્યું ત્યારે લવાદ તરીકે શેઠ કોટાવાલાની ફરજ હતી તે માત્ર સંજોગો ધ્યાનમાં લઈ, કોર્ટના કેસોનું પરીણામ ધ્યાનમાં લઈ સુસેહ સચવાય તેવી રીતે અને પક્ષોના મન સાચવીને અમુક યોગ્ય લાગે તે બદલો નક્કી કરવાનું હતું. પણ કોટાવાલા શેઠે પોતાના લવાદમાં પોતાની સત્તાની હદ ઓળંગી ગયા હતા, અને તેઓએ પોતાના લંગાણુ એવારડમાં બીનજરૂરી ધાર્મિક તત્વો પર ટીકા કરી છે,

આ પ્રમાણે જૈનોના ધર્મના તત્વો અને સીદ્ધાંતો પર જે ટીકા શેઠ કોટાવાલાએ કરી છે, તે ટીકા આ લવાદ તરીકે કરવાની તેઓને માથે કાંઈ ફરજ નાખવામાં આવી નહોતી. અને પાટણ અને પાટણની બહારના જૈનો અને જૈન સાધુઓમાં આ ચુકાદા સામે જે અભાવ છે, તે અભાવનું કારણ મી. કોટાવાલા શેઠે ધર્મની બાજતોપર પોતાના ચુકાદામાં કરેલી ટીકા છે. આપ વ્યાજબી રીતે કહો છો કે કોઈથી ઝઘડાઓમાં જૈન સાધુઓએ ઉતરવું જોઈએ નહિં. જૈન ધર્મ પણ સાધુઓને ઝઘડામાંથી દુર રહેવાનેજ જણાવે છે. પણ જૈન ધર્મ, ધર્મ રક્ષણ વાસ્તે શાસન—સેવા વાસ્તે જૈન સાધુઓને પોતાનો મત આપવાને મના કરતું નથી. બલકે દરેક ધર્મના ગુરુઓની ફરજ છે કે તેઓએ પોત પોતાના ધર્મ પરના હુમલાઓમાંથી પોતાના ધર્મનો બચાવ કરવો. કોટાવાલા શેઠ જૈન છે. તેઓ જૈનોના અગર જૈન ધર્મના દુશ્મન નથીજ તેમ તેઓ સનાતનીઓના ખાસ મીત્ર નથી. તેઓએ જે ટીકા ધર્મની બાજતો પર કરી છે, તે તેઓએ તો પ્રમાણિક બેદ અગર ધાર્મિક તત્વોની સંપૂર્ણ સમજની ગેરહાજરીમાંજ કરી હશે પણ જો આ ટીકા તેથી ચાલી જવા દેવામાં આવે તો તેનું પરીણામ જૈન તીર્થોના બીજા ચાલતા મુકદમાઓમાં કદાચ બીન ઈચ્છિત યોગ્ય આવે, કારણકે આ ચુકાદો (ટીકા સાથે) પુરાવાજ તરીકે સામા પક્ષવાળાઓ રજુ કરે આવા તીર્થોના મુકદમાઓનાં ચુકાદા હમેશા પુરાવા તરીકે તીર્થોના ઝઘડાઓમાં વપરાય છે. આ સંન્નિગોમાં જો જૈન સાધુઓ મૌન રહે તો, તેઓએ જૈન ધર્મ રક્ષણના પોતાના કાર્યમાં ગફલતી અતાવી છે એમજ કહેવાય. આપ તેથી સમજી શકશો કે જૈન સાધુઓએ ખાસ કરીને આ કેસમાં પોતાનો જે મત આપ્યો છે, તે મત આપવામાં પોતાની મુખ્ય અને અગત્યની ફરજ બજાવ્યાં કરતાં કાંઈ વિશેષ કચું નથી.

જૈન સાધુઓ મી. કોટાવાલાના ચુકાદાપર જે મત ચાલે છે, તે મત ચુકાદામાં નાણાને લગતી બાજતો પર છેજ નહિ જૈન સાધુઓનું તે બાજતોપર ઉતરવાનું કામ નથી. જૈનો અને જૈન સાધુઓ મેં જણાવ્યું તેમ જે વાંધો ચુકાદાના સંબંધમાં ધરાવે છે તે વાંધો ચુકાદામાં મી. કોટાવાલાએ કરેલી કેટલીએક ઠેકાણે બીનજરૂરી ટીકા છે. આ ટીકા જાણી બુઝીને થઈ છે, એમ જૈન સાધુઓ કહેતા નથી, પણ

તેઓ જણાવે છે કે આ ટીકાને લખને ચુકાદો વાંધાભર્યો છે, અને ટીકાના સખળે ચુકાદો રજીસ્ટર નહી થવા દેવો.

કેટલેએક કેકાણે આ ચુકાદો એક તરફી ગણાતો અગર કહેવાતો હશે. અને આ માન્યતા કોઈ કેકાણે હોય તો તેનું કારણ એ છે કે આ ચુકાદો મહેસાણાની કોર્ટમાં જૈનો જીત્યા પછી અપાયો હતો, એટલે જૈનો એમ ધારતા હતા કે સનાતનીઓને અડધે રસ્તે મળવામાં આવશે આપ જણાવો છો તેમ મી. કોટાવાલા શેઠના પીતામીની તીથી સનાતનીઓ પણ પાટણમાં પાળે છે આ માન વાજખી રીતે ઘણું મોડું માન કહેવાય છે, અને તે માટે આખી જૈન કોમ મગર છે. પણ આ ઝંઘડો ઉભો થતાં સનાતનીઓ આ તીથી પાળવી બંધ કરશે એવો ગંભીર ભય હતો, આ **ભય અમલમાં ન આવે તે માટેજ** શેઠ પુનમચંદે ચુકાદામાં સનાતની ભાઈઓને વિશેષ સંતોષ આપ્યો છે, એમ હું કહેતો નથી. પણ આ સંજોગોના સંબંધે ચુકાદો એક તરફી હોય એવો કોઈ કેકાણે શક રહેતો હોય તો તે તદ્દન પાંચા વગરનોજ છે એમ તો કહેવાશે નહિ. પણ આતો ચુકાદાની એક બાબુનીજ વાત છે. જૈનો અગર જૈન સાધુઓ તેથી કંઈ આ ચુકાદાવીરૂધ થયા છે એમ છેજ નહિ. મેં ખુલાશા શબ્દોમાં જણાવ્યું છે, અને ફરી જણાવું છું કે ચુકાદાના સંબંધમાં તે વાંધો તો છેજ નહિ જે વાંધો હતો અને હજી પણ છે તે ચુકાદાની ટીકા સામે છે. આ ટીકા કરવાની કાંઈ ખાસ જરૂર હતીજ નહીં, અને તે છતાં મી. કોટાવાલાજેવા કુનેહી ગૃહસ્થ કેમ આ ટીકામાં ઉતરી ગયા હશે તે સમજવું મુશ્કેલ છે પણ ટીકા યઈ છે, તે વાંધા ભરી કોઈને જણાતી હોય, તો તેને તે સામે પ્રોટેસ્ટ કરવાનો હક નથી એમ આપ જેવા સ્વતંત્ર અધિપતિ સાહેબ કદી કહેજ નહિ. હું ધારું છું કે આ ખુલાસાથી આપને તેમજ આપના હબ્બરો વાંચનારાઓને ચારૂ જૈન કેસના લવાહ તરીકે શેઠ કોટાવાલાના ચુકાદાના સંબંધમાં વીરૂધતા છે, તે વીરૂધતા મુખ્યત્વે ચુકાદાની અંદરની ટીકા સામે છે, એમ સમજાયું હશે.

વળી આ ચુકાદાપરથી બંને પક્ષો વચ્ચે સુમેહ થઈ છે એમખી નથી. ચારૂમાં જૈન ઘર એમખી નથી એટલે જૈન મુરતિઓના અપમાનનો ભયજ ભવીષ્ય માટે ન રહે એ હેતુથી પાટણના જૈન સંઘે ચારૂ ગામમાંથી જૈન દેવોની મુરતિઓને પાટણ લાવવા એક કમીટી આ ચુકાદા

અપાયા પછી ત્રીમી છે. અને ચારપના સ્માર્તોએ સતાધિકારીઓને ચારપ જૈન મંદીરના અંગે એક વાંધાભરેલી અરજી કરી છે એમ સંભળાય છે તો હવે પછી તેનું પરિણામ શું આવશે તે આપને જણાવીશ.

આ એક પક્ષનો લવાદના ચુકાદાના સંબંધમાં મત છે; હવે આ મતમાં જે મુખ્ય વાંધાઓ છે, તેનો સંતોષકારક જવાબ નીચેના બીજા ચર્ચાપત્રમાં આવે છે —

જાહેર જૈન પ્રજાએ જાણવી જોઈતી કેટલીએક વિગતો.
“ જૈન-રીવ્યુ ” ના અધિપતિ જોગ,

સાહેબ.

ચારપ (પાટણ) જૈન કેસ શું છે, તે કેમ ઉભો થયો, પાટણમાં અને મહેસાણામાં આ કેસને અંગે ઝઘડાઓ કેમ ઉત્પન્ન થયા, અને બન્ને પક્ષોના આગેવાનોએ લાંબાણુ ખર્ચ કર્યા પછી, અને ભવિષ્ય અનિશ્ચિત છે એમ સમજી શેઠ પુનઃમચંદ કરમચંદ કોટાવાલાને લવાદ તરીકે કેમ નેમ્યા, એ બીના હવે ઇતિહાસની એક જાણીતી કથા હોવાથી તે સંબંધમાં પિષ્ટપોષણ કરવા હું અત્રે માંગતો નથી. પરંતુ આ લવાદના ચુકાદાના સંબંધમાં પાટણ જૈન સંઘની મુખ્યની છેલ્લી સભા મલી હતી, તે વખતે ત્યાં આપણા કેટલાએક વિદ્વાન પુજ્ય સાધુઓના અભીપ્રાયો લવાદના ચુકાદાની વીરુધ્ધ રજુ થયા હતા, જે પરથી એમ જણાય છે કે જૈન સાધુઓ અને કેટલાએક જૈન કોમના ગૃહસ્થોમાં આ એવારડ કેવા સંજોગોમાં અપાયો, તે બાબત ગંભીર અજ્ઞાનતામાં રમે છે. આચાર્ય શ્રી કમલવિ-જયજી સુરિ પોતાના અભિપ્રાયમાં જણાવે છે કે મહેસાણા કોર્ટમાં જીત થયા પછી આ લવાદ નેમવાની જરૂર નહોતી. આ જરૂર શું હતી, તે તેથી સમજાવવાની રહે છે.

મહેસાણાની કોર્ટમાં આપણી જીત કેવી થઈ હતી ?

આ બાબતમાં તેથી ખુલાસો થવાની પહેલી જરૂર છે. આપણે જે મુદ્દા માટે લડતા હતા, તે મુદ્દામાં મહેસાણાની કોર્ટમાં આપણી જીત થઈ હતી કે કેમ એ સવાલ મુખ્ય છે. જે કારણથી અને જે મુદ્દાથી આ

આખા કેસનો, પાટણના કુસંપનો, જન્મ થયો છે, તે મુદ્દો શું છે ? તે એ છે કે-પાટણ નજીક ' શામળાજી પાર્શ્વનાથ ' માં પ્રાચીન જૈન તીર્થમાં મહાદેવની મુરતી રહે, એ જૈન ધર્મ અનુસાર નહિ હોવાથી પાટણના કેટલાએક જૈન ગૃહસ્થોએ આ મુરતીઓને જૈન દેહરાસરમાંથી ખસેડી, જૈન દેહરાસરના ગભારામાં આ હિંદુ મુરતીઓ ખસેડવાનો મુદ્દો એ હતો કે જૈનશાસ્ત્ર અનુસાર જૈન મંદીરમાં હિંદુ મુરતીઓ નહિ હોવી જોઈએ, પરંતુ જ્યારે પાટણમાં હિંદુ મુરતીઓને ખસેડી, હિંદુ ભાઈઓનું અપમાન કરવાનો ફાજદારી કેસ મુરતી ખસેડનારાઓપર મેલાયો, ત્યારે આપણે કોર્ટમાં શું કાધું ? આપણે બચાવ શું કાવો ? આ બચાવ એ હતો કે દેહરાસરજીના ગભારામાં જ્યાં હિંદુ મુરતીઓ બીરાજીત હતી, ત્યાં આગળ એક નાનો ખાડો પડી ગયો હતો, અને તેથી ત્યાં કાઢીઓ વીગેરે ભરાતી હોઈ, હિંસાનો ભય હતો. આ ભય દૂર કરવા એટલે કે ખાડો હતો તે પુરવા માટે અમે એ સલાહ ખાડો પુરી રહે તેટલા વખત માટે હિંદુ મુરતીઓ ખસેડી હતી. પણ કમનસીબે પથર સલાહને ટુકડા પડ્યો, અને મુરતીઓ તેથી ખસેડાએલી હતી, તેમને તેમ રહી ગઈ.

પાટણ કોર્ટે આ બચાવ સ્વીકાર્યો નહિ, અને આરોપીને મોટી રકમના દંડની સજા કરી. પણ અપીલમાં એટલે કે મહેસાણામાં આ આપણો બચાવ અમુક ખાસ સંજોગોને લીધે સ્વીકારવામાં આવ્યો કે જે સંજોગો પર જાહેર પત્રમાં વિવેચન કરવાથી જૈન સંઘને લાભ નથી અને તે આપણા બચાવ પરથી આપણા આરોપીઓને થએલી સજા રદ કરવામાં આવી.

પરિણામ શું આવતે ?

આ દંડની સજા રદ થઈ કે તરત સ્માર્તોએ વડોદરા ખાતે રીવીઝન માટે અપીલ કરી દીધી હતી પણ આપણે એમ માની પણ લઈએ કે આ બચાવ રીવીઝનમાં કચ્છલ રહેત, કે જે માનવાને માટે જરૂરી કારણ હતુંજ નહિ તો શું પરિણામ આવતે ? જે બચાવ પર આપણે મહેસાણામાં જીત્યા, એટલે કે દંડના મારામાંથી છટક્યા, તે બચાવ એજ હતો કે (જુઓ મહેસાણા કોર્ટમાં સાક્ષીઓની જુબાની અને કોર્ટનો ચુકાદો) જૈનોએ દેહરાસરમાંથી હિંદુ મુરતીઓ અપમાનના ધરાણથી નાખી દેવા

માટે નહિ, પણ પચાસન રીપેર કરી ત્યાં પાછી તરતજ બીરાજમાન કરવાના હેતુથીજ ખસેડી હતી. મહેસાણા કોર્ટ આજ મુદ્દો સ્વીકારી આરોપીઓની નિષ્ઠા પ્રમાણીક ગણી તેઓને સજામાંથી મુક્ત કીધા, વાર, હવે જેને આપણે જીત કહીએ છીએ, તે જીતથીજ મામલો અટક્યો હતો, તો આપણુ જૈન ભાઈઓને ફરી દેહરાસરમાં હોંદુ મુરતીઓ બેસાડવીજ પડતે; અને તેમ કર્યા વિના છુટકોજ નહોતો ? કારણ કે તે અચાવથી તો આપણે મહેસાણામાં જીત્યા હતા, અને કોર્ટ તે અચાવ સ્વીકારી આપણને છોડ્યા હતા.

વળી સ્માર્તોએ, મહેસાણામાં આપણે આવી જે પાલી જીત મેળવી તે સામે પણ વડોદરા અપીલ કરી દીધી હતી. વડોદરામાં આપણો આ અચાવ જેમ મહેસાણામાં સ્વીકારાયો તેમ સ્વીકારાતે કે કેમ તે બાબતમાં ભારે ભય હતો આથી પાટણના મુર શ્રાવકોને વીચાર કરતાં એમ જણાયું કે વડોદરામાં જો જીતીયું તોપણ આપણા દેહરાસરમાં—હોંદુ મુરતીઓ તો બેસાડવીજ પડશે. તો પછી આપણો આ ખરચ આપણી આ ધમાલ જે મુદ્દા પર થઈ, તે મુદ્દા તો હડી ગયો આપણને તો હિંદુ મુરતીઓજ જૈન મંદીરમાં જોઈતી નહોતી અને કોર્ટમાં તો ખુદ મહેસાણામાં પણ એમ ઠ્યું કે જેથી આપણને તે મુરતીઓ આપણા દેહરાસરમાં બેસાડવીજ પડશે, માટે બાબત લવાદપર નેમી કોઈ રસ્તે આ હોંદુ મુરતીઓ દેહરાસરમાં પાછી ન ધુસે તેમ કરવું. વળી તેઓએ વીચાર કર્યો કે સ્માર્તોએ વડોદરામાં અપીલ કરી છે, જો તેમાં સ્માર્તો જાણે, અને આપણે હારીએ તો દેહરાસરની માલિકી જે આપણી મહેસાણામાં કરી છે, તે પાછી સાર્વજનિકીક દરશે, અને બીજા હમણે રૂપીઆનો ખરચ થશે, માટે લવાદને નેમી કોઈ રીતે આ હિંદુ મુરતીઓ ‘દેહરાસર’ માં પાછી ન આવે તેમ કરવું. અને જૈન ભાઈઓનો નોક જાળવવો.

આવો વિચાર કરીને શામલાજીના દેહરાસરજીના વહીવટ કર્તાઓએ અને પાટણના નગરશેઠ અને જૈન ન્યાતાના શેઠ તથા આગેવાનોએ શેઠ કોટાવાળાને લવાદ નેમ્યા, અને લવાદ તરીકે તેઓએ નેમાયા બાદ જે મુદ્દો આપણે કોર્ટમાં ગુમાવ્યો હતો તે મુદ્દો પાર પાડ્યો, અને સદાને માટે જૈન દેહરાસરમાંથી હોંદુ મુરતીઓ દુર રાખી. આ કાર્ય કેટલું મુશ્કેલ બદકે અસાધ્ય હતું એ તો પાટણમાં

નિષ્પક્ષપાતી ગૃહસ્થો બરાબર જાણે છે. જો બીજી કોમના કોઈ ગૃહસ્થે, પોતાની કોમની આવી સેવા આવા બારીક વખતે બગાડી હોતે, તો તે કોમ તે ગૃહસ્થને વધાવી લેતે પણ કોટાવાલા શેઠ જૈન કોમના કામ માટે ઉભા રહ્યા, એ તેઓની ભૂલ; કારણ કે તેઓએ જ્યારે જૈન કોમની અરજ સ્વીકારી, સંઘના ફરમાનને માન્ય રાખી, લવાદ તરીકે કામ કરવાને કબુલ કર્યું ત્યારે તેઓને આજ પાટણની જૈન કોમ વધાવી લે છે? પણ મને વીશ્વાસ અને ઉમેદ છે કે જેમ દીવસો થશે, તેમ તેમ પાટણના જૈન સંઘની આંખો ઉઘડશે અને તેઓને પણ ખાતરી થશે કે કોટાવાલા શેઠે જે કાર્ય કર્યું છે, તે કાર્ય કોટાવાલાથીજ થઈ શકતે, અને બીજા પાટણના આગેવાનો માટે તે કાર્ય અસાધ્ય બદલે અશક્ય હતું જો જૈન સાધુઓ પણ આ સંજોગો પર બારીકાથી વીચાર કરશે, તો તેઓને પણ સમજશે કે ‘મહેસાણા’ કોર્ટમાં મુખ્ય મુદ્દામાં જૈનો હાર્યા હોવાથીજ આ પણ જૈનોએ તે મુદ્દો પાર પાડવા શેઠને લવાદ તરીકે નેમવાને અરજ કરી હતી શેઠે કોઈને કહ્યું નહોતું કે મને લવાદ તરીકે નેમવો. પણ જૈન સંઘે જોયું હતું કે આ કાર્ય તેમના વીના બીજા પાર પાડે એમ નહોતું. કમનસીબે પાછળથી પાટણ જૈન સંઘનો એક ભાગ, કેટલીએક ખટપટ કે જે અંગત ઇર્ષ્યાએ ઉત્પન્ન કરી છે, તેનો ભોગ થઈ પડી છે.

હવે હું એક બીજી અગત્યની બાબત પર કાંઈક ખુલાસો જૈનકોમમાં ગેર સમજૂતી દુર કરવાને જણાવીશ. કેટલાએક ગૃહસ્થો એમ કહે છે કે કોટાવાલા શેઠે પોતાના એવારડમાં ધર્મની ટીકા કરી છે. આમ કહેનારા એકબી ગૃહસ્થે કે સાધુએ, એવારડમાં જે વાંધા ભરી લીધીઓ હોય, તે જાહેરમાં રજૂ કરી નથી. એવારડ ધર્મથી વીરૂપ છે, અથવા એવારડના અમુક વાક્યો ધર્મથી વીરૂપ છે એમ કોઈને કહેવું એ સહેલું છે, પણ તે વાક્યો જાહેર પ્રગ આગળ રજૂ કરી પુરવાર કરવું જોઈએ કે એવારડ આ પ્રમાણે ધર્મની આપેક્ષાએ વાંધા ભર્યા છે ખરી વાત એ છે કે લવાદે ‘જે ટીકા કરી છે તે ફક્ત સ્માર્તો અને હિંદુઓમાં ચાલતી કેટલી એક રીતોના સંબંધમાં છે. દુનીઆમાં કોઈ સમજી ગૃહસ્થ એમતો નહિજ કહેશે કે રીત એ ધર્મ છે. ધર્મ એ જીવી ચીજ છે, રીત એ તદ્દન જીવી ચીજ છે. આ રીતની ટીકા કરવાની જરૂર હતી, કારણકે શેઠે લવાદ તરીકેના પોતાના મુકાદામાં એમ પુરવાર કરવા માંગતા હતા કે--

ચારૂ દેહરાસરની માલેકી કુલ્લે જૈનોની છે, અને મહાદેવાદિ મુરતીઓ કોઇ પૂજારીએ કોઇ વખતે દેહરાસરમાં એસાડી હશે, પણ મહાદેવની મુરતી દેહરાસરમાં હોનાથી એમ નથી કરતું કે આ દેહરાસરની માલેકી સ્માર્તોની છે. ” આ ખીના સ્પષ્ટ આકારમાં સમજાવવા જૈનો અને સ્માર્તોમાં ચાલતી કેટલી એક રૂઢીઓ (જે ચાલે છે, અને જે નથી ચાલતી એમ કોઇ કહેતુંજ નથી) તે સંબંધમાં વીવેચન કર્યું છે. આપણે કાંઇ સોલમી સદીમાં નથી, આ સદી વીસમી ચાલે છે. હા. પાટણની જૈન કોમ કદાચ તેટલી હજી-પછાત હશે. પણ તેથી લવાદે પોતાનો ચુકાદો તેવો આપવો જોઇએ નહિ. હાલના લવાદે, તો પોતાને કોઈ સમજી દરેક બાબતનો ખુલાસો કરીનેજ એવારડ આપવો જોઇએ.

જે હીમત કોઇએ કરી નથી, તે હીમત તમારા એક ભાઇબંધ પત્રકારે કરી છે. ‘જૈન શાસન’ પત્ર પોતાની કટારોમાં, આ એવારડમાંથી બે વાક્યો પોતાના વાંચનારાઓની જાણ માટે ટાંચ્યા છે કે જે વાક્યો જૈન શાસનની આંખોએ જોનારાઓને વાંધા ભર્યા દીસે છે, આ બે વાક્યો નીચે મુજબ છે—“ સદરહુ દેવાલયમાં શ્રી જૈન ધર્મના દેવ શ્રી પાર્શ્વનાથજી બીરાજે છે, ને દેવની (શાસનમાં ભુલથી દેવીની છપાયું છે.) પાસે શ્રી મહાદેવજી ગણપતિ વિગેરે દેવોની પ્રતિમાઓ પણ બીરાજમાન છે. ” શું આ વાક્યમાં કાંઇ જૈન ધર્મ વિરુદ્ધ લખાણ છે કે ? આ વાક્યમાં તો રૂઢીને લગતો પણ ઇસારો નથી. આ વાક્યમાં તો દેહરાસરની કેસ પહેલાંની હલત કેવી છે, તે બાબતની સત્ય વિગતજ લખાઇ છે, શું ‘જૈન શાસન’ એમ કહે છે કે દેહરાસરમાં મહાદેવની મુર્તિ નહોતી, અને તે છતાં શેઠે જણાવ્યું છે કે મુર્તી બીરાજમાન છે. જે તેના કહેવાંની મતલબ તેવી ના હોય તો પછી આ વાક્યમાં વાંધા ભર્યું ‘જૈન શાસન’ શું લાગે છે, તે સમજવું અશક્ય થઇ પડે છે. ” હવે બીજું વાક્ય જે આ માનવંત પત્રના અધિપતિને વાંધા ભર્યું જણાયું છે, તે વાક્ય આ છે. ” કેટલાએક જૈનો અંગિકા વિગેરે દેવીઓને પુર્ણ આસ્થાથી માને છે, અને તેમની બાધા આપડીઓ રાખે છે. ” આ વાક્યના સંબંધમાં ‘જૈન શાસન’ ટીકા કરતાં જણાવે છે કે “ અજ્ઞાનતાનું કયાંએ દેકાણું છે ખરું કે ” શું જૈન શાસન એમ કહેવા માગે છે કે જૈનોમાં કેટલાએક જનો એવા નથી કે જે દેવ-દેવીઓને માનતાજ નથી ? શેઠ એમ નથી કહેતા

કે કેટલાએક જૈનો જે દેવ દેવીઓને માને છે, તે માનવામાં તેઓ જૈન ધર્મ અનુસાર વરતે છે. તેઓ ફક્ત એમજ કહે છે કે કેટલાએક જૈનો દેવ દેવીઓને પણ માને છે. અને આ ખીના ખોટી છે, એમ કોણ કહેશે? મુંબઇમાં દર શનીવારે સેંકડો જૈનો મહાલક્ષ્મીના મંદીરે જાય છે? અંબાજી માતાના દરસને સેંકડો જૈનો જાય છે. દરેક ગોત્રદેવી અને કુલ દેવીઓને પણ માને છે. પાટણમાંથીજ ઘણા આગેવાનો અંબીકા, અંબાજી વિગેરે ઠેકાણે જાય છે. આ બતાવે છે કે ‘કેટલાએક જૈનો દેવ દેવીઓમાં શ્રદ્ધા રાખે છે, આ વાક્યમાં તેથી ખોટું’ શું છે? જૈન સમાજમાં કેટલીએક એવી રૂઢીઓ ચાલતી હોવા છતાં, જૈન શાસન એમ જણાવે છે કે આપણે તો એમજ કહેવું; જૈન ધર્મ માનનારાઓમાં એક પણ જૈન એવો નથી કે દેવ દેવીઓને નહિ માનતો હોય, આવી રીતે પોતાના દોષો કે પોતાની નયબાઇ છુપાવવાથી જૈન સંઘને શું લાભ? આ વાક્યમાં ખોટું’ શું છે? વાંધાભર્યું’ શું છે, ધર્મ વિરુદ્ધ શું છે, તે તો ભાઈસાહેબ લખતાજ નથી. ચુકાદામાંના બીજા કોઈ વાક્યો સામે તેઓએ વાંધો લીધો નથી. આવા પાયા વગરના વાંધાઓ રજુ કરી જાહેર જૈન કોમનું’ શું’ કલ્યાણ તેઓ કરવાની ઉમેદ રાખતા હશે!

જૈન એશોસીએસન ઑફ ઇન્ડીઆ સામે હુમલો

મુરબ્બી ‘જૈન-શાસનના અધિપતિ પત્રકાર તરીકેની જવાબદારી નથી સમજતા એ તેઓને માટે માન ભર્યું’ નથી. પુરતી તપાસ કર્યા વીના તેઓએ ‘જૈન એશોસીએસન ઑફ ઇન્ડીઆ’ જેવી સંસ્થાપર જે આક્ષેપ મેલ્યો છે, તે કેટલો ઢંગધડા વીનાતો, અને પાયા વીનાતો છે, તે હું તમને જણાવીશ, આ પત્રકાર જણાવે છે કે પાટણના એક ભાઈ મી. હેરિભાઈ સુનીલાલે જૈન એશોસીએસન ઑફ ઇન્ડીઆના ધ્યાનપર આ બાબત લાવ્યા હતા. અને જૈન એશોસીએસન ઑફ ઇન્ડીઆએ મી. હેરિભાઈને જવાબ પણ આપી દીધો છે કે: “ભાઈ સાહેબ, તમારા પાટણના ઝંઘડામાં દુતીઆને ના હોમો” આ મતલબનો જવાબ પણ મી. હેરિભાઈને મળી ચુક્યો છે, છતાં આ પત્રકાર કાંઈ પણ તપાસ વીના, લખે જાય છે, એ ખરેખર દીલગીરી ભરેલું છે. જૈન એશોસીએસન ઑફ ઇન્ડીઆએ, ચાલીઓના સવાલના સંબંધમાં, અરજીનલાલ શેડીના

સવાલના સંબંધમાં, જનવરા જૈન તીર્થંકસ, જૈન સેનેટરીઅમ, પોતાના બંધારણ પ્રમાણે એક જૈન માસીક કાઢવાના સવાલના સંબંધમાં જે ઊંચું માન ધરાવતી હતી, તે હવે ધરાવતી બંધ થઇ હોય તો તે સ્વાભાવીક છે, અને એશોસીએસનની તેવી કામકાજ કરવાની રહી સામે મુંબઈના 'જૈન-રીવ્યુ' પત્રે પણ અવારનવાર પ્રસંગોપાત ઝાટકણી કાઢી છે. પણ પ્રસંગે 'જૈન શાસન' માન પકડે છે, અને હાલમાં વીના પ્રસંગે એક નમુના કારણને ઉંચકી લઇ તે એશોસીએસન સામેનો પોતાનો ઉભરો ખાલી કરે છે. લેખકોએ હમેશા પોતાની જવાબદારી સમજવી જોઇએ. વ્યાજખી ટીકા, વ્યાજખી કારણો મલતાં કરવાનો હક છે, પણ આ હકનો ઉપયોગ કરતાં તેઓએ પોતાની વિચારશક્તિને બાળુએ મેલી દેવી જોઇએ નહિ. આ લવાદના એવારડની તરફેણમાં આત્યાર સુધીમાં "જૈન" પત્રમાં "પાંચ" વકીલોના મતો પ્રગટ થયા છે, પણ લવાદના તરફેણમાં કોઇ સાધુઓએ મત કેમ આપ્યા નથી, એ બાબતમાં જૈન કોમ વ્યાજખી રીતે સવાલ પુછી શકે? પાટણના જે પાંચ ઉત્સાહી જ-વાનીઓએ સાધુઓના વિરુદ્ધ મતો એકઠા કર્યા હતા, તેઓએ જે પત્ર સાધુઓ પર મત માંગવા માટે મોકલાવ્યો હતો, તે પત્રમાં તેઓએ આગમચથી મત આપી દીધો હતો કે.

'શેઠ કોટાવાલાનો એવારડ જૈન તીર્થોને તથા ધર્મને નુકશાન પહોંચાડે એવું કેટલાએકનું માનવું છે !' મત માંગનારા પત્રમાં, પોતા તરફથી મત, મત માંગનારાઓએ આપી દેવો નહિજ જોઇએ અને જો મત બાંધી દીધો હોય તો પછી મત માંગી આપનારાઓનું અપમાન નહિ થવું જોઇએ. હવે આ કંપની નવ સાધુઓના અને એ ત્રણ શ્રાવકોના અને એક વકીલના મતો વિરુદ્ધ મતો તરીકે મેળવી શકી છે, પણ એક બાબત પાટણ આખાએ ધ્યાનમાંજ રાખવી કે પાટણની આં ઉત્સાહી કંપનીએ મતો માંગવા માટે ગામે ગામ, અને સાધુએ સાધુએ કાગળો લખ્યા હતા, પણ તેઓને તેઓના લાભમાં જન્ય તેવા મતો ફક્ત ૧૨ થી વધુ મળ્યા નથી. શેઠ કુંવરજી આણંદજીએ અને તેવા બીજા ઘણાઓએ આ કંપનીને તેઓના લાભમાં નહિ એવા મતો મોકલાવ્યા હશે, પણ શ્રી સંઘની સભામાં આ મતો તેઓએ દાખી રાખી ફક્ત પોતાની તરફેણમાં જન્ય તેટલાજ મતો રજુ કર્યા હતા. આ પ્રમાણીકતા નથી પાટણના સંઘે

આ કંપનીને પુછ્યું જોઈએ કે કોટાવાલાના લાભમાં જતા મતો શેઠ કુંવરજી આણંદજી વિગેરેના તમોએ કેમ દાખી રાખ્યા હતા ? જયારે આ કંપનીએ સો બસો પત્ર લખ્યા ત્યારે ફક્ત ડઝનેક જવાબ આવ્યા, ત્યારે બાકીનાઓની વધણ કેરી હશે, તે સમજવું મુશ્કેલ નથી. તેઓનો એવારડાના સંબંધમાં મત શેઠ કોટાવાલાની તરફેણમાં જ હોવો જોઈએ. આ બાબતમાં મેં શેઠ કોટાવાલાની મુલાકાત લીધી હતી. અને તેઓને પુછ્યું હતું કે એવારડાની તરફેણમાં તમારી પાસે સાધુઓ અને વિદ્વાનોના મતો છે કે કેમ ? આ બાબતમાં શેઠ કોટાવાલાએ જણાવ્યું કે મારી પાસે ઘણા જૈન વિદ્વાનો વકીલો અને સાધુઓના મતો છે ! ' પણ પાટણ સંઘની એક તરફી સભામાં તે રજુ કરવાથી કાંઈ ઇષ્ટ પરિણામ નહિ આવશે, એમ ધારીને તેમજ સાધુઓના સામસામી મતો પ્રગટ થાય તો ' પાટણની આ તકરાર ' સંઘમાં એક ગંભીર ઝઘડો ઉત્પન્ન કરે તે માટે આ મતોને પ્રસિદ્ધિ આપવાનું શેઠે કદાચ બ્યાજબી ધાતું નહિ હોય.

લી. શ્રી સંઘનો શુભેચ્છક ' તટસ્થ. '

આ ઉપરાંત બીજા ચર્યાપત્રો અમોને મળેલા છે, પણ અમોએ બંને પક્ષોને ઇનસાફ મળે તે માટે આ બે ચર્યાપત્રોજ પ્રગટ કરવાનું બ્યાજબી ધારત, પણ અમોને આ ઉપરાંત એક વધુ ચર્યાપત્ર દાખલ કરવાની ફરજ પડી છે કારણ કે ચર્યાપત્ર ' જૈન-રીવ્યુ ' ના છેલ્લા અંકમાં પ્રગટ થયેલા એક લેખના સંબંધમાં છે. અમો તેથી તે ચર્યાપત્ર પણ નીચે આપીએ છીએ.—

જૈન રીવ્યુના અધિપતિ જોગ.

મહાશય,

‘ ચાર્પ કેસ ’ના સંબંધમાં તમારી ઉડતી નોંધ મહેં વાચી છે. આ નોંધમાં તમોએ જૈનશાસનની માફક એવારડામાં ધર્મને અગર તીર્થોને નુકસાનકારક વાક્યો છે એમ ખુદ્દી રીતે જણાવ્યું નથી, પણ તમારા લખાણની ૬મ પૃષ્ઠી કોઈને એમ અનુમાન થાય કે ‘ ચાર્પ કેસ ’ માં શેઠ કોટાવાલાએ જે એવારડા આપ્યો છે તે કાંઈક હીંદુઓના લાભમાં વધારે હતો, અને તેમ કરવાનું કારણ એ હતું કે કોટાવાલા શેઠની પાટણમાં જે

તીથી પળાતી હતી, તે અંધ પડે તેવો જે ભય ઉભો થયો હતો, તે દુર કરવાનું હતું.

આપનું લખાણ ‘ગોલગોલ’ છે અને તે તદ્દન સ્ફુટ નહિ હોવાથી આવો અર્થ કેટલાકોએ કયો છે. જે આપણા લખાણની મતલબ તેવીજ હોય તો ખરેખર શેઠ કોટાવાળાને ખરેખર ગેરધનસાક્ષ આપે છે, કારણ કે કોટાવાળા શેઠે આ ચુકાદો આપી ‘જૈન મંદીર’ માં અન્ય દેવોને ગમે તે ભોગે દુર કરવા જે આપણે માગતા હતા, તે દેવોને કોટાવાળા શેઠે ગમે તે ભોગે નહિ પણ ફક્ત સરખામણીમાં થોડે ભોગેજ દુર કર્યા છે. શેઠ કોટાવાળાના ચુકાદો એ આમ કેસના સંજોગોપર, અને મહેસાણાની તદ્દન પોક્ષી જીત, અને તેની સામે પણ વડોદરા થયેલી અપીલપર, અને વડોદરામાં સ્માર્તોનો અક્ષવાન લાંગવગ અને તે પરથી કેસના સંબંધમાં ઉભો થતો ભય વિગેરે આપત પર વીચાર કરશે તો જણાશે કે કોટાવાળાએ જૈન કોમના લાભમાંજ ચુકાદો આપ્યો હતો. કોમે અને પાટણના સંઘે આ માટે શેઠનો ઉપકાર માનવાને બદલે, પાટણના કેટલાએક ભાઈઓએ તેઓના સંબંધમાં જે વક્ષણ દેખાડી છે, તે ખચીતજ તેઓને માટે માનભરી હોય, એમ બીજાઓ તો નહિ સમજશે. કોટાવાળાના ચુકાદાના સંબંધમાં જે વાંધો ધાર્મિક શબ્દો સામે હોય, તો તે વાંધો નબળો છે. ચુકાદામાં જૈનોમાં ચાલતી જૈનધર્મ વિરુદ્ધની રીઠીઓ જણાવી છે રીઠીઓ ચાલે છે, જે આપત કોઈએ ના પાડી નથી. જેઓ રીઠીઓને ધર્મની ટીકાઓ ગણે છે, તેઓની સમજ શક્તિની વોશાળતા સમજવી મુશ્કેલ છે

લી. તટસ્થ.

હવે આ ચર્ચાપત્રો પર બારીક અને નિષ્પક્ષપાતપણે વિચાર કરતાં એમને જણાય છે કે ‘એક જૈન’ જે વિચારો અને મુદ્દાઓના સંબંધમાં ઘણો સારો ખુલાસો બીજા ચર્ચાપત્રમાં આપવામાં આવ્યો છે. જૈન કોમે જે વિચારવાનું છે તે આ છે કે.

મહેસાણા કોર્ટમાં જીત થઈ હતી તે મુદ્દામાં હાર હતી કે નહિ ?

મહેસાણાની કોર્ટની જીતથી ‘મહાદેવ’ દહેરાસરમાં આપણને પાછા દાખલ કરવા પડતે કે કેમ, જો હા, તો તે આપણી મુદ્દામાં હાર ગણાય કે જીત ? મહેસાણાની કોર્ટના ચુકાદામાં જૈન સાક્ષીઓ, સલાટ, અને

જૈનોના વકીલોએ એવો ખયાલ કર્યો હતો કે “ પચાસનમાં કોડી ભરાય છે, તેથી પચાસનમાં પડેલો ખાડો દુર કરવા બીજી પાટીઉં મેલી શીવની મુરતી પાછી ત્યાં બેસાડવા માટેજ ખસેડી હતી ?

શું મહેસાણાની કોર્ટ આ ખયાલનેજ પ્રમાણીક સમજી આરોપીઓને છોડી દીધા હતા એ વાત ખરી છે કે ? અને જો હા, તો પછી ચારપમાં આપણને દેહરાસરજીમાં ‘ શીવની ’ મુરતી પાછી બેસાડવા વિના છુટકો હતો કે ?

પાટણ અને વડોદરામાં સ્માર્તોનો લાગવગ વધારે હતો એ વાત ખરી છે કે ? મહેસાણામાં ચુકાદા સાથે સ્માર્તોએ જે અપીલ કરી હતી તેમાં આપણને હાર પામવાનો મજબુત ભય હતો કે કેમ ?

આ ભય ખરો પડે તો શું થતે. શું એ વાત ખરી છે કે વડોદરાને આપણે હારત તો આરોપીઓને દંડની સજા કાયમ રહેત, શીવની મુરતી દહેરાસરમાં દાખલ થાત, અને ખુદ દહેરાસર સાર્વજનીક માલેકીતું ઠરતે ?

આ સંજોગો વચ્ચે પાટણના જૈનોએ લવાદ તરીકે શેઠ કોટાવાળાને, વડોદરા અપીલ થયા પછી નેમી દીધા, તેઓએ ડહાપણ અને દુરઅંદેશી વાપરી ગણાય કે કેમ ?

શું એ વાત ખરી છે કે શેઠ કોટાવાલા શીવાય બીજા કોઈ બી ગૃહસ્થને પોતાના લવાદ તરીકે નેમવાને સ્માર્તો રાજી નહતા ? શું એ વાત ખરી છે કે જૈનોએજ શેઠ કોટાવાળાને ‘લવાદ’ નેમ્યા તેનું કારણ, એ હતું કે શેઠ કોટાવાલાને પાટણમાં દરેક પક્ષમાં લાગવગ વધારે હતો, અને તેઓના મત પ્રમાણે સ્માર્તોને સમગ્રવવામાં શેઠ સિવાય બીજાને ફતેહ મહે તેમ નહોતું !

હવે.

આ સંજોગોમાં શેઠ કોટાવાળાએ ચુકાદો આપ્યો તે ચુકાદો એક તરંરી, ગણાય કે ?

ચુકાદામાં જે ટીકા-વિવેચન થયું છે, તે જરૂરી હતું કે બીન જરૂરી, તે ધાર્મિક હતું કે તે રૂઢીને લગતું હતું ?

રહીઓ અને રીવાજો એ ધર્મ છે કે ? રહી અને રીવાજો ધર્મથી તદ્દનજ જુદી ચીજ છે એ વાત ખરી છે કે ? કોઇપણ શાસ્ત્રમાં રહીને ધર્મ તરીકે ગણવામાં આવે છે કે ?

દેહરાસરમાં શીવની મુરતી કેમ દાખલ થઇ તે બાબત ચુકાદામાં ખુલાસો કરવા આ લખાણ-વિવેચન થયું હતું કે નહિ ?

અમો આ પ્રશ્નો મહત્વના અને મુદ્દાના સમજી જાહેર જૈન સંઘ અને પાટણના જૈન સંઘના વીચાર માટે રજુ કર્યા છે. અમોએ મહેસાણા કોર્ટના ચુકાદો અને સાક્ષીઓની જુગાની છાપેલી વાંચી છે, અને તે વાંચવાને અમો દરેકને લલામણુ કરીએ છીએ. આ ચુકાદો વાંચતાં અને તેની અંદર પડેલી જુગાનીઓપરથી ખાત્રી થાય છે કે મહેસાણા કોર્ટે આપણને દંડમાંથી બચાવ્યા હતા, પણ આપણી જે મુખ્ય જરૂર હતી, તે બાબતમાં આપણને આ કોર્ટે રાહત આપી નહોતી. આ ચુકાદા પછી આપણને દેહરાસરજીમાં શીવની મુરતી પાછી બેસાડવીજ પડતે, કારણ કે કોર્ટમાં આપણા વકીલે અને સાક્ષીઓએ તે મુજબ એકરાર કરવાથીજ આપણે દંડમાંથી છુટયા હતા, વળી આ ચુકાદા સામે વડોદરે અપીલ થઇ હતી. જૈન કોમ સારી રીતે જાણે છે કે સ્માર્તોની ત્યાં કેટલી લાગવગ છે. આ સંજોગોમાં જેમ રા. રા. શેઠ કોટાવાળાને લવાદ તરીકે નેમવામાં 'જૈનોએ ખરેખરી વાણીઆ વીઘા' જ વાપરી હતી અને શેઠ કોટાવાલાએ તેઓની ઇચ્છા પાર પાડી આપી, તે માટે શેઠ કોટાવાળાને ધન્યવાદ ધંટે છે.

મુખ્ય સવાલ શેઠ કોટાવાલાએ ચુકાદાના કરેલા વિવેચનમાં છે. આ વિવેચન રહીતું છે કે ધર્મતું છે એ બાબત તકરાર ચાલી રહી છે; અમોએ 'જૈનશાસન' પત્રે લખેલો પહેલો લેખ વાંચ્યો છે, પણ તે લેખમાં જે વાડ્યો ધર્મની ટીકા તરીકે જણાવવામાં આવ્યાં છે, તે વાડ્યો ફક્ત 'રહીઓ' નાંજ છે, એમ અમોએ પ્રગટ કરેલા નં-૨ ચર્યાપત્ર વાંચતાં સહેલાઇથી જણાઇ આવશે. નં.-૨ ચર્યાપત્રી જણાવે છે કે શેઠ કોટાવાલાને તેઓ મળ્યા છે, અને તેઓની પાસે જૈન સાધુઓના મતો છે કે જે ચુકાદાને ધર્મ વિરૂધ્ધ કે તિર્થ વિરૂધ્ધ છે એમ માનવાને ના પાડે છે. આ જ ચર્યાપત્રી જણાવે છે કે-આવા વિરૂધ્ધ મતો પ્રગટ કરવાથી સંઘમાં સાધુ સાધુઓ વચ્ચે ઝડપો થાય તેથીજ તે પ્રગટ કરવામાં આવ્યા નહિ હોય. અમોને પણ એમજ લાગે છે, ચુકાદો વાંચતાં દરેકને સ્પષ્ટ રીતે જણાય છે કે

સુકાદામાં થએલી ટીકા ફક્ત રૂઢીની છે. તે ટીકા ધર્મને લગતી છેજ નહિ; આ ટીકા જરૂરી હતી કારણ કે તે વીના ‘શીવ’ ની મુરતી જૈન દહેરા-સરમાં કેમ દાખલ થઇ તે સમજાવવું મુશ્કેલ થઇ પડે; સુકાદામાં જે રૂકમ અને જમીન આપવામાં આવી છે, તે સામે વાંધો કોઇનો છેજ નહિ. નં. ૧ નો ચર્યાપત્રી તે બાબતમાં સ્પષ્ટ છે, એટલુંજ નહિ પણ પાટણ સંઘની મુંબઇની છેલ્લી સભામાં શેઠ દહેરભાઇ સુનીલાલ કોટવાલ અને શેઠ ભોગીલાલ હાલાભાઇ મગનલાલે તે સંબંધમાં વાંધો જણાવ્યો નહોતો.

નંબર ત્રણનો ચર્યાપત્રી જણાવે છે કે “જૈન-રીવ્યુ”માં આવેલું આ કેસને લગતું લખાણ ગોલ ગોલ છે. તે ચર્યાપત્રી જણાવે છે કે શેઠ કોટાવાળાએ પોતાની ‘તીથી’ને માટે હીંદુઓના લાભમાં સુકાદો આપ્યો છે, એમ એ લખાણ પરથી કેટલાએક અર્થ કરે છે.” અમો આ બાબતમાં ખુલાસો કરવાની અમારી ફરજ સમજીએ છીએ. અમારૂં લખાણ જો નં. ત્રણના ચર્યાપત્રીએ અને બીજા ભાઇઓ કે જેઓ આવો અર્થ ઉપજાવે છે, તેઓએ સંભાળપૂર્વક વાંચ્યું હતું તો તેઓ અમારા લખાણમાંથી આવો અર્થ ઉઠાવતાં પહેલાં વીચાર કરતે. અમો ફરી જણાવીશું કે અમારા લખાણમાંથી તેવો અર્થ થઈ શકતો નથી. શેઠ કોટાવાલા આવી ‘તીથી’ની લાગણીથી આવા મહાન કાર્યમાં દોરવાઇ ગયા હોય એમ સુકાદા પરથી જરી પણ સંભવતું નથી. અમોએ જે બાકીના મુદ્દાઓનો જવાબ નં. ૨ અને નં. ૩ ના ચર્યાપત્રોમાં અપાઇ ગયેલો હોવાથી, અમો શેઠ કોટાવાલાના સંબંધમાં અમારી કલમ વધુ ચલાવવા માંગતા નથી. અમો ફક્ત એટલુંજ કહીશું કે આ સુકાદાપર, રહી રહીને સુંથણા થાય છે, તેથી પાટણના સંઘ માટે જૈન કોમનું માન વધશે એમ જો કોઇ માનતું હોય, તો તેમ માનવામાં તેઓ વ્યાજબી નથી. આવા સુંથણાથી શ્રી સંઘનું કલ્યાણ કેવું થતું હશે, તે સમજવું મુશ્કેલ છે.

આત્માનંદ પ્રકાશ શ્રાવણ વીર સં. ૨૪૪૩ પુ. ૧૫ અં ૧

ચારૂપતીર્થનું લવાદથી સામાધાન. (પૃ. ૨૨)

દરેક વસ્તુસ્થિતિ માટે તેની બંને બાજુ તપાસ્યા સિવાય અભિપ્રાય

આપવા દોડી જતાં કેટલીક વખત સાહસ કર્યું ગણાય છે, અને કલેશ ઉદભવવાનો પણ સંભવ છે, અને તેમાં ધર્મની આખોનો તો ખાસ વિચારવા જેવું છે. કારણકે સમાજનો તેની સાથે નીકટ સંબંધ છે. ચાર-પતીર્થ માટે પણ અત્યાર સુધીનું અવલોકન કરતા જોઇ શકાયું છે કે ચારપતીર્થનું ધરમેજે સમાધાની લાવવા માટે પાટણ નિવાસી સદ્ગૃહસ્થ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને જૈન સમાજ તરફથી પંચ નીમ્યા તેટલુંજ નહિ, પરંતુ જે ન બની શકે તેવું શિવધર્મીઓ તરફથી પણ તેમનેજ પંચ નીમવામા આવ્યા ! જેને માટે જૈન કોમે ખરેખર મગર થવા જેવું બન્યું છે. તે વાતને તો કેટલાક (લવાદનો ફેસલો નહિ પસંદ કરનારા) પાટણ નિવાસી જૈનબંધુઓએ કોરે મુકી ખાલી કોલાહલ મુખદ્વારા, ન્યુસપેપરદ્વારા કરી ઉલટું સામી બાળુઓના શીવધર્મીઓમાં હાંસી કરાવી તેટલુંજ નહિ પરંતુ જૈન સમાજમાં કુસંપ છે તેવું બતાવ્યું છે. લવાદનામું આપતાં વિચાર કર્યો નહિ, ફેસલો સંભળાવતાં, ફેસલાનો અમલ થતાં સુધી પણ કોઇ બોલ્યું નહિ, ત્યારબાદ અમુક દિવસ પછી (જે કે અમલ થયા પછી જરાપણ જરૂર રહેતી નથી છતાં) ફેસલા વિરૂદ્ધ હકીકત બહાર આવે છે. છેવટે અનેક હકીકતો પેપરદ્વારા પ્રસિદ્ધ થયા બાદ ફેસલા વિરૂદ્ધ હકીકત જે પેપરમાં આવતી હતી તેવા પેપરોએ પણ ફેસલો યોગ્ય થયો છે એમ હાલમાં પ્રગટ કરેલ છે. શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ પોતાના અમુલ્ય વખતનો ભોગ આપી અને બાળુને સંતોષ આપવા [અને જૈન દેવાલયમાંથી અન્ય દેવની મુર્તિને ખીજે રથજે રાખવા જે હકીકત કાયમના બંને ધર્મવાળાને માટે કલેશનું મુળ હતી તેને માટે] યોગ્ય કર્યા છતાં અને હમેશાને માટે બંને વચ્ચે શાંતિ સમાધાની રહે તેમ કરવા છતાં અન્ય કોમની વાત બાળુએ મુકીપે પરંતુ પોતાના બંધુઓ જેમાં છે તેની જૈન કોમના તે શહેરના અમુક માણસો ઉકત શેઠને ધન્યવાદ-માનપત્ર આપવાને બદલે (તેઓએ) કરેલા કાર્યની અવગણના અને બેકદર કરે તે જૈનો માટે અન્ય કોમ શું સમજશે ?

આગળ પાછળની હકીકત તપાસતાં, ચાલેલા કેસનું અવલોકન કરતાં લવાદના ફેસલામાંનો પણ આગળ પાછળનો સંબંધ જોતાં અમોને કાંઈ તેમાં વિરૂદ્ધ હોય તેમ જણાતું નથી. જૈનધર્મના અનેક ઝગડા કેસો

કોર્ટમાં જતાં હજારો અને લાખો રૂપિયા દેવદ્રવ્યના ખર્ચાતાં વખતનો અપરિમીત ભોગ અપાય છે અને નફામાં કુસંપ કાયમ રહે છે તેવા સંજોગો અનેક વખત જોવાય છે તેવું છતાં આ યવિત્ર તીર્થની બાબતમાં ભવિષ્યમાં કલેશ બીલકુલ રહેતો નથી તેમ ફેસલા ઉપરથી જોવાય છે અને ખર્ચમાંથી બચ્યા છીએ તેને માટે લવાદ પુનમચંદ શેઠને અમો ધન્યવાદ આપીએ છીએ, તેવીજ રીતે જૈન કોમના પણ તે હજારો ધન્યવાદને પાત્ર છે એટલુંજ નહિ પરંતુ ચારપતીર્થના કરેલા આ ફેસલા માટે જૈન કોમ તરફથી મુખ્યારક્ષાદી માનપત્ર આપવાને અને તેઓશ્રી લેવાને માટે દરેક રીતે યોગ્ય હોઇને તેવું કાંઈ પણ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદજી કોટાવાળા માટે જૈનકોમે કરવાની જરૂર છે એવી અમો નમ્ર સુચના કરીએ છીએ.

પરિશિષ્ટ. ૬૦.

જૈન તા. ૨૦ મી મે સને ૧૯૧૭,

મહેસાણાની કોર્ટ અપીલનો કરેલો ફેસલો.

પાટણ ફે. ન્યા. ગુ. મુ. નં. ૧૮૨ સન ૧૫-૧૬. ગુ. વિ. નં. ૧૨૯ સન ૧૫-૧૬.

શ્રીમંત સરકાર ગાયકવાડ વિઠ્ઠલભાઈ કડી
પ્રાંત ફોજદારી ન્યાયાધિશી.

વિવાદી (આરોપી.)

૧ શા. વાડીલાલ લલ્લુભાઈ ૨ શા. હીરાચંદ ખેમચંદ ૩ શા. ભીખાચંદ સાંકળચંદ ૪ શા. ડાહ્યાચંદ સાંકળચંદ ૫ શા. ચંદુલાલ રતનચંદ જાતે બધા આવક વાણીયા ઉમર અનુક્રમે આ. વ. ૪૫-૬૮-૩૨-૫૨-૨૫ બધા નં., ૧-૨-૩-૪ વેહેપાર નં. ૫ નો નોકરીરે. સરવે પાટણ તરફે વકીલ વામન અપાજી નીકતે નં. ૨-૩-૪-૫ ના તરફે તથા નંદલાલ લલ્લુભાઈ નં. ૧ ના તરફે હાજર

પ્રતિવિવાદી.

શ્રીમંત સરકાર તરફે વકીલ રા. દામોદર માધવ આભેગાવકર હાજર.

વિવાદ.

શિક્ષાનો ઠરાવ રદ થવા બાબત.

હકીકત

૧ હકીકત ટુંકામાં એવી છે કે મોજે ચારપ તામે પાટણ ગામમાં સામળાજીના દેહરામાં સામળાજીની મૂર્તિની જમણી બાજુએ મહાદેવ પાર્વતી અને ગણપતીની મુર્તિ સ્થાપીત છતાં તા. ૨૯-૮-૧૫ ના રોજ આરોપીઓએ ઉખેડી નાંખવા નં. ૪ ના સાક્ષી સલાટ પીતાંબર જુમખ-રામ પાસેથી ટાંકણા હથોડો લઇ નં. ૨-૩-૪ ના આરોપીઓ મદદમાં બારણા પાસે ઉભા રહી નં. ૧-૫ ના આરોપીઓએ ઉખેડી નાંખ્યાં સખખ આરોપીઓ ધપર ફે. નિં ૫ ની કલમ ૨૫૬-૫૦૨ મુજબ તોહો-મત છે.

અવલ ન્યા. નો ઠરાવ

૨ સદર કામની ચોકસી પાટણ ફોજદારી ન્યાયાધિશ વર્ગ ૧ રા. ગજનન રઘુનાથ અગાસકર એમણે કરી તા. ૨૪ એપ્રિલ સન ૧૯૧૬ ના રોજ ઠરાવ કર્યો કે, ક. ૨૫૬-૫૦૨ મુજબ ગુન્હો આરોપીઓ વિરુદ્ધ સાબીત માનવામાં આવે છે. સખખ આરોપી નં. ૧ ના એ ૩. ૩૦૭ દંડ આપવો ન આપે તો માસ છ ની સખત કેદ ભોગવવી અને આરોપી નં. ૨-૩-૪-૬ એ દરેકે ૩. ૧૫૦ દંડ આપવો ન આપે તો દરેકે માસ ચારની સખત કેદ ભોગવવી.

વિવાદનાં કારણ.

૩ સદરહુ ઠરાવથી નારાજ થઈ વિવાદીઓ (મૂળ આરોપીઓએ) હાલનો વિવાદ આપ્યો છે તેના કારણે નીચે પ્રમાણે.

૧ ફોજદારી નિ. ક. ૨૫૬ મુજબ ગુન્હો બનતો નથી એ બાબત ચોગ્ય વિચાર થયો નથી.

૨ આ કામમાં ગુન્હાદત કૃત્ય સામીત માનવા કાયદા મુજબ જે તત્વોની જરૂર છે તે ફરીયાદી પક્ષ તરફથી સામીત થવાજોઈએ તે અદા કરવાની ફરજ અમારી નથી છતાં તે સામીત કરવાની અમારી ફરજ હોય એમ માની અમને દોષીત ઠરાવવામાં ભુલ કરી છે.

૩ મંદીરમાં મુખ્ય દેવ શામળાજી છે અને તે દેવ જૈનના છે છતાં તે મહાદેવ છે એમ ફરીયાદી પક્ષે પ્રયત્ન કર્યો છે તે નીષ્ફળ ગયો છે છતાં ગુન્હો અને છે એમ ઠરાવવામાં ભુલ કરી છે.

૪ સાર્વજનિક મિલકત અને સર્વિજનિક મંદીરનો આ કામે પ્રશ્ન નરતાં તે સંબંધે ઠરાવમાં જે વિચાર દર્શાવ્યા છે તે સકારણ નથી.

૫ મહાદેવ વિગેરે મુર્તિઓ રીતસર શાસ્ત્ર પ્રમાણે સ્થાપીત કરેલી છે કે નહીં એ મહત્વનો સવાલ નથી એવું માનવામાં ચુક કરી છે.

૬ વધુ હકીકત સુનાવણી વખતે જાહેર કરશું.

ઠરાવ

હકીકત

૧ આ કામના વિવાદીઓ મુળ તોહોમત વાળાઓને ફો. નિ. ક. ૨૫૬-૫૦૨ મુજબ હિન્દુ લોકોના ધર્મને અપમાન કરવાના ધરાદાયી મોજે આરૂપ તાલુકે પાટણ મધ્યે શામળાજીના દેરામાંની મહાદેવ, ગણપતી અને પાર્વતીની મુર્તિઓને ઉખેડવાના ગુન્હાના તકસીરવાન ઠરાવી પાટણ પહેલા વર્ગના ફોજદારી ન્યાયાધિશ રા. અગાસ્કર એમણે નંબર ૧ ના વિવાદીને રૂ. ૩૦૦૭ તથા બાકીના વિવાદીઓને દરેકને રૂ. ૧૫૦ દંડની શીક્ષા ફરમાવી તેના ઉપર સાંપ્રતનો વિવાદ છે.

તકરાર સાંભળી,

૨ વિવાદી તરફે મેસર્સ નિકતે અને નંદલાલની તથા સરકાર તરફે ભી. આંબેગાવકરની દલીલ સાંભળી લીધી તથા કામના કાગળો વાંચી જોયા.

કામની ટુંકામાં હકીકત.

૩ હકીકત ટુંકામાં એવી છે કે, મોજે ચારપ તાલુકે પાટણ ગામમાં શામળાજીનું મંદીર છે તેમાં મુખ્ય મુર્તિ શામળાજી નામના કાળા પાર્શ્વનાથની પ્રતીમા છે તેની ઉતરે તેનાથી સહેજ નાની ઘોળા પાર્શ્વનાથની બીજી પ્રતીમા છે. મુખ્ય મુર્તીની દક્ષિણ બાજુએ મહાદેવનું લીંગ પીંડ સાથે (જળાધારી) તથા ગણપતી અને પાર્વતીની મુર્તિઓ છે. છેલ્લી ત્રણ મુર્તિઓ ગઇ તારીખ ૨૩-૯-૧૫ ના રોજ વિવાદીઓએ ઉખેડી નાંખી તેથી અમારી લાગણી દુઝાઇ છે. એવી ક્યાંદ નેક નામદાર દિવાન સાહેબની સ્વારી વાગડોદ તરફ પધારેલી તેમના આગળ તા. ૨૮-૯-૧૫ ના રોજ થતાં પોલીસને તપાસ કરવા હુકમ થયા પ્રમાણે તા. ૨૯-૯-૧૫ ના રોજ મજકુર ગામના મુખી મદારસીંગ ચતરશીંગે કરી (ની. ૩૭) તે ઉપરથી તપાસ કરી વિવાદીઓ ઉપર કામ ચાલી ઉપર મુજબ તેઓને શીક્ષા થઇ છે.

સુદ્ધા.

૪ કામમાં નકી કરવાના પ્રક્રિયા એવા છે કે ૧ મહાદેવ ગણપતી તથા પાર્વતીની મુર્તિઓને હિંદુઓ પવિત્ર માને છે કે કેમ? ૨ તે મુર્તિઓ બ્રહ્મ કરવામાં આવી છે? ૩ સદરહુ કૃત્ય વિવાદીઓએ અગર તેઓ પૈકી કોઇએ કર્યાનું સાબીત છે કે કેમ? ૪ હિંદુઓના ધર્મને અપમાન પહોંચાડવાના ધરાદાથી સદરહુ કૃત્ય કરવામાં આવ્યું છે કે કેમ? અથવા તે કૃત્યથી હિંદુઓ પોતાના ધર્મને અપમાન પહોંચ્યું એમ સમજશે. એવો સંભવ છે એવું જાણીને કરવામાં આવ્યું છે કે કેમ?

તરારી મુર્તિઓ વિવાદીએ ઉખેડલી છે.

૫ તરારી મંદીર ધણા જુના નિષ્પત્તનું છે તે મુજબ હિંદુઓનું કે જૈનોનું હતું તે નિશ્ચયાત્મક કહી શકાતું નથી તેમજ તેની માલીકી કોની છે તેનો પણ નિર્ણય કરવાની હાલના કામમાં આવશ્યકતા નથી. જો કે ઉભય પક્ષકારો તરફથી પોતાની માલીકી છે, એવું બતાવવા પુરાવો કરવામાં આવે છે. કામમાં પડેલા પુરાવા ઉપરથી લગભગ ૬૦ વરસથી તેનો વહિવટ જૈનો તરફથી થાય છે. એવું માનવા કારણ મળે છે. મંદીરને ફરતો કોટ છે તેની અંદર અકેક એવું ઢાળીયું છે અને બહાર બીજો કોટ છે તેમાં

ધર્મશાળા છે તે બંધી ઇમારતો જૈન લોકોએ બંધાવેલી છે પુનરીઓ પણ તે લોકો રાખતા તથા તેમના પગાર પણ તેઓજ આપતા હતા તે ઉપરથી તેમજ આ મંદીરમાં મુખ્ય મુર્તિ કાળા પારશનાથની છે તે ઉપરથી સદરહુ મંદીર જૈનોનું છે એમ કહેવા હરકત જણાતી નથી. તેની સાથે એ મંદીરમાં બીજા દેરાસરની માફક કેટલીક બીજી મુર્તિઓ જેમ કે, ગણપતી, પાર્વતી તથા મહાદેવની છે. સદરહુ મુર્તિઓની પુજા જૈનો તરફથી જે પુનરી હતો તેના તરફથી થતી હતી. ચારૂપ ગામમાં જૈનોની વસ્તી નથી, પરંતુ દર પુનમે પાટણ તથા બીજા નજીકના ગામોમાંથી જૈનો દર્શન કરવા આવે છે અને વરસમાં એક વખત કાર્તિક જૈનોનો સંઘ ત્યાં આવે છે. ગામમાં મુખ્ય વસ્તી રજપુતોની છે તેઓ તથા અન્ય કોમો જેમ કે ઠાકરડા, બારોટ વિગેરે પણ મંદિરમાં દર્શન કરવા આવે છે. અને મુખ્ય દેવની માનતા વિગેરે કરે છે, મહાદેવ, ગણપતી અને પાર્વતી આ જો કે મુખ્ય હિંદુઓના દેવ છે તો પણ જૈનો પણ તેમને પૂજ્ય માને છે, અલગત હિંદુઓ જેટલા ભાવથી તેમને માનતા હોય તેટલા ભાવથી તેઓ તેમને માનતા ન હોય એ સ્વાભાવિક છે. સદરહુ ગણપતી, પાર્વતી અને મહાદેવને હિંદુ લોકો પવિત્ર માને છે એ સંબંધી કાંઈ શંકા લેવા કારણ નથી. તે મુર્તિઓ તકરારી મંદીરમાં હતી અને તા. ૨૩-૯-૧૫ ના રોજ ઉખેડવામાં આવી હતી એ વાત પુરાવાથી સાબીત થાય છે.

વિવાદીઓની દલીલ.

૬. વિવાદીઓ તરફથી સદરહુ મુર્તિઓ ઉખેડવામાં આવી છે એ બાબત તકરાર નથી તેમના કહેવા પ્રમાણે દેવોને નહવડાવવામાં આવતા હતા તેનું પાણી સદરહુ મુર્તિઓની જગ્યા મુખ્ય દેવના સિંહાસનથી નીચી હોવાથી એકઠું થતું હતું અને તેથી ઝીડીઓ ભેગી થતી હતી. તેજ જગ્યાએ આરસનું પાટીયું ખેસાડવાના જરાદાથી મુર્તિઓ ઉખેડેલી હતી અને તે કામ મંદીરની દેખરેખ રાખનાર ચંદુલાલ ન્હાલચંદ નામના સખસે તેની સલાહથી કરાવી લીધું એ પ્રમાણે નંબર ૧ ના વિવાદીનું કહેવું છે (ની. ૭૮) નંબર ૨-૩-૪ ના વિવાદીઓ સદરહુ કૃત્ય બાબત પોતાની અજાણતા બતાવી ગુન્હાની તારીખે ચારૂપ ગયા નહોતા એવું જાહેર કરે છે. નંબર ૫ નો આરોપી મંદીરના બહારના દરવાજાનું બાંધકામ ચાલતું હતું તેથી મજૂરો ઉપર દેખરેખ રાખતો હતો. મુર્તિઓ ઉખેડવામાં તેણે કાંઈ ભાગ લીધો નહોતો ઇત્યાદી જણાવે છે.

મુર્તિઓ ખસેડવાથી તે આ. હિંદુઓની લાગણી વિષે.

૭ કામમાં વિચારવાનો પહેલો પ્રશ્ન એ છે કે મુર્તિઓ ઉપેડવાથી તે બ્રહ્મ થયેલી ગણાય કે કેમ ? વિવાદીઓ તરફથી એવું બતાવવામાં પ્રયત્ન થયો છે કે ગણુપતી તથા પાર્વતી ખસેડવાથી શું પરીણામ આવે તે બાબત કાંઈ પુરાવો નથી. જે પુરાવો રજુ કરવામાં આવ્યો છે કે તે મહાદેવોના લીંગ પુરતોજ છે અને લીંગની શાસ્ત્રોક્ત વીધીથી સ્થાપના થઈ તેની પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા વિગેરે થઈ નથી તેને પ્રથમ પીંડી (જળાધારી) નહોતી તેથી તેમજ તેની પુજા બ્રાહ્મણોની કોમના માણસોથી થતી હતી તેથી તે ચરલીંગ હોઈ તેને ખસેડવાથી કાંઈ ગુન્હો થતો નથી અથવા તે બ્રહ્મ થયેલી કહેવાય નહીં. હવે મુર્તિ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે ખસેડવા કાંઈ બાધ નથી એવું જૈન લોકો માનતા હોવાનું લાગે છે. કારણ હાલના શામળાજીની મુર્તિ બીજે ઠેકાણે લઈ જવાનો અગાઉ એક વખત પ્રયત્ન થયો હતો પરંતુ બળદ ચાલ્યા નહીં. તેથી તે વાત પડતી મુકી એવો કામમાં પુરાવો છે તો પણ હિન્દુ લોકોની માન્યતા તેવી છે, એવું અમેને લાગતું નથી અને દેવની મુર્તિઓ ખસેડવાથી તે બ્રહ્મ થઈ એવું તે સમજે છે; એવું પુરાવા ઉપરથી સ્પષ્ટ થાય છે, એ મુદ્દા ઉપર ફર્યાદ પક્ષ તરફે તથા અચાવ તરફે એકેક શાસ્ત્રીની જુબાની લેવડાવવામાં આવી છે (ની. ૫૧-૧૬૪) પરંતુ મહાદેવની સ્થાપના વિધિ પુર્વક થઈ હતી કે નહીં તેમજ તે ચર કે સ્થીર છે એ સવાલમાં અમે ઉતરવા માગતા નથી. કારણ તે આ કામમાં બહુ મહત્વનો છે, એમ અમેને લાગતું નથી. પ્રશ્ન એટલોજ છે કે, સામાન્ય હિન્દુ સમુદાયની લાગણી મુર્તિઓ ખસેડવાથી દુખાય કે કેમ ? આ કામમાં તે પ્રમાણે હિંદુઓની લાગણી દુખાઈ હતી એ બાબત અમારા મનમાં શંકા રહેતી નથી.

ગુન્હાહીત કૃત્ય હાલના વિવાદીઓએ કયું છે કે કેમ ?

૮. કામમાં તપાસવાનો બીજો પ્રશ્ન એવો છે કે સદરહુ કૃત્ય હાલના વિવાદીઓએ કીંવા તેઓ પૈકી કોણએ કર્યાનું સાબીત છે કે કેમ ? ખુદ ફર્યાદી ચારણ ગામનો મુખી છે તેને આ સંબંધી કશી જાતમાહિતી નથી તેણે

પોલીસમાં ફર્યાદ કરેલી તેમાં સાંપ્રતના વિવાદીઓએ પાટણના મુસલમાન સલાટ અબ્દુલરહેમાન પાસે મહાદેવ ગણપતીને પાર્વતી છોમાંથી ઊખેડી નાખ્યા છે. સદરહુ ફર્યાદ નીચે પોલીસ ફોજદાર આગળ તેનો જવાબ થયો તેમાં મુર્તિઓ વિવાદીઓએ મુસલમાન પાસે કઢાવી અભડાવેલ છે એવું કહ્યું છે. કામ ચાલતા ફર્યારીની જુબાની થઇ (ની. ૭) તેમાં ઉપરનો મજકુર સાક્ષીદાર હાલા આરોટ (ની. ૧૩) કહેવાથી લખાવ્યાનું તે જણાવે છે. હાલા આરોટ મુસલમાન પાસે મુર્તિઓ કઢાવ્યાની હકીકત કહ્યાની ના પાડે છે અર્થાત સદરહુ કથન ખોટું છે એ નિર્વિવાદ છે અને તેમ કરવાનો ફર્યાદીનો હેતુ હિંદુ કોમની લાગણી ઉશ્કેરવાનો હતો એમાં શક નથી! સરકારી વકીલે તેનો એવો ખુલાસો કર્યો છે કે કોઇ હિંદુઓથી તે કામ અને નહિ તેથી મુસલમાન પાસે મુર્તિઓ ઉખડાવી એવું અનુમાન ફર્યાદીએ કરેલું હોવું જોઇએ. આ ખુલાસો કેવળ અપુરતો અને અસંતોષકારક છે અને તેનું પરીણામ ભયંકર આવવાનો સંભવ છે.

વિવેચન

૯. હવે હાલના પાંચ વિવાદીઓ મુર્તિઓ ખોદવામાં હતા એવું કહેનાર ની. ૮ ના સાક્ષી સલાટ પીતાંબર જુમખરાખ ની. ૧૩ નો હાલાશંકર ની. ૧૪ નો ચોકીયાત ગોકળજી અનાજી તથા ની. ૫૧ નો અબ્દુલરહેમાન સલાટ એટલા સાહેદો છે. ની. ૮ નો સાક્ષી પીતાંબર સલાટ છે અને દરવાજાનું કામ ની. ૫૧ ના સાક્ષીએ કન્દ્રાકટથી રાખેલું તેની સાથે કામ કરવા આરંભમાં ગયો હતો. પુનમને દહાડે બપોરે ૧૨-૧૨૧ વાગે તે લોકો ખાવા જાય છે અને પાછા સુમારે ૩-૩૧ વાગે કામ ઉપર આવે છે તે પ્રમાણે પાછા કામ ઉપર આવ્યા બાદ નં. ૫ ના આરોપીએ દહેરાના બારણા પાસેથી મને ટુકડો કરવાથી હું હથોડો તથા ટાંકણા લઈ ગયો. અંદર નં. ૧ નો આરોપી વાડીલાલ તથા નં. ૫ નો આરોપી એવા બે જણા હતા અને બાકીના આરોપીઓ બહાર છત્રીના (સભામંડપ) થાંભલા પાસે ઉભા હતા અને ચંદુલાલે (નં. ૫) મુર્તિઓ ઉખેડવા કહ્યું પણ મેં ના પાડી તે ઉપરથી મારા હાથમાંથી હથોડો અને ટાંકણા લઈ નં. ૧ ના આરોપીએ મુર્તિઓ ઉખેડી.

ની. ૧૩ ના સાક્ષીની હકીકત એવી છે કે, જ્યોરે હું મંદીરની પાછળ કુવો છે ત્યાં નાહાવા ગયો હતો, અને નહાઇને મંદીરમાં જઇ ચોડીયાત પાસે ચલમ પીવા બેઠો, ત્યારે બે સલાટ અને પાંચ વાણીયા અંદર જતા હતા વાણીયા બહાર નીકળ્યા એટલે હું અંદર દર્શન કરવા ગયો ત્યારે મહાદેવ પાર્વતી ગણપતી ઉબેડેલા બાળ્યા પછી ચોડીયાતને વાત કરીને હું ઘેર ગયો અને ખાઈને ક્યારીદીને જાહેર કર્યું. ની. ૧૪ નો ચોડીયાત કહે છે કે મુર્તિઓ સ્થાપન થયાની મને ચાર વાગે ખબર પડી. વાણીયા નહાઇ ઘોઇને સેવા કરીને વેરાઇ ગયા હતા પછી હું દર્શન કરવા ગયો ત્યારે મુર્તિઓ ઉબેડેલી જોઇ મંદીરમાં જઇને બહાર આવ્યો એટલે તરત મને હાલાશંકર આરોટ મળ્યો અને કુવાપરથી નહાઇ-દેરામાં ગયો અને પછી મારી પાસે આવીને બેઠો અને ચલમ પીધી. એણે કહ્યું કે, શંકર ઉબેડ્યા છે મેં કહ્યું શું કરીએ હું જોઇ આવ્યો છું. ની. ૫૧ નો અબદુલ રહેમાન કહે છે કે, પુત્રમના આગલે દહાડે નં. ૧ થી ૪ સુધીના આરોપી ચારપ આવ્યા હતા. જ્યોરના સુમારે ૩૫ વાગે અમે ઝોટલા ઉપર કામ કરતા હતા તે વખતે પીતાંજરને હથોડો ટાંકણા લઇને નં. ૫ ના આરોપીએ બોલાવ્યો. ચંદુલાલ દહેરાના બારણામાં હતો ત્યાં બીજો કોઇ હતો કે નહિ તે જોયું નથી. પીતાંજરે અંદર જઇને શું કર્યું તે ખબર નથી થોડીવારે તે પાછો આવ્યો આ સાક્ષીઓની જુગ્યાનીઓ અમેએ લક્ષપૂર્વક વાંચી જોઇ તે ઉપરથી તેઓના કહેવા ઉપર વજન રાખવું અમેને સુરક્ષીત લાગતું નથી. પીતાંજરનું નામ ની. ૩૭ ની અરજમાં આપવામાં આવ્યું નહોતું પણ પાછળથી નં. ૧ ના આરોપીનો જવાબ પાટણના ઇનચાર્જ વહીવટદાર આગળ થયો તેમાં તેનું નામ તેણે લખાવ્યું, (ની. ૧૮૧ લગત) તે પછી તેને પોલીસમાં તપાસવામાં આવેલાનું જણાય છે તે સલામતી છે તેથી તેના કહેવાને પુષ્ટીકારક બીજો પુરાવો હોવા વગર તે ભરોસાપાત્ર માનવી જોઇએ નહીં એવી વિવાદીઓ તરફ દલીલ કરવામાં આવી છે. સરકારી વકીલનો જવાબ એવો છે કે, તેણે ગુન્હામાં કાંઇ ભાગ લીધો નથી તેથી તે સામલાતી સંજ્ઞામાં આવતો નથી તે સામલાતી છે કે કેમ તેનો નિર્ણય કરવાની બહુ જરૂર નથી. તે સામજાતી નથી એમ માનીને ચાલતાં પણ તેની જુગ્યાની ઉપર અમે વિશ્વાસ રાખી શકતા નથી. મુર્તિઓ ભીંતમાં ચોટેલી હતી તે કાઢવાનું રામ કારીગર સિવાય બીજાથી થઇ થઇ શકે એવું

અમોને લાગતું નથી, અને તેથી આ મુર્તિઓ સલાટ પીતાંબરેજ ખોદી કાઢેલી એવું બચાવ પક્ષતું કહેતું છે તે અમોને સંભવીત અને ભરોંસાપાત્ર લાગે છે તેની સાથે વિવાદીઓની હાજરી સંબંધમાં આ સાક્ષીદારોના કહેવામાં મહત્વનો તફાવત છે. બ્યારે પીતાંબર પાંચે આરોપીઓની હાજરી બતાવે છે ત્યારે સલાટ અમદુલ રહેમાનની જુખાની ઉંપરથી તો નં. ૫ ની એકલાની હાજરી ગુન્હા વખતે નિકળે છે. નં. ૧ થી ૪ ના વિવાદીઓને તેણે પુનમના આગલે દહાડે અને પુનમના રોજ સવારે ૧૧-૧૧ા વાગ્યાના અરસામાં જોયેલા હાલાશંકર પાંચે આરોપીઓ તે મંદીરની અંદર બે સલાટોની સાથે જતાં અને બહાર આવતાં જુએ છે તેને ચોકીયાત ગોઠણજી ખોટા પાડે છે. તેણે હાલા આરોહના આવતાં પહેલા મુર્તિઓ ઉખેડેલી જોઈ હતી અને તે વખતે બધા વાણીયાઓ વેરાઈ ગયા હતા એવું તે સ્પષ્ટ લખાવે છે. ટુંકામાં સાક્ષીદારોના કહેવામાં કાંઈ મેળ પડતો નથી. સલાટ પીતાંબરની વર્તણૂક લક્ષમાં લેતાં પણ તે સત્યનો સાક્ષી છે એવું અમોને લાગતું નથી. મુર્તિઓ ઉખેડવા કહાથી તેને બહુ ખોટું લાગ્યું અને લાગણી ઉશ્કેરાઈ એવું તે કહે છે, છતાં તે સંબંધમાં ગામમાં કોઈને વાત કરતો નથી માત્ર અમદુલ રહેમાનને કહ્યું હતું એમ જણાવે છે. જો કે અમદુલ રહેમાનને તે વીશે કાંઈ સ્મરણ નથી એવું માનુસ પડે છે. ખુદ પીતાંબરના કહેવા પ્રમાણે પણ નંબર ૧-૫ ના મંદીરની અંદર ગભારામાં મુર્તિઓ ઉખેડતી વખતે હાજર હતા, તે પ્રત્યક્ષ કોણે ઉખેડી તે વીશે પણ તેણે ધણો છપ્પરડો કરેલો છે. એકવાર નંબર ૧ નાએ ઉખેડી એમ કહે છે ઉલટમાં નં. ૫ નાએ ઉખાડ્યાતું જણાવી ફેર તપાસમાં નં. ૧ નાએ ઉખેડી એવું કહે છે. નં. ૨ થી નં. ૪ નો બહાર સભા મંડપમાં હતાં. તેઓ આ કૃત્યમાં કાંઈ ભાગ લીધો હતો એવું નીકળતું નથી. તેઓ માત્ર એટલુંજ બોલ્યા હતા કે ઝટ કરો, તે પ્રમાણે બોલ્યા હતા એવું તકરાર ખાતર માનવામાં આવે તો પણ તેટલાજ ઉપરથી તેમણે આ ગુન્હામાં મદદગારી કરી એવું ફરી શકતું નથી, એનો નીચેની ન્યાયાધીશીએ કાંઈપણ વિચાર કર્યો હોય એમ જણાતું નથી. વિવાદીઓ સાથે ફર્યાદીને અગર સાક્ષીદારોને અદાવત નથી તેથી તેમનું નામ શું કરવા લે એવી દલીલ સરકારી વકીલ તરફથી કરવામાં આવે છે. તથાપી નં. ૧ આરોપી મંદીરનો વહીવટ કરે છે અને નંબર ૫ નો તો ગુન્હાના અરસામાં ચારૂપ રહેતો હતો તેમજ

આરોપીઓ અવારનવાર દર્શન માટે ચારપ આવતા એવું ચોક્કસાતની જુઝાની ઉપરથી માલુમ પડે છે તેથી તેમના નામ કર્યાદમાં જણાવ્યા છે એવું અનુમાન દોરી શકાય છે. મુળ કર્યાદમાં નંબર ૨-૩-૪ ના વિવાદીઓના આપના નામ લખ્યા નથી એ પણ વિચારમાં લેવા લાયક છે. ટુંકમાં ઉપરના સાક્ષીદારોના કહેવા ઉપર અમે વિશ્વાસ રાખી શકતા નથી.

૧૦ બચાવ તરફ આ બનાવના સંબંધમાં ની ૧૫૬ ના ચંદુલાલ નાહાલચંદની જુઝાની થઇ છે તેણે આપેલો હેવાલ અમોને એકંદરીમાં ખરો અને વિશ્વાસપાત્ર લાગે છે. તેનું કહેવું એવું છે કે હું ભાદરવા શુદ્ધ ૧૩ ના રોજ ચારપમાં ગયો હતો બીજે દહાડે નં. ૧ નો વિવાદી ત્યાં આવ્યો ચૌદશની રાત્રે તેને મેં કહ્યું કે પચાસન ઉપર કાડીઓ નીકળે છે અને પાણી ભરાય છે તેથી દુરરતી કરવાની જરૂર છે. ત્યારે તેણે કારીગર હાજર છે તેની પાસે કરાવી લેવાનું કહ્યું. બપોરની ગાડીમાં નં. ૧ નો વાડીલાલ પાટણની ગાડીમાં ગયો તે પછી અર્ધા પોણી કલાકે એટલે સુમારે ૩-૩૫ વાગે પીતાંબર સલાટને હું મંદીરની અંદર લઇ ગયો અને ગણપતી પાર્વતી મહાદેવ હતા તે જગ્યો બતાવી તે ઉભેડી ત્યાં આરસનો પથર બેસાડવા કહ્યું અને પછી મુર્તિઓ હતી ત્યાંને ત્યાં પાછી બેસાડવા કહ્યું તે પ્રમાણે કારીગર કામ કરવા લાગ્યો, પછી હું નાયતા ગામે કામ પ્રસંગે ગયો અને ત્યાંથી સાંજે પાછો આવતાં પાટીડં ચોદેલું જણાયું નહિ પણ મુર્તિઓ ઉખડેલી હતી તેનું કારણ પીતાંબરને પુછતાં પાટીડં ટુંકું પડ્યું તેથી બેસાડ્યું નહિ એવો તેણે જવાબ આપ્યો પછી બીજે દહાડે હું પાટણ આવ્યો મારી સાથે પીતાંબર પણ આવ્યો ચંદુલાલ ન્યાલચંદની હકીકતને ની. ૧૭૨ ના સાક્ષીદાર ભાદચંદ ઉત્તમચંદની જુઝાનીથી પુષ્ટી મળે છે પીતાંબરને કે અબદુલરહેમાનને ચંદુલાલ ન્યાલચંદે મુર્તિઓ ઉભેડી પાટીડં બેસાડવા કહેવા સંબંધે પ્રશ્ન પુછવામાં આવ્યા નથી તેથી તેઓ પાછળથી ઉભા કરેલા સાક્ષી છે અને ચંદુલાલ ન્યાલચંદ આરોપીમાં ન હોવાથી ચુન્હાની જવાબદારી પોતાને માથે વહેરી લે છે તેમજ ચંદુલાલે સદરહુ ચુન્હો કર્યો હોત તો તેનું નામ ફરીયાદમાં જણાવવામાં આવત એવી સરકારી વકીલ તર્ફ તકરાર કરવામાં આવે છે તથાપી તેમાં વિશેષ વજુદ હોય એમ અમોને લાગતું નથી પીતાંબરને તે બાબત પ્રશ્ન કરવામાં ન આવ્યા તેટલાજ ઉપરથી તેની હકીકત ખોટી છે એ માનવું સચુકતીક

નથી તે વખતે બીજા કોઈ હાજર નહોતા તેથી પીતાંબરને તે ઇનકાર કરે તો ખોટો પાડવા સાધન નથી તેથી તે વિશે બચાવના વકીલે સવાલ કરવા યોગ્ય ધાર્યું ન હોય તો બનવા જોગ છે છતાં ક્યારેક પક્ષના બે સાક્ષીદારોથી ચંદુલાલ ન્યાલયંદની હાજરી ગુન્હાના દહાડે નીકળી આવે છે. (ની. ૮-૫૧) ની. ૫૧ નો સ્પષ્ટ તેને જોવાનું લખાવે છે ની. ૮ નો બીજો એક વાણીઓ નં. ૫ સાથે આગલે દહાડે આવ્યાનું મોઢમ લખાવે છે આ સમય હકીકત કાળજીપૂર્વક લક્ષમાં લેતાં મુર્તિઓ ઉમેડવાનું કામ ની. ૧૫૬ ના સાક્ષીદારે નં. ૧ ના વિવાદી વાડીલાલની સલાહથી ની. ૮ ના સાક્ષીદાર પીતાંબર પાસે કરાવ્યાનું અમો સાખીત માનીએ છીએ નંબર ૪ તેમજ નંબર ૫ ના વિવાદીએ તે કૃત્યમાં કંઈપણ ભાગ લીધાનું પુરવાર થયું નથી એવા નિર્ણય ઉપર અમો બીન આચકો આધે આવીએ છીએ.

૧૧ ઉપરના વિવેચન ઉપરથી મહાદેવ પાર્વતી અને ગણપતિની મુર્તિઓ નંબર ૧ ની સલાહથી ઉમેડવામાં આવી હતી એવું જણાશે તે મુર્તિઓને હિંદુઓ પવિત્ર માને છે એમાં પણ વાદ નથી અને તેથી તે ઉમેડવાથી હિંદુઓની લાગણી દુખાઇ હતી એમ પણ માનવા હરકત નથી જો કે તકરારી મંદીરનો કબજો તથા વહિવટ જોનાના હાથમાં છે તે વાત ગામના લોકોને રૂચતી નથી અને તે સંબંધના પ્રસંગોપાત તેમના તરફથી વાંધા ઉઠાવવામાં આવેલા હતા તેથી હાલની ક્યારેક જન્મ થવા પામી છે એવું માનવા કારણ મળે છે પાટણના હિંદુઓએ આ સંબંધમાં એક જાહેર સભા ખોલાવેલી તેનું હસ્તપત્રક ની. ૧૫૦ માં રજુ થયું છે તેમાં મોજે ચારૂ ગામ પંચાયતના દેવો પૈકી કેટલાક દેવોનું દુષ્ટોએ ઉત્થાપન અને ખંડન કરેલું છે એવી જે સખ્ત ભાષા વાપરેલી છે તે ઉપરથી જોતો પ્રત્યે કેવી કડવાસની લાગણી આ સંબંધમાં ઉત્પન્ન થઈ હતી તેનો ભાસ થવા જેવો છે પછી તે ખરી અંતઃકરણની હોય કે તેના કારણો બીજા હોય તેનું નિરાકરણ કરવાની આવશ્યકતા નથી, પરંતુ હિંદુઓની લાગણી દુખાઇ હતી એટલુંજ સાખીત થવાથી ગુન્હો બનતો નથી. ફો. નિ. ક. ૨૫૬ જે. ઇ. પી. કો. ક. ૨૯૫ ની સામ્યતાની છે તેમાં કહેલા ગુન્હાનું મુખ્યતત્ત્વ એ છે કે જે કૃત્યથી લાગણી દુખાઇ એમ કહેવામાં આવતું હોય તે કૃત્ય લાગણી દુખાવવાના ઈરાદાથી કરેલા તેથી લાગણી

દુખાશે એવું સ્પષ્ટ જ્ઞાનથી કરેલું હોયું જોઈએ તેથી હાલના કામમાં તેવો ધરાદો અથવા જ્ઞાન મુર્તિઓ ઊખેડનારાનું હતું એવું સાબીત થયું છે કે કેમ એમ તપાસવાનું છે આ તત્વ નીચેની ન્યાયાધિશિના લક્ષ બહાર ગયાનું જણાય છે તેમણે એવો મુદ્દો કાઢ્યો છે દે સદરહુ મુર્તિઓ કાઢવાને વિવાદીઓને અધિકાર હતો કે કેમ ? અને એવો અધિકાર તેમને નથી એવું દરાવી વિવાદીઓને તકસીરવાન દરાવ્યા છે, અમારા મતે આ તેમની માન્યતા ભુલ ભરેલી છે હવે મુર્તિઓ અમુક હેતુથી ખોદી કાઢવામાં આવી હતી એવું ક્યાંદ પક્ષ તરફથી બતાવવામાં આવ્યું નથી ત્યારે વિવાદીઓની વર્તણૂક ઉપરથી તેમજ તેમના કૃત્ય ઉપરથી તેમનો ધરાદો હિન્દુઓની લાગણી દુખાવવાનો હતો કે કેમ એ નક્કી કરવાનું છે. મુર્તિઓ મંદીરમાં ને મંદીરમાં પડી હતી એટલે તે ફેંકી દેવામાં આવી ન હતી એવું કામમાં પડેલા પુરાવા ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાય છે ની. ૧૨ નો ગુન્હાની જગ્યોનો પંચકયાસ થયો છે તે ઉપરથી પણ તેજ સ્થિતિ વર્ણવેલી છે સદરહુ મુર્તિઓ જે વખતે ઉખડેલી નહોતી આટલા ગુન્હા પહેલાં તેમની પૂજા બીજી મુર્તિઓની સાથે હતી એ પણ નિર્વિવાદ છે, પણ પંચકયાસ વખતે તેમની ઉપર પુજા થયાના નિશાન હતાં એટલુંજ નહીં પણ તે મુર્તિઓ અપુજ રહે નહીં તેથી તેમને નં. ૧ ના આરોપીના સ્વાધીન ફાજદારે કરી હતી. એવું પંચકયાસ ઉપરથી માલુમ પડે છે. નં. ૧ના વિવાદીનું પ્રથમથી એવું કહેવું છે કે આ મુર્તિઓ જે જગ્યામાં હતી તે જગ્યા નીચી હોવાથી ત્યાં પાણી ભરાતું અને કાઢીઓ આવતી તેથી ત્યાં આરસનું પાટીયું બેસાડી તેના ઉપર સદરહુ મુર્તિઓ મુજા જગ્યોએ બેસાડવાનો ધરાદો હતો આ તેનો ખુલાસો ખોટો છે એમ કહેવા કામમાં બીલકુલ સાધન નથી એવો અમારો મત થાય છે. ની. ૧૫૬ ના સાક્ષીદારને જૈન સંઘ પાછી મુર્તિઓ બેસાડવા ખુસી છે કે કેમ ? તે બાબત પ્રશ્ન પુછવામાં આવેલા ત્યારે તેણે ચોક્કસ હા પાડી નથી તેટલા ઉપરથી વિવાદીઓ વિરુદ્ધ અનુમાન નીચેની ન્યાયાધીશી એ કાઢેલું જણાય છે, પરંતુ તે દેખીતી રીતે ભુલ ભરેલું છે. સાક્ષી પોતે તો મુર્તિઓ બેસાડવા તૈયાર હતો અને છે અને સાક્ષી ચોક્કસ જવાબ આપી શક્યો નહીં. તેથી જૈન સંઘ કરવા તૈયાર નથી એમ માની લેવું બરાબર નથી. હવે મહાદેવ પાર્વતી ને ગણપતી સાથે જૈનોના નાના શામળાજી તથા બીજી એક મુર્તિ પણ ઉખેડવામાં આવી હતી એવું પુરા-

વાથી નિષ્પન્ન થાય છે (ની. ૧૩) પંચકયાસમાં પણ તે સખધી ઉદ્દેશ છે તેથી મુર્તિઓ ખસેડવામાં કાંઈ હરકત નથી. એવી જૈનોની માન્યતા છે એવું ૨૫૭ માણુમ પડે છે તેની સાથે ગણપતી અને પાર્વતીની મુર્તિઓ જે ભીંતમાં હતી તે ભીંતમાં અગાઉ આરસનો પથર ખેસાડેલો તે વખતે મુર્તિઓ કાઢવામાં આવેલી એવું બચાવતું કહે છે. ફર્યાદ પક્ષ તરફથી તે સંબંધે વાંધો ઉઠાવવામાં આવેલો છે અને એમ કહેવામાં આવે છે કે મુર્તિઓ ઉખેડ્યા વગર આરસના પથર ખેસાડ્યા હતા અમોએ જાતે ચારૂ જઈ મંદીરની સ્થિતિ જોઈ તે ઉપરથી પ્રથમ પણ આ મુર્તિઓ પણ કાઢી આરસ ખેસાડેલા હોવા જોઈએ એવું માનવા કારણ મળે છે, તેથી જૈનોને મુર્તિઓ ફરી કાઢવાને હક પહેંચે છે કે નહિ એ પ્રશ્ન નથી, તેથી વિવાદીની શુદ્ધ્યુદ્ધી હતી કે નહિ એટલાજ પુરતોજ તેનો ઉપયોગ કરવાનો છે તે દ્રષ્ટીથી જોતાં મુર્તિઓ ઉખેડવામાં હિન્દુઓની લાગણી દુખાવવાનો વિવાદીઓનો ધરાદો હતો, અગર હિંદુઓની લાગણી દુખાશે એવું તેમને કૃત્ય કરતી વખતે ચોક્કસ જ્ઞાન હતું એવું અનુમાન કરવા કામમાં બીજકુલ પુરાવો નથી. ગામમાં જૈનોની વસ્તી નથી, છતાં આવું કૃત્ય તેઓ કરે એવું પણ સંભવીત નથી જે દહાડે આ કૃત્ય કરવામાં આવ્યું તે દહાડે પુનમ હતી અને સવારમાં બીજન ઘણા જૈનો દર્શન કરવા આવ્યા હતા. તે વખતે એટલે તેમની હાજરીમાં અને તેમની મદતના ભરોસા ઉપર આવું કૃત્ય કયું હત તો કદાચ તેમના બદ ધરાદા વિશે અનુમાન કરવા કારણ મળત નહિ પરંતુ જૈનો બધા આવ્યા ગયા પછી આ કૃત્ય થયું છે તે ઉપરથી હિંદુઓની લાગણી દુખાવવાનો તેમનો ઉદ્દેશ નહોતો એવુંજ અનુમાન કરવું દુરસ્ત થશે. તા. ૨૮-૨-૯ ના રોજ ચારૂ ગામના લોકોએ કડી પ્રાંતના સુઆ તર્ફ એક અરજી કરી તેમાં ગણપતી વિગેરેની મુર્તિઓ ઉખેડવાનો વિચાર મંદીરના વહીવટ કરનાર લહેર વકીલનો છે. તે ઉપરથી સાંપ્રત જે કૃત્ય કરવામાં આવ્યું તે કરવાનો ધરાદો હિંદુઓની લાગણી દુખાવવાનો હતો એવું ફર્યાદપક્ષ મનાવવા માગે છે. સદર અરજીની ૫૪ માં રજુ થઈ છે. તથાપિ તે અરજીથી જેવું અનુમાન વિવાદી વિરૂધ્ધ નીકળી શકતું નથી એવું નીચેની ન્યાયાધીશીએ ઠરાવ્યું છે તેમના મત સાથે અમો મળતા આવીએ છીએ. સદર અરજી ઉપરથી કાંઈ કામ ચાલેલું નહોતું તેથી તેના ખરાપણા બદલ અનુમાન કરવા કશું સાધન નથી તેના ખરાપણા બદલ અનુમાન કરવા કશું સાધન નથી અને

લહેરનો વિચાર અમુક હતો તેથી સાંપ્રતના વિવાદીઓનો તેવોજ વિચાર હતો એવું કયા તકશસ્ત્ર માની લેવું તે અમોને સમજતું નથી અર્થાત ની. ૫૪ ની અરજથી વિવાદી વિરુદ્ધ કાંઈપણ અનુમાન દોરી શકાય નહિ એ ઉપર છે. છેવટે ક્યારે પક્ષ તરફથી એવું દેખાડવાનો પ્રયાસ થયો છે કે હિંદુઓના દેવની પુજા કરવી એને જૈન લોકો પ્રાયશ્ચિત માને છે એવું તેમના ધર્મ પુસ્તકોમાં લખેલું છે તે બાબત ની. ૧૬૪ ના શાસ્ત્રીની જુઝાની ઉપર આધાર રાખવામાં આવેલો છે તથાપિ અંથોમાં હિંદુઓના દેવની પુજા વિષે ગમે તે લખ્યું હોય વસ્તુસ્થિતિ એવી છે કે હિંદુઓના અને જૈનોના દેવો એકજ સિંહાસન ઉપર બીરાજે છે અને તેમની એકજ પુજા અર્ચા થાય છે અને તે સ્વાભાવિક છે જૈન જેવા વ્યવહારપક્ષી લોકો હોંદુ સાથે હળીમળીતે કામ લે અને તેમની લાગણી દુખાય એવું કાંઈ કત્ય કરે નહિ એજ સંભવનિય છે તેથી મુર્તિઓ ઉખેડવામાં વિવાદી નં. ૧ નો ધરાદો હોંદુ કોમની લાગણી દુખાવવાનો હતો અગર તે કૃત્યથી તેમની લાગણી દુખાશે એવું તેને જ્ઞાન હતુ એવું પુરવાર થયું નથી અને તેથી ફો. નિ. ક ર૫૬ મુજબ ગુન્હો બનતો નથી એવા નિર્ણય ઉપર અમો આવીએ છીએ.

અભિપ્રાય.

૧૨ સભ્ય વિવાદીઓને ફો. નિ. ક, ર૫૬-૫૦૨ મુજબના ગુન્હાનાતક-સીરવાન ઠરાવી તેમને જો સીક્ષા કરી છે તે ઠરાવ ટકી શકતો નથી તેથી હુકમ કે

હુકમ.

વિવાદીઓ ઉપર નીચેની ન્યાયધીસીએ કરેલી શિક્ષાનો હુકમ રદ કરી વિવાદ મંજુર કરવામાં આવે છે અને વિવાદીઓને દોષ મુકત ઠરાવી છોડી મુકવામાં આવે છે. વિવાદીઓ પાસેથી દંડ વસુલ થયો હોય તો તેમને પાછો આપવો. તા. આગષ્ટ ૧૯૧૬

Sd. A. A. Kehimkar.

ક. પ્રાં. ન્યા.

ઠરાવ ન્યા. માં વાંચી બતાવ્યો તા. ૩૦ આગષ્ટ ૧૯૧૬

Sd. A. A. Kehimkar.

ક, પ્રાં. ન્યા.

અસલ ઉપરથી નકલ કરી તા. ૫-૯-૧૯૧૬

ગોપાળ સીવલાલ.

ફો. કારકુન

મુકાબલ જોઈ તા. ૭-૯-૧૬

મોડી સહી ૭-૯-૧૬

કા.

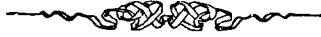
ખરીનકલ

મોડી સહી.

ન્યા. અ.

જૈન-રીઝ્યુ ફ્રેઝ્યુઆરી ૧૯૧૭. પુ. ૧ અ. ૯. પૃ ૦ ૨૨૫.

ચારૂપ તીથની ઉત્થાપનાનો સવાલ.

ચારૂપ (પાટણ નજીક) જૈન કેસ અને તે સંબંધમાં પુનઃમચંદ કરમચંદ કોટાવાલાએ આપેલા એવારડના સંબંધમાં અમોને જે કહેવાનું હતું તે અમો કહી ચુક્યા હોવાથી, અમો શેઠ કોટાવાલાના ચુકાદા સંબંધમાં-કાંઈ પણ વધુ ઇસારો આ લેખમાં કરવા માગતા નથી. કમનસીબે શેઠ કોટાવાલાના ચુકાદાને ગાહેરાતમાં લાવવા 'જૈન' અને 'જૈનશાસન' પત્રોએ, પોતાના દરજ્જાની હદની બહાર જઈ, જે સંખ્યા-બંધ ચાલુ લીડરો લખી પાટણ સંબંધમાં કલેશ અને કુસંપનાં જે બીજ રોખ્યાં છે, તે બીજ હવે જો આ બંને પત્રો સેકંડો લીડરો લખશે તોપણ નાબુદ થશે નહિ. જૈન-શાસન અને "જૈન" બંને પત્રોએ આપણે માની લેઈશું કે પ્રમાણિકપણે અને શાસન સેવાની શુભેચ્છાથીજ આ લેખો પ્રગટ કર્યા હશે; પરંતુ એવારડની ખુબીઓ કે ખામીઓ દેખાડવા માટે બે માસ સુધી, ચાલુ લીડરો અને ચર્ચાપત્રો પ્રગટ કરવા, એ અમો માનીએ છીએ કે વર્તમાન પત્રકારોના મોભા અને દરજ્જાની બહાર છે. મુબંધમાં ઘણા અગત્યના સવાલો પર અત્રેના દૈનિક પત્રોમાં મતભેદ પડે છે. ચારૂપ જૈન કેસ કરતાં ઘણી વખતે આ સવાલો વધારે અગત્યના હોય છે. જુદા જુદા પક્ષોને રજૂ કરતાં વર્તમાનપત્રો તે સવાલોના સંબંધમાં જુદા જુદા લીડરો લખે છે, પણ તે લેખો એક અથવા ઘણું તો બે કે ત્રણ હવે દૈનિકપત્રો કરતાં અડવાડીક પત્રોને દરેક બીજ સંક્ષેપમાં રજૂ કરવીજ જોઈએ. એકજ બાબતને લગતી બે માસ સુધી ચાલુ ચર્ચાથી બીજી અનેક વિશેષ અગત્યની બાબતો તરફ મુખ્ય ધ્યાન આપી નજ શકાય, વળી આવી રીતે એકજ બાબત પર હક કરી લેખો લખવાથી, સામાન્ય ગાહેર પ્રગતે વર્તમાન પત્રોની પ્રમાણિકતા પર શક લેઈ જવાને કારણ મળે છે. 'જૈનશાસન' અને 'જૈન' બંને પત્રોના અનુભવી તંત્રીઓને, અનુભવ પુરવાર કરી આપશે કે પાટણ સંબંધનું કલ્યાણ થાય એવી શુભેચ્છાથી તેઓએ જે

સામસામી ઉભરા ખાલી કર્યા હતા તે ઉભરાઓ પાટણ સંઘનું કાંધ કદયાણુ કરવાને નિષ્ફળ ગયા છે, એટલુંજ નહિ પણ તે ઉભરાઓએ પાટણ સંઘમાં અને ખાસ કરીને આગેવાનોમાં કુસંપ અને અસ્પર્શ અવિશ્વાસનાં ઝેરી ખીંજે રોપ્યાં છે, અને તેની અસર અત્યારથીજ પાટણની પાંજરાપોલ વિગેરે ખાતાંઓ પર જણાવા લાગી છે. અમે: ઉમેદ રાખીશું કે પાટણ જૈન બોર્ડીંગ પર કાંધ પણ ખરાબ અસર આ કડવાસ ઉત્પન્ન કરવાને નિષ્ફળ જશે. ચારૂ જૈન કેસના સંબંધમાં છેલ્લો પડદો પડી ચૂક્યો છે, એમ અમે માની લઈએ છીએ, જો કે અમે જાણીએ છીએ કે હજી આ એવારડ રદ કરાવવા માટે કોશેસો પર છેવટનો પડદો પડ્યો નથી. આ કોશેસો, જો કે ઘણા ઉત્સાહી જવાનો તરફથી કરવામાં આવતી રહી છે, પણ આ જવાનો જે શ્રીમંત આગેવાન અગર આગેવાનોને પોતાના પક્ષમાં છે એમ વ્યાજબી રીતે અગર ભૂલથી દોરવાઇ માને છે, તે આગેવાનો કમનસીબે જાહેર હિમ્મતમાં એટલા તો શુશ્ક અને પછાત છે કે, આ કોશેસો ફતેહમંદ થશે, એવો વિશ્વાસ, ખુદ તે કોશેસ કરનારી ઉત્સાહી ટોળી પણ ધરાવતી નથી. અમે તેથી માની લેઈએ છીએ કે ચારૂ તીર્થ કેસ, તેની આ હદે હવે રહેશેજ. પોતાની પીઠ ઠોકનારાઓની નમજાઈ જોયા પછી, અનુભવ્યા પછી, આપણે ધચ્છીશું કે પાટણની આ ઉત્સાહી ટોળી, પોતાનો તારીફ લાયક ઉત્સાહ, કોઈ બીજી પરમાર્થની દીશામાં વાપરશે, અને જલદીથી આ કેસને લગતી આખતો-માંથી પોતાના હાથ ધોઈ નાખશે. જૈન કોમના આગેવાનોમાં જાહેર હિમ્મત કેટલી છે, અને તેમના પર વિશ્વાસ રાખી કામ લેવું એ શાભા-ભયું છે કે નોખમભયું છે, તેના ખરાબર અનુભવ, આ ઉત્સાહી ટોળીને, અગાઉ નહિ થયો હોય. પણ હવે ‘ચારૂ તીર્થ કેસ’ તેઓને ખુલ્લા હરફમાં, સ્પષ્ટ આકારમાં ખાત્રી આપી છે કે દુનીઆમાં દરેક ચીજ પર આધાર રાખવો, પણ નખળા દિલના આગેવાનો પર કદીખી આધાર રાખવો નહિ. આ અનુભવ ભવિષ્યમાં, ખીજ સવાસો હાથ ધરતી વખતે આ ઉત્સાહી ટોળીને ઘણા-ઘણા ઉપયોગી થઈ પડશે. આ ઉત્સાહી ટોળી હવે જેમ વિચાર કરશે, તેમ તેમ તેઓને જણાશે, બલ્કે ખાત્રી થશે કે, તેઓનો હેતુ-ધારેલી નેમ જે શેઠ કોટાવાલાનો ચુક્રદો રદ કરવાની, અથવા તો તેમાં તેઓની દૃષ્ટિએ જણાતા વાંધાભર્યા શબ્દો અગર વાક્યોમાં સુધારો કરવાની હતી, તે નેમ હજી સુધી ખર નથી

આવી, તેનું કારણ, તેમજ 'ચારૂપ તીર્થ'ને ખસેડી પાટણમાં તે તીર્થ લાવવાની તેઓની કોશિષ નિષ્ફળ ગઈ તેનું કારણ, તેઓના ઉત્સાહ કે તેઓના પ્રયત્નોની ખામી નહોતી, પણ કેટલાએક આગેવાનોના રમકડા બની, તે આગેવાનો પર જે વિશ્વાસ મેલ્યો, તે વિશ્વાસ મેલવામાં તેઓએ જે થાપ આધી તે હતું.

શેઠ મંગલચંદ લલ્લુભાઈ અને આ ઉત્સાહી ટોળીના યુવાન ગ્રહસ્થો.

આ કેસનો જેમ જેમ વિચાર કરીએ છીએ તેમ તેમ આપણને ખોત્રી થાય છે કે પાટણની આ ઉત્સાહી ટોળી, પોતે પ્રમાણીકપણે કેટલાએક સાધુઓના મતના આધારપર એમ માનતી હતી કે આ ચુકાદો જૈન સંધને કોઈ વખતે નુકસાન કરશે, આ ઉત્સાહી જવાનો જે લડત ચલાવતા હતા તેમાં તેઓને કોઈ જાતનો અંગત સ્વાર્થ નહોતો, નહોતો તેઓને દ્રવ્ય લાભ, કે નહોતો તેઓને કીર્તિ લાભ, ફક્ત સંધ સેવા-શાસન સેવાની શુભેચ્છાથીજ તેઓએ પોતાની કોશિસો હાથપર લીધી હતી. શેઠ મંગલચંદ લલ્લુભાઈના સંબંધમાં પણ તેમજ છે. તેઓ પોતે પ્રમાણીકપણે એમ માનતા હતા કે અને તેઓ પણ કેટલાએક સાધુના મત અનુસાર એમ માનતા હતા કે શેઠ કોટાવાલાનો ચુકાદો વાંધા બર્યો નથી, અને તેથી સંધને અગર શાસનને જરીખી નુકસાન થાય તેમ નથી. તેઓ પ્રમાણીકપણે એમ સમજતા હતા કે ચુકાદામાં થએલી ટીકા તદ્દન રૂઢીઓને લગતી હતી, અને શેઠ કોટાવાલાને ટેકો આપવામાં તેઓ તદ્દન પ્રમાણીકપણે વરતે છે. બદલે તેઓ એમ માનતા હતા કે શેઠ કોટાવાલાપર જે હુમલો થયો છે, તે વ્યાજબી નથી, અને તેઓને તેઓએ ટેકો આપવો જોઈએ. અહિં સુધી આ બંને પાર્ટીઓ તદ્દન એકજ સપાટીપર છે ખાસ કરીને જેઓ મગજનું સમતોલપણ જાળવીને જેઓ વીચાર કરે છે, તેઓને તેમ લાગે છે શેઠ મંગલચંદ લલ્લુભાઈને પણ ગાંઠો વહોરી લેવી પડી હતી તેઓને આ કામથી નહોતો દ્રવ્ય લાભ કે નહોતો કીર્તિ લાભ.

પણ તદ્દાવત હવે શરૂ થાય છે. આ ઉત્સાહી ટોળીને ઘણા પાટણના આગેવાનો હીમ્મત અને જરૂર જણાતાં મદદ આપવાને તૈયારી બતાવી હતી. પણ આ આગેવાનોમાં એક બી હજી સુધી હીમ્મતથી

બહાર પડ્યો નથી, જ્યારે રા. રા. શેઠ મંગલચંદ લલ્લુભાઈ ગમે તેટલી ગાલોના વરસાદ સામે શેઠ કોટાવાળાની બાબુમાં ખડા રહ્યા હતા. બુવાની-આઓની ટોળી પોતાના હેતુમાં નિષ્ફલ ગઇ, કારણકે તેઓને જેઓનો ટેકો હતો, તે ટેકો આપનારા નબળા દિલના, ફક્ત વાતો કરનારા, બીજાને હથીઆર બનાવી પોતાનો હેતુ સાધનારા હતા. શેઠ કોટાવાલાને ફતેહ મલી તેનું કારણ તેની પીઠે ખડા રહેનારા થોડાઓ પણ હીમ્મતવાળા હતા. ધણા નબળા માણસોના ટેકા કરતાં એક હીમ્મતવાનનો ટેકો વધારે કીમતી છે.

ચારૂપ તીથ ઉત્થાપના.

જ્યારે પાટણના સંઘના એક અથવા વધુ ગૃહસ્થોએ ચારૂપના દહેરાસરણમાંથી મહાદેવનું લીંગ ફેંકી દીધું તે વખતે, તેમજ તે ફેંકી દેવાથી ઉભા થયેલા મામલાને પહેંચી વળવાને પાટણના સંઘે, પાટણમાં તેમજ મુંબઈમાં ઠરાવ કર્યો ત્યારે સઘળાઓ પાટણના તેમજ પાટણની બહારના જૈનો તેમજ જૈનેતરો-એમ આગ્રહ પુર્વક માનતા હતા કે જૈનકોમ પોતાનાં પવિત્ર ધાર્મિક સ્થળો માટે હમેશાં જે ઉંડા ચાહથી અને અસાધારણ ભક્તિથી જોતી આવી છે, તે જોતાં તે પવિત્ર ધાર્મિક સ્થળની સલામતી માટે તેની પવિત્રતા ઉપર થતા હુમલાઓ અટકાવવા માટે અને ચારૂપ તીર્થ હમેશા જૈનોના અનેક પવિત્ર અમર તીર્થોમાં હમેશને માટે મુખ્ય અને આગેવાન પ્રાચીન તીર્થ તરીકે સલામત અને અખંડિત રહે તે હેતુથીજ આ બધી ધમાલ હાથ ધરવામાં આવી હતી હમેશાં જૈન તીર્થ એ સકલ જૈન સંઘની મીલકત છે, પછી ભલે સકલ જૈન સંઘની સગવડ ખાતર તે તીર્થની વ્યવસ્થા કોઇ એક પેટા સંઘે ઉપાડી લીધી હોય. આ પેટા સંઘ તેથી કરીને આ તીર્થનો માલીક થતો નથી અને તેની ગમે તે વ્યવસ્થા જો તે સામાન્ય જૈન સંઘને પસંદ ના હોય તો તે કરી શકે નહિ; ચારૂપ તીર્થ એ જૈન કોમના અનેક પવિત્ર પ્રાચીન તીર્થોમાંનું એક જાણીતું ઐતિહાસિક તીર્થ છે, આવા તીર્થોની હૈયાતી જૈન કોમની તવારીખ અને ઇતિહાસપર અજવાળું પાડતી રહે છે. આ તીર્થ પાટણની નજદીક હોવાથી સમસ્ત જૈન સંઘની રગ્ગથી આ તીર્થની દેખરેખ અને વ્યવસ્થા પાટણ સંઘ ધણાં-ધણાં વરસોથી કરતું આવ્યું છે. પણ તેથી આ તીર્થ પાટણના સંઘ-કે જે સમસ્ત જૈન સંઘનો એક પેટા-સંઘ ગણાય તેની માલિકીનું

કહી શકાય નહિ. આવા એક પ્રાચીન અને ઐતિહાસીક તીર્થની હરતીજ બંધ કરવાનો ઠરાવ જ્યારે કોઇખી પેટા-સંઘ કરે, ત્યારે સમસ્ત જૈન સંઘ આ પેટા-સંઘની નબળાઇ માટે અને ટુંકી ખુદ્દિ માટે અપ્રસોસ કર્યા વીના રહી શકે નહિ. જો કોઇખી તીર્થ જનત્રાણો માટે સંપુર્ણ સલામત ના હોય, અગર સલામતીના સંબંધમાં ભય હોય, તો તે તીર્થના વ્યવસ્થાપક સંઘે પહેલાં તો ભયનાં કારણો દુર કરવાનો, અથવા જો જરૂર હોય તો સલામતીનાં સાધનો વધારવાનો પ્રયાસ કરવો જોઇએ. આવા કોઇપણ પ્રયાસ કર્યા વીના, ભય અને સલામતીનાં કારણોથી, જ્યારે અમુક એક પેટા-સંઘ તે તીર્થનેજ ખસેડવાની વાત કરે, ત્યારે જે કંઈ તે સંઘ કરે છે તે એટલુંજ કે તે સમસ્ત જૈન સંઘ આગળ પોતાની નબળાઈ, અશક્તિ અને કુસંપત્તિ પ્રદર્શન રજુ કરે છે. અજબ જેવું તો એ છે કે જે પેટા સંઘ થોડાજ મહીના અગાઉ વીસ હજારથી વધુ રકમ ખરચી, ખુદ કેટલાએક જૈન ભાઈઓનો અંગત ભોગ આપી, અનેક મુશ્કેલીઓ અને અનેક અગવડો, જૈન ઇતિહાસમાં સુપ્રસિદ્ધ ‘ચારપતીર્થ’ ની સંપુર્ણ સલામતી માટે પગલાં ભરવાને તૈયાર થયો, તેજ સંઘ જ્યારે આટલા ખર્ચ અને મહેનત પછી એવો ઠરાવ કરે કે આ તીર્થની હરતી બંધ કરવી ત્યારે આ મહેનત અને ખર્ચ કરનારાઓની કુતેહ અને ઉંડી સમજ માટે ઉચો ખ્યાલ બાંધવો એ અશક્ય છે. ટુંકામાં જ્યારે પાટણ સંઘના એક ભાગે એવો ઠરાવ બહાર પાડ્યો કે, ચારપતીર્થ ઉત્થાપન કરવું, ત્યારે તે ઠરાવ વાંચી જૈન કોમ અગ્નયમ થઇ હતી. સઘળા જૈનો આ ઠરાવ કરનારાઓ-કર્યા કારવ્યા પર પાણી ફેરવનારાઓ સામે હસતા હતા. અમો આ લેખમાં શેઠ કોટાવાળાના એવારડના સંબંધમાં જરીથી ધસારો કરવા માંગતા નથી. તે બાબતપર અમોએ અમારો મત આપી દીધો છે પછી ભલે તે કોઇને અરુચિકર પણ હોય. અત્રે અમો જે કહેવા માગીએ છીએ તે એ કે આ ‘તીર્થ ઉત્થાપન’ નો ઠરાવ શેઠ કોટાવાળાના ચુકાદાએ ઉભો કર્યો હતો, એવી ગેરસમજાતી અજ્ઞાન વર્ગમાં ફેલાવવાની જે તજવીજ કરવામાં આવી હતી; તે તજવીજ વ્યાજખી નહોતી, અને તે વ્યાજખી રીતે તેના લાયક ફેરજ પહોંચી છે. શેઠ કોટાવાળાનો ‘ચુકાદો’ કદાચ કોઇને અરુચિકર, કોઇને કદાચ ગેરવ્યાજખી લાગ્યો હોય. દરેકની સમજ એક સરખી આ દુનીઆમાં નથી. ખુદ પુન્ય સાધુઓમાં પણ મતભેદ છે. કેટલાએક સાધુઓ ચુકાદાને દોષ સહિત સમજે છે; કેટલાએક તેને દોષ રહિત

માને છે. ખુદ સોલીસીટરો અને વીદ્વાન મંડલમાં પણ મતભેદ છે, કેટલાએક વકીલ બેરીસ્ટરોએ ચુકાદાની તારીફ કરી છે, જ્યારે થોડાએકે તેની સામે વિરુદ્ધતાખી નહર કરી છે. આ પ્રમાણે જે ચુકાદાના સંબંધમાં ખુદ સાધુ અને વિદ્વાન વર્ગમાં મતભેદ છે તે ચુકાદાના સંબંધમાં પાટણના ઓછા ભણેલા વર્ગમાં મતભેદ હોય તો તે માટે તેઓને કોઈ કપકો આપી શકે નહિ આવા મતભેદને તેથી વળન આપી શકાય નહિ આવા મતભેદ પર વીશ્વાસ મેલી, તીર્થ ઉત્થાપનાના મંભીર શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ ધર્મ વિરુદ્ધ કાર્યમાં પક્ષ ઝીંપલાવે છે. અને ખીજાઓને તેવા કાર્યમાં ઉશ્કેરે છે તે પક્ષ ઘણુંજ જોખમ ભયું કામ, જવાબદારીનો ખ્યાલ ભુલી જઈનેજ કરે છે એમજ કહી શકાયા અમેને જાણીને આનંદ થાય છે કે આ તીર્થ ઉત્થાપન કરવાની હીલચાલ પડી ભાંગી છે, અને ચારપનુ ઐતિહાસીક તીર્થ જયવતું રહ્યું છે.

પરિશિષ્ટ ૬૨.

પાટણની કેટનો ઠરાવ.

શ્રીમંત સરકાર વી. પાટણ પહેલા વર્ગની
ફેજદારી ન્યાયાધિશી.

ફરિયાદી.

મહારસીંગ ચતરસીંગ જાતે રજપુત રહેવાસી ચારપ તામે પાટણ પ્રાંત કડી.

આરોપી.

૧ વાડીલાલ લલ્લુ તથા ૨ હીરાચંદ ખેમચંદ તથા ૩ ભીખાચંદ સાંકળચંદ તથા ૪ હાલાચંદ સાંકળચંદ તથા ૫ ચંદુલાલ રતનચંદ જાતે આવક વાણીયા રે. પાટણ, પ્રાંત કડી.

તહોમત.

ફા. ની. ૫ ની કલમ ૨૫૬-૫૦૨ મુજબ.

ગુન્હાનો પ્રકાર

હકીકત એવી છે કે:-મોજે ચાંપ તામે પાટણ ગામમાં સામળા-જીના દહેરામાં સામળાજીની મુરતીની જમણી બાજુએ મહાદેવ પાર્વતી ને ગણપતીની મુરતીઓ સ્થાપીત છતાં તા ૨૩-૯-૧૫ ના રોજ આરોપી-ઓએ ઉખેડી નાખવા નં. ૩ ના સાક્ષી સલાટ પીતાંબર જીમખરામ ૫ સેથી ટાંકણાં હથોડા લઈ નં. ૨-૩-૪ ના આરોપીઓ મદદમાં આરણા પાસે ઉભા રહી નં. ૧-૫ ના આરોપીઓએ ઉખેડી નાખ્યા.

ફરિયાદ.

ચાંપમાં સામળાજીનું મંદીર છે તેમાં મહાદેવ, ગણપતી, પાર્વતી વીગેરે મુરતીઓ ઉખેડી નાંખ્યા અને તે કૃત્ય અમારા હીંદુ ધર્મને અપ-માન પહોંચાડવા કયું છે અને તેથી અમારી લાગણી દુઃખી છે એવી આરોપીઓ વિરૂદ્ધ ફરિયાદ છે.

આરોપીનો જવાબ.

આરોપીઓ ગુન્હાનો ધનકાર કરે છે, પણ આરોપી ૧ કહે છે કે એક ચંદુલાલ નહાલચંદના કહેવાથી તે જગ્યાએ કોડીઓ થતી હતી તે અટ-કાવવા અને ત્યાં આરસ નાંખવા માટે એ મુરતીઓ કાઢી નાંખેલી અને જ્યાંને ત્યાં મુકવાની હતી, અને એ કામ ચંદુલાલેજ પીતાંબર સલાટ પાસેથી કરાવ્યું છે અને તે વખતે હું હાજર નહોતો અને બાકીના આરો-પીઓ એમ એ સંબંધે કંઈ જાણતા નથી એમ કહે છે.

સુદ્ધા.

(૧) આરોપીઓએ ફા. નિ. ક. ૨૫૬-૫૦૨ પ્રમાણે ગુન્હો કર્યાનું સાબીત છે?

(૨) છેવટ શો હુકમ કરવો જોઈએ ?

નિર્ણય.

(૧) હકારમાં.

(૨) આરોપીઓને સજા કરવી જોઈએ.

કારણો.

આ કામમાં જૈન અને હિંદુ વચ્ચે તકરાર છે, કામમાં જે સવાલ ઉઠ્યા છે તે વિશીષ્ટ પ્રકારના છે. અને ડૉ. નિ. ક. ૨૫૬ પ્રમાણેના ગુન્હાની તકરાર હિંદુ અને જૈન વચ્ચે કોઇ વખતે ઉઠી શકે એમ કાયદા કરતી વખતે પણ ધ્યાનમાં આવેલું ન હોય; જે મંદીર સંબંધે તકરાર છે તે મંદીર પણ વિશીષ્ટ પ્રકારનું છે. એ મંદીરમાં જે મુખ્ય દેવ છે તે સામળાજી છે એ વાત ઉઘડ છે

સામળાજી મુખ્ય દેવ છે.

અને ફરિયાદી (ની. ૭) અને કેટલાક સાક્ષીની જુબાની ઉપરથી તે મંદીર સામળાજીનું કહેવાતું હતું એ સ્પષ્ટ છે, છતાં ફરિયાદી પક્ષ તરફથી સામળેશ્વરનું મંદીર એ પ્રમાણે શરવાત થતાં છેવટે મુખ્ય દેવ તેજ મહાદેવ છે એમ સાબીત કરવાનો પ્રયત્ન થયો પણ તે નિષ્ફળ ગયો છે. એ પ્રમાણે જો કે ફરિયાદી પક્ષને ખોટી સલાહ મળી છે તો પણ તેથી આ કામના મુખ્ય સવાલના નિર્ણય સંબંધી બાધ આવતો નથી.

ઘણું જીનું મંદીર છે.

તકરારી મંદીર ઘણું જીનું મંદીર છે એ વાત બંને પક્ષકારોને કયુલ છે અને તેમાં મુખ્ય દેવ સામળાજી એટલે જૈનોના છે એમ ઉપર બતાવ્યું છે પણ એ મંદીરમાં વિશેષ એવું છે કે સામળાજી જોડે મહાદેવ, પાર્વતી, ગણપતી વિગેરે દેવો છે તે પૈકી ગણપતી એ નામ ફક્ત આરોપી પક્ષ તરફથી કયુલ કરવામાં આવે છે, અને મહાદેવ અને પાર્વતી અમે જાણુતાજ નથી એમ આરોપી પક્ષનું કહેવું છે, પણ એ દેવોને આરોપી તરફથી કંઈ પણ નામ આપવામાં આવતું નથી પણ જેને હિંદુ લોકો મહાદેવ કહે છે તેવોજ એ દેવ છે એમ આરોપીના સાક્ષીઓને કયુલ કરવું પડ્યું છે, એટલુંજ નહિ પણ ફરિયાદી તરફથી જે સાક્ષીઓ થયા છે તે પૈકી ની. ૪૯ નો પુનરી અને ની. ૧૪ નો ચોકીઆદ જે બંને આરોપી તરફથી નોકર હતાં અને ની. ૧૪ હજી સુધી નોકર છે, અને જેમણે સીધી રીતે ઘણી ખરી હકીકત કહેલી જણાય છે તે પણ એ દેવને મહાદેવ અને પાર્વતીજ કહે છે તો એ દેવો હિંદુના છે એ સ્પષ્ટ છે,

મહાદેવ પાર્વતી સંબંધે.

આરોપી તરફથી એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે અમે પણ એ દેવોને પુજીએ છીએ તો ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓ પણ કહે છે કે અમે સામ-જાણને દેવ તરીકે માનીએ છીએ.

એટલે એનો અર્થ એટલોજ છે કે:—જે પ્રમાણે હિંદુ અને મુસલ-માન કે પારસી કે ખ્રીસ્ત્યન એ તદ્દન જુદા જુદા ધર્મના માનવામાં આવે છે તે પ્રમાણે હિંદુ અને જૈન નથી, જૈન એ ધર્મ તદ્દન જુદો છે કે કેમ તે સવાલમાં ઉતરવાને કંઈ કારણ નથી. પણ એ બે કામમાં વિશેષ ભિન્નભાવ નથી એમ ઉપર બતાવ્યું છે તે શીવાય એ હકીકત પણ ધ્યાનમાં લેવાની છે કે જે તકરારી મંદીર જૈનોનું એટલે જૈન ધર્મનું કહેવામાં આવે છે તેમાં તેમના પોતાના તરફથી જે પુજારીઓ વખતો વખત રાખવામાં આવેલા છે તે હિંદુઓ છે એટલે પોતાના દેવને હિંદુ ધર્મના પુજારી ચાલે છે એમ થાય છે.

આરોપી તરફથી મહાદેવ વીજેરે દેવો સંબંધી દલીલ.

ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે આ મંદીરમાં જૈનોના તથા હિંદુના દેવ છે એમ ઠરાવું છું. એ દેવો ઘણા વરસથી તે મંદીરમાં છે એ વાત આરોપી પક્ષને પણ કયુલ જોવી છે અને ફરિયાદીના સાક્ષીઓ તો ઘણા વરસથી એમજ કહે છે, અને કામની હકીકત ઉપરથી પણ એમજ નીકળે છે પણ આરોપી તરફથી જે હિંદુના દેવો કહેવામાં આવ્યા છે તે સંબંધે જુદી જુદી જાતની તકરારો કરવામાં આવી છે તેનો વીચાર કરવાનો છે.

માલકી.

પહેલી તકરાર એવી છે કે એ મંદીર પાટણ જૈન સંઘની માલકી કબજાનું છે અને અમે સં. ૧૯૧૨ થી વહીવટ કરતા આવ્યા છીએ; એવા નામના ઉતારા વિગેરે આરોપી તરફથી રજુ કરવામાં આવ્યા છે (ની. ૧૪૪) એ સંબંધી એટલું કહેવું બસ છે કે એ મંદીર ઘણું જુનું છે અને કાંઈ એકલા માણસની માલકીનું નથી. આપણા દેવનું એક જુનું મંદિર ચારપમાં છે (ચારપમાં જૈનોની વસ્તી નથી) એમ

પાટણના જૈનોના ધ્યાનમાં આવ્યાથી તે લોકો ત્યાં સુખક, કેશર તથા પુખતો બંદોબસ્ત ત્યાં કરવા લાગ્યા, અગળ જતાં સં. ૧૯૩૭ માં જીનું જીર્ણ થયેલું દેહર નવું બંધાવ્યું અને તેને ફરતો કોટ બંધાવ્યો તે પછી સં. ૧૯૬૪-૬૫ કે તે આરસામાં ત્યાં આરસ નંખાવ્યો અને તેજ આરસામાં મંદિર બહારની જમીન સરકાર પાસેથી વેચાતી લઇ (૧૪૫-૧૪૬) બહારનો નવો કોટ અને તેમાં ધર્મશાળા બંધાવી. એ બધો ખર્ચ જૈનોએ કર્યો છે અને ગામ વાળાએ કશો ખર્ચ કર્યો નથી એ વાત ફરયાદીને કબ્બુલ છે પણ એ કારણસર મંદીરનું સાર્વજનિક સ્વરૂપ જતું રહ્યું એમ નથી, એ સાર્વજનિક નથી એમ આરોપી તરફથી પણ કહેવામાં આવતું નથી કે કહેવાય નહિ પણ ફક્ત જૈનો પુરતું સાર્વજનિક એમ કહેવામાં આવે છે પણ એક વખત મીલકત સાર્વજનિક હરાવ્યા પછી તે અમુક એક કોમની મીલકત છે એમ કહેવાય નહિ. ફક્ત અમુક એક કોમને તેનો વહીવટ કરવાનો વિશીષ્ટ અધિકાર છે એટલું જ થશે. ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે જૈન લોકોએ મંદીર ઉપર ખર્ચ કર્યાથી હિન્દુઓ વીરૂદ્ધ તેમની માલકી કે કબજો થયો એમ ખીલકુલ કહેવાય નહિ. ફક્ત હિન્દુઓને તેનો વહીવટ સંબંધે કંઈ કેટલો અધિકાર આપવો એટલો જ સવાલ રહેશે. પણ હિન્દુઓ વિરૂદ્ધ કબજો થયો એમ એવી સાર્વજનિક મીલકત સંબંધે ખીલકુલ કહેવાય નહિ, મીલકત સાર્વજનિક કહ્યા પછી કોઈ પણ ખાનગી માણસના મંદીર જેવી મીલકત સંબંધે શો હક્ક હોય તેમાં દર્શન પુજા વગેરે કરવાનો હક્ક એટલો જ તે સંબંધે વીરૂદ્ધ કબજો કેવી રીતે થઈ શકે; અને હકીકતમાં પણ હિન્દુઓ દર્શન કરવા આવતા એમ ફરિયાદી પક્ષનો પુરાવો છે અને પુજારી (ની. ૧૪૯) તથા ચોકીયાદ (ની. ૧૪) એ પ્રમાણે જ કહે છે. આરોપીના સાક્ષી પૈકી કોઈ ગામમાં રહેનાર નથી, છતાં હિન્દુ દર્શન કરવા આવતા નથી એમ કહેવા તૈયાર થાય છે તો પણ સાક્ષી ચંદુલાલે (ની. ૧૫૬) ખીજી જુખાતીમાં એમ કહેલું કબુલ રાખ્યું છે કે હિન્દુઓ આવે તે કહે કે અમને સામળાજીનું દર્શન કરાવો.

મંદીરમાંની મુરતીઓ ફેરવી નંખાય કે કેમ?

માટે એમ હરાવું છું કે હિન્દુ લોકો આ મંદીરમાં દર્શન કરવા આવતાં હવે ખીજો સવાલ એવો છે કે:-જૈનોએ વહીવટ શરૂ કર્યો

એટલે મંદીરમાં જે મુરતીઓ હોય તેમને ગમે તે રીતે ફેરવી નાખવાને તેમને હક્ક પોહોંએ છે કે કેમ ? આ કામમાં વિશેષ હકીકત એવી છે કે મંદીર પાટણ જન સંઘની માલકી કબજામાં કહેવામાં આવે છે, એ જૈન સંઘ એટલે કોણ એ કંઈ પુરાવામાં આવ્યું નથી પણ સંઘની તરફથી એક જુદી દુકાન સં. ૧૯૫૮ થી કાઢવામાં આવી અને ટ્રસ્ટીઓ વિગેરે નેમવામાં આવેલા છે એવી કંઈ હકીકત નીકળી છે, આરોપી ૧ ટ્રસ્ટી પૈકી નથી પણ સંઘ તરફથી ચારૂ મંદીરનો વહીવટ જીવે છે, એટલે ત્યાં નોકર ચાકર વિગેરેનો પગાર આપવાનું તથા નવું બાંધકામ વિગેરે દેખરેખ રાખવાનું કામ કરતો પણ ચોટેલી મુરતીઓ ઉખેડવી એવું મહત્વનું કૃત્ય તે પોતાની જાયાબદારી ઉપર કરી શકે એમ ખીલકુલ જણાતું નથી. આરોપી તરફથી જે હકીકત કહેવામાં આવે છે તેમાં એ કૃત્ય જૈન સંઘ કે કમીટીએ દરાવ્યું હતું એમ ખીલકુલ આવતું નથી અને એવી હકીકત હોત તો શુદ્ધબુદ્ધી વખતે સાખીત થાત પણ ઉલટ જે હકીકત કહેવામાં આવે છે તેમાં એ કૃત્ય તદ્દન બે દરકારથી કરવામાં આવ્યું છે એમ જણાશે. ગુન્હાની તારીખ પહેલાં ત્રણ મહિના ઉપર એક વખત ચંદુલાલ નહાલચંદ (ની. ૧૫૬) આરોપી ૧ ને વાત કરેલી કે ત્યાં કીડીઓ થાય છે. વચમાં કંઈ વાત થએલી નહિ તે પછી પુનઃમના આગલે દહાડે (ગુન્હાના આગલે દહાડે) ચંદુલાલ ચારૂમાં આરોપી ૧ ને તે વાત કહે છે ત્યારે આરોપી કહે છે કે મજૂરો છે તેની પાસેથી દરાવ અને આરસનું પાટીયું છે તે નંખાવ. એ વખતે તે મંદીરની ધર્મશાળામાંજ હતા છતાં શું કામ કરવાનું છે તે જોવા આરોપી જતો નથી કે આરોપી ૫ ને ત્યાં દેખરેખ રાખતો હતો તેને કે મજૂરોને કહી રાખતો નથી અને ખીજે દીવસે બપોરની ટ્રેનમાં ચાલી જાય છે અને ચંદુલાલ એકલો તે પછી તે કામ પીતાંબર પાસેથી કરાવે છે એટલે ફક્ત પીતાંબરનેજ કહી જાય છે અને પાટીકે બેસાડ્યા પછી મુરતીઓ કેવી રીતે બેસાડવાની તે કહી રાખતો નથી. અને પોતે નજીકના ગામમાં ચાલી જાય છે અને સાંજે આવીને જીવે છે તો મુરતીઓ ઉખેડેલી પણ પાટીયું પુરતું નહીં માટે બેસાડેલું નહિ એ હકીકત માનવા જેવી નથી એટલુંજ નહીં પણ એજ સાક્ષીએ ખીજી જીયાનીમાં એમ કહેલું છે કે એ મુરતીઓ કોણે ઉખેડી તે મને ખબર નથી અને તે ઉપરથી એમ જણાય છે કે એ સાક્ષીના સલાહથી એ કામ થયેલું છે અને પોતે ખીજા નજીકના ગામ ચાલી ગયો છે; અને તેથી તેની

ગેરહાજરી હતી અને તે પણ પીતાંબરે અતાવેલા હાલના આરોપીઓ ઉપરાંત પોતે આરોપીમાં હોવો જોઈતો હતો.

એ મુરતીઓ પ્રથમ પણ ઉખેડેલી.

આરોપીઓ તરફથી એમ કહેવામાં આવે છે કે મહાદેવ વિગેરે મુરતીઓ પ્રથમ પણ ઉખેડેલી હતી. ગણપતીના પાછળ આરસ છે તેજ પ્રમાણે પારવતી આરસમાં કોચીને બેસાડેલી હતી એવી હકીકત કામમાં નીકળેલી છે અને કોર્ટ પોતે મંદીર જોવા ગયેલી તે વખતે તેવીજ સ્થિતિ જણાયેલી. સં. ૧૯૬૪-૬૫ માં આરસ કર્યો તે વખતે એ થયું છે એમ કહેવું છે પણ તે વખતનો પ્રત્યક્ષ કામ કરનાર કે કરાવનાર કોઈ સાક્ષીમાં આવતો નથી પણ સ્થિતિ ઉપરથી એમ જણાય છે કે એવું હોવું જોઈએ. તેજ પ્રમાણે મહાદેવની જલાધારી પણ તેજ વખતે બેસાડેલી એમ કહેવું છે. મહાદેવનું પ્રથમ લીંગ હતું અને પછી જલાધારી થઈ એવું ફરીયાદીનો સાક્ષી પણ કહી ગયેલો છે. (ની. ૪૯ અને તે બદલની સ્પષ્ટતા થઈ નથી, જલાધારીનું કાણું નાનું હોવાથી લીંગ ઉખેડ્યા વગર જલાધારીમાં બેસાડાય નહિ એમ સાક્ષી (ની. ૧૬૪) પ્રત્યક્ષ જોઈને કહે છે અને તે પ્રમાણે હોવું જોઈએ એમ લાગે છે પણ મહાદેવ છોમાં બેસાડેલો હતો એમ ફરીયાદીનો તેજ સાક્ષી (ની. ૪૯) કહે છે અને બીજા સાક્ષી પણ કહે છે અને જલાધારી કોણે બેસાડેલી તે બદલની પુરી હકીકત આરોપી તરફે આવતી નથી એ હીંદુઓએ બેસાડેલી હોવી ન જોઈએ એમ આરોપીઓનો સાક્ષી (ની. ૧૪૯) કહે છે એટલે પ્રથમ જલાધારી ન છતાં એવો સુધારોજ જેને કહેવો જોઈએ તે કેમ થયો તેનો કશો ખુલાસો આરોપી તરફથી આવતો નથી.

મુરતીઓ સ્થાપીત હતી કે કેમ ?

એક વખત મુરતીઓ ઉખેડી હોયતો બીજી વખત પણ ઉખેડવાનો હક પ્રાપ્ત થાય છે એમ નથી એ ફક્ત શુદ્ધબુદ્ધિનો સવાલ છે, મહાદેવ વિગેરે મુરતીઓ રીતસર શાસ્ત્ર પ્રમાણે સ્થાપીત કરેલી છે કે નહિ, એ મહત્વનો સવાલ નથી, અને તે જોવાનું આ કામની હકીકતમાં બીજાકુલ કારણ નથી. જુની મુરતીઓ છે એ વાત કબુલ છે અને તે બેસાડેલી હતી એટલીજ વાત બસ છે, અને બેસાડેલી મુરતીઓ ઉખેડવું એ ધણુંજ

જોખમ ભરેલું છે અને તેથી તે મુરતીને પવીત્ર માનનારાઓની લાગણી દુખાય એમ દરેક માણસ જાણતો હોવો જોઈએ એમજ માનવાનું છે અને આરોપીઓ એ પ્રમાણે માનતા ન હોય એમ માનવાને કંઈ કારણ નથી. એસાડેલી મુરતીઓ ઉખેડેલી છે તો તે યોગ્ય કારણસર ઉખેડેલી છે એમ બતાવવાનો જોખો આરોપીઓ ઉપર છે. તેમના તરફની હકીકત માનવા જેવી નથી એટલુંજ નહિ પણ સમાધાનકારક પણ નથી. કંઈપણ પ્રથમ તૈયારી કર્યા વગર મુરતીઓ ઉખેડેલી છે, અને ઉખેડેલી પડી મુકી છે અને એવી મુરતીઓ જોઈ લાગણી દુઃખાય એમ આરોપીઓ સમજતા હોવા જોઈએ. પાટીયું એસાડ્યા પછી તેના ઉપર મુરતીઓ એસાડવાની હતી એમ કહેવામાં આવે છે, પણ તે સ્પષ્ટ નથી અને જેવીને તેવી એસાડવાનો સ્પષ્ટ ધરાદો સાબીત થાય તો આરોપીઓ વિરુદ્ધ વખતે ગુનહો ના સાબીત માનવામાં આવત, પણ એ હકીકત સ્પષ્ટ નથી એટલુંજ નહિ પણ સાક્ષીથી ચંદુલાલને મુરતીઓ હજી એસાડવા તૈયાર છે એમ પુછતાં સીધો જવાબ આપતો નથી. અને એસાડીએ એમ કહે છે, આરોપીઓ તરફથી મહાદેવ પાર્વતી એ દેવોને નામ આપવામાં આવતું નથી એટલુંજ નહિ પણ મહાદેવને ઝોરસીઓ વીગેરે અપમાનકારક શબ્દથી તેનું વર્ણન ચંદુલાલ વિગેરે આરોપીના સાક્ષી કરે છે.

ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે આરોપીઓએ જે પોતાને માથે શુદ્ધયુદ્ધિ બતાવવાનો જોખો હતો તે સાબીત કરેલો નથી અને મંદીરની હકીકત ઉપર બતાવેલી છે તે ઉપરથી આરોપી ૧ જેવો માણસ જે દ્રકત મંદીરનો વહીવટ કરતો હતો તેણે યોગ્ય સલાહ વગર અગર હીંદુઓની સંમતી વગર મુરતીઓ ઉખેડવાનું જેવું મહત્વનું કામ કર્યું છે તેમ કરવાને તેને અધિકાર નહોતો એટલુંજ નહિ પણ તેની શુદ્ધયુદ્ધિ પણ જાણતી નથી. પ્રથમ એક વખત ઉખેડેલી હતી એમ કહેવામાં આવે છે પણ તે સંબંધીની પુરતી હકીકત કોઈ આગળ આવેલી નથી, અને તે વખતે તે કૃત્ય ગુન્હાહત નહતું એમ નથી, અને તેટલીજ વાત પકડી ફરી બીજી વખતે એસાડેલી મુરતી ઉખેડી નાખવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થતો નથી કે તેના ઉપર આધાર રાખી ફરી ઉખેડાય નહિ એમ ઉપર બતાવેલું છે.

તો થયેલું કૃત્ય ફો. ની ક. ૨૫૬ પ્રમાણે ગુન્હાહત થાય છે એમ કારણ છે.

કૃત્ય કોણુ કરેલું ?

બીજો સવાલ એ કૃત્ય કોણુ કરેલું તે છે એ સંબંધે ઘણી તકરાર છે, ફરીયાદીએ પ્રથમ પોલીસ આગળ જાહેરાતમાં પાંચે આરોપીઓના નામ બતાવેલાં ખરાં પણ નં. ૨-૩-૪ ના બાપનાં નામ બતાવેલાં નહિ અને સાક્ષીમાં અબદુલ રહેમાન સલાટનું નામ બતાવેલું અને પીતાંબરનું નામ બતાવેલું નહિ.

ફરીયાદીને કેવીબખર મળી.

કામમાં જે હકીકત આવેલી છે તે ઉપરથી ફરીયાદીને મુરતીઓ ઉમેડયાની બખર સાંજે હાલા બારોટ (ની. ૧૩) પાસેથી પડી. હકીકત માં અમને એમ લાગે છે કે મુરતીઓ ઉમેડેલી જોઈ તે કૃત્ય મુસલમાન પાસેથી કરાવેલું હોવું જોઈએ એમ માની અબદુલ રહેમાનનું નામ બતાવ્યું અને ફરીયાદી (ની. ૭) કહે છે કે પાછળથી બીજી હકીકત મારુમ પડ્યું તે પીતાંબરની જુઆની જે વખતે પોલીસ આગળ થઈ તે વખતે ખરી હકીકત બખર પડેલી હોવી જોઈએ; એ સંબંધની હકીકત તપાસ કરનાર પોલીસ અમલદારે પોતે થઈને સાક્ષીમાં આવી બતાવવી જોયતી હતી એની આરોપી તરફની તકરાર બરાબર છે પણ તેટલાજ કારણસર પાછળથી જુદી હકીકત ઉભી કરી છે એમ માનવા કારણ નથી.

આરોપી ૧ ની ગરહાજરી સંબંધી

આરોપી ૫ ત્યાં દેખરેખ રાખવા માટે હતોજ, આરોપીઓ નં. ૧ થી ૪ ત્યાં ક્યારે આવ્યા અને ક્યારે ગયા તે સંબંધની હકીકત સ્પષ્ટ નથી. આરોપી ૧ તરફથી પણ જે સાક્ષીઓ રજુ છે તે જુદાછે, (ની. ૧૫૨-૧૫૬-૧૭૨) સાક્ષી ચંદુલાલ (ની. ૧૫૬) ભરોંસાને પાત્ર નથી એમ ઉપર બતાવેલું છે. સાક્ષી (ની. ૧૭૨) એવોજ છે તે ફક્ત ૧૫ ગાઉ આવે છે તે સવારથી સાંજ સુધી ચારપ રહે છે અને એમના એમ નકામા બેસી રહે છે અને તડકાનું કારણ બતાવે છે. સાક્ષી (ની. ૧૫૨) પણ કહે છે કે પાટણ જતી વખતે તથા પાટણથી આવતી વખતે આરોપી ૧ સાથે હતો તે હકીકત આરોપી ૧ ની હકીકતથી ખોટી પડે છે તેજ પ્રમાણે ગાડીમાં બેસી રેશન ઉપર ગયો તે હકીકત ઉઘડ જુદી જણાય છે તેજ પ્રમાણે જતી વખતે ચંદુલાલે પચાશન ઉપર સુધારો કરવા સંબંધે

પુછ્યું તે હકીકત પણ ચંદુલાલની હકીકતથી ઉલટ પડે છે. એટલે આ-
રોપી બતાવે છે તે પ્રમાણે ગેરહાજરી સાબીત નથી. આરોપીઓ નં. ૨
-૩-૪-૫ તરફથી પુરાવો નથી.

મુખ્ય સાક્ષી પીતાંબર છે.

હવે દરિયાદ તરફથી જે સાક્ષીઓ થયા છે તેમાં કંઈ વખતે
ગુન્હો બન્યો તે સંબંધે પીતાંબર અને અબદુલ રહેમાનની જુથાની અને
ગોકાજી (ની. ૧૪) અને હાલા બારોટની જુથાનીમાં (ની. ૧૩) તફાવત
છે, અમારા માનવા પ્રમાણે ગોકાજીએ અને હાલા બારોટે ફક્ત મુરતીઓ
ઉખેડેલી જોઈ છે તે શીવાયની તેમની હકીકત અમને ખરી લાગતી નથી
પણ ગોકાજી ત્યાંનો ચોકીયાત છે તે પાંચે આરોપીઓની તે દીવસની
હાજરી બતાવે છે. તે ખરું નહિ માનવા કારણ નથી તે શીવાય
અબદુલ રહેમાન (ની. ૫૧) પણ હાજરી બતાવે છે, અને પીતાંબરને
ટવકો કચો તે આરોપી ૫ એ એમ અવાજ પરથી કહેછે. ચંદુલાલ
ત્યાંજ રહેતો હતો અને ઘણા દહાડા કામ ચાલતું હતું તો અવાજ ઓળ
ખવા હરકત હતી એમ નથી. અને મુખ્ય સાક્ષી પીતાંબર છે. (ની. ૮)
તેના કહેવા પ્રમાણે આરોપી ૫ હથેડા ટાંકણા લઈ આવ, એવો ટવકો
કચો અને અંદર જતાં આરોપી ૧ એ મુરતીઓ ઉખેડવા કહ્યું મેં નાં
પાડી એટલે તેણે પોતે થઈને ઉખેડી. ઉલટામાં ચંદુલાલે નં. ૫ એ
ઉખેડી એમ કહે છે પણ તેના ખુલાસો તેણે ફરતપાસમાં આપ્યો છે કે
એ ગભારામા હતા એટલે ચંદુલાલનું નામ આપ્યું તે ખુલાસો ખોટો
માનવા કારણ નથી. આરોપીઓ ૧-૫ ગભારામાં હતા અને આરોપીઓ
૨-૩-૪ બહાર છત્રીના થાંપલા પાસે હતા અને ઝટ કરો એમ આરોપી
૧ ને કહેતાં એમ કહેછે એ હકીકત ખોટી માનવા અમને કારણ જણાતું
નથી પાછળથી એક પીળું પાટીયું મેં કાઢ્યું અને પછી બીજું મોઢું
પાટીયું મહાદેવ ખેસાડેલા તે જગ્યામાં ખેસાડવા કહ્યું તે પુરતું નહિ અને
મસાલો નહિ માટે ખેસાડ્યું નહિ એમ કહે છે એ બધી હકીકત અમને
ખરી લાગે છે, આરોપી ૧ ત્યાં નો વહીવટ કરનાર હતોજ અને આરોપી
૫ ત્યાં દેખરેખ રાખતો હતો તો આ પ્રસંગે પણ હાજર હોય એ સંભવીત
છે અને આરોપીઓ નં. ૨-૩-૪ નું ખોટું નામ દેવા આ સાક્ષીને કંઈ
કારણ હતું એમ જણાતું નથી ચારે આરોપીઓ સવારે બળદ ગાડીમાં

આવ્યા અને બળદ ગાડીમાં સાંજરે ગયા એમ એનું કહેવું છે, આરોપી તરફથી એમ કહેવામાં આવેલું છે કે આ સાક્ષી પીતાંબરેજ મુરતીઓ ઉખેડેલી છે, પણ આ સાક્ષી ત્રણ મુરતીઓ આરોપીએ ઉખેડી એમ ખતાવે છે તેમાં ગણપતી ઘણા મોટા છે અને એમાં કેટલોક વખત ગયો હશે અને એ હકીકત ખોટી હોય, એ સાક્ષીને ઉલટમાં વિસ્તારપુર્વક હકીકત કદ મુરતી પ્રથમ ઉખેડી બિગેરે હકીકત પુછવામાં આવત અને તેમ કરવાથી સાક્ષી કેટલો ખરો છે કે ખોટો છે તે જણાયા વગર રહેત નહિ પણ તે સંબંધે એકે સવાલ પુછવામાં આવ્યો નથી. આ સાક્ષીની હકીકત અમને ખરી લાગે છે એટલે સંગન મતથી આ પાંચે આરોપી-ઓએ આ બુન્હો કર્યો છે એમ થાય છે.

કામમાં ખીજી તકરારો ખતાવવામાં આવી છે પણ તેનો વિશેષ વિચાર કરવાનું અમને કારણ જણાતું નથી. ફરિયાદી તરફથી તથા આરોપી તરફથી શાસ્ત્રીઓની (ની. ૭૧-૧૬૪) જુખાની લેવામાં આવી છે પણ તેનું મહત્વ કામમાં કશું નથી. શાસ્ત્રોક્ત લીંગ એ છે કે નહિ તેનું ઉદ્ધાપન થાય કે નહિ વિગેરે સવાલ મહત્વના નથી.

એ બુન્હાઇત કૃત્ય આરોપી ૧ ત્યાં વહીવટ કરતો હતો તેની સંમતી વગર થયેલું ન હોવું જોઇએ. અને તેની સંમતી વગર થઇ શકત નહિ માટે તે વધારે સબને પાત્ર છે. ફરિયાદી તરફથી ની. ૫૪ ની અરજ ઉપર આધાર રાખી પ્રથમ એક લેહરનો વીચાર એમજ મુરતીઓ ઉખેડવાનો હતો એમ સાખીત માનવા માગે છે પણ તે હકીકત સાખીત નથી અને તે હાલના આરોપીઓ વિરુદ્ધ પુરાવામાં લેવાય નહિ, જૈન સંઘનો એવો પ્રથમ ઇરાદો હતો અને તે કામ લેહરથી થયું નહિ અને હવે હાલના આરોપીઓ પાસેથી કરાવ્યું એવો કસો પુરાવો કામમાં નથી.

શ્રાવકોના વહીવટ સંબંધે ઉપર કહેવામાં આવ્યું છેજ. તેમનો વહીવટ હોય તો પણ મુરતીઓ એવી રીતે ઉખેડવાને હક પહોંચતો નથી.

માટે જે કૃત્ય થયું છે તે હીંદુ લોકોના ધર્મને અપમાન પહોંચશે એમ જાણી અને તેવા અપમાન પોહોંચાડવાનો ઇરાદાથીજ થયું છે એમ ઇરાવું છું, અમે પણ આ દેવને પુણ્યે છીએ તે તેમને કેમ ઉખેડીએ

વિગેરે તકરાર આરોપીઓ તરફથી ઉઠાવેલી છે, પણ એ ફક્ત પાછળથી કહેવું છે અને તેમના પુરાવાથી એ લોકોએ એ સુરતીને વધારે પૂજ્ય માને છે એમ જણાતું નથી.

અમારું નાનું પરીધર અને નાના સામળાજી પણ ઉખેડેલા છે એમ કહેવું છે, પણ તે ગુન્હાની તારીખે ઉખાડેલું હતું એમ સ્પષ્ટ નીકળતું નથી અને પોતાના નાના દેવ કંઈ સુધારા માટે ઉખેડે તો જે દેવને હીંદુઓ પૂજ્ય માને છે અને જે એસાડેલા દેવ હતા તેમને તે ઉખેડે એમ કહેવાય નહિ. જુનું પચાશન ઉપરનો લેખ (ની. ૧૨૩) રજુ કરવામાં આવ્યો છે તે ઉપરથી એટલું જ થશે કે એ જુનું મંદીર છે. સભા મંડપમાં પોડીઓ હતો તે પણ પ્રથમ ઉખેડેલો એમ ફરિયાદી તરફથી કહેવામાં આવે છે એ વાત આરોપી તરફથી કયુલ રાખવામાં આવતી નથી પણ તેના ઉપર આધાર રાખી પોડીઓ ઉખેડ્યો તો કોઈએ તકરાર કરી નથી માટે આ દેવ ઉખેડીએ તો કોઈ તકરાર કરે નહિ, એમ માનીને વખતે આરોપીઓએ એ કૃત્ય કયું હશે એવી તકરાર છે, પણ તે બરાબર નથી. તે ઉપર જે પ્રથમ વીવેચન કયું છે તે ઉપરથી જણાશે. તા. ૨૩ નો ગુન્હો છતાં તા. ૨૯ સુધી ફરિયાદ કેમ થઈ નથી એવી તકરાર છે પણ સાર્વજનિક કામ હોવાથી અને દીવાન સાહેબ પણ તે અરસામાં અવ્યા હતા વગેરે કારણો યોગ્ય છે માટે ફે. ની. ક. ૨૫૬-૫૦૨ પ્રમાણેનો ગુન્હો આરોપીઓ વિરૂદ્ધ સાબીત માનવામાં આવે છે

હુકમ.

અને હુકમ કે આરોપી ૧ એ શ. ૩૦૦ નો દંડ આપવો, નહિ આપે તો ૬ છ મહીનાની સખત કેદની સજા ભોગવવી અને આરોપીઓ નં. ૨-૩-૪-૫ એ દરેકે શ. ૧૫૦ નો દંડ આપવો, નહિ તો દરેકે ૪ ચાર મહીનાની સખત કેદની સજા ભોગવવી. તા. ૨૪-૪-૧૬.

(ધ. સ.) જી. આર. અગાસ્કર

પા. ફે. ન્યા. વ. ૧

પરિશિષ્ટ. ૬૩.

પાટણ-ચારૂપ કેસ સંબંધી મંદીર ઉપરથી જપ્તી
ઉઠાવવાનો

ઠરાવ.

આ. પાટણ તાલુકાના ફોજદારે શેરા નં. ૧૪૫૩ તા. ૨૫-૧૦-૧૫ ચારૂપ ગામે સામળાજીના મંદીરમાં શ્રાવક લોકોએ મુરતી ઉઘાપન કરી છે, તે મંદીર સાર્વજનિક હોવાથી દર્શન કરવામાં મોટું તોફાન થવાનો સંભવ છે માટે કામનો આખર નીકાલ થતાં સુધી સરકાર જમીમાં રહેવા કરેલા રીપોર્ટ લગત થયેલ ઠરાવ. કીર મુ. નં. ૫ સ. ૧૮૧૫-૧૫.

ઠરાવ.

હુકીકત.

મોજે ચારૂપ તા. પાટણ ગામે એકજ મંદીરમાં હીંદુના દેવ શ્રી માહાદેવ પાર્વતી અને ગણપતી અને જઘનના દેવ શ્રી સામળાજી છે. અને તે એક ઠેકાણે છે. હીંદુના દેવની પુજા તથા જઘનના દેવની પુજા એકજ પુજારી કરે છે, હીંદુના દેવ પૈકી શ્રી માહાદેવની ખીજ કોષ્ટ હરામખોરોએ ઉખેડી નાખી છે, તે બાબતનું કામ રા. પાટણ પહેલા વર્ગના ફોજદારી ન્યાયાધીશીમાં ચાલે છે. સદરહુ ગામે પાટણના કેટલાક ગૃહસ્થો ગયા હતા તે પૈકી જઘન લોકોને દર્શન માટે પેસવા દીધા, અને તે સીવાયના લોકોને મના કરી. જે લોકોને મના કરવામાં આવી તે લોકોએ આ. પાટણ તાલુકાના ફોજદાર તરફ રીપોર્ટ કર્યો કે, દેવસ્થાન સાર્વજનિક હોવાથી અમને અંદર જતાં જૈન લોકોએ પોલીસની મદદથી અટકાવ્યા. સદરહુ રીપોર્ટ સાથે રાખીને આ. ફોજદારે આજ રોજ તા. ૨૫-૧૦ નો રીપોર્ટ કર્યો છે કે, આવી રીતે અટકાવ થવાથી મોટું તોફાન થવાનો સંભવ છે. તેથી સદરહુ મંદીર માજીસ્ટ્રેટ કોર્ટમાં કામ ચાલે છે તેનો નીકાલ થતા સુધી સરકાર કબજે રાખવું.

પોલીસની મદદ માટે તપાસ થવા બાબત.

૨ ઉપર પ્રમાણે હકીકત આ. તાલુકા ફોજદારે જાહેર કરેલી છે. આં ફોજદાર જે હકીકત લખે છે તે સંભવનીય લાગે છે. દીવાળી ઉપર ઘણા હીંદુ લોકો તથા જૈન લોકો સદરહુ મંદીરમાં દર્શન માટે જશે અને તે વખતે હીંદુ લોકોને અટકાવવામાં આવે અગર જમન લોકોને અટકાવવામાં આવે તો તોફાન થવાનો સંભવ છે. એ દેવસ્થાન સાર્વજનિક છે. તેમાં જવાનો જમન લોકોને તથા હીંદુ લોકોને સરખો હક્ક છે. તે બાબત ચોકસી કરવી એ જરૂર છે. જમન લોકોને પોલીસની મદદ શા કામ માટે અને કેવી રીતે મળેલી છે, એ પણ જાણવી જરૂર છે.

મંદીર સરકાર કબજે.

૩ ઉપરના કારણોથી હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહુ મંદીર સરકાર કબજે લેવું. તે રાં પહેલા વર્ગ ફોં ન્યાં નો દરાવ થતા સુધી રાખવું; અને હીંદુ તથા જમનના દેવ અપુજ્ય ન રહે એટલા માટે પુજારીને પુજા કરવાની સવડ આ. ફોજદારે કરી આપવી, પુજારી શીવાય બીજા કોઇ લોકોને મંદીરમાં પેસવા દેવા નહીં આ પ્રમાણે આં ફોજદારે તજવીજ કરવી.

ઠરાવ.

૪ આં ફોજદારને જે હકીકત જાહેર કરેલી છે તે બાબત પુરાવો આપવા સાર્તાં ૩૦ આક્ટોબર સન ૧૯૧૫ ના રોજ અને પહે પુરાવો રજુ કરવા પટાણુ મુકામે હાજર થવા નોટીસ આપવી. તેજ પ્રમાણે સામાવાળા શાહ ચંદુલાલ ન્યાલચંદ તથા લેહેચંદ આલમચંદ ઉપર બતાવેલી તારીખે જવાબ આપવા સાર નોટીસ કહાડવી.

પોલીસના ખુલાસા બા.

૫ હાલ ત્યાં જે પોલીસ રાખવામાં આવી છે તે કોના હુકમથી, શું કામ કરવા માટે અને શા આધારે રાખેલી છે તે વીષે રા. રા. કડી પ્રાંત પોલીસ નાયબ સુબા સાહેબ તરફ લખી ખુલાસો મંગાવવો.

૬ આ ઠરાવ ફો. ની. ૬ ની કલમ ૬૦૧ પ્રમાણે કરવામાં આવે છે તા. ૨૫ અક્ટોબર સ. ૧૯૧૫ મું ઉંઝા.

(Sd) J. B. Mohite.

પાટણ વી. ફો. ન્યા વર્ગ ૧

X

X

+

X

જપ્તી ઉઠાવવાનો

ઠરાવ.

કામના કાગળો ન્યાં આં પાટણ તાલુકા ફોજદારનો રીપોર્ટ નં. ૧૦-૧૧-૧૨ નો ૨૦ ૨૦ કડી પ્રાંત પોલીસ નાયબ સુબા સાહેબ મારફત આવ્યો તે ન્યાં માં ચારપના સામળાજીતું મંદીર સરકાર કબજે રાખવા તા. ૨૦-૧૦-૧૬ નો દરમીયાન હુકમ થયો છે, તેમાં દીવાળીના તહેવારોમાં ચારપગામે ધણા જૈન તથા હીંદુ લોકો જવાના અને તેથી સુલેહનો ભંગ થવા બાબત લખેલું છે, તે દીવાળીના તહેવારો સલાહ શાન્તીથી પસાર થયા છે, વળી ચારપગામના લોકોથી હકીકત પુછતાં પણ સુલેહનો ભંગ થવા સંભવ નથી, એમ ૧૧ ના કાગળથી ખાતરી કરી લીધી છે, એટલે તેવોએ પુર્વવત દર્શન-બાધા આખડી કરવાની છુટ રહેવા માગણી કરી, અને સુલેહનો ભંગ ન થવા પણ ખાતરી આપેલી છે માટે તે પ્રમાણે તેમને દર્શન-બાધા-આખડી કરવા હરકત હવે રહેશે નહી, એટલે હવે જપ્તી રાખી લોકોને દર્શનની-બાધા-આખડીની હરકત કરવા કારણ રહેતું નથી. સખ્ય ફોજદારી નીં ૬ ની કલમ ૬૦૪ અનવયે સરકાર જપ્તી ઉઠાવવામાં આવે છે.

જમીમાં જે જે વરતુ જેમને સોંપી છે તે તેમને પરત સોંપવી. પાવતી લેવી. તા. ૧૧-૧૧-૧૬ મુ. વાગડોદ.

(સ) સંપતરાવ ગાયકવાડ.

ઇ. પાટણ વી. ફો. ન્યા. વર્ગ ૧.

અસલ મુ. કરનાર.

કલ્યાણરાય રસીકરાય.

ખરી નકલ.

J. B. Mohite,

૩૧-૧૦-૧૬.

વી. ફો. ન્યા.

આ બાબત નાં વરીષ્ટ કોર્ટમાં થયેલી તપાસણી અરજ નાં મંજુર થઈ છે.

પરિશિષ્ટ. ૬૪

‘એકાદશ રૂઢ છે’

રા. વાડીલાલ લલ્લુભાઈની જીખાનીનો રૂકરો.

(પાટણ મહાસના ફોજદારી ન્યાયધીશ ૨ વર્ગની રૂબરૂ)

સવાસ-ચારપ ગામના મંદીરમાંથી મહાદેવ, પારવતી, ગણપતી વીગેરે દેવની મુર્તીઓ ઉખેડી નાખ્યાના સંબંધમાં તમારે શું કહેવાનું છે ?

જવાબ-હું ભાદરવા સુદી ૧૪ ના રોજ પાટણથી ચારપ ગામમાં જઈને દીવસે ત્યાંહાં રહ્યો હતો તે વખતે ચંદુલાલ નાહાલચંદે મને પુછ્યું કે હહેરામાં મહાદેવજી (એકાદશરૂઢ) છે તેનું અને દેવ શામળાજીનું પાણી ભેંતોમાં પેશી કાડીઓ નીકળે છે, માટે એની દુરસ્તી કરાવીશું કે ? ત્યારે મેં હા.કહી એ દુરસ્તી કરવા માટે મહાદેવજીનો નીચેનો પથરો તોડી કાઢી અને ગણપતિ તથા પારવતી ભીંતમાં અમારા શામળાજી જોડે હતા તેમને ભીંતમાંથી ઉખેડી કાઢવા અને તળે પથરો નાંખાવવો એટલે દુરસ્તી ખરોખર થશે એમ મેં કહ્યું હતું.

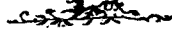
(પાટણ મ. ફો. ન્યાયાધીશ

લ. વિ. કાનડેની રૂબરૂ)

પરિશિષ્ટ ૬૫

‘ચારૂપના દહેરામાં ગણપતિ છે.’

રા. કેશવલાલ મંગળચંદની જીખાનીમાંથી ફકરા.

(પાટણ ફોજદારી ન્યાયાધીશ વર્ગ ૧ ની ૩૫૩)

(સરતપાસમાં રા. કેશવલાલ કહેછે:-)

અમારા દેવલમાં તીર્થ ફરે સીવાય દેવીઓ વિગેરેની મુરતીઓ હોયછે. એ બીજી દેવીઓ વિગેરે દેવો હોય તેની પુજા વીગેરેની વ્યવસ્થા જૈન તરફથી થાય.

ચારૂપના દહેરામાં ગણપતી છે તે મારા જોવામાં આવ્યો છે.

પરિશિષ્ટ ૬૬

‘બધા દેવોને અમે પુલએ છીએ.’

રા. પુનમચંદ રામચંદની જીખાનીમાંથી ફકરા.

(પાટણ ફોજદારી ન્યાયાધીશ વર્ગ ૧ ની ૩૫૩)

સવાલ-એ દહેરાની અંદર જલાધારી વીગેરે જોવામાં આવ્યું છે ?

જવાબ-ના, જલાધારી એટલે શું તે મને સમજણ પડતી નથી. જલાધારીનો આકાર વકીલે કાઢી બતાવ્યો તે ઉપરથી સાક્ષી કહે છે કે એવા આકારવાળું પળાસન ઉપર છે તે આસરે ૮-૯ વરસથી જોવું છું.

કોર્ટ-તે પહેલાં ન હતું જ એમ તમારું કહેવું છે ?

જવાબ-જલાધારીના વચમાં એક કાળા રંગની મુર્તી છે. એ કાળી મુર્તી જલાધારીમાં કોચીને ધાલેલી છે. એ કાળી મુર્તિ આરપાર જઈ

શકે એવી નથી કારણ ઉપરથી જાડું છે, અને તમે પાતળું છે એટલે કાળી મુર્તીનું ઉપર મથાળું જળાધારીના કાણા કરતાં મોટું લાગે છે. એ કાળાદેવ પહેલા છુટા-હતા, જર્ઘન દેવળમાં ઘણામાં ગણપતિ, દેવીઓ તથા એવા દેવો વીગરે હોય છે.

કોર્ટ—એવા એટલે કાળી મુર્તી કહી તેવા ?

(જવાબ) એવા ઉપરના અધા દેવને અમે માન આપીએ છીએ અને પુજીએ છીએ.

(પાટણ ફોજદારી ન્યાયાધીશ વર્ગ ૧ એ.

ગાંધી રથનાથ અગાસકરની રૂબરૂ)

પરિશિષ્ટ ૬૭

‘ ખસાડીએ. ’

રા. ચંદુલાલ નહાલચંદની જીભાનીમાંથી ફકરા.

(પાટણ ફોજદારી ન્યાયાધીશ વર્ગ ૧ ની રૂબરૂ)

હું મારા ધર્મ પ્રમાણે સોગન ઉપર લખાવું છું કે મારું નામ ચંદુલાલ છે. મારા બાપનું નામ નહાલચંદ છે મારી ઉંમર આસરે ૫૫ વર્ષની છે, મારી જાત શ્રાવક વાણીયા છે. મારો કસબ વેપાર છે. હું રહેવાસી પાટણ છું.

(સરતપાસમાં)—ચાંપનું દેરાસર તથા તે અંગની મીલકત અને કબજે વહીવટ જર્ઘન સ્વેતાંબર સંઘનો છે. જાતી ગોપાળ કેશવરામને ઓળખતો. એ મરી ગયો છે. નહાલચંદ ખેમચંદને ઓળખતો અને કુંભાર ગોપીન્દ વસ્તાને ઓળખું એ બંને મરી ગયા છે, અમારા દેવળમાં ગણપતી દેવીઓ હોય છે. તથા લઘરવ અને હનુમાનની મુર્તી હોય છે. બાણ અગર લીંગ કહેવાય તેવું પણ કોઈ ઠેકાણે હોય

છે એ જે દેવ અમારા દહોરામાં હોય છે તે અમારા દેવ છે. ચા-
રૂપમાં ગયા ભાદરવા સુ. ૧૩ ના રોજ હું ગયો હતો તે મારી ઉગરાણી
ત્યાં છે માટે અને પુનમ આવતી હતી, માટે દરશન કરવા. આરોપી ૧ ને
ઓળખું એ મારા ગયા પછી બીજે દીવસે ત્યાં રેલગાડીમાં આવેલો પછી
એ આરોપી ૧ પુનમને દહાડે પાછો આવ્યો તે રેલગાડીમાં. આરોપી ૧
સાથે મારી વાતચિત ચૌદસના રાત્રે થઈ હતી તે એવી કે મેં કહ્યું કે
મોટા પપ્પાસન ઉપર ગણપતિની જોડે ત્યાં કને કીડીઓ નીકળે છે અને
પાણી ભરાઈ રહે છે તેથી આ દુરસ્ત કરાવવાની જરૂર છે ત્યારે વાડીલાલ
કહે કે કારીગર અહીંયાં છે, તે કરાવી લેજો. પાણીઓ ભરાયાથી
કીડીઓનું મરણ થાય. અમારા ધર્મ પ્રમાણે કીડીઓ મરે તો
અમારી લાગણી દુખાય અને દોષ લાગે. હું તેરસના દહાડે ચારૂપ
આવેલો ત્યારથી તે પુનમ સુધી આરોપીઓને નં. ૨ થી ૪ ને ત્યાં
જોયલા નહિ હું નાયતે ગયો હતો ત્યાં મારી ઉગરાણી હતી અને બંધાવેલી
ભેંસ હતી અને નાયતેથી તેજ દીવસે સાંજે છ વાગે ચારૂપ પાછો ગયો
હતો નાયતેથી ચારૂપ ૨-૨૧ ગાઉ છે. આરોપી ૫ ને ઓળખું એ
ચારૂપમાં મળુરો ઉપર રેખદેખ રાખે છે. રાત્રે વાત આરોપી વાડીલાલ
સાથે થઈ તે પછી બીજે દીવસે જે વખતે વાડીલાલ રેલપર જવા નીકળ્યા
તે વખતે મેં કહ્યું કે મોવલીકોર પપ્પાસન દુરસ્ત કરાવી લઉં છું. ત્યારે
વાડીલાલ બોલ્યો કે આ કારીગર છે તે દુરસ્ત કરાવ. કારીગર હીંદુ હતો
એક કુંભાર હતો પછી વાડીલાલ ગયા કેડે અર્ધપાઉણી કલાકે મેં એને
બોલાવ્યો અને અંદર લઈ જઈ બતાવ્યું અને આ બધું ઉખેડીને
સમું કરાવી આરસના પથર ચોઢીદા અને પછી જે પ્રતિમા
ઉઠાવે તે જ્યાંને ત્યાં મુકી દો.

x x x x + x

(ઉત્તર તપાસમાં)

સવાલ-પાટીઉં ખેસતું આવત તો પછી મુરતીઓ કેવીરીતે ખેસા-
ડવાની હતી ?

જવાબ-જે પ્રમાણે હતી તે પ્રમાણે. અને આજે પણ તેવીને તેવી
મુરતીઓ ખેસાડવા તમો તૈયાર છો એના જવાબમાં કહે છે કે “ખેસા-
ડીયે” એટલે ખેસાડવા તૈયાર છીએ.

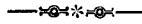
(પાટણ ફો., ન્યા. વ. ૧ની રૂબરૂ)

પરિશિષ્ટ ૬૮.

જૈન ભાઈઓએ તૈયાર કરેલો ખરડો.

પાટણના જૈનભાઈઓ તરફથી તેમના વકીલ પાસે લખાવી ચારૂપ
કેસના લવાદ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાને
આપવામાં આવેલો ખરડો.

‘ પંચનો ઠરાવ. ’

શ્રી ચારૂપ તા. પાટણ ગામમાં શામળાજી પાર્શ્વનાથનું જૈન શ્વેતાંબર દેવાલય છે. સદરહુ દેવાલયમાં શ્રી જૈન ધર્મના દેવ શામળાજી બિરાજે છે તે દેવ પાસે શ્રી મહાદેવજી, ગણપતિ વિગેરે દેવોની નાતી પ્રતિમાઓ પણ બીરાજમાન છે. સદરહુ પ્રતિમાઓનું ઉત્થાપન થવાથી જૈન ધર્મના અનુયાયી નહીં એવા સનાતન ધર્મવાળી પ્રજાની ધર્મની લાગણી દુખાઈ કહી ચારૂપ તથા પાટણ વસતા સનાતન ધર્મવાળાએ સમુદાયની જૈનસંઘ વિરૂધ્ધ લાગણી ઉશ્કેરાઈ, પરિણામે સનાતન ધર્મવાળા પોતાના ધર્મના નિમીત્તે શ્રી શામળાજીના દેવળમાં હવન કર્યો જેના પરિણામે જૈન સંઘની લાગણી દુખાણી પરિણામે અરસ્પરસ મહાભારત કલેશ ઉત્પન્ન થયા છે. સનાતન ધર્મના અનુયાયીઓ તરફથી કેટલાએક ઇસમે ઉપર પાટણ ફોજદારી ન્યાયાધીશી વર્ગ ૧ માં ગુ. મુ. નંબર—ની ફરીયાદ દાખલ કરી જેમાં તે કામના આરોપીઓને દંડ થયો જેના ઉપર કડીપ્રાંત ફોજદારી ન્યાયાધીશીમાં ગુ. વી. નંબર—નો આરોપીઓ તરફથી દાખલ કરવામાં આવ્યો જેમાં આરોપીઓ દોષ મુક્ત ઠર્યા જે વિરૂધ્ધ નામદાર વરીષ્ટ ન્યાયાધીશીમાં મુજ ફરીયાદી વિવાદ દાખલ થયો છે. બીજી તરફ શામળાજીને વહીવટ કરનાર જૈન સંઘવાળા ચંદુલાલ મારફત મંદીરમાં હવન કરી ધર્મસ્થાન બ્રહ્મ કર્યા કહી પાટણ ફોજદારી ન્યાયાધીશી વર્ગ ૧ માં ગુ. મુ. નંબર—ની ફરીયાદ દાખલ કરી જેમાં તે કામના આરોપીઓને બીન તહોમત છોડી મુકવાથી કડીપ્રાંત ફોજદારી ન્યાયાધીશીમાં તપાસણી અરજ

નંબર—તો દાખલ થયો પરિણામે કામની ફરી અગાડી ચોક્કસી કરવા હુકમ થયો છે જે કામ હાલ મસેસાણા ફો. ન્યા. વર્ગ ૧ માં વર્ગ ફેર થવાથી ચાલુ છે.

ઉપર મુજબ બંને કોમો વિરુદ્ધ અરસપરસ ફરીયાદો થઇ પૈસાનો નિર્ધાર વ્યય થયા કરે છે એટલુંજ નહિ પણ પાટણ શહેરની વસ્તીમાં તથા ચારપમાં મહાભારત કુસંપને કલેશ ચાલુ છે. સદરહુ કલેશ અને કુસંપનું હમેશના સાર નિરાકરણ થાય દીવાની દાવા કરવા પ્રસંગ રહે નહિ અને તમામ શહેરીઓ હળીમળીને રહે તેમજ મોટા કલેશના અંતરગત સ્વાર્થના કારણથી પરંતુ ધર્મના દેખીતા બહાનાના કલેશો અને ઝિંઝા મન થતાં જે ચાલુ છે તે તમામનો અંત આવે અને ભવિષ્યમાં દીવાની દાવા અને ફોજદારીઓ થતી સદર સાર અટકે એવા હેતુથી સનાતની ધર્મવાળાના આગેવાનો તેમજ શ્રી શામળાજીના વહીવટ કરનાર આગેવાનો વિગેરેએ જૈન સંઘ તરફથી મારા ઉપર વિશ્વાસ રાખી મને લેખી પંચાતનામાં સહીઓ કરી આખી ઉપર દર્શાવેલી તકરારોનો નિર્ણય કરવા પંચ નીમી ઠરાવ કરવા અધિકાર આપ્યો તેથી બંને પક્ષની તકરારો રૂબરૂ સાંભળી લીધી છે તેમજ હકીકતથી માહિત થઇ મારા અંતરઆત્માએ જે પ્રેરણા કામની હકીકત ઊપરથી કરી છે. તે ઉપરથી નીચે પ્રમાણે નિર્ણય કરું છું.

સનાતન ધર્મવાળા તેમજ જૈન ધર્મના અનુયાયીઓ સેંકડો વર્ષથી હળીમળીને રહેતા આવેલા છે. અરસપરસ તેમના આચાર વીચારનું ફેટલીક બાબતમાં મીશ્રણ થઇ ગયું છે. અરસપરસ સહવાસથી સનાતન ધર્મના સિદ્ધાંતો જૈન ધર્મની કર્મવિધીમાં દાખલ થવા પામ્યા છે. જેવા કે લગ્નાદીક ક્રિયા બ્રાહ્મણો કરાવે છે વિગેરે. ફેટલાક જૈનો શ્રી અંબીકા વિગેરે દેવને પૂર્ણ આસ્થાથી પોતાના દેવ તરીકે માને છે, ને બાધા આપડીઓ રાખે છે. સનાતન ધર્મવાળા જૈન મંદીરમાં પુજારીનું કામ કરે છે અને તે સાથે ફેટલીક વર્ણના લોક જૈન દેવોને પોતાના દેવો તરીકે સ્વિકારે છે. એટલુંજ નહિ પરંતુ પર્યુસણ આદી અપવાસ પણ કરે છે જૈન એ ધર્મ છે કંઈ બતી નથી. હરકોઇપણ જનને માનવાને છુટ છે. ખરીરીતે જોતાં સનાતન ધર્મવાળા જૈન વર્ગને ઉત્તરતા ગણે છે ને તેમના શાસ્ત્ર મુજબ જૈન મંદીરમાં તેમની

માનતાના બીરાજતા દેવમાં જે તે દેવનું પ્રતિમામાં આવાહન થાય નહિ શ્રી પાર્શ્વનાથના સ્પર્શિત જળથી તે દેવ પવિત્ર રહેતા નથી એવી તેમની માન્યતા છે. જૈન ધર્મ મુજબ કંઈપણ જીવ ઉત્પન્ન કરનાર વસ્તુ દેવને સ્પર્શિત કર્યાથી તેમજ જૈન વિધી ક્રીયા વિરૂધ્ધ દેવનું સ્થાપન કે પુજન કે ક્રિયા થાયતો શ્રી તીર્થંકર પ્રભુજીની આશાતના થઈ મહાપાપ થાય છે, અને તેથી સનાતન ધર્મ માનનારાના દેવ સાથે જે જૈનો માનની લાગણીથી જુએ છે તે તેમનું સ્થાપન ઉત્થાપન-પૂજન અર્ચન જૈનવિધી પ્રમાણે કરે છે. એટલે તેવા દેવને દેવ તરીકે માને છે કારણ સનાતન ધર્મવાળા દેવનું તેમાં આવાહન તેમનાજ શાસ્ત્ર મુજબ હોતું નથી. ઉભયપક્ષની ધર્મ દ્રષ્ટિથી વસ્તુ સ્થિતિ ઉપર મુજબ છે. તેમાં હરકોઈ સુન્ન-હાલો પુંરૂપ ના પાડી શકેજ નહિ. હવે ચારૂપમાં શ્રી શાંભળાજી દેવાલયમાં બિરાજતા દેવોનું ઉત્થાપન જૈન કથન મુજબ જૈન વિધી મુજબ તેમના નાના પાર્શ્વનાથની મુર્તિ સાથે કોડીયાળું બંધ કરી ફરી જૈન વિધી મુજબ સ્થાપિત કરવા થયેલું. સનાતન ધર્મવાળાએ સ્વાભાવીક રીતે તે તેમના દેવ હોવાથી તે ઉત્થાપન તેમની નજર પડતાં દેવની પ્રતિષ્ઠા તોડી એમ માન્યું. પરિણામે કલેશો ઉત્પન્ન થયા ને મંદીરની માલકી કબજે વહીવટ સનાતન ધર્મવાળા પોતાનો કહેવા લાગ્યા. એમાં વળુદ નથી. ઘણા વખતથી જૈન ધર્મવાળાનો માલકી કબજે છે ને તેઓ જૈન વિધી પ્રમાણેજ પુજન અર્ચન વહીવટ કરે એમાં નવાઈ નથીજ. ફાજદારી ફરીયાદોથી માત્ર કલેશને કુંસંપ વધ્યો છે તેથી કોઈ દેવનું યોગ્ય રીતે સન્માન થયું નથી, આવા પ્રસંગમાં વિરૂધ્ધ મતને શાસ્ત્રના દેવો એકજ મંદીરમાં તેમજ નજીક એવી જગ્યામાં કે જેથી ભવિષ્યમાં પોતાના ધર્મના આચરણ કરતાં પણ અરસપરસ મન દુખાય તેવી સ્થિતિમાં દેવ રાખવા એ યોગ્ય નથી. જૈન ધર્મવાળા શ્રી મહાદેવજી ગણપતિ વિગેરે દેવને દેવ માને છે તેમને તેનાથી વિખુટા પડવું એ પરવડતું કે ગમતું નથી. સનાતન ધર્મવાળાને એજ મુરતિઓ ઉપર મોહ છે ને એમની માન્યા પ્રમાણે તેજ મુર્તિ તેમના શાસ્ત્ર વિધિથી દેવનું આવાહન થાયતોજ તેમની ઇચ્છા સંતુષ્ટ થાય તેમ છે અને તે જૈનમંદીરમાં તેમ થઈ શકે નહિ. કેટલાક જૈનોને તો તે દેવોને ખેસવ્યાથી તેમની તે દેવ ઉપરની આરથા હોવાથી દુખ થાય છે. પણ બ્યારે સર્વ સમાધાનનો પ્રશ્ન છે અને એ મુર્તિ શ્રી જૈન મંદીરમાંથી લઈ જઈ બીજે સ્થળે

પ્રતિષ્ઠીત કર્યા વિના છુટકો નથી તેથી એમ ઠરાવું છું કે સદરહુ દેવોની મુર્તિઓ સનાતન ધર્મવાળાને જૈન મંદીરમાંથી ખીજે સ્થળે પ્રતિષ્ઠીત કરવાને આપવી. તે સ્થળ કયું ને કેવી રીતે આપવી એ મુદ્દાનો નિણય એમ કરું છું કે-

મંદીરના દરતા કમ્પાઉંડની બહારની નવી ધર્મશાળા બંધાય છે. તેમાં.....દિશાના ખુણામાં કે.....દિશામાં પૂર્વ પશ્ચિમ પહોળી ગજ.....તથા ઉત્તર દક્ષિણ બજ.....જમીન શ્રી શામળાજી મંદીરના વહીવટ કરનાર જૈન સંઘે સનાતન ધર્મવાળાને તેમના દેવની મુર્તિઓ ખિરાજમાન કરવા મકાન બાંધવા આપવી.

જે જગ્યાની જમીન આપવામાં આવે છે તે એવી છે કે તે જગ્યામાં તે દેવોનું દહેરું બાંધવામાં આવે ને તેમના શાસ્ત્ર મુજબ શંખ, ભેર નોખત વીગેરે વજ્રત્રો વાગે તેમજ હવન હોમાદી ક્રિયા થાય તેથી શ્રી જીનમંદીરનાં પ્રભુજીની આશાતના થવા ભય નથી. ને જૈનેશ્વર પ્રભુના શેવન અર્ચનાદિમાં કંઈ અડચણ આવશે નહિ એમ મને લાગે છે. સદરહુ જગ્યામાં સનાતન ધર્મવાળાએ દેરું બાંધી તેમાં દેવની મુર્તિઓ પધરાવી પ્રતિષ્ઠા કરવી અને જૈન દેવાલયનું કમ્પાઉંડ તે જગ્યાથી () કરી તેની પાછળ કોટ બાંધી તેમની દેવાલયની ને તે જગ્યા અલગ કરી નાખવી આવી રીતે થયાથી બંને દેવાલયનું માન પ્રતિષ્ઠા ને ઉભય કોમની લાગણી જળવાશે.

જૈન મંદીરમાં ખિરાજતા મહાદેવજી વીગેરે દેવ છે તેની ઇચ્છા જૈન મંદીર ત્યાગ કરી જવાની થાય છે. જૈન કોમ કંઈ અપમાન ભરેલી લાગણીથી તે દેવ તરફ જોતી નથી તે દેવ જૈન મંદીરમાંથી વિદાય થાય છે ને તેમના સાર સવડ કરી આપવી એ જૈન કોમ જેવી પરદુખે દુખી થનારી કોમને શોભા ભરેલું છે. વીગેરે કારણોથી એમ પણ ઠરાવું છું કે ઉપર જણાવેલી જગ્યામાં દહેરું બાંધવા અથવા યોગ્ય તે દેવના પૂજન સાર સવડ કરવા જૈન સંઘે તેમના આગેવાનોએ રૂપીઆ.....અંકે રૂપીઆ.....રોકડા આપવા.

ઉપર પ્રમાણે ઠરાવ કામના ગુણુદોષની હકીકત ઉપરથી અને વસ્તુસ્થિતિને અનુસરીને કરવામાં આવ્યો છે. હવે એ વાત સ્પષ્ટ થાય

છે કે ફોજદારી કામો અરસપરસ ચાલુ છે તેનો સમાધાનીથી અંત લાવવો જોઈએ અને ભવિષ્યમાં કોઈ પણ દીવાની દ્વારા કે ફોજદારી ફરીયાદો કોઈ પણ પક્ષે કરવાની કે ચાલુ રાખવાની નથી એટલું જ નહિ પણ અંદર અંદર કંઈ પણ નિમિત્ત કરી ધર્મના બહાનાથી કહ્યા કોઈ પણ કોમ ઉપસ્થિત નહિ કરે એમ હું માનું છું.

સનાતનધર્મવાળાઓએ તેમના મને આપેલા પંચાતનામામાં આ ઠરાવનો અમલ મારે કરાવી આપવો એમ સુચન કર્યું છે તેથી હું એમ પણ ઠરાવું છું કે બંને પક્ષ આ ઠરાવને કાયદેસર રીતે ફોરટના હુકમનામામાં ફેરવી નંખાવવા તજવીજ કરશે. જૈન કોમ તરફે પંચાતનામું આપનારા તે વાત માન્ય રાખે છે તે કયુલત જવાબ આપવા મારા કલ્પાથી તૈયાર છે ને તેમ થાયતો પછી વિશેષ મારે અમલ ઠરાવવો રહેતો નથી. નામદાર વરિષ્ઠ ન્યાયાધીશીમાં જે મુર્તિ ઉત્થાપન સંબંધી પ્રાંત ફોજદારી ન્યાયાધીશીએ આરોપીઓને છોડી મુક્યાના ઠરાવ ઉપર જે વિવાદ દાખલ થયા છે તે કામ બંધ ન પડે ને તે કામના આરોપીને ખર્ચમાં ઉતરવું પડે ને આ ઠરાવને અમલમાં મુકવા પ્રસંગ આવે તો ખર્ચમાં તેમને થયેલી રકમ તેમને મળે આપી બાકીની રોકડ અવેજ દેઈ બાંધવા આપવાનો ઠરાવું છું કદાચ તે કામમાં સજ્જ થાય તો પછી જગા તથા રૂપીઆ આપવાનો ઠરાવ અમલમાં આવી નહિ શકે એ વાત સ્પષ્ટ જ છે. ને આ ઠરાવ તેમને બંધનકારક ગણવો કે કેમ તે તેમની મરજીની વાત ઉપર રહેશે. આ પ્રમાણે ઠરાવ થયો છે માટે ભવિષ્યમાં કોઈપણ પ્રસંગ કારણ કે નિમિત્તથી શ્રી શામળાજીના મંદીર કે તેની જગામાં કોઈપણ જાતની હરકત કે દખલ કોઈપણ સનાતન ધર્મવાળાએ કરવાની નથી.

ઉપર મુજબ ઠરાવ મેં તમામ હકીકત સમજી લઈ કર્યો છે તે બંને પક્ષે માન્ય રાખવો જોઈએ એવટમાં હું જૈન છતાં મારા ઉપર સનાતનધર્મવાળા બંધુઓએ પુરો વિશ્વાસ દેખાડી મને ઠરાવ કરવા સોંપ્યું છે તે તેમના મારા પ્રત્યેના વિશ્વાસની લાગણી સાફ હું તેમનો ઉપકાર માનું છું જૈન બંધુઓ પણ કલેશનો આખરનો અંત લાવવા મન મોટું કરી જમીન તથા રૂપીઆ આપશે અને મારા ઉપર વિશ્વાસ રાખ્યો છે. તેથી તેમનો પણ ઉપકૃત થયો છું.

પરિશિષ્ટ ૬૯

શ્રી લવાહનામું

(જૈન સંઘ તરફનું)

શ્રી ૧।

સંવત ૧૯૭૩ ના માગસર સુદ ૮ ને વાર સનેહ તા ૨-૧૨ ૧૯૧૬ રા. રા. શેઠ પુનમચંદજી કરમચંદજી કોટાવાળા જોગ લી. પાટણ જૈન સંઘ તરફથી અમો નીચે સહી કરનાર આથી લખી આપીએ છીએ કે શ્રી ચાણકગામે જૈન સ્વેતાંબર સંઘની શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથજીનું દેહેરું છે અને તેની લગતી ધર્મશાળા છે.

મજ્જુર આપતમાં અમારા અને પાટણના સનાતન ધર્મના મહા-દેવ સંબંધી આપત ચાણક ગામના લોકો સાથે હાલ કેટલાક વખતથી તકરાર ચાલે છે તે હકીકત સર્વે તમને કહેલી છે તેનો ધરમેળે નીકાલ કરવાને માટે લવાહ તરીકે તમોને નીમીએ છીએ અને તે આપતમાં તમો જે કાંઈ ફેંસલો આપો તે કચુલ રાખવા અમો બંધાઈએ છીએ. તા. મજ્જુર.

(સહીઓ)

૧ નગર શેઠ પોપટલાલ હેમચંદ સહી

૧ વીસાશ્રીમાળીની ન્યાત તરફથી હાલ વ૦ શેઠ પોપટ-લાલ હેમચંદ સહી આગેવાનના કહેવાથી

૧ શેઠ જેઅચંદભાઈ ખેચરદાસ સા. દસકત ચુનીલાલ

૧ શેઠ વાડીલાલ પાનાચંદ સહ દા. ડાહાચંદ પાનાચંદ

૧ શેઠ પાનાચંદ જેઅચંદની સહ દા. જીવાચંદ

૧ શેઠ મોહનલાલ પીતાંબરદાસ સહ દા. પોતે

૧ શેઠ લેહેરચંદ ઉત્તમચંદ સહી દા. પોતે

૧ જવેરી ચુનીલાલ મગનચંદ સહ દા. પોતે

૧ સા. મંગળચંદ લલુચંદ દા. પોતે

૧ મણીયાર વાડીલાલ લલુચંદ સહી દા. પોતે

૧ સા. હીરાચંદ ખેમચંદ સહી દા. પોતે

૧ સા. બીખાચંદ સાંકળચંદ દા. પોતે

પરિશિષ્ટ ૭૦

લવાદનામું

(સ્માર્તભાઈઓ તરફથી)

શેઠ પુત્રમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા સુ. પાટણ જોગ અમો ચારપ તથા પાટણશહેરના સનાતન આર્ય વૈદીકો આપને પંચ નીમી અધિકાર આપીએ છીએ કે મોજે ચારપ ગામે શ્રી મહાદેવજી ગણપતી વીગેરે દેવોનાં ઉત્થાપન સંબંધે અમો તથા જૈનો વચ્ચે જે તકરાર ચાલે છે તે સંબંધી હકીકત રૂબરૂમાં આપને સમજાવેલી છે તે બદલનો વિચાર કરી નીકાલ કરી આપશો તે હમોને કયુલ છે.

આ સંબંધે આપ જે નીકાલ કરો તેનો પુરેપુરો અમલ આપે જ કરી આપવાની સરતે જ આપને પંચ નીમવામાં આવ્યા છે. તા. ૨૦-૧૨-૧૯૧૬ સંવત ૧૯૭૩ ના માગસર વદી ૧૦ બુધવાર

(સહીઓ)

૧ શા. ચુતીલાલ મગનલાલ દા. પોતે	૧ મેતા વીઠલરામ પરસોતમની સધ
૧ મદારસંગ ચતરસંગ સધ દા. પોતે	દઃ પોતે
૧ પટેલ અંબાલાલ જયારામ સધ દા. પોતે	૧ કુરણાશંકર કુબેરજીની સધ દઃ પોતે
૧ માલજી ગજાજીની સધ દા. પોતે	૧ સા. ગીરધરલાલ જગનચંદ
૧ હીરાજી જેઠાજીની સહી દા. અંબાલાલ	૧ ચોકસી ગીરધરલાલ ગોવીંદરામ
૧ નાનાલાલ ગીરજાશંકર સધ દા. પોતે	૧ દરજી દલસુખ સાંકળચંદ
૧ છોટાલાલ જગનલાલ સં. દા. પોતે	૧ મગન બરકતરામ
૧ ચૌરાસીનાતના ગોર દવે ભાઈ-શંકર લઘુભાઈ સહી દા. પોતે	૧ ગુલાબશંકર જેશંકર ધનામદાર
૧ પારીખ જેઠાલાલ છોટાલાલ સધ દા. પોતે	૧ મણીલાલ નથુભાઈ
૧ શા. ગીરધર ગોપાળ સધ દા. પોતે	૧ રામી વીઠલદાસ ગોવીંદરામની સધ દઃ પોતે
	૧ ઊજમસી પીતાંબરદાસ દ- પોતે
	૧ નારણશંકર નથુશંકર દઃ ખુદ
	૧ મેતા નરભેરામ જમીયતરામની સધ દઃ પોતે

૧ હરગોવન ગેલાભાઈ સંઘ દા. પોતે
 ૧ કચરાલાલ જેઠાલાલ મોદી
 ૧ હરસદરાય ગીરધરરાય મજમુન-
 દાર દા. ખુદ
 ૧ ભગવાન ઉજમ સહી દા. નાગર
 ૧ પંડયા ભાઈશંકર મગનલાલ
 સંઘ દા. પોતે
 ૧ આચારજી પુંજીરામ કેશવરામ
 સંઘ દા. પોતે
 ૧ દત્તરામ મોસનલાલ સંઘ દા. પોતે
 ૧ પ. કુબેરદાસ જેઠાભાઈ બીડીવાળા
 ૧ અયાચી મણીશંકર મગનલાલની
 સંઘ દા. પોતે
 ૧ લક્ષ્મીશંકર પ્રાણશંકર દા. ખુદ
 ૧ ભીમીયાશંકર મણીશંકર લાખીયા
 ૧ વિદ્યાશંકર કચ્છાશંકર વડીલ
 ૧ મીસ્ત્રી ત્રિભોવનદાસ ઉગરચંદની
 સહી દા. પોતે
 ૧ ભીખારામ ગોવિંદરામ દા. પોતે
 ૧ ગોપાળદાસ ખુશાલદાસની સંઘ
 દા. પોતે

૧ સાળગી દેવચંદ છગનચંદની સંઘ
 દા. પોતે
 ૧ સુથાર ગોપાળ વલ્લભરામની સંઘ
 દા. પોતે
 ૧ અમરતલાલ પસાભાઈ દા. ખુદ
 ૧ ગાંચી ગલાબ દલબની સંઘ દા.
 અંબાલાલ
 ૧ ગાંચી ભાઈચંદ ભીખાની સંઘ
 દા. અંબાલાલ
 ૧ દરજી ચમન માધાની સંઘ દા.
 અમરતલાલ દલસુખ
 ૧ કંદોઈ રણુછોડદાસ મલુકચંદ
 ૧ ત્રવાડી છોટાલાલ લક્ષ્મીરામ
 ૧ સોની કૃષ્ણલાલ વીરલદાસ
 ૧ બાસ અંબાલાલ ગોપાળજીની સંઘ
 દા. પોતે
 ૧ મોડજી ગલાબ સંઘ દા. તખતસીંગ
 ૧ દેશાઈ જુમા નયુની સંઘ દા.
 તખતસીંગ
 ૧ પારેખ મણીલાલ નારાયણલાલ

પરિશિષ્ટ. ૭૧

લવાદ બેગ ચીઠી.

શેઠજી સાહેબ શેઠ પુનમચંદજી કરમચંદજી કોટાવાળા વિનંતિ પુર્વકે લખવાનું કે હાલમાં શ્રી ચારપ જૈન દેરાસર સંબંધી સ્માર્ત લોકોને તથા આપના સંઘને જે તકરાર ચાલે છે તે સંબંધી નીકાલ કરવા માટે અત્રેના સંઘ તથા મુંબાઇના સંઘ તરફથી લવાદનામું તમોને કરી આપ્યું છે તે બાબતમાં કંઈ રકમ આપવાની જરૂર પડેતો રૂપીયા એકથી માંડી બેહજાર સુધી અમે નીચે સહી કરનાર સંઘ તરફથી તમારી સાથે બંધાઇએ છીએ. સંવત ૧૯૭૩ ના માગશર વદ ૨ સોમવાર

(સહી) ઝવેરી ચુનીલાલ મગનચંદની સહી દા. પોતે

(સહી) સા. મંગળચંદ લલુચંદ સહી દા. પોતે

પરિશિષ્ટ. ૭૨.

એવોર્ડની પ્રશંસાના અભિપ્રાયો.

(૧)

(નંદલાલ લલ્લુભાઈ વકીલ)

શ્રી વડોદરા કોઠીયાળ

તા. ૯-૩-૧૭

ઝંવેરી ચુનીલાલ મગનચંદ -

મું. પાટણ.

વિ. વિ. આપનો પત્ર મળ્યો છે. હકીકત જાણી મેં કોટાવાલા સાહેબે આપેલા ઠરાવ સંબંધી આપે અભિપ્રાય મંગાવ્યો છે. મેંસાણા અપીલમાં આપણા લાભમાં ઠરાવ થયા પછી આ બાબતમાં અત્રે પુછવાને માટે સંઘના કેટલાક સદગૃહસ્થો પધારેલા હતા તેજ વખતે ભવિષ્યની સુલેહના માટે બંને પક્ષ વચ્ચે પંચ નીમી સમાધાન કરવા મેં મ્હારો અભિપ્રાય બતાવેલો હતો જ. મેં કોટાવાલા શેઠ સાહેબના ઉપર વિશ્વાસમુકી બંને પક્ષે તેમને પંચ તરીકે નીમી અધિકાર આપ્યો અને તે અધિકારની રૂઠ્ઠીએ તેમણે ઠરાવ કર્યો અને તે ઠરાવનો અમલ પણ થઈ ગયો છે એમ તપાસ કરતાં જણાય છે. બંને પક્ષે મુકેલા વિશ્વાસ અને આપેલા અધિકારની રૂઠ્ઠીએ તેઓએ બહાર પાડેલા ઠરાવના સંબંધમાં હવે આપણે કાંઈપણ અભિપ્રાય બહાર પાડવો અથવા તે સંબંધી ચર્ચા કરવી એ મ્હારા મત મુજબ બરોબર થતું નથી. એ ઉપરથી તો આપણા અંદર અંદરનો કુસંપ માલુમ પડશે અને સામાપક્ષ અને ડાહ્યા માણસો આપણા જૈન લોકના મનની નીરબળતા ઉપર હસશે માટે એ સંબંધી કાંઈ પણ ચર્ચા થવા દેવી અથવા મતો ભેગા કરીને તેનું સમર્થન કરવું કે બીજાઓએ વીરુદ્ધ પડી ખંડન કરવું બંધ રાખવું એવો મારો નમ્રતા પૂર્વકનો મત શ્રી સંઘને જાહેર કરવાની મારી વિનંતિ છે. આ મુજબનો મારો અભિપ્રાય હોવાથી હાલ હું વિશેષ કાંઈ પણ લખી શકતો નથી. ઠરાવની છાપેલી કોપી તથા મુંબાઈનું હેન્ડખીલ આ સાથે મોકલ્યાં છે. ઉત્તર જણાવશે.

(સહી.) સેવક નંદલાલ લલ્લુભાઈ.

(૨)

(શેઠ કુંવરજી આણંદજી)

લાવનગર

ફાગણ વદી ૯

લામ્બ શ્રી ન્યાલયંદ લક્ષ્મીચંદ મુ. સાદરા.

પત્ર પહોંચ્યો. બહારગામ હોવાના કારણથી ઉત્તર લખવામાં વીલંબ થયો છે. વેશવાળા આવત ચીંતા થાય તે સ્વાભાવિક છે. યાત્રા કરી આવ્યા તે ઠીક કર્યું છે. પ્રકૃતિ સુધરે લેખ અવશ્ય માકલાવશો ચારપનો ફેસલો વાંચ્યો. મારીતરફ અભિપ્રાય માટે સામાપક્ષ તરફથી આવ્યો હતો મને તો કાંઈ ગેરબ્યાજબી લાગતું નથી એમ સ્પષ્ટ લખી દીધું છે. અંદર અંદરના દ્રેષથી કલેશ વધારે છે જમાનાથી વીરૂ છે. ખુશીખબર લખશો કાર્યકરમા વશો ફાગણ વદી ૯ ગુરૂ લી (સહી) કુંવરજી આનંદજીના પ્રણામ.

(૩)

(વકીલ ન્યાલયંદ લક્ષ્મીચંદ)

સાદરા તા. ૧૦-૩-૧૭

શેઠજી પુનમચંદજી કરમચંદજી કોટાવાલા

મુ. પાટણ

જોગ શ્રી સાદરાથી લી, વકીલ મી. નાલચંદ લક્ષ્મીચંદ સોની બી. એ. એલ. એલ. બી. ના પ્રણામ વાંચશો.

વિશેષમાં જણાવવાનું: જૈન પ્રજા અને રમાર્ત વચ્ચે પાટણમાં ચારપકેસે એક મહત્વનું સ્વરૂપ ધારણ કરેલ, બન્ને પક્ષવાળાઓ હળરો રૂપીઆના ખર્ચમાં ઉતરી ગયા અને કેસનો સમાધાનથી નીકાલ આવે તો બન્ને સમુદાય વચ્ચે હમેશને માટે વિરોધ અને કુસંપની લાગણી જોર પકડે તેવો દેખાવ થઈ રહ્યો હતો તેવા સંયોગો વચ્ચે બન્ને પક્ષવાળાઓને પરમાત્માની કૃપાથી કંઈક સુબુદ્ધિની પ્રેરણા થવાથી તેઓએ સમજીતી ઉપર આવી આપ સાહેબને યોગ્ય લાગે તે રીતે તકરારનો છેવટનો નીકાલ લાવવાને હમેશને માટે સંપ જળવાઈ રહે તે હેતુથી કુલ અધિકાર સાથે

પંચ નીમી પંચાતનામું લખી આપેલ તે ઉપરથી આપ સાહેબે જે એવોર્ડ આપેલ છે તે જૈનપત્રના તા. ૪-૩-૧૭ ના અંકમાં અક્ષરે અક્ષર ધ્યાનપૂર્વક મેં વાંચી જોયેલ છે અને આ ચારૂપ કેસની હકીકત સંખ-ધમાં શરૂઆતથી જ કંઈક માહિતી મેળવતો રહેતો હોવાથી લખવા હીમત ધરંછું કે આ રીતે કેસનો સમાધાનીથી નીકાલ લાવવામાં આપ સાહેબે જે કુનેહ વાપરી એવોર્ડ આપેલ છે તેથી ઘણુંજ ખુશી થવા જેવું છે. એટલુંજ નહિ પણ એક જૈન આગેવાન તરીકે આપ સાહેબ સારીરીતે પ્રસિદ્ધ હોવા છતાં આપનામાં સંપુર્ણ વિશ્વાસ રાખીને આપ સાહેબને બન્ને પક્ષવાલાઓએ આવા મહત્ કાર્યોની સુપ્રત કરેલ તેનો યોગ્ય રીતે ફરિયાદ કરવા આપ સાહેબ શક્તિમાન થયા છો તેથી અભિમાન લેવા જેવું છે. આપ સાહેબના એવોર્ડમાં જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતો વિરૂદ્ધ કંઈ હકીકત હોય તેમ જણાતું નથી તેમજ આપણા જૈન ભાઈઓના હિતને પણ કંઈ નુકશાન પહોંચ્યું હોય તેમ જણાતું નથી આવી રીતની સ્થિતિ છતાં પણ કેટલાક જૈન ભાઈઓ તરફથી એવોર્ડમાં વપરાયેલ ભાષા વિરૂદ્ધ અગર આપ સાહેબે પ્રદર્શીત કરેલ અભિપ્રાય વિરૂદ્ધ કેવલ દ્વેષમુદ્ધિથી વાંધો લેવાની તજવીજ કરવામાં આવે છે તે તેમના વિઘ્નસંતોષી સ્વભાવનું પરિણામ છે.

થોડા રોજ પહેલાં શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથના તેમજ પાટણ તરફ યાત્રાર્થે હું આવેલ તે અરસામાં એવોર્ડથી આપસાહેબે મહાદેવ માટે જુદી જમીન કાઢી આપેલ તેમાં પાંચો નાખવાની ક્રિયા કરવા માટે વડોદરા રાજ્યના સરસ્વતી મેં ગુણાજીરાવ રાજ્યા નીંબાલકર સાહેબનું પધારવું થયેલ તે વખતે તેમણે પાટણના સ્ટેશન પર એવા શબ્દો ઉચ્ચારેલ કે બન્ને પક્ષ વચ્ચે હમણા માટે દોસ્તીનો પાંચો નાંખાય છે તે કદી પશ્ચુ ભુલાય તેમ નથી. આપણાં તીર્થો સંખધીની દરેક તકરારનો આવી રીતે સમાધાનીથી નીકાલ થાય તેવું ઇચ્છવા યોગ્ય છે. તા સદર.

(૩)

(પન્યાસજી સૌભાગ્ય વીમલજી વીગેરે)

સ્વસ્તીશ્રી પાર્શ્વજીન પ્રણમ્ય. વડનગરથી લી. પન્યાસજી સૌભાગ્ય વિમલજી ગણિ તથા પન્યાસ મુકિત વીમલ ગણી વીગેરે થાણા પાંચ

યોગ્ય ધર્મલાભ વાંચશો. પાટણુ મધે દેવચુર ભક્તિકારક પુન્યપ્રભાવક સુશ્રાવક રનેહીવર્ધ પુનમચંદ કરમચંદ તથા પાટણુના સંઘ સમસ્ત અત્રે દેવચુર પ્રસાયથી સુખસાતા છે તતાપ્યસ્તુઃ ખીન્તુ વિશેષ જણાવવાતું કે ચારપતિર્થની આપતમાં સુરતથી મુનિ લખ્ધિવિજ્યજી તથા છોટાઉદેપુરથી મુનિ સંપતવિજ્ય જે કાગળો લખ્યા તે તા. ૧૪-૩-૧૭ ના સાંઝવર્ત-માનમાં પ્રગટ થયેલા છે તે વાંચીને અમારા મનમાં ખેદ ઉત્પન્ન થયો છે કેમ કે પાટણુના સંઘે આપને લવાદ તરીકે નીમ્યા તેમાં પાટણુના સંઘે કલેશ દુર કરવા વાસ્તે તે સારૂ કહાપણુ વાપર્યું હતું ને આપે તેમાં પરિપૂર્ણ સારી ફરજ બજાવી હતી એજ કે પાટણુના સંઘ તરફથી સંઘના આગેવાનોના અભિપ્રાય પ્રમાણે રૂપીયા તથા જમીન જે આપવામાં આવી તે પ્રથમ કેટલાએક લોકોને જણાવી પછી એવોર્ડની નકલ કેટલાએક શ્રાવકો તમને આપી આવેલા તે પણ પન્યાસ ધર્મવિજ્યજીના કહેવાથી અમારા જાણવામાં આવેલી હોવાથી તે આપે વસ્તુસ્થિતિ જોઈને પરિપૂર્ણ રીતે એ કર્તવ્ય બજાવ્યું છે ને પરસ્પર ધર્મ સંબંધી કલેશને દુર કર્યો છે તેમાં નિસંદેહ વાત છે જે એવોર્ડની નકલ વાંચી તે બરોબર છે ને યોગ્ય છે. આ કાગળ પાટણુના સંઘસમસ્તને વંચાવજો લવાદ તરીકે જે પંચાતી કોટાવાળા શેઠ પુનમચંદભાઈ એ કરી છે તે ભવિષ્યનો વિચાર કરતાં બરોબર લાયક છે. દેવ દરશન કરતાં સંભારજો અત્રે સંભારીએ તે અનુમોદજો સંવત ૧૯૭૩ વરસે ફાગણ વદ ૧૦ રવિવારે લેખક પન્યાસ મુક્તિવીમલ ગણી સંબંધી ધર્મલાભ વાંચીએ શ્રીરસ્તુ:

(૫)

(મુનિ યત્નવિજ્યજી)

(૨૦ કપુરવિજ્યજીના શિષ્ય)

તા. ૨૧-૩-૧૭

પાટણુ જૈનસંઘ

નીચેની હકીકત જણાવવાતું કે પાટણુના શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ જે લવાદ તરીકે નીમાઈને ચારપ સંબંધી જે ફેસલો આપ્યો છે તે બરોબર બ્યાજખી છે. કોઈ પણ રીતે આપણા ધર્મશાસ્ત્રને તથા તીર્થને હાનીકર્તા નથી. આ કાગળ સંઘને પાટણુ મધ્યે વંચાવજો

ને કોઈ દ્રેષીશોકો કંઈપણ આડુંઅવળું લખાણ કરે તેના ઉપર કંઈપણ લક્ષ સંધે આપવું નહિ. જે કામ થયું છે તે યોગ્ય વિચારથી થયું છે દા. યત્નવિજયજી

(૬)

(મુનિ મુક્તિવિજયજી તે પ, નિતી વિજયજીના શિષ્ય)

વીસનગર તા. ૨૧-૩-૧૭

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા તથા પાટણનો સંધ વીગેરે—

મુ. પાટણ

નીચેની હકીકતથી જણાવવાનું કે ચારૂપ સંબંધી શેઠ પુનમચંદ કરમચંદે લલાદ તરીકે નીમાધને ફેંસલો આપ્યો છે તે બરોબર યોગ્ય છે. ધર્મને કોઈપણ પ્રકારે નુકશાનકર્તા નથી ને એકંદરીએ વિચાર કરીને ફેસલો કર્યો છે તે કલેશને દુર કર્તા છે દરાવ બમોએ વાંચ્યો છે જે બરોબર યોગ્ય છે ને કોઈપણ રીતે હરકત કર્તા નથી તેથીજ કરેલો ફેસલો યોગ્ય છે એજ આ પત્ર સંધને વંચાવળે ધર્મસાધન કરળે દઃ મુનિ મહારાજ પંચાસજી નિતી વિજયજીના શિષ્ય મુક્તિવિજયજીના ધર્મલાભ વાંચળે.

(૭)

(મુનિ તિલક વિજયજી પંચાસ નિતી વિજયજીના શિષ્ય.)

સુરત ચઇતર સુદ ૨

પાટણ સંધ.

ચારૂપ સંબંધમાં હરેક પ્રકારે કલેશ ઓછો થાય એ વાત ધ્યાનમાં રાખી વર્તવું તે ધણુંજ સારું છે,

દઃ મુનિતિલક વિજય.

(૮)

(મુનિ બાલવિજયજી તે પંચાસ ચતુર વિજયજીના શિષ્ય)

શ્રી પાલીતાણા તા. ૨૭-૩-૧૭

શેઠ પુનમચંદજી કરમચંદજી કોટાવાળા

મુ. પાટણ.

વિ. લખવાનું જે પાટણ મુકામે ચારૂપનો કેસનો જે ચુકાદો તમોએ આપ્યો છે તે દરાવ હમારા વાંચવામાં આવ્યો છે આપણી જનકોમ અને

સનાતન ધર્મવાળાઓએ તમારા ઉપર વિશ્વાસ રાખી જે લવાદનામું લખી આપ્યું તેનો ઉભય કોમને સંતોષકારક અને હંમેશાંનો કલેશ નિવારણ જે ચુકાદો તમોએ આપ્યો છે તે બદલ તમોને ધન્યવાદ ઘટે છે એટલુંજ નહિ પણ તમારા ઉપર સનાતન ધર્મવાળાઓએ જે વિશ્વાસ રાખ્યો તે સંબંધી હમોને સંતોષ થયો છે અને વિશેષમાં જણાવવાનું કે સદ્ગુણ ચારૂપ કેસના આપેલા તમારા દરાવમાં જૈન કોમને અગર જૈનધર્મને કોષપણુ જાતનો બાધ આવતો નથી એમ અમો માનીએ છીએ.

લી. પન્યાસ ચતુરવિજ્યજ્ઞના શિષ્ય મુનિ બાલવિજ્યજ્ઞના ધર્મલાભ
દ: પોતે

(૯)

(મુનિ અમરવીજે વીજેરે.)

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા

મુ પાટણ

અમો નીચે સહી કરનાર લખી આપીએ છીએ કે પાટણ ચુકામે ચારૂપના કેસનો જે ચુકાદો તમોએ આપ્યો છે તે દરાવ હમારા વાંચવામાં આવ્યો છે આપણી જૈન કોમ અને સનાતન ધર્મવાળાઓએ તમારા ઉપર વિશ્વાસ રાખી જે લવાદનામું લખી આપ્યું તેનો જે ચુકાદો તમોએ આપ્યો છે તે બદલ તમોને ધન્યવાદ ઘટે છે, એટલુંજ નહિ પણ સનાતનધર્મવાળાઓએ જે વિશ્વાસ રાખ્યો તે સંબંધી હમોને સંતોષ થયો છે અને વિશેષમાં જણાવવાનું કે ચારૂપના આપેલા તમારા દરાવમાં જૈનકોમને અગર જૈન ધર્મને કોષપણુ જાતનો બાધ આવતો નથી.

૧ મુનિ અમરવીજે દા. પોતાના સધ.

૧ પન્યાસ શ્રી ચતુરવિજ્યજ્ઞના શિષ્ય મુનિ બાલવિજ્યજ્ઞની સહી દા. પોતે

૧ દા. ભક્તિમુનિ સર્ધ દા. પોતે

૧ દા.. દર્શનમુનિ સહી મોહનલાલજી મહારાજના શિષ્ય

૧ લી. મુનિ તિલોકચંદજી ગુરૂ અભિચંદજી દા. પોતે

૧ મુ. અવદાતવિજ્યજ્ઞ દા. પોતાના સધ

(સદ્ગુણાનુરાગી કર્પુરવિન્યસ)

પાલીતાણા તા ૩૧-૩-૧૭

લી. સદ્ગુણાનુરાગી કર્પુરવિન્યસ તરફથી

તત્ર પાટણપુરે સદ્ગુણાનુરાગી શ્રીયુત પુનમચંદ જોગ ધર્મલાલ સહીત, નિવેદન કે તમારા મુનીમ ઉમેદચંદ અતરે હમને મળ્યા ચારપ કેસના સંબંધમાં હમારો અભિપ્રાય પુછયો આ પ્રમાણે અન્ય સ્થળથી પણ અભિપ્રાય પુછવામાં આવ્યો હતો તેનેપણ અંતઃકરણને ઠીક સમજતું હતું તે પ્રસંગે જણાવ્યું હતું. જોકે તેની સ્થિતિ મયોગોથી જોધએ એની માહિતી મેળવી શકાઈ ન હતી ફક્ત લવાઈના ચુકાદા- સાથે લખેલી બીજી હકીકત ઉપરજ લક્ષ રાખવામાં આવ્યું હતું ત્યારબાદ બીજા કદ દિતસ્વી બંધુઓના અભિપ્રાય પત્રો દ્વારા અને રમર પણ જાણવામાં આવ્યા ને ચુકાદો આપવામાં આવેલ છે તે રજીસ્ટર્ડ નહિ કરવા દેવા માટે સામાપક્ષનો પોકાર જણાય છે અને તે કોઈ રીતે વ્યાજબી છે એમ તમને પણ દીર્ઘ દ્રષ્ટિથી સમજતું જ હોય તો તે રીતે થવા દેવામાં એટલે રજીસ્ટર નહિ કરાવાનો અભિપ્રાય મને પણ પસંદ પડે છે. સામા પક્ષની એટલાજ પુરતી લાગણી હોય તો તેનું શાંતવન કરવા ઉપર ઉપર મુજબનો તમારો અભિપ્રાય તમે પોતેજ જાહેર કરશો. બાકી તો ચડસાચડસીમાં અજ્ઞાનપક્ષ આપણી સમાજમાં વૈમનસ્ય વધતું જાય છે, તે કોઈરીતે ધૃત્તિવા યોગ્ય નથીજ તેવા કસોટીના વખતે પોતાની ગંભીર જવાબદારી સમજીને શાસનનું હિત સાચવવા અને ઐક્ય સાંધવા બનતી સાવધાનતા વાપરે છે તેનીજ છેવટે પ્રશંસા થવા પામે છે. એટલે કદાચ કોઈએક પક્ષવાળા ઊશકેરાઈ યદ્રાતદા બોલી યા લખી નાખે તેટલા માત્રથી મુજબનોએ પોતાના કર્તવ્યથી ચુકવાતું કે ડરી જવાતું નથી ખરા ગંભીર અને ઉમદા સ્વભાવવાળાનું કર્તવ્ય પોતાનું અંતઃકરણ જે વ્યાજબી કરવાનું કહે તેમજ કરવાનું છે. શુદ્ધ અંતઃકરણનો અવાજ તે પરમાત્માના વચનના પડછંદ તુલ્ય લેખાય છે પરંતુ તેમાં જ્યારે કોઈ બીજાની દાક્ષિણ્યતાનું મિશ્રણ થાય છે ત્યારે તે ખુબી નષ્ટ થઈ જવા પામે છે હવે જો તમે આ ચુકાદો શુદ્ધ અંતઃકરણના અવાજ મુજબ

આપેલો તમને યરાયર ભાસતો હોય તો તમારે આખો આલમમાં કોઇ પણ વ્યક્તિથી ડરવાનું રહેતું નથી અને જો તેમાં કંઇપણ મિશ્રણ થવા પામ્યુંજ હોય તો હવે પછી એવા કોઇ શુભપ્રસંગે તેનો પ્રમાદ નહિ સેવવા ખાસ ભલામણ છે. આવી મહત્વની બાબતમાં ચુકાદો આપવા પહેલાં બહુજ ગંભિરતાથી વિચારવાની જરૂર સુઝાતો સ્વીકારે છે. અને તેને પ્રસિધ્ધિમાં મુકવા પહેલાં બધા સંયોગોનો ખ્યાલ રાખી ચુકાદામાંનો એકેએક શબ્દ પણ સારીરીતે સાવધાનતા પુર્વક તપાસી જવા અને તેમાં કયાંય કોઈ શબ્દ અત્યારે કે હવે પછી બાધકરૂપ થવા સંભવે તે જરૂર સુધારી લેવા કાળજી રાખવીજ જોઈએ. જો કે તમારા જેવા એક ગૃહસ્થ જૈનને ઇતિરપક્ષવાળા લવાહ તરીકે નીમે તે જૈન સમાજને માટે માનભરેલી ખીના સમજવા યોગ્ય છે પણ તે સાથે બની શકે તેટલા વર્તમાન અને ભવિષ્યના સંયોગ અને પરિણામને ઉઠાપોઠપુર્વક વિચારવા કોઇ તેવા નિઃસ્વાર્થી દ્વિર્દ્રષ્ટિ અને શાસ્ત્રજ્ઞ (વિદ્વાનો) ની સલાહ ખાનગી રીતે પુછી લેવાની એટલા માટે જરૂર રહે છે કે પોતે સદ્ગૃહસ્થ હોઇ ભુલને પાત્ર છે અને પોતાનાથી એવી કોઇ એક ભુલ થઇ ન જાય કે જેનું પ્રરિણામ પોતાને અને ખીજા આશ્રિતોને સહન કરવું પડે એટલુંજ નહિ પણ તે હૃદયમાં ડંખ્યાજ કરે. જે બુદ્ધિ પાછળથી ઉપજે તે બુદ્ધિ પ્રથમથી ઉપજે તો પાછળથી પરતાવો કરવાનો પ્રસંગજ ન અને એવો ખ્યાલ સુતને હોવો જોઈએ. તમેએ આપેલો ચુકાદો મેં એ એક વખત વાંચવામાં આવેલો છે ખરો પણ આગળ પાછળના બધા સંયોગોથી વાકેફગારી નહિ હોવાથી ઉપર મુજબ સુચનાત્મક લખીને સંતોષ પકડવાનું રહે છે.

તા. ક.

ગત કાર્તિકી ઉપર સમાગમ થયેલો ત્યારે અમે જ તમોને ઉક્ત કેસની માંડવાળ કરવા ઇશારો કરેલો અમને સંભારે છે. તે પછી કેવા સંયોગો વચ્ચે આ માંડવાળ થવા પામી છે તે પુર્ણરીતે જાણવામાં આવેલ નથી. પરંતુ તમેએ તે બધી વાતો જ લક્ષમાં રાખી ચુકાદો આપવા તજવીજ કરી હશે અથવા એમ જ થવું જોઈએ ૩. ૨૦૦૧ જેવી નાદર રકમ ખીજો સ્થાવર મીલકતમાં લાભ સામાપક્ષને અપાવતાં તમે જૈનકોમની દયાળુતા ઉપર ભાર મુક્યો છે ખરો. પરંતુ એજ શબ્દની સાર્થકતા અવગુણી ઉપર જે ગુણ કરે તે વીરલા જંગ જોય એવી દશા પ્રાપ્તને માટે ઘટ્ટી શકે છે. ખીજને કદાચ એ

શબ્દની સાર્થકતા ન પણ સમગ્રય તેમાં પણ હીંદના દુર્ભાગ્યે સહજ વાતમાં આવા કલેશો ઉપસ્થિત થાય છે ત્યાં એક પક્ષ ગમે તેવો દયાળુ હોય या દયાળુ થવા પ્રયત્ન કરે તેનો નમ્રતા અને વ્યાજખી રીતે લાભ ભાગ્યેજ ખીજો પક્ષ લેવાને લાચક હોય છે. બહુધા તો સામો કાખલી કુડી દયાળુ પક્ષની હાંસી કરવા મંડી જાય છે. જો કે આનું મુળ કારણ ધર્મની ઘેલછાજ બહુધા હોઈ શકેછે આપણે એની કંઈક વાર્તા જાણીએ છીએ કે જો તેનો ઠીક ખ્યાલ રાખી સમયાનુકુળ વર્તી શકીએ તો આપણને પાછળથી પસ્તાવું પણ ન પડે. અને ખીજને હાંસી કરવાનો પણ વખત ન આવે ધર્મશાળામાં યાત્રીકોની વધારે સગવડતા સચવાય તે માટે કોઈ વિશ્વાસુ અને નિરવાર્થી દેખરેખની ખાસ જરૂર છે વળી નકામી ફાજલ જગા હોય તેમાં વધારે સગવડ થાય તે પણ ગોઠવણ કરી શકાય હાલ એજ દા.પોતે છદ્ધર અંતઃકરણની પ્રેરણાથી લખવા જતાં જો કંઈ હીત જણાય તે સત્ય ગૃહણ કરી લેશો.

(૧૧)

(શ્રી કૃપાયંદ્રસુરી)

વધશાક સુદ ૩

ઓંતવા વડસાડસે લી. શ્રી કૃપાયંદ્ર સુરી ભિ: ઠાણા ૧૧ શ્રી પાટણનગરે સુશ્રાવક શ્રી દેવગુર ભક્તિકારક શ્રી સમસ્ત સંઘ જોગ ધર્મલાભ વાંચશો. અપરંચ ચારૂ કે વારતે જો સમાધાન શેક પુનમચંદ કરમચંદને કરાહે ઊસકી નકલ સુનનેસે ઠીક માણુમ હોતા હૈ. સમાધાન રહે એસા કરના. હહેરાવ હાની કરનેવાલા નહિ હૈ કિન્તુ ઉચિત હૈ મૈત્રી ભાવનામેં ખરતના. કે કોઇ સાથ અપ્રિતી નહિ હોવે વૈસા કરના હિતકારી હૈ. તિર્થંકર દેવકા ઊપદેશ હૈ કિ સમાધી ઉત્પન્ન કરતા સમાધી પાવે હૈ. ધર્મધ્યાન કરસો દેવ યાત્રામેં સંભારોગે યાદા શુભ.

દા. ખુદ.

(૧૨)

(પન્યાસ રિદ્ધિમુનિ વિગેરે)

શ્રી. પાર્શ્વજૈન પ્રણમ્ય. સુરત સે લી. પન્યાસ રિદ્ધિમુનિ દેવમુનિ જયમુનિ, લખમિ મુનિ લખિધમુનિ પાટણ મધ્યે શ્રી સમસ્ત સંઘકો ધર્મ

લાભ પાંચના લીખનેકા એ હય કિ ચારપકી બાબતમે' શેઠ પુનમચંદ્રજી
એ જો ઠેરાવ કીયા હૈ એ વ્યાજખી હૈ કોઇ પ્રકારસે ધર્મકી હાનીકારક
નહિ હૈ કારણકે જો મહાદેવકા મંદીર બનાના હૈ એ ધર્મશાલાસે બાહીર હૈ.
કોઇ નાલાયક પુરખો ઝખડા બેઠાવે ઐર ખોટા છપાવે એ સંઘકો સાંભલના
લાયક નહિ હૈ. વિઘ્નસંતોષી બહોત હોતે હૈ ધર્મધ્યાન કરના. સંવત ૧૯૭૩
વધશાક સુદ ૩

લી.

લખ્મિમુનિકી તરફસે ધર્મલાભ માલુમ હોવે.

(૧૩)

(પન્યાસજી વૃદ્ધિ વિજયજી ગણી)

શ્રી 'જૈન' ના અધિપતી સાહેબ જોગ

મુ. ભાવનગર

નીચેની હકીકતથી જણાવવાનું કે હમારો આ કાગળ લખેલો
આપના પ્રસિદ્ધ છાપામાં છાપી પ્રસિધ્ધ કરશો જેથી સર્વે જૈન ભાઈઓને
જણુધ આવે.

લખવાની હકીકત એવી છે કે હું જેઠ વદ ૧૩ વાર રવિને રોજ
પાટણ આવેલો. જૈન છાપું તેમજ જૈન શાસન છાપું હું ઘણા વખતથી
વાંચું છું અને આશરે બે ત્રણ માસથી પાટણ પાસે આવેલા ચારપ તીર્થની
પાર્શ્વનાથજીના મંદીરમાંથી મહાદેવજી અલગ રાખવામાં આવેલા તે
સખંધમાં તેમજ લવાદ તરીકે નીમાઈને શેઠ કોટાવાળા રા. રા. પુનમચંદ્રજી
એ ઠરાવ આપેલો તે બાબત ઉપર બતાવેલા છાપાંઓમાં ચરચા ચાલતી
હતી પણ પાટણ આવ્યા પછી તપાસ કરતાં તેમજ માહિતી મેળવતાં
સ્પષ્ટ રીતે જણાઈ આવેછે કે જે ફેંસલો શેઠ પુનમચંદ્રજીએ કરેલો છે તે
ન્યાયથી કરેલો છે અને વ્યાજખી અને યોગ્ય છે.

ચારપ તીર્થના શામળા પાર્શ્વનાથજીના મંદીરમાંથી મહાદેવજીની
મુરતી જૈન દેરાસરથી ઘણીજ છેડી છે તેમજ અલગ છે તે કારણથી કોઇ
પણ પ્રકારની હરકત તેમ આશાતના કોઇ રીતે થાય તેવો સંભવ નથી
વિશેષમાં જે ઠરાવ થયેલો છે તે હમે વાંચેલો છે. બારીકીથી તપાસ્યો પણ
તે ઠરાવની અંદર કોઇ પણ એવા પ્રકારનો અક્ષર નથી કે જેથી ધર્મની
હાની થાય તેમ કોઈપણ ધર્મવાળાને નુકશાન થાય. તે ઠરાવ થયેલો બરાબર

વ્યાજબી અને યોગ્ય છે અને કોઇ પ્રકારે ધર્મની હાનીકારક નથી તો પછી અંદર અંદરના કલેશના કારણથી તેમજ ધર્મના હેતુથી લોકો ગમે તેમ બોલી સંઘની અંદર નાહક કલેશ કરવો તે સારા પુરુષોને યોગ્ય નથી. માટે થયેલો ઠરાવ બરોબર યોગ્ય માનીને સંઘ સલાહ સંપત્તી ચાલે તેવીજ મહારી પ્રાર્થના છે; તેમજ મુનિમહારાજોને પણ મહારી પ્રાર્થના છે કે જેમ સંઘની વૃદ્ધિ થાય તેવો ઉપદેશ થાય તે શ્રેય છે.

લી.

પન્થાસ વૃદ્ધિવિન્ય ગણી

ચુરશ્રી વિનયજી મહારાજજી ૬: પોતે

(૧૪)

(મંડલાચાર્ય કમલસુરિજી)

સ્વરિત શ્રી પાર્શ્વજીન પ્રણમ્ય અમદાવાદથી લી. મંડલાચાર્ય કમલસુરિજી વિગેરેના યોગ્ય ધર્મલાભ વાંચશો. પાટણ મધ્યે દેવચુરભક્તિ કારક પાટણ સંઘસમસ્ત. અત્રે દેવચુર પસાયથી સુખસાતા છે, તત્રાસ્તુ. ખીણું પાટણ પાસે આવેલા ચારૂપ ગામના જૈન મંદિર સંઘધર્મમાં કોટાવાલા શેઠને જે લવાદ નીમેલા એમાં જે પંચાત થઇ તે બરોબર યોગ્ય છે તેમ ધર્મને કોઇપ્રકારે હાનીકર્તા નથી તો તે સંઘધર્મમાં પાટણના સંઘે કોઇ પ્રકારનો કલેશ નહિ કરતાં ધર્મસાધન કરવું કોઇના લેખ ઉપર દોરા વડું નહિ. સંવત ૧૯૭૩ ના વૈશાખ સુ. ૨ વાર સોમ લી. મંડલાચાર્ય કમલસુરિના ધર્મલાભ વાંચના

(૧૫)

(મુનિ જ્યવિજ્યજી)

(બગવાહાગામથી)

શ્રી જીનેંદ્રાચનમઃ પાટણના સંઘ સમસ્ત યોગ્ય ધર્મલાભ સાથે લખવાનું કે, ચારૂપ સંઘધર્મ કંસમાં જે કોટાવાલા શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ લવાદ તરીકે પંચાતીયા નીમાઇ નીકાલ કરેલો છે તે ધર્મને કોઇ પણ પ્રકારે હાનીકર્તા નથી. એકંદરે જોતાં વ્યાજબી છે તે માટે સંઘમાં કોઇ પ્રકારનો ઝઘડો નહિ ધાલતાં શાંતિથી સંતોષપણે રહેવું. એજ ધર્મ સાધન કરતા રહેવું મી. ચૈતર વદ ૧૩ લી. મુની જ્યવિજ્યના ધર્મલાભ વાંચજો આ કાગળ સંઘમાં વંચાવજો

પરિશિષ્ટ ૭૩

મુનિ મુક્તિવિજયજીના ખુલાસા પત્ર.

(પન્યાસજી નીતિવિજયજીના શિષ્ય મુનિ મુક્તિ વિજયજીએ પ્રથમ વીસનગરથી એવોર્ડની પ્રશંસાવાળો અભિપ્રાય લખેલો પરંતુ 'પાછળથી કોઈ શ્રાવક તરફથી ' ખોટું સમજાવવાથી એવોર્ડ વિશે પોતે ઉલટો મત લખેલો તે જૈનશાસનમાં પ્રગટ થયો હતો તે માટે પોતે ખરો ખુલાસો નીચે મુજબ પ્રગટ કર્યો છે)

જૈન પત્રના અધિપતિ સાહેબ જોગ

મુ. ભાવનગર.

નીચેની હકીકતથી હું જાણુવું છું કે ચારૂપ સંબંધી વીસનગરથી અમોએ જે અભિપ્રાય આપેલો તે ખરાબર હતો એવોર્ડ વાંચીનેજ આપ્યો હતો. તે વ્યાજબી અને યોગ્ય હતો. તે સંબંધમાં કોટાવાળા તરફથી શા. અમથાલાલ પ્રેમચંદે કાંઈ આહુ અવળું અમને સમજાવ્યું નહોતું પાછળથી અમારી સહીવાળું ' જૈનશાસન ' માં ઊલટો લેખ આવેલો તે લેખ કોઈ શ્રાવક તરફથી, મને સમજાવીને તે લેખ લખાવવામાં આવ્યો હતો. તેથી તે લેખ ખોટો છે. અમો પાટણથી વિહાર કરીને રાજપુર તરફ જવાને નીકળ્યા ત્યારે અમો જેઠ વહી ૯ ને રોજ ચારૂપ આવેલા તે વખતે જે જગ્યા સામાવાળાને આપવામાં આવી છે તે અમે જોયેલી પણ તે કોઈ રીતે હરકત કરતાં નથી તેમ જે દરાવ થયેલો છે તે વ્યાજબી અને યોગ્ય છે. આ પત્ર આપના પ્રસિદ્ધ પેપરમાં છાપશે એવી આશા છે. મીતી સંવત ૧૯૭૩ના પ્રથમ ભાદરવા વહી ૧ ને શનિવાર

લી૦

મુનિ મુક્તિ વિજયજી પન્યાસ નીતી વિજયજીના શિષ્યના ધર્મલાભ વાંચજો.

પરિશિષ્ટ ૭૪

શેઠ ભોગીલાલ હાલાભાઈનો પત્ર

“ હમેશાંની તકરાર મટી ગઈ છે તે ધણુંજ ઉત્તમ થયું છે ”

‘ લોકો જે હિંસચાલ કરે છે ઠીક નથી. ’

શા હાલાભાઈ મગનલાલ

ધનજી સ્ટ્રીટ,

તાંબાકાંટા,

મુબમ્બઈ નં. ૩

તા. ૨૩-૨-૧૯૧૭

શ્રી.

મણીયાર વાડીલાલ લલ્લુભાઈ તથા ઝવેરી ચુનીલાલ મગનલાલ યોગ્ય મુકામ પાટણ. જત ચારપ કેસની મહેસાણાની અપીલમાં વકીલ છોટાલાલ સાંકળચંદને બોલાવેલા તેમની શી હજીસુધી અપાઈ નથી તેથી તેમનો કાગળ મહારા ઉપર આવ્યો છે ને તેમાં તેઓ રૂપીયા માગે છે માટે તેમના જેટલા દીવસ હોય તેટલા દીવસના રૂપીયા રખા પ્રમાણે જરૂર આ કાગળ પહોંચ્યાથી મોકલી તેમની પાવતી લઈ લેજો (મંગાવી લેજો) ભુલશો નહી. કારણકે નાહક તેઓ ઉધરાણી મને કરે છે તે ઠીક નહિ; માટે ભાઈજી ચારપ ખાતાનું ખર્ચું અટપાઈ ગયું છે તો હવે લાંબો વખત સુધી આપણે તેમની શી રોકતી આપણને શરમભરેલું ગણાય. વળી ચારપ કમીટી ખાતામાં રૂપીયા આપણા ત્યાં પડેલા છે તો જરૂર તરત રૂપીયા મોકલી આપજો. આજથી રોકશો નહિ એજ.

લી. સેવક,

ભોગીલાલ હાલાભાઈ

ચારૂપ કેસની તકરારનો શ્રીયુત શેઠ પુનમચંદ કોટાવાળાએ ફેંસલો મુક્યો તે આધારે જગો સંબંધી અને રૂપીયા શેઠે આપ્યા તેવા સમાચાર તમારી તરફથી ફળી વળ્યા છે તેવું જાણી સંતોષ માનવા જેવું છે અને હુમેશાંની તકરાર મટી ગઈ છે તે ધણુંજ ઉત્તમ થયું છે. હવે ધર્મશાળામાં અને દેરાસરના પુનરી વીગેરે બદલી ચોક્કસથી તે તીર્થતું રક્ષણ રહે તેમ તજવીજ કરશો. ભુલશો નહી તમારી તરફ લોકો જે હીલચાલ કરે છે તે ઠીક નથી. અહીં ચુકાદામાં જગો નાણાં સંબંધી કોઠની તકરાર નહોતી અને નથી. ફક્ત ચુકાદામાં કેટલીક શબ્દ રચનામાં કેટલીક મુશ્કેલી ભવિષ્યમાં દાખલા રૂપે નુકશાન કરતા થાય તે હેતુથી તે ચુકાદો રજીસ્ટર થઈ દાખલો રહે નહિ તો ઠીક એવી અત્રે માન્યતા છે તો હવે સામાવાળાને જગોનાણાં અપાઈ ગયાં છે; તે ફેંસલો રજીસ્ટર થવાની કશી જરૂર નથી રહેતી. તે લોકોને જગો તથાપી પાવતી લીધી તે રજીસ્ટર્ડ થાયતો કશી અડચણ ભવિષ્યમાં રહે નહિ એમ અહીંવાળા ધણાઓની સમજ છે. આપને સહજ જણાવવા લખ્યું છે એજ.

લી૦

ભોગીલાલ હાલાભાઈના સવિનય પ્રણામ

આ કાગળ ચુનીલાલ શેઠને વંચાવજો.

પરિશિષ્ટ ૭૫

કુખાવાળી જમીન વીધે પાવતી.

ઝવેરી ચુનીલાલ મગનલાલ જોગ,

લી. શા. વસ્તાચંદ આલમચંદ રહેવાશી પાટણના જત હમારી કબજા માલકીની જમીન કુખા સાથે ગામ ચારૂપમાં જૈન ધર્મશાળાની બિતરાદા કોટની જોડે જે હતી તે રૂ. ૩૫ માં વેચાતી આપવાનું નકકી કરેલું દસ્તાવેજ પણ થયો હતો. પાછળથી તે જમીન કુખાસાથેની શેઠ પ્રેમચંદ ઝવેરચંદ વધારે રકમ આપવા અને વેચાતી લેવા અમારી પાસે

માગણી કરેલી તેથી તેનો પાકો દસ્તાવેજ રજીસ્ટર કરાવવા તથા તમોને કબજે આપવા માટે હમોએ નામરજી બતાવેલી તેથી અત્રે હમોને રૂ. ૪૦૧૭ રોકડા મીતી મહાવદી ૧૧ એ આપી રાજી કર્યા તેથી તે જમીનનો દસ્તાવેજ ચંદુલાલ નીહાલચંદના નામનો હમોએ રજીસ્ટર કરી આપ્યો તથા કબજે આપ્યો છે ને રૂ. ૪૦૧૭ હમોને રોકડા પુરા પહોંચ્યા છે તેની રસીદ આ લખી આપુધું સંવત ૧૯૭૩ ના મીતી ફાગણ વદ ૧

શા. વસ્તાચંદ આલમચંદની સહી

દ: પોતે ઉપર લખ્યું તે સહી છે.

પરિશિષ્ટ ૭૬

રા. નગીનદાસ કરમચંદનોપત્ર.

શા. શેવંતીલાલ નગીનદાસ
તારતું સરનામું.

ઝવેરી ભુવન,
ધનજી સ્ટ્રીટ,
પોસ્ટ. નં ૩ મુંબઈ.

ઝવેરી યુનીલાલ મગનલાલ તથા
ઝવેરી મોતીચંદ મગનલાલ

સુ. પાટણ

જોગશ્રી મુંબાઈથી લી. શા. નગીનદાસ કરમચંદના જીહાર વાંચજો નતરે આપનો પત્ર પ્રથમે પોંચ્યો છે. અત્રે થોડી સહીયો થઇ છે. અને થોડી સહીઓ બાકી છે. તે કરાવી તમોને કાગલ મોકલીશું. શેક પુનમ-ચંદને સુમેહ કરવા સોંપવા બદલમાં તે બજાશે.

રૂ. ૫૦૦) નો જીવાળ સંબંધી વધુભાઇ હેમચંદ ઉપર લખાવ્યો છે તેથી ત્યાંથી લેશો. અત્રે રૂપિયા કોઇ ઉધરાણીના જલ્દી આપતું નથી માટે ઢીલ થાય છે. સં. ૧૯૭૩ ના કાતીવદ ૧૩ દા. નગીનદાસ અમારા સાંભળવા પ્રમાણે વડોદરે આપણા તરફથી ગયેલા છે તે શું થયું તે લખશો.

પરિશિષ્ટ ૭૭

તિથિ વિચ્છેદ નિષે.

મુંબઈથી લખાયેલો પત્ર.

મુંબાઈ તા. ૨૪-૪ ૧૭

શ્રી

મુ. પાટણ નગર શેઠ પોપટલાલ હેમચંદ તથા શેઠ નગીનદાસ મંગળચંદ તથા શેઠ જ્યેષ્ઠભાઈ ખેચરદાસ તથા શેઠ વાડીલાલ પાનાચંદ તથા શેઠ પાનાચંદ જ્યેષ્ઠ તથા શેઠ લલ્લેશ્વરચંદ ઉત્તમચંદ તથા શેઠ મોહનલાલ પીતાંબરદાસ અને સંઘ સમસ્ત જોગ

વી. વી. સોથે હમો નીચે સહી કરનારા મુંબાઈ તેમજ પાટણમાં વસતા પાટણનિવાસી જૈન બંધુઓ આપને જણાવીએ છીએ કે હાલમાં કેટલાક બંધુઓ આપણા શ્રી ચારપના મહાન અને પવિત્ર તીર્થનો વિચ્છેદ કરી મુલનાયકજી મહારાજ શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથજી અને બીજી મુરતીઓ ઉત્થાપન કરી પાટણ લાવવાની તજવીજ કરે છે તેમ હમારા સાંભળવામાં આવ્યું છે તે તેમનું કૃત્ય અશ્રીત, જૈનોની લાગણી દુષ્પવનાઈ અને નહિ ઇચ્છવા યોગ્ય છે તેથી હમો પ્રોટેસ્ટ (વાંધો) રજુ કરીએ છીએ કે મજકુર તીર્થનો વિરોધ નહિ કરતાં જ્યાં હાલ પ્રતિમાજીઓ સ્થાપીત છે ત્યાંજ રાખવી તેનો નોંધ લેશો.

(સહીઓ)

- ૧ મંગળચંદ લલ્લુચંદ
- ૧ લલ્લેશ્વરચંદ સરપચંદ
- ૧ શા. કેસરીચંદ પરભુદાસ
- ૧ પરી. પુનમચંદ મગનલાલ
- ૧ વાડીલાલ લલ્લુચંદ
- ૧ શા. મણીલાલ હડીચંદ
- ૧ શા. પોપટલાલ ખુમચંદ
- ૧ શા. ગોતમ હડીચંદ
- ૧ શા. સુનીલાલ ઉત્તમચંદ
- ૧ શા. હકમચંદ હીરાચંદ
- ૧ મણીલાલ કેસરીસીંગ

- ૧ જગનલાલ વહાલચંદ
- ૧ શા. જીવાભાઈ વાડીલાલ
- ૧ શા. હેમચંદ ખેમચંદ સધ દા. ભોગીલાલ નગીનદાસ
- ૧ શા. કસ્તુરચંદ દોલાચંદ સધ દા. પોતે
- ૧ શા. મણીલાલ હીરાચંદ સધ દા. પોતે
- ૧ શા. લલુભાઈ હથુચંદ
- ૧ સરપચંદ ડાહ્યાચંદ સધ દા. પોતે
- ૧ શા. સુનીલાલ નાહાનચંદ દા. પોતે

પરિશિષ્ટ. ૭૮

મુખાધ ખાતેના પાટણ નિવાસી જૈન સંઘના ઠરાવ.

શ્રી.

શ્રી. પાટણ ચારૂ કમિટીના સેક્રેટરી સાહેબ જોગ

મુ. પાટણ

વિ. આપને જણાવવા રજા લઇએ છીએ કે પાટણ સંઘની એક સભા આજે હેન્ડબીલ કાઢી બોલાવવામાં આવી હતી અને શેઠ મુળચંદ લલ્લુભાઈના પ્રમુખપણા નીચે નીચે મુજબ ઠરાવ કરવામાં આવ્યો છે.

ઠરાવ.

ચારૂપની તકરારનો અંત લાવવા માટે શેઠ પુનમચંદ કોટાવાળા તથા વડોદરાના ડાક્ટર બાલાભાઈ મગનલાલને લવાદનામું લખી આપવું અને ગૃહસ્થોમાંથી એક પણ ગૃહસ્થને લવાદનામું લખી આપવામાં સંમત છીએ.

માટે અમો આશા રાખીએ છીએ કે જેમ અને તેમ ઉતાવળથી યોગ્ય ગૃહસ્થોની સલાહ લઈ લવાદનામું લખી આપશો.

લી.

શા. મુળચંદ લલુભાઈ

માગશર શુદ્ધ ૯ રવીવારે

શ્રી શાંતિનાથના ઉપાશ્રયે

મળેલા સંઘના

પ્રમુખ.

પરિશિષ્ટ ૭૯

‘ જૈન શાસન ’ના રીપોર્ટને લગતા પત્રો.

(‘ જૈન શાસન ’ પત્રના અધિપતિ પર મોકલાયેલા રિપોર્ટો કે જે પ્રકટ કર્યા પછી અંતે જ્યારે સત્ય હકીકત સમજાઈ ત્યારે ‘ શાસન ’ ના અધિપતિશ્રીએ મિચ્છામી દુકકડ કરી ખુલાસો પ્રગટ કર્યો છે તે રિપોર્ટો તથા નીચેના પત્રો કે જે ધારાશાસ્ત્રીઓએ તપાસતાં લાયબલ થાય છે એવી સલાહ મળેલી પણ ઔદાર્ય રાખી તેવો માર્ગ ન લીધેલો તે પત્રો:)

નં. (૧)

મુંબાઈ તા. ૨૮-૪-૧૭

“ રા. રા. પુરુષોત્તમદાસ ગીગાભાઈ

મુ. ભાવનગર ”

[આ શીરનામાની નકલ છે. આ શીરનામાવાળા પત્રમાં મહા વદ ૩૦ તથા ફાગણ સુદ ૧ મે પાટણમાં સંઘ મળેલો એવો રિપોર્ટ જૈનશાસનમાં પ્રગટ થયેલો છે તે રા. રા. હીરાલાલ લલુભાઈની સહીથી પ્રગટ થયેલો છે તે મોકલાયો હતો.)

નં. (૨)

મુંબાઈ તા. ૧-૪ ૧૭

રા. રા. “ જૈનશાસન ” ના અધિપતિ સાહેબ જોગ

આ કામળ સાથે સંઘનો રિપોર્ટ મોકલ્યો છે તેને આપના પેપરમાં સ્થળ આપી આભારી કરશો.

લી. અમીચંદ ખેમચંદ

ડે. મસીદ બંદર રોડ, ગણુજીની ચાલ

ત્રીજે માળે મુંબાઈ નં. ૩

(નં. ૧ માં જણાવેલો રિપોર્ટ પ્રકટ કરવા સાર આ ભલામણ પત્ર છે, તે રિપોર્ટ પરિશિષ્ટ ૩૯ (અ) માં પૃષ્ઠ ૧૨૨ ઉપર વાંચો.)

નં. (૩)

મુંબાઈ તા. ૧૭-૬-૧૭

મી. પુરુષોત્તમદાસ ગીગાભાઈ

મુ. ભાવનગર.

આપનો કામળ ૧ તારીખ વગરનો અત્રે આવેલો પણ હું બહાર ગામ જવાથી તે પડ્યો રહેલો તે આવીને વાંચ્યો. ખેદ સાથે લખવું પડે છે કે તમારું લખાણ લખુંજ વિચિત્રતાવાળું જણાય છે તમારા મનમાં જે અધીરાઈ અને અવિશ્વાસ દાખલ થવા પામ્યો તે ખરેખર નવાઈ જેવું લાગે છે તમારી અધીરાઈનેજ લીધેજ લખવું પડે છે કે આવતા બુધવારનું આવતું અઠવાડીક બહાર પડ્યા પછી અત્રે આવજો. સાથે મારી કેસની ફાઇલ અને પુસ્તકો લેતા આવજો. જે તારીખે નીકળે તે પહેલાં અત્રે ખબર આપશો એટલે રેલપર આવીશું તમે લખેલી ધમકીથી આ લખાણ

છે તે આશા રાખતા નહિ. અમે તો આપને વચન આપેલું તે વચનેજ તેડાવવા લખ્યું છે જે કે તેડાવવા માટે ઢીલ થવાનું કારણ એજ તમારા હકને વિશેષ લાભ થવાની આશાએ, ચારેબાજુ ઘેરી લીધા ત્યારે તમારી અધીરાઇના લીધેજ તેડાવ્યા છે તો આપ અવશ્ય પધારશોજ

કોટાવાળા શેઠ તમારી પાસે માફી મંગાવવાની ધમકી આપતા હોય તો લગારે ડરવું નહિ કારણ કે તમે અત્યાર સુધી ચારપના માટે જે લખ્યું છે તે ધર્મની લાગણીથી ને તેમાં પણ એકે મુદ્દો એવો નથી કે તમને કોરટમાં ધસડી શકે. એતોખાલી વખતે ધમકી આપતા હશે તો પછી હવે એવી ધમકીથી તમારા જેવા નીડર અધિપતિઓએ જરાયે ડરવાનું છેજ નહિ. આપણે ભેગા થયે વધુ હકીકતનો ખુલાસો કરીશું હું આજે વડોદરે જવાનો છું એટલે લગભગ બુધ ગુરૂ અત્રે જરૂર આવીશ માટે આપ મુરુવારે છેવટ આવશો. ચારપ કેસની ફાઇલબુક અને પુસ્તકો જરૂર લેતા આવજો હાલ એજ તા. મજકુર

લી, અમીચંદ ખેમચંદની સહી

નં. (૪)

મુ. પાટણ મીતી ૧૯૭૩ ના જેઠ સુદ ૬ રવી
ભાઇશ્રી પુરશોતમદાસ ગીગાભાઇ

મુ. ભાવનગર.
આપનું કાર્ડ ગઇ કાલે આવ્યું તે પહોંચ્યું છે વાંચી ખીના જાણી છે. પરમ દીવસે અત્રેથી પુસ્તક નં ૧૨૭ આપ તરફ રવાના કર્યા છે તે પોતાં લખશો

હું તથા નાનકલાલ સુદ ૮ અત્રેથી ચોકસ મુંબઈ જવાના છીએ ત્યાં ગયા પછી આપને જરૂર તેડાવીશું ગયા શાસનના અંકમાં જે હમે નગરશેઠને અરજ કરેલી તેની નકલ આપે છાપેલી છે તેના માટે કોટાવાળા તરફથી અત્રે એવી હિલચાલ થાય છે કે હાલાચંદ ખેચરદાસ તથા નહાલભાઇ લક્ષુભાઈ આ બે ગૃહસ્થોની સહીઓથી એક લેખ લખાવેલો કે અમે ચારપ ગયા ત્યારે કોઇ જાતની ધમાલ નહોતી અમારાં નામો લખી માર્યાં છે. આ રીતના લખાણ ઉપર તે લોકોથી સહીઓ લેવાને ખટપટ ચાલે છે હજી સુધી કરી નથી આથી તમારા ઉપર માસ્તર ગોપાળદાસે જે અમદાવાદથી લેખ લખીને મોકલેલો છે તેને આવતા અંકમાં દાખલ કરશો,

મુનિ મુક્તિવિનયજીના હાથનો જે ખુલાસો આપના ઉપર રજીસ્ટરથી મોકલ્યો છે તે પોત્યો હશે તેને ખતતા પ્રયાસે અગ્રજેષ્ઠમાં દાખલ કરશો.૧

મથાળું રમુજ બાંધજો કે લોકોને ખાત્રી થાય કે મુનિઓને ફાસલાવી પ્રપંચ રમીને અભિપ્રાયો લખાવી લેવામાં આવે છે જેથી લોકોનું ચિત્ત વધારે ખેંચાય. તમે તેજાવીયે કે જરૂર મુંબાઈ આવશો. પ્રથમથી હું તમને કાગળ લખી મોકલીશ પછી તાર કરીશ. આવો તે વખતે કેસની ફાઇલો જરૂર લેતા આવજો.

ચારપના દેરાતું પ્લાન તૈયાર થઇને આવી ગયું છે તેમ ફાટાએ પણ તૈયાર થઈ મયા છે તેમને પુસ્તકો મોકલવાની ઢીલ થવાતું કારણ એટલું જ કે વચમાં ચાર છ દીવસ મને તાવ આવો ગયો તેથી તમને કાગળ પણ ન લખાયો અને પુસ્તક લેવા જવાયું નહિ આથી મોકલવામાં ઢીલ થઈ છે બીજું કંઈ કારણ હતું જ નહિ.

પંચાસરાજના હમારી તરફથી વીગતવાર સમાચાર નહિ આવે ત્યાં સુધી તમારા ન્યુસમાં સમાચાર દાખલ કરતા નહિ પછી આપની મરજી હાલ એજ તા. મળકુર.

લી. શા. અમીચંદ ખેમચંદના જય જીનેદ્ર વાંચશો.

નં.૦ (૫)

મુંબાઈ તા. ૯-૬-૧૭

રા. રા. પુરશોતમદાસ ગીગાલાઈ

મુ. ભાવનગર

આપનું કવર આજે આવ્યું તે પહોંચ્યું છે. વાંચી બીના જાણી છે. આદ લખતા રહેશો. અત્રે કોઈ જાતનું ઢીલાપણું નથી. ફક્ત મોતીલાલભાઈ કાપડીયા ઉપર રાખ્યું છે તે જે પ્રમાણે સલાહ આપે તે પ્રમાણે કરવાની ઇચ્છા આગેવાનોની છે. જેને કે અમારી નથી કારણ અત્રે

૧ મુનિ મુક્તિવિનયજી પોતાના પત્રમાં ખુલાસો કરે છે તે પરિ. ૭૩ માં જોવાથી ખરું રહસ્ય જણાશે.

૨ શ્રીયુત મોતીલાલભાઈ કાપડીયા સોલિસીટર જે સલાહ આપી છે તે જુઓ પં.

કુંવરજીભાઈ તથા મહારાજ કાન્તિવિજયજી વીગેરે હોવાથી મોતીભાઈ એકસ મોડેરટ સલાહ આપશે એમ અમારું ધારવું છે પણ આગેવાનોએ એ કંજલુક લીધી છે કે મોતીભાઈ જેમ કહે તેમ કરવું. જેમને છીએ થું થાય છે. બાકી અમારી ઇચ્છા તો ગમે તેમ કરી કોર્ટ કેસ લઈ જવાની છે પછી તો થાય તે ખરું.

અત્રે મુલેહ કરો મુલેહ કરો તેવી વાતો પણ લોકો કરે છે. હવે અમે આપની સલાહ માગીએ છીએ કે મુલેહ કરવી કે કેમ અને કરવી તો કેવા પ્રકારની કરવી તે લખશો.

કેસ કોર્ટ ચડશે તો પણ અને કદાચ નહિ ચડે તો પણ તમને અત્રે તો તેજાવવા નિર્વિવાદ છે.

ભાઈ મણીલાલ યુનીલાલ નામથી જે આપ જૈનશાસન પાટણ જૈનમંડળ બોર્ડિંગને પાટણ મોકલે છે તેના લવાજમના પૈસા તથા ભેટની ખુક અત્રે મોકલજો એટલે અત્રેથી લવાજમના પૈસા મોકલી આપીશું પણ ભેટ બોર્ડિંગમાં મોકલતા નહિ પણ મણીભાઈ ઉપરજ મોકલજો તેમનું ડેકાણું—

મોદી મણીલાલ યુનીલાલ મસીદ ખંદર રોડ ગમુજીની ચાલ ત્રીજે દાદરે મુંબાઈ નં. ૩

આપણી પાર્ટીની જે દીલ થવાનું કારણ થતું હોય તો આવેલા મહાતમાઓ તેમજ લંખાતો ટાઇમ.

અમે પરમ દીવસે આપને કાગળ લખ્યો છે તે પોત્યો હશે. આપનો જવાબ આવે જણીશું. ગયા બુધવારના અંકમાં આપના લખાણમાં છેવટે એમ લખ્યું છે કે હવે સમાપ્ત કરીએ છીએ તેથી આપણી પાર્ટીમાં કંઈ જીદીજ અસર થવા પામી છે. જે કે અમને આપ તરફની પુર્ણ ખાત્રી છે; કારણ અમારા કરતાં આપને લાગણી વિશેષ છે, એમ આપના લખાણ ઉપરથી તેમજ ૩૫૩ વાતચીતથી જણ્યું છે એટલે અમારા મનમાં તો કંઈ આપ તરફનું છેજ નહિ. હાલ એજ તા. મનકુર.

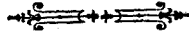
સી. શા. અમીચંદ એમચંદ
પાછો પત્ર લખશો.

શ્રીમાન શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાનું

જીવન વૃત્તાંત.*

શેઠ કોટાવાળા.

આ જીવન વૃત્તાંત પાટણુ નિવાસી એક કુલિન વંશના સુપ્રસિદ્ધ પરોપકારી જૈન સદ્ગૃહસ્થનું આલેખાય છે અને એમના પુરુષાર્થમય જીવનમાં જે સુંદર પ્રસંગો બન્યા છે તે વાંચનારાને દેવિસંપત્તિઓ આપી શકે તેમ છે. આ જૈન કોમનું રત્ન પાટણુમાં જ નહિ પરંતુ હિંદુસ્થાનના જૈન જગતમાં અને સર્વત્ર તેજસ્વી ગણાયું છે એટલું જ નહિ પણ ઐતિહાસિક પ્રાચિનતા અને એ પ્રાચિનતા જે સમૃદ્ધિને માટે ગૌરવ ધરાવે છે તે સમૃદ્ધિનો જેમ પાટણુ શહેરે સંગ્રહ કરી રાખ્યો છે અને તેના માટે તે શહેર મગર છે તેમ “ કોટાવાળા ” જેવું ખાનદાન કે જે પાટણુના પ્રાચિન નામાંકિત શેડીઆઓનું રંમરણ કરાવે છે તે પોતાના પ્રતાપિ ઉત્સંગમાં રાખવાને માટે પણ પાટણુને કાંઈ ઓછું માન નથી.

રાજકીય ઉચ્ચ પાયલને લીધે છેલ્લાં થોડાક સૈકાઓમાં પાટણુ શહેરે ઘણાં મોભાદાર અને યશસ્વી કુટુંબો પરદેશને સોંપ્યાં છે અને પરદેશમાં પડી રહીને માત્ર (પટણી) અટક કાયમ રાખી પાટણુની ભૂમિનું ઋણ તેઓ ચુકવે છે પરંતુ આ એક જુના ખાનદાન કુટુંબે પાટણુની પડતી અને અવનતિના સમયમાં પણ જન્મભૂમિનો પ્યાર અને તેના પ્રતિનું સન્માન છાતી સરસું રાખ્યું છે અને પોતાની કીર્તિને પાટણુની કીર્તિથી કદી પણ જુદી પાડી નથી એ માટે એક વખત પાટ-

* ભગવતી સુત્ર પ્રથમ ગુચ્છમાંથી: પ્રસિદ્ધ કરનાર—

પુરુષોત્તમદાસ ગીગાભાઈ પાંચભાયા

અધિપતિ જૈન શાસન ભાવનગર.

જુના છત્ર નીચે જે જે વિશાળ પ્રાંતોએ સુખ અને સમૃદ્ધિ તથા ધર્મ અને દરબેનો પુષ્કળ લાભ લીધો છે તે સર્વ પ્રાંતો આ મોભાદાર અને જુના ખાનદાન-કુટુંબને માટે મોટું માન ધરાવે છે અને ભવિષ્યના પાટણનો ઇતિહાસ ‘કોટાવાળા’ ના ખાનદાનથી છુટો પડી શકતો નથી.

જન્મ અને આપત્તિમાં પૂણ્ય પ્રભાવ.

વિક્રમ સંવત ૧૯૩૦ ના જેઠ શુદ્ધ ૧૧ ના દિવસે આ શ્રીમાન શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાનો જન્મ થયો હતો અને જન્મ પછી જોકે જ દીવસે તેમનાં માતૃશ્રી ચંદનબાઈનો દેહવિલય થયો હતો. હજુતો માતૃશ્રીનું ધાવણ રંગેરંગોમાં પ્રસરે તે પહેલાં જ જે બાળક માતા વિનાનું થઈ પડે તેનાં કષ્ટની સીમા જ શી ? પણ પૂણ્યશાળી અને સંસ્કારી બાળકોની પરિક્ષા પારણામાં જ થયા વિના રહેતી નથી ‘ પુત્રનાં લક્ષણ પારણે, એ ગુજરાતી કહેવત આ વાતની સાક્ષી પુરે છે અને શેઠ પુનમચંદના જીવનના છઠ્ઠા જ દીવસે તેમનાં પૂર્વનાં પૂણ્યો અને સંસ્કારોએ એક અદ્ભૂત ઘટના બની છે કે જે વાંચતાં વાંચનારને આનંદ અને આશ્ચર્ય થયા વિના રહેશે નહિ. શેઠ પુનમચંદના પિતા શેઠ કરમચંદ કોટાવાળા ઘણા ધાર્મિક અને નીતિગ્ર પુરુષ હતા પરંતુ કેટલાંક કારણોને લઈ દિતિય લગ્ન કર્યું પડ્યું હતું; આમ છતાં બંને સપત્નિઓ વચ્ચે સગીબંધનો જેવો સ્નેહ હતો અને ચંદનબાઈના મૃત્યુ સમયે આ બાળક કુદરતી રીતે જ તેમનાં અપરમાતા ઝરમરબાઈના બોલામાં સોંપાયું. અત્યંત મમતા અને વાતસલ્યથી પોતાનો જ પુત્ર હોય તેમ લાગણીથી ઝરમરબાઈએ અને ઉછેરવાની અંતઃકરણની ઇચ્છા ધારણ કરતાં જ અપરમાતાના સ્તાનમાં પૂર્વના પૂણ્યોએ ધાવણનો સંચાર કર્યો અને આ પવિત્ર વિચારો અને ઉચ્ચ કુલિન સંસ્કારોવાળાં અપરમાતાએ શેઠ પુનમચંદને પુણિમાના ચંદ્ર સમાન શાંત, તેજસ્વિ અને પરાંપકારી બનાવ્યા. આજે એ માતા આ જગતમાં હસ્તીમાં નથી પણ પુત્ર વાતસલ્યનો એક અદ્ભૂત સિદ્ધાંત તેમના યશનું ગાન કરી રહ્યા છે.

દીલ્હી દરબારને લગતા એક પુસ્તકમાં તેમનો પરિચય.

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાનો પરિચય કરાવતાં ‘ ધી ઇમ્પી-રીયલ કોરોનેશન દરબાર—દીલ્હી (ઇ. સ. ૧૯૧૧) ના પ્રથમ વોલ્યુમમાં

તેના પ્રકાશક મેશર્સ ખોડીયા બ્રધર્સ આ પ્રમાણે લખે છે:- (પરં
ખીજમાં આવેલો છે માટે અત્રે આપ્યો નથી જુવો પરિં ૨)

કોટા.

સંવત ૧૭૦૦ માં ગુજરાતમાં ભારે દુષ્કાળ પડ્યો હતો તે વખતે
શેઠ પુનમચંદજીના પૂર્વજોએ ધંધારોજગારને ખીલવવાને અને દિનપ્રતિ-
દિન પડતીમાં આવતા પાટણ શહેરને ઘડો આપવાને પરદેશ-પ્રયાણ કર્યું.
શેઠ પાનાચંદજી અને ઉત્તમચંદજી બન્ને ભાઈઓએ ઉત્તરહીંદમાંજ કોટા
શહેર વ્યાપાર માટે પસંદ કર્યું અને પાટણ નિવાસી શા. નાથુરામ વખ-
તરામના ભાગમાં કાપડની દુકાન ત્યાં ખોલી; અને ત્યાર પછી પેટી ઉતાર
લગભગ સવાસો વરસો પછે તે દુકાન સહીયારી આદ્યા પછી સં.
૧૮૨૨ માં ભાગથી છુટા થઈને શેઠ ઉત્તમચંદજીના પુત્ર શેઠ મોતીચંદ-
જીએ “ પાનાચંદ ઉત્તમચંદજી ” ના નામથી કાપડની સ્વતંત્ર દુકાન શરૂ
કરી અને પુરૂષાર્થ તથા પુણ્યના ઉદયથી દિનપ્રતિદિન યશ અને લક્ષ્મીની
સંવૃદ્ધિ થવા લાગી.

શેઠ મોતીચંદ કોટાવાળાનાં ત્રીજાં પતિન શ્રીમતી ભાગ્યવંતબાઈને
સં. ૧૮૭૮ માં બે પુત્ર થયા: ૧ ભવાનીલાલજી અને ૨, કરમચંદજી. પુત્રોને
બાળ્યાવસ્થામાં મુકીને જ શેઠ મોતીચંદજી પંચત્વ પામ્યા હતા પરંતુ
ભાગ્યવંતબાઈનું અમરેખર ભાગ્યવંત જ હતાં અને પોતાની બાહ્યશીથી
દુકાનનો સર્વ વહીવટ તેમણે મુતીમ હસ્તક ઉમંગથી સંભાળ્યો. બન્ને
પુત્રોને પોતાની કુશળતાના સંસ્કારો જન્મથી જ આપ્યા અને વ્યાપારિક
દક્ષતા પણ શીખવી. ઉમરલાયક થતાં બન્ને ભાઈઓ છુટા પડ્યા અને શેઠ
કરમચંદ કોટાવાળા કે જેઓ શેઠ પુનમચંદ કોટાવાળાના પિતા થાય
તેમણે ઉત્તરહીંદમાંથી ગુજરાતમાં વ્યાપારિક દ્રષ્ટિ દોડાવી. શેઠ કરમચંદ-
જીએ અમદાવાદમાં મીલ મોરગેજ રાખી લઈ પોતાનો વ્યાપાર વધાર્યો
અને પ્રમાદની રાત્રીમાંથી ગુજરાત જ્યારે જાગ્યું ત્યારે ઉદ્યોગના બાલસૂર્યે
પ્રતાપી કીર્ણોથી ગુજરાતના શેડીઆઓ પર જે પ્રકાશ ફેંક્યો હતો તેનાથી
શેઠ કરમચંદજી પણ તેજસ્વી અને યશસ્વી સ્મિત કરી રહ્યા હતા. પ્રારબ્ધ
અને પુરૂષાર્થ તથા હીમત અને હહાપણ ભરેલા સાહસથી તેઓ આગળ
પડતા વ્યાપારિ ગણાતા હતા અને આજે તેમનું કુટુંબ જે માન મરતબો
ભોગવે છે તે એ દૈવિ સદ્ગુણોથી પ્રાપ્ત થયો છે.

શેઠ કરમચંદ્ર કોટાવાળા.

શેઠ કરમચંદ્ર કોટાવાળા ફક્ત સમૃદ્ધિ અને સામર્થ્યની વૃદ્ધિ કરીનેજ અટક્યા ન હતા પણ ઘણાં ધાર્મિક કાર્યો અને પરમાર્થો તેમના હાથે થયાં છે અને લાખો રૂપીઆનો સદુપયોગ દાનપૂણ્યમાં તેમણે કર્યો છે. તેમના વખતમાં તો રેલ્વેની પણ આટલી બધી સગવડ ન હતી અને છતાં પણ ઘણી દુર દુરની જૈન તિર્થોની વારંવાર યાત્રાઓ તેઓએ કરી હતી અને શ્રી સંઘને પણ કરાવી હતી. તારંગાણ, કેશરીયાણ, કુંભારીયાણ, અમદાવાદ, પાવાગઢ, ઘણેરાવ, શેત્રુંજય, અને ગીરનારના સંઘો તેઓએ કહાડ્યા હતા અને લગભગ એક લાખ રૂપીઆ તેમાં તેમણે ખર્ચ્યા હતા. પાલીતાણાના ડુંગરપર તેમણે દેરાસર પણ બનાવ્યું છે અને ધર્મશાળા જૈન યાત્રાળુઓની સગવડ અર્થે બંધાવી છે. પાટણમાં પણ તેઓએ ઘર દેરાસર બનાવેલું છે તેમજ ઉજમણાઓ, સ્વામિવાલક્ય અને નોકારશીઓ કર્યાં છે. પાટણમાં પંચાસરાની પાસે શ્રીથમણાળની ધર્મશાળા પણ લગભગ વીસહજારના ખર્ચે બંધાવી છે અને જુદી જુદી ટીપોમાં પણ હજારો રૂપીઆ તેઓએ આપ્યા છે.

શેઠ પુનમચંદ્ર કોટાવાળા.

શેઠ પુનમચંદ્રને પણ જન્મથીજ ઉત્તમ સંસ્કારો પડ્યા હતા. શેઠ પુનમચંદ્ર પોતાની ત્રીશ વર્ષની વય પર્યંત પોતાની મુખ્ય દુકાન કોટામાં હોવાથી કોટામાં રહ્યા હતા. સં. ૧૯૫૦ માં તેઓએ હૈદરાબાદ તરફ પહેલી જ મુસાફરી કરી અને ત્યાર પછી પોતાના પિતાની સાથે સાથે વ્યાપારનો કાર્યભાર ઉપાડવો શરૂ કર્યો. અને અરીણના, ઝવેરાતના તથા સમય ઓળખી અનેક વ્યાપારોદ્ધારા તેમણે પણ પિતાની સમૃદ્ધિમાં ઘણી જ સંવૃદ્ધિ કરી એટલું જ નહિ પણ પરાંપકારનાં અને ધર્મનાં કાર્યોમાં પિતાના પગલે ચાલી ઐદાર્ય દર્શાવી મોટી સખાવતો અને દાનો કરવા ઉપરાંત પ્રજાની સામાજિક સેવા બજાવવાના નવિન ક્ષેત્રમાં પણ તેમણે વીરહાક કરી અને ઘણો યશ સંપાદન કર્યો. ધાર્મિક જીના વિચારો અને રાષ્ટ્રિય નવિન વિચારોનું ઉમદા સંમીલન થઇ તેમના આત્મા ઉપર પ્રકાશ ફેંકવા લાગ્યું અને કર્તવ્યના વિસ્તૃત ક્ષેત્રમાં થાક્યાવિના ઉત્સાહથી પ્રવૃત્તિ કરવા માંડી: આજ ભારતવર્ષમાં કેળવાયેલી પ્રજા તેઓને સારીરીતે ઓળખે છે અને તેમના નામપર ગુજરાતની પ્રજા હર્ષોદ્ગાર કહાડે છે એ તે અત્રાંત કર્તવ્ય પરાયણતાનુંજ પરિણામ છે.

વિદ્યાભ્યાસ.

શેઠ પુનમચંદ્રજીએ ગુજરાતી, ઇંગ્રેજી અને અને પશ્ચિમભાષાનું સારું શિક્ષણ લીધું છે. તેઓ વિશેષે કરીને ગુજરાતી અને ઉર્દુ સાહિત્ય તરફ ઘણી રૂચી ધરાવે છે અને માતૃભાષા ગુજરાતીને માટે ઘણી લાગણી અને પ્યાર ધરાવે છે. સંગીત અને સાહિત્યને પરસ્પર ગાઢ સંબંધ છે અને તેથીજ “ સાહિત્ય સંગીત કલા વિહીનઃ સાક્ષાત્ પશુ પુચ્છ વિશાળ હિનઃ । એ લોકોક્તિ આપણામાં પ્રચલિત છે. શેઠ પુનમચંદ્રજી સંગીતનો પણ સારો શોખ ધરાવે છે અને સંગીત વિદ્યાના જાણકારોની કદર કરતા રહે છે. + + શેઠજીએ ધાર્મિક અભ્યાસ પણ યતિ શ્રીચંદ્રજી ગુરૂપાસે ઉત્તમ પ્રકારે કર્યો હતો.

પિતાનો દેહાન્ત.

ઇ. સ. ૧૯૦૪ ના જુન મહીનાની ૮ મી તારીખની રાત્રીએ પાલીતાણામાં એક માસની માંદગી ભોગવી શેઠ પુનમચંદ્રજીના પવિત્ર પિતાએ જગતનો સમ્બંધ છોડવાના દુઃખદ અખરો પાટણમાં આવ્યા. પાલીતાણા જેવા પવિત્ર સ્થળમાં દેહત્યાગ થવો એ આપણી કામમાં તો પુન્યશાળીત્વનું ચિન્હ ગણાય છે. શહેરમાં વાયુવેગ એ વાત વિસ્તાર પામી અને શોક પ્રસર્યોઃ શેઠ કરમચંદ્રજી કોટાવાળાએ પંચોતેર વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી પાટણની પ્રજાનું દીન જીત્યું હતું તેનાં સ્થળે સ્થળે સ્મરણો થવા લાગ્યાં. ‘ મુખ્ય સમાચારે ’ તેની નીચે પ્રમાણે નોંધ લીધી હતી:—

“ પાટણના રહીશ અને જુદાકોટાના નામથી ઓળખાતા કોટામાં લાંબી મુદતથી પાનાચંદ ઉત્તમચંદના નામથી ચાલતી પેઢીના માલેક મી. કરમચંદ મોતીચંદ એક માસની માંદગી ભોગવી ગાંધકાલ રાતના પાલીતાણા ખાતે ગુજરી ગયાના અખર અત્રે ફરી વળ્યા છે ÷ ÷ + + તેમણે પોતાની કારકીર્દીમાં સંઘો કહાડ્યા હતા, ઉજમણાં માંડ્યાં હતાં, શાન્તિ સનાત્રો, ધર્મશાળાઓ અને સ્વામિવાત્સલ્યો કર્યાં હતાં. + + X X સં. ૧૯૨૨ ની સાલમાં શ્રી પુનમીયા ગચ્છના શ્રી શાંતિસાગર સુરી પાસે કોટામાં પીસતાળીસ આગમ સાંભળ્યાં હતાં. X + + + સવંત ૧૯૫૫ની સાલમાં પાટણના જૈન ભંડારોના કીમતી પુસ્તકો લખાવવા માંડ્યાં તેમાં છુટો હાથે સારી મદદ કરી કરી હતી. સવંત ૧૯૫૬ ની સાલમાં ભંયકર દુષ્કાળના

વખતે અનાથાશ્રમ ઊઘાડી ગરીબ લોકોને મદદ કરી હતી. એ શિવાય આ પરગણુ પરોપકારી ગૃહસ્થે શહેરમાં ગરીબ ગરબાઓને છુટથી ચુપ્ત મદદ કરી નામના મેળવી હતી અને શહેરના તમામ નાના મોટાના મોઢે તેમનું નામ રમી રહ્યું છે x x x x તેમણે પોતાની જીંદગીમાં લગભગ દશલાખની નાની મોટી ધર્મ માર્ગે રકમો ખર્ચી ધર્મદાન કર્યું છે છેવટમાં તેમને તેમની જ્ઞાતી તરફથી એક માનપત્ર ગયા ફાગણ માસમાં આપવામાં આવ્યું હતું x x x આ પરોપકારી શેઠને શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારે તેમની કુખાળતા વખતની લાંબી આશીષ ગરીબો પ્રત્યેની લક્ષમાં લઈ કોર્ટમાં હાજર થવાની મારી બક્ષી હતી મરનાર શેઠના એક પુરા પુત્ર મી० પુનમચંદ ધણા ઉત્સાહી, જમાનાને અનુસરતા સુધારા વધારા કરનારા છે તેમણે થોડારોજ ઉપર પોતાની દીકરીના લગ્ન પ્રસંગે સુધારાને અનુસરતાં કાર્યો કરી નામના મેળવી છે. મરનાર કરમચંદ મોતીચંદના મરણથી પાટણની સમગ્ર પ્રજા દિવગીર થતાં તેમના માનાર્થે આજે હડતાળ પાડવામાં આવી હતી. ”

(મુખ્ય સમાચાર, શનિવાર તા ૧૧ મી
જુન ૧૯૦ સવત ૧૯૬૦ જેઠ વદ ૩)

કંઈક સાંસારીક.

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાની જાહેર સેવાઓનો પરિચય આપતાં પૂર્વે કંઈક સાંસારીક ઘટનાઓ આંખેખીએ છીએ. સં. ૧૯૭૩ ના વઈશાખ માસમાં પાટણમાં શેઠ નાગરદાસ ગુલાબચંદના દીકરા ઉજમલાલની પુત્રી શ્રીમતી સૌ. સમરત્યાબ સાથે શેઠ પુનમચંદજીનું લગ્ન હીંદુ રીતરીવાજ પ્રમાણે ન્હાની વયમાં થયું. શ્રીમતી સમરત્યાબને સં. ૧૯૪૬ માં આવણ વદ ૧૪ ના દીને પુત્રી-મોતીબાબનો જન્મ થયો. બહેન મોતીબાબની લગ્ન વ્યાયુજી પનાલાલજી પુનમચંદજીના પુત્ર શ્રીમાન મોહનલાલજી વેરે ધણી ધામધુમથી કર્યાં. બહેન મોતીબાબ સુશીલ, શાંત અને ગંભીર સ્વભાવના છે.

શેઠજીની વય ત્રીસ વર્ષની થતાં સુધી પુત્ર પ્રાપ્ત ન થવાથી શેઠજીનાં માતૃશ્રીએ દ્વિતિય લગ્ન કરવા આગ્રહ કરવાથી તેમનાં ફરી લગ્ન સં. ૧૯૬૧ ના જેઠ શુદ્ધ ૫ ને રોજ પાટણમાં શેઠ ભીખાચંદ મહેકમચંદ ને ત્યાં શ્રીમતી સૌ. મોતીબાબ સાથે થયાં. સં. ૧૯૬૪ માં શ્રીમતી

મોતીબાઇને પુત્ર રત્નની પ્રાપ્તિ થઇ અને વર્તમાન પત્રોમાં ખુશ ખબરો પ્રગટ થયા હતા; પરંતુ કુદ્રતના અદ્રશ્ય નિયમોને મનુષ્ય શીરીતે જાણી શકે ? પુત્ર પ્રસવ થયા પછી પંદર દીવસેજ તાવને લીધે શ્રીમતી મોતીબાઇ એ દેહ ત્યાગ કર્યો. શ્રીમતી ધણી સભ્ય, વિવેકી, વિનયી અને કાર્યદક્ષ હતાં, તેમજ સંસ્કારી હતાં પણ પુર્વના રૂણાનુબંધ પ્રમાણે તેમણે દેહત્યાગ કર્યો પછી એ વિયોગ પુત્રથી સહન થયો નહિ-તેણે પણ અસાર સંસારનો ૧૯૬૫ માં કાર્તિક શુદ્ધ બીજે ત્યાગ કર્યો.

સં. ૧૯૬૫ માં વઢશાક સુદ ૫ એ શેઠ સાહેબે તૃતીય લગ્ન પાટણમાંજ શેઠ લહેરચંદ દેવચંદનાં પુત્રી શ્રીમતી સૌ. હીરાલક્ષ્મી સાથે કર્યાં. શ્રીમતી હીરાલક્ષ્મી પણ ધણી સભ્ય, વિનયી અને કાર્યદક્ષ છે, પ્રતિષ્ઠિત કુટુંબમાં ગૃહ કાર્યભાર કંઈ ઓછો હોતો નથી પરંતુ તે સર્વ તેઓ જીતમ રીતે ઉપાડી લેવા ઉપરાંત ધારમિક અભ્યાસ અને સાહિત્યના અભ્યાસમાંયે સમય રોકે છે. ગુજરાતી ભાષા ઉપર અપાર મમતા તેઓ ધરાવે છે. સ્વભાવે શાંત, સુશીલ અને સદગુણી હોઇ તેઓ આદર્શ સન્નારી છે.

શેઠ પુનમચંદજી ચોથી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સની રિસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ તરીકે.

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ જૈન કોમની તન મન અને ધન ત્રણે પ્રકારેથી અનેક સેવાઓ બજાવી છે. બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ મુંબઈમાં ભરાઇ તે વખતે તેઓએ કોન્ફરન્સના ઉદ્દેશોને ભારે માનપુર્વક પાર્ટી આપી હતી અને દેશ પરદેશથી આવેલા જૈન બંધુઓનો ઉત્તમ પ્રકારે સત્કાર કર્યો હતો. સંવત ૧૯૬૨ માં ચોથી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ વખતે રિસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ નીમાયા હતા અને પંદર વીસહજારનો ખર્ચ તેમણે ઉઠાવ્યો હતો. જ્ઞાનાંબોનિધી પ્રદર્શનની સ્વાગત કમીટીના પ્રમુખ પણ તેઓ ચુંટાયા હતા કે જે પ્રદર્શન વડોદરા રાજ્યના સ્વં દીવાન રોમેશચંદ દત્તના હસ્તે ખુલ્લું મુકાયું હતું.

હિસ્ટોરિકલ નોલેજ.

શેઠ પુનમચંદજીએ જૈન ઇતિહાસોનું ઉત્તમ અવલોકન અને અભ્યાસ કરેલો છે અને કોન્ફરન્સનું સ્વાગત કરતાં તેમણે જે છટાદાર

અને વિદ્વતા ભયું ભાષણ કરેલું છે તે વાંચતાં તેમના ઐતિહાસિક જ્ઞાન માટે માન પેદા થયા વગર રહેતું નથી. વળી કેળવણી સંબંધી પણ તેમણે ઘણા ઉમદા વીચાર પોતાના ભાષણમાં દર્શાવ્યા છે.

સ્વાગતનું ભાષણ.

કોન્ફરન્સનું સ્વાગત કરતી વખતે તેમણે ઘણીજ ગંભીરતાથી શાંત અને ચિત્તાકર્ષક સ્વરે ભાષણ આપ્યું હતું. ભાષણમાં માતૃભૂમિ પરનો પ્યાર તેનો ઉજવળ ઇતિહાસ કહેતાં હૃદયમાં ઉમળકાઓમાં ઉછળતો તે કોન્ફરન્સમાં હાજર રહેલાઓએ જોયો હતો. વિદ્વતાભરી મધુર અને સંસ્કાર વાળી માતૃભાષા ગુજરાતીમાં તેમણે પોતાનું ભાષણ નીચે પ્રમાણે આપ્યું હતું:—

“પરમપ્રિય સ્વધર્માનુયાયી મનુષ્યો ! જાહેનો અને સદ્ગૃહસ્થો !

“ જુદાં જુદાં વૃક્ષોથી ખીએ ખીય ભરાયેલું વન જોઇ સર્વને આનંદ થાય છે. એથી વિશેષ આદહાદ તરેહ તરેહનાં ન્હાનાં મોટાં ફુલ વૃક્ષો, કુસુમલતાઓ, ભૂમિપર પથરાતી વેલો અને સુંદર સુશોભિત નવિન નવિન આકૃતિમાં ઉગાડેલા ઘાસથી દેદિપ્યમાન યાગથી થાય છે. એક સ્થાને કમસર ફરતીયર ગોઠવવામાં આવે છે તો તે સ્થાન પણ રમણિય લાગે છે; તો આ મંડપમાં કે જેને પૂજ્ય ધર્માચાર્યો, ભિન્ન ભિન્ન નગરના વૃદ્ધો, ઉત્સાહી તરૂણો અને સ્ત્રી રત્નો અન્નકૃત કરે છે તે મંડપ સૌને કેટલો મોદ આપે ! સુર્યથી વિકાસ પામતા કમળને જોઇ હર્ષ થાય છે તો પછી જ્ઞાન સુર્યના ઉદયથી એક જ સ્થાને વદન કમળો તથા નયન કમળો હજારોના સમુદમાં વિકાસ પામતાં જોઈ કેટલો આનંદ થાય ? આ આનંદનું વર્ણન ભાષાના કયા શબ્દોમાં કરવું તે ભાષાનિપુણ માણસોને અરે ! સરસ્વતિદેવિને માટે મુશકેલ છે તો હું શું કહી શકું ? તેથી માત્ર એટલુંજ કહેવું છે કે આપ સર્વ ધર્મશિષ્ત અનુષ્ઠાને સામાન્યકાર્ય માટે ખીરાજેલા જોઈ હું આનંદમાં ગરકાવ થઈ જઈ છું અને તેના લીધે હું જે ફરજ બજાવવા ઉભો થયો છું તેમાં વિલંબ થતો હોય તો આપ અનુષ્ઠાની હું પ્રથમથી જ ક્ષમા ઇચ્છુ છું.

x x + x x +

“ એકજ ધર્મ ગાંઠથી ગાંઠાયેલા સ્વધર્મ અને જ્ઞાતિની ઉન્નતીના વિચારમાં પ્રેરાયેલા પોતાના વધુ-વસુ અને વિચાર થકી સંઘની સેવા

બમ્બવામાં તત્પર અને તેજ કાર્યમાટે પધારેલા પ્રતિનિધિ સાહેબોએ × + × × × બંગાળ, પંજાબ, મારવાડ, દક્ષિણ, કચ્છ, ગુજરાત, આદિ પ્રથક પ્રથક પ્રદેશોમાંથી પધારી પાટણપુરને દીપાબ્ધુ છે × × × × × તે માટે અમારા પાટણના સકળ સંઘ તરફથી આપને સહવિનય, સપ્રેમ, સહૃદય, આવકાર આપું છું.

× × × + × ×

“બંધુઓ ! આ પાટણપુર જેની પુરાણી ખ્યાતિ એટલી બધી છે કે તેનો મુકાબલો હાલતું પ્રથમ પંક્તિ ધરાવતું નગર પણ કરી ન શકે છતાં કાળક્રમે કરી તેના અબ્યુદય, વૈભવ, અને આઆદાનીનો અસ્ત થયો છે અને હાલ આપસાહેબોના સન્માનાર્થે યોગ્ય સામગ્રી પણ ધરાવી શકતું નથી. × + × × × +

અમદાવાદ; સુરત આદિ રમણિય તથા વ્યાપાર ધધાની રીઢિથી ભરપુર શહેરોના મુકાબલે પાટણનગર હાલ આવી શકે નહીં, પરંતુ તેનો પ્રાચિન ઇતિહાસ તેને આવા મંડપોને માટે સર્વરીતે લાયક બનાવે છે. આજ પાટણ શહેર પ્રાચિનકાળમાં ગુર્જરભૂમિનું અલંકાર હતું, સર્વ શહેરોમાં શ્રેષ્ઠ હતું. તેનો વૈભવ, તેની સમૃદ્ધિ, તેનો ઉદ્યોગ, તથા કળા-કૌશલ્યતા સર્વેને અજ્ઞયબ પમાડે તેવાં હતાં. પ્રાચિન પાટણનું વર્ણન વાંચતાં અને આજનું પાટણ નજરે જોતાં કોના મનને ક્ષોભ નથી થતો ? જે પાટણપુરને આવન બગર ને ચોર્યાશી ચૈાટાં હતાં, જેમાં હાથીઓ સોનાની અંબાડિ સાથે સજ્જ થતા, જેમાં દેશ પરદેશના ગૃહસ્થો વ્યાપાર અર્થે આવતા, જેમાં એકી વખતે કરોડો રૂપીયાની સખાવત કરનાર ગૃહસ્થો ખીરાજતા હતા, જેમાં રાજાઓ રાજમહેલ કરી રહેતા હતા, તે પાટણ શહેર આ જ એમ બોલતાં શોક નથી થતો ! પાટણ શહેરના જોતોની કેવી જાહોજલાલી હતી, તેમાં કેવાં જૈનરત્નો થઇ ગયાં છે + × + × પાટણના મહાન આચાર્યોએ, મહાન રાજાઓએ, અને આપણા પૂર્વજોએ જે કાંઇ કર્યું છે તેના ફક્ત થોડા દાખલા આપ સાહેબો સામે રજુ કરવા લલચાઉં છું.

“પ્રથમ શીલગુણસુરી આચાર્યે આ પાટણ નગરના વસાવનાર મહારાજ વનરાજને જૈન શૈલીના ખરા રસ્તા બતાવી શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામિના દેવાલયનો પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ કરી શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથ નામ

સ્થાપિત કર્યું હતું. આ તિર્થ અધ્યાપિ પર્થત વિઘ્નમાન છે અને તેમાં વનરાજની મુર્તિ સેવક રૂપે ખીરાજે છે.

“ કળીકાળસર્વજ્ઞ નામે ઓળખાતા શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યસુરીએ સિદ્ધરાજ તથા કુમારપાળરાજને ધર્મબોધ આપ્યો હતો અને કુમારપાળે જીવદયાનો અમરદોષ વજ્રહથ્યો હતો. x x x + તેમણે આપણા કલ્યાણરૂપે સાડાત્રણ-કરોડ શ્લોક બનાવ્યાછે. તેમના ગ્રંથોમાં મુખ્ય (૧) સિદ્ધહેમ વ્યાકરણ (૨) હેમકોશ (૩) ત્રીષષ્ઠી શલાકા (૪) યોગશાસ્ત્ર (૫) વીતરાગ સ્તવન (૬) દ્વયાશ્રમ (૭) અભિધાન ચિંતામણી (૮) અન્નકાર ચુડામણી (૯) નામ માળા ૧૦) નિર્ઘંટુકોશ (૧૧) છંદાનુશાસન (૧૨) લીંગાનુશાસન વગેરેછે. x + x + આપણી કોમ ઉપર અગાધ ઉપકાર કરનાર અને પાટ-ણપુરને માટે અમરકીર્તી મુકી જનાર આ આચાર્યશ્રીને અમે ભૂલી ગયા નથી x + + એમની પરમ પાવનીય મુરતી પણ શ્રી પંચાસરા પાર્શ્વનાથના દહેરાસરમાં સ્થાપિત કરવામાં આવી છે તથા ધર્મ સંપ્રદી વિવાદ કરી વિજ્ય મેળવનાર તથા ચોરાશી હજાર સ્લોકોનો સ્યાદ્રાદ રતનાકર નામનો ગ્રંથ લખનાર શ્રી અજીત દેવસુરી પણ આ શહેરમાં થયા હતા. તેમજ શ્રી હેમકુમારચરિત્ર કર્તા શ્રી સોમપ્રભાચાર્ય, કાવ્યકલ્પલતા તથા બાળભારત વગેરેના કર્તા શ્રી અમરચંદ્ર કવિ જેમની મુરતી હાલ પણ ટાંગડીયાવાડામાં વિઘ્નમાન છે, તથા ઉપદેશમાલાદિના કર્તા શ્રી રતનપ્રભાચાર્ય, કાવ્ય પ્રકાશના પ્રથમ દીકાર શ્રી માણેકચંદ્રસુરી, તથા ગણધર સાર્ધશતક વીગેરેના કર્તા શ્રી જીનદત્તસુરી x + + આજ નગરના અલંકાર હતા.

“અકબર બાદશાહને પ્રતિબોધી x + + જૈન પર્વોમાં હિંસા ન થાય તેવો બંદોબસ્ત કરાવનાર શ્રી શેત્રુંજય, સમેતશિખરજી, ગિરનારજી આદિ તિર્થોની બાદશાહી દસ્તાવેજ સાથે માલેકી મેળવનાર શ્રી હીરવિ-જયસુરીએ આજ નગરમાં દીક્ષા ગૃહણ કરી હતી. + + x

+ x + +

“ શુરવીર અને દાની વિમળશાહનું નામ હિંદમાં કોણ નથી જાણતું? તેમણે સીંધ તથા માળવાના રાજાઓ સાથે યુદ્ધ કરી વિજ્ય મેળવ્યો હતો. + + + x સંવત ૧૦૮૮ માં અર્ધુદાયજીની મુલ ઉપર શ્રી રામદેવ સ્વામિનો પ્રસાદ પોતાના ઉમદા મનથી શ્રેષ્ઠ અનુયમ કારી-

ગરીતો બનાવ્યો હતો. ÷ X આરાસુર પર્વત પર શ્રી કુંભારીયાજીના ભવ્ય અને વિશાળ દહેરાં પણ તેમણે બંધાવ્યાં હતાં. તેઓ ભીમદેવના મંત્રી હતા. શંતુ નામે સિદ્ધરાજના મંત્રીએ પોતાની બહુ મહેનતે નિઃસી-મદ્રવ્યના ખર્ચે બંધાવેલો મહેલ પૌષાધશાળા તરીકે અર્પણ કર્યો હતો.

“ હવે હું તમોને એવા મહાન પુરુષનું નામ આપીશ. + + X તે મહાન નરો ખીજ કોઈ નહિ પણ વસ્તુપાળ હતા. તેમનાં ધર્મકૃત્યો ની એક ટુંક યાદી હું આપ સન્મુખ રજુ કરીશ તેમણે ૧૩૦૦ શ્રી જૈન પ્રાસાદ શિખરબંધ નવિન કરાવ્યાં. ૩૨૦૨ શ્રી જૈન પ્રાસાદનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો. ૧૦૫૦૦૦ નવિન જૈનખીંચ ભરાવ્યાં. ૯૮૪ પૌષાધશાળાઓ કરાવી. ૪૦૦ પાણીના પર્વ કરાવ્યાં. છત્રીશ લાખ દ્રવ્ય ખર્ચા જ્ઞાન પુસ્તકોના ભંડાર કરાવ્યા. ૧૨૫૩૦૦૦૦૦ દ્રવ્ય ખર્ચા શ્રી અર્ચુદાચળ પર્વત ઉપર ભવ્ય પ્રાસાદ કરાવ્યો. + + + + ત્રણ લાખ દ્રવ્ય ખર્ચાને એક જ્ઞાન ભંડાર શ્રી ખંભાત નગરમાં કરાવ્યો. ૫૦૫ સમોશરણ કરાવ્યાં. ૭૦૦ નિશાળો કરાવી. ૭૦૦ ધર્મશાળાઓ કરાવી. ૭૦૦ સદાદત્તો કરાવ્યાં, X X + +

+ X X +

ભાષણમાં શેઠ કોટાવાળાએ ઐતિહાસિક ખીનાઓ ઘણી સુંદર રીતે રજુ કરવા ઉપરાંત હાલની અને પ્રાચિન કેળવણીની તુલના કરી કેળવણી કેવા પ્રકારની હોવી જોઈએ તે માટે ઘણા ઉપયોગી વિચારો રજુ કર્યા હતા.

પ્રદર્શન.

જ્ઞાનાંબોનિધિ પ્રદર્શનની સ્વાગત કમીટીના પણ તેઓજ ચેરમેન હતા અને શ્રીમાન આર. સી. દત્ત—વડોદરા રાજ્યના ના. દીવાન સાહેબના હસ્તે ખુલ્લું મુકતી વખતે પણ તેમણે ઘણું વિદ્વતા ભર્યું ભાષણ આપતાં પાટણના પ્રાચિન પુસ્તક ભંડારો તથા તેમાંનાં કીમતી પુસ્તકોની જાણવા યોગ્ય હકીકતો રજુ કરી હતી.

કડીપ્રાંત મહાજન સભાના પ્રમુખ તરીકે.

કડી પ્રાંતમાં કડી પ્રાંત મહાજન સભાની સ્થાપના ઇ. સ. ૧૯૦૭ ના ઓક્ટોબર મહીનાની સતરમી તારીખે મહેસાણામાં કરવામાં આવી

અને તે સંસ્થાના પ્રમુખ તરીકે એક લાયક ઊત્સાહી કાર્યદક્ષ અને પ્રતિષ્ઠિત નેતાની જરૂર પડી. પાટણમાં એ વખતે શેઠ પુનમચંદ મહાજનની દ્રષ્ટિમાં સ્તુત્ય કાર્યોથી તરી આવ્યા અને મહાજનની માગણી તેમણે પણ સ્વીકારી. કડી પ્રાંત મહાજનસભા જેવી લોક હિતકારીણી સંસ્થાના પ્રમુખ તરીકે જ્યારે શેઠ કોટાવાળા મહેસાણાના સ્ટેશને ઊતર્યા ત્યારે પ્રાંતના પ્રતિષ્ઠિત આગેવાનો અને શહેરીઓએ સ્ટેશન પર હાજર રહી ઘણો લાગણી ભર્યો આવકાર આપતાં વેલંટીયરોની ટુકડી, ખેન્ડ અને લોકસમુહના હર્ષધોષ સહીત તેઓને સભા મંડપમાં લઈ જવામાં આવ્યા હતા. x x x x શ્રીમંત વડોદરા નરેશની સુધારક પ્રવૃત્તિએ અત્યંતેશ્વરનું બીડું હીંદુસ્થાનમાં આ વખતે ઝડપ્યું હતું અને છેક ધારાસભા સુધી અંત્યજને પ્રવેશ કરાવવા તેઓએ પ્રયત્ન આદર્યો હતો. કડી પ્રાંતનું મહાજન આ વાતથી ખળભળી ઉઠ્યું હતું પરંતુ મહાજનસભાના સુકાની શેઠ કોટાવાળાએ ઘણી બુદ્ધિ ભરી દલીલોવાળું ભાષણ કરી કડી પ્રાંત મહાજન સભાનો અવાજ છેક શ્રીમંત મહારાજ સાહેબ સુધી પહોંચાડ્યો હતો આવા એક વીરપ્રભુના ઉત્સાહી વત્સની કદર મહાજન સભાએ પણ પીછાણી હતી અને તેઓને કાયમનું પ્રમુખપદ આપ્યું હતું. મહેસાણા, પાટણ, ખેરાળુ વગેરે થંચેલી વાર્ષિક સભાઓમાં તેઓએ પ્રમુખ તરીકે ઉત્તમ સેવા બજાવી હતી.

સિદ્ધપુરમાં ઇ. સ. ૧૯૦૯માં આ સભાની ચોથી વાર્ષિક સભાની બેઠક થઈ તે વખતે શેઠ કોટાવાળા પ્રમુખ તરીકે ત્યાં પધારતાં પ્રજાએ ઘણોજ ઉમળકા ભર્યો સત્કાર કર્યો હતો. વેપારીઓએ બજાર શણગાર્યા હતાં અને ધામધુમથી મ્હોટું સરઘસ કહાડીને પ્રમુખને સભામંડપમાં લઈ જવામાં આવ્યા હતા. રસ્તામાં સ્થળે સ્થળે કમાનો ઉભી કરવામાં આવી હતી. સ્વાગતનાં બોર્ડો અને વિવિધ પ્રકારનાં તોરણોથી સરસ્વતી કિનારે વસેલું મહારાજા સિદ્ધરાજનું માનીતું આ શહેર અનુપમ અને અપૂર્વ શોભાને ધારણકરી રહ્યું હતું અને સિદ્ધપુરના રસ્તાઓમાંથી પસાર થતાં પ્રજા અસધારણ માનથી શેઠને- પ્રમુખને નીહાળતાં હર્ષથી છલકાતી હતી. અહીં પણ ઘણુંજ વિદ્વતા ભયું ભાષણ તેમણે આપ્યું હતું. ધાર્મિક સંસ્થાઓને લગતા નિયંધમાં આર. સી. દત્તા સમયમાં મહાજન સભાએ પ્રજાને અનુકુળ ફેરફાર કરાવ્યો હતો તથા ૧૯૫૬ ના દુષ્કાળમાં મહેસુલની માફી કરાવી હતી એ પણ શેઠના પ્રયત્નને આભારી છે.

ધારા સભાના મેમ્બર તરીકે.

ધ. સ. ૧૯૦૭ માં તેઓ કડી પ્રાંતમાં લોકમતની તેઓની તરફની અધિકતાને લીધે વડોદરા રાજ્યની ધારાસભામાં મેમ્બર (લેજિસલેટીવ કોંસીલર) તરીકે ચુંટાયા હતા અને ધારાસભામાં પણ દરેક મીટીંગમાં લાભ લઈ પ્રજાનો અવાજ વારંવાર પોતાના હિંમતભર્યા સવાલોમાં રજુ કર્યો હતો. અત્યંતેને નોકરી આપવાની આગતમાં, ઇન્કમટેક્સની હદ રૂ. ૧૦૦૦ ની આવકની ઉપર લઈ જવાની આગતમાં અને બીજા ઘણા અગત્યના પ્રજાકીય સવાલો તેમણે સચોટ દલીલો સહીત ધારાસભામાં મુક્યા હતા.

પિતૃભક્તિ અને નગર ભોજન

શ્રીમાન્ શેઠ પુનમચંદળ જેમ બીજી બધી આગતોમાં આગળ વધેલા છે તેમ એક પિતૃભક્ત પુત્ર તરીકે પણ તેમનું એક મહદ્કાર્ય જુલો જવું જોઈતું નથી, સં. ૧૯૬૫ (ઇ. સ. ૧૯૦૯) માં તેઓએ પોતાના પિતા શ્રીમાન્ શેઠ કરમચંદળની પાછળ આપ્યા પાટણ શહેરને એકજ દીવસે (જેઠ સુદી ૬ ના રોજ) પ્રીતીભોજન આપ્યું હતું. લગભગ એક લાખ માણસોને અને તે પણ ભિન્નભિન્ન જ્ઞાતિઓમાં વિભક્ત થયેલા નગરને એકજ દીવસે ભોજન આપવું એ કાંઈ સાધારણ કાર્ય ન હતું. મહીનાઓથી તેની તૈયારીઓ અને વાણીતરની દોડધામ ચાલીરહી હતી. ભાણેગ-રજતી વણીકાદી જ્ઞાતિઓ માર્ટે શીરાની, દાળ, ચણા, ભાત વગેરેની ટાંકીઓ ભરવામાં આવી હતી અને ધતિર જ્ઞાતિઓને પોતપોતાની અનુકુળતા પ્રમાણે શહેરમાં અને શહેર બહાર ભોજનની વ્યવસ્થા કરી આપવામાં આવી હતી. આવો અપુર્વ દ્રશ્ય જોવાને આસપાસનાં ગામોનાં હજારો લોકોનાં ટોળાંઓ પાટણમાં આવ્યાં હતાં અને કરચક વસ્તીથી ઉભરાતા પાટણના રસ્તાઓ કુમારપાળના સમયની પ્રજાની આબાદી-વસ્તીનો ખ્યાલ આપતા હતા. પાટણનો દ્રશ્ય તે વખતે ઘણો અદ્ભુત અને આકર્ષક બન્યો હતો. બહારગામથી આવેલાં હજારો મનુષ્યોને પણ આંધ્રવશ કરી રોકી રાખવામાં આવ્યાં હતાં અને આ પુણ્યશાળી પુરૂષના અન્નનો સ્વીકાર સર્વ ખુશીથી કરતાં હતાં. વળી આ પ્રસંગે અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ પણ કરવામાં આવ્યો હતો અને પોતાના નિવાસસ્થાનને અનેક શણગારો અને રોશનીથી પરમ રમણીય બનાવવામાં આવ્યું હતું. જૈનધર્મના સિદ્ધાન્ત પ્રમાણે સર્વ મનુષ્યો પ્રતિ

સમાનતા અને સ્નેહ દર્શાવી હીંદુ મુસલમાન સર્વ કોમોનું આ પ્રકારે આતિથ્ય કર્યું હતું. માંસાહારી કોમોને પણ અન્નાહારની ઉગ્ગણી આપી એક દીવસ પાટણ શહેરને હિંસાથી મુક્ત કર્યું હતું. આ એક સામાન્ય વરોજ નહિ હતો પણ ધર્મના સિદ્ધાંતાનુસાર શહેરમાં સર્વ કોમોમાં એકથ અને બંધુત્વની લ્હાણી કરવાની ઘણાં મ્હોટા ખર્ચે અને મહાન પરિશ્રમે ઇચ્છા પુર્ણ કરી હતી; અને શ્રદ્ધા તથા પિતૃભક્તિએ આ પ્રાચીન પધ્ધતિનો સેવા માર્ગ તેમને માટે સરળ કરી આપ્યો હતો.

શહેરમાં સ્મારક તરીકે પાખી પાળવાનો દાખલો.

આ પ્રકારે પિતૃ સેવા નિમિત્તે બળવેલી અસાધારણ નગરભક્તિથી આખું શહેર તેઓના તરફ માનપુર્વક આકર્ષાયું અને પાટણ નગરે પણ શેઠ સાહેબને અપુર્વ માન આપ્યું. સ્વ. શેઠ કરમચંદજી કોટાવાળાના સ્મારક તરીકે આખા શહેરે તેમની મૃત્યુતિથીના દીને દર વર્ષે પાખી પાળવાનો ઠરાવ કર્યો અને દરવર્ષે તે તિથીએ આખા શહેરમાં પાકી પાળવામાં આવે છે. આ વિશે શેઠ સાહેબને પાટણના સમસ્ત શહેરીઓ તરફથી નીચે મુજબ દાખલો લખી આપવામાં આવ્યો છે.

દાખલો.

“ રાવ બહાદુર શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા રહેવાશી પાટણ ઠેકાણું મહાલક્ષ્મીના પાડામાંનાને આ દાખલો આપવામાં આવે છે કે તમે આ પાટણ શહેરની તમામ કોમને સં. ૧૯૧૫ ના જેઠ સુદી ૬ ના રોજ એક પ્રિતિભોજન આપવાથી તમામ શહેરે તમામ ન્યાતો ભાણેગ-રજતાવાળી તમારે ત્યાં જમીને, ભાણે નહિ અપવાવાળી ન્યાતોને તેમ જ ને ન્યાતોને પોતાની ખુશીથી ધલાયદું જમવાનું હતું તેમને તમે સીધાં આપી સર્વે કોમને પ્રિતિભોજન તમે આપ્યું. હાલો બનાવ લગભગ બસેહેં ત્રણસેંહે વર્ષમાં બન્યો હોય એમ જણાતું નથી તેથી આ શહેરની હીંદુ તથા મુસલમાન કોમે ઊપરની તારીખે પાટે આવી એકત્ર વિચાર કરી ઠરાવ કર્યો કે આ શહેર જમ્યું હતું એવી યાદગીરી રહેવા માટે તારીખ પાળવી તેવો નિશ્ચય ઠરાવ કર્યા પછી સર્વાનુમતે તમારા પિતાશ્રી દેવગત થયાની તારીખ પાળવા સર્વાનુમતે ઠરાવ થવાથી ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જે જેઠ વદી ૧૧ ની પાકી આ શહેરની તમામ કોમ સાલ દર સાલ

પાળ્યા કરશે. હાલો બનાવ કોઈવખતે બનેલો નથી ને તમે પહેલુ વહેલું આ એક મોટું ટાંણું કરવાથી આ પ્રમાણે કરવામા આવ્યું છે તે જાણવું તા. જુન. સ. ૧૯૦૯ મીતી જેઠ વદી ૧૧ આજથી પાખી પાળી અમલ શરૂ.

(સહી)

સાખ ચુનીલાલ મગનલા

સહી દ: પોતાના,

વિશનવના શેઠ,

(સહી)

શેઠ પોપટલાલ હેમચંદ

સહી દ: ખુદ

નગરશેઠ.

દુષ્કાળમાં અન્નગૃહો અને ગુપ્તદાનો.

(સંવત ૧૯૫૬) છપ્પનના દુષ્કાળ વખતે તેમણે હજારો દુ:ખી અને ભૂખ્યાં પીડિત ગરીબ જનોને અન્નગૃહ ખોલી આશ્રય આપ્યો હતો તેમજ સં. ૧૯૬૭ ના દુષ્કાળ વખતે પણ તેમણે કડીપ્રાંત સુધા મે. રા. રા. ખાસેરાવ જાધવ સાહેબના હસ્તે ખુલ્લું સુકવાની કીચા કરાવી અન્નગૃહ ખુલ્લું મુકી ગરીબોને આશ્રય આપ્યો હતો. જૈનોને મદદ આપવા માટે એક પેટીમાં છુપી અરજીઓ લેવામાં આવતી અને અન્નગૃહમાં ડો. કોઠારીને નીમી દવાઓ અને આરોગ્યની સઘળી વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી. અને સંવત ૧૯૬૧ માં પણ સસ્તું અનાજ ખોટ ખાઈને બે પૈસે શેર કે જે વખતે ભાવ ઘણા ઉંચા હતા. વેચવાની ધર્માદા દુકાન ઉઘાડીને ગરીબોને મદદ કરી હતી. દરેક દુષ્કાળોમાં ગરીબોને આ પ્રકારે મદદ કરવા ઉપરાંત મધ્યમવર્ગનાં આબરૂદાર પણ અંદરખાનેથી દુ:ખી કુટુંબોને ગુપ્તદાનો આપીને દયાળુ હાથ ગરીબોની સ્થાય માટે ખુલ્લો રાખ્યો હતો. હજારો રૂપિયાની દેણગી તેમણે આવા પરોપકારોમાં કરી છે અને એમના ઔદાર્ય તથા દયાને માટે ગરીબ વર્ગ તેમના તરફ પિતા જેવી પૂજ્ય લાગણી ધરાવે છે.

સવબહાદુરની પદ્મિ.

આવાં આવાં પારમાર્થિક કાર્યોની અને જનસેવાની કંદર કરીને શ્રીમંત વડોદરા નરેશ તેઓને “સવબહાદુરની પદ્મિ” અર્પણ કરેલી છે. (તે વખતે દેશી રાજકર્તાઓને “સવબહાદુર” ની પદ્મિ આપવાનો પ્રતિબદ્ધ ન હતો)

નેશનલ કોંગ્રેસના ડેલીગેટને ધ્વનિંગ પાર્ટી.

ઇ. સ. ૧૯૦૩ (સં. ૧૯૫૯) માં અમદાવાદશહેરમાં ભરાયેલી નેશનલ કોંગ્રેસના ડેલીગેટને પણ તેઓએ ભારે ધામધુમથી ધ્વનિંગ પાર્ટી આપી હતી. લોક સેવા, મહાજન સેવા અને ધર્મની સેવાની સાથે તેઓ રાષ્ટ્ર સેવાને પણ ભુલ્યા નથી; અને આ તેનું દ્રષ્ટાંત છે. પોતાની પવિત્રભૂમિ પાટણ નગરીને આગળ પાડવાને તેઓએ યશસ્વી પ્રયત્નો કર્યા છે અને કરે છે.

વડોદરા નરેશ શ્રીમંત મહારાજ સાહેબ સયાજીરાવ ગાયકવાડને ડીનરપાર્ટી.

ઇ. સ. ૧૯૧૫ ના જાનેવારી મહીનાની ૨૧ મી તારીખે વડોદરા નરેશ શ્રીમંત સયાજીરાવ ગાયકવાડને મ્હોટી ધામધુમથી તેઓ સાહેબે ડીનરપાર્ટી આપી હતી. જગવાડા દરવાજા બહારના પોતાના બંગલાને અને બાગને તે વખતે અનેક રીતે તેમણે શણગારવામાં અને શ્રીમંત મહારાજ સાહેબ માટે ભોજન વ્યવસ્થા કરવામાં હજારો રૂપિયાનો ખર્ચ કાઢ્યો હતો. હજારો દિપકોથી પ્રકાશિત પોતાના ઉદ્યાનમાં સ્થળેસ્થળે મનમોહક અને આકર્ષક વસ્તુઓ ગોઠવી હતી. શામીયાના ઉભા કર્યા હતા. શ્રીમંતની સાથે શહેરના આગેવાનો અને અમલદારોને પણ નોતર્યા હતા તેમજ પાર્ટીની સાથે સંગીતની, જાદુના ખેલોની, આતસપાજી અને એવી ઘણી ગોઠવણો કરવામાં આવી હતી. શ્રીમંત મહારાજ સાહેબ પણ પોતાના રાજની-પોશાકમાં સર્જી થઇ સ્મીત વદને શેઠના સદને પધાર્યા હતા અને શ્રીમંત સ્વામીનો ઠાઠ તથા કોટાવાળા શેઠની રોશની વગેરે જોવાને હજારો માણસોની ઠઠ બંગલાની ચારે બાજુએ જામી ગઇ હતી. પ્રેમના ભૂખ્યા ભુખાને રાજભક્તિથી અને અમીરીથી છલકાતા શેઠ પુનમચંદ્રજીને ત્યાં લગભગ બે કલાક આનંદમાં વ્યતિત કર્યા હતા અને પાનસોપારી આદિ સર્વ પ્રકારે સત્કાર સુવર્ણાસન પર વિરાજી શ્રીમંતે સ્વિકાર્યા પછી શેઠસાહેબે ગદગદીતકંઠે શ્રી. મહારાજ સાહેબનો ઉપકાર પ્રદર્શિત કરતાં લાગણી ભર્યા શબ્દોમાં રાજભક્તિ ઉતારી હતી. ગુર્જરેશ્વરે પણ ગુજરાતની પ્રાચીન પાટનગરી પાટણને આંગણે આવું ઉત્તમ આતિથ્ય કરવા માટે પ્રેમ ભર્યા શબ્દોથી શેઠને ધન્યવાદ આપ્યો હતો. અને શેઠજીના શબ્દોને સાનંદ

ઝીલ્યા હતા. તા. ૨૫મી જાન્યુઆરીના રોજ શેઠ સાહેબ તરફથી શ્રીમંત મહારાજ સાહેબને પોશાકનો નજારાણો કરવામાં આવ્યો હતો.

શ્રીમંત પોતાના રાજ્યમાં બીજો નાંબરે ગણાતા પાટણ શહેરમાં આવા રાજભક્ત અને અમીર ખવાસના શેઠને વસતા બેઠ પાટણને માટે મગફળી ધરાવે છે અને શેઠ કોટાવાળા તરફ ઘણી પ્રીતિ ધરાવે છે.

રાજ્યો સાથેનો સંબંધ.

રાધનપુર, પાલણપુર, ભાવનગર, કોટા, ઝાલાવાડ (રાજપુતાના) વિગેરેના રાજ મહારાજાઓ તેમજ કેટલાક રાજદારી મહાપુરુષો સાથે તેઓ સારો સંબંધ ધરાવે છે અને ઉપર જણાવેલાં રાજ્યોમાં તેઓની બેઠક ભાઈ, બેટા અને ઉમરાવો સરદારોની સાથે થાય છે. તેમજ લગ્નાદિ પ્રસંગે સિરપાવની આપ લે થાય છે તેઓની સાથે મિત્રાચારી ભરેલો પત્ર વ્યવહાર પણ ચાલે છે કે જે ઉતારવાની અમે જરૂર ધારતા નથી.

મહોત્સવનો મહીનો અને લહાણી

સં. ૧૯૬૬ (ઈ.સ. ૧૯૧૧) માં તેઓએ વિશા શ્રીમાળીની ન્યાતમાં દશશેર વજનની પિત્તળની કોઠિઓની લહાણી કરી હતી. આ લહાણી બીજી લહાણીઓની માફક ફક્ત લહાણીજ ન હતી પરંતુ તે ધાર્મિક ઉન્નતિ-પ્રભુ ભક્તિના ઉદ્દેશ સહ કરવામાં આવી હતી. દરેક મહોત્સવોમાં, દેહેરાસરોમાં-પુજા રચાવવામાં આવતી, મ્હોટાં દહેરાઓમાં પુજા ભણાવવામાં આવતી, અને સાંઝના આરતી, ગાયન પ્રભુભક્તિનાં અને બેઠક વગેરે સાથે સ્ત્રીઓનાં માંગલિક ગીતો તથા પ્રભાવના વગેરે પણ લહાણીની સાથે સાથે થતાં. આવી રીતે લગભગ મહીના સુધી ભિન્નભિન્ન મહોત્સવોમાં લહાણીની ઝહેચણી અને મહોત્સવો ચાલ્યા હતા. દરેક મહોત્સવાળાઓ પણ શેઠજીના માનમાં પાનસોપારી, પુષ્પહાર, પાર્શ્વી વગેરેથી સત્કાર કરતા હતા. આવા પ્રકારની લહાણી અપૂર્વજ ગણાય. કારણકે તેથી કરીને બંધુભાવની સાથે ધર્મનો લાભ પણ થાય અને દ્રવ્યનો સદુપયોગ થાય. આ પ્રકારની લહાણી અત્યાર સુધી થયેલી જણાતી નથી.

માનપત્રો.

શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ અનેક રીતે શહેરની પ્રાંતની, દેશની રાજ્યની અને જૈન કોમની સેવાઓ બજાવી છે અને તેને લખે

પાટણની જુદીજુદી સંસ્થાઓ તરફથી તેઓને માનપત્રો ઘણી ધામધુમ વાળા પ્રગ્નક્રિય સમારંભો વચ્ચે આપવામાં આવ્યાં છે. તેની નકલો આ સાથે જોડવી અનુકૂળ અને ઉપયોગી થઈ પડશે.

માનપત્ર.

(૧)

મહેરજીવન રા. બા. શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા.

સુ. પાટણ.

“ માનવંતા સાહેબ,

“ આજે અમે પાટણનું સમસ્ત મહાજન આપ સાહેબની કડી પ્રાન્તની રૈયતના સમાસદ તરીકે ધારાસભામાં જે નીમણૂક થઈ છે તે માટે આપને અંતઃકરણની મુઆરકબાદી આપવાની આ તક લઈએ છીએ.

ગાયકવાડી રાજ્યમાં ધારાસભા આ પહેલીજ છે, ને તેમાં આ શહેરના વતની તરીકે આપ સાહેબ પહેલાજ મેમ્બર હોવાથી અમે પાટણવાસીઓ આ માન અમેને મળ્યા બરાબર રહ્યોએ છીએ.

“ આપની ધારાસભામાં નિમ્નોક્ત કરી સરકાર વધુમાં વધુ જે માન આપને આપી શકતી હતી તે આપ્યું છે. અને તેથી શ્રીમંત મહારાજસાહેબનો આ તકે આભાર માનીએ છીએ.

“ આપનું કુટુંબ સખાવતોને માટે નામીયું છે અને તે કુટુંબમાં આપ આશા આપનારા સુપુત્ર હોવાથી અમે આપના હાથે ઘણાં સારાં કાર્યો થવાની આશા રાખીએ છીએ.

“ આપ શ્રીમંત છતાં પણ ગરીબોનાં દુઃખો જાણવા જતાસા ધરાવી તે દુર કરવા પ્રયત્નો કરો છો; અને આપની તેવી લાગણીને લીધેજ કડી પ્રાંત મહાજન સમાના પ્રમુખનો જોખમ ભર્યો આધે આપે સ્વીકાર્યો છે એ વાત અમે સારીપેટે જાણીએ છીએ.

“ ન્યાતના, સંઘના, મહાજનના વગેરે હરેક કાર્યમાં બ્યારે પણ અમેને આપના કુટુંબની કે આપની મદદ તથા સલાહની જરૂર પડી હશે ત્યારે તે અમેને મળતી રહી છે ને સં. ૧૯૫૬ ના ભયંકર દુષ્કાળના વખતમાં દુષ્કાળીયા માટે અનાજ આપવાની ગોઠવણુ કરી આપના વડીલો તથા આપે જે મદદ કરેલી તે અમે કદી પણ ભુલી જવાના નથી.

આપના મરહુમ પિતાશ્રી કરમચંદ્ર તથા વડીલ બંધુ કન્નેડીલાલ-
જીના મર્ણુથી અમોને જે ખોટ ગઇ છે તે પુરાવાની નથી તો પણ અમોને
આશા તથા ખાત્રી છે કે આપશ્રી પણ તહેમમેજ પગલે ચાલનારા છો
એટલે પડેલી ખોટ કાંઈક અંશે પુરાએલી જેવાને અમે ભાગ્યશાળી થઇશું.

“આપના જેવા ગૃહસ્થની ધારાસભામાં નિમણૂક થવાથી અમો આપના
કુટુંબની તથા આપની કારકીર્દી તરફ વિચાર કરી મ્હોટી મ્હોટી આશાઓ
બાંધીએ તો અમો ધારીએ છીએ કે તહેમાં અમો બહુ ખોટા નથી. વળી
અંત્યજ લોકોને સરકારી હરેક ખાતામાં લાયકી પ્રમાણે નોકરી આપવા હાલ
તજવીજ ચાલે છે ને તેથી આપણી તમામ રૈયતમાં જે વસવસો ઉત્પન્ન થયો
છે તે કાંઈ આપના જાણુવા બહાર નથી. તો આપનું પહેલું કર્તવ્ય જો
કાંઈ પણ હોય તો તે આ ઉભો થયેલો વસવસો દુર કરાવવા શ્રીમંત
મહારાજ સાહેબને કાને વ્યાજગી તથા ખરી હકીકત નાખવાનું છે એમ
અમ્હાર માનવું છે. વળી અમો વધારે એમ પણ માનીએ છીએ કે, આપના
જેવા રૈયતના આગેવાન, શ્રીમાન મોભાવાળા ગૃહસ્થનું કહેલું સરકાર
ઉપર જરૂર અસર કરશે જ.

“છેવટે આપ દિર્ઘાયુષી થઇ આપના હાથે ભવિષ્યમાં ઘણું
સુકૃત્યો થાઓ એમ ઇચ્છી શ્રીમંત મહારાજ સાહેબે આપની કરેલી
નીમણૂકના સંમંધમાં ફરીથી તહેમનો આભાર માનીએ છીએ. તે સાથે
આપે અમ્હાર માનપત્ર સ્વીકાર્યું ખાટે આપનો હિપકાર માનવાની રજા
લઇએ છીએ.

તથાસ્તુ.

મીતિ ફાગણ વદી ૫ વાર રવિ ૧૯૬૪.

(સહી) શેઠ પોપરલાલ હેમચંદ સમ્ર.

૬: ખુદ નગરશેઠ.

માનવત્વ.

(૨)

“ શેઠ સાહેબ રા. રા. શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા,

સુ. પાટણ

“ માનવતા સાહેબ ”

“ આપ શ્રી ગાયકવાડી રાજ્યની ધારાસભામાં કડી પ્રાંત તરફથી રૈયતના પ્રતિનિધિ તરીકે નીમાયા તે શુભ પ્રસંગ માટે અમો શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય સભા (પાટણ) ના મેમ્બરો આપને અતઃકરણની સુખારક આપવાની આ તક લઇએ છીએ.

“ ગાયકવાડી રાજ્યમાં ધારાસભા એ નવો અને પહેલાંજ પ્રસંગ છે, ને એક જૈન ગૃહસ્થ તરીકે આપશ્રી પહેલાંજ તથા એકલાંજ મેમ્બર તરીકે ફતેહમંદ થયેલા હોવાથી આપસાહેબને આ મળેલું માન તમામ જૈન કોમને મળ્યા સમાન સમજીએ છીએ.

“ આપ સાહેબની ધારાસભાના મેમ્બર તરીકેની નીમણૂક કરવામાં શ્રીમંત મહારાજ સાહેબે ઉંચામાં ઉંચું જે માન આપી શકાય તે આપને આપ્યું છે એમ અમો માનીએ છીએ. ને તેથી આ તકે શ્રીમંત મહારાજ સાહેબનો તે માટે ઉપકાર માનવાની ખાસ અમો જરૂર જોઇએ છીએ.

“ કડી પ્રાંત મહાજન સભાના પ્રમુખ તરીકે આપ સાહેબે જે સ્વતંત્રતા યતાવી છે અને તેથી જે કીર્તિ મેળવી છે તે જોતાં ધારાસભામાં હાલને સમયે આપની નીમણૂક અમોને જરૂર આવકરદાયક થઇ પડશે. કારણકે અમો ખાત્રી ધરાવીએ છીએ કે અંત્યજ લોકોને લાયકી પ્રમાણે સરકારી હરેક ખાતામાં જગો આપવા શ્રીમંત મહારાજ સાહેબનો જે વિચાર છે તે યામતમાં રૈયતના પ્રતિનિધી તરીકે અમારો અવાજ શ્રીમંતના કાને આપ જરૂર નાખશે ને તે વિચાર અંધ રખાવવા અને તો પ્રયત્ન કરશો.

“ આપ ગર્ભશ્રીમંત છતાંએ કેળવાયેલા છો ને વખતો વખત યોતાના જાતિભાઈઓનાં હિત કરવાના કામમાં હિસાહ પૂર્વક ભાગ લ્યો છો

વળી આ સભાના પણ શરૂથી મેમ્બર છો ને તેથી આપના જેવા સભાસદ અમારી સંસ્થા ધરાવે છે તે માટે અમે ખરા મગર છીએ.

“ છેવટે આપ સાહેબને જણાવવાની રજા લઈએ છીએ કે આપના હાથે બની શકતા તમામ ઇલાખે લઈ રૈયતમાં ઉભો થયેલો વસવસો દુર કરાવવા આપ આપનાથી બનતું કરી આપનું કુટુંબ કે જે હમેશાં સારાં કામો કર્યાને માટે જાણીતું છે તેમની સોભામાં આર-વધારો કરશે ને શાસન દેવતા આપને કાર્યમાં ફતેહ આપે એવું માગી આપને ચુંટી કહાડવા માટે કડી પ્રાંતની ચુંટણી કરનારાઓનો ઉપકાર માનવાની તક લઈએ, છીએ.

“ અમારી સંસ્થાની મહાશયી કમ્પુલ રાખી આજે આપે અમાને અમારી લાગણી બતાવવાની તક આપી અમારું માનપત્ર સ્વીકાર્યું તે માટે અમે આપના આભારી છીએ.

મીતી ફાગણ વદ ૫ રવી સંવત ૧૯૬૪.

(સહી)

દહેરભાઈ ડાહ્યાભાઈ વકીલ

સેક્રેટરી

શા. હાતાભાઈ મગનચંદ

દ: લહેરચંદ પ્રમુખ.

માનપત્ર.

(૩)

“ મે. રા. રા. માનવંતા શ્રીચુત સ્વજ્ઞાતિ બંધુ કોટાવાળા શેઠ શ્રી કરમચંદ મોતીચંદના સુપુત્ર શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ.

“ સુજ્ઞ અને માનવંતા મહાશય ”

“ આપ પ્રત્યે અમે પાટણના વિશ્વાશ્રીમાળી બચ્ચિક આપના સ્વ-જ્ઞાતિ બંધુઓ આપને માનપુર્વક જણાવવાની રજા લઈએ છીએ કે:—

“ આપનું કુળદિપક કુટુંબ આપણી જ્ઞાતિમાં જે માન ભોગવે છે. તે ખાતે અમેને અતિશય આનંદ અને સંતોષ થાય છે.

“ ધર્મનાં કાર્યોમાં સદા આપ આગળ પડતો ભાગ લ્યો છો. ધર્મકાર્યને ઉત્તેજન માટે મોટા મોટા યાત્રાના સંઘો કહાડી લગભગ સવા લાખ રૂપીઆ જેટલી મોટી રકમ ખર્ચી પાટણના જૈન બંધુઓને ધર્મને રસ્તે દોરવામાં મહાન કર્તાવ્ય આપે કર્યાં છે.

“ પાલીતાણા આપણા ધર્મનું મોટું સ્થાન છે, તેના ઉપર આપના વડીલોએ દહેજ બંધાવ્યું છે અને આપે ચાલીશ હજારનો ખર્ચ કરી યાત્રાળુઓના આશ્રમસ્થાનના સુખને માટે ધર્મશાળા બંધાવી ઉત્તમ કાર્ય કર્યું છે.

“ પાટણમાં થમણાજીની ધર્મશાળા પંચાસરા પાસે ત્રીસ ચાળીશ હજાર રૂપીઆ ખર્ચ કરી બંધાવી અત્રે આવતા યાત્રાળુઓને ઉત્તમ પ્રકારની સગવડો પણ કરી આપી છે જેથી પુણ્ય-કાર્યને મોટી મદદ થઇ છે.

“ છાપનના ભયંકર દુષ્કાળમાં અન્નગ્રહ કહાડી ઘણી લાંબી મુદત સુધી નીરાધાર લોકોનો નિભાવ કરવામાં શુમારે વીશ પચીસ હજાર જેટલી મોટી રકમ ઉદાર દીલથી ખર્ચી જૈન ધર્મનો જીવઉપર દયા રાખવી એ મુખ્ય મુદ્દો ઉત્તમ પ્રકારે જાળવી જૈન બંધુઓ અને પાટણ શહેરને આપના આભાર નીચે મુક્યાં છે;

“ પાટણના જૈન ભંડારનાં પુસ્તકોનો જીર્ણોદ્ધાર કરવામાં રૂપીઆ બે હજાર આપી વિદ્યા પ્રત્યેની પૂજ્ય લાગણી બતાવી આપી છે વીગેરે અનેક યશસ્વી કાર્યો તરફ આપની ગૃહસ્થાઇ પ્રમાણે વર્તી ગૃહસ્થોનાં ઉત્તમ લક્ષણો આપે બતાવ્યાં છે. જેના માટે અમે અંતઃકરણ પૂર્વક સંતોષ પ્રદર્શિત કરીએ છીએ.

“ આપણી ભારતભૂમિના કલ્યાણાર્થે અમદાવાદમાં ભરાયેલી નેશનલ કોંગ્રેસમાં પ્રતિનિધિઓને ધવનીંગપાટી આપી દેશની ઉત્તમ સેવા બજાવી આપણી જૈન કોમને ઓળખાવી છે, તેમજ મુંબાઇ નગરીમાં જૈન કોન્ફરન્સ વખતે જૈન બંધુઓને આપેલા માનથી અને આપના પ્રયાસથી પાટણની શોભામાં વધારો થયો છે જેને માટે અમે આપનો અત્યંત આભાર માનીએ છીએ.

“ આ માંગળીક પ્રસંગે આપ સદગૃહસ્થોને વિશેષ જણાવવાની રજા લઈએ છીએ કે આ શહેરની આપણી કોમ વિદ્યાઅભ્યાસમાં આગળ પડતો ભાગ લઈ શકે તેવી કોઈ યોજના આપના તરફથી થવી અતિ જરૂરની છે તેમજ ધર્મનાં કૃત્યો તરફ આજ સુધી જેવી નજર આપની રહેલી છે તેવી હમેશા રહેશે એવી આશા છે.

“ આપના જેવા ઉદાર, નિતિચ્છ અને ધર્મનીષ્ઠ સદગૃહસ્થને માટે અમે જ્ઞાતિ અંધુઓ જેટલા મગર થઈએ તેટલું ઓછું છે અને તેથી આપનો અવિચળ યશ ધૃઢી આપનું માનવતું કુટુંબ આપને પગલે અહો-નીશ સાલી સત્યકૃત્યોમાં જોડાય એવી જગતનિયંતા પ્રભુ પ્રત્યે પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

“ આ આપણી વિશા શ્રીમાળી વાણિક જ્ઞાતિ સમાજ તરફથી માનપત્ર આપને અર્પણ કરવામાં આવે છે તે સ્વીકારવાની કૃપા કરી આપના જ્ઞાતિઅંધુઓને ઉપકારી કરશે એવી આશા છે. એજ વિનંતિ

“ મીતિ માઘ કૃષ્ણપક્ષ ૭ સોમવાર સંવત ૧૯૬૦ તા. ૮ માહે ફેબ્રુવારી સને ૧૯૦૪

(સહી.) લી આપનો

મંગળચંદ ઉત્તમચંદ નગરશેઠ

સમસ્ત વિ. શ્રીમાળી જ્ઞાતિ

તરફથી.

ચારૂપનો ઝઘડો પતાવનાર કુશળ લવાઈ તરીકે.

સં. ૧૯૭૩ માં પાટણ ખાતે જૈનો અને સ્માર્તો વચ્ચે ચારૂપ તિર્થને લગતો મહાન વૈમનસ્થનો ઝઘડો ઉભો થયાની વાત જગજગહેર છે. ચારૂપમાં શ્રી શામળાજી પાર્શ્વનાથનું દેવાલય ધણું પ્રાચિન છે. તેમાં એકજ પવાસણ ઉપર સ્માર્તોના શંકર, ગણપતિ દેવિ, વગેરે દેવો પણ હતા. કેટલાક જૈન અંધુઓએ તેનું ઉત્થાપન કરવાથી સ્માર્તો અને જૈનો વચ્ચે કોર્ટમાં ઝઘડા ચાલી બન્ને પક્ષના હજારો રૂપિયાની બરબાદી થઈ હતી. પાટણની કોર્ટમાં જૈનોની હાર થઈ ઉત્થાપન કરનારને આરોપી ગણી દંડ કરવામાં આવ્યો હતો પરંતુ મહેસાણાની અપીલ કોર્ટમાં ઉત્થા-

પનતું કાર્ય શુદ્ધિપુદ્ધિ કરેલું ગણીને શિક્ષા રદ કરવામાં આવી હતી. અઘડો આટલેથીજ અટક્યો નહતો, પરંતુ સ્માર્તોએ વડોદરા હાઇકોર્ટમાં અપીલ નોંધવી હતી અને હજુરકૌસીય તો બાકીજ હતી.

આમ કોર્ટના અઘડામાં બંને પક્ષના વખત અને પૈસાનો પુષ્કળ ભોગ અપાયા કરતો હતો. અને કુસંપ વધી ગયો હતો કે જે ભારતની પડતીનું ચિન્હ ગણાય. મહેસાણા શેસનકોર્ટમાં જૈનોએ કરેલી અપીલમાં પાટણની કોર્ટનો ફરાવ રદ કરવામાં આવ્યો હતો પણ આ જીતથી તો માત્ર આરોપીઓને આરોપમુક્ત, ‘શુદ્ધિપુદ્ધિ’ ની દલીલથી ક્ષિપ્તમુક્ત કીધા હતા પરંતુ શંકર ગણપતિ વગેરે સ્માર્તોના દેવોને પુનઃ એજ સ્થળે બેસાડવાની વાત તો ઉભી જ રહી હતી અને તેથી સ્માર્તોનો પ્રગ જો-રમાં હતો. જૈનોએ સ્માર્તોની મુર્તિઓને ફરીથી પવાસણપર પ્રતિષ્ઠિત કરવાને ખુશી ન હતા. તેમજ સ્માર્તો ત્યાંથી ખસેડવાને ખુશી ન હતા. આ તકરારી બાબતનો ન્યાય કોર્ટથી નીકળે તેમ ન હતો કારણ કે હજુ એ પ્રશ્ન જ ઉભો થયો ન હતો. અને એ પ્રશ્નને માટે વળી કોર્ટોનાં બારણાં શોધવાં પડે તેમ હતું. અને તેમ કરવામાં અઘડો વર્ષો સુધી લંબાવા સંભવ હતો.

આવી સ્થિતિ વચ્ચે બંને કોમોએ પરસ્પર સહમજી લવાદ દ્વારા ન્યાય મેળવવાની ઇચ્છા કીધી. પ્રતિષ્ઠિત તથા પ્રમાણિક પુરૂષ તરીકે બંને કોમોએ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાની પસંદગી કીધી. લ-વાદનામા ઉપર બંને પક્ષોના આગેવાનોએ સહીઓ કરી શેઠને લવાદ નીમ્યા અને લવાદ તરીકે શ્રીમાન શેઠ સાહેબે દીર્ઘ દ્રષ્ટિથી વિચાર કરી, ચારૂ જામ ત્યાંની વસ્તુ સ્થિતિનો વિચાર કરી, તેમજ ફરીથી ઉભય કોમો વચ્ચે કચેશ ન રહેવા પામે તેનો વિચાર કરી, લવાદ તરીકેનું કર્તવ્ય પૂર્ણ કીધું-ચારૂપની તકરારનો છેલ્લો નિર્ણય તેમણે લખીને બંને પક્ષને એકઠા કરી તે વાંચી બતાવ્યો. જૈનો તરફથી શ્રીમાન નગરશેઠ પોપટલાલ હેમચંદ અને સ્માર્તો તરફથી શ્રીમાન ચુનીલાલ મગનલાલ વૈષ્ણવના શેઠે પુષ્પહાર વડે શેઠનો સત્કાર કીધો. એવોર્ડ અપાયા પછી ઘણા વિદ્વાન મુનિ મહારાજો તેમજ જાણીતા જૈન આગેવાનો અને ધારા શાસ્ત્રીઓએ એવોર્ડ ઘણાજ ઉત્તમ લખાણો છે એવા પ્રકારના અભિપ્રાયો પણ આપ્યા હતા; પણ પાટણના સંઘમાં કેટલોક ગેરસમજને લીધે

ખળભળાટ થવાથી છેવટે મુંઝવણના સંઘે એવોર્ડ પર સારા જૈન વિદ્વાન અને ધારાશાસ્ત્રીની સલાહ લેવાને કમીટી નીમી હતી અને કમીટીએ ધારા-શાસ્ત્રી શેઠ મકનજી જુહાભાઈની સલાહ લઈ એવોર્ડ વાંધા વગરનો હોવાનો પોતાનો અભિપ્રાય સંઘને જાહેર કર્યો હતો.

કાશ્મિરનો પ્રવાસ

શેઠ પુનમચંદજી પ્રવાસનો પણ ઘણો શોખ ધરાવે છે, સીમલા, દાર્જીલીંગ વીગેરે હવાખાવાનાં મથકો ઉપર તેઓ ઘણીખરી ઉન્હાળાની રતુમાં જઈ આવ્યા છે એટલુંજ નહિ પણ ભારતવર્ષનો સુંદર ખગીચો અથવા તો કુદરતની ખરેખરી યુવાની જ્યાં ખીલી છે તે દેશના પરમ ઐશ્વર્યવાન કાશ્મિરમાં પણ તેમણે પ્રવાસ કર્યો છે, ફક્ત હવાખાવાના ઉદ્દેશથીજ નહિ પણ વ્યાપારિક અને ઐતિહાસિક દ્રષ્ટિથીએ તે દેશનું તેમણે નિરક્ષણ કરેલું છે, સંવત ૧૯૭૦ ના શ્રાવણ વદ ૧૦ મે તેમણે કાશ્મિર તરફ પ્રવાસનો આરંભ કર્યો હતો સાથે શ્રીમતિ હીરાલક્ષ્મી (તેમનાં ધર્મપતિ) નથા ખીજી પણ મંડળી અને નોકર ચાકરો હતા. રાવળપોંડી અને મરીહીલ થઈ તેઓ શ્રીનગર જઈ પહોંચ્યા હતા. શ્રીનગરમાં વોટરવર્ક્સ બહુ જોવા જેવું છે. પાણીમાંથી વિજળીક શક્તિ પેદા થઈ શ્રીનગરમાં રેશની (લાઇટ) વીગેરે અપાય છે એટલુંજ નહિ પણ તે વીજળીક બળથી મીલ પણ ચલાવવામાં આવે તો સારી પેદાશ થવાનો સંભવ છે; પણ ત્યાં રેલ્વે ન હોવાથી કેટલીક મશીનરી લઈ જવાની અગવડો પણ છે. શ્રીનગરમાં તેઓએ કાશ્મિરના મહારાજાની મુલાકાત લીધી હતી. કાશ્મિર મહારાજાને વનસ્પતિ રંગનો હીરો જોઈતો હતો તે વિષયમાં ઘણી વાતચિત થઈ હતી. તે વખતે નિવાસ સ્ટીમરમાંજ રાખ્યો હતો, પરંતુ કાશ્મિર નરેશના એ. ડી. સી. પંડિત રતનનાથ કોલના મહેમાન (ગેસ્ટ) તરીકે તેઓના મિત્ર હોવાથી રહ્યા હતા. દિવાનસાહેબ શ્રીમાન અમરનાથજી તથા પ્રાઇવેટ સેક્રેટરી શ્રીમાન બદ્રીનાથજી વીગેરેની મુલાકાતો પણ લીધી હતી

શ્રીનગરથી તેઓ અમરનાથ ગયા હતા. શ્રીનગરથી અમરનાથની ટે-કરી સુધી જવાને શરૂઆતમાં વીસેક માઇલ હાઉસબોટમાં જળપ્રવાસ કરી ઇસલામાબાદ જવું પડે છે, અને રસ્તામાં બે દીવસ લાગે છે, પરંતુ કેશરનાં ખેતરો રસ્તામાં આવતાં હોવાથી બહુ રમણિય લાગે છે, શેઠ સાહેબે આ

ખેતરોનું વ્યાપારિક દ્રષ્ટિએ અવલોકન કરવાને હાઉસમોટ ત્યાં ચાર કલાક ઉભી રાખી હતી અને ત્યાંની માટી તથા કેસરનાં મુળીયાં ત્યાંથી સાથે લીધાં હતાં. આ મુળીયાં તથા માટી તેમણે પાટણ મોકલી આપ્યાં હતાં અને પાટણમાં પ્રયોગ કરતાં તે ઉગી નીકળ્યાં હતાં. ત્યાંની માટી અંહીની માટીમાં મિશ્ર કરી વાવેતર કરવામાં આવે તો પણ ઉગી શકે છે પરંતુ તેને તાપ વિશેષ ન લાગે તે માટે ખાસ લક્ષ રાખવું જોઈએ છે આ દેશમાં આ પ્રયોગ અજમાવવા જેવો છે અને સફળ થાય તો હજારો રૂપીઆની પેદાશ થાય તેમ છે ઇસલામાબાદ પહોંચ્યા પછી તેઓ અશ્વસ્વારી પર પાલગામ ગયા હતા. પાલગામ જતાં રસ્તામાં એક ગામ + + X આવે છે અને ત્યાં પંડાઓ ઘણા હોય છે તે ઠેકાણે એક જૈન મંદીર ધણું ખંડીયેર સ્થિતિમાં જોવામાં આવ્યું હતું તપાસ કરતાં તે આવન જીનાલયો (ફહેરીયો) હતાં એમ જણાયું હતું અને ખારીકીથી તેનું અવલોકન કરતાં તે ધણું પ્રાચીન જૈનમંદીર લાગતું હતું શેઠ સાહેબ તેનું અવલોકન કરવાને બે કલાક સુધી રોકાયા હતા. આ ગામમાં એક પ્રાચીન ગુફા છે તે બાર ગાઉ લાંબી હોવાની લોકોકિત છે તેની અંદર જઈ શકાય છે પણ દુર સુધી જવાની હિમત ચાલતી નથી. પાલગામ અમરનાથની તલાટિમાં આવેલું છે, અને ત્યાંથી અમરનાથ મહાદેવનું દેવાલય લગભગ અઠાર હજાર ફિટ ઊંચે છે. શ્રાવણ સુદ પડવાથી પુણિમાં સુધીમાં ત્યાંથી કુદ્રત પાણિ ટપકવાથી તેનો બરફ શિવલીંગાકાર બંધાઈ જાય છે એટલુંજ નહિ પણ ગણપતિ, પાર્વતી વીગેરે આકૃતિઓ પણ કુદ્રતથીજ બની જાય છે.

+ + + + +

શેઠ સાહેબે આ સર્વ સ્થળોમાં પથરાયેલી કુદ્રતની શોભાનું સાકં અવલોકન કર્યું હતું, અને તેમના પ્રવાસનો આ સંક્ષિપ્ત વૃતાંત તેમની સાથે ગયેલા એક ગૃહસ્થ દ્વારા અમને મળ્યો છે.

સાચા ગુજરાતી અને શહેરી.

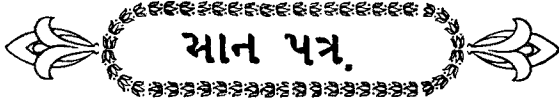
શેઠ કોટાવાળા એક શહેરી તરીકે, એક જૈન આગેવાન તરીકે, અને એક સાચા ગુજરાતી તરીકે માનનીય પુરૂષ છે એમ કહ્યા વગર ચાલતું નથી. ઘણાએ ગુજરાતીઓ એવા જોવામાં આવે છે કે જેઓએ પરદેશ વસીને પછી સ્વદેશમાં આવતાંયે ત્યાંનો પરદેશી પોશાક અંગીકૃત કર્યો હોય છે. કેટલાક તો મહારાષ્ટ્રી અને બીજી પાધડીઓજ નહિ પણ કુડુંબ

ભાષા તરિકેયે ધરમાંથી ગુજરાતીને તિલાંજલિ આપી અન્ય પ્રાંતિક ભાષાનો ધરમાં ઉપયોગ કરતા આપણા જોવામાં આવે છે અને ગુજરાતીમાં વાત કરતાં તેઓને વિટંબણા થઈ પડે છે. પરંતુ શેઠ કોટાવાળાએ ગુજરાતી પાઘડી અને ગુજરાતી ભાષા ગુજરાત બહાર પણ જાળવી રાખ્યાં છે, એ કંઈ ગુજરાતનું ઓછું અભિમાન નથી. વળી ગુજરાતી લેખકો તરફ પણ તેઓ સાચા હૃદયનો પ્યાર ધરાવે છે અને સન્માન કરે છે. એક શહેરી તરીકે પણ તેઓ પાટણની સઘળી પ્રવૃત્તિઓમાં દ્રવ્યનો અને સમયનો વારંવાર ભોગ આપે છે. બાલાભાઈ કલખના તેઓ રૂ. ૧૦૦૦) આપી પેટ્રન થયેલા છે તેમજ ‘જૈનધર્મ પ્રસારક-સભા’-ભાવનગર, આત્માનંદ સભા-ભાવનગર, શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય સભા-પાટણ વગેરે સંસ્થાઓના લાઘવ મેખ્ખર છે તથા ઘણી સંસ્થાઓને તેઓ મદદ કરતા રહ્યા છે. *

* તથા પાટણ જૈન મંડળમાં રૂ. ૧૦૦૧ આપી તેઓ પેટ્રન થયા છે, ઉપરાંત શ્રી પાટણ જૈનમંડળ ઓર્ડીંગ હાઉસના સ્થાયિ ફંડમાં રૂ. ૩૫૦૧) ની સૌથી મોટી રકમ ભરી છે. વળી પાટણના પાંજરાપોળના ફંડમાં પણ રૂ. ૧૨૧૦૧) ની રકમ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાલાએ ભરી છે.

ૐ

શ્રીમાન્

શેઠ પુનમચંદ્ર કરમચંદ્ર કોટાવાળા

નિવાસસ્થળ, પાટણ.

સમસ્ત ગુજરાતમાં ઘોષણા કરનારી રાજસભાઓમાં, સમસ્ત ભારતવર્ષમાં વિજયધ્વજ ફરકાવનારી ધર્મસભાઓમાં અને સૃષ્ટિ-સમસ્તના દેશોમાં વ્યાપારની યશદુંદુભી વગાડનાર મહાજનોની મહાસભાઓમાં જે સ્થળે આપણું પૂર્વજોએ રાજ્યમાન્ય અને લોકમાન્ય પુરષો તરીકે ભાગ લીધો છે તેજ સ્થળે ગુજરાતના પ્રાચિન પાટનગર પાટણમાં તે પૂર્વજોના પગલે ચાલનાર તેમનાં સંતાનો અમે પાટણના સર્વ શહેરીઓ આપશ્રીના સદ્ગુણો, સત્કૃત્યો અને સમાજસેવા તરફ અમારી હાર્દિક સહાનુભૂતિ અને સન્માન પ્રકટ કરી પ્રદુલ્લેખ થઈએ છીએ.

સ્થળમહિમા હજુ લુપ્ત થયો નથી, મુસદ્દી પૂર્વજોએ અણહિલની યાદગીરી અર્થે વસાવેલા આ પ્રસિદ્ધ નગરમાં હજુએ રાજસભામાં વિરાજનારા અને રાજકુલતિલક ગુર્જરેશ્વરના પ્રતાપિ પગલાં જેમને ત્યાં થાય છે એવા પુરષો આજ પણ વસે છે એમ પાટણના શહેરીઓ ઐતિહાસિક વાતો કરતાં કોઈને અભિમાનથી કહે તો આપનું નામ પ્રસ્તાવનામાં જ કહેવું પડે તેમ છે; કારણ કે કડીપ્રાંત મહાજનસભાના પ્રમુખ તરીકે જેમ પ્રથમ આપ જ સ્વીકારાયા હતા તેમ વડોદરા રાજ્યની ધારાસભામાં પણ કડીપ્રાંત તરફથી પ્રથમ આપજ વિરાજ્યા હતા અને શ્રીમંત સયાજીરાવ મહારાજ સાહેબના પદસ્પર્શથી પવિત્ર થયેલી રજ આપના બંગલાની આસપાસ સ્મરણિય રીતે પથરાઈ છે: વર્તમાનમાં આપના માટે આ અમારી મગરૂરી છે.

ધાર્મિકવૃત્તિ આપના વડીલોએ અને આપે પણ ઉત્તમ રીતે ધારણ કરેલી છે. શ્રી શેત્રુંજયમાં જનાલય રચાવી, શ્રી પાલી-તાણામાં તથા પાટણમાં ધર્મશાળાઓ બંધાવી તથા ભારતની પવિત્ર યાત્રાઓનાં સંઘો કહાડીને અને અકૃાષ્ઠ મહોત્સવો, સ્વામિવા-ત્સલ્યો, ઉજમણાંઓ તથા અનેક ઉત્સવો કરીને આપે પરમપુણ્ય પ્રાપ્ત કર્યું છે. વળી ચોથી જૈનકોન્ફરન્સ તથા જ્ઞાનાંભોનિધિ પ્રદર્શનના ભવ્ય સમારંભો કરી શહેરીઓને અપૂર્વ લાભ આપ્યો છે: આપની આ સર્વ સજ્જનતા જ નહિ પણ ધર્મ પ્રિયતા છે.

આપનું ઔદાર્ય પણ અમારા હૃદયમાં પરમ શાંતિ ઉત્પન્ન કરે છે. જૈનઅંધુઓ હસ્તક ચાલતી સંસ્થાઓ, પુસ્તકાલયો, પાઠશા-ળાઓ, છાત્રાલયો (મોડર્ન) વીગેરેનાં ફંડોમાં આપે સારીસારી રકમો ભરી છે, પાટણપાંજરાપોળના ફંડમાં હમણાંજ આપે એક નાદર રકમ સાદર ભેટ કરી છે એટલુંજ નહિ પણ સં ૧૯૫૬-૧૯૬૮ ના દુષ્કાળોમાં આપે ચક્ષાવેલાં અન્નગૃહો અને સરતા અનાજની દુકાન તેમજ અન્ય સાર્વજનિક સંસ્થાઓમાં આપે દર્શાવેલી ઊદારતા સમસ્ત જનસમાજના હિતની આપની પ્રવૃત્તિ પ્રસિધ્ધ કરે છે. આપના પિતાશ્રીના ચશસ્વી સ્મરણાર્થે કરેલા સમસ્ત નગરના પ્રીતિભોજનમાં પણ આપનો એજ સિધ્ધાંત હતો અને તે માટે સર્વ શહેરીઓએ યાદગીરી અર્થે તે તિથિએ હમેશ માટે દર વર્ષે પાખી પાળવાનું ઠરાવી આપને મોટું માન આપેલું છે.

ભર્તુહરિના “ નિન્દન્તુ નીતિ નિપુણાયદિ વાસ્તુવન્તુ । લક્ષ્મિ:સમા-વિશતિગચ્છતિવા ચયેષ્ટમ્ । અઘૈવવા મરણમગતુ યુગાંતેરેવા, ન્યાયા-ત્વથ:પ્રવિચ્છલન્તિપદંન ધીરા: ॥ એ શ્લોક પ્રમાણે આપનામાં ન્યાય પરાયણતાનો અમે સાક્ષાત અનુભવ કર્યો છે. સેંકડો વર્ષથી સાથે રહેતી, ઉંચા સિદ્ધાંતો અને ઉંચા સદાચાર વાળી, એકજ શરીરના બે હાથ જેવી પાટણની (જૈન અને સ્માર્ત) બે મહાન કોમોમાં ભાવિપ્રાણલ્યથી જે વૈમનસ્ય થવા પામ્યું હતું અને તેનાં જે કટુકળ ચાખવાં પડત તેનું મુળ દુર કરવાંમાં આપે ન્યાયનિપુણતા દાખવીને ચારૂપ સંબંધી

લવાદ તરીકે ઉત્તમ સમાધાન કરી સંપ અને શાંતિની શ્રેષ્ઠભાવના જાગૃત કરી છે; આપનો આ પુરુષાર્થ શહેરીઓને આર્શિવાદ સમાન સ્થ પડશે.

આવાં અનેક યશસ્વી કાર્યો, પ્રશંસનિય ગુણો અને અમારા ઉપરના અત્યંત પ્રેમથી આકર્ષાઈને અમે પાટણના સમસ્ત શહેરીઓ તરફથી અમારા હૃદયની આશિષો અને સહાનુભુતિથી ભરપૂર આ માનપત્ર આપના કરકમલમાં સમર્પવા રજા લઈએ છીએ અસ્તુ:

લીં. અમે છીએ

(સહી) શેઠ પોપટલાલ હેમચંદ સહ દ: ખુદ
નગર શેઠ

(સહી) શા. ચુનીલાલ મગનલાલની સહ
વૈજ્ઞાનિક શેઠ

(સહી) આ. નાનાલાલ ગીરજાશંકરની સહ
ચોરાશી નાતના શેઠ

સ્વીકારનું લાપણ.

નામદાર દીવાન સાહેબ,

(સીં. આદ્યં ધં)

અને

નાગરિક બંધુઓ !

વર્ષારતુના આલ્હાદક સમયે પુલકિત થયેલા પાટણ નગરમાં નાં દીવાન સાહેબ મનુભાઈની પધરામણી થવાથી નાગરિકોના આનંદમાં અપૂર્વ વૃદ્ધિ થઈ છે. મેહેરબાન મનુભાઈ સાહેબ તે ગુજરાતના છેલ્લા રાજ કરલુચેક્ષાની કારકીર્દી લખનાર સાક્ષરશ્રી નંદ-શંકરભાઈના પુત્ર હોઈ એજ ગુજરાતના પ્રધાન તરીકે આજે પાટ-

ણમાં પહેલાંહેલા જ પધાર્યા છે એ જોવાને એમના પિતાશ્રી હૈયાત હોત તો આજે એમના આનન્દની સીમા જ ન રહી હોત પણ એમના આત્માની આશિષો પાટણમાં નગરજનોના હર્ષદ્વારા આજે સાક્ષાત્કાર કરતી જણાય છે. આવા આનન્દના પ્રસંગની એક યાદ-ગીરી અમર અક્ષરોએ આલેખીને શહેરીઓની મ્હારા કુટુંબ ઉપરની પ્રીતિભાવનાએ આજ માનપત્રનું મુર્તરવરૂપ ધારણ કર્યું હોય એમ મને લાગે છે. *

* માનપત્ર પાટણના નાગરીકોના મેળાવડામાં વડોદરાના ના. દીવાન સાહેબના હસ્તે એનાયત થવાની ક્રિયાના એહવાલો તા. ૯ મી ઓગસ્ટ ૧૯૧૯ ના પ્રજામીત્રમાં, તા. ૭ મી ઓગસ્ટ ૧૯૧૯ ના સાંઝ વર્તમાનમાં, તા. ૫ મી ઓગસ્ટ ૧૯૧૯ ના મુંબાઈ સમાચારમાં, તા. ૭ મી ઓગસ્ટ ૧૯૧૯ ના સયાજી વિજયમાં તથા તા. ૧૦ મી ઓગસ્ટ ના ' જૈન ' માં પ્રકટ થયા હતા તેમાંથી એક બે પેપરના ઉતારા અત્રે મુકવામાં આવ્યા છે.

**પ્રજામીત્ર અને પારસી શનિવાર તા. ૯ મી ઓગસ્ટ ૧૯૧૯.
નામદાર દીવાનની પાટણમાં પધરામણી.**

ડીનર પાર્ટી.

બપોરે એક વાગતાં શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા તરફથી નામદાર મનુભાઈ સાહેબને રહકુટુંબ ડીનર પાર્ટી આપવામાં આવી હતી. પાર્ટીમાં દીવાન સાહેબની સાથેના ઓફીસરો, મે. સુબા સાહેબ, સ્થા. અમલદારો તથા આંગેવાન શહેરીઓને મોટી સંખ્યામાં નોતરવામાં આવ્યા હતા. દીવાન સાહેબની સ્વારી પધારતાં શેઠ કોટાવાળાએ આવકાર આપી દીવાનખાનામાં બેઠક આપી હતી તથા ગાનતાન થયા પછી ડીનર પાર્ટીને ધનસાફ આપ્યો હતો બાદ શેઠ કોટાવાળાએ ના. દીવાન સાહેબનો તથા પરોણાઓનો આભાર માની હાર, કલગી, પાનસોપારીથી સત્કાર કર્યો હતો.

પ્રિય નાગરિકો !

આ શહેરની જાહેર અને ધાર્મિક સેવાઓ આપે જે વર્ણ-
વી છે તે પૂર્વજોના પૂણ્યપ્રતાપે મહારા વડીલોએ અને મહેં યથાશક્તિ
માત્ર ફરજ જ બજાવી છે; અને હમેશાં શહેરના લાભોમાં તથા
સંકટોમાં આપ સર્વની સાથે જોડાયેલા રહેવાની-માતૃભૂમિ પ્રત્યેની
એક શહેરી તરીકે મહારી ફરજ છે; શહેરીઓના હક્કો, સુખ અને
આબાદી માટે મારાથી બનતું કરવાને આપની અશિષોના બળથી
હું હમેશાં તત્પર રહીશ અને નાગરિકોની પ્રીતિનું પાત્ર થવામાં હું
એક મગફરી માનીશ.

શહેરીઓ તરફથી ઇવનીંગ પાર્ટી.

સાંજે પાંચ વાગતાં પાટણની જાહેર પ્રજા તરફથી ના. દીવાન
સાહેબને જાહેર આવકાર આપવાને ઇવનીંગ પાર્ટીનો મોટો મેળાવડો
થયો હતો. જેમાં શહેરીઓએ ગંગવર સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી.

શેઠ કોટાવાળાને માનપત્ર.

બાદ શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ બજાવેલી
સેવાઓ માટે પાટણના શહેરીઓ તરફથી માનપત્ર એનાયત કર-
વાની દરખાસ્ત નગરશેઠે રજુ કરી હતી. બાદ રા. જીવાચંદ પાના-
ચંદ, રા. વિદ્યાશંકર વકીલ, રા. ઉમીયાશંકર લાખીયા વીગેરેએ
ટેકો આપતાં શેઠ કોટાવાળાએ કરેલી સખાવતો તથા આરપતું સમા-
ધાન કરી પાટણમાં બે કેમેરો કલ્હ દુર કરવા માટે પ્રશંસા કરી
હતી. બાદ શેઠ પુનમચંદ હોરાજીવાળાએ માનપત્ર વાંચી બતાવ્યું
હતું. બાદ નગરશેઠે વિનંતિ કરતાં ના. દીવાન સાહેબે શેઠ કોટા-
વાળાને એનાયત કર્યું હતું. શેઠ કોટાવાળાએ તે સ્વીકારતાં વળતા
જવાબનું ભાષણ કરતાં શહેરીઓને તથા ના. દીવાન સાહેબને
આભાર માન્યો હતો તથા પાટણની જાહેર સેવાઓ કરીને પ્રજાની
પ્રીતિનું પાત્ર થવા ઉત્કંઠા બતાવી હતી x x x x બાદ સુખા
સા. મે. રાજાલભાઈએ ભાષણ કરતાં શેઠ કોટાવાળાએ પાટણમાં

મનુષ્યજાતિની જગત પ્રત્યેની સામાન્ય ફરજોનો વિચાર કરતાં કુટુંબસેવાના પગથીયા પરથી જમણો પગ ઉપાડતાં—કર્તવ્યની નિસરણીએ ઉંચા ચઢતાં બીજા પગથી ઉં નગરસેવાનું જ આવે છે. પ્રત્યેક નાગરિકને પોતાનો જમણો પગ આ પગથીયા પર જ પહેલી વાર મુકવો પડે છે અને તે પછી જ ઉપરનાં પગથીયાં પર જવાનો માર્ગ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે.

ટાઉન હોલ બાંધવા શ. ૨૫૦૦૦) ની સંખ્યાવત જાહેર કર્યાનું x x x જણાવી x x ધન્યવાદ આપ્યો હતો. આદ મે. રૂપસંકર મોરારજી એ ભાષણ કરતાં ના. મનુભાઈની રાજનીતિની પ્રશંસા કરતાં પ્રધાન ધરમ વિશે અસરકારક ભાષણ કર્યું હતું તેમજ શેઠ કોટાવાળાને ચારૂપનો ઝંઘડો પતાવવા માટે ધન્યવાદ આપ્યો હતો. x x x x પછી ના. દીવાન સાહેબે વળતા જવાખમાં શહેરીઓનો આભાર માનતાં પાટણ માટે ઘણી લાગણી દર્શાવી હતી તથા સંખ્યાવતી શેઠોને ધન્યવાદ આપ્યો હતો તેમજ શેઠ કોટાવાળાને ટાઉન હોલની બક્ષીસ કરવા માટે અને શેઠ વાડીલાલને ટાવર માટે ધન્યવાદ આપ્યો હતો. આદ હારતોરા, પાનસોપારી વહેંચાઈ મેળાવડો વીસ-જન થયો હતો.

જૈન તા. ૧૦ ઓગસ્ટ ૧૯૧૯.

કોટાવાળાને માન અને જાહેર સંખ્યાવત.

પાટણ ખાતે શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળાએ દુષ્કાળમાં કરેલી ઉદાર લોકસેવા માટે શહેરીઓ તરફનું માનપત્ર વડોદરા ના દીવાનના હાથથી તા. ૨ જીએ જાહેર મેળાવડામાં આપવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રસંગે તેમણે ચારૂપ કેસમાં જૈનો અને સ્માર્ત વચ્ચેના વાંધાનું કરેલ સમાધાન તથા જાહેર સેવા માટે પ્રશંસા થઈ હતી. શેઠ કોટાવાળાએ આ સર્વે કાર્ય કરવા પોતાની ફરજથી વિશેષ કંઈ કર્યું નથી તેમ જણાવતાં પાટણમાં ટાઉન હોલની ખામી દુર કરવા શ. ૨૫) હજારની મદદ જાહેર કરી દીવાન સાહેબના આગમનની યાદગીરીમાં ટાઉન હોલ બાંધાવવા જણાવ્યું હતું.

આ નાગરિક ધર્મ પ્રમાણે મહારી સામાન્ય ફરજો યથાશક્તિ અદા કરવાથી ચિત્તાંશતિ અને આત્મોન્નતિના મહાન લાભો મને મળે છે જ અને વિશેષમાં આપ સર્વેએ મહારી યથાશક્તિ કર્તવ્યનિધાની કર રહી મહેને જો માન આપ્યું છે તે માટે અંતઃકરણપૂર્વક આપ સર્વનો આભારી છું; તેમજ નામદાર દીવાન સાહેબે આ ક્રિયામાં પોતાના સમયનો ભોગ આપી તથા સ્વહસ્તે તરદી લઈ જે સહાનુભૂતિ દર્શાવી છે તે માટે હું તેઓ સાહેબનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનું છું. તેમજ અમલદાર સાહેબો અને શહેરી સદગૃહસ્થોએ જે મહારા તરફ સહૃદયતા દરશાવી છે તે માટે આપ સર્વે સાહેબોનો ફરીફરી ઉપકાર માનવા રજા લઉં છું.

સમસ્ત રાજ્યમાં સ્થળે સ્થળે જે જાગૃતિ જોવામાં આવે છે; તેમજ કેળવણીમાં, વાણિજ્યમાં, તથા સામાજિક પ્રગતિમાં પ્રજા જે ઉન્નતિ કરી રહી છે તે સર્વના મૂળમાં જે પ્રતાપિ આત્માએ ધણાં વર્ષોથી સતત અમૃતસિંચન કરેલું છે જેઓ પ્રજાના નેતા અને પિતા છે, અને જેઓ આપણને દિશા બતાવનાર એક મહાન રોશની છે તેઓ શ્રીમન્ત સયાજીરાવ મહારાજ સાહેબના આપણે અનેક રીતે રૂણી છીએ એથી આપણા સર્વના હૃદયની ઉર્મિઓથી તેઓશ્રીનું દિર્ઘાયુ ઇચ્છી આ તકે અંતઃકરણપૂર્વક ઉપકાર માની બેસી જવાની રજા લઉં છું.

પાટણ (ગુજરાત) } પુનમચંદ' કરમચંદ કેડાવાળા.
તા. ૨-૮-૧૯૧૯ }

